

Suomen BKTL- menetelmäkuvaus

versio: toukokuu 2016

LUKU 1 TILINPITOJÄRJESTELMÄN YLEISKUVAUS	7
1.1 Johdanto.....	7
1.1.1 Suomen kansantalouden tilinpito (SKT)	7
1.1.2 Suomen talousalue	7
1.1.3 Kansantalouden tilinpidon organisaatio Suomessa	8
1.1.4 Kansantalouden tilinpidon valvonta- ja tarkastusjärjestelmät	10
1.1.5 Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmä	13
1.2 Revisiopolitiikka ja aikataulut tietojen tarkistuksille; Merkittävimmät muutokset EKT 1995:stä EKT 2010:een siirtymisen johdosta.....	16
1.2.1 Revisiopolitiikka	16
1.2.2 Aikataulut tietojen tarkistuksille	17
1.3 Yhteenveto tuotoslähestymistavasta	19
1.3.1 Viitekehys.....	19
1.3.2 Arvottaminen	21
1.3.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin.....	21
1.3.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö	22
1.3.5 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet	22
1.4 Yhteenveto tulolähestymistavasta	23
1.4.1 Viitekehys ja arvottaminen	23
1.4.2 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin.....	23
1.4.3 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö	23
1.4.4 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet ..	24
1.5 Yhteenveto menolähestymistavasta	25
1.5.1 Viitekehys.....	25
1.5.2 Arvottaminen	25
1.5.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin.....	25
1.5.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö	26
1.5.5 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet ..	26
1.6 Tasapainotus- ja integrointimenettelyt	26
1.6.1 Kansantalouden vuositilinpidon tasapainotettujen lukujen laadinta tarjonta- ja käyttötaulukot -kehikossa	26
1.6.2 Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain	27
1.6.3 Hinnanmuodostustiedot ja ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos ostajanhintaisiksi	27
1.6.4 Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta.....	28
1.6.5 Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotus	28
1.6.6 Sektoritilien tasapainotus	30
1.7 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet	32
1.7.1 Tärkeimmät tietolähteet	32
1.7.2 Kotitalouksien kulutusmenojen laadinta.....	33
1.7.3 Kiinteän pääoman bruttomuodostus	34
1.7.4 Harmaan talouden estimointi	35
1.8 Siirtyminen bruttokansantuotteesta (BKT) bruttokansantuloon (BKTL)	37
1.8.1 Palkansaajakorvaukset	37
1.8.2 Tuotannon ja tuonnin verot	38

1.8.3 Tukipalkkiot	39
1.8.4 Korot.....	39
1.8.5 Yritysten jakamat tulot.....	39
1.8.6 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	39
1.8.7 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot.....	40
1.8.8 Vakuutuksenottajien sijoitustulo	40
1.8.9 Maanvuokrat	40
1.9 Tärkeimmät luokitukset.....	40
1.9.1 Tuotoslähestymistavassa käytetyt luokitukset	40
1.9.2 Tulolähestymistavassa käytetyt luokitukset	41
1.9.3 Menolähestymistavassa käytetyt luokitukset	41
1.10 Tärkeimmät tietolähteet	41
1.10.1 Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tuotantolähestymistavassa.....	41
1.10.2 Tulolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet.....	45
1.10.3 Menolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet.....	46
1.10.4 BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet.....	47
LUKU 2 REVISIOPOLITIIKKA JA AIKATAULUT TIETOJEN TARKISTUKSILLE; TASOTARKISTUKSET EDELLISEN BKTL- MENETELMÄKUVAAUKSEN JÄLKEEN	48
2.1 Revisiopolitiikka ja aikataulut tietojen tarkistuksille	48
2.1.1 Revisiopolitiikka	48
2.1.2 Aikataulut tietojen tarkistuksille	49
2.2 Merkittävimmät muutokset EKT 1995:stä EKT 2010:een siirtymisen johdosta	51
2.3 Muut kuin EKT 2010 siirtymisestä aiheutuneet tasotarkistukset edellisen BKTL kuvauksen jälkeen	57
2.3.1 BKTL varaumien poistosta aiheutuneet tasotarkistukset.....	57
2.3.2 Muut tasotarkistukset	58
2.4 Suunniteltuja parannustoimia	62
LUKU 3 TUOTOSLÄHESTYMISTAPA.....	64
3.0 BKT tuotoslähestymistavan mukaan	64
3.1 Viitekehys	69
3.1.1 Tilastoyksikkö.....	69
3.1.2 Luokitukset.....	70
3.2 Rajatapaukset	70
3.3. Arvottaminen	70
3.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin.....	71
3.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä kiinnityspisteiden ja ekstrapolaatioiden käyttö	72
3.6 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet	73
3.7 Yritykset ja kotitaloudet (sektorit S11, S14)	73
3.7.1 Alkutuotanto (A)	73
3.7.2 Jalostus ja palvelut (B_S)	90
3.7.3 Talonrakentaminen (412+432_439).....	100
3.7.4 Asuminen	107
3.7.5 Kotitalouspalvelut (T)	112

3.8 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset (S12)	114
3.8.1. Rahoituslaitokset ja rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S121–S127)	114
3.8.2 Vakuutuslaitokset ja vapaaehtoiset eläkerahastot (S128–S129)	121
3.9 Julkisyhteisöt (sektori S13)	125
3.9.1 Valtionhallinto (sektori S1311)	125
3.9.2 Paikallishallinto (sektori S1313)	129
3.9.3 Sosiaaliturvarahastot (sektori S1314)	136
3.10 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15)	144
3.11 Tuoteverot, mukaan lukien ALV	148
3.11.1 Tuoteverot pois lukien arvonnisävero	148
3.11.2 Arvonnisävero	151
3.12 Tuotetukipalkkiot	151
LUKU 4 TULOLÄHESTYMITAPA	153
4.0 Bruttokansantuote tulolähestymistavan mukaan	153
4.1 Viitekehys	153
4.2. Rajatapaukset	153
4.3. Arvottaminen	154
4.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin	155
4.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä vertailuvuodet (benchmarks) ja ekstrapoloinnit	155
4.6 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseräaatteet	155
4.6.1 Palkat ja palkkiot	155
4.6.2 Bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo	156
4.7 Palkansaajakorvaukset	156
4.7.1. Palkat ja palkkiot	156
4.7.2. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut	160
4.8. Tuotannon ja tuonnin verot	164
4.8.1 Tuoteverot	164
4.8.2 Muut tuotanto- ja tuontiverot	168
4.9 Tukipalkkiot	169
4.9.1 Tuotetukipalkkiot	169
4.9.2 Muut tuotantotukipalkkiot	170
4.10 Bruttotoimintaylijäämä	171
4.11 Sekatalo	171
4.12 Kiinteän pääoman kuluminen	174
4.12.1 Yleiskatsaus	174
4.12.2 Kiinteän pääoman kuluminen	175
4.12.3 Kiinteän pääoman poistuma	176
4.12.3 Kiinteä pääoma - varannot	176
4.12.4 Kiinteän pääoman nettokanta, geometrinen tapaus	177
4.12.5 Kiinteän pääoman nettokanta, lineaarinen tapaus	177
4.12.6 Kiinteän pääoman bruttokanta	177
4.12.7 Esimerkki eloonjäämisestä	178
4.12.8 Arvottaminen	179
4.12.9 Eliniät	179
4.12.10 Pääomakantalaskelmat	181
4.12.11 Linkkitaulu	182
4.12.12 Sektorisiirrot	183

4.12.13 Kiinteän pääoman kuluminen julkisella sektorilla	183
LUKU 5 MENOLÄHESTYMISTAPA	184
5.0 Bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan	184
5.1 Viitekehys	185
5.2 Rajatapaukset	185
5.2.1 Kotitalouksien kulutusmenojen rajatapaukset.....	185
5.2.2 Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen rajatapaukset	186
5.3 Arvottaminen	186
5.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin.....	187
5.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä vertailuvuodet (benchmarks) ja ekstrapoloinnit	187
5.6 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseräpäätökset	187
5.7 Kotitalouksien kulutusmenot.....	188
5.7.1 Yleiskatsaus.....	188
5.7.2 Päälähteet ja niiden muunnokset kansantalouden tilinpidon.....	199
5.7.3 Laskenta nimikkeittäin.....	222
5.8 KPVTY:jen kulutusmenot.....	261
5.9 Julkisyhteisöjen kulutusmenot	262
5.9.1 Valtionhallinto.....	262
5.9.2 Paikallishallinto	263
5.9.3 Sosiaaliturvarahastot	264
5.10 Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset .	266
5.10.1 Yleiskatsaus.....	266
5.10.2 Keskeisimmät tietolähteet ja niiden muunto tilinpidon käsitteisiin ..	266
5.10.3 Yksityiskohtaiset varaluokituksen mukaiset laskelmat	271
5.11 Varastojen muutos.....	286
5.11.1 Yleistä	286
5.11.2 Maatalous.....	287
5.11.3 Metsätalous.....	287
5.11.4 Rakentaminen	287
5.11.5 Muut yritys- ja kotitaloussektorin toimialat	288
5.12 Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset.....	289
5.13 Tavaroiden vienti	289
5.13.1 Ulkomaankauppatilasto.....	291
5.13.2 Tilastointiperusteiset erot	292
5.13.3 CIF-FOB-muunnos.....	292
5.13.4 Kattavuuskorjaukset.....	293
5.14 Palvelujen vienti	293
5.14.1 Palveluiden ulkomaankauppatilasto	294
5.14.2 Matkustuspalvelut	295
5.14.3 Kuljetus- ja liikennepalvelut.....	295
5.14.4 Vakuutuspalvelut.....	296
5.14.5 Tarjonta-käyttö tasapainotuksen sovitteet valmistuttamispalveluihin	297
5.14.6 Laskennalliset asumispalvelut	297
5.14.7 FISIM-palveluerät.....	298
5.14.8 Muut palveluerät	298
5.15 Tavaroiden tuonti.....	298
5.16 Palvelujen tuonti	298
5.17 Ulkomaankauppa ja globaali tuotanto.....	298

5.17.1 Tausta	298
5.17.2 Luokittelu.....	299
5.17.3 Globaalit ilmiöt aineistossa	299
LUKU 6 TASAPAINOTUS- JA INTEGROINTIMENETTELYT, TIETOJEN VALIDOINTI	301
6.1 BKT:n tasapainotusmenettelyt.....	301
6.1.1 Kansantalouden vuositilinpidoon tasapainotettujen lukujen laadinta tarjonta- ja käyttötaulukot -kehikossa	301
6.1.2 Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain	302
6.1.3 Hinnanmuodostustiedot ja ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos ostajanhintaisiksi	314
6.1.4 Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta.....	316
6.1.5 Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotus	317
6.2 Muut BKT:n validointimenettelyt	321
6.2.1 Tasapainotusta edeltävä vaihe	321
6.2.2 Laskennan osa-alueiden tarkastus	321
LUKU 7 YLEISKATSAUS KATTAVUUDEN VARMISTAMISEEN ..	322
7.0 Johdanto.....	322
7.0.1 Maantieteellinen kattavuus	322
7.0.2 Kattavuuden yleisperiaatteet.....	322
7.1. Tuotoslähestymistavan kattavuusmenettelyt	323
7.1.1. Kattavuustyyppien todentaminen.....	323
7.1.2. Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset.....	326
7.1.3. Kattavuuskorjausmenetelmät	327
7.2 Menolähestymistavan kattavuusmenettelyt	341
7.2.1 Kattavuustyyppien todentaminen.....	341
7.2.2 Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset.....	341
7.2.3 Kattavuuskorjausmenetelmät.....	342
7.3 Tulolähestymistavan kattavuusmenettelyt	342
7.3.1 Kattavuustyyppien todentaminen.....	342
7.3.2 Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset.....	350
7.3.3 Kattavuuskorjausmenetelmät.....	350
LUKU 8 SIIRTYMINEN BRUTTOKANSANTUOTTEESTA (BKT) BRUTTOKANSANTULOON (BKTL).....	350
8.0 Johdanto.....	350
8.1 Palkansaajakorvaukset.....	351
8.1.1 Ulkomailta saadut palkat ja palkkiot.....	351
8.2 Tuotannon ja tuonnin verot.....	354
8.3 Tukipalkkiot	355
8.4 Omaisuustulot ulkomailta /-lle.....	356
8.4.1 Korot.....	356
8.4.2 Yritysten jakamat tulot.....	357
8.4.3 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot.....	358
8.4.4 Muut sijoitustulot	358
LUKU 9 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT LUOKITUKSET	359
9.1 Tuotoslähestymistavassa käytetyt luokitukset	359
9.1.1 Sektoriluokitus.....	359
9.1.2 Toimialaluokitus	360
9.1.3 Tuottajatyypiluokitus	365

9.1.4 Tuoteluokitus.....	365
9.2 Tulolähestymistavassa käytetyt luokitukset	366
9.3 Menolähestymistavassa käytetyt luokitukset	366
9.3.1 Yksilöllinen kulutus.....	366
9.3.2 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen muutos.....	375
9.3.3 Ulkomaankauppa	376
9.4 BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt luokitukset	382
LUKU 10 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT TIETOLÄHTEET	383
10.1 Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tuotantolähestymistavassa	383
10.1.1 Yritys- ja toimipaikkarekisteri	383
10.1.2 Yritysrekisterin vuositilasto.....	383
10.1.3 Yritysten rakennetilastot.....	385
10.1.4 Elinkeinorekisteri / Elinkeinoveroaineisto.....	389
10.1.5 Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu	389
10.1.6 Rahoitusleasing-tilasto.....	390
10.1.7 Valtion tilinpäätösaineisto	391
10.1.8 Teollisuuden tuotantotilasto (hyödyketilasto).....	391
10.1.9 Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus.....	392
10.2 Tulolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet.....	393
10.2.1 Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto	393
10.2.2 Työvoimatutkimus	394
10.2.3 Ansiotasoindeksi	395
10.3 Menolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet.....	396
10.3.1 Kotitalouksien kulutustutkimus.....	396
10.3.2 Ulkomaankauppatilasto.....	397
10.3.3 Palveluiden ulkomaankauppatilasto	398
10.4 BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet	398
10.4.1 Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema.....	398
LIITE 1. BKTL PROSESSITAUUKKO	400
LIITE 2. KANSANTALouden TILINPIDON TUOTELUOKITUS (KTTL)	400

LUKU 1 TILINPITOJÄRJESTELMÄN YLEISKUVAUS

1.1 Johdanto

1.1.1 Suomen kansantalouden tilinpito (SKT)

Tämä menetelmäkuvaus sisältää bruttokansantuotteen (BKT) ja bruttokansantulon (BKTL) laadintamenetelmien kuvauksen sellaisena kuin ne Suomessa laaditaan Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmän (EKT 2010) mukaan. Jokainen EU-maa on velvollinen laatimaan vastaavan kuvauksen ja tämä kuvaus on yhdenmukainen muiden EU-maiden kuvausten kanssa.

Menetelmäkuvaus käsittää vain käypähintaisten lukujen laskemisen selostamisen, ts. kiinteähintaisia (volyymi-, määrä-) menetelmiä ei käsitellä tässä kuvauksessa. Menetelmäkuvauksessa käydään läpi kansantalouden tilinpidon laadinnan yleiskuvaus, laskentatavat eri lähtökohtien (tuotos, tulo, meno) mukaan, tilien tasapainotusmenettelyt, tietojen kattavuuden varmistaminen sekä kuvataan tärkeimmät käytetyt tietolähteet.

Kansantalouden tilinpitoa koskeva perussäädös on Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus 549/2013 (EKT 2010). Se perustuu kansainväliseen kansantalouden tilinpidon suositukseen System of National Accounts, 2008 (SNA 2008). EU:n tasolla on lisäksi runsaasti tarkentavaa lainsäädäntöä ja ohjeistusta.

Kansantalouden tilinpito on muista tilastoista johdettu tilasto, jossa yhden tiedon arviointiin useasti käytetään monia eri lähdetilastoja. Tiedoissa saattaa olla eroja tilinpidon käyttämiin lähdetietoihin verrattuna. Lähdetilastojen ja kansantalouden tilinpidon välillä saattaa olla myös käsitteellisiä eroja. Esimerkkeinä mainittakoon tilinpidon pääoman muodostuksen vs. yritysten rakennetilastojen käyttöomaisuuden käsitteet ja käytettävissä olevan tulon käsite tilinpidon ja tulonjakotilaston välillä. Tilinpito on ainoa käytettävissä oleva koko talouden kehitystä kuvaava yhtenäinen tilasto.

Keskeiset tiedot julkistetaan Tilastokeskuksen verkkosivuilla. Tilastotietokannat sisältävät yksityiskohtaisimman aineiston. Ensimmäisestä ennakkotiedosta järjestetään tiedotustilaisuus. Kaikki julkaistavat tiedot ovat saatavissa myös Astika -aikasarjatietokannasta. Lisäksi tilastotiedot raportoidaan EU:n tilastovirastolle Eurostatille ja sitä kautta ne tulevat julkaistavaksi Eurostatin sekä OECD:n tietokannoissa.

1.1.2 Suomen talousalue

Suomen talousalue käsittää Suomen maantieteellisen alueen valtion rajojen mukaisesti (ml. Ahvenanmaa) lukuun ottamatta Suomessa sijaitsevia ulkomaiden lähetystöjä ja konsulaatteja sekä ylikansallisia organisaatioita ja kansainvälisiä järjestöjä. Suomen talousalueeseen luetaan Suomen ulkomailla sijaitsevat erillisalueet (lähetystöt, konsulaatit, tutkimusasemat tms.). Suo-

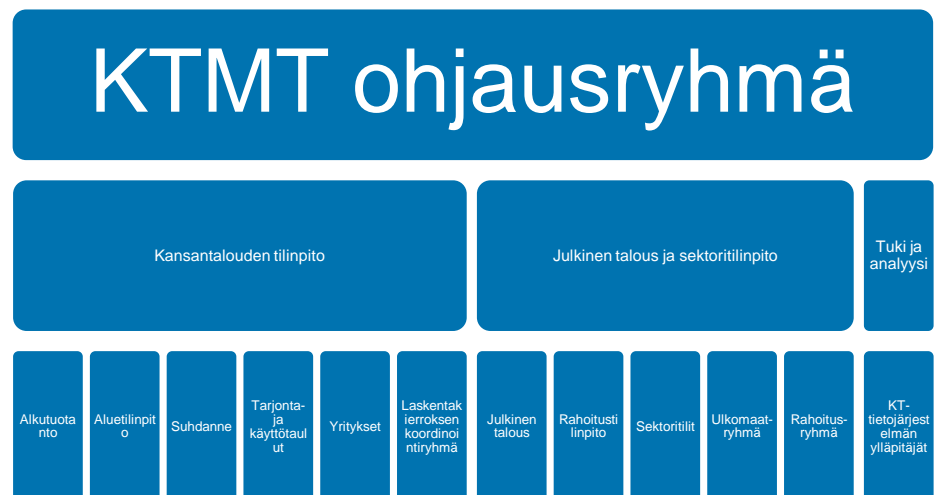
men talousalueeseen luetaan myös kansallinen ilmatila ja aluevedet, alukset, lentokoneet ja muu liikkuva kalusto, kun liikennöitsijällä on Suomessa kotipaikka.

Suomen kansantalouden tilinpidon bruttokansantulon menetelmäkuvaus sisältää tilastovuotta 2012 laskettaessa käytettyjen lähdeaineistojen ja menetelmien kuvauksen lukuesimerkkeineen.

1.1.3 Kansantalouden tilinpidon organisaatio Suomessa

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan kokonaan Tilastokeskuksessa. Kansantalouden tilinpito kuuluu makrotaloustilastoista vastaavan Talous- ja ympäristötilastot -tulosityksikön keskeisimpiin tehtäviin. Yksikkö on jaettu kolmeen vastuualueeseen. Vuositilinpidon laadinnasta ja aluetilinpidosta vastaa kansantalouden tilinpidon vastuualue. Tilinpitojärjestelmän uudistamisesta ja isoista kehittämishankkeista vastaa Tuki- ja analyysi -vastuualue. Julkinen talous ja sektoritilinpito -vastuualue vastaa rahoitustilinpidosta ja kansantalouden tilinpidon sektorilaskelmista pl. yrityssektori. Vastuualueet on edelleen jaettu tiimeihin, joiden vastuulla on tietyn tilinpidon osa-alueen laadinta. Tiimien lisäksi on joitain laskentaryhmiä, joihin osallistuu asiantuntijoita useammasta tiimistä.

Kuvio 1. Kansantalouden tilinpidon organisaatio

Kuvio 2. Kansantalouden tilinpidon tehtävät

Kansantalouden tilinpito	Julkinen talous ja sektoritilinpito	Tuki ja analyysi
<ul style="list-style-type: none"> • Vuositilinpito • Neljännesvuositilinpito • Tuotannon suhdannekuvaaja • Tarjonta- ja käyttötaulut • Panos-tuotos • Pääomakanta • Aluetilinpito • Tuottavuus (KLEMS) • Satelliittitilit • BKTL-raportointi • Painotettu ALV-veropohja • Maa- ja metsätalouden taloustilastot (EU) 	<ul style="list-style-type: none"> • Sektoritilinpito (vuosi, neljännesvuosi) • Rahoitustilinpito (vuosi, neljännesvuosi) • Julkisyhteisöjen tilastointi • EDP raportointi • Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin (COFOG) • Veroaste • Julkisyhteisöjen menotilasto (GFS) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tietojärjestelmä tuki • Isot projektit • Erityis analyysit

Kansantalouden tilinpidon vastuualueella laskentaan osallistui vuoden 2015 alussa noin 21 henkeä sekä tilastopäällikkö. Julkinen talous ja sektoritilinpito -vastuualueella toimii tilastopäällikön lisäksi 19 henkeä ja Tuki ja analyysi -vastuualueella tilinpidon tehtävissä neljä asiantuntijaa. Kansantalouden tilinpidon laskenta toimii matriisimaisesti, jolloin yksi asiantuntija tuottaa tietoja moniin tilinpidon osajärjestelmiin riippumatta hallinnollisesta vastuualueestaan. Yhteensä kansantalouden tilinpidon eri osa-alueiden työhön osallistui vuoden 2015 alussa 46 henkeä koko Talous- ja ympäristötilastot -tulosyksikön runsaasta 120 henkilöstä. Koulutukseltaan kansantalouden tilinpidon laatijat ovat korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Vuositalinpidon laadinta on organisoitu taloustoimittaisiin tehtäväkokonaisuuksiin, joista eri tiimit tai laskentaryhmät vastaavat. Yksi tiimi vastaa esimerkiksi yrityssektorin tuotoksen ja välituotekäytön laskennasta, toinen rahoitus- ja vakuutuslaitosten, kolmas julkisyhteisöjen vastaavien erien laskennasta. Tilinpidon juoksevassa laskennassa toimii lisäksi noin neljän hengen yhteenvetoryhmä, jonka tehtävänä on, nimensä mukaisesti, tehdä eri tehtäväkokonaisuuksien yhteenveto kansantalouden tilinpidon kokonaisuudeksi. Tarjonta- ja käyttötaulukoiden yhteenvetoon ja tasapainotukseen osallistuu kolmesta neljään henkilöä. Tilinpidon uudistuksia varten on perustettu määräaikaista projekteja projektiryhmineen.

Talous- ja ympäristötilastot -yksikössä ei laadita kansantalouden tilinpidon lähdetilastoja, lukuun ottamatta kuntien taloustilastoja, kuluttaja- ja tuottajahintaindeksejä, rahoitustilastoja sekä maksutasetilastoa, jonka laadinta siirrettiin Suomen Pankista yksikköön vuonna 2014. Lähdetilastot tuotetaan Tilastokeskuksen muissa tilastoyksiköissä ja osittain Tilastokeskuksen ulkopuolella. Koko Tilastokeskuksen henkilöstön lukumäärä oli vuoden 2015 alussa noin 900 henkeä.

1.1.4 Kansantalouden tilinpidon valvonta- ja tarkastusjärjestelmät

1.1.4.1 Riskienhallinta

Säännölliset ja kattavat analyysit, joissa tarkastellaan pääasiallisiin tietolähteisiin liittyviä mahdollisia riskejä, sekä riskien hallinta- ja minimointimenetelmät.

Kukin yksikkö sopii vuosittain pääjohtajan kanssa työ- ja kehittämissuunnitelmasta. Kun työsuunnitelma on laadittu, Talous- ja ympäristötilastot -yksikkö järjestää kokoontumisia tärkeimmistä lähdetilastoista vastaavan yksikön kanssa (Yritystilastot-yksikkö). Vuotuiseen suunnitteluprosessiin kuuluvat myös palvelit palveluyksiköiden kuten Tietohallinnon kanssa.

Tilastokeskuksella on myös kaikkien tilastotuotantoyksiköiden yhteinen ohjausryhmä, joka käsittelee ja valmistelee tilastotuotantoon liittyviä päätösaioita. Taloustilastoihin liittyvän strategian toteutumisen seuranta varten on oma ohjausryhmänsä.

Osana Tilastokeskuksen normaalia suunnitteluprosessia laaditaan kaikki tilastot käsittävä vuotuinen työsuunnitelma ja julkaisuajataulu. Johto seuraa niiden toteutumista säännöllisesti.

Tilastokeskuksella on myös (salainen) erityissuunnitelma poikkeusolosuhteiden varalta (häätäsuunnitelma), jossa erityisolissa tuotettavat tilastot on asetettu tärkeysjärjestykseen: kansantalouden tilinpito ja sen pääasialliset lähteet kuuluvat ensisijaiseen ryhmään.

Tilastokeskuksessa toimii lähdetilastojen yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on ylläpitää ja parantaa kansantalouden tilien ja lähdetilastojen välistä tiedonvaihtoa. Kansantalouden tilinpidon laskentaprosessin aikana kaikkien lähdetilastojen vastuuhenkilöt kutsutaan yhteenvetokokouksiin (nk. jetsutuskokoukset), ja yhteistyöryhmän jäsenille järjestetään tilaisuuksia, joissa käsitellään kansantalouden tilien laskelmia ja tuloksia ennen niiden julkaisemista.

Tilastokeskuksessa toimii myös kansantalouden tilinpidon pääasiallisten käyttäjien yhteistyöryhmä. Ryhmän tehtävänä on välittää tietoa ja keskustella kansantalouden tilinpidon liittyvistä tärkeistä ajankohtaisista kysymyksistä. Työryhmä antaa arvokasta palautetta kansantalouden tilinpidon laskelmien tuloksista.

Koska monet Tilastokeskuksen henkilöstön jäsenet ovat eläköityneet viime vuosina, huomiota on kiinnitetty tiedon siirtämiseen vanhoilta työntekijöiltä nuoremmille (mentorointijärjestelmä, dokumentaation parantaminen ja varahenkilöjärjestelmän kehittäminen).

1.1.4.2 Palvelutasosopimukset

Tilastokeskuksella on palvelutasosopimukset monien laitosten kanssa. Näitä ovat Tullihallitus (ulkomaankaupan tilastot), Suomen Pankki (vastuu maksutaseesta ennen vuotta 2014, osasta rahoitusmarkkinatilastoja jne.), Finanssivalvonta, Työeläkevakuuttajat (TELA), Liikenneturvallisuusvirasto (Trafi) jne.

Tilastokeskus pitää yllä mainittuja työohjelmia ja niiden säännöllistä seuranta johdon kokouksissa sekä yksiköiden pääjohtajan kanssa solmimia sopimuksia riittävinä toimina, eikä virallisille sopimuksille siten ole tarvetta. Lisäksi mainitut kansantalouden tilinpitoa koskevat vuotuiset suunnittelukokoukset tärkeimpien lähdetilastojen ja Tietohallintoyksikön kanssa palvelevat samaa tarkoitusta.

1.1.4.3 Laaturaportit

Tilastokeskus noudattaa toiminnassaan Euroopan laatupalkintomallia (EFQM, European Foundation for Quality Management) ja on Laatuokeskuk- sen merkittävä yhteisöjäsen.

Tilastokeskus noudattaa Euroopan komission hyväksymiä käytännesääntöjä, European Statistics Code of Practice, ja tukee muita Suomen virallisten tilas- tojen tuottajia laadun parantamisessa ja ohjeiston noudattamisessa. Tilasto- keskus järjestää myös tilastojen laatuun ja laadun parantamiseen liittyvää koulutusta. Ohjeiston noudattamista arvioitiin vertaisarvioinnilla vuonna 2014, katso raportti osoitteesta:

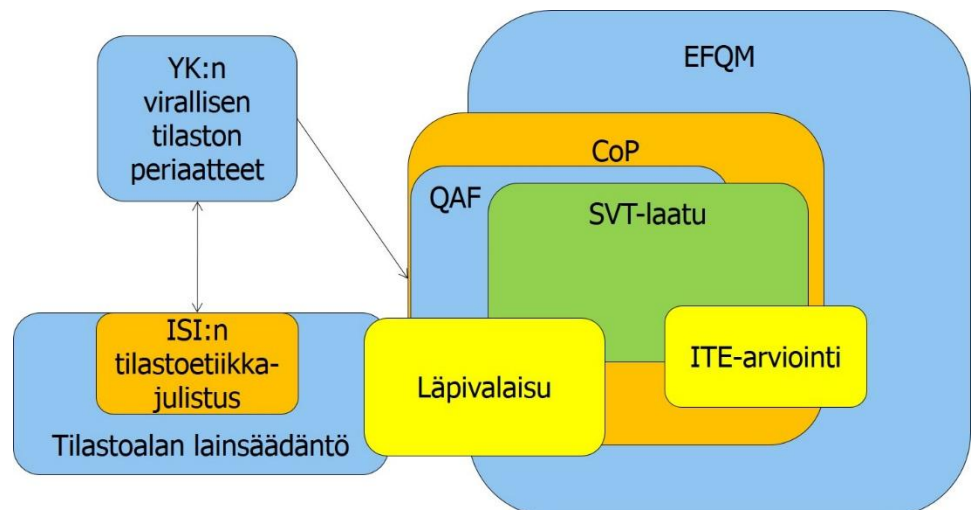
<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4372828/2015-FI-Report/688a9a11-741e-4311-b2f8-a0943104c933>

Tilastotyön laatuperiaatteita ja hyviä käytäntöjä on kerätty oppaaseen nimel- tä Virallisten tilastojen laatuohjeet, jota päivitetään säännöllisesti muutaman vuoden välein. Lisätietoa osoitteesta

http://tilastokeskus.fi/org/periaatteet/laadun_periaatteet_en.html

http://tilastokeskus.fi/org/periaatteet/laadun_periaatteet_en.html

Kuvio 3. Tilastokeskuksen laadunvarmistuskehikko

Julkaistuihin virallisiin tilastoihin sovelletaan yhdeksänkohtaista laatuksiteeristöä, joihin kuuluu laaturaportin sisällyttäminen jokaiseen tilastoon (http://tilastokeskus.fi/meta/svt/svt-laatuksiteerit_en.html). Niin kutsutut laa-

tuselostukset julkaistaan jokaisen tilastotuotteen verkkosivuilla (ainakin suomeksi). Julkaistuissa tiedoissa mahdollisesti havaittavien virheiden korjaamiseen on oma ohjeistuksensa. Tärkeimmät lähdetilastot (esim. yritysten rakennetilasto ja yritysrekisteri) lähettävät säännöllisesti laaturaportteja Eurostatiin.

Tilastojen laatuun liittyvät läheisesti myös eettiset periaatteet. Tilastokeskus julkaisi ammattieettisen oppaan vuonna 2014. Opas perustuu Kansainvälisen Tilastoinstituutin hyväksymään ammattietiikkajulistukseen ja heijastaa sen periaatteita Suomen kansallisen tilastopalvelun näkökulmasta.

Ohjeiden tarkoituksena on selvittää Tilastokeskuksen toiminnan yleisperiaatteita ja auttaa eettisten ongelmien ratkaisemisessa. Tilastotyön eettisten periaatteiden noudattaminen kuuluu kaikkien tilastoviranomaisten perusvelvollisuuksiin.

Julkaisu on tarkoitettu Tilastokeskuksen työntekijöille, asiakkaille ja sidosryhmille. Sitä suositellaan myös muiden tilastoja tuottavien organisaatioiden työntekijöille. Lisätietoa osoitteesta

http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yksk30_201400_2014_12559_net.pdf

Esimerkkejä tilastotuotteiden laatuselosteista:

http://www.stat.fi/til/ssij/2013/ssij_2013_2014-11-18_laa_001_en.html

http://www.stat.fi/til/ssij/2013/ssij_2013_2014-11-18_laa_001_en.html

http://tilastokeskus.fi/til/tyti/2015/09/tyti_2015_09_2015-10-20_laa_001_en.html

1.1.4.4 Johdon valvontatoimet

Kansantalouden tilien koostamisprosessissa laskelmien tarkastamisesta vastaa erityinen tiimi, jonka vetäjänä toimii kansantalouden vuositilinpidon päällikkö. Laskelmat tarkastetaan kokouksissa, joihin osallistuvat kustakin alueesta vastaava tiimi sekä lähdetilaston tilastotyöntekijät. Myös neljännesvuositilit tarkistetaan vastaavissa kokouksissa. Kun laskelmat ovat lähes valmiita, koko tilinpidon henkilökunnalle ja lähdetilastoille järjestetään info-tilaisuuksia.

Laskentakierroksen jälkeen kukin kansantalouden tilinpidon laskelmia laativa tiimi/tutkija laatii raportin omasta erityisalueestaan. Raportissa luodaan katsaus viimeaikaiseen kehitykseen sekä kuvataan laskentamenetelmien tärkeimpiä muutoksia.

Talous- ja ympäristötilastot -yksikkö on viime vuosina kehittänyt tilastoprosessin dokumentointi- ja kontrollijärjestelmää ja laatinut yksityiskohtaiset työohjeet.

Kansantalouden tilinpidon uusi tietojärjestelmä tarjoaa työvälineet, joilla voidaan parantaa laskelmien dokumentointia lähtötilastoista tuloksiin saakka (BKTL-prosessitaulukoiden mallia seuraten) ja analysoida tuloksia.

1.1.4.5 Sisäiset tarkastukset

Tilastokeskuksessa otettiin vuonna 2007 käyttöön sisäinen laatukatselmus- ja auditointijärjestelmä, jota voidaan soveltaa kaiken tyyppisten tilastojen tuotantoprosesseihin. Vuosittain tarkastetaan 5–10 tilastoa, tähän mennessä kansantalouden tilinpidon lähdetilastoista esimerkiksi rakennuskustannusindeksi, tuottajahintaindeksi ja palvelujen tuottajahintaindeksi, korjausrakentamistilastot, kauppatilastot ja teollisuustuotantotilastot. Kansantalouden tilinpidosta aluetilit, rahoitustilit, toimialatilit, kansantalouden vuosineljännes-tilit sekä tuotannon suhdannekuvaaja on tarkastettu vuosien mittaan.

Tilastojen säännöllisen tarkastusjärjestelmän päätarkoituksena on:

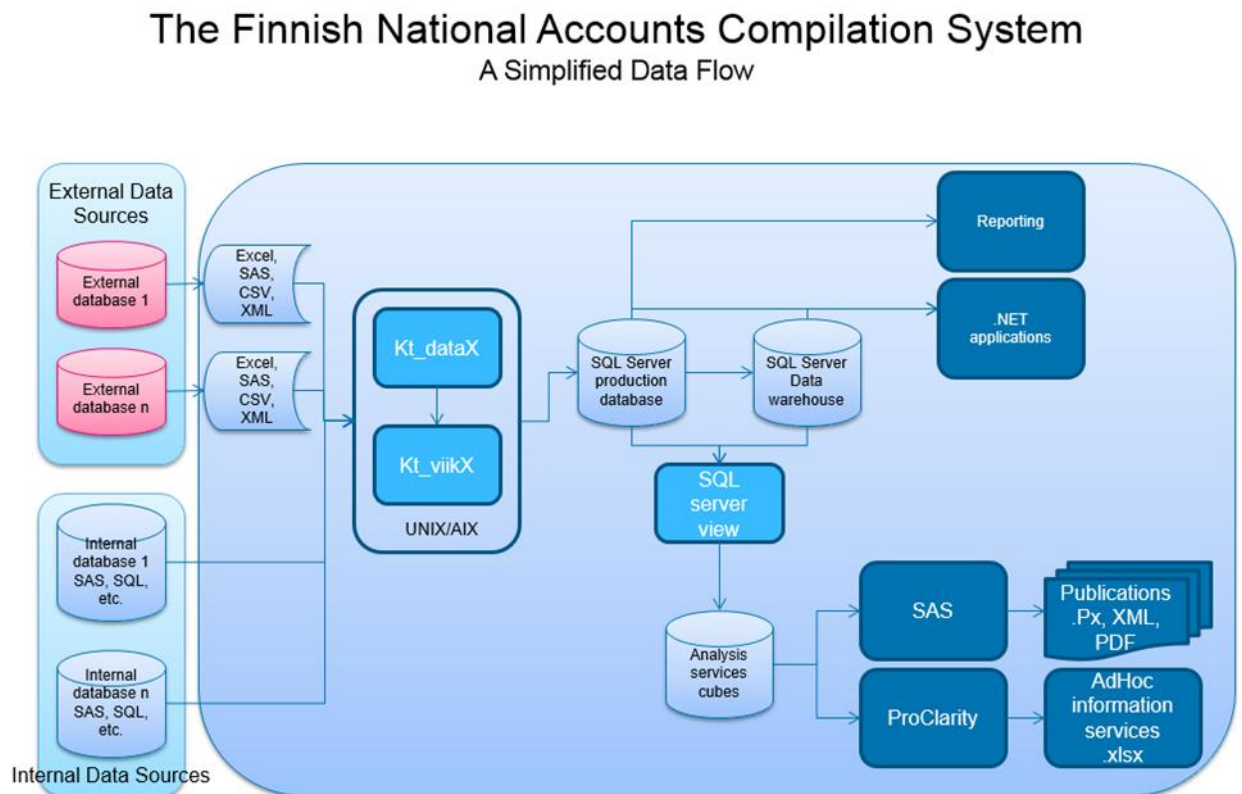
- 1) työtapojen, menetelmien ja tekniikoiden arviointi ja kyseenalaistaminen, jolloin tarkastusprosessin lopputuloksena syntyy kehittämissuhteita;
- 2) eri tilastojen käyttämien hyvien käytäntöjen etsiminen, tunnistaminen ja levittäminen (ohjausryhmän kautta) koko organisaatioon;
- 3) tietämyksen kasvattaminen saattamalla yhteen asiantuntijoita organisaation eri osista ja keskustelun lisääminen organisaatiokulttuurissa. Tämä on arvokas osa järjestelmää.

Tavoitteet liittyvät koko tilastojen tuotantoprosessiin, johon sisältyvät suunnittelu ja johtaminen, henkilöstön ammattitaito, kontaktit käyttäjien kanssa, tiedon kerääminen, levittäminen, dokumentointi ja arkistointi sekä seuranta, arviointi ja kehittäminen. Riskienhallinta sisältyy yhtenä pääteemana tarkastusmenettelyn kaikkiin osa-alueisiin. Tarkastusmenettely on sinällään suunniteltu tehokkaaksi ja nopeaksi mutta käyttökelpoiseksi menetelmäksi, joka edistää vahvasti osallistumista.

1.1.5 Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmä

Kansantalouden tilinpidon laadintajärjestelmä voidaan karkeasti jakaa kolmeen osaan: lähdeaineistojen käsittelyyn, makroeditointiin ja analyysiin sekä julkaisu ja raportointiin.

Kuvio 4. Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmä

Tilinpidon lähdeaineistot käsitellään SAS-ohjelmakokonaisuuksilla, jotka on laadittu yhtenäiseen malliin ja niitä säilytetään versionhallinnassa. Lähdeaineistoprosessissa aineistoihin johdetaan tilinpidon mukaiset luokitukset ja tehdään mahdollisia tilinpidon mukaisia käsitteellisiä korjauksia. Lähdeaineistotuotannossa aineistojen käsittely suoritetaan mahdollisimman tarkalla lähdetietotasolla ja samalla tarkastetaan aineistojen oikeellisuus, esimerkiksi kattavuus, muutokset edelliseen vuoteen, muuttujien väliset yhteydet, luokitukset, yleinen järjestyminen ja sisäiset riippuvuudet.

Suurin osa tilinpidon käyttämistä lähdeaineistoista saadaan Tilastokeskuksen sisäisistä tietokannoista ja ulkoisista tietokannoista/tietolähteistä. Kaikki lähdeaineistot käsitellään SAS:lla ja yksityiskohtaiset tiedot tallennetaan tilinpidon lähdeaineistopooliin tietokantapalvelimelle. Tietojärjestelmään voidaan koota ja syöttää myös lähdetietoja, jotka eivät löydy suoraan tietokannoista tai sähköisistä lähteistä. Nämä aineistot koostetaan määrämuotoisiksi tiedostoiksi tilinpidon luokituksiin sopiviksi esim. Excelissä.

Lähdeaineistoista muodostetaan aggregaatti tiedostot, jotka talletetaan tietokantapalvelimelle omiin kansioihin. Lähdeaineistoista muodostetut aggregaatit ladataan käyttäen lataukseen tehtyä käyttöliittymää tilinpidon tuotantotietokantaan. Siirron yhteydessä suoritetaan tilinpidon mukaiset lähdeprosessien summaukset lähteet yhteensä prosessiksi sekä muihin tarvittaviin prosesseihin aina lopputulosprossiin asti. Lisäksi suoritetaan tietojärjestel-

män tilijärjestelmä ja aineistomuuttuja laskentasääntöjen mukaiset aggregaattilaskennat.

Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja tietovarastokanta sijaitsevat SQL-tietokantapalvelimella, jonne on muodostettu laskentakokonaisuuksiin vuositilinpito, neljännesvuositilinpito, rahoitustilinpito ja tarjonta- ja käyttötaulut liittyvät tietokantataulut. Kokonaisuudet ovat puolestaan jaettu pienempiin osakokonaisuuksiin (osajärjestelmä) kuten tuotanto-, sektori-, investointi-, varastotilit ja jne. Lähdeaineistoja käsiteltäessä lähdeaineistot ladataan aina kaikkiin niihin osajärjestelmiin, joihin aineistosta tulee tietoa. Tuotantokannassa säilytetään vain tuotannossa oleva laskentakierros sekä viimeisin valmis laskentakierros, jota tarvitaan muiden laskentajärjestelmien täsmäytyksiin. Tiedot osajärjestelmien välillä pysyvät konsistentteina osajärjestelmien välisien vyörytyksien sekä täsmäytyksien avulla. Sovelluksista voidaan käynnistää laskentaan liittyviä toimintoja, kuten proseduurikutsuja, tietojen siirtoja osajärjestelmien välillä, ekstrapolointi, täsmäytykset, kausitasoitus, jne.

Tietojen analysoinnissa käytetään laskentasovelluksiin muodostettuja valmiita editointi- ja analysointinäkymiä, SAS ohjelmia, joilla tehdään lähdeaineistoihin kyselyjä sekä kuutionselainta, johon on muodostettu valmiita analyysinäkymiä kuutiopalvelimen reaaliaikaisiin OLAP-kuutioihin.

Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmässä on varattu omat luokat (sarakeet) lähdeaineistoihin tehtäville muokkauksille. Käytännössä osa tästä muokkauksesta, esimerkiksi osa aineiston virheiden korjauksesta, tehdään jo itse aineistoihin. Esimerkiksi lähdetilasto voi toimittaa uuden version, jossa on otettu huomioon tilinpidon antamat huomautukset tai lähdeaineistoihin tehdään korjauksia keskitetysti lähdeaineistoprosessissa. Tilinpidon laskentajärjestelmissä käytettävissä olevat korjausluokat ovat käsitteelliset muutokset, aineiston virheiden korjaus, tilastolliset rajaukset, kattavuus korjaukset, harmaa talous ja tasapainotus.

Käsitteellisissä muutoksissa korjataan lähdetilastojen ja tilinpidon arvotuksesta johtuvia eroja. Lisäksi muun muassa globaaleihin ilmiöihin liittyvät korjaukset sekä arvopaperikauppaan että osatuloutuksiin liittyvät korjaukset tulee merkitä käsitteellisiin muutoksiin.

Aineiston virheiden korjaukset ovat yleensä seurausta yritystietojen toimipaikkaistamisesta tai imputoinnista. Lomaketiedoissa voi olla puutteita tai tiedot ovat epäkonsistentteja muiden tietolähteiden kanssa.

Tilastollisiin rajauksiin kohdennetaan lähdeaineistojen rajauksiin liittyvät korjaukset, joita ovat tyypillisesti toimiala- ja sektorisiirrot.

Kattavuuskorjauksiin kirjataan muut kattavuuteen liittyvät korjaukset kuin ne, mitkä kirjataan tilastollisiin rajauksiin tai harmaaseen talouteen, esimerkiksi aineiston yksikön puutteellisten tietojen täydentäminen eri lähdeaineistojen avulla.

Tasainotuskorjauksiin tehdään viime vaiheessa havaitut tilien tasapainotustarpeet jotka eivät kohdistu yllä mainittuihin korjauseriin.

Kattavuusmenettelyistä on kerrottu enemmän kappaleessa 7.

Jokaisesta laskentasovelluksella tehdystä korjauksesta tallentuu metatietoa tilinpidon yhteiseen metatietotauluun. Metatietoihin kirjataan muokattu solu, korjauksen suuruus, tekijä, ajankohta ja kommentti korjauksesta.

Kansantalouden tilinpidosta muodostetaan SAS:lla Tilastokeskuksen julkaisujärjestelmän vaatimia Pc-Axis -tietokantataulukoita, xml-liitetaulukoita sekä tilinpidon tilastojen omia tuotteita (PDF-julkaisut). Eurostat raportointia varten muodostetaan SDMX muotoisia tiedostoja käyttäen SAS:a ja SDMX muunninta. Tietoja on poimittu kuutio- ja SQL-tietokanta rajapinnoista.

Taulukko 1. Kansantalouden tilinpidon tietokantojen rivimäärät (milj. riviä)

	Tuotantokanta	Tietovarasto
Vuositilinpito	26	218
Neljännesvuositilinpito	12	70
Rahoitustilinpito	41	105
Tuotetase	3	

1.2 Revisiopolitiikka ja aikataulut tietojen tarkistuksille; Merkittävimmät muutokset EKT 1995:stä EKT 2010:een siirtymisen johdosta

1.2.1 Revisiopolitiikka

Jokaisen tilastovuoden kansantalouden tilinpidosta laaditaan useita eri versioita. Versioiden valmistumisaikataulu on esitetty kohdassa 2.1.1. Jokaista versiota laadittaessa käytetään hyväksi kaikki siihen mennessä käytettävissä oleva tietoaineisto, joten kansantalouden tilinpito tarkentuu vähitellen. Lopulliset luvut valmistuvat kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

SNA68:aan perustuvassa järjestelmässä lukuihin tehtiin lisäksi niin sanottuja tasotarkistuksia noin viiden vuoden välein. Tasotarkistukset on tehty samassa yhteydessä kuin kiinteähintaisten laskelmien perusvuoden vaihto.

SNA68:aan siirryttiin vuonna 1979 (SKT75, perusvuosi 1975). Sen jälkeen tasotarkistuksia on tehty vuosina 1984 (SKT80, perusvuosi 1980), 1987 (SKT85, perusvuosi 1985) ja 1993 (SKT90, perusvuosi 1990, käyttöön myös to195). Tasotarkistuksissa aikasarjoja korjattiin taaksepäin aina vuoteen 1975 asti, vuonna 1984 vuoteen 1960 asti.

Tasotarkistuksissa aikasarjoihin tehtiin kolmenlaisia korjauksia. Ensinnäkin korjattiin havaitut virheet. Toiseksi lukuihin tehtiin niin sanottuja tasokorjauksia, jotka olivat seurausta uuden perusvuoden kiinnituspisteiden asettumisesta uudelle tasolle. Kolmanneksi tehtiin luokitusmuutosten yms. seikkojen vaatimat korjaukset.

ESA95:een perustuvaan järjestelmään siirryttiin kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa helmikuussa 1999 laskelmat ulottuivat vuoteen 1990 saakka ja joulukuussa 1999 aikasarjat jatkettiin vuoteen 1975 (SKT95). Toinen vaihe oli tarjonta-käyttötaulukoiden mukaanotto tammikuussa 2003 vuoteen 1995 saakka (samalla siirryttiin toimialaluokituksen tol 2002 käyttöön) ja heinäkuussa 2003 aikasarjat jatkettiin vuoteen 1975 saakka (SKT2000). Merkittävimmät sisällölliset muutokset olivat asunto osakeyhtiöiden jako omistajasektoreille ja välillisten rahoituspalveluiden (FISIM) jako käyttäjille. Kolmannessa vaiheessa huhtikuussa 2006 (SKT2005) volyymlaskelmissa ryhdyttiin käyttämään perusvuotena edellistä vuotta ja siirryttiin yleisesti kaksoisdeflatointiin. Osassa julkisia palveluita siirryttiin suoriteindikaattoreihin.

Palvelujen vientiin tehtiin merkittävä tarkistus huhtikuussa 2006 ja palvelujen tuontia tarkistettiin tammikuussa 2008. Lisäksi yritykset ja kotitaloudet erotettiin toisistaan omiksi sektoreiksi kaikilla tileillä.

Heinäkuussa 2011 (SKT2010) kansantalouden tilinpito siirtyi käyttämään uutta tietojärjestelmää, samalla otettiin käyttöön uusi toimialaluokitus, tol 2008, ja tehtiin muita aikasarjatarkistuksia. Koko laskenta organisoitiin myös uudelleen, jolloin siirryttiin vanhasta toimialoihin perustuvasta ilmiöaluelaskennasta tiimipohjaiseen taloustoimilaskentaan.

ESA2010 otettiin käyttöön heinäkuussa 2014. Merkittävin muutos oli tutkimus- ja kehittämismenojen laskeminen mukaan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen. BKTL-menetelmäkuvausten kohteena on tämä kansantalouden tilinpidon laskenta.

Vuosittain vaihtuvan perusvuoden mukaisissa laskelmissa tasotarkistuksiin on tarvetta lähinnä silloin, kun merkittävä määrävuosittain tehtävä lähdeaineisto, esim. kulutustutkimus valmistuu. Pienien virheiden ym. korjaukset aikasarjaan pyritään keräämään tällaisten tasotarkistusten yhteyteen.

1.2.2 Aikataulut tietojen tarkistuksille

Ensimmäiset ennakkotiedot vuodesta t valmistuvat vuoden t+1 helmikuun lopussa. Tämä ensimmäinen versio on tietosisällöltään suppeampi kuin varsinainen kansantalouden tilinpito. Ensimmäisen version tietosisältö vastaa neljännesvuosittaisen kansantalouden tilinpidon tietosisältöä, mutta sisältää lisäksi myös sektoritilien koko tietosisällön ennakkotiedot kaikkien sektorien osalta.

Muita neljänneksiä koskeva neljännesvuositilinpito on valmistunut vuodesta 2014 lähtien 60 päivässä neljänneksen päättymisestä, aiemmin viive oli 65 päivää.

Vuositalinpidon toinen versio valmistuu vuoden t+1 heinäkuun alkupuoliskolla. Tällöin laaditaan ensimmäisen kerran kansantalouden tilinpito vuodesta t kaikkien reaalitylinpidon (non-financial) tilien. Tarjonta- ja käyttötaulukkoja ei tässä vaiheessa vielä laadita.

Kolmas versio valmistuu vuoden t+2 tammikuun lopussa. Neljäs, tarjonta- ja käyttötaulukoihin perustuva lopullinen versio, julkaistaan vuoden t+3 tammikuussa. Tarjonta- ja käyttötaulukot julkaistaan t+2 vuoden joulukuussa.

Taulukko 2. Esimerkki vuoden 2012 kansantalouden vuositalinpidon eri versioiden valmistumisajoista:

Versio	Valmistumiskuukausi
1.	maaliskuu 2013
2.	heinäkuu 2013
3.	tammikuu 2014
4.	tammikuu 2015

Tulevaisuudessakin lopullisten lukujen on määrä valmistua kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

Kun kansantalouden tilinpidon eri versioita laaditaan, käytetään hyväksi kaikki käytettävissä olevat tiedot. Kullakin kerralla vain osa tiedoista muuttuu. Esimerkiksi kaikkien toimialojen tuotanto- ja tulonmuodostustilit laaditaan ensimmäisen kerran heinäkuussa vuonna t+1 (versio 2). Tämän jälkeen voi jonkin toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili muuttua seuraavan kerran esimerkiksi vuoden t+2 tammikuussa, jolloin käytettävissä ovat lähes lopulliset tiedot.

Kansantalouden tilinpidon laadinta-aikatauluun vaikuttaa lähinnä kolme seikkaa: käyttäjien tarpeet, lähdetilastojen valmistuminen sekä ESA 2010 lähettämishjelma.

Kansantalouden tilinpidon tärkein käyttäjä Suomessa on valtiovarainministeriö. Valtiovarainministeriö laatii vuosittain helmikuussa ja elokuussa taloudellisen katsauksen, joka on keskeinen tausta-aineisto muun muassa valtion budjetin valmistelussa. Valtiovarainministeriö tarvitsee katsauksen laadintaa varten mahdollisimman tuoreet tiedot talouden kehityksestä. Myös Suomen Pankki ja taloudelliset tutkimuslaitokset käyttävät kansantalouden tilinpidon uusimpia tietoja talousennusteidensa pohjana.

Tärkeimmät lähdetilastot ovat valmistuneet eri vuosina hieman eri aikoina. Yleisenä suuntauksena on ollut tilastojen valmistumisen nopeutuminen. Seuraava kuvaus tärkeimpien lähdetilastojen valmistumisesta kertoo lähinnä vuosia 2011 ja 2012 koskevien tilastojen valmistumisesta.

Ensimmäistä versiota laadittaessa (helmikuussa vuonna $t+1$) käytettävissä ovat lopulliset hintaindeksit ja työvoimatilastot edelliseltä vuodelta. Lisäksi ennakkollisina tilastoina ovat käytettävissä ansiotasoindeksi, useimpien maataloustuotteiden tuotantotilastot, markkinapuun hakkuutilasto ja puun hintatilasto, teollisuuden volyyymi-indeksi, talonrakentamisen uudisrakentamisen volyyymi-indeksi, kaupan myyntitilasto, kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot, ulkomaankauppatilasto ja maksutase. Joistakin lähdetilastoista ovat käytettävissä tiedot osasta vuotta, esimerkiksi tiedot 9, 10 tai 11 kuukaudelta. Tällainen tilasto on esimerkiksi arvonlisäverotuksen ja työnantajasuoritusten kausiveroaineisto.

Toista versiota laadittaessa (kesä-heinäkuussa vuonna $t+1$) edellä mainituista tilastoista ovat lopullisiksi tulleet useimmat maatalouden tuotantotilastot, markkinapuun hakkuutilasto ja puun hintatilasto, talonrakentamisen uudisrakentamisen volyyymi-indeksi, kaupan myyntitilasto, ulkomaankauppatilasto sekä arvonlisäverotuksen ja työnantajasuoritusten kausiveroaineisto. Uusi tietoaaineisto on esimerkiksi vuokratilasto. Lisäksi käytettävissä ovat ennakkotiedot teollisuuden ja joidenkin muiden toimialojen rakennetilastoista, pankkitilastosta sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoista.

Kolmatta versiota laadittaessa (tammikuussa vuonna $t+2$) uusina tietoaaineistoina ovat käytettävissä muun muassa verotusaineisto ja vakuutusyhtiötilasto. Lopullisina tilastoina käytettävissä ovat ansiotasoindeksi, pankkitilasto sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot sekä yritys- ja toimipaikkarekisteri, eri toimialojen rakennetilastot, teollisuuden tuotetilasto, kulutustutkimus (joka 5–6 vuosi), tapaturmavakuutusmaksuaineisto, yritysten työeläkemaksutilasto, maatilatalouden yritys- ja tulotilasto ja maksutase.

Neljättä versiota laadittaessa (marras-joulukuussa vuonna $t+2$) ei käytettävissä ole enää uusia lähdetilastoja tai aineistoja, ellei jonkin lähdetilaston ilmestyminen ole poikkeuksellisesti viivästynyt. Tässä vaiheessa laaditaan tuotekohtaiset tarjonta- ja käyttötaulukot, jotka muodostavat lopullisen kansantalouden tilinpidon.

1.3 Yhteenveto tuotoslähestymistavasta

1.3.1 Viitekehys

Tuotoslähestymistapa on Suomen kansantalouden tilinpidossa hallitseva laskettaessa bruttokansantuotetta. Myös menolähestymistapa otetaan huomioon, kun tilejä tasapainotetaan.

Bruttoarvonlisäys perushintaan on toimialoittaisten bruttoarvonlisäysten summa. Lopulliset luvut lasketaan ja tasapainotetaan tuotteittain tarjonta- ja käyttötaulukoissa. Kun perushintaiseen bruttoarvonlisäykseen lisätään tuoteverot ja vähennetään tuotetukipalkkiot, saadaan markkinahintainen bruttoarvonlisäys eli bruttokansantuote.

Tilastoyksikkö

Suomen kansantalouden tilinpidon tuotoslähestymistavan tilastoyksikköjä ovat tuote, toimipaikka, tuottajatyypin ja institutionaalinen yksikkö. Toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluksia tuottava tuotantoyksikkö. Toimipaikka on yhtä kuin EKT 2010:n määrittelemä paikallinen toimialayksikkö. Tilinpidon perustarkastelunäkökulma on kuitenkin institutionaalinen sektori, jota käytetään myös toimialoittaisen tarkastelun peruskehikkona.

Luokitukset

Sektoriluokitus

Institutionaalinen sektoriluokitus on kansantalouden tilinpidon perusluokitus. Sektoriluokituksen mukaan laaditaan, paitsi tuotanto- ja tulonmuodostustilit, myös tulonjako- ja tulonkäyttötili sekä varallisuuden muodostustileistä pääomatili ja rahoitustili.

Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa on kaikkiaan 183 toimialaa tarkimmalla laskentatasolla. Toimialoittain laaditaan tuotanto- ja tulonmuodostustilit. Ennakollisessa laskennassa toimialoja on noin 100.

Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä ovat: markkinatuottajat ja markkinattomat tuottajat. Markkinattomat tuottajat jaetaan omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

Tuoteluokitus

Lopullisten lukujen perustana on tuoteluokitus, jossa on 776 tuotetta. Luokitus perustuu CPA2008 -luokitukseen. Tuoteluokitus on selostettu luvussa 6 ja varsinainen luokitus on liitteenä 1.

Tuotanto- ja tulonmuodostustilit käyvin hinnoin laaditaan siis kolmella luokituksella: toimialan, tuottajatyypin ja institutionaalisen sektorin mukaan luokiteltuina. Myös toimialatuotannon luokitteluperustana on institutionaalinen sektoriluokitus. Toimialatiedot laaditaan myös tuottajatyypin mukaan, joskin julkaisutasolla tiedot yleensä esitetään tuottajatyypit yhteensä -tasoisina. Toimiala- ja sektoriluokituksen kesken on olemassa ristiintaulukointi samoin kuin toimiala- ja tuottajatyypiluokituksen kesken.

Tärkeimmät tietolähteet

Tuotoslähestymistavan tärkeimmät tietolähteet ovat markkinatuottajien ja omaan loppukäyttöön tuottajien osalta yritysten rakennetilasto ja yritys- ja toimipaikkarekisteri, joita käytetään useiden toimialojen laskelmissa. Lisäksi käytössä on paljon toimialakohtaisia tietolähteitä. Muussa markkinattomassa

tuotannossa tärkeimmät tietolähteet ovat valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot.

1.3.2 Arvottaminen

Suomen kansantalouden tilinpidon laskentatarkkuus on miljoona euroa, mutta lähdeaineistojen tarkkuus on yleensä euro tai tuhat euroa.

Taloustoimet arvotetaan pääsääntöisesti niiden markkinahinnan mukaan eli sen arvon mukaan, millä virrat ja varannot tosiasiallisesti vaihdetaan tai voitaisiin vaihtaa rahaan. Mikäli vaihtoarvoja ei ole suoraan saatavissa, käytetään vastaavien tavaroiden, palveluiden tai varojen markkinahintoja. Esimerkiksi omistusasuntojen tuotos arvotetaan vastaavien vuokra-asuntojen vuokratason mukaan. Kun vastaavien tuotteiden hintoja ei ole saatavilla, esimerkiksi julkisen toiminnan tuottamien markkinattomien palvelujen osalta, käytetään arvottamisessa tuotantokustannuksia.

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Esimerkiksi välituotekäyttö sisältää siten kuljetuskustannukset, kaupan lisät sekä tuoteverot (ml. arvonlisävero sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen). Tuotos puolestaan arvotetaan perushintaan eli se sisältää tuotetukipalkkiot, mutta ei tuoteveroja eikä kuljetuskustannuksia tai kaupan lisiä.

Taloustoimet kirjataan pääsääntöisesti suoriteperusteisina. Mikäli näin ei ole tehty, siitä mainitaan erikseen.

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan suurimmalta osaltaan myös kiinteisiin hintoihin. Vuoden 2006 alusta on siirrytty käyttämään edellisen vuoden hintaisia kiinteähintaisia lukuja. Tässä kuvauksessa käsitellään kansantalouden tilinpidon laadintaa käyvin hinnoin.

1.3.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Markkinatuottajien osalta useimman toimialan tuotoksen ja/tai välituotekäytön laskennassa keskeisin tietolähde on rakennetilasto. Rakennetilastossa on yhdistetty yritys- ja toimipaikkarekisterin, elinkeinoverorekisterin ja suoran kyselyn tiedot. Tilaston käsitteet perustuvat yritysten tuloslaskelmien käsitteisiin.

Tuotoksen laskennassa rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmistevarastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Liiketoiminnan muissa tuotoissa erotellaan käyttöomaisuuden myynneistä saadut voitot muista pysyvämpiluonteisista tuotoista kuten vuokratuotoista. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa ei lasketa mukaan tuotokseen.

Välituotekäyttöön lasketaan mukaan rakennetilastosta ostot tilikauden aikana (pl. ostot varastoon), ulkopuolisten palvelujen ostot, käyttöleasingvuokrat, muut vuokrat sekä muut muuttuvat ja kiinteät kulut. Henkilösivukuluihin mahdollisesti sisältyvät koulutus- ja virkistyskulut siirretään välituotekäyttöön vertaamalla eri tietolähteitä keskenään.

Muiden keskeisten tietolähteiden käyttöä on selostettu ao. kohdissa erikseen, esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen käyttö kuntayhteisöjen laskelmien yhteydessä.

Suomen lähdetilastoaineisto perustuu hyvin laajalti totaaliaineistoihin, jotka kerätään kirjanpilotietojen mukaisina. Myös erillisselvitysten pohjana ovat yritysten kirjanpilotoaineistot. Suomen Kirjanpilotautakunta (The Finnish Accounting Standards Board) antaa ohjeita laintulkinnasta ja on määrittänyt maksimiarvon välituotekäyttöön kirjattavalle kestäväälle tavaralle.

1.3.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Suomen kansantalouden tilinpidossa tuotoksen ja välituotekäytön laskenta perustuu pääasiassa suorien estimointimenetelmien käyttöön. Suoria estimointimenetelmiä ovat rakennetilaston, yritysrekisterin, valtion tilinpäätöksen, kuntien taloustilaston, pankkitilaston, vakuutusyhtiötilaston ja muiden kokonaistilastojen käyttö. Epäsuora estimointimenetelmä on esimerkiksi hinta kertaa määrä -tyyppinen menetelmä.

Suomen kansantalouden tilinpidon laadinta perustuu pääasiassa joka vuosi laadittavien lähdetilastojen käyttöön. Vertailuvuotta (benchmark) ja ekstrapolaatiota on käytetty tuotoksen laskemisessa vain muutamilla toimialoilla.

1.3.5 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet

Suomen kansantalouden tilinpidon tärkein laadintamenetelmä on tuotoslähestymistapa. Kattavuuden varmistaminen perustuu sekä toimialatason tarkasteluun että tuotteittaiseen tasapainotukseen tarjonta- ja käyttötauluissa.

Käytännössä tärkein kattavuuden varmistustoimenpide on eri lähdeaineistojen tietojen vertailu. Tuotantoa koskevia laajoja perusaineistoja ovat yritys- ja toimipaikkarekisteri, joka kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt sekä elinkeinonharjoittajat. Toinen kattava kansantuotteen laskemisessa käytetty aineisto on yritysten rakennetilasto. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Käytännössä näiden lähteiden lisäksi käytetään muita tilastolähteitä toimialakohtaisesti. Erillistietoja saadaan työllisyydestä, ansiotasosta ja vertailuja tehdään näiden avulla tarkkailemalla laskelmien ansiotasomuutoksia, tuottavuuden muutoksia ja keskiansioiden tasoa ja muutosta.

Vaikka perustietolähteet ovat korkealuokkaisia, saattaa luokittelu- ja satunnaisvirheitä esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen toimialakohtaisiin tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Piilotalouden arvioinnissa on käytetty hyväksi tehtyjä erillisselvityksiä ja verotarkastusaineistojen tietoja. Korjauksia tehdään muun muassa rakentamisen, kaupan, liikenteen ja hotelli- ja ravintolatoiminnan lukuihin.

Julkisen toiminnan tiedot ovat täysin kattavat, koska ne pitävät sisällään kaikki julkista toimintaa harjoittavat yksiköt.

1.4 Yhteenveto tulolähestymistavasta

1.4.1 Viitekehys ja arvottaminen

Tulolähestymistavalla tarkoitetaan bruttokansantuotteen laskemista summaamalla yhteen bruttokansantuotteen eri tulokomponentit. Ne ovat palkansaajakorvaukset, bruttotoimintaylijäämä (ml. kiinteän pääoman kuluminen) sekä muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot.

Suomen kansantalouden tilinpidossa ei bruttokansantuotetta lasketa tulolähestymistavalla, koska bruttotoimintaylijäämästä ei ole olemassa tarpeeksi luotettavaa itsenäistä estimaattia. Niinpä bruttotoimintaylijäämä lasketaan markkinatuotannossa residuaalina, kun bruttoarvonlisäyksestä vähennetään muut tulokomponentit.

Bruttokansantuotteen eri tulokomponentit lasketaan samalla toimiala- ja tuottajatyypiluokituksella kuin bruttoarvonlisäys tuotolähestymistavassa.

Taloustoimet kirjataan suoriteperusteisina eikä kassaperusteisina. Esimerkiksi maksetut palkat ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut kirjataan sille ajanjaksolle, jolloin työ tehdään ja syntyy velvoite palkansaajakorvausten maksamiseen.

1.4.2 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Palkkojen käsite liikekirjanpidossa ja eri lähdetilastoissa on yleensä sama kuin kansantalouden tilinpidossa. Merkittävän poikkeuksen tästä muodostavat luontoisedut. Toisaalta luontoisetuihin luetaan kansantalouden tilinpidossa myös verottomat luontoisedut, jotka eivät liikekirjanpidossa aina sisälly palkkoihin vaan ne saattavat sisältyä liiketoiminnan muihin kuluihin tai henkilösivukuluihin. Palkkoihin luetaan kansantalouden tilinpidossa myös työsuhdeoptiot.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja vastaava käsite liikekirjanpidossa ja monissa lähdeaineistoissa on henkilösivukulut, jota ei yleensä eritellä maksulajeittain. Kansantalouden tilinpidossa toimialoittaiset työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan kansantalouden tilinpidossa kokonaan pääomakantamallin avulla eikä liikekirjanpidon mukaisia poistoja käytetä.

1.4.3 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Palkansaajakorvaukset arvioidaan Suomen kansantalouden tilinpidossa useimmilla toimialoilla suoralla estimointimenetelmällä eli käytettävissä on

kokonaisaineisto. Tällaisia kokonaisaineistoja ovat mm. yritys- ja toimipaikkarekisteri, yritysten rakennetilasto, kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto, luottolaitostilasto ja vakuutusyhtiötilasto.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain ja maksulajeittain lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenettelmällä, jota voidaan pitää epäsuorana menetelmänä, mutta sosiaalivakuutusmaksut yhteensä lasketaan suoralla menetelmällä. Ero korjataan sopeuttamalla toimialoittaisia lukuja.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallilla, mikä on epäsuora menetelmä.

Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan kokonaisaineistoista eli laskentamenetelmä on suora.

1.4.4 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteen

Palkat ja palkkiot

Palkkojen kattavuuden varmistamisessa isoin haaste ovat harmaat palkat. Harmaan talouden laskentaa kuvataan tarkemmin kappaleessa 7.1.3.

Suomen lain mukaan palvelurahat eli tipit ovat verotettavaa ansiotuloa. Näin ollen tippien tulisi näkyä verottajan vuosi-ilmoitusaineistossa, johon palkkojen laskenta tilinpidossa perustuu. Tietty määrä tippettä on arvioitu myös osaksi harmaan talouden palkkasummaa, sillä kaikkia tippettä ei ilmoiteta verottajalle.

Bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo

Lisäykset yrityksen tuloon ovat verohallinnon verotarkastusyksiköiden yksi tärkeimmistä tiedoista kansantalouden tilinpidon kannalta. Salatut tulot pienentävät tuotosta ja sitä kautta arvonlisäystä ja bruttotoimintaylijäämää/sekataloa.

Verotarkastuksiin pohjautuvia selvityksiä on käytettävissä pääosin vuodesta 1996 lähtien. Tarkastusten käyttöön harmaan talouden arvioinnissa liittyy muutamia huomioitavia seikkoja. Verohallinnon mukaan vuosittain on tehty n. 700–800 ns. harmaan talouden verotarkastusta, joissa on paljastunut puuttuvia tuloja, mustia palkkoja ja kuittikauppaa. Tarkastusten määrä ja paljastetun harmaan talouden määrä on pysynyt muutoin melko samanlaisena, mutta tarkastuksissa havaitut puuttuvan myynnin ja pimeiden palkkojen määrät olivat vuoden 2014 tarkastuksissa edellisvuosia korkeammalla tasolla. Samalla on huomioitava, että vuonna 2014 verotarkastusten kokonaismäärä oli korkeampi.

1.5 Yhteenveto menolähestymistavasta

1.5.1 Viitekehys

Menolähestymistavassa bruttokansantuote lasketaan sen menokomponenttien eli kysyntäerien summana. Nämä erät ovat kulutusmenot, kiinteän pääoman bruttomuodostus, varastojen muutos sekä tavaroiden ja palveluiden vienti miinus tavaroiden ja palveluiden tuonti.

Suomen kansantalouden tilinpidossa bruttokansantuote määräytyy tuotoslähestymistavan perusteella, mutta myös menolähestymistapa otetaan itsenäisesti huomioon. Tuotanto- ja menolähestymistavoilla laskettujen bruttokansantuotteiden erotus kirjataan tilastolliseksi eroksi ennakkolisessä kansantalouden tilinpidossa. Lopullisissa luvuissa tarjonta ja kysyntä tasapainotetaan tuotteittain, eikä tilastollista eroa esiinny.

1.5.2 Arvottaminen

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Näin ollen kulutusmenot sisältävät arvonlisäveron ja muut tuoteverot mutta eivät tukipalkkioita. Osamaksulla tai vastaavilla luottojärjestelyillä hankitut tuotteet kirjataan niiden ostojankohdan mukaan.

Kiinteän pääoman bruttomuodostus sisältää arvonlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen. Investoinnit kirjataan omistuksen vaihdoksen ajankohdan mukaan. Tästä säännöstä on Suomen kansantalouden tilinpidossa kolme poikkeusta. Ensinnäkin rahoitusliisaus kirjataan käyttävän toimialan investoinniksi, vaikka omistuksen vaihdosta ei tapahdu. Toiseksi omaan käyttöön tehtävät investoinnit kirjataan silloin kun ne tuotetaan. Kolmanneksi rakennusinvestoinnit kirjataan sitä mukaa kuin niitä rakennetaan eikä vasta sitten, kun rakennus on valmis ja omistus yleensä vaihtuu.

Varastojen muutos arvotetaan vuoden keskihintaan eli varastojen arvo vuoden lopussa ja alussa muutetaan ensin vuoden keskihintaan ja sen jälkeen lasketaan niiden erotus.

Tavaroiden vienti ja tuonti arvotetaan f.o.b. arvon mukaan eli vapaasti laivassa vientimaan rajalla. Palveluiden vienti arvotetaan perushintaan ja tuonti ostajanhintaan.

1.5.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Julkisten kulutusmenojen laskennassa käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa sekä eri yhteisöjen tuloslaskelmia. Niiden käsitteet muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteiksi.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa käytetään osittain yritysten rakennetilastoja, kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja sekä valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Niiden käsitteistä poimitaan kansantalouden tilinpidon mukaiset erät.

1.5.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Kysyntäerien laskennassa käytetään sekä suoria että epäsuoria estimointimenetelmiä.

Kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota on käytetty kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa. Ne ovat perustuneet erityisesti kulutustutkimuksiin.

Myös kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa on käytetty erityisselvityksiin perustuvia kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota laskettaessa talonrakennusinvestointeihin sisältyviä peruskorjausinvestointeja.

1.5.5 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat perusperiaatteet

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja -tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava lukuun ottamatta eräitä tunnetusti ongelmallisia kulutusnimikkeitä kuten alkoholi. Kulutustutkimuksen tietoihin tehtävistä täydennyksistä kerrotaan jäljempänä.

Menolähestymistavan kohdalla ei piilotalous ole merkittävä ongelma. Harmaan talouden tuottamien kulutustavaroiden ja -palvelujen oletetaan pääosin sisältyvän kulutustutkimuksen tietoihin.

Viime kädessä tuotanto- ja menolähestymistavan yhteensovittaminen ja tasapainottaminen varmistetaan tarjonta- ja käyttötaulukkekehikossa, joka tarjoaa systemaattisen lähestymistavan kattavuuden varmistamiseksi myös bruttokansantuotteen menokomponenttien estimoinnissa.

1.6 Tasapainotus- ja integrointimenettelyt

1.6.1 Kansantalouden vuositilinpidoon tasapainotettujen lukujen laadinta tarjonta- ja käyttötaulukot -kehikossa

Kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut laaditaan tarjonta- ja käyttötaulukkekehikossa, jossa tarjontatiedot (kotimainen tuotos + tuonti) ja käyttötiedot (väliuotekäyttö + kulutusmenot + pääoman bruttomuodostus + vienti) tasapainotetaan tuotteittain. Tarjonta- ja käyttötaulukot valmistuvat t+24kk. Tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden mukaiset kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut julkistetaan t+25kk. Tarjonta- ja käyttötaulukot laaditaan vuosittain.

Tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden laadinta noudattaa seuraavaa järjestystä:

1. Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain
2. Hinnanmuodostuserien laadinta

3. Ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos perushintaisiksi
4. Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta
5. Tarjonta- ja käyttötietojen tasapainotus

1.6.2 Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden (TKT) laadinnan lähtökohtana ovat kansantalouden tilinpidon eri osajärjestelmistä (OJ) saatavat ennakkolliset (tuotetaloustoimittaiset) tiedot (t+19kk).

TKT:n laadinnassa vuositilinpidon tarjontaa ja käyttöä koskevat tuotetaloustoimitiedot jaetaan CPA2008-luokitukseen perustuvaan kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen (KTTL) mukaiseen 776 tuotteeseen (liite). Tarjonta- ja käyttötiedot luokitellaan tilinpidon mukaisiin 10 tarjonnan tietoluokkaan ja 40 käytön tietoluokkaan. Toimiala-, sektori-, tuottajatyypin- ja tuotostyyppiluokitukset ja luokitusten tarkkuus ovat samat kuin vuositilinpidoissa. Toimialaluokitus käsittää 179 NACE-toimialaa. Ainoastaan kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen muutos laaditaan TKT:ssä vuositilinpidoista poiketen ilman toimialaluokitusta.

Ennakollisen vuositilinpidon tuotetaloustoimikohtaiset tiedot jaetaan KTTL-tuotteisiin lähdeilastojen avulla. Lähdeaineistot ovat pääosin samat kuin ennakkollisessa vuositilinpidoissa. Kaikki lähdeaineistot ovat vuosiaineistoja kotitalouksien kulutusmenojen tuotetietojen lähteenä käytettävää Kulutustutkimusta lukuun ottamatta. Kaikkien lähdeaineistojen tuotetiedot ovat arvotietoja.

1.6.3 Hinnanmuodostustiedot ja ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos ostajanhintaisiksi

Tarjonta- ja käyttötietojen tuotteista tasapainotusta varten ostajanhintaiset käyttötiedot muunnetaan hinnanmuodostustietojen avulla perushintaisiksi seuraavan yhtälön mukaisesti:

$$\text{PERUSHINTA} = \text{OSTAJANHINTA} - \text{arvonlisävero} - \text{kuljetuksen lisät} - \text{tukkukaupan lisät} - \text{vähittäiskaupan lisät} - \text{muut tuoteverot (kuin ALV ja tuontitullit)} - \text{tuontitullit} + \text{tuotetukipalkkiot}$$

Käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvojen laskentaa varten hinnanmuodostuserille laaditaan tuotekohtaiset osuustiedot. Jokaiselle hinnanmuodostuserille on erikseen määritetty käsittelysäännöt, joiden mukaan tuotekohtaista osuustietoa sovelletaan eri käytöissä. Laskentakokonaisuudet hinnanmuodostuserille ovat:

- Tuotetukipalkkiot
- Tuontitullit
- Arvonlisävero (vähennyskelvoton)

- Muut tuoteverot
- Kaupan lisät
- Kuljetuksen lisät

1.6.4 Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta

Perushintaisista tarjontatiedoista, ostajanhintaisista käyttötiedoista sekä hinnanmuodostuserien osuustiedoista laaditaan ensimmäinen täydellinen, mutta vielä tasapainottamaton, tuotetase. Tuotetase käsittää perushintaisten tarjontatietojen, ostajanhintaisten käyttötietojen lisäksi käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvot sekä perushintaiset käyttötiedot tuotteittain.

Tässä vaiheessa tarkistetaan, että määrättyjen tuotteiden, kuten FISIM:n ja asumispalvelujen, perushintainen tarjonta ja käyttö ovat tasapainossa. Vastaavasti tuotostyyppien P12 Tuotos omaan loppukäyttöön, P131 Markkinatomat tuotteet, myynnit tai ostot ja P132 Muu markkinaton tuotos tulee olla tuotteittain tasapainossa, koska niiden käyttötiedot määräytyvät tarjonnan toimialoittaisista tuotostiedoista.

Lisäksi tarkistetaan käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvot. Käyttötietojen tuotetukien ja -verojen arvojen tulee olla tarjonta- ja käyttötaulukoiden laadinnan tässä vaiheessa lähellä maksettuja tuoteveroja ja kerättyjä tuotetukia sekä kaupan ja kuljetuksen lisien tulee olla lähellä kaupan, kuljetuksen lisiä tuottavia tuottavien palvelutuotteiden tarjonnan arvoja. Lopuksi tarkistetaan, että tuotetaseen arvot täsmäävät ennakkollisen vuositilinpidoon tuotetaloustoimien arvoihin. Tässä vaiheessa voidaan myös korjata ennakkollisen vuositilinpidoon tuotetaloustoimien arvoja, mikäli ennakkollisissa tiedoissa havaitaan puutteita tai virheitä.

1.6.5 Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotus

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotusta varten lasketaan 776 KTTL-tuotteen perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö sekä niiden erotus eli tasapainotilanne. Toisin sanoen tasapainoehto jokaisen tuotteen osalta on $\text{tuotos} + \text{tuonti} = \text{välituotekäyttö} + \text{kulutusmenot} + \text{pääoman bruttomuodotus} + \text{vient}$.

Tarjonta- ja käyttötietojen tasapainotus tehdään neljässä vaiheessa:

1. Manuaalinen tasapainotus (tuotekohtainen)
2. Hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainotus
3. Tilastollisen eron eliminointi
4. Automaattinen tasapainotus (tuotekohtainen)

Manuaalinen tasapainotus (tuotekohtainen)

Manuaalisessa tasapainotuksessa korjataan perushintaisen tarjonnan ja perushintaisen käytön väliset suurimmat tuotekohtaiset epätasapainot. Tämä koskee tuotteita, joiden tarjonnan ja käytön välisen eron arvo on yli 10 prosenttia perushintaisen tarjonnan arvosta ja eron absoluuttinen arvo on yli 30 miljoonaa euroa. Nämä tuotteet tasapainotetaan korjaamalla tuotteiden perushintaisia tarjontatietoja ja/tai ostajahintaisia käyttötietoja manuaalisesti siten, että tarjonnan ja käytön väliset erot jäävät edellä mainittujen rajojen alapuolelle. Tarjonta- ja käyttötietojen korjaukset perustuvat lähinnä arvioon tuotteeseen liittyvien lähdeaineistojen tarjonta- ja käyttötietojen tarkkuudesta ja luotettavuudesta. Lisäksi osa käyttötietojen, esim. investointien, tuotetiedoista lasketaan lähdeilastojen puuttumisen vuoksi edellisen vuoden tuotetaseen rakenteella. Näitä tietoja korjataan manuaalisessa tasapainotuksessa ko. tuotteiden tasapainon edellyttämällä tavalla. Yleisesti ottaen tarjontatiedot ovat käyttötietoja tarkempia ja luotettavampia ja tästä syystä niitä muutetaan tasapainotuksessa vähemmän.

Edellä kuvattujen tasapainotusten jälkeen tasapainotuksia pyritään tekemään pääasiassa siten, että epätasapainossa olevia tuotteita tasapainotetaan keskenään P64-tuoteryhmien (tarjonta- ja käyttötaulukoiden julkaisutaso) sisällä. Toisin sanoen tarjontaa tai käyttöä siirretään mahdollisimman lähekkäisiltä tuotteilta toisille, joilla erot tarjonnan ja käytön välillä ovat erimerkkiset. Toimialojen tarjonta- tai välituotekäyttötietojen, tuonnin tai loppukäyttöjen tasoja muutetaan manuaalisessa tasapainotuksessa ainoastaan poikkeustapauksissa, kun esimerkiksi halutaan korjata ennakkolisissa tiedoissa ilmenneitä puutteita tai virheitä.

Käytännössä manuaalinen tasapainotus tehdään tuotetaseen käyttöliittymän avulla. Käyttöliittymässä tasapainotustiedot (mm. alkuperäinen ja korjattu arvo sekä korjaukseen liittyvä kommenttiteksti) tallentuvat metatiedoille varattuun tietokantatauluun.

Manuaalisen tasapainotukseen valikoitui noin 300 KTTL-tuotetta vuonna 2012. Manuaalisessa tasapainotuksessa tasapainotettiin edellä mainittujen 300 tuotteen lisäksi 180 muuta tuotetta. Manuaalisessa tasapainotuksessa perushintaisia tarjontatietoja ja ostajahintaisia käyttötietoja korjattiin yhteensä runsaalla 15 miljardilla eurolla.

Hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainotus

Manuaalisen tasapainotuksen jälkeen on vuorossa hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainottaminen. Tässä vaiheessa käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvot ovat lähellä oikeita arvoja ja niille tehdään viimeinen korjaus, jotta käyttötietojen tuotetuet ja -verot saadaan vastaamaan maksettuja ja kerättyjä tuotetukia ja tuoteveroja sekä kaupan ja kuljetuksen lisät saadaan vastaamaan kaupan, kuljetuksen lisiä tuottavia tuottavien palvelutuotteiden tarjonnan arvoja.

Tilastollisen eron eliminointi

Hinnanmuodostuserien automaattisen tasapainottamisen jälkeen nähdään, mille tuotteille ennakkollisen kansantalouden tilinpidon tilastollinen ero tässä vaiheessa kohdentuu. Tilastollinen ero eliminoidaan tasapainottamalla niitä tuotteita, joilla tarjonnan ja käytön väliset erot ovat suurimmat ja samansuuntaiset kuin tilastollisella erolla. Tilastollisen eron eliminoinnissa toimialojen tuotos- tai välituotekäyttötietojen, tuonnin tai loppukäyttöjen ennakkollisen tasot muuttuvat. Käytännössä korjaukset tehdään useimmiten välituotekäyttötietoihin. Muutosten vaikutus määrää bruttokansantuotteen lopullisen arvon.

Huoltotaseen tilastollinen ero oli ennakkollisissa tiedoissa -459 miljoonaa euroa vuonna 2012. Tarjonta- ja käyttötaulukoiden lähtötietojen laadintavaiheessa ja manuaalisessa tasapainotuksessa tilastollinen ero pieneni 65 miljoonalla eurolla. Lopullinen tilastollisen eron korjaus oli 394 miljoonaa euroa. Korjaus tehtiin yritys sektorin palvelutoimialojen välituotekäyttöihin.

Automaattinen tasapainotus (tuotekohtainen)

Kun tilastollinen ero on eliminoitu, ei tarjonnan ja käytön välistä eroa enää esiinny koko talouden tasolla, mutta tuotekohtaisia eroja esiintyy vielä tuostyypeillä P11 Markkinatuotos ja P7 Tuonti. Näiden erojen korjaamiseksi suoritetaan lopuksi automaattinen tasapainotus, jossa loput erot poistetaan RAS-algoritmeilla. Algoritmi laskee kertoimet, joilla kerrottuna tasapainotettavan matriisin alkioit summautuvat etukäteen kiinnitettyihin rivisuunnan tuotekohtaisiin perushintaisiin tarjonta-arvoihin ja sarakesuunnan toimialoitteisten välituotekäyttöjen ja lopputuotekäyttöerien ostajahintaisiin arvoihin. Toisin sanoen automaattisessa tasapainotuksessa tuotteiden arvot saavat muuttua käyttöluokkien sisällä, pois lukien ne käyttöluokittaiset ja tuotteiden arvot, jotka on kiinnitetty etukäteen (esim. kotitalouksien kulutusmenojen polttoaineet). Automaattisen tasapainotuksen lopputuloksena syntyy tasapainotetut tarjonta- ja käyttötiedot, joissa perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö ovat tasapainossa tuotteittain ja tuostyypeittäin.

Automaattisessa tasapainotuksessa on mukana lähes kaikki KTTL-tuotteet. Automaattisessa tasapainotuksessa ostajahintaisia käyttötietoja korjattiin yhteensä runsaalla 9 miljardilla eurolla vuonna 2012. Manuaaliseen tasapainotukseen verrattuna automaattisen tasapainotuksen merkitys tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksessa on pienempi.

Lopuksi tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksen vaatimat tehdyt korjaukset viedään vuositalinpidon osajärjestelmien tuotetaloustoimitietoihin. Korjatut tiedot muodostavat kansantalouden tilinpidon tasapainotetut tiedot. Huoltotaseen tilastollinen ero on tällöin nolla.

1.6.6 Sektoritilien tasapainotus

Sektoritileillä kuvataan kansantalouden eri sektoreiden tuotantoa ja tulomuodostusta, ensitulon jakoa ja tulojen uudelleenjakoa, tulojen käyttöä sekä pääoman muodostusta ja rahoitusta päätöksentekijäsektorin näkökulmasta.

Erikseen esitettävillä rahoitustileillä kuvataan eri sektoreiden varoja ja velkoja sekä niiden määriin vaikuttavia rahoitustaloustoimia rahoitusvaateittain.

Sektoreiden välinen tasapainotus

Jo ennen kuin huoltotase-erien tasot on kiinnitetty, voidaan sektoritilien tulonsiirto- ja pääomansiirtoerät saattaa vastaamaan toisiaan siten, että toisen saama tulo on aina jonkun toisen sektorin maksama. Vuositilinpidon atk-systeemeissä on tätä varten erilaisia testejä, jotka ilmoittavat erojen suuruuden.

Tulonsiirtojen kohdalla on seuraavanlaisia tapauksia:

1. kahden sektorin tietojen kohdalla on sovittu, kumman sektorin tietoa käytetään (esimerkiksi valtionhallinnon ja paikallishallinnon väliset muut tulonsiirrot)
2. sektorin tieto tulee muiden sektoreiden summana (esimerkiksi sosiaalivakuutusmaksut ja -etuudet kotitaloussektorille)
3. saatujen ja maksettujen tulonsiirtojen oikeat tasot on päätettävä erikseen (esimerkiksi korot ja osingot, erillinen tasapainotusprosessi)
4. jokin sektori jätetään residuaaliksi, kun muiden sektoreiden tiedot tiedetään (esimerkiksi yritysten vahinkovakuutusmaksut ja -korvaukset)
5. pidetään kiinni saajasektorin summattiedosta ja se jaetaan erillislaskelmalla maksajasektoreiden kesken (välittömät verot).

Huoltotaseen ja sektoritilien yhteensovittaminen

Sektoritilien summan tulee vastata huoltotasetta. Huoltotaseessa esitettävät kokonaissuureet määräävät yleensä seuraavien taloustoimien sektoreittaiset summat:

- toimintaylijäämä
- kiinteän pääoman kuluminen
- kulutusmenot
- kiinteän pääoman bruttomuodostus
- varastojen muutos

Kulutusmenoja koskeva tieto siirtyy sellaisenaan kotitalouksien kulutusmenolaskelmasta sekä voittoa tavoittelemattoman toiminnan tuotantotileiltä sektoritileille. Julkisen toiminnan kulutusmenot kootaan tuotantotilin 'muu markkinaton tuotos' -erästä sekä luontoismuotoisista sosiaalietuuksista (suorat ostot markkinatuottajilta). Myös varastojen muutosta koskeva tieto on olemassa sektoreittain.

Seuraavat huoltotaseen erät määräytyvät sektoritilien omien tietolähteiden perusteella:

- palkat on kotitalouksien ja ulkomaiden palkkatulot yhteensä.
- työnantajan sosiaalivakuutusmaksut on kaikkien sektoreiden keräämät työnantajan sosiaalivakuutusmaksut yhteensä (käytännössä niitä ei esiinny asuntoyhteisöt ja kotitaloudet sektoreilla).
- tuotannon ja tuonnin verot on julkisyhteisöjen ja ulkomaiden ko. verotulot yhteensä.
- tukipalkkiot on julkisyhteisöjen ja ulkomaiden maksamat tukipalkkiot yhteensä.

Vertailu rahoitustileihin

Rahoitustileillä itsenäisesti laadittuja sektoreittaisia nettoluotonantoja, joista käytetään nimitystä 'rahoitustaloustoimet, netto', verrataan edellä mainittuihin ns. reaali puolen sektoreittaisiin nettoluotonantoihin. Rahoituspuolen nettoluotonanto voi antaa käyttökelpoista informaatiota myös reaali puolen sektoreittaisista nettoluotonannoista. Käytännössä rahoitustilit laaditaan vuosineljänneksittäin. Rahoitustilien vuositieto laaditaan ensimmäisen kerran tilastovuotta seuraavan vuoden kesä-heinäkuussa, jolloin rahoitustilien nettoluotonanto on käytettävissä kesän vuositilinpitoa laskettaessa.

1.7 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet

1.7.1 Tärkeimmät tietolähteet

Tilastokeskuksen tuotantoa koskevat tilastot ovat sangen kattavia. Yritys- ja toimipaikkarekisteri kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt ja yhtiöimättömät yritykset (ml. maatilat ja asunto- ja kiinteistöyhtiöt), jotka ovat työnantajia, arvonlisäverovelvollisia tai kuuluvat ennakkoperintärekisteriin. Julkisen hallinnon yksiköt ovat omassa tietokannassaan.

Myös yritysten rakennetilasto on hyvin kattava. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Yritysten rakennetilaston ja yritysrekisterin aineistoja käytetään kansantalouden tilinpidon laadinnassa toimialatasolla toimipaikka- ja yritysaineistojen väliseen vertailuun. Vertailuja tehdään myös muihin käytettävissä oleviin tietolähteisiin. Vaikka yritysten rakennetilasto ja yritys- ja toimipaikkarekisteri ovat korkealuokkaisia tietolähteitä, luokitteluseroja ja satunnaisvirheitä saattaa esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen toimialakohtaisiin tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Toimialakohtaisessa eri tietolähteiden lopullisessa yhteensovittamisessa käytetään hyväksi vuositason arvon, volyymin, tuottavuuden ja toimialakohtaisten keskiansioiden muutoksia. Tuottavuuden ja keskiansioiden laskemiseen tarvitaan työpanos- ja työllisyystie-

dot, jotka näin tulevat yhdeksi perustaksi kansantalouden tilinpidon laadintaan.

Julkisen sektorin yksikköjä koskevat tietolähteet ovat kattavia. Kuntien taloustilasto sisältää kaikkien kuntien ja kuntayhteisöjen taloustiedot. Valtionhallinnon tietoaineisto tulee valtion kirjanpitojärjestelmästä. Myös sosiaaliturvarahastoja koskeva tieto on täysin kattavaa.

Viime vuosien aikana on julkisen sektorin yksiköitä siirretty yrityksiin, markkinattomista yksiköistä markkinayksiköihin. Siirtymistä on pidetty tarkkaa kirjaa sen varmistamiseksi, että kaikki yksiköt ovat mukana laskelmissa, eikä synny kahdenkertaista laskentaa.

Yritysten rakennetilasto ja julkisen sektorin aineistot antavat tietoja paitsi tuotannosta ja tulonmuodostuksesta, myös kiinteän pääoman muodostuksesta ja varastojen muutoksista.

Muita kysyntäerien tietolähteitä ovat ulkomaankauppatilastot, maksutaseaineistot ja kulutustutkimus. Kulutustutkimusta ei tehdä joka vuosi, joten väli vuosina käytetään korvaavia tietolähteitä tai interpolatiota tutkimusvuosien välillä. Tullihallituksen laatimien ulkomaankauppatilastojen peittävyys arvioidaan hyväksi. Täydellisen kattavuuden saamiseksi tehdään pieniä korjauksia maksutase- ja kansantalouden tilinpidon tarkoituksiin. Ulkomaankaupan palvelujen tilasto laaditaan Tilastokeskuksessa kyselytutkimusten perusteella.

Piilotaloutta on estimoitu erityisselvitysten avulla, työllisyysvertailuin työvoimatutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon välillä ja verotarkastusten tietoja hyödyntämällä. Tehtyjen selvitysten perusteella piilotalouden osuus Suomessa ei ole kovin suuri. Laskentamenetelmistä johtuen osa piilotaloudesta on aina otettu mukaan Suomen kansantalouden tilinpitoon (rakentaminen, asumispalvelut). Verotarkastusten käyttö antaa vain suuntaa-antavia tuloksia, sillä tarkastukset eivät ole edustavia otoksia. Laskennan luonteesta johtuen täsmällisen piilotalousosuuden arvioiminen ei ole mahdollista.

1.7.2 Kotitalouksien kulutusmenojen laadinta

Kotitalouksien kulutusmenojen laskennan tietolähteinä käytetään kulutustutkimusta, vähittäiskaupan liikevaihtotietoja eri tietolähteistä, kaupan alan järjestöjen tietoja sekä tuotannon laskennassa syntyneitä tietoja.

Vähittäiskaupan toimipaikkojen toimialoittaisia liikevaihtotietoja on käytävissä Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tuottamina kaikilta tarkimman luokittelutason toimialoilta. Nämä tiedot perustuvat suurelta osin verohallinnon keräämiin tietoihin. Nämä tiedot ovat tavallisesti käytävissä vasta lopullisia kulutusmenotietoja laskettaessa. Ennakollisia tietoja arvioitaessa käytetään kaupan suhdannetilaston tuottamia karkeamman toimialatason liikevaihdon arvomuutostietoja.

Suoraan yrityksiltä kerättävien tietojen lisäksi tietoja kerätään myös verohallinnon arvonlisäverotusta ja työnantajasuorituksia koskevistä maksuvalvonnan aineistoista.

Tuloksena saadaan vähittäiskaupan tilastoista johdettu estimaatti kotitalouksien kulutusmenoille. Lopullisen kansantalouden tilinpidon mukaisen estimaatin määrittämiseksi lukua verrataan muista lähteistä, esimerkiksi kulutustutkimuksesta, johdettuihin vastaaviin kulutusmenoestimaatteihin ja niistä valitaan paras.

Ihannetapauksessa eri aineistoista johdettuja kulutusmenoestimaatteja pitäisi verrata joka vuosi. Tämä ei ole mahdollista, koska kulutustutkimus tehdään tämänhetkisen tiedon mukaan vain noinjoka viides vuosi 1990-luvun puolivälissä kokeillun jokavuotisen tutkimuksen sijaan.

Kulutustutkimuksesta saatuihin nimikkeittäisiin tietoihin liitetään nimike-linkki vastaaviin kansantalouden tilinpidon kulutusnimikkeisiin. Jos nimike jakautuu useaan tilinpidon nimikkeeseen, annetaan nimikkeille niiden jakauman mukaiset painot. Yhden nimikkeen tapauksessa paino on =1. Koska kulutustutkimuksen tuotejaottelu on huomattavasti hienojakoisempi kuin kansantalouden tilinpidon, suurin osa tapauksista on jälkimmäisen kaltaisia.

Edellä olevalla tavalla linkittämällä kulutustutkimuksesta saadut tiedot muunnetaan kansantalouden tilinpidon nimikkeistön mukaisiksi (korjaamattomiksi) kulutusmenotiedoiksi. Näin saadun kulutusmenotiedon muokkamiseksi tilinpidon vastaavaksi estimaatiksi tarvitaan eräitä korjauksia. Niistä ensimmäisenä tehdään lisäys, joka johtuu siitä, että kulutustutkimuksen perusjoukosta puuttuu erilaisissa laitoksissa asuvaa väestöä. Korjauksen tuloksena saadaan ns. väestökorjattu kulutusmeno.

Seuraavaksi korjataan erot, jotka johtuvat kulutustutkimukseen sisältyvästä harhasta ja satunnaisvaihtelusta sekä mahdollisista eroista käsitteissä ja määritelmässä. Harhan suuruuden arvioimiseksi käytetään vertailuja muihin kulutusmenolaskennan perusaineistoihin. Satunnaisvaihtelun vaikutuksen eliminoinniseksi joudutaan käyttämään vertailuja muihin perusaineistoihin todellisuudesta poikkeavien erien havaitsemiseksi ja korjaamiseksi.

Kun vielä ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenot Suomessa lisätään lukuihin, päästään kulutustutkimuksen tiedoista johdettuun korjattuun kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaiseen kulutusmenoestimaattiin. Saatua kulutusmenoestimaattia verrataan muista tietolähteistä systemaattisesti johdettujen kulutusmenoestimaattien kanssa kansantalouden tilinpitoon hyväksyttävän kulutusmenoestimaatin valitsemiseksi. Lopullisia lukuja laskettaessa kulutusmenojen lopullinen taso määräytyy tarjonta- ja käyttötauluksen tasapainotuksessa.

1.7.3 Kiinteän pääoman bruttomuodostus

Investointien tarjonnasta saadaan tiedot asuinrakennusten ja muiden talonrakennusten osalta.

Talonrakennusten tarjonta saadaan lisäämällä talonrakentamistoimialan perushintaisiin uudisrakentamisen ja peruskorjauksen arvoihin rakennuttajan kustannukset, rakentamisen arvonlisävero sekä kiinteistöväilytyspalkkiot (ml. arvonlisävero).

Uudisrakentamisen tiedot perustuvat rakennuslupiin ja toteutuneisiin rakennusten hintoihin. Tilastokeskus saa aineiston Väestörekisterikeskuksen tietojärjestelmästä. Tätä aineistoa käytetään arvon ja volyymin laskemiseen. Käytävissä on tieto rakentamisen toteutuneista markkinahinnoista ja apuna käytetään yksityiskohtaista, erityyppisten talojen rakenteisiin perustuvaa laatuluokittelua kiinteähintaisen volyymin laskemiseksi.

Lupa- ja hintatiedot ovat sängen kattavia ja sisältävät myös omatoimisen rakentamisen. Kaikentyyppinen rakentaminen on luokiteltu, joten myös omatoimiselle rakentamiselle (esim. omakotitalot, kesämökit, maatalouden rakennukset) saadaan perushintainen arvo.

Korjausrakentamisen arvo perustuu perusselvitykseen vuodelta 2014. Muita lähteitä ovat korjausrakentamisen volyyymi-indeksi ja tiedot kotitalouksien kulutuksesta korjausrakentamiseen.

Maa- ja vesirakentamisen tietolähteinä käytetään verotuksen maksuvalvonta-aineistoa (toimialaluokituksen 4-5-numerotasolla), työllisyys-, ansiotaso- ja hintatietoja, yritysten rakennetilaston ennakkotietoja sekä valtion, kuntien ja kuntayhtymien liikekirjanpidon tietoja.

Rakennus- kuten muidenkin investointien kysyntä lasketaan toimialoittain. Rakentamisen tarjontatiedot ovat käytävissä soveltuvin osin toimialoittaiseen kysynnän laskentaan. Pääosa kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta lasketaan toimialakohtaisia erillistietoja hyväksikäyttäen ja vertaamalla eri lähteitä.

Tärkeä investointien toimialoittaisen kysynnän tietolähde on yritysten rakennetilaston yhdistetty tietokanta, joka sisältää verottajan, yritys- ja toimipaikkarekisterin sekä yritysten rakennetilaston suoran tiedustelun aineistot yhdistettynä yrityksittäin. Toimipaikkatiedon osuus arvioidaan yritys- ja toimipaikkarekisterin perusteella. Tällaista yhdistettyä aineistoa voidaan pitää erittäin kattavana. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen kannalta harmaa talous ei ole kovin todennäköinen verrattuna esimerkiksi ilmoittamatta jätettyyn liikevaihtoon.

Toimialalaskelmissa on lisäksi lukuisia erillisiä tietolähteitä, kuten teollisuuden erillistiedot. Erillislaskelmat laaditaan lisäksi kuljetusvälineistä autorekisterikeskuksen tietojen perusteella. Samoin tietokoneohjelmistoinvestoinneista laaditaan keskitetty kokonaislaskelma. Aineeton kiinteä pääoma ja maan ym. omistusoikeuden siirtokustannukset lasketaan myös keskitetysti.

Julkisen toiminnan investoinnit perustuvat myös kattaviin tietolähteisiin. Valtion osalta käytetään valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa, kuntien ja kuntayhtymien osalta niiden taloustilastoja. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen lopullinen taso määräytyy tarjonta- ja käyttötaulukujen tasapainotuksessa.

1.7.4 Harmaan talouden estimointi

Suomen kansantalouden tilinpidon tilastopohja on laajentunut viimeisen runsaan kymmenen vuoden aikana. Yritysten rakennetilastoa on parannettu, erityisesti kattavuus on lisääntynyt elinkeinoveroaineiston (EVR) ja yritysten tilinpäätöstiedustelujen yhdistämisen avulla. Tämä ja muiden perustilas-

tojen parannukset kuten yritysrekisterin uudistus antavat hyvän pohjan BKT-luvuille. Kattavuuden selvittämisessä ovat tutkimukset ”Epävirallinen talous ja Suomen kansantalouden tilinpito” (1995) sekä ”Finland’s non-observed economy” (2008) antaneet ohjeita ja suuntaa työlle. Myös työllisyysvertailuja ja verotarkastusselvityksiä on tehty.

Suomen kansantalouden tilinpidossa tärkein laskentatapa on tuotoslähestymistapa. Tärkeimmät lähdeaineistot ovat kokonaisaineistoja (yritysrekisteri, yritysten rakennetilasto) ja ne kattavat kaikki rekisteröidyt talousyksiköt. Vaikka lähteet ovat kokonaisaineistoja, eroja lähteiden välillä saattaa olla johtuen satunnaisvirheistä ja muista syistä. Laskennassa lukuja verrataan keskenään ja muihin mahdollisiin perustietoihin.

Päälähteiden sisällön ulkopuolelle voi jäädä:

- satunnaisesti osa rekisteröityjen yksikköjen tiedoista (vastaamattomuus ja ei mahdollista estimoida tavanomaisin metodein)
- tilapäiset (pienet) yksiköt ja veronkiertotarkoituksessa rekisteröimättä jätetyt yksiköt.

Nämä ryhmät ovat kohteena arvioitaessa piilotalouden määrää kansantalouden tilinpidossa.

Verotarkastusaineiston käyttö

Erityisiä verotarkastusselvityksiä on ollut käytössä pääosin vuodesta 1996 lähtien. Tarkastusten suorittamistavasta johtuen tulosten käyttö ei ole ollut helppoa kansantalouden tilinpidon tarkoituksiin. Verotarkastukset on yleensä tehty yrityksiin, joilla on jo ollut jotakin epäilyttävää verotuksessa.

Tämä merkitsee, että verotarkastusten perusteella voidaan tehdä vain karkea arvio. Verotarkastusaineistoa on käytetty muiden piilotalouden tietolähteiden kanssa. Verotarkastukset sisältävät kolmen tyyppistä tuloa: pimeitä palkkoja, lisäyksiä tuloon ja niin kutsuttua peiteltyä osingonjakoa. Suomen kansantalouden tilinpidon laadinta perustuu pääosin tuotoslähestymistapaan. Tämän lähestymistavan kannalta tärkein kolmesta piilotalouden erästä on salatut tulonlisäykset, koska se lisää kokonaistuloa (ja tuotantoa). Kaksi muuta peiteltyä tuloerää ovat arvonlisäyksen jakoa. Luonnollisesti nämä kaksi erää ovat tärkeitä tulolähestymistavassa.

Kuten yllä on todettu, verotarkastusten epäkohta on, että ne tehdään normaalisti vasta epäillyn veropetoksen perusteella. Vain kahdessa käytettävissä olleessa tapauksessa (taksit, ravintolat) tarkastuskohteet oli valittu edustavasti joltakin alueelta. Vain näissä kahdessa tapauksessa tarkastukset tehtiin ilman tarkkaa ennakkollista syytä. Näiden kahden tapauksen pohjalta ei voi tehdä yleistyksiä ilman lisäoletuksia. Joka tapauksessa, mainittujen kahden toimialan osalta tuloksia on käytetty tilinpidossa.

Muiden toimialojen osalta tulokset eivät ole yhtä selkeitä ja tarkastusaineisto antaa vain arvion piilotalouden ylärajasta. Verotarkastusten tuloksia onkin käytetty yhdessä muiden lähteiden kanssa piilotalouden selvittämiseksi.

1.8 Siirtyminen bruttokansantuotteesta (BKT) bruttokansantuloon (BKTL)

Bruttokansantuotteesta päästään bruttokansantuloon, kun siihen lisätään ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, tuotannon ja tuonnin verot, tukipalkkiot, korot, yritysten jakamat tulot, suorien sijoitusten uudelleen sijoitetut voitot, vakuutuksen ottajien omaisuustulo ja maanvuokrat. Vastaavasti on vähennettävä Suomesta ulkomaille maksetut samat erät.

Suomen ja ulkomaiden väliset taloustoimet ovat kansantalouden tilinpidossa yhtenevät maksutaseen kanssa välillisiä rahoituspalveluja lukuunottamatta.

Taulukko 3. Ulkomailta Suomeen ja Suomesta ulkomaille maksetut BKTL-erät

Vuosi, miljoonaa euroa	2010	2011	2012
D1 / Saadut Palkansaajakorvaukset	639	661	698
D1 / Maksetut palkansaajakorvaukset	540	588	608
D2 / Maksetut tuotannon ja tuonnin verot	152	191	185
D3 / Saadut tukipalkkiot	784	772	773
D4 / Maksetut omaisuustulot	11778	13613	13522
D4 / Saadut maisuusmenot	13582	13851	13887

1.8.1

Palkansaajakorvaukset

Tässä erässä on kirjattu sekä palkkoja että työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja.

Ulkomailta saadut palkat ja palkkiot

Verotuksen maksuunpanotilasto sisältää tiedon ”luonnollisten henkilöiden” eli kotitalouksien saamista palkkatuloista ulkomailta. Tämä luku sisältää vain alle kuusi kuukautta ulkomailta työskennelleiden saamat palkat, koska niistä pitää maksaa vero Suomeen. Tämän takia lukua korotetaan 50 prosentilla, jolloin sen arvioidaan sisältävän kaikkien alle vuoden pituisten työsuhteiden palkat.

Verottajan maksuunpanotilaston ohella tietoja ulkomailta ansaituista palkoista on Tilastokeskuksen vuoden 2000 tulonjakotutkimuksessa. Ulkomailta saadut työnantajan maksamat sosiaalivakuutusmaksut on arvioitu keskimäärin 16 prosentiksi ulkomailta saaduista palkoista.

Ulkomaille maksetut palkat ja palkkiot

Verohallinnon rajoitetusti verovelvolliseten aineisto sisältää tiedon Suomessa enintään 6 kuukautta yhtäjaksoisesti oleskelleille henkilöille maksetuista suorituksista. Vuosi-ilmoituksella on ilmoitettava muun muassa palkat,

eläkkeet, työkorvaukset, osingot, korot, henkilöstörahaston rahasto-osuus ja ylijäämä sekä rojaltit. Aineistosta erotetaan palkaksi katsottavat suorituslajit.

Rajoitetusti verovelvollisten aineiston lukuihin tehdään 50 prosentin korotus. Tarkoituksena on näin kattaa 6 -12 kuukautta massa olevat (ei residenssit) henkilöt, joista muutoin ei ole suoraa tietoa.

Ulkomaisiin palkkoihin liittyvien työnantajan sosiaaliturvamaksujen laskentamenetelmä ja suuruudet

1. Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Ulkomaisten työntekijöiden hyväksi luettavista työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista ei ole suoraa tietoa olemassa. Sen vuoksi tämän taloustoimen suuruus arvioidaan ulkomaalaisille Suomessa maksettujen palkkojen perusteella. Paremman tiedon puuttuessa oletetaan, että ulkomaalaisten hyväksi luetaan työnantajien maksamia sosiaaliturvamaksuja samassa suhteessa palkkasummasta kuin kyseisenä vuotena on voimassa olevien määräysten ja sopimusten nojalla maksettu suomalaisille palkansaajille.

2. Ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Suomessa on päädytty laskemaan työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut suhteellisenä osuutena ulkomailta saadusta palkkasummasta siten, että käytetty osuus on jonkin verran Suomessa maksettua osuutta alempi. Tämä osuus on vakiosuuruinen, 16 prosenttia, ulkomailta saadusta palkkasummasta vuosina 1995 - 2004.

1.8.2 Tuotannon ja tuonnin verot

Tuotannon ja tuonnin veroja esiintyy vain Suomesta ulkomaille maksettuna eränä. Ne ovat Suomen EU:lle vuodesta 1995 alkaen maksamia arvonlisäveroja (D762) ja tuontitulleja (D212). Erät saadaan valtion tilinpäätöksestä, Tullihallituksesta sekä maa- ja metsätalousministeriöstä.

Arvonlisäveroksi on merkitty EU:lle vuodesta 1995 lähtien maksetut arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut.

Tuontitullit sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Niistä saadaan tieto Tullihallituksesta. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Suomen kansantalouden tilinpidon tietoihin on sisältynyt veroja, tukipalkkiota sekä tulon- ja pääomansiirtoja Suomen ja EU:n välillä vuoden 1995, eli EU-jäsenyyden, alusta.

1.8.3 Tukipalkkiot

Tukipalkkioita esiintyy vain ulkomailta Suomeen maksettuna eränä. Ne ovat EU:n Suomelle vuodesta 1995 alkaen maksamia tuotetukipalkkioita (D31) ja muita tuotantotukipalkkioita (D39). Tukea on maksettu mm. maatalouden harjoittajille.

EU:n maksamien tukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä erityisselvitykset. EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n osuus.

Kaikki menot, jotka ovat luonteeltaan tukipalkkioita (tämä päätellään lkp-tilien, talousarvion tilien, ym. yllämainitun informaation avulla) ja jotka rahoitetaan EU:sta saaduilla tuloilla, ja joissa Suomen valtio ei pääta varojen käytöstä, näytetään EU:n maksamina tukipalkkioina. Näin nämä tukipalkkiot, jotka käytännössä ovat EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyviä tukia, saadaan kirjattua suoraan EU:lta lopullisille saajasektoreille. Valtion näkökulmasta sekä tuloja että menoja vähennetään pois valtion sektoritililtä.

1.8.4 Korot

Tilastokeskus ja Suomen Pankki keräävät yhdessä yrityksiltä, rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, kunnilta ja valtiolta tietoja niiden ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista. Kyselyssä raportoidaan tiedot raportointivelvollisen yhteisön ja sen suomalaisten tytäryhtiöiden ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista. Kysely kattaa yritysryhmän sisäiset ja ulkopuoliset ulkomaiset saamiset ja velat. Tarvittaessa joiltakin vastaajista pyydetään erillinen selvitys yrityskaupoista ja fuusioista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekeviltä institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

1.8.5 Yritysten jakamat tulot

Yritysten jakamat tulot ovat osinkoja.

Yritysten ulkomailta saamat osinkotulot ja -menot saadaan suorien sijoitusten vuosikyselyn perusteella ja ne ovat osa oman pääoman tuottoa Arvopaerisijoituksista saatavat tai maksettavat osingot ulkomailta/ ulkomaille saadaan edellä mainituista ulkomaisista saatavia ja velkoja koskevista kyselyistä.

1.8.6 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä

ESA2010 lasketajärjestelmäuudistuksen yhteydessä rakennusyritysten ulkomaisesta rakentamisesta saadut tulojen kirjaus siirrettiin rakennuspalve-

luihin. Aikaisemmin nämä erät on kirjattu yrittäjätulon ottoihin. Uusi kirjaustapa on yhtenäinen maksutaseen kanssa.

1.8.7 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot

Tiedot suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetuista voitoista perustuvat maksutaseen vuositiedusteluun. (Kohta 1.8.4.)

Uudelleen sijoitetut voitot ovat residuaali, kun oman pääoman tuotosta vähennetään maksetut osingot.

1.8.8 Vakuutuksenottajien sijoitustulo

Vakuutuksenottajan sijoitustulo on laskennallinen erä, jonka avulla vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot siirretään vakuutusyhtiöiltä vakuutuksenottajille. Sijoitustulo lasketaan seuraavien vakuutusyhtiöiden tuotanto- ja sektoritilierien perusteella: kiinteistösijoitustoiminnan muut tuotot (kuin korko- ja osinkotuotot), kiinteistöjen hoitokulut, korkotuotot ja -kulut, osinkotuotot, osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot ja korot, suorien ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot. Vakuutuksenottajan sijoitustulo saadaan kun edellä mainittujen erien pohjalta muodostetusta sijoitustulosta vähennetään vakuutusyhtiöille jäävän sijoitustulon määrä. Vakuutusyhtiöiden osuus sijoitustulosta estimoidaan vakuutusyhtiöiden oman pääoman suhteellisena osuutena (suhteessa vieraseen pääomaan).

Vakuutuslaitosten (S.128) vakuutuksenottajan omaisuustulo jaetaan vastinsektoreille, kuten ulkomaat -sektorille, rahoitustilinpidon vakuutusteknisen vastuuvelan sektorijakauman perusteella.

1.8.9 Maanvuokrat

Erää ei ole tilastoitu Suomessa erikseen, vaan erä sisältyy korkoihin. Erä lie-nee vähäinen.

1.9 Tärkeimmät luokitukset

1.9.1 Tuotoslähestymistavassa käytetyt luokitukset

Sektoriluokitus on tuotoslähestymistavan perusluokitus. Sitä käytetään myös tulolähestymistavassa. EKT 2010 -sektoriluokituksen viides numero ei ole käytössä. Sen sijaan SKT 2010:n viides numero on kansallisen alaluokan käytössä. Tarkempi kuvaus luokituksesta on luvussa 9.1.1.

Tuotoslähestymistavassa keskeinen tuotantoluokitus on myös toimialaluokitus TOL 2008, joka noudattaa NACE rev.2 -luokitusta.

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä on kolme: markkinatuottajat, markkinattomat tuottajat, joista markkinattomat tuottajat jaetaan edelleen omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

TKT:n laadinnassa vuositilinpidon tarjontaa ja käyttöä koskevat tuotetalous-toimitiedot jaetaan CPA2008-luokitukseen perustuvaan kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen (KTTL) mukaiseen 776 tuotteeseen.

1.9.2 Tulolähestymistavassa käytetyt luokitukset

Tulolähestymistavan keskeinen luokitus on sektoriluokitus (ks. edellinen luku).

1.9.3 Menolähestymistavassa käytetyt luokitukset

Suomessa käytetty yksilöllisen kulutuksen luokittelu seuraa hyvin tarkoin COICOP -luokitusta. Suomen luokituksessa on käytetty tuotteiden erotteiluun viittä merkkiä ja kestävyysluokkatunnusta. Koulutuksessa ja vakuutuksessa on Suomen luokituksessa vain yksi ryhmä verrattuna COICOPin koulutusasteen ja vakuutuslajin mukaiseen jaotteluun. Vuokrissa on sekä todellisille että laskennallisille vuokrillemme käytetty kummallekin yhtä ryhmää. Muutoin erot ovat merkityksettömiä.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa käytetään kansantalouden tilinpidon EKT 2010 suosituksen mukaista varaluokitusta muutamien poikkeuksien. Tieto- ja viestintäteknisissä laitteissa (AN.1132) on kansallinen alajako. Varastojen muutoksessa varoissa Aineet ja tarvikkeet (AN.121) sekä Muissa keskeneräisissä töissä (AN.1222) on tarkempi kansallinen alajako.

Ulkomaankauppatilastoissa tavaroiden perusluokituksena käytetään niin sisä- kuin ulkokaupassakin yhdistetyn nimikkeistön (CN-luokitus) mukaista tavaranimikettä. Vaihtotase-luokitus noudattaa IMF:n maksutase-luokitusta sovellettuna Suomeen.

1.10 Tärkeimmät tietolähteet

1.10.1 Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tuotantolähestymistavassa

1.10.1.1. Yritys- ja toimipaikkarekisteri

Tilastokeskus ylläpitää Suomen yritys- ja toimipaikkarekisteriä. Rekisteriä käytetään tiedonkeruissa ja tilastojen laatimisessa perustietojen lähteenä ja otoskehikkona sekä yritystiedonantajarekisterin perustana. Lisäksi rekisterin tietoja voidaan käyttää Tilastokeskuksen toimialaan kuuluvien tilastojen laatimiseen ja tässä tarkoituksessa yhdistää muiden rekistereiden tietoihin. Rekisteri sisältää liikeyritykset, julkiset ja yksityiset yhteisöt, yksityiset elinkeinonharjoittajat sekä taloudellista toimintaa harjoittavat yhtymät ja konkurssi- ja kuolinpesät ja edellä mainittujen toimipaikat.

Yritys- ja toimipaikkarekisterillä on myös oma tiedonkeruunsa, jolla kerätään vuosittain kaikkien monitoimipaikkaisten sekä vähintään 20 henkilöä työllistävien yksitoimipaikkaisten yritysten tiedot. Alle 20 henkilöä työllistäviä yrityksiä tiedustellaan yksiköt, joilla tiedot hallinnollisten rekistereiden, kaupallisten aineistojen tai Tilastokeskuksen muiden tiedustelujen perusteella ovat muuttuneet. Perustetut yritykset sisällytetään tiedusteluun

melko pian toiminnan aloittamisen jälkeen. Tiedustelusta saadaan muun muassa henkilöstön määrä, liikevaihto, toimiala ja sijaintikunta. Tiedusteluihin sisällyttämättömien yritysten henkilöstön määrä estimoidaan palkkatietojen perusteella.

1.10.1.2 Yritysrekisterin vuositilasto

Yritys- ja toimipaikkarekisteri julkaisee vuosittain tilaston, joka sisältää tietoja liiketoimintaa harjoittavien konsernien, yritysten ja toimipaikkojen määrästä, niiden henkilöstön ja liikevaihdon määrästä sekä näiden muutoksista toimialoittain, alueittain ja oikeudellisen muodon mukaan.

Tilaston perusaineistona ovat Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin kuuluvat liiketoimintaa harjoittavat yritykset ja toimipaikat. Maatalousyrityksistä mukana ovat ne, joiden maataloustulo on tilastovuonna ylittänyt liikevaihdon tilastorajan. Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt eivät ole mukana. Tilasto kattaa kaikki toimialat, maantieteelliset alueet, oikeudelliset muodot ja omistajatyypit. Tilastoon tulevat yritykset ja toimipaikat, jotka ovat toimineet yli puoli vuotta tilastovuonna ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai joiden liikevaihto on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan (10 595 euroa vuonna 2012).

1.10.1.3. Yritysten rakennetilastot

Yritystason aineisto - Tilastokeskuksen tilinpäätöstilasto

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotantotilien laskennassa käytetään Tilastokeskuksen tilinpäätöstilaston tuottamia tietoja. Aineiston tilastoyksikkönä on itsenäinen likeyritys, eikä aineisto sisällä konserneja eikä yritysten toimipaikkoja. Valtion ja kuntien omistamat liikelaitokset sisältyvät aineistoon. Tilinpäätöstilaston kuvausalueen ulkopuolelle jäävät julkisen sektorin yksiköt, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, rahoitus ja vakuutus toiminta sekä ne maatilatalouden yksiköt, jotka eivät toimi työnantajina. Yksilöivänä tunnusena on yrityksen liike- ja yhteisötunnus eli y-tunnus. Tiedot kerätään kerran vuodessa.

Aineisto sisältää tuloslaskelma- ja tasetiedot, tuottojen ja kulujen erittelytiedot, taseen erittelytietoja, käyttöomaisuuden lisäykset ja vähennykset, henkilöstön lukumäärän, palkat ja sosiaalikulut. Lisäksi aineisto sisältää yritysten perus- ja luokittelutietoja, jotka saadaan Tilastokeskuksen yritysrekisteristä. Aineiston luokittelevia muuttujia ovat toimialaluokitus TOL 2008, institutionaalinen sektoriluokitus, oikeudellinen muoto, omistajatyypit, alue sekä henkilöstön määrä ja suuruusluokka.

Valtaosa tilinpäätöstilaston tietosisällöstä saadaan elinkeinoveroaineistosta, mutta aineistoa täydentää Tilastokeskuksen omalla yritystiedustelulla (taulukko 141).

Toimipaikkatason aineisto – Tilastokeskuksen alue- ja toimialatilastot

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotantotilien laskennassa toimipaikkatason aineistona käytetään Tilastokeskuksen Teollisuuden alue- ja toimialatilaston, Rakentamisen alue- ja toimialatilaston sekä Palvelujen alue- ja toimialatilaston tuottamia tietoja.

Alue- ja toimialatilastojen tarkasteltavina muuttujina ovat tiedot henkilöstöstä, tuotannosta, tuotantopanoksista ja investoinneista. Tilastoyksikkönä on yrityksen tai muun taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön toimipaikka. Yksilöivänä tunnuksena on Yritys- ja toimipaikkarekisterin määrittelemä toimipaikkatunnus. Tilastojen peruskehikon muodostaa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri. Yritysrekisteristä saadaan tilaston keskeiset luokitusmuuttujat kuten toimiala, alue sekä henkilöstön määrä. Tilastojen viiteajanjakso on yrityksen tilikausi.

Alue- ja toimialatilastoihin on valittu toimipaikat käyttäen samoja rajoituksia yritysten toiminta-ajan, henkilöstön ja liikevaihdon suhteen kuin yritysrekisterin vuositilastossa. Toiminnan laajuuden on vastattava yli puolen henkilön työpanosta tai liikevaihto oltava suurempi kuin vuosittain määritellyn tilastorajan (10 595 euroa vuonna 2012) ja toiminta-ajan on oltava yli puoli vuotta.

Palvelujen alue- ja toimialatilastolla ja Rakentamisen alue- ja toimialatilastolla ei ole omaa tiedonkeruuta. Tilastojen tietolähteinä ovat yritysten tilinpäätös-tilaston yritystiedot sekä yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkatiedot. Yritysten tilinpäätöstilasto sisältää kaikki tilaston tuottamiseen vaadittavat tiedot yritystasolla. Täten yksitoimipaikkaisille yrityksille tilinpäätöstilaston tiedot viedään suoraan kyseisille toimipaikoille. Monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikoille tiedot tuotetaan menetelmällisesti käyttäen hyväksi tilinpäätös-tilaston yritystietoja ja yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkatietoja. Yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkapohjaisia tietoja ovat henkilöstön määrä ja liikevaihto.

Palvelujen ja rakentamisen alue- ja toimialatilastojen aineisto kattaa kaikki palvelutoimialat pois lukien rahoituksen (K) ja julkisen hallinnon (O) palvelut.

1.10.1.4 Elinkeinorekisteri / Elinkeinoveroaineisto

Elinkeinoverotusrekisteri (EVR) sisältää kaikkien elinkeinoverovelvollisten yritysten tuloslaskelma-, tase- ja käyttöomaisuustietoja. Verottaja kerää tiedot lomakkeilla. Tiedot tallennetaan verohallinnossa, josta ne edelleen toimitetaan sähköisesti Tilastokeskukseen. Määrättyä verovuotta koskevat tiedot saadaan Tilastokeskuksen käyttöön useassa toimituserässä huhtikuun ja marraskuun välisenä aikana. Tiedot ovat osittain virheellisiä tai muuten puutteellisia, minkä vuoksi EVR-aineistoa on käsiteltävä Tilastokeskuksessa, jotta tietoja voidaan käyttää tilastotuotannossa ja maksullisessa palvelutoiminnassa.

1.10.1.5 Linja-autoliikenteen kysely

Tilastokeskus kerää linja-autoyritysten tilinpäätöstiedot Liikenne- ja viestintäministeriön sekä Linja-autoliitto ry:n toimeksiannosta. Tilastokeskuksella

on oikeus käyttää tiedusteluaineistoa oman tilinpäätöstietokantansa täydentämiseen.

1.10.1.6 Rahoitusleasing-tilasto

Tilastokeskus on laatinut rahoitusleasingtilastoa vuosittain vuodesta 1985 alkaen. Tilasto sisältää sektori- ja toimialakohtaista tietoa luottolaitosten ja muiden leasingilleantajien rahoitusleasingistä. Käyttöleasing ei sisälly tilastoon.

1.10.1.7 Valtion tilinpäätösaineisto

Valtion kirjanpitojärjestelmä uudistettiin 1.1.1998 alkaen. Valtion uuden kirjanpitojärjestelmän mukaista kirjanpitoa noudattavat valtion tilivirasto-organisaation mukaisten virastojen ja laitosten lisäksi talousarvion ulkopuoliset valtion rahastot. Tilivirastot ovat siis kirjanpitovelvollisia yksiköitä ja ne tekevät vuosittain myös oman tilinpäätöksen. Valtion tilinpäätös kootaan Valtiokonttorissa tilivirastojen tilitiedoista eliminoimalla sisäiset tuotot, kulut, saatavat ja velat.

Virastojen ja laitosten kirjanpito sekä Valtiokonttorin laatima keskuskirjanpito muodostuvat liikekirjanpidosta ja talousarviokirjanpidosta. Liikekirjanpidon tehtävänä on antaa oikea kuva valtion ja virastojen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Talousarviokirjanpidon avulla puolestaan seurataan talousarvion toteutumista.

Liikekirjanpito tehdään pääsääntöisesti suoriteperusteisesti. Maksuun (=kassaan) perustuvat kirjanpitotapahtumat korjataan tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä. Verotulojen kertyminen, rahoitustapahtumat ja tukipalkkiot kirjataan kuitenkin poikkeuksellisesti myös valtion tilinpäätöksessä maksuperusteisesti

Tilinpidon toimialat ja taloustoimet määritellään pääosin koneellisesti erilaisilla koodiavaimilla. Kaikilla toimialoilla tilinpidon taloustoimet määritellään liikekirjanpidon tilikartan avulla. Talousarviokirjanpidon pääluokkien, lukujen ja momenttien avulla puolestaan suoritetaan jako tilinpidon toimialoihin.

1.10.1.8 Teollisuustuotantotilasto (hyödyketilasto)

Teollisuustuotantotilasto eli teollisuuden hyödyketilasto kuvaa teollisuuden tuotantoa tuoteluokittain eli hyödykenimikkeittäin. Yritysten tuotannosta sekä tuotantoon käytetyistä aineista ja tarvikkeista tilastoidaan arvo- ja määrätiedot. Määrätietojen mittayksiköt vaihtelevat hyödykenimikkeittäin ja mittayksiköitä on vajaa 40 kpl. Tiedot kerätään yrityksiltä tai yritysten toimipaikoilta. Hyödyketilasto koskee Suomessa tapahtunutta tuotantoa ja tilastointiajanjaksona käytetään kalenterivuotta.

Kaikesta yrityksen tai toimipaikan valmistamasta tuotannosta kysytään yrityksen ulkopuolelle kalenterivuoden aikana myydyn tuotannon arvot ja

yleensä myös määrät. Erikseen määritellyistä tuotteista kysytään lisäksi kokonaistuotannon määrät (aluksista kuitenkin vain kokonaistuotannon arvo).

Aineista ja tarvikkeista tiedustellaan yrityksiltä tai toimipaikoilta niiden kalenterivuoden aikana tuotantoa varten ostamien tärkeimpien raaka-aineiden, puolivalmisteiden, lisäaineiden ja tarvikkeiden arvot ja määrät nimikkeittäin eriteltyinä. Lisäksi erikseen määritellyistä aineista ja tarvikkeista kysytään kokonaiskäytön määrä. Tiedot aineista ja tarvikkeista kysytään eri lomakkeella kaikilta vähintään 20 henkilön yrityksiltä tai niiden toimipaikoilta.

1.10.2 Tulolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Palkkojen ja palkkioiden lähteenä käytetään keskeisesti Tilastokeskuksen Yritys- ja toimipaikkarekisteriä (luku 1.10.1.1).

Tuotannon ja tuonnin veroissa sekä tukipalkkioissa tärkein tietolähde on valtion tilinpäätösaineisto, joka kattaa valtion budjetti-talouden kokonaan (luku 1.10.1.7).

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien menoista ja tuloista, varoista ja veloista sekä toiminnasta.

Sisältää Suomen kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöstiedot. Kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen perustiedot kootaan tehtävittäin meno- ja tulolajeittain sekä vara- ja velkalajeittain.

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto on kaikki Suomen kunnat ja kuntayhtymät käsittävä kokonaistutkimus. Tilaston perusaineistona ovat kunnilta ja kuntayhtymiltä kootut tiedot niiden vuositilinpäätöksistä: tuloslaskelmien mukaisista tuotoista ja kuluista, rahoituslaskelmien mukaisista rahoituseristä, taseiden mukaisista varoista ja veloista 31.12., liikelaitosten erillistilinpäätöksistä, kunnan/kuntayhtymän konsernitaseesta sekä talousarvion toteutumisvertailuun pohjautuvat tiedot toimintamenoista ja -tuloista ja investointimenoista ja -tuloista tehtävittäin. Tilaston perusaineistoksi kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien itse tuottamien, myymien ja ostamien palvelujen määristä.

Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15–74-vuotiaan väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä ja tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilla. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15–74-vuotiaan väestön toimin-

nasta. Työvoimatutkimuksen yhteydessä tehdään myös ns. "ad hoc moduli", jonka aihe vaihtelee vuosittain.

Työvoimatutkimus tuottaa kuukausittaisia, neljännesvuosittaisia ja vuosittaisia tietoja mm. työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista, työajoista sekä työpanoksesta. Myös työvoiman ulkopuolisen väestön toiminta selvitetään. Tiedot ovat saatavissa sukupuolen, koulutuksen, iän ja alueen mukaan. Lisäksi työvoimatutkimus sisältää vuosittain raportoitavia tietoja kotitalouksien työssäkäynnistä. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetusten edellyttämiä tietoja.

Ansiotasoindeksi

Palkansaajien ansiotasoindeksi 2010=100 kuvaa kokoaikaisten palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden muutosta sektoreittain, toimialoittain ja palkansaajaryhmittäin. Ylityöt ja lomarahat kaltaiset palkkaerät eivät vaikuta indeksiin. Palkoista ei ole vähennetty veroja eikä työntekijän sosiaaliturvamaksuja.

Ansiotasoindeksi lasketaan neljännesvuosittain eri alojen palkkatilastojen perusteella. Indeksillä on Laspeyres -tyyppinen yksikköarvoindeksi, jossa palkansaajat on luokiteltu työnantajasektorin, toimialan ja tunti- tai kuukausipalkkaisuuden mukaisesti ryhmiin. Ryhmän ansiokäsitteen mukaisia keskiansiosarjoja on yhteensä 296, jotka painotetaan yhteen palkkasummiin perustuvilla painosuhteilla.

1.10.3 Menolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Kotitalouksien kulutustutkimus

Tilastokeskuksen erikseen sovittavina vuosina toteuttama kotitalouksien kulutustutkimus (luku 5.7.2.2) on kotitalouksien kulutusmenojen tärkein lähde.

Tilastokeskuksen kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, käytössä olevia kestotavaroita sekä tuloja. Lisäksi tutkimus tuottaa tiedot yhteiskunnallisten palvelujen käytöstä saatavasta etuudesta ja kotiin ostettujen elintarvikkeiden määristä. Tutkimus on otostutkimus, jonka tiedot kerättiin vuonna 2012 puhelinkaastatteluilla, kotitalouksien keräämistä kuiteista ja täyttämistä päiväkirjoista sekä hallinnollisista rekisteriaineistoista.

Ulkomaankauppatilasto

Ulkomaankauppatilasto kuvaa Suomen ja muiden Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden ja Suomen ja kolmansien maiden välistä tavarakauppaa eli sisä- ja ulkokauppaa. Ulkomaankauppatilasto on virallinen tietolähde Suomen tuonnista, viennistä ja kauppataaseesta. Tilastoinnin ehtona on, että tavarat fyysisesti liikkuu Suomen rajan yli.

Ulkomaankaupan tilastotiedot kerätään EU:ssa kahdella eri järjestelmällä. Tilastotiedot kaupasta EU:n ulkopuolisten maiden kanssa saadaan tullausjärjestelmällä. Tiedot jäsenmaiden välisestä kaupasta kerätään erillisen menetelyn avulla, jota kutsutaan Intrastat-järjestelmäksi. Sisä- ja ulkokaupan tilastotiedot julkaistaan yhtenä ulkomaankauppatilastona.

Palveluiden ulkomaankauppatilasto

Palveluiden viennin ja tuonnin keskeinen lähde on Tilastokeskuksen palveluiden ulkomaan kaupan yritystiedustelu, jonka pohjalta julkaistaan myös palveluiden ulkomaankaupan tilasto. Tiedustelua on uudistettu vuonna 2014 vastaamaan uusia tilinpidon ja maksutaseen laskentavaatimuksia. Palvelujen ulkomaankaupan vuositiedustelussa kysytään yritysten käymää palveluiden ulkomaankauppaa maittain ja palvelutyypeittäin jaoteltuna.

Tiedustelu kattaa tuotannolliset palvelut, muualla määrittelemättömät huolto- ja korjauspalvelut, posti- ja kuriiripalvelut, kuljetuspalvelut, rakentamispalvelut, rahoituspalvelut, televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut. Tiedusteluun eivät kuulu matkailu- ja vakuutuspalvelut.

1.10.4 BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema -tilasto

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityökalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Ti-

lastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten.

LUKU 2 REVISIOPOLITIikka JA AIKATAULUT TIETOJEN TARKISTUKSILLE; TASOTARKISTUKSET EDELLISEN BKTL-MENETELMÄKUVAUKSEN JÄLKEEN

2.1 Revisiopolitiikka ja aikataulut tietojen tarkistuksille

2.1.1 Revisiopolitiikka

Jokaisen tilastovuoden kansantalouden tilinpidosta laaditaan useita eri versioita. Versioiden valmistumisaikataulu on esitetty kohdassa 2.1.1. Jokaista versiota laadittaessa käytetään hyväksi kaikki siihen mennessä käytettävissä oleva tietoaineisto, joten kansantalouden tilinpito tarkentuu vähitellen. Lopulliset luvut valmistuvat kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

SNA68:aan perustuvassa järjestelmässä lukuihin tehtiin lisäksi niin sanottuja tasotarkistuksia noin viiden vuoden välein. Tasotarkistukset on tehty samassa yhteydessä kuin kiinteähintaisten laskelmien perusvuoden vaihto. SNA68:aan siirryttiin vuonna 1979 (SKT75, perusvuosi 1975). Sen jälkeen tasotarkistuksia on tehty vuosina 1984 (SKT80, perusvuosi 1980), 1987 (SKT85, perusvuosi 1985) ja 1993 (SKT90, perusvuosi 1990). Tasotarkistuksissa aikasarjoja korjattiin taaksepäin aina vuoteen 1975 asti, vuonna 1984 vuoteen 1960 asti.

Tasotarkistuksissa aikasarjoihin tehtiin kolmenlaisia korjauksia. Ensimmäin korjattiin havaitut virheet. Toiseksi lukuihin tehtiin niin sanottuja tasokorjauksia, jotka olivat seurausta uuden perusvuoden kiinnityspisteiden asettumisesta uudelle tasolle. Kolmanneksi tehtiin luokitusmuutosten yms. seikkojen vaatimat korjaukset.

ESA95:een perustuvaan järjestelmään siirryttiin kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa helmikuussa 1999 laskelmat ulottuivat vuoteen 1990 saakka ja joulukuussa 1999 aikasarjat jatkettiin vuoteen 1975 (SKT95). Toinen vaihe oli tarjonta-käyttötaulukoiden mukaanotto tammikuussa 2003 vuoteen 1995 saakka ja heinäkuussa 2003 aikasarjat jatkettiin vuoteen 1975 saakka (SKT2000). Merkittävimmät sisällölliset muutokset olivat asunto-osakeyhtiöiden jako omistajasektoreille ja välillisten rahoituspalveluiden (FISIM) jako käyttäjille. Kolmannessa vaiheessa huhtikuussa 2006 (SKT2005) volyymlaskelmissa ryhdyttiin käyttämään perusvuotena edellistä vuotta ja siirryttiin yleisesti kaksoisdeflatointiin. Osassa julkisia palveluita siirryttiin suoriteindikaattoreihin.

Palvelujen vientiin tehtiin merkittävä tarkistus huhtikuussa 2006 ja palvelujen tuontia tarkistettiin tammikuussa 2008. Lisäksi yritykset ja kotitaloudet erotettiin toisistaan omiksi sektoreiksi kaikilla tileillä.

Heinäkuussa 2011 (SKT2010) kansantalouden tilinpito siirtyi käyttämään uutta tietojärjestelmää, samalla otettiin käyttöön uusi toimialaluokitus, to 2008, ja tehtiin muita aikasarjatarkistuksia. Koko laskenta organisoitiin myös uudelleen, jolloin siirryttiin vanhasta toimialoihin perustuvasta ilmiöaluelaskennasta tiimipohjaiseen taloustoimilaskentaan.

ESA2010 otettiin käyttöön heinäkuussa 2014. Merkittävin muutos oli tutkimus- ja kehittämismenojen laskeminen mukaan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen. BKTL-menetelmäkuvausten kohteena on tämä kansantalouden tilinpidon laskenta.

Vuosittain vaihtuvan perusvuoden mukaisissa laskelmissa tasotarkistuksiin on tarvetta lähinnä silloin, kun merkittävä määrävuosittain tehtävä lähdeaineisto, esim. kulutustutkimus valmistuu. Pienien virheiden ym. korjaukset aikasarjaan pyritään keräämään tällaisten tasotarkistusten yhteyteen.

2.1.2 Aikataulut tietojen tarkistuksille

Ensimmäiset ennakkotiedot vuodesta t valmistuvat vuoden t+1 helmikuun lopussa. Tämä ensimmäinen versio on tietosisällöltään suppeampi kuin varsinainen kansantalouden tilinpito. Ensimmäisen version tietosisältö vastaa neljännesvuosittaisen kansantalouden tilinpidon tietosisältöä, mutta sisältää lisäksi myös sektoritilien koko tietosisällön ennakkotiedot kaikkien sektorien osalta.

Muita neljänneksiä koskeva neljännesvuositilinpito on valmistunut vuodesta 2011 lähtien 65 päivässä neljänneksen päättymisestä, aiemmin viive oli 70 päivää.

Vuositalinpidon toinen versio valmistuu vuoden t+1 heinäkuun alkupuoliskolla. Tällöin laaditaan ensimmäisen kerran kansantalouden tilinpito vuodesta t kaikkien reaalitylinpidon (non-financial) tilien osalta ja noin 100 toimialan tarkkuudella. Tarjonta- ja käyttötaulukkoja ei vielä laadita.

Kolmas versio valmistuu vuoden t+2 tammikuun lopussa. Neljäs, tarjonta- ja käyttötaulukoihin perustuva lopullinen versio, julkaistaan vuoden t+3 tammikuussa. Tarjonta- ja käyttötaulukot julkaistaan t+2 vuoden joulukuussa.

Taulukko 4. Esimerkki vuoden 2012 kansantalouden vuositalinpidon eri versioiden valmistumisajoista:

Versio	Valmistumiskuukausi
1.	helmikuu 2013
2.	heinäkuu 2013
3.	tammikuu 2014
4.	tammikuu 2015

Tulevaisuudessakin lopullisten lukujen on määrä valmistua kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

Kun kansantalouden tilinpidon eri versioita laaditaan, käytetään hyväksi kaikki käytettävissä olevat tiedot. Kullakin kerralla vain osa tiedoista muuttuu. Esimerkiksi kaikkien toimialojen tuotanto- ja tulonmuodostustilit laaditaan ensimmäisen kerran heinäkuussa vuonna t+1 (versio 2). Tämän jälkeen voi jonkin toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili muuttua seuraavan kerran esimerkiksi vuoden t+2 tammikuussa, jolloin käytettävissä ovat lähes lopulliset tiedot.

Kansantalouden tilinpidon laadinta-aikatauluun vaikuttaa lähinnä kolme seikkaa: käyttäjien tarpeet, lähdetilastojen valmistuminen sekä ESA 2010 lähettämishjelma.

Kansantalouden tilinpidon tärkein käyttäjä Suomessa on valtiovarainministeriö. Valtiovarainministeriö laatii vuosittain helmikuussa ja elokuussa taloudellisen katsauksen, joka on keskeinen tausta-aineisto muun muassa valtion budjetin valmistelussa. Valtiovarainministeriö tarvitsee katsauksen laadintaa varten mahdollisimman tuoreet tiedot talouden kehityksestä. Myös Suomen Pankki ja taloudelliset tutkimuslaitokset käyttävät kansantalouden tilinpidon uusimpia tietoja talousennusteidensa pohjana.

Tärkeimmät lähdetilastot ovat valmistuneet eri vuosina hieman eri aikoina. Yleisenä suuntauksena on ollut tilastojen valmistumisen nopeutuminen. Seuraava kuvaus tärkeimpien lähdetilastojen valmistumisesta kertoo lähinnä vuosia 2011 ja 2012 koskevien tilastojen valmistumisesta.

Ensimmäistä versiota laadittaessa (helmikuussa vuonna t+1) käytettävissä ovat lopulliset hintaindeksit ja työvoimatilastot edelliseltä vuodelta. Lisäksi ennakkollisina tilastoina ovat käytettävissä ansiotasoindeksi, useimpien maataloustuotteiden tuotantotilastot, markkinapuun hakkuutilasto ja puun hintatilasto, teollisuuden volyyymi-indeksi, talonrakentamisen uudisrakentamisen volyyymi-indeksi, kaupan myyntitilasto, kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot, ulkomaankauppatilasto ja maksutase. Joistakin lähdetilastoista ovat käytettävissä tiedot osasta vuotta, esimerkiksi tiedot 9, 10 tai 11 kuukaudelta. Tällainen tilasto on esimerkiksi arvonlisäverotuksen ja työnantajasuoritusten kausiveroaineisto.

Toista versiota laadittaessa (kesä-heinäkuussa vuonna t+1) edellä mainituista tilastoista ovat lopullisiksi tulleet useimmat maatalouden tuotantotilastot, markkinapuun hakkuutilasto ja puun hintatilasto, talonrakentamisen uudisrakentamisen volyyymi-indeksi, kaupan myyntitilasto, ulkomaankauppatilasto sekä arvonlisäverotuksen ja työnantajasuoritusten kausiveroaineisto. Uusi tietoaineisto on esimerkiksi vuokratilasto. Lisäksi käytettävissä ovat ennakkotiedot teollisuuden ja joidenkin muiden toimialojen rakennetilastoista, pankkitilastosta sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoista.

Kolmatta versiota laadittaessa (tammikuussa vuonna t+2) uusina tietoaineistoina ovat käytettävissä muun muassa verotusaineisto ja vakuutusyhtiötilasto. Lopullisina tilastoina käytettävissä ovat ansiotasoindeksi, pankkitilasto sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot sekä yritys- ja toimipaikkarekis-

teri, eri toimialojen rakennetilastot, teollisuuden tuotetilasto, kulutustutkimus (joka 5-6 vuosi), tapaturmavakuutusmaksuaineisto, yritysten työeläkemaksutilasto, maatilatalouden yritys- ja tulotilasto ja maksutase.

Neljättä versiota laadittaessa (marras-joulukuussa vuonna t+2) ei käytettävissä ole enää uusia lähdetilastoja tai aineistoja, ellei jonkin lähdetilaston ilmestyminen ole poikkeuksellisesti viivästynyt. Tässä vaiheessa laaditaan tuotekohtaiset tarjonta- ja käyttötaulukot, jotka muodostavat lopullisen kansantalouden tilinpidon.

2.2 Merkittävimmät muutokset EKT 1995:stä EKT 2010:een siirtymisen johdosta

Vuonna 2014 Euroopan Unionissa siirryttiin kansantalouden tilinpidon tilastoinnissa ESA 2010 -järjestelmään. Tämä johti useisiin BKTL-vaikutteisiin muutoksiin verrattuna vanhoihin ESA 95 -aikasarjoihin. Alla olevassa taulukossa on kuvattu muutosten suuruus kullekin uudistuskohdalle, koskien vuotta 2012.

Taulukko 5. Muutokset ESA 95:stä ESA 2010:een Suomen tiedoissa, vuosi 2012

		Muutoskohta					
		1a	1b	2	4	6	8
Tuotoslähestymistapa							
P1	Tavaroiden ja palvelujen tuotos	4401	1948	36	458	-47	
P2	Välituotekäyttö	-257					
B1g	Bruttoarvonlisäys		1948	36	458	-47	
D21	Tuoteverot						
D31	Tuotetukipalkkiot						
Menolähestymistapa							
P3 (S14)	Kotitalouksien kulutusmenot						
P3 (S15)	VTY:iden kulutusmenot						
P3 (S13)	Julkiset kulutusmenot		1948		458	-47	
P5	Pääoman bruttomuodostus	4658		36			
P51g	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	4658		36			
P52	Varastojen muutos						
P53	Arvoesineiden nettohankinta						
P61	Tavaroiden vienti						
P62	Palvelujen vienti						
P71	Tavaroiden tuonti						
P72	Palvelujen tuonti						
Tulolähestymistapa							
D1	Palkansaajakorvaukset						
B2g/B3g	Bruttotoimintaylijäämä/sekatalo	4658	1948	36	458	-47	
D2	Tuotannon ja tuonnin verot						
D3	Tukipalkkiot						
B1g	Bruttokansantuote (BKT)	4658	1948	36	458	-47	
D1	Palkansaajakorvaukset ulkomailta						
D1	Palkansaajakorvaukset ulkomaille						
D2	Tuotannon ja tuonnin verot EU-instituutioille						-277
D3	Tukipalkkiot EU-insituutioilta						
D4	Omaisuuksien tulot ulkomailta						
D4	Omaisuuksien tulot ulkomaille						
B5g	Bruttokansantulo (BKTL)	4658	1948	36	458	-47	277

Kuvaukset kustakin uudistuskohdasta:

Kohta 1a: Investointeina käsiteltävät tutkimus- ja kehittämismenot (T&K), markkinatuottajien osuus

ESA 2010:ssä T&K-menot käsitellään investointeina, ei juoksevina kuluina kuten ESA 95:ssä. Markkinatuottajien osalta muutos nostaa BKTL:ää ensinnäkin siksi, että omaan loppukäyttöön tuotettu T&K nostaa tuotosta omaan loppukäyttöön, arvonlisäystä, toimintaylijäämää ja investointeja. Toisekseen, ulkopuolelta ostetut T&K-varat poistetaan välituotekäytöstä ja siirretään investointeihin, lisäten arvonlisäystä ja toimintaylijäämää. Vuonna 2012 vaikutukset olivat yhteensä 4658 miljoonaa euroa.

T&K-investointien laskenta perustuu Tutkimus- ja kehittämistoiminta -tilastoon, josta kerätään T&K-tuotoksen laskentaan tarvittavat kustannuskomponentit. Tämän lähdeaineiston päälle tehtävistä oikaisueristä tärkeim-

mät ovat laskennallisen voittokomponentin lisääminen kustannusperusteisesti laskettuun tuotoksen arvoon, sekä ohjelmistoinvestointeihin liittyvän päälekkäisyyden eliminoiminen (ohjelmistoinvestoinnit sisältyivät investointeihin jo ESA 95:ssä).

Kohta 1b: Investointeina käsiteltävät tutkimus- ja kehittämismenot (T&K), markkinattomien tuottajien osuus

ESA 2010:ssä T&K-menot käsitellään investointeina, ei juoksevina kuluina kuten ESA 95:ssä. Markkinattomien tuottajien osalta muutos nostaa BKTL:ää siksi, että T&K-varallisuuteen liittyvä kiinteän pääoman kuluminen kohottaa arvonnäköistä ja kulutusmenoja. Vuonna 2012 tämä vaikutus oli 1948 miljoonaa euroa. Tämä vaikutus on kuvattu ylläolevassa taulukossa. Taulukosta on selkeyden takia jätetty pois investointivuoteen kohdistuvat välittömät vaikutukset, eli tuotoksen omaan loppukäyttöön ja pääoman bruttomuodostuksen kasvu sekä näiden aiheuttamat muutokset muihin eriin, koska nämä eivät vaikuta BKTL:ään markkinattomien tuottajien tapauksessa.

Pääasiallisena lähteenä T&K-investointien laskennassa käytetään Tutkimus- ja kehittämistoiminta -tilastoa. Tilastosta selvitetään markkinattomien tuottajien (lähinnä yliopistot ja muut korkeakoulut sekä erilaiset tutkimuslaitokset) T&K-toimintaan liittyvät kuluerät. Näiden summana saadaan arvio vuosittaisista omaan loppukäyttöön tuotetuista T&K-investoinneista. Kertyneeseen pääomaan liittyvä kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallisissa.

Kohta 2: Markkinatuottajien tuottaman tuotoksen omaan loppukäyttöön arvottaminen

ESA 2010:n mukaan markkinatuottajien tuotoksen omaan loppukäyttöön tulee sisältää arvio tuotokseen sisältyvästä voittokomponentista, jotta päästäisiin lähemmäksi markkinahintaista tuotosta. Vuonna 2012 tämä vaikutus oli 36 miljoonaa euroa. Vaikutus on laskettu lisäämällä arvioon omaan loppukäyttöön tuotetuista ohjelmistoista 8 % voittokomponentti, joka perustuu tietojenkäsittelypalvelut-toimialan yritysten keskimääräiseen toimintaylijäämään suhteessa tuotokseen vuosina 1975–2012.

Kohta 3: Vahinkovakuutus – tuotos, katastrofeihin liittyvät korvaukset, jälleenvakuutus

ESA 2010:n mukaan vahinkovakuutuksen tuotoksen laskennassa hyödynnetään yli ajan tasoitettuja vahinkokorvauksia, eikä suoraan kyseisenä vuonna maksettuja korvauksia. Yhtenä vaihtoehtona muutoksen toteuttamiseen on maksettujen korvausten korjaaminen tasoistusvastuun muutoksella. Suomessa vahinkovakuutuskorvaukset on laskettu ko. menetelmän mukaisesti jo ESA 95:n oloissa, joten muutos ei aiheuttanut vaikutuksia aikasarjoihin.

ESA 2010:n mukaan katastrofeista johtuvat vahinkovakuutuskorvaukset jätetään huomiomatta tuotoksen laskentakaavassa. Asialla ei ole vaikutusta Suomen aikasarjoihin, koska tällaisia katastrofeja ei ole tapahtunut.

Jälleenvakuutuksen laskentaan ESA 2010 toi mukanaan pieniä potentiaalisia muutoksia liittyen jälleenvakuutuspalvelujen vientiin ja tuontiin. Muutokset ovat pieniä, ja tietoja jälleenvakuutuksen viennistä ja tuonnista ei ole kattavasti saatavilla, joten muutoksia aikasarjaan ei tehty.

Kohta 4: Julkisyhteisöjen asejärjestelmien käsittely investointivaroina

ESA 2010:ssä asejärjestelmien hankintamenot käsitellään investointeina, ei juoksevina kuluina kuten ESA 95:ssä. Tämä nostaa julkishallinnon pääoman määrää ja sitä kautta vuosittaista kiinteän pääoman kulumista ja arvonalistusta. Vuonna 2012 tämä vaikutus oli 458 miljoonaa euroa. Tämä vaikutus on kuvattu ylläolevassa taulukossa. Taulukosta on selkeyden takia jätetty pois kaluston hankintavuoteen kohdistuvat välittömät vaikutukset, eli pääoman bruttomuodostuksen kasvu ja välituotekäytön pieneneminen ja näiden aiheuttamat muutokset muihin eriin, koska nämä eivät vaikuta BKTL:ään.

Investointivaroina käsiteltävät asejärjestelmähankinnat selvitetään valtion kirjanpitoaineiston ja puolustushallinnon erillisraporttien avulla, ja näistä investoinneista johtuva kiinteän pääoman kuluminen lasketaan kansantalouden tilinpidon pääomakantamallissa. Nk. kertakäyttöiset maanpuolustushyödykkeet, kuten ammuksiset ja miinat, tilastoidaan edelleen juoksevina kuluina.

Kohta 5: Suurten investointivarojen käytöstäpoistokustannukset

ESA 2010 tarkentaa ohjeistusta liittyen suurten investointivarojen, kuten ydinvoimaloiden, käytöstäpoistokustannusten käsittelyyn. Julkisyhteisöjen investointivarojen kohdalla muutoksella voi olla potentiaalista vaikutusta kiinteän pääoman kulumisen jaksotukseen ja sitä kautta BKTL:ään. Suomen osalta muutoksella ei ole vaikutusta, sillä julkisyhteisöjen varallisuuteen liittyen ei ole ollut tarvetta arvioida erikseen käytöstäpoistokustannuksia tai niiden jaksotusta.

Kohta 6: Julkisyhteisöjen ja yrityssektorin rajanveto

ESA 2010:n mukaan tietyt julkisyhteisöjen omistamat yhtiöt tai yksiköt, jotka ESA 95:n mukaan katsottiin yrityssektorin yksiköiksi, lasketaan mukaan julkisyhteisöt sektoriin. Tämä koskee erityisesti jatkuvasti hyvin tappiollisia yksiköitä ja sellaisia yksiköitä, jotka katsotaan epäitsenäisiksi, julkisyhteisöjä avustaviksi yksiköiksi. Muutos johtaa mahdollisiin pieniin BKTL-muutoksiin, koska yksiköiden arvonalistuksen laskentakaava on erilainen markkinatuottajille yrityssektorissa ja markkinattomille tuottajille julkisyhteisöt-sektorissa. Vaikutusarvio vuodelle 2012 on Suomen osalta -47 miljoonaa euroa. Arvio perustuu tietoon sektorista toiseen siirrettyjen yksiköiden toimintaylijäämästä, ja arvion negatiivinen etumerkki tarkoittaa käytännössä sitä, että siirretyt yksiköt ovat olleet keskimäärin voitollisia.

Kohta 7: Pienet työvälineet

ESA 2010 muutti rajanvetoa juoksevien kulujen ja investointivarojen osalta niin, että ohjeistuksessa luovuttiin viitteellisestä euromääräisestä rajasta tässä rajanvedossa. Suomen osalta aikasarjaan ei aiheutunut muutoksia, koska vanhaa viitteellistä rajaa ei lähdeaineistorajoitteiden takia sovellettu ESA 95:nkään aikana.

Kohta 8: Arvonlisäveropohjaan perustuva EU:n kolmas oma vara

Arvonlisäveropohjaan perustuva EU:n kolmas oma vara eli ALV-pohjaan perustuva jäsenmaiden maksu EU-budjettiin käsitellään ESA 2010:ssä valtion EU:lle maksamana tulonsiirtona. Aiemmin se luokiteltiin EU:n keräämäksi veroksi. Muutos suurentaa BKTL:ää maksun suuruuden verran. Vuonna 2012 vaikutus oli 277 miljoonaa euroa. Vaikutus lasketaan suoraan valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistosta, joka sisältää erittelyt EU-maksujen suuruudesta.

Kohta 9: Indeksisidonnaiset velkainstrumentit

Joidenkin velkainstrumenttien tuotto riippuu jonkin sellaisen indeksin kehityksestä, johon liittyy hallussapitovoittojen motiivi (esimerkkinä tällaisesta indeksistä on kullin hinta). Tällaisissa tapauksissa koroksi tulisi kirjata ESA 2010:n mukaan vain se osuus indeksin muutoksesta, joka edustaa markkinoiden arviota indeksin kehityksestä instrumentin juoksuaikana. Rajat ylittävien korkovirtojen tapauksessa muutoksella on teoriassa vaikutusta BKTL:ään. Käytännössä tietopohjapuutteiden takia muutosta on mahdotonta toteuttaa kattavasti, ja sen merkitys olisi hyvin pieni. Tämän takia aikasarjoihin ei ole tehty muutoksia.

Kohta 10: Keskuspankin tuotoksen allokointi

ESA 2010:n mukaan keskuspankin tuotoksen jakaminen eri sektoreiden käyttöön toteutetaan siten, että keskuspankin suoraan asiakkaiden laskuttamat palvelut näytetään niiden sektorien käyttönä, jotka palvelut ovat hankkinut. ESA 95:ssä koko keskuspankin tuotos allokoitiin muiden rahoituksen välittäjien kuin keskuspankin välituotekäyttöön. Muutoksella on periaatteessa BKTL:ää potentiaalisesti nostava vaikutus. Suomessa keskuspankin tuotoksen määrä on ollut viime vuosina n. 100 miljoonaa euroa, josta mahdollinen muilta sektoreilta kuin rahoituslaitoksilta suoraan veloitettu osuus on hyvin pieni. Tämän takia aikasarjoihin ei ole tehty muutoksia.

Kohta 11: Maanparannusten tunnistaminen erillisenä varana

ESA 2010 toi mukanaan tarkennuksen liittyen maanparannusten luokitteluun: ne ovat nyt oma kategoriansa muiden kuin rahoitusvarojen alla. Mikäli maanparannusten arvo ei sisällynyt ESA 95:n mukaisesti tilastoituun varalli-

suuteen, tämä muutos nostaa julkisyhteisöjen kiinteän pääoman kulumista, ja siten BKTL:ää. Suomessa maanparannukset sisältyivät jo ESA 95:n mukaisissa sarjoissa rakennusten ja rakenteiden tietoihin, joten muutos ei aiheuttanut muutoksia aikasarjoihin.

ESA 2010 -siirtymän edellyttämät uudet tietolähteet ja menetelmät

Tutkimus- ja kehittämismenojen pääomittaminen:

ESA 2010 -uudistuksen myötä Tutkimus- ja kehittämistoiminta -tilasto otettiin mukaan uudeksi kansantalouden tilinpidon lähdeaineistoksi. Aikasarja muutettiin T&K-investointien osalta vuodesta 1975 alkaen, mikä edellytti back-casting -menettelyjen käyttöä. Aggregaattitasolla ei kuitenkaan ollut tarvetta nojautua ulkoisiin indikaattoreihin, koska T&K-menotietoja on kerätty jo vuodesta 1971 lähtien. Back-casting -menetelmät koskivat aggregaattitaso tietojen jakamista tarkemman tason toimialoille vuosille 1975–2004, ja tämä hyödyntämällä kansantalouden tilinpidon muiden erien toimialoittaisia jakaumatietoja.

Kiinteän pääoman kulumisen laskentaan liittyen, vuoden 1975 T&K-investointivarojen kertynyt nettokanta estimoitiin perustuen ko. vuoden investointitasoon ja T&K-varatyyppin kulumisikään (keskimäärin 10 vuotta).

Julkisyhteisöjen asejärjestelmien käsittely investointivaroina:

Investointivaroina käsiteltävät asejärjestelmähankinnat selvitetään valtion kirjanpitoaineiston ja puolustushallinnon erillisraporttien avulla. Nämä raportit ovat saatavilla täyden yksityiskohtaisuuden tasolla alkaen vuodesta 2000. Vuosien 1975–1999 osalta hyödynnettiin tietoja vanhojen aikasarjojen sisältämistä maanpuolustuskaluston kokonaishankinnoista, ja investoinneiksi laskettava osuus laskettiin soveltamalla näihin tietoihin uudempien vuosien aidoista tiedoista laskettu suhdelukua (asejärjestelmäinvestointien suhde kaikkiin maanpuolustuskalustohankintoihin).

Asejärjestelmien kohdalla vuoden 1975 pääoman nettokanta estimoitiin perustuen pääomakantamalliin. Tätä varten laskettiin back-casting -menetelmällä asejärjestelmäinvestointien aikasarja vuosille 1950–1974. Tämä tehtiin hyödyntämällä tietoja maanpuolustuksen kokonaismenoista ko. aikavälillä, ja luomalla näistä tiedoista indikaattori, jonka avulla vuoden 1975 investointitietoa laskettiin taaksepäin.

2.3.2 Muut tasotarkistukset

2.3.2.1 EKT95 -järjestelmässä tehdyt tasotarkistukset

Siirtyminen EKT95 -järjestelmään saatiin Suomessa valmiiksi vuonna 2006. Tämän jälkeen aikasarjoihin on tehty lukuisia tarkistuksia, joista osa on ollut huomattavia. Tässä selostetaan ensin EKT95 -järjestelmän mukaisiin tietoihin tehtyjä huomattavia tasotarkistuksia.

Tammikuussa 2008 palvelujen tuontia lisättiin lähinnä tutkimus- ja kehittämispalveluiden sekä muiden liike-elämän palveluiden tuonnista saatujen uusien tietojen perusteella. Lisäys oli enimmillään lähes kaksi miljardia euroa vuodessa.

Tammikuussa 2010 aikasarjoihin tehtiin lukuisia tasotarkistuksia. Tarkistusten syynä olivat lähde-tilastojen uudet tiedot ja laskentamenetelmien muutokset.

Sekä tuotoksen että väli-*tuotekäytön* tasoa nostettiin enimmillään 8–9 miljardia euroa. Arvonlisäyksen ja bruttokansantuotteen taso alenivat aiempiin tietoihin verrattuna melkein kaikkina vuosina, bruttokansantuote enimmillään 1,4 miljardia euroa vuonna 2006. Muiden vuosien muutokset jäivät paljon pienemmiksi.

Talonrakentamisen tuotos kasvoi huomattavasti, koska uudisrakentamisen volyyymi-indeksi julkaisi elokuussa 2007 uudistetut aikasarjat. Niissä uudisrakentamisen tuotoksen taso nousi huomattavasti laskelmissa hyödynnettävien mallirakennusten kuutiohintojen nousun takia. Kaikkiaan talonrakentamisen arvonlisäys kasvoi aiempiin tietoihin verrattuna enimmillään lähes miljardi euroa.

Kaupan arvonlisäys pieneni aiempaan verrattuna noin miljardi euroa vuosina 2006 - 2007. Liikenteen arvonlisäys väheni aiempiin lukuihin verrattuna noin kolme miljardia euroa vuosina 2006 - 2008. Asuntojen omistus ja vuokraus -toimialan arvonlisäys kasvoi enimmillään noin miljardi euroa ja liike-elämän palveluiden arvonlisäys lähes miljardi euroa.

Piilotaloudesta tehtiin uusi arvio erillisen selvityksen perusteella. Piilotalous sisältää sekä harmaan talouden että laittoman talouden (prostituutio, huumeet, salakuljetus). Erityisesti harmaata tuotosta ja arvonlisäystä lisättiin autojen huoltoon ja korjaukseen sekä majoitus- ja varsinkin ravitsemistoimintaan.

Vuoden 2006 kulutustutkimuksesta saatiin uutta tietoa kotitalouksien kulumenoista. Koska edellisen kulutustutkimuksen (2001) tulokset oli jo aiemmin otettu huomioon, kohdistuivat korjaukset vuosiin 2002 - 2006.

Talonrakennusinvestointeja, erityisesti asuinrakennusinvestointeja lisättiin, koska uudisrakentamisen taso arvioitiin uudelleen. Kaikkiaan investoinnit kasvoivat aiempiin tietoihin verrattuna enimmillään lähes kaksi miljardia euroa vuosina 2004 - 2005.

Heinäkuussa 2011 kansantalouden tilinpidossa siirryttiin vanhasta toimialaluokituksesta (TOL 2002) uuteen toimialaluokitukseen (TOL 2008). Laskennassa pidettiin kiinni kaikkien toimialojen entisistä yhteen lasketuista

käypähintaisista bruttoarvonlisäyksen ja muiden taloustoimien tasoista vuosina 1975 - 2007. Vuodesta 2008 alkaen kaikki sarjat on laskettu aidosti uuden toimialaluokituksen mukaisina, koska lähdetilastot siirtyivät uuteen toimialaluokitukseen vuodesta 2008 alkaen.

Samalla tilinpidon tietojärjestelmä uudistettiin, minkä takia tehtiin menetelmien ja lähteiden käyttöön liittyviä tarkistuksia. Tämän takia vuoden 2008 bruttokansantuotteen taso tarkentui noin miljardi euroa ylöspäin.

2.3.2.2 EKT2010 -järjestelmään siirryttäessä tehdyt tasotarkistukset

Tässä selostetaan EKT2010 -järjestelmään siirryttäessä aikasarjaan tehdyt tärkeimmät muut tasotarkistukset kuin EKT2010 -uudistuksesta aiheutuneet.

2.3.2.2.1 Arvonlisävero

Arvonlisäveron kertymää korjattiin. Kuntien ja kuntayhtymien maksaman ja kunnille palautetun arvonlisäveron tietolähteenä siirryttiin käyttämään verohallinnon tietoja vuodesta 2002 alkaen, koska aiemmin tietolähteenä käytetty kuntataloustilasto ei sisältänyt liikelaitosten arvonlisäveroa.

Tämän seurauksena arvonlisäverokertymä kasvoi, koska kyseinen palautus lasketaan osaksi arvonlisäveron kertymää. Enimmillään kertymä kasvoi yli 300 miljoonaa euroa. Myös bruttokansantuote ja -tulo nousivat, koska arvonlisävero on tuotevero. Kuntien menoissa laskennallinen maksettu arvonlisävero sisältyy välituotekäyttöön, investointeihin ja luontoismuotoisiin sosiaalietuuksiin, joiden kesken se on jaettu. Nyt ne kasvoivat, samoin kulutuksetmenot. Arvonlisäveron palautus kunnille kirjataan tulonsiirroksi valtiolta.

2.3.2.2.2 Palkansaajakorvaukset

Rahoituslaitoksissa tarkistettiin palkkoja erityisesti rahoitusta ja vakuutusta palvelevassa toiminnassa vuodesta 2000 alkaen. Yritysten maksamia palkkoja tarkennettiin vuodesta 2010 alkaen yritysrekisterin tietojen perusteella ja monilla toimialoilla koko 2000-luvulla. Lisäksi talonrakentamisen palkkoja tarkistettiin ylöspäin vuodesta 1995 alkaen, koska ulkomaisten työntekijöiden määrää arvioitiin uudelleen. Myös kiinteistötoiminnassa tarkistettiin palkkoja ylöspäin 1990-luvulta alkaen. Yhteensä nämä muut tarkistukset lisäsivät palkkasummaa enimmillään alle 500 miljoonaa euroa.

Vakuutuslaitosten saamia työnantajien vapaaehtoisia sosiaaliturvamaksuja tarkennettiin lähinnä ylöspäin vuodesta 1975 alkaen Vakuutusyhtiöt -tilaston perusteella. Muutos oli enimmillään runsaat 100 miljoonaa euroa. Vastavasti muutettiin yritysten maksamia vapaaehtoisia sosiaaliturvamaksuja.

2.3.2.2.3 Ulkomaankauppa ja vaihtotase

Tavaroiden ja palveluiden tuontiin lisättiin vuosille 2000 - 2007 arvio yksityishenkilöiden ns. verkkokaupasta. Vuodesta 2008 alkaen tiedot ovat jo sisältyneet tuontiin perustuen TNS Gallupin tuottamaan verkkokauppatilastoon. Tavaratuonnin osalta Tullin ulkomaankauppatilasto kattaa EU:n ulkopuolelta tapahtuneen tuonnin, mutta EU-maista tapahtunut tuonti lisättiin. Palvelujen tuonnissa lisättiin myös EU:n ulkopuolelta tehdyt ostot. Yhteensä tuonti kasvoi enimmillään runsaat 400 miljoonaa euroa.

Palvelujen tuontiin ja vientiin sekä ulkomaisiin korkoihin ja osinkoihin tehtiin myös eräitä muita tarkistuksia vuodesta 2004 alkaen, kun tietoja verrattiin maksutasetilastoon ja palvelujen ulkomaankaupan tilastoon. Muutokset olivat enimmillään alle 500 miljoonaa euroa.

Suomesta ulkomaille maksettuja palkkoja tarkistettiin ylöspäin vuosina 2000 - 2010 verohallinnon rajoitetusti verovelvollisten aineiston perusteella, enimmillään 170 miljoonaa euroa. Samalla tarkistettiin niihin liittyviä työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja.

2.3.2.2.4 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset

Rahoituksen markkinatuotos sisältää muun muassa osan valuutta- ja arvopaperikaupan tuotoista. Niiden laskentatapaa muutettiin vuodesta 2005 alkaen. Markkinatuotos pieneni enimmillään runsaat 100 miljoonaa euroa.

Vakuutuslaitoksiin lisättiin vakuutustoiminnan rinnalle uusi toimiala 'muiden kiinteistöjen vuokraus', joka sisältää vakuutuslaitosten kiinteistötoiminnan tuotot ja kulut. Tiedot sisältyivät aiemmin ko. toimialalle yrityssektorissa.

Merkittävin muutos vakuutuksen laskennassa oli siirtyminen käyttämään ns. kustannusmenetelmää henkivakuutuksen markkinatuotoksen laskennassa. Vahinkovakuutuksen markkinatuotos sen sijaan lasketaan pääosin samalla tavoin kuin aiemmin.

Henki- ja eläkevakuutuksen markkinatuotos lasketaan nyt kustannusten (kokonaisliikekulut ja kiinteän pääoman kuluminen) ja toimintaylijäämän (tilikauden voiton/tappion 11 vuoden liukuva keskiarvo) summana. Uuden menetelmän seurauksena tuotos, arvonlisäys ja toimintaylijäämä kehittyvät aiempaa tasaisemmin. Aiempi menetelmä tuotti sijoitustoiminnan arvonmuutosten ja hallussapitovoittojen myötä heilahtelevat aikasarjat. Tuotoksen tulee kuvata vakuutustoiminnan tuottamaa palvelua ja siitä perittävää suhteellisen tasaista palvelumaksua, johon sijoitustoiminnan heilahtelujen ei tule suoraan vaikuttaa. Sijoitustoiminnan arvonmuutokset sekä hallussapitovoitot ja -tappiot näkyvät sen sijaan rahoitustilinpäädössä.

Menetelmän muuttaminen ei vaikuttanut merkittävästi keskimääräiseen tuotokseen, arvonlisäykseen eikä toimintaylijäämään. Sen sijaan yksittäisinä vuosina vaikutukset ovat merkittäviä, jopa satoja miljoonia euroja suuntaan ja toiseen, erityisesti vuosituhannen vaihteessa. Vakuutuksen markkinatuotoksen muuttuminen muutti myös kotitalouksien kulutusmenoja vakuutukseen merkittävästi.

Vakuutuslaitosten tiedot perustuvat Vakuutusyhtiöt -tilastoon.

2.3.2.2.5 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen laskentaan saatiin uutena aineistona käyttöön verohallinnon 6C-lomakkeen aineisto vuodesta 2010 alkaen. Aineisto sisältää noin 20 000 yhdistyksen tuloveroilmoituksessa antamat tiedot. Sitä täydennettiin noin 10 000 yksikön tiedoilla yritysrekisteristä. Ai-

neistoa käytettiin laskettaessa sektorin eri toimialojen tuotos ja välituotekäyttö. Palkkatieto perustuu edelleen yritysrekisteriin.

Tasoero vuoden 2010 vanhoissa ja uusissa luvuissa häivytettiin taaksepäin pitäen kiinni vuoden 1999 vanhasta tasosta.

Välituotekäyttö kasvoi vuonna 2010 yli 900 miljoonaa euroa. Markkina-tuotos kasvoi yli 500 miljoonaa euroa, mutta markkinattomien tuotteiden myynnit vähenivät melkein yhtä paljon. Sektorin maksamat palkat vähenivät sektorisiirtymän vuoksi (ammattikorkeakoulut ym.) yli 200 miljoonaa euroa. Näiden muutosten seurauksena kulutusmenot kasvoivat noin 600 miljoonaa euroa vuonna 2010.

2.3.2.2.6 Asuminen

Asuntojen vuokrauksessa tarkistettiin tuotosta (maksettuja vuokria) alaspäin vuodesta 1996 alkaen. Korjaus perustuu kulutustutkimuksiin, joissa maksettujen vuokrien taso on ollut alhaisempi, sekä neliöiden että neliövuokrien osalta.

2.3.2.2.7 Kotitalouksien kulutusmenot

Kotitalouksien kulutusmenot muuttuivat lähinnä sen takia, että vuoden 2012 kulutustutkimuksesta saatiin tietoja kotitalouksien kulutuksesta. Edellinen kulutustutkimus oli vuodelta 2006 eikä kyseisen vuoden kulutustietoja pääsääntöisesti muutettu. Sen sijaan vuosien 2007 - 2012 kulutustietoja muutettiin niin, että vuoden 2012 tiedot vastaavat nyt aiempaa paremmin kulutustutkimuksen tietoja ja tasoero häivytettiin taaksepäin vuoteen 2006 mennessä.

Menot elintarvikkeisiin, juomiin ja tupakkaan, vaatetukseen ja jalkineisiin, sisustukseen ja kodinhoitoon, terveyteen, koulutukseen, ravitsemispalveluihin, sosiaaliturvaan ja rahoituspalveluihin vähenivät verrattuna aiempiin tietoihin. Sen sijaan menot kulkuvälineiden hankintaan, tietoliikenteeseen sekä virkistykseen ja kulttuuriin kasvoivat verrattuna aiempiin tietoihin.

Kotitalouksien kulutusmenot vakuutukseen muutettiin vastaamaan vakuutuksen tuotokseen tehtyjä muutoksia. Todellisia asumisvuokria tarkistettiin alaspäin vuodesta 1996 alkaen, enimmillään noin miljardi euroa. Menoja yksityisten kulkuvälineiden käytöstä (polttoaineet, huolto ja korjaus) tarkistettiin ylöspäin vuodesta 1995 alkaen, enimmillään yli miljardi euroa. Syynä tähän oli se, että työsuhdeautojen käyttökulut pitää kirjata kotitalouksien eikä yritysten menoiksi, koska vastaava luontoisetu on osa kotitalouksien palkkatuloa.

Eri muutokset kumosivat pääosin toisensa ja kotitalouksien kulutusmenot yhteensä vähenivät tai kasvoivat enimmillään noin 700 miljoonaa euroa.

2.3.2.2.8 Kiinteän pääoman kuluminen

Asuinrakennusinvestointien elinikäoletusta muutettiin 50 vuodesta 60 vuoteen, mikä pienensi niiden vuotuista kulumista.

2.3.2.2.9 Metsien nettokasvu

Metsien nettokasvua tarkistettiin vuodesta 1975 alkaen Metsäntutkimuslaitoksesta saatujen tietojen perusteella, pääasiassa alaspäin, mikä pienensi arvonlisäystä enimmillään yli 300 miljoonaa euroa. Kysyntäpuolella metsien nettokasvu kirjataan varaston muutokseksi.

2.3.2.2.10 Harmaa talous

Useilla toimialoilla arvioitiin uudelleen yritysten ja kotitalouksien markkina- tuotukseen lisättävää salattua myyntituloa (harmaata tuotosta) vuodesta 2009 alkaen, myös kansantalouden tarjonnan ja kysynnän tasapainottamiseksi. Tämä lisäsi tuotosta ja arvonlisäystä noin 600 miljoonaa euroa.

2.3.2.2.11 Investoinnit

Investoinneissa tarkistettiin 'mineraalien etsintä' -tavaratyypin tietoja vuodesta 1995 alkaen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tietojen perusteella.

2.3.2.2.12 Vaikutus bruttokansantuloon

Edellä mainitut tasotarkistukset nostivat vuoden 2012 bruttokansantuloa 257 miljoonaa euroa.

Taulukko 7. Tasotarkistusten vaikutusvuoden 2012 bruttokansantuloon

	Miljoonaa euroa	% BKTL:stä
Bruttoarvonlisäys:		
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	-26	0
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	0
Asuminen	-704	-0,4
Metsien nettokasvu	0	0
Harmaa tuotos	630	0,3
Arvonlisävero	357	0,2
Ulkomaiset ensitulot: korot ja osingot	0	0
Yhteensä	257	0,1

2.4 Suunniteltuja parannustoimia

Tämän hetkisen suunnitelman mukaan seuraava kansantalouden tilinpidon tasotarkistus tehdään vuonna 2018 tai 2019. Tällöin käytettävissä ovat kotitalouksien kulutustutkimuksen tiedot tilastovuodelta 2016. Tätä ennen aikasarjoihin saatetaan tehdä pienempiä tarkistuksia lähinnä havaittujen virheiden korjaamiseksi.

Vuoden 2018 mahdollisen tasotarkistuksen tarkka sisältö ei tietenkään ole vielä tiedossa, mutta ainakin seuraavilla alueilla kansantalouden tilinpidon laatua pyritään siihen mennessä parantamaan.

Harmaa talous ja laitos talous

Selvitetään kokonaisvaltaisesti erityisesti tuotukseen ja palkkoihin sisältyvää harmaata taloutta eri toimialoilla. Myös laitonta taloutta tarkastellaan. Nämä saattavat johtaa aikasarjojen tarkistuksiin.

Taiteen, viihteen ja kirjallisuuden alkuperäisteokset (AN.1123)

Tarkistetaan laskentamenetelmää. Tämä saattaa johtaa aikasarjojen tarkistuksiin.

Ulkomaille maksetut verot ja ulkomailta saadut verot (D.5)

Ulkomailta Suomeen saaduista osingoista, koroista, palkoista ja eläkkeistä ulkomaille maksettuja veroja ei ole toistaiseksi kirjattu kansantalouden tilinpidossa. Suomesta ulkomaille maksetuista osingoista, koroista, palkoista ja eläkkeistä maksetut verot on puolestaan kirjattu suomalaisten kotitalouksien maksamiksi, vaikka oikea maksajasektori on ulkomaat. Nyt näistä on käytettävissä uusia tietoaineistoja. Tämä johtaa aikasarjojen tarkistuksiin. Tarkistukset eivät muuta bruttokansantuloa.

Yrittäjätulon otot yrityksiltä kotitalouksille (D.422)

Laskentamenetelmää arvioidaan uudelleen ja otetaan huomioon myös harmaan talouden laskelmat aiempaa paremmin. Tämä saattaa johtaa aikasarjojen tarkistuksiin. Tarkistukset eivät muuta bruttokansantuloa.

Julkisyhteisöjen sisäisten erien sulautus

Julkisyhteisöjen sisäisistä ostoista ja myynneistä sulautetaan nykyään pois vain osa. Tämän takia julkiset kokonaismenot ja -tulot näyttävät liian suurina. Selvitetään mahdollisuudet sulauttaa julkisyhteisöjen sisäiset erät pois. Tämä saattaa johtaa aikasarjojen tarkistuksiin. Tarkistukset eivät muuta bruttokansantuloa.

Tietojärjestelmän kehittämishankkeet

Tietojärjestelmässä on lukuisia kehittämistarpeita alkaen kuutioselaimen vaihtamisesta.

Lähdetilastojen parannukset

Valmistuttamisen ja välityskaupan laskenta edellyttää laajaa yrityskohtaista analyysiä. Pyritään siihen, että ko. erät saadaan yrityskohtaisesti selvitettyä jo lähdetilastojen tuotannossa. Tämä edellyttää suuryritystyön kehittämistä.

Palvelujen ulkomaankauppatilaston käsitteitä, määritelmiä ja luokituksia on parannettu ja niitä tullaan edelleen parantamaan. Myös otoskokoa kasvatetaan.

Tavaratuonnin cif-fob -korjauksesta on tullu tehnyt uuden arvion vuodelta 2014. Yhteistyötä tullin kanssa tiivistetään.

Korjausrakentamisesta saadaan aiempaa laadukkaampia tietoja uusien tiedonkeruiden myötä.

Kuntatalouden tilastointi uudistuu vuonna 2016. Suunnitteilla oleva aluehallintouudistus (2019) tulee puolestaan koskemaan erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluita.

Teollisuuden ja palveluiden volyyymi-indeksejä kehitetään ja pyritään harmonisoimaan kansantalouden tilinpidon tietojen kanssa.

Luku 3 TUOTOSLÄHESTYMISTAPA

3.0 BKT tuotoslähestymistavan mukaan

Oheisesta taulukosta käy ilmi Suomen bruttokansantuotteen taso ja jakautuminen toimialoittain vuonna 2012.

Maatalouden osuus tuotannosta on Suomessakin vähentynyt selvästi. Kalastuksen ja mineraalien kaivu on aina ollut hyvin vähäistä. Sen sijaan metsätalous ja siihen liittyvä puu- ja paperiteollisuus on perinteisesti ollut Suomen talouden ”selkäranka”. Myös metalliteollisuus on Suomessa laajaa. 1990-luvulla erityisesti sähköteknisen teollisuuden tuotanto lisääntyi tuntuvasti, mutta 2010-luvulla tuotanto väheni voimakkaasti. Muuta merkittävää teollisuutta Suomessa ovat tänäkin päivänä elintarvike- ja kemian teollisuus. Rakentamisessa on esiintynyt selvää suhdannevaihtelua. Jakelutoimialat kauppa ja liikenne edustavat huomattavaa osaa tuotannosta. Koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut ovat Suomessa lähes kokonaan julkista toimintaa.

Taulukko 8. Suomen bruttokansantuotteen taso ja jakautuminen toimialoittain vuonna 2012

	Arvonlisäys, brutto perushintaan milj. €	% Arvonlisäyksestä
Toimialat yhteensä	172 417	100
A Maa-, metsä- ja kalatalous	4 713	3
B Kaivostoiminta ja louhinta	804	0
C Tehdasteollisuus	29 067	17
D Energiahuolto	3 828	2
E Vesi- ja jätehuolto	1 587	1
F Rakentaminen	11 336	7
G Kauppa	17 436	10
H Liikenne	8 947	5
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	2 967	2

J Informaatio ja viestintä	8 961	5
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	4 635	3
L Kiinteistöalan toiminta	20 079	12
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	8 745	5
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	5 778	3
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	10 923	6
P Koulutus	10 105	6
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	17 114	10
R Taiteet, viihde ja virkistys	2 258	1
S Muu palvelutoiminta	2 959	2
T Kotitalouspalvelut	175	0

Taulukko 9. Tuotos, välituotekäyttö ja bruttoarvonlisäys toimialoittain, vuosi 2012

	P1 Tuotos pe- rushintaan	P2 Välituotekäyt- tö ostajanhin- taan	B1GPH Ar- vonlisäys, brutto pe- rushintaan
Toimialat yhteensä	386 115	213 698	172 417
ALKUT Alkutuotanto	9 533	4 820	4 713
A Maa-, metsä- ja kalatalous	9 533	4 820	4 713
01 Maatalous ja metsästys	5 085	3 426	1 659
011_016 Maatalous	5 017	3 421	1 596
017 Metsästys	68	5	63
02 Metsätalous	4 277	1 336	2 941
021 Metsänhoito	2 344	644	1 700
022 Puunkorjuu	985	437	548
023 Luonnon tuotteiden keruu (pl. polttopuu)	88		88
024 Metsätaloutta palveleva toiminta	307	255	52
025 Metsien nettokasvu	553		553
03 Kalatalous	171	58	113
JALOST Jalostus	161 117	114 495	46 622
B_E Koko teollisuus	130 814	95 528	35 286
B Kaivostoiminta ja louhinta	2 164	1 360	804
05_06 Hiilen kaivu, raakaöljyn ja maakaasun tuotanto			
07 Metallimalmien louhinta	850	464	386
08 Muu kaivostoiminta ja louhinta	1 245	834	411
09 Kaivostoimintaa palveleva toiminta	69	62	7
C Tehdasteollisuus	116 633	87 566	29 067

10_12 Elintarviketeollisuus ym.	11 728	9 045	2 683
10 Elintarvikkeiden valmistus	10 497	8 196	2 301
11 Juomien valmistus	1 231	849	382
12 Tupakkatuotteiden valmistus			
13_15 Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuus	1 265	816	449
13 Tekstiilien valmistus	518	313	205
14 Vaatteiden valmistus	526	375	151
15 Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	221	128	93
16_17 Metsäteollisuus	18 932	15 043	3 889
16 Puuteollisuus	5 510	4 434	1 076
17 Paperiteollisuus	13 422	10 609	2 813
18 Painaminen	1 487	883	604
19_22 Kemianteollisuus	23 376	18 669	4 707
19 Öljynjalostus	11 309	10 524	785
20 Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	7 019	5 397	1 622
21 Lääketeollisuus	1 746	515	1 231
22 Kumi- ja muovituotteiden valmistus	3 302	2 233	1 069
23 Rakennusaineteollisuus	3 025	1 918	1 107
24_30+33 Metalliteollisuus	54 978	40 019	14 959
24_25+28_30+33 Metalliteollisuus pl. sähkö- ja elektroniikkateollisuus	37 136	26 573	10 563
24 Metallien jalostus	8 543	7 428	1 115
25 Metallituotteiden valmistus	7 135	4 506	2 629
28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	15 486	10 909	4 577
29 Moottoriajoneuvojen ym. valmistus	1 399	985	414
30 Muiden kulkuneuvojen valmistus	1 546	1 089	457
33 Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	3 027	1 656	1 371
26_27 Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	17 842	13 446	4 396
26 Elektroniikkateollisuus	13 302	10 669	2 633
27 Sähkölaitteiden valmistus	4 540	2 777	1 763
31_32 Muu valmistus ml. huonekalut	1 842	1 173	669
31 Huonekalujen valmistus	1 104	724	380
32 Muu valmistus	738	449	289
D_E Energia-, vesi- ja jätehuolto	12 017	6 602	5 415
D Energiahuolto	8 577	4 749	3 828
35 Energiahuolto	8 577	4 749	3 828
E Vesi- ja jätehuolto	3 440	1 853	1 587
36 Veden otto, puhdistus ja jakelu	645	261	384
37_39 Jäte- ja jätevesihuolto	2 795	1 592	1 203
37 Viemäri- ja jätevesihuolto	646	235	411
38 Jätehuolto ja kierrätys	2 056	1 306	750
39 Muut ympäristönhuoltopalvelut	93	51	42
F Rakentaminen	30 303	18 967	11 336
41+432_439 Talonrakentaminen ym.	22 519	13 926	8 593
411 Rakennuttaminen	307	205	102

412+432_439 Talonrakentaminen ym. pl. rakennuttaminen	22 212	13 721	8 491
42+431 Maa- ja vesirakentaminen ym.	7 784	5 041	2 743
PALV Palvelut	215 465	94 383	121 082
G_I	62 741	33 391	29 350
G Kauppa	32 005	14 569	17 436
45 Autojen ym. kauppa, korjaus ja huolto	5 244	2 372	2 872
46 Tukku kauppa (pl. autot ym.)	15 260	7 140	8 120
47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)	11 501	5 057	6 444
H Liikenne	23 572	14 625	8 947
49 Maaliikenne	10 086	5 441	4 645
50 Vesiliikenne	2 556	1 907	649
51 Ilmaliikenne	2 810	2 154	656
52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	6 540	4 411	2 129
53 Posti- ja kuriiritoiminta	1 580	712	868
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	7 164	4 197	2 967
55 Majoitus	1 730	1 094	636
56 Ravitsemistoiminta	5 434	3 103	2 331
J Informaatio ja viestintä	17 221	8 260	8 961
58 Kustannustoiminta	3 404	1 888	1 516
59_60 Audiovisuaalinen toiminta	1 707	849	858
61 Televiestintä	4 254	2 095	2 159
62_63 Tietojenkäsittelypalvelu	7 856	3 428	4 428
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	9 490	4 855	4 635
64 Rahoitustoiminta	5 418	2 773	2 645
65 Vakuutustoiminta ym.	2 454	1 054	1 400
66 Rahoitusta ja vakuuttamista palveleva toiminta	1 618	1 028	590
L Kiinteistöalan toiminta	29 744	9 665	20 079
681+68209+683 Muu kiinteistötoiminta	6 240	2 607	3 633
68201_68202 Asuntojen vuokraus ja hallinta	23 504	7 058	16 446
68201 Asuntojen vuokraus	5 856	2 210	3 646
68202 Asuntojen hallinta	17 648	4 848	12 800
M_N	25 393	10 870	14 523
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	15 229	6 484	8 745
69_70 Liikkeenjohdon palvelut	5 115	2 236	2 879
69 Lakiasiain- ja laskentatoimen palvelut	2 173	675	1 498
70 Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi	2 942	1 561	1 381
71 Tekniset palvelut	5 305	2 281	3 024
72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen	2 247	626	1 621
73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus	1 193	560	633
74_75 Muut liike-elämän palvelut ja eläinlääkintä	1 369	781	588
74 Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle	1 140	668	472
75 Eläinlääkintäpalvelut	229	113	116
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	10 164	4 386	5 778
77 Vuokraus- ja leasingtoiminta	1 677	932	745

78 Työllistämistoiminta	2 078	455	1 623
79 Matkatoimistot ym.	772	551	221
80_82 Muut tukipalvelut	5 637	2 448	3 189
80 Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut	607	213	394
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	3 174	1 231	1 943
82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle	1 856	1 004	852
O_Q	60 302	22 160	38 142
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	19 588	8 665	10 923
841_842 Julkinen hallinto	14 947	7 002	7 945
843 Pakollinen sosiaalivakuutustoiminta	1 342	672	670
844 Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet	721	152	569
845 Radanpito	604	286	318
846 Tienpito	1 974	553	1 421
P Koulutus	13 929	3 824	10 105
85 Koulutus	13 929	3 824	10 105
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	26 785	9 671	17 114
86 Terveyspalvelut	16 389	6 787	9 602
87_88 Sosiaalipalvelut	10 396	2 884	7 512
R_T	10 574	5 182	5 392
R Taiteet, viihde ja virkistys	4 691	2 433	2 258
90_92 Kulttuuritoiminta ja rahapelit	2 330	1 143	1 187
90_91 Kulttuuritoiminta	1 606	645	961
92 Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	724	498	226
93 Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut	2 361	1 290	1 071
S Muu palvelutoiminta	5 708	2 749	2 959
94 Järjestöjen toiminta	3 702	1 888	1 814
95 Kotitaloustavaroiden korjaus	409	208	201
96 Muut henkilökohtaiset palvelut	1 597	653	944
T Kotitalouspalvelut	175		175
97_98 Kotitalouspalvelut	175		175

Taulukko 10. Tuotos, välituotekäyttö ja bruttoarvonlisäys sektoreittain, vuosi 2012

	P1 Tuotos perushintaan	P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan	B1GPH Arvonlisäys, brutto perushintaan
S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	386 115	213 698	172 417
S11 Yritykset	272 345	168 398	103 947
S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	9 731	5 049	4 682

S121-7 Rahoituslaitokset ja rahoitusta ja vakuutusta avustavat laitokset	7 036	3 801	3 235
S121 Keskuspankki	96	34	62
S122 Muut rahalaitokset	5 019	2 588	2 431
S1221 Talletuspankit	4 309	2 214	2 095
S1222 Muut luottolaitokset	710	374	336
S123 Rahamarkkinarahastot			
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot			
S125 Muut rahoituksen välittäjät	194	79	115
S126 Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	1 618	1 028	590
S127 Konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	109	72	37
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja vapaaehtoiset eläkerahastot	2 695	1 248	1 447
S128 Vakuutuslaitokset	2 651	1 238	1 413
S129 Vapaaehtoiset eläkerahastot	44	10	34
S13 Julkisyhteisöt (sulautettu)	58 313	22 483	35 830
S1311 Valtionhallinto	16 206	5 671	10 535
S1313 Paikallishallinto	39 852	15 593	24 259
S1314 Sosiaaliturvarahastot	2 255	1 219	1 036
S13141 Työeläkelaitokset	1 700	999	701
S13149 Muut sosiaaliturvarahastot	555	220	335
S14 Kotitaloudet	37 211	13 893	23 318
S15 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	8 515	3 875	4 640

3.1 Viitekehys

Tuotoslähestymistapa on Suomen kansantalouden tilinpidossa hallitseva laskehtaessa bruttokansantuotetta. Kuten luvusta 5 käy ilmi, myös menolähestymistapa otetaan huomioon, kun tilejä tasapainotetaan.

Bruttoarvonlisäys perushintaan on toimialoittaisten bruttoarvonlisäysten summa. Kun perushintaiseen bruttoarvonlisäykseen lisätään tuoteverot ja vähennetään tuotetukipalkkiot, saadaan markkinahintainen bruttoarvonlisäys eli bruttokansantuote. Lopulliset tasot perustuvat tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

3.1.1 Tilastoyksikkö

Suomen kansantalouden tilinpidon tuotoslähestymistavan tilastoyksiköt ovat tuote, toimipaikka, tuottaja, ja institutionaalinen yksikkö. Toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluksia tuottava tuotantoyksikkö. Toimipaikka on yhtä kuin EKT2010:n määrittelemä paikallinen toimialayksikkö. Tilinpidon perustarkastelunäkökulma on kuitenkin institutionaalinen sektori, jota käytetään myös toimialoittaisen tarkastelun peruskehikkona.

3.1.2 Luokitukset

Sektoriluokitus

Institutionaalinen sektoriluokitus on kansantalouden tilinpidon perusluokitus. Sektoriluokituksen mukaan laaditaan, paitsi tuotanto- ja tulonmuodostustilit, myös tulonjako- ja tulonkäyttötili sekä varallisuuden muodostustileistä pääomatili ja rahoitustili. Suomessa käytössä oleva sektoriluokitus on esitetty kohdassa 9.1.1.

Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa on kaikkiaan 179 toimialaa tarkimmalla laskentatasolla, talouden yhteenvetotasolla on 92 toimialaa. Samat toimialat ovat myös ennakkollisessa laskennassa. Toimialoittain laaditaan tuotanto- ja tulonmuodostustilit.

Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä ovat: markkinatuottajat ja markkinattomat tuottajat. Markkinattomat tuottajat jaetaan omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

Tuoteluokitus

Lopullisten lukujen perustana on tuoteluokitus, jossa on 776 tuotetta. Luokitus perustuu CPA2008 -luokitukseen. Tuoteluokitus on selostettu luvussa 6 ja varsinainen luokitus on liitteenä 1.

Tuotanto- ja tulonmuodostustilit käyvin hinnoin laaditaan siis kolmella luokituksella: toimialan, tuottajatyypin ja institutionaalisen sektorin mukaan luokiteltuina.

Bruttoarvonlisäys saadaan markkinatuottajien ja omaan loppukäyttöön tuottajien osalta tuotoksen ja välituotekäytön erotuksena. Muiden markkinattomien tuottajien bruttoarvonlisäys on palkansaajakorvausten ja kiinteän pääoman kulumisen summa. Tällöin tuotos saadaan lisäämällä bruttoarvonlisäykseen välituotekäyttö.

3.2 Rajatapaukset

Kansantalouden tilinpidossa esiintyvien rajatapauksen käsittely on kuvattu sektoreiden tuotosta ja välituotekäyttöä sekä veroja ja tukipalkkioita kuvaavissa luvuissa.

3.3. Arvottaminen

Suomen kansantalouden tilinpidon laadintatarkkuus on miljoona euroa, mutta lähdeaineistojen tarkkuus on yleensä euro tai tuhat euroa.

Taloustoimet arvotetaan pääsääntöisesti niiden markkinahinnan mukaan eli sen arvon mukaan, millä virrat ja varannot tosiasiallisesti vaihdetaan tai voitaisiin vaihtaa rahaan. Mikäli vaihtoarvoja ei ole suoraan saatavissa, käyte-

tään vastaavien tavaroiden, palveluiden tai varojen markkinahintoja. Esimerkiksi omistusasuntojen tuotos arvotetaan vastaavien vuokra-asuntojen vuokratason mukaan. Kun vastaavien tuotteiden hintoja ei ole saatavilla, esimerkiksi julkisen toiminnan tuottamien markkinattomien palvelujen osalta, käytetään arvottamisessa tuotantokustannuksia.

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Esimerkiksi välituotekäyttö sisältää siten kuljetuskustannukset, kaupan lisät sekä tuoteverot (ml. arvonlisävero sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen). Tuotos puolestaan arvotetaan perushintaan eli se sisältää tuotetukipalkkiot, mutta ei tuoteveroja eikä kuljetuskustannuksia tai kaupan lisiä.

Taloustoimet kirjataan pääsääntöisesti suoriteperusteisina. Mikäli näin ei ole tehty, siitä mainitaan erikseen.

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan suurimmalta osaltaan myös kiinteisiin hintoihin. Tässä kuvauksessa käsitellään kansantalouden tilinpidon laadintaa käyvin hinnoin, ei kiintein hinnoin. Kiinteähintaisiin laskelmiin viitataan vain silloin, kun ne ovat tarpeen käypähintaisten laskelmien teossa.

3.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Kansantalouden tilinpidon ja yrityksen tuloslaskelman käsitteiden likimääräinen vastaavuus on esitetty seuraavassa:

Kansantalouden tilinpito	Tuloslaskelma
	MYYNTITUOTOT
	- Välilliset verot
TUOTOS perushintaan	= LIIKEVAIHTO (ml. varaston muutos, valmistus omaan käyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot, pl. käyttöomaisuuden luovutusvoitot)
- Välituotekäyttö ostajan hintaan	- Materiaalit ja palvelut ja liiketoiminnan muut kulut
= BRUTTOARVONLISÄYS perushintaan (bkt)	
- Palkat	- Palkat ja palkkiot
- Sosiaalivakuutusmaksut	- Henkilösivukulut (pl. suorat eläkkeet ja välituotekäyttöön kuuluvat erät)
= BRUTTOTOIMINTAYLIJÄÄMÄ	(= KÄYTTÖKATE)
- Kiinteän pääoman kuluminen	- Poistot ja arvonalentumiset
= TOIMINTAYLIJÄÄMÄ	= LIIKEVOITTO/TAPPIO
+ Omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot	+ Rahoitustuotot (korot, osingot yms.)
- Omaisuusmenot ja maksetut tulonsiirrot	- rahoituskulut, välittömät verot ja maksetut osingot
= KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA TULO	= TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO (ennen satunnaisia eriä ja tilinpäätössiirtoja, mutta vähennettynä maksetut osin-

got ja välittömät verot)

Markkinatuottajien osalta useimman toimialan tuotoksen ja/tai välituotekäytön laskennassa keskeisin tietolähde on rakennetilasto. Rakennetilastossa on yhdistetty yritys- ja toimipaikkarekisterin, elinkeinoverorekisterin ja suoran kyselyn tiedot. Tilaston käsitteet perustuvat yritysten tuloslaskelmien käsitteisiin.

Tuotoksen laskennassa rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmisteverastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Liiketoiminnan muissa tuotoissa erotellaan käyttöomaisuuden myynneistä saadut voitot muista pysyvämpiluonteisista tuotoista kuten vuokratuotoista. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa ei lasketa mukaan tuotokseen.

Välituotekäyttöön lasketaan mukaan rakennetilastosta ostot tilikauden aikana (pl. ostot varastoon), ulkopuolisten palvelujen ostot, käyttöleasingvuokrat, muut vuokrat sekä muut muuttuvat ja kiinteät kulut.

Muiden keskeisten tietolähteiden käyttöä on selostettu ao. kohdissa erikseen, esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen käyttö kuntayhteisöjen laskelmien yhteydessä.

Suomen lähdetilastoaineisto perustuu hyvin laajalti totaaliaineistoihin, jotka kerätään kirjanpitoaineiston mukaisina. Myös erillisselvitysten pohjana ovat yritysten kirjanpitoaineistot. Suomen Kirjanpitolautakunta (The Finnish Accounting Standards Board) antaa ohjeita laintulkinnasta ja on määrittänyt maksimiarvon välituotekäyttöön kirjattavalle kestäväälle tavaralle.

3.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä kiinnityspisteiden ja ekstrapolaatioiden käyttö

Suomen kansantalouden tilinpidossa tuotoksen ja välituotekäytön laskenta perustuu pääasiassa suorien estimointimenetelmien käyttöön. Suoria estimointimenetelmiä ovat rakennetilaston, yritysrekisterin, valtion tilinpäätöksen, kuntien taloustilaston, pankkitilaston, vakuutusyhtiötilaston ja muiden kokonaistilastojen käyttö. Epäsuora estimointimenetelmä on esimerkiksi hinta kerta määrä -tyyppinen menetelmä.

Suomen kansantalouden tilinpidon laadinta perustuu pääasiassa joka vuosi laadittavien lähdetilastojen käyttöön. Kiinnityspistettä ja ekstrapolaatiota käytetään tuotoksen laskemisessa seuraavissa tapauksissa:

Kalatalouden toimialalla (B) vapaa-ajan kalastuksen saalismäärätiedot perustuvat kyselytutkimukseen, joka toimitetaan joka toinen vuosi. Välivuosina käytetään edellisvuoden määriä.

Vapaa-ajan asuntojen todelliset ja laskennalliset vuokrat perustuvat todellisiin asumiskustannuksiin, jotka lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla. Kulutustutkimus on tehty viimeksi vuosilta 2006 ja 2012.

3.6 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteen

Suomen kansantalouden tilinpidon tärkein laadintamenetelmä on tuotoslähestymistapa. Kattavuuden varmistaminen perustuu sekä toimialatason tarkasteluun että tuotteittaiseen tasapainotukseen tarjonta- ja käyttötauluissa.

Käytännössä tärkein kattavuuden varmistustoimenpide on eri lähdeaineistojen tietojen vertailu. Tuotantoa koskevia laajoja perusaineistoja ovat yritys- ja toimipaikkarekisteri, joka kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt sekä elinkeinonharjoittajat. Toinen kattava kansantuotteen laskemisessa käytetty aineisto on yritysten rakennetilasto. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Käytännössä näiden lähteiden lisäksi käytetään muita tilastolähteitä toimialakohtaisesti. Erillistietoja saadaan työllisyydestä, ansiotasosta ja vertailuja tehdään näiden avulla tarkkailemalla laskelmien ansiotasomuutoksia, tuottavuuden muutoksia ja keskiansioiden tasoa ja muutosta.

Vaikka perustietolähteet ovat korkealuokkaisia, saattaa luokittelu- ja satunnaisvirheitä esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Piilotalouden arvioinnissa on käytetty hyväksi tehtyjä erillisselvityksiä ja verotarkastusaineistojen tietoja. Korjauksia tehdään muun muassa rakentamisen, kaupan, liikenteen ja hotelli- ja ravintolatuotannon lukuihin.

3.7 Yritykset ja kotitaloudet (sektorit S11, S14)

3.7.1 Alkutuotanto (A)

Taulukko 11. A toimialan erät alatoimialoittain, milj. euroa

	A yhteensä	Maatalous (011_016)	Metsätalous (02)	Riista- ja kalatalous (017+03)
P1 Tuotos perushintaan	9533	5017	4277	239
P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan	4820	3421	1336	63
B1GPH Arvonlisäys, brutto perushintaan	4713	1596	2941	176

Taulukko 12. Osuudet koko A toimialasta, prosenttia

	A yhteensä	Maatalous (011_016)	Metsätalous (02)	Riista- ja kalatalous (017+03)
P1 Tuotos perushintaan	100	53	45	3
P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan	100	71	28	1

B1GPH Arvonlisäys, brutto perushintaan	100	34	62	4
--	-----	----	----	---

3.7.1.1 Maatalous ja siihen liittyvät palvelut (011_016)

Maatalous -toimiala sisältää pääluokasta A Maatalous, metsätalous ja kalatalous seuraavat Euroopan yhteisön tilastollisen toimialaluokituksen (NACE Rev.2) mukaiset toimialat: yksivuotisten kasvien viljely 011, monivuotisten kasvien viljely 012, taimien kasvatus ja muu kasvien lisääminen 013, kotieläintalous 014, yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous 015, sekä maataloutta palveleva toiminta 016.

3.7.1.1.1 Tietolähteet

Tuotantomääriä koskevat tiedot kerätään yhtäältä maataloustuotteita vastaanottavilta jalostuksen (meijerit, teurastamot, munanpakkaamot) tai kaupan yrityksiltä, ja toisaalta maatalouden paikallisilta toimialayksiköiltä, maataloilta. Kasvinviljelyä ja puutarhataloutta koskevat satotiedot kerätään tuottajayksiköiltä lähinnä otospohjaisten kyselyjen avulla, kun taas viljelypinta-aloja koskevat tiedot saadaan kokonaisaineistona hallinnollisista rekisteristä (IACS - Integrated Administration and Control System). Lisäksi vain omaan loppukulutukseen tuottavien pienten yksiköiden tuotostiedot saadaan kulutustutkimuksesta.

Pääosin tuotosta koskevien tietojen keruusta on vuoden 2015 alusta vastaan Luonnonvarakeskuksen tilastopalvelut -yksikkö. Ennen tätä kyseisten tietojen keruusta vastasi Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus TIKE (Information Centre of the Ministry of Agriculture and Forestry). Tukipalkkioita koskevat tiedot ovat peräisin Maaseutuviraston (Mavi) hallinnollisista tukirekistereistä. Tietolähteet ovat osittain kokonaistilastoja, osittain otantaan perustuvia.

Eräät valtion tutkimuslaitokset tuottavat myös tutkimustoimintansa ohella tilastotietoja, joita maatalouden tilinpitolaskelmissa käytetään hyväksi. Näistä voidaan mainita Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) rehujen valmistuksen osalta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) kasvinsuojeluaineiden valmistus ja käyttö, Luken maatalousteknologian tutkimuslaitos (Vakola) maatalouskoneiden ja -laitteiden myyntitilaston laatijana, sekä Luken Talous- ja yhteiskuntatutkimus yksikkö kansallisen maatalouden tietoverkkojärjestelmän (Farm Accountancy Data Network, FADN) ylläpitäjänä.

Välituotekäytön määrätietoja kerätään tuotteiden valmistajilta, kun taas hintatiedot saadaan valtaosin suoraan Tilastokeskuksen maatalouden tuotantopanosten hintaindekseissä käytettyjen hintatietojen keruusta.

Välituotekäytön reunajakaumat (panosten kokonaiskäyttö) saadaan pääosin Maa- ja metsätalouslyritysten talustilaston tietojen pohjalta. Ko. tilaston tietopohjana käytetään Verohallinnolta saatavaa kaikkia maatalousverovelvollisia koskevaa totaaliveroaineistoa, jota täydennetään Tilastokeskuksen omalla otantapohjaisella tilastokyselyllä. Kehikkoperusjoukko muodostuu

maatilarekisteriin kuuluvista maatilatalouden verolain mukaan verotetuista maatilayrityksistä. Vuonna 2012 kehikkoon kuuluvia tiloja oli lähes 57000. Näistä Tilastokeskuksen otantaan poimittiin noin 8500 yritystä.

Lisäksi muutamia tuotantosuuntia koskevia tietoja kerätään ko. tuotannonhaaroja edustavilta järjestöiltä, kuten puutarhakasvien hintatietoja saadaan Kasvistieto OY:ltä, turkistuotannon määrä- ja hintatietoja huutokauppayhtiö Saga Furs OYJ:ltä, porotaloutta koskevia tietoja Paliskuntain yhdistykseltä ja hunajantuotantoa koskevia tietoja Suomen Mehiläishoitajien keskusliitolta.

Eräitä maatalouden toimintoja – turkiseläinten, porojen ja mehiläisten hoito – on erotettu omiksi laskentakokonaisuuksiksi (muu kotieläintalous), ja näitä koskevat lähdetiedot ovat toimialajärjestöjen keräämiä. Metsämarjojen ja -sienien keräilyä koskevat tilastotiedot kerää Elintarviketieto – Food Facts Oy markkinatuotoksen osalta, tuottajan loppukulutuksen tiedot perustuvat kulututkimuksen tietoihin. Elintarviketieto on yksityinen markkinatutkimustoimintaa harjoittava laitos. Maatalouspalvelujen osalta tilinpito perustuu Tilastokeskuksen yritysten rakennetilastoon.

Koska maataloutta koskevat tilinpitolaskelmat laaditaan tuote- tai tuoteryhmätietojen pohjalta, myös muita kuin tässä mainittuja tietolähteitä käytetään. Ne esitellään laskentamenetelmien kuvauksen yhteydessä.

3.7.1.1.2 Tuotos

Maatalouden tuotoksen arvo lasketaan tuotteittain tai tuoteryhmittäin yleensä kaavalla $\text{arvo} = \text{määrä} \times \text{hinta}$. Tuotos arvotetaan perushintaan, jolloin arvoon sisältyvät tuotetukipalkkiot, mutta eivät tuoteverot.

Kotieläintalous:

Eläintuotanto

Eläintuotoksen määrätiedot saadaan poronhoitoa lukuun ottamatta Luken lihantuotantotilastosta. Yksityiskohtaiset tiedot lihantuotantotilastoinnista löytyy ko. tilaston laatuselosteesta: http://stat.luke.fi/laatuseloste-lihantuotanto_fi-1. Tilasto kuvaa lihantuotantomäärien, teurastettujen eläinten lukumäärien ja keskimääräisten ruhopainojen kehitystä. Tiedonkeruun piiriin kuuluvat teurastamot ovat Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran hyväksymiä teurastamoja tai kunnan elintarvikeviranomaisen hyväksymiä pienteurastamoja. Tiedonkeruun ulkopuolella on joitakin pienteurastamoita. Tiedot maataloilla tapahtuneista teurastuksista kysytään noin joka toinen vuosi viljelijöiltä otantatutkimuksella (maatilatutkimus). Nautojen teurastusmäärät perustuvat nautarekisteristä saataviin tietoihin, johon kaikkien teurastamojen tulee ilmoittaa nautojen teurastustiedot.

Tilasto sisältää myös naudan-, sian-, lampaan- ja siipikarjanlihasta tuottajahintojen tiedonkeruun, vaikkakin tuottajahinnat julkaistaan erikseen.

Tuotos arvotetaan perushintaan lisäämällä tuottajahintaiseen arvoon eläinlajikohtaiset tuotetuet, sekä yhteisen maatalouspolitiikan CAP mukaiset että kotimaiset tuet. Tukitietojen osalta tietolähteinä ovat yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä IACS (Integrated Administration and Control System) ja

yleinen tukien hallintajärjestelmä (Common Control System of Support). Tukipalkkioiden jako tuotantoon liittyviin ja tuotetukiin perustuu "Maatalouden hinta- ja taloustilit" -työryhmän ja "Kansantalouden tilinpito" -työryhmän yhteisiin päätöksiin.

Paliskuntain Yhdistys (Association of Reindeer Herding Cooperatives), jonka paliskunnat muodostavat lain määräyksestä, pitää tilastoa paliskuntien poromääristä ja taloudesta poronhoitovuosittain (reindeer herding year). Paliskuntain Yhdistys pitää myös tilastoa eloporojen (Counted reindeer left alive) sekä teurastettujen porojen määrästä, poronlihan tuotannosta ja tuottajahinnasta.

Tuotokseen luetaan myös omaan käyttöön tapahtuva kiinteän pääoman bruttomuodostus eläimiin. Ko. aihetta on kuvattu omassa kappaleessa 5.10.3.7. Kiinteän pääoman bruttomuodostus eläimiin on laskettu vain nautaeläimille ja sioille. Tuotoksena omaan käyttöön tapahtuvaa sellaisten kotieläinten, joita ei ole luokiteltu pääomaeläimiksi, lukumäärissä tilastovuoden aikana tapahtuneet muutokset otetaan huomioon varastomuutoksina. Tiedot kotieläinten lukumääristä kerää Luke joulukuun otantatiedustelulla, paitsi nautaeläinten osalta tiedot saadaan nautarekisteristä. Pääomaeläinten varastomuutos arvotetaan kalenterivuoden keskihinnoin, jotka saadaan kotieläinten jalostusyhdistyksiltä.

Lampaita ei pidetä Suomessa villantuotantoa varten, vaan villa on lampaankasvatuksen sivutuote. Hevosia pidetään Suomessa lähinnä ravi- ja ratsastus toimintaa varten. Eläinten viennin arvo saadaan ulkomaankauppatilastosta. Erä ei sisällä ravihevosten vientiä.

Eläintuotteet:

Maito

Maidontuotannon tietolähteinä käytetään pääosin meijeritilastoja, jotka laatii Luke. Tilasto sisältää kuukausi- ja vuositasolla tietoja maidontuotannosta, tuotetun luomumaidon määrästä, maidontuottajien lukumääristä, tuottajamaidon rasva- ja valkuaispitoisuuksista sekä maitotuotteiden valmistusmääristä. Vuositasolla julkaistaan myös tietoja maidon käytöstä maatilalla. Tiedot maidon käytöstä mautiloilla kysytään joka toinen vuosi otantatutkimuksella (mautilatutkimus). Maidon käyttö mautilalla jaotellaan maidon käyttöön mautilojen ruokataloudessa, kotieläimille annettuun maitoon sekä muuhun käyttöön. Muu käyttö sisältää muun muassa maidon suoramyynnin sekä maidon käytön kotijuuston valmistukseen.

Tiedonkeruun piiriin kuuluvat kaikki tuottajilta maitoa vastaanottavat meijerit. Maitotuotteita valmistavien yritysten osalta tiedonkeruun perusjoukko perustuu Eviran ylläpitämään rekisteriin hyväksytyistä maito-alan laitoksista.

Meijeritilastojen tietojen keruun yhteydessä kerätään myös maidon tuottajahinta- ja tukitiedot. Lopullinen tieto jälkitilien suuruudesta saadaan vasta tilastovuoden jälkeen meijereiden tilinpäätösten valmistumisen jälkeen.

Tilaston kattavuutta voidaan pitää suhteellisen hyvänä, sillä tiedonkeruun piirissä olevien yritysten yhteenlasketut maidon käsittelymäärät kattavat noin 98 prosenttia maidon käsittelymääristä maito-alan laitoksissa.

Kananmunat

Kananmunien tuotantotiedot perustuvat Luken laatimaan kananmunien tuotantotilastoon. Kananmunien tuotantomäärätiedot kerätään suurimmilta pakkaamoilta kananmunien tuottajahintatilaston tiedonkeruun yhteydessä kuukausittain tilastolomakkeella. Muilta pakkaamoilta tiedot kerätään neljä kertaa vuodessa. Tuottajahintaa koskevat tiedot kerää pakkaamoilta yhdessä tuotantotietojen kanssa.

Kananmunien tuotanto omaan loppukulutukseen arvioidaan Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen perusteella.

Turkiseläinten nahat ja poronvuodat

Turkiseläinten nahantuotosluvut ja nahkojen yksikköhinnat perustuvat huu-
tokauppayhtiö Sagafursilta vuosittain saataviin tietoihin. Poron vuotien tuotantomäärä- ja hintatiedot saadaan Paliskuntien yhdistyksiltä samassa yhteydessä kuin muutkin porotalouden tuotosta koskevat tiedot.

Mehiläisten hoito

Hunajantuotannon tiedot perustuvat Suomen Mehiläishoitajain Liiton (The Finnish Beekeepers Federation) tilastoihin. Liitto on alan toimialajärjestö. Hunajan kokonaissadon laskemista varten kullekin alueelle arvioidaan vaakapesähavaintojen ja kirjallisen satotiedustelun perusteella mehiläisyhdyskunnan keskisato ja mehiläisyhdyskuntien määrä. Arvioinnissa on omat epävarmuustekijänsä, sillä yhdyskuntien lukumäärästä tai niiden vuotuisesta lisäyksestä ei ole tarkkaa tietoa.

Kasvinviljely:

Viljakasvit

Viljakasvien tuotos määrällisesti kuvastaa korjattua satoa. Satolaskelmien viljelyalat pohjautuvat integroituun hallinto- ja valvontajärjestelmään (IACS) ja hehtaarisatotiedot Luke:n otantatiedusteluihin. Tuotoksesta vähennetään sadonkorjuun jälkeiset hävikit sekä tuottajien oma siemenkäyttö. Satolaskelmat laatii Luke.

Viljan käyttö koostuu:

- 1) toimituksista toimialan ulkopuolelle
- 2) mautilojen välisistä toimituksista
- 3) tuottajan tuottaman viljan käytöstä rehuna
- 4) viljan käytöstä mautilojen ruokatalouteen sekä
- 5) varastojen muutoksesta.

Viljan toimituksia toimialan ulkopuolelle kuvaa teollisuuden viljan ostotilasto. Se kuvaa sekä kotimaisen että ulkomaisen jyvänä ostetun viljan koko-

naismäärää, poisluettuna myynnit. Tilasto ottaa huomioon viljan loppukäyttäjien (eli myllyjen, mallastamoiden, siemenliikkeiden, rehutehtaiden ja muiden yritysten) ostot viljelijöiltä, viljankeräilyliikkeiltä, interventiovarastosta, muilta yrityksiltä sekä ulkomailta.

Kotimaisen teollisuuden viljanostotilasto laaditaan Luken toimesta yrityksille kuukausittain kohdennetun kyselyn perusteella. Viljan tuonti- ja vientitilastot perustuvat tullihallituksen ulkomaankauppatilastoon, ja interventiovaraston ostot maa- ja metsätalousministeriön interventioyksikön tilastoihin.

Maatilojen välisistä viljojen toimituksista, maatilojen itse tuottamien viljojen rehukäytöstä sekä maatilojen viljankäytöstä ruokatalouteen kerää Luke tiedot otantatutkimuksellaan.

Tilastovuoden 2012 t alkuvarastoksi arvioitiin edellisen satokauden viljan kauppaan tulo vuoden t heinäkuun loppuun mennessä ja vastaavasti loppuvarasto arvioitiin olevan kalenterivuonna t korjattu sato, joka tulee kauppaan vuoden t+1 heinäkuun loppuun mennessä. Varastojen muutos on loppuvaraston ja alkuvaraston välinen erotus. Laskelmissa oletetaan, että maatilojen varastot ovat tyhjät satovuoden eli heinäkuun lopussa. Lisäksi varastoinnin oletetaan kohdistuvan vain toimialan ulkopuolisiin viljan toimituksiin.

Koska käyttö- ja resurssitiedot eivät (yleensä) ole täysin tasapainossa, joudutaan niitä sovittamaan yhteen.

Neljälle käytön erälle käytetään samaa tuottajahintaa, kalenterivuoden keskihintaa. Varastojen muutoksen arvottamisessa käytetään tammikuun alun - heinäkuun lopun välisen ajanjakson keskihintoja. Menetelmä perustuu Maa- ja metsätalouden talustilien laadinnan käsikirjaan. Kuukausittaiset keskihinnat on laskettu markkinahintaseurantajärjestelmästä saaduista viikkohinnoista ostomäärillä painotettuina keskiarvoina. Hinnat on kysytty 30 yritykseltä, 45 toimipisteestä, viikoittain. Kalenterivuoden keskihinnat on laskettu kuukausitiedoista. Tuottajahintatiedot laatii Luke.

Tuotos arvotetaan perushintaan kohdentamalla tuotetuet kaikille käytön erille jakamalla tuet ensin tuotoksen varastoidun ja varastoimattoman osan kesken, ja sen jälkeen muiden käytön erien kesken käyttömäärien perusteella. Tuotetuet sisältävät yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset tuotetuet. Yhteisen maatalouspolitiikan tuotetuet saadaan integroidusta hallinto- ja valvontajärjestelmästä.

Satomäärät lasketaan maatilarekisteriin kuuluvien maatilojen viljelyalojen perusteella.

Sokerijuurikas

Sokerijuurikkaan tuotantomäärätiedot saadaan Luken satotilastosta. Hintatiedot puolestaan perustuvat Tilastokeskuksen maatalouden tuottajahintaindeksiä varten keräämiin tietoihin.

Öljykasvit

Öljykasvien, rypsin ja rapsin, hinta- ja määrätiedot kerää Luke. Tuotusmäärä lasketaan samoja tietolähteitä käyttäen kuin viljakasvien tuotoskin.

Valkuaiskasvit

Tuotantomäärätiedot saadaan Luken satotilastosta. Hintatietona käytetään teollisuuden keskimääräisiä ostohintoja.

Peruna

Perunan tuotoksen arvioinnin lähtökohtana on Luken satotilasto. Perunan osalta satotilasto sisältää tiedot tuotannon jakaumasta ruoka-, teollisuus-, siemen- ym. perunaksi. Hintatietona käytetään myöskin Luken hintatilastoja. Tuotos omaan loppukulutukseen puolestaan arvioidaan Tilastokeskuksen laatiman kulutustutkimuksen perusteella. Varastomäärät arvioidaan Luken perunan varastotiedustelun tietojen perusteella ja varastojen arvottamisessa käytetään kalenterivuoden lopun keskihintaa.

Puutarhakasvit

Puutarhakasvien (marjat, hedelmät ja vihannekset) tuotosta koskevat tiedot saadaan Luken puutarhayritysrekisteristä. Tuotos omaan loppukulutukseen arvioidaan Tilastokeskuksen laatiman kulutustutkimuksen perusteella. Hintatietoina käytetään Kasvistiedon keräämiä hintoja. Alku- ja loppuvarasto määritellään Kasvistiedon kuukausittaisten myyntimäärien perusteella, ts. alkuvuoden myyntien osuus korotetaan vastaamaan Luken tilastoimaa satoa.

Rehukasvit

Rehukasvien tuotantomäärä pohjautuu Luken satolaskelmaan ja Pro agrian keräämiin hintatietoihin.

Koristekasvit ja taimet

Koristekasvien tuotoksen arvo saadaan Kauppapuutarhaliitosta (Finnish Glass House Growers' Association), joka on alan toimialajärjestö. Toimialajärjestö kattaa alan yrityksistä vajaan puolet, mutta mukana ovat suurimmat yritykset. Taimien tuotannon arvo saadaan vastaavasti Taimistoviljelijät r.y.:stä.

Maatalouspalvelut:

Maatalouspalvelut sisältävät kasvinviljelyä palvelevan ja kotieläinten hoitoon liittyvät palvelut eläinlääkintää lukuun ottamatta. Tietolähteenä käytetään Maa- ja metsätalousyriyten taloustilastoa, sekä Tilastokeskuksen laatimaa yritysten rakennetilastoa.

Osa erottelemattomina toimintoina käsiteltävistä toiminnoista muodostuu maatalouden paikallisten toimialayksiköiden toisilleen tuottamista palveluista. Niitä ei ole estimoitu muista toiminnoista erikseen.

Muuta kuin maataloutta olevat ja siitä erottamattomat toiminnot:

Tietolähteenä käytetään Maa- ja metsätalousyriyten taloustilaston tietoja. Tilaston tuloerä ”Tulot maatalouden sivuansioinnasta” kuvaa tuloja, joi-

ta saadaan maatalouden tuotantovälineiden vuokrauksesta, maatilamatkailusta, maataloustuotteiden jatkojalostuksesta jne. Niitä koskevia kustannustietoja ei voi tilastollisesti erotella maatalouden kustannuksista. Sen sijaan metsätalouden kustannukset pystytään erottelemaan tilaston tietolähteiden perusteella.

Taulukko 13. Maataloustoimialan tuotos 2012, milj. Euroa.

3.7.1.1.3 Väli-
tuotekäyttö

	Tuotos, tuottajahintaan	Tuotetuet	Tuotos, perushintaan
Eläintuotos	750,9	120,7	871,6
Eläintuotteet	1517,6	172,7	1690,3
Kotieläintalous yhteensä	2268,5	293,4	2561,9
Kasvinviljely; puutarhatalous	1831,9	10,9	1842,8
Maatalouden tavaratuotanto yhteensä	4100,4	304,3	4404,7
Maatalouspalvelut	99,0	0	99
Maataloustuotanto	4199,4	304,3	4503,7
Erottamattomat toiminnot	551,5	0,0	551,5
Maataloustoimialan tuotanto	4750,9	304,3	5055,2

Väli-

tuotekäyttö arvoetaan ostajan hintaan. Siten se sisältää hyödykkeiden käytöstä perittäviä veroja, kuten lannoiteverot. Väliuotekäyttöä koskevat tilastotiedot saadaan pääosin seuraavista tietolähteistä: panosten valmistajien tai myyjien ilmoittamat valmistus- ja myyntitiedot, Maa- ja metsätalousyritysten taloustilasto, sekä yritysten rakennetilasto.

Rakennetilastoon kuuluvia yrityksiä verotetaan elinkeinoverolain (EVL) mukaan, kun taas Maa- ja metsätalousyritysten taloustilastoon kuuluvia yrityksiä verotetaan maatalouden tuloverolain mukaan (MVL). Siten saadaan kattava kokonaiskuva sekä perinteistä MVL mukaista tuotantoa harjoittavien yritysten väliuotekäytöstä kuin myös EVL piiriin kuuluvien yritysten kustannuksista. Koska tuotantopanosten varastoista ei ole käytettävissä tietoja, kuvaa väliuotekäyttö eräiltä osin vain hankintamenoja, eikä todellista käyttöä. Alla esitetty luokitus perustuu maatalouden taloustileissä noudatettuun luokitukseen. Samalla luokituksella kerätään tiedot maatalouden tuotantovälineiden ostohintahindeksiä varten.

Siemenet ja taimet

Evira kerää tiedot sertifioidusta kylvösiementuotannosta. Hintatiedot puolestaan kerätään siemenkauppaliikkeiltä. Puutarhatuotannon siemen ja taimikustannus pohjautuu Fadn järjestelmän tietoihin.

Energia, voiteluaineet

Maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston tietojen perusteella selvitetään eläinlääkinnästä, poltto- ja voiteluaineista, sähkön, poltto- ja tarvepuun käyt-

töstä, arvoltaan vähäisten työvälineiden ja laitteiden hankinnasta, tuotantovälineiden vuokrauksesta, koneiden ja laitteiden sekä rakennusten huollosta ja korjauksesta aiheutuneet kustannukset sekä muiden tavaroiden ja palvelujen käytön kulut.

Kyseisen tilaston tiedot perustuvat maatalouden harjoittajien verotietoihin, jotka saadaan kokonaisaineistona. Em. yksityiskohtaiset kustannuserät, kuten lannoite- ja polttoainekustannukset, perustuvat otantatietoihin. Yksityiskohtaiset kustannuserät on estimoitu ja korotettu vastaamaan veroainesiton kokonaisuutta, eli ns. reunajakaumat ovat peräisin veroaineistosta.

Lannoitteet ja maanparannusaineet

Lannoitteiden käytön arvo pohjautuu maa- ja metsätalousyriyten taloustilaston sekä kansallisesta maatalouden tietoverkkojärjestelmästä (FADN) saatuihin tietoihin (puutarhatalous). Tarkistustietoina käytetään maatalouslannoitteiden ja muiden maanparannusaineiden myyntitietoja.

Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineet

Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineiden käyttöä koskevat tiedot kerää Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes).

Eläinlääkintäkustannukset

Tiedot pohjautuvat maa- ja metsätalousyriyten taloustilaston tietoihin. Kyseinen tieto kysyttiin tilaston otokseen kuuluvilta viljelijöiltä ennen vuotta 2010, joten sen jälkeen ko. erä on ketjutettu maatalouden panosten ostohintaindeksiin perusteella.

Eläinten rehut

Rehukustannukset muodostuvat väkirehuseosten, puhtaana myytyjen kotimaista ja ulkomaista alkuperää olevien rehujen käytöstä, maatalojen välisistä myynneistä (intra-industry consumption), jotka sisältyvät myös tuotokseen, sekä maatalojen itse tuottamista ja käyttämistä rehuista (intra-unit consumption), jotka myös sisältyvät tuotokseen. Rehuseosten käyttöä koskevat tiedot kerää rehutehtailta Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Hintatiedot puolestaan saadaan Tilastokeskuksen maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksiin tiedoista. Itse tuotetuista ja käytetyistä rehuista 40 % tutkimuksen mukaan käytetään kalenterivuonna, ja loput seuraavana vuotena. Tämän mukaan lasketaan tämän erän kulutus ja varastojen arvon muutos.

Turkiseläinten rehujen määrät ja hinnat on saatu Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitosta.

Koneiden ja laitteiden sekä rakennusten huolto ja korjaus

Tietolähteenä käytetään maa- ja metsätalousyriyten taloustilastoa. Em. kustannuseriä korotetaan yhtiömuotoisten maatalojen arvioidulla kustannuksilla.

Maatalouspalvelut

Tietolähteenä käytetään maa- ja metsätalousyriyten taloustilastosta saatavaa vastaava kustannuserää.

Muut tavarat ja palvelut

Muut tavarat ja palvelut sisältävät edellä esitettyihin luokkiin kuulumattomia kustannuseriä. Tietolähteinä käytetään maa- ja metsätalousyrittäjien taloustilaston tietoja. Lisäksi poronhoidon ja hunajantuotannon kustannukset arvioidaan erikseen. Muihin tavaroihin ja palveluihin sisältyvät muiden muassa arvoltaan vähäisten työvälineiden hankinnat, vuokratulot, vakuutuksen palvelumaksut, posti- ja tietoliikennemaksut, jäsenmaksut jne.

Poronhoidon kustannukset perustuvat Paliskuntain yhdistyksen keräämiin tietoihin.

Hunajantuotantoon sisältyvät kustannukset perustuvat Mehiläishoitajien Liiton laskelmiin kuluista mehiläisyhdyskuntaa kohti.

3.7.1.1.4 Arvonlisäys

Arvonlisäys perushintaan lasketaan perushintaisen tuotoksen ja ostajahintaisen välituotekäytön erotuksena kuten muillakin markkinatuotannon toimialoilla.

3.7.1.2 Metsästys ja sitä palveleva toiminta (tol 017)

Metsästys-toimiala kattaa Suomessa kotitalouksien omaan käyttöön metsästämisestä. Lisäksi toimialalle arvioidaan myös hieman markkina-tuotosta. Tiedot perustuvat Luonnonvarakeskuksen (LUKE) vuosittain tuottamaan Metsästys-tilastoon.

3.7.1.3 Metsätalous ja puunkorjuu (tol 02)

3.7.1.3.1 Metsätalous Suomessa

Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut -toimiala (TOL2008 02) muodostuu neljän laskennallisen alatoimialan summana. Metsän hoito -toimiala (TOL2008 02100) sisältää metsän kasvatusta ja metsänhoitoon liittyvät toiminnot, kuten metsänviljely, metsätuhojen torjunta ja hakkuista saatavat tulot. Puunkorjuu (TOL2008 02200) sisältää aines- ja polttopuun hakkuun ja lähikuljetuksen sekä jalostamattomassa muodossa käytettävän puutavaran tuotannon. Metsätaloutta palveleva toiminta (TOL2008 02400) sisältää metsätalouden suunnittelun ja muun metsätalouden yleisen edistämistoiminnan, mm. metsänhoitoyhdistysten ja metsälautakuntien toiminnan, sekä metsänomistajien koulutuksen. Metsien nettokasvu (TOL2008 02500) sisältää metsien bruttokasvun ja hakkuiden erotuksen arvon. Kaikki metsätalouden ja siihen liittyvien palveluiden toimipaikat on luokiteltu markkinatuottajiksi.

Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut -toimialan tuotos jakautuu kansantalouden tilinpidossa sektoreittain yrityksiin, paikallishallintoon, voittoa tavoittelemattomiin yhdistyksiin ja kotitalouksiin.

Suomen metsätaloudessa vuosittaiset hakkuut ovat noin 2–3 % puuvarannosta. Koko puuvarantoa koskevia metsien inventointeja tehdään jatkuvalla inventoinnilla. Pohjoisten metsien kasvu vie kauan aikaa, esimerkiksi männyn kasvu hakkuukypsäksi vie keskimäärin 90 vuotta. Hakkuiden määristä ja hinnoista saadaan luotettavat tiedot kuukausittain.

Suomen kansantalouden tilinpidossa siirryttiin vuonna 2006 noudattamaan EKT95:n (nyt EKT 2010:n) mukaista käytäntöä metsätalouden tilien laadinnassa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että metsätalouden tuotokseen lasketaan hakatun puumäärän arvon sekä metsänhoitoon liittyvien toimintojen arvon lisäksi myös varaston muutoksen arvo kasvavan puun osalta. Varaston muutoksen arvo lasketaan Metsäntutkimuslaitoksen tuottaman aineiston perusteella vuosittaisen puutavaralajittaisen puustonmuutoksen ja vastaavien keskimääräisten kantohintojen tulojen summana. Puustonmuutos on laskettu puutavaralajeittain vuosittaisen kasvun ja hakkuiden erotuksena.

Suomessa yli puolet metsäalasta on yksityisten kotitalouksien omistuksessa. Maatalouden harjoittaminen ja metsätalous kuuluvat myös yhteen. Käytännössä lähes jokaisen maatilan pinta-alasta osa on metsää. Valtion liikelaitos, Metsähallitus, on merkittävä metsänomistaja erityisesti Pohjois-Suomessa ja Lapissa. Metsäteollisuutta harjoittavat yhtiöt omistavat vajaat 10 prosenttia koko maan metsäalasta. Suomessa on hyvät tiedot kaikkien metsänomistajaryhmien myymistä puumäärästä puutavaralajeittain samoin kuin yksityismetsänomistajille puusta maksetuista hinnoista. Nämä tiedot ovat perustana kansantalouden tilinpidon metsätalouden laskelmille. Myytävästä puustosta tehdään kaupat joko myymällä kasvavan metsän hakkuuoikeus ns. pystykaupalla tai sopimalla kaupasta, jossa myyjä toimittaa puun valmiiksi kaadettuna ja katkottuna kuljetusreitinvarteen. Lisäksi suuret metsää omistavat institutionaaliset yksiköt, kuten esimerkiksi Metsähallitus ja yhteismetsät myyvät puunsa tehtaalle asti toimitettuna.

Pystykauppa on kauppamuodoista suosituin, noin 80 prosentin osuudellaan. Pystykaupassa myyjä ottaa yhteyttä ostajan edustajaan ja päästyään sopimukseen tekee kaupat. Myydyn puuerän arvo määräytyy vasta sen jälkeen, kun korjattu puumäärä on mitattu. Ostajina toimivat usein erityiset metsäyhtiöiden osto-organisaatiot, jotka järjestävät myös puun hakkuun ja kuljetuksen. Ostaminen on keskittynyttä, maassa toimii vain muutama suuri osto-organisaatio. Alalla on muutamia itsenäisiä raakapuun tukkukauppiaita, mutta niiden osuus on pieni. Näiden lisäksi saattavat jotkut sahat ja muut puun käyttäjät toimia ostajina. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta kannolla.

Toinen tapa myydä puuta on toimittaa puu hankintakaupalla ostajalle. Tällöin metsänomistaja järjestää hakkuun ja puun lähikuljetuksen tien varteen. Koska myyjä vastaa hakkuukuluista ja lähikuljetuksen kustannuksista, puusta saadaan korkeampi hinta kuin pystykaupalla myydystä puusta. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta tienvarressa.

Kolmannessa tapauksessa puun myyjä toimittaa raakapuun kannolta suoraan tehtaalle. Myyjä järjestää hakkuun, metsäkuljetuksen ja kaukokuljetuksen ja saa puustaan korkeamman perushinnan. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta käyttäjälle toimitettuna. Suomessa Metsäntutkimus-

laitos kerää tiedot korjatuista puumääristä, kanto- ja hankintahinnoista. Suomessa ei ole varsinaista riippumatonta raakapuun (tukku)kauppaa, joten perushinta ei ole ainoastaan hakatun ja kaukokuljetusvalmiin raakapuun markkinahinta. Perushintoja on kolme riippuen puun toimitustavasta.

3.7.1.3.2 Tärkeimmät tietolähteet

Metsän hoito

Tilastokeskus

- Työvoimatutkimus
- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri
- Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto
- Yhteisöveroaineisto
- Henkilöveroaineisto

Metsäntutkimuslaitos (METLA)

- Metsätilastollinen vuosikirja
- Teollisuuspuun hakkuut alueittain tilastotietokanta
- Hakkuukertymä ja puuston poistuma tilastotietokanta
- Metsänhoito- ja metsänparannustyöt tilastotietokanta
- Teollisuuspuun kauppa tilastotietokanta
- Energiapuun kauppa tilastotietokanta
- Kantorahatulot tilastotietokanta

Metsähallitus

- Toimintakertomus

Puunkorjuu

Tilastokeskus

- Työvoimatutkimus
- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri
- Yhteisöveroaineisto

Metsähallitus

- Toimintakertomus

Metsäteho Oy

- Puunkorjuu- ja kaukokuljetus katsaus

Metsätaloutta palveleva toiminta

Tilastokeskus

- Työvoimatutkimus
- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri
- Yhteisöveroaineisto

Metsien nettokasvu

- Raakapuuvaramon arvonmuutoksen laskenta erillisselvitys

3.7.1.3.3 Laskentaprosessi

Metsän hoito

Tuotos

Metsän kasvatusta -toimialan sisältää metsän kasvatuksen ja metsänhoitoon liittyvät toiminnot, kuten metsänviljely, metsätuhojen torjunta ja hakkuista saatavat tulot. Tuotos saadaan summaamalla yritysrekisterin metsänkasvatustoiminnan toimipaikkojen liikevaihto sekä henkilöveroaineiston ja kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastosta saatavat myyntituotot. Metsätalouden puunmyyntitulot pystykaupoista (perushintana hinta kannolla) lasketaan kertomalla yksityismetsien puutavaralajikohtaiset kantohinnat vastaavilla määrillä. Määrät sisältävät yksityismetsien (ml. kunnat ja seurakunnat), puolustusministeriön ja metsäntutkimuslaitoksen markkinahakkuut. Samoilla hinnoilla kerrotaan myös metsäteollisuusyritysten omista metsistä hakkaama puumäärä. Polttopuun hintana käytetään 90 prosenttia lehtikuidun hinnasta. Muille erikoispuille ei ole omia hintoja, vaan niiden hintojen oletetaan kuvautuvan puulajien kantohinnoissa ja määrrien hakkuumäärissä. Hakatun puun puolivuositain ilmestyvä hintatilasto kattaa noin 90 % koko maan yksityismetsien puukaupoista. Hakatun puun puolivuositain ilmestyvä määrätalasto kerätään jokaisesta metsäkeskuksesta erikseen otoksena. Otokseen osuneet yritykset hankkivat noin 95 % kaikesta Suomessa hakatusta markkinapuusta.

Metsätalouden puunmyyntitulot hankintakaupoista (perushintana hinta toimitettuna tien varteen) kokonaisarvo lasketaan kertomalla puulajikohtaiset hankinta- ja kotitarvehakkuiden määrät puutavaralajikohtaisella hankintahinnalla. Polttopuun hintana käytetään 90 prosenttia lehtikuidun kantohinnasta.

Metsähallituksen metsän hoito -toimialan tuotos on otettu metsähallituksen tuloslaskelmasta (perushintana hinta toimitettuna tehtaalle). Paikallishallintosektorin tuotos saadaan kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastosta (perushintana joko hinta kannolle, hinta toimitettuna tien varteen tai hinta toimitettuna tehtaalle).

Välituotekäyttö

Metsän hoito -toimialan välituotekäyttöön kuuluvat hankintatyön välituotekäyttö (METLAN arvio), metsäteiden kunnossapito (METLAN Metsänhoito- ja metsänparannustyöt -tietokanta). Metsänhoito- ja metsänparannustöiden välituotekäyttö saadaan käyttämällä Tilastokeskuksen rakennetilastosta poimittua välituotekäytön osuutta tuotoksesta.

Puunkorjuu

Tuotos

Puunkorjuun tuotantotilille kuuluvat puunkorjuupalvelut ja lähikuljetus. Puunkorjuupalvelun tuotos saadaan yritysrekisterin puunkorjuutoiminnan toimipaikkojen liikevaihdon summana.

Välituotekäyttö

Puunkorjuupalvelun välituotekäyttö saadaan Tilastokeskuksen yritysten rakennetilaston kyselykannasta.

Metsätaloutta palveleva toiminta

Tuotos

Metsätaloutta palveleva toiminta -toimialan tuotos sisältää metsänhoitoyhdistysten ja metsäkeskusten tuotot. Toimipaikkojen tiedot saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan ja yritys- ja toimipaikkarekisterin avulla.

Välituotekäyttö

Toimipaikkojen tiedot saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan ja yritys- ja toimipaikkarekisteristä.

Metsien nettokasvu

Tuotos

Metsien nettokasvun tuotos on laskettu puutavaralajeittain vuosittaisesta raakapuun varastonmuutoksesta. Varastomuutoksen arvo on laskettu kertomalla perättäisten vuosien puutavaralajitilavuuksien erotus kantohinnalla. Puun kasvutiedot saadaan METLAN erillisselvityksestä ja kantohintatiedot METLAN tietokannasta.

Taulukko 14. Metsätalous ja puunkorjuu, tuotanto- ja tulonmuodostustili

	SEKTORIT	YRITYKSET	KOTITALOUDET	VOITTOA TA- VOITTELEMAT- TOMAT YHTEI- SÖT	PAIKALLISHAL- LINTO
	YHTEENSÄ	SEKTORI	SEKTORI	SEKTORI	SEKTORI
Metsän hoito					
<i>Tuotos perushintaan</i>	2344	628	1615	27	74
Markkinatuotos	2044	568	1380	27	69
Tuotos omaan lop- pukäyttöön	300	60	235		5
<i>Välituotekäyttö ostajan- hintaan</i>	644	222	385	8	29
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	1 700	406	1230	19	45
<i>Kiinteän pääoman kuluminen</i>	324	79	236	3	6
<i>Arvonlisäys, netto pe- rushintaan</i>	1 376	327	994	16	39
<i>Palkat ja palkkiot</i>	104	85	10	2	7
<i>Työnantajan sosiaalitur- vamaksut</i>	24	20	2		2
<i>Toimintaylijäämä + sekatulo, netto</i>	1 262	229	989	14	30
Puunkorjuu					
<i>Tuotos perushintaan</i>	985	876	109		
Markkinatuotos	980	871	109		
Tuotos omaan lop- pukäyttöön	5	5			
<i>Välituotekäyttö ostajan- hintaan</i>	437	374	63		
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	548	502	46		
<i>Kiinteän pääoman kuluminen</i>	139	113	26		
<i>Arvonlisäys, netto pe- rushintaan</i>	409	389	20		
<i>Palkat ja palkkiot</i>	212	202	10		
<i>Työnantajan sosiaalitur- vamaksut</i>	48	46	2		
<i>Toimintaylijäämä + sekatulo, netto</i>	151	143	8		
Metsätaloutta palveleva toiminta					
<i>Tuotos perushintaan</i>	307	292	15		
Markkinatuotos	307	292	15		
Tuotos omaan lop- pukäyttöön					

Kansantalouden tilinpito

<i>Välituotekäyttö ostajan- hintaan</i>	255	248	7		
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	52	44	8		
<i>Kiinteän pääoman kuluminen</i>	5	5			
<i>Arvonlisäys, netto pe- rushintaan</i>	47	39	8		
<i>Palkat ja palkkiot</i>	138	136	2		
<i>Työnantajan sosiaalitur- vamaksut</i>	31	31			
<i>Toimintaylijäämä + sekatulo, netto</i>	-118	-124	6		
Metsien nettokasvu					
<i>Tuotos perushintaan</i>	553	95	439	6	13
Markkinatuotos	553	95	439	6	13
Tuotos omaan lop- pukäyttöön					
<i>Välituotekäyttö ostajan- hintaan</i>					
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	553	95	439	6	13
<i>Kiinteän pääoman kuluminen</i>					
<i>Arvonlisäys, netto pe- rushintaan</i>	553	95	439	6	13
<i>Palkat ja palkkiot</i>					
<i>Työnantajan sosiaalitur- vamaksut</i>					
<i>Toimintaylijäämä + sekatulo, netto</i>	553	95	439	6	13
Metsätalous ja puunkorjuu					
<i>Tuotos perushintaan</i>	4277	1891	2266	33	27
Markkinatuotos	3922	1826	1 981	33	82
Tuotos omaan lop- pukäyttöön	355	65	285		5
<i>Välituotekäyttö ostajan- hintaan</i>	1336	844	455	8	29
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	2941	1047	1 811	25	58
<i>Kiinteän pääoman kuluminen</i>	468	197	262	3	6
<i>Arvonlisäys, netto pe- rushintaan</i>	2473	850	1549	22	52
<i>Palkat ja palkkiot</i>	454	423	22	2	7
<i>Työnantajan sosiaalitur- vamaksut</i>	103	97	4		2
<i>Toimintaylijäämä + sekatulo, netto</i>	1936	343	1 530	20	43

3.7.1.4 Luonnontuotteiden keruu (tol 023)

Luonnontuotteiden keruu-toimiala kattaa Suomessa marjojen ja sienten keruun. Toimialalla on vain kotitaloussektoriin luokiteltavia toimijoita. Suurin osa toimialan toiminnasta koostuu kotitalouksien tuotoksesta omaan käyttöön. Markkinatuotosta on esim. torimyynti ja suoramyynti ravintoloille ja leipomoille. Tärkeimmät tietolähteet ovat Maaseutuviraston (Mavi) vuosittain teettämä tutkimus Marjojen ja sienten kauppantulomääristä (MARSI) sekä Metlan julkaisu Metsätilastollinen tietokirja 2012.

3.7.1.5 Kalatalous (tol 03)

Kalastus -toimialaan luetaan ammattimainen meri- ja sisävesikalastus, kalanviljely sekä osa-aika- ja vapaa-ajankalastus (TOL2008 03110, 03120, 03210, 03220).

Ammattimaisessa kalastuksessa ja vesiviljelyssä toimii markkinatuottajina yrityssektoriin ja kotitaloussektoriin luokiteltavia yrityksiä.

Vapaa-ajan kalastus on luokiteltu kokonaisuudessaan kotitaloussektorin omaan loppukäyttöön tuottajiin. Vapaa-ajan kalastajien tuotos on pääosin tuotosta omaan loppukäyttöön. Osa saaliista on luokiteltu markkinatuotokseksi, sillä esimerkiksi suuri osa vapaa-ajan kalastajien rapusaaliista menee myyntiin.

Tietolähteet

Luonnonvarakeskuksen tilastot

- Ammattikalastus merellä
- Ammattikalastus sisävesillä
- Vapaa-ajan kalastus
- Kalastajahinnat
- Vesiviljely

Tilastokeskus

- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri
- Työvoimatutkimus

Laskentaprosessi

Tuotos

Yrityssectorilla (S11) ja kotitaloussektorilla (S14) toimivien markkinatuottajina toimivien ammattikalastajien ja kalanviljelijöiden tilastovuoden 2006 tuotos on laskettu yritysten rakennetilaston perusteella liikevaihdosta. Koko liikevaihdon arvo luokitellaan markkinatuotokseksi.

Vuodesta 2006 eteenpäin yrityssectorin tuotos on laskettu kertomalla edellisvuoden tuotos Luonnonvarakeskuksen Vesiviljely-tilaston tuottamalla tiedolla ruokakalan kasvatuksen arvon muutoksesta. Myös tilastovuoden 2012 tuotos on laskettu hyödyntämällä Luonnon-varakeskuksen Vesiviljely-tilaston tietoja.

Vuodesta 2006 eteenpäin kalatalous toimialan kotitaloussektoriin luokiteltavien markkinatuottajien tuotos on laskettu kertomalla edellisvuoden tuotos Luonnonvarakeskuksen Ammattikalastus merellä- ja Ammattikalastus sisävesillä -tilastojen tuottamalla tiedolla saaliin arvон muutoksesta.

Vapaa-ajan kalastuksessa tuotoksen lähteenä on ollut Luonnonvarakeskuksen Vapaa-ajankalastus-tilasto. Tilaston laadinta toteutetaan kyselytutkimuksena joka toinen vuosi. Väli vuosina käytetään edellisvuoden määrää. Vapaa-ajankalastus-tilasto toimii tietolähteenä myös kalastus-toimialan (tol2008 03) kotitaloussektorin omaan loppukäyttöön tuottajille kirjatuissa tuntitiedoissa.

Väli tuotekäyttö

Yritys- ja kotitaloussektorin markkinatuottajilla vuoden 2006 väli tuotekäyttö on laskettu yritysten rakennetilastosta saatavien tietojen perusteella. Rakennetilastosta on saatu väli tuotekäytön suhteellinen osuus tuotoksesta. Saadulla osuudella on kerrottu yritys- ja kotitaloussektorilla toimivien markkinatuottajien tuotos, jolloin tuloksena on väli tuotekäyttö. Vuonna 2012 väli tuotekäytöksi on laskettu sama osuus tuotoksesta kuin vuonna 2006.

Taulukko 15. Metsästys, Luonnontuotteiden keruu ja Kalatalous vuonna 2012

	S11	S14
TOL2008 017 Metsästys		
P1 tuotos perushintaan	10	58
P2 väli tuotekäyttö ostajanhintaan	5	0
B1GPH Bruttoarvonlisäys	5	58
TOL2008 023 Luonnontuotteiden keruu		
P1 tuotos perushintaan	-	88
P2 väli tuotekäyttö ostajanhintaan	-	0
B1GPH Bruttoarvonlisäys	-	88
TOL2008 03 Kalatalous		
P1 tuotos perushintaan	86	85
P2 väli tuotekäyttö ostajanhintaan	45	13
B1GPH Bruttoarvonlisäys	41	72

3.7.2 Jalostus ja palvelut (B_S)

3.7.2.1 Tietolähteet

Tuotoslähestymistavan käytetyimmät tietolähteet yritys- ja kotitaloussektorin toimialalaskelmissa on yritys- ja toimipaikkarekisterin vuositilasto ja ra-

kennettilasto. Yritys- ja toimipaikkarekisterin vuositilasto kattaa lähes kaiken yritys- ja kotitaloussektorin toiminnan Suomessa, mutta kansantalouden tilinpidon kannalta sen tietosisältö on suppea sisältäen vain liikevaihto-, palkka- ja työllisyystiedot. Tilastoaineistoa käytetään tilinpidossa lähinnä toimialalaskelmien luokituskehikkona. Rakennetilasto, joka tietosisällöltään ja käsitteiltään vastaa paremmin tilinpidon tarpeita, on yritys- ja kotitaloussektorin kansantulolaskelmien päälähdeaineisto.

Yritys- ja toimipaikkarekisteri

Yritys- ja toimipaikkarekisterin vuositilastoon kuuluu liiketoimintaa harjoittavat yritykset (oikeudelliset yksiköt) ja toimipaikat. Tilasto kattaa kaikki toimialat, maantieteelliset alueet, oikeudelliset muodot ja omistajatyypit. Tilasto sisältää yritykset ja toimipaikat, jotka ovat toimineet tilastovuonna yli puoli vuotta ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai joiden liikevaihto on ylittänyt tilastorajan (10 595 euroa vuonna 2012). Tilastoon kuuluu 322 183 yritystä ja 353 650 toimipaikkaa vuonna 2012.

Yritys- ja toimipaikkarekisterillä on oma vuosittainen tiedonkeruu, jolla kerätään tiedot kaikista monitoimipaikkaisista yrityksistä sekä vähintään 20 henkilöä työllistävistä yksitoimipaikkaisista yrityksistä. Yritys- ja toimipaikkarekisterin vuositilasto toimii tilinpidon peruskehikkona. Tärkeimmät luokittelevat muuttujat ovat; institutionaalinen sektori, tuottajatyypit, yrityksen päätoimiala ja toimipaikan toimiala. Luokittelevien muuttujien lisäksi aineisto sisältää tiedot yrittäjien ja palkansaajien määrästä kokoaikavastaavina ja nuppilukuina sekä liikevaihdon yrityksittäin ja toimipaikoittain. Peruskehikkoa täydennetään lisäämällä yritys- ja toimipaikka rekisterin vuositilaston ulkopuolelle jääneet yksiköt yritysrekisterin tuotantokannasta. Vuositilaston ulkopuolelle rajattujen yritysten toiminta on loppunut vuoden ensimmäisellä puoliskolla tai toiminta on vuoden aikana ollut hyvin vähäistä.

Tilinpidon peruskehikko ei sisällä ulkomaisia yhteisöjä. Ulkomaisista sivuliikkeistä kehikkoon otetaan ne, joilla on henkilökuntaa. Lopuksi kehikkoa työstetään tilinpidon tarpeisiin korjaamalla tarvittavat sektori/toimiala-kombinaatiot.

Rakennetilasto

Rakennetilasto on yhdistetty aineisto Tilastokeskuksen tilinpäätöstilastosta ja alue- ja toimialatilastosta. Tilinpidon laskelmiin rakennetilastosta käytetään tietoja henkilöstöstä, tuotannosta, tuotantopanoksista ja investoinneista. Rakennetilaston tilastoyksiköitä on yritys (oikeudellinen yksikkö) ja toimipaikka. Rakennetilaston peruskehikon muodostaa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri. Yritysrekisteristä saadaan tilaston keskeiset luokitusmuuttujat kuten toimiala, alue sekä henkilöstön määrä.

Rakennetilasto on kokonaisaineisto. Tiedot kerätään osaksi otokseen perustuvalla tiedonkeruulla ja loput tiedoista saadaan hallinnollisista lähteistä. Rakennetilastoon sisältyvät suorat tiedonkeruut ovat yritys- ja toimipaikkarekisterin kysely, tilinpäätöstilaston yrityskysely ja teollisuuden toimipaikkakysely. Kyselyn ulkopuolisille yrityksille tiedot tuotetaan pääosin verohallinnon elinkeinoveroaineistosta. Rakennetilasto on kattava aineisto, jossa eri

tietolähteitä yhdistelemällä virheelliset tiedot voidaan luotettavasti korjata ja puuttuvat tiedot tehokkaasti arvioita.

3.7.2.2 Rajatapaukset

Yrityssektorille (S11) katsotaan kuuluvaksi ne yleishyödylliset yhteisöt, jotka palvelevat elinkeinoelämää. Yleishyödyllisten yhteisöjen päälähteaineisto on yhdistysten ja säätiöiden elinkeinoveroaineisto 6C. Tästä aineistosta lasketaan S15-sektorin (Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt) tuotantotilin tuotoksen ja välituotekäytön luvut. 6C -aineistosta siirretään yrityssectorille kuuluvien yksidiöiden tiedot lähteaineistoprosessivaiheessa. Lisäksi ne sektorin S15 yksiköt, joiden sektori/toimialakombinaatio ei ole mahdollinen S15-sektorille tilinpidon kehikossa siirretään yrityssectorille. Sektorin S15 laskennasta tarkemmin luvussa 3.10.

Kuntien vesi-, energia-, jätehuolto-, joukkoliikenne- ja satamaliikelaitokset kuuluvat yrityssectorille (S11). Nämä liikelaitokset kattavat kulunsa myyntituotoin ja ne katsotaan markkinatoimijoiksi. Kuntien liikelaitosten lähteaineisto on kuntien talous- ja toimintatilasto, joka on paikallishallinnon (S1313) pääaineisto. Paikallishallinnon laskennassa yhteydessä tuotetaan kuntien liikelaitoksien tuotos- ja välituotekäyttötiedot, jotka siirretään lähteaineistoprosessissa yrityssectorin laskentaan.

Linja-autoliikenteen (TOL 4931+4939) laskennan lähteaineisto on linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu. Tilastokeskus kerää linja-autoliikenteen tilinpäätöstiedot Liikenne- ja viestintäministeriön sekä Linja-autoliitto ry:n toimeksiannosta. Kyselyn kohdejoukon muodostaa teillä henkilökuljetusta harjoittavat yritykset, joilla on voimassaoleva joukkoliikennelupa. Tilastokeskus käsittelee tilinpäätöskyselyn vastaukset vertaamalla niitä yrityksen viralliseen tilinpäätökseen ja edellisen vuoden tilastotietoihin. Lopullinen aineisto liitetään Tilastokeskuksen tilinpäätöstilastoon. Linja-autoliikenteen tilinpäätöskyselyn kuvaus on luvussa 10.1.5.

3.7.2.3 Tilastoyksikkö

Kansantalouden tilinpidossa toimipaikka toimii pääyksikkönä ja yrityskohdaisia tietoja käytetään vain, mikäli toimipaikoittaista tietoa ei ole saatavissa. Toimipaikalla tarkoitetaan taloudellista yksikköä, jossa saman omistajuuden tai valvonnan alaisuudessa harjoitetaan mahdollisimman samanlaisten tavaroiden ja palveluiden tuotantoa tavallisimmin yhdellä sijaintipaikalla. Toimipaikka voi jo sellaisenaan muodostaa yrityksen (yksitoimipaikkainen yritys) tai sitten olla selkeästi rajattava osa yritystä (monitoimipaikkainen yritys). Toimipaikan alueellisena yksikkönä rakennetilastossa on pääsääntöisesti kunta.

Toimipaikan ei välttämättä tarvitse käsittää yksinomaan valmistukseen luettavia toimintoja, vaan myös niin sanottuja aputoimintoja. Aputoiminnan luonteisia yksikköjä ovat mm; pääkonttori, keskusvarasto, myyntikonttori ja korjaamo. Jos aputoiminta on kiinteässä yhteydessä varsinaiseen toimipaikkaan ja palvelee pääasiassa kyseistä toimipaikkaa, ei näitä toimintoja ole aina erotettu vaan toiminnot on yhdistetty valmistustoimintoihin. Jos apuyksikkö sijaitsee erillään varsinaisesta toimipaikasta tai jos apuyksikkö palve-

lee useita saman yrityksen eri yksiköitä, on siitä useimmassa tapauksessa muodostettu erillinen yksikkö.

3.7.2.4 Toimialatarkkuus

Yritys- ja kotitaloussektorin toimialojen kansantulolaskelmat tehdään pääsääntöisesti rakennetilaston avulla. Rakennetilasto noudattaa TOL2008 toimialaluokitusta ja tilasto laaditaan toimialaluokituksen 5-numerotasolla. Kansantalouden tilinpidossa laskentataso vaihtelee toimialoittain. Kaivos-toiminta, teollisuus, energia ja vesihuolto (BCDE) lasketaan 3-numerotasolla, palvelut pääosin 2-numerotasolla. Laskentamenetelmät ovat samat kaikilla yritys- ja kotitaloussektorin markkinatuotannon toimialoilla paitsi alkutuotanto (TOL 01, 02), rakentaminen (TOL 412+432_439) ja asuntojen vuokraus (TOL 68201).

3.7.2.5 Tuotos

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotoksen muodostavat markkinatuotos ja tuotos omaan loppukäyttöön. Markkinatuotokseen sisältyy valmiiden ja kesken-eräisten töiden varaston muutos. Tilinpidon tuotantotilin markkinatuotoksen laskentakomponentit ovat rakennetilaston muuttujat; liikevaihto kauppatavaroiden myynnistä (myyntimarginaali), teollinen liikevaihto, liikevaihto rakennustoiminnasta, muu liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot. (laskentasovellus)

Liikevaihto syntyy varsinaisen toiminnan myyntituotoista. Myyntituotoista vähennetään myynnin oikaisuerinä myönnettyt alennukset, arvonlisävero sekä muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot.

Kaupallisen toiminnan liikevaihtoon sisältyy tukku- ja vähittäiskaupan liikevaihdon lisäksi myös muiden toimialojen kauppatavaroiden myynnistä saadut tuotot. Kauppatavaroita ovat ne tavarat, jotka on ostettu myytäväksi edelleen ilman jatkojalostusta. Tuotokseen sisältyy siis vain myyntimarginaali, joka saadaan vähentämällä kauppatavaroiden myynneistä niiden ostot ja lisäämällä varastojen muutos. Ostetun sähkön, lämmön (ja kaasun) jälleenmyynti (välitystoiminta) käsitellään kauppatavaroiden myyntinä.

Jos yrityksen liikevaihtoon sisältyy vaihdossa saatujen tavaroiden myyntiä, niin se näytetään kaupallisen toiminnan liikevaihdossa. Vaihdossa saatujen tavaroiden ostot ilmoitetaan kauppatavaroiden hankinnassa.

Teollisen toiminnan liikevaihto saadaan eriteltynä rakennetilastosta seuraavasti:

- Toimipaikan (Suomessa) valmistamien tai valmistuttamien tuotteiden toimitukset
- Tuotetun sähkön toimitukset: toimipaikan sähkön myynti
- Tuotetun lämmön toimitukset: toimipaikan lämmön myynti
- Verkkotoiminta: liikevaihto sähkön siirto- ja jakelupalveluista ja maakaasun jakelupalveluista

- Toimitusten arvo teollisista korjaus-, asennus- ja huoltopalveluista; toimipaikan yrityksen ulkopuolisille suorittamien teollisten palveluiden liikevaihto (sisältää myös laskutukseen sisältyvät tarvikkeet)
- Palkkatyö: liikevaihto syntyy toiselle talousyksikölle tehdystä palkkatyöstä. Käytettävät aineet ja tarvikkeet ovat pääosin valmistuttajan omistuksessa. Palkkatyöhön sisältyy myös liikevaihto muusta teollisesta palvelutoiminnasta kuten viemäri- ja jätevesihuolto, jätteen keruu ja käsittely.

Rakennetilastossa **liikevaihto rakennustoiminnasta** jakautuu kolmeen erään; talonrakentaminen, maa- ja vesirakentaminen sekä rakentamisen osakekauppa. Rakentamisen osakekauppaa ei lasketa yritys- ja kotitaloussektorin tuotokseen. Maa- ja vesirakentamisen toimialan (TOL 42 +431) päälähtö on rakennetilasto, muun rakentamisen osalta käytetään muita tietolähteitä ja laskentamenetelmiä (tarkemmin luvussa 3.7.3).

Muu liikevaihto saadaan rakennetilastosta eriteltynä seuraavasti:

- Agentuuritoiminta: Liikevaihto koostuu komissioista, joita agenttuuri saa välitystoiminnasta ostajien ja myyjien kesken
- Ravitsemistoiminta: Aterioiden, muiden ruoka-annosten ja juomien myynti, ateriapalvelun liikevaihto
- Majoitustoiminta
- Mainostoiminta: Mainostilan myynnistä saatu liikevaihto. Tähän sisältyy media (sanoma- ja aikakauslehdet sekä painetut hakemistot), sähköinen mainonta (televisio, radio jne.) sekä ulko- ja liikenne-mainonta
- Muu erittelemätön liikevaihto: Sisältää liikevaihtoa muusta palvelutoiminnasta.

Liikevaihtojen arvosta päästään tuotannon arvoon ottamalla huomioon **vaihto-omaisuusvarastoissa** (valmisteet ja keskeneräiset työt) tapahtuneet muutokset kalenterivuoden aikana. Rakennetilastosta saadaan vaihto-omaisuuden arvot ostajan hintaan arvoitettuna vuoden alussa ja lopussa vaihto-omaisuuslajeittain; aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet, (kauppa)tavarat ja muu vaihto-omaisuus. Kansantalouden tilinpidossa yritys- ja kotitaloussektorin varastoihin sisällytetään kaikki rakennetilaston varastolajit lukuun ottamatta erää muu vaihto-omaisuus. Varastojen muutoksen laskenta on kuvattu luvussa 5.11.

Liiketoiminnan muihin tuottoihin tilinpidon tuotantotilin laskelmassa sisältyvät käyttöomaisuuden vuokratuotot, tuotot patenteista ja lisensseistä sekä muut tuotot. Käyttöomaisuuden luovutusvoittoja, fuusiovoittoja, saatuja avustuksia ja tukia eikä muita verottomia tuottoja ei sisällytetä liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Yritys- ja kotitaloussektorin **tuotos omaan loppukäyttöön** erään luetaan yrityksen itsensä valmistamat ohjelmistot, oman tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuotos sekä muu valmistus omaan käyttöön. Kaksi ensimmäistä komponenttia ovat laskennallisia ja tuotetaan tilinpidon keskitetyistä laskel-

mista (Luvut 5.10.3.8 ja 5.10.3.10). Tieto siitä kuinka paljon yritys valmistaa muuta tuotantoa omaan käyttöönsä saadaan rakennetilastosta. Kirjanpidossa valmistus omaan käyttöön erään käytetään korjaamaan niitä eriä, jotka sisältävät yrityksen omaan käyttöönsä ottamien hyödykkeiden menoja.

3.7.2.5.1 Tuotoksen rajatapaukset

Tuotos sisältää myös yrityksen toimipaikkojen väliset **sisäiset toimitukset**. Ne arvotetaan kuten toimitukset ulkopuolisille. Ellei yrityksen sisäisiä toimituksia voida arvottaa niiden todellisen markkinahinnan perusteella, arvostus suoritetaan tuotantokustannusten perusteella. Rakennetilastossa osa sisäisistä toimituksista saadaan suoran kyselyn tuloksena (teollisuuden toimipaikkatiedustelu), osa lasketaan menetelmällisesti esimerkiksi palveluyrityksen aputoimipaikalle.

Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteosten investointilaskelman mukaisesti tuotosta lisätään toimialoille 59_60 (Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmien tuotanto) ja 90_91 (Kulttuuritoiminta). Alkuperäisinvestointien laskelma on selostettu luvussa 5.10.3.11.

Toimialalla 73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus, mediatoimistojen (pääasiassa toimialalla 73111) tuotokseen lasketaan mainospalveluiden välityspalkkio (marginaali).

Toimialalla 79 matkatoimistojen toiminnan (TOL79110) tuotos mitataan toimistojen palvelumaksujen arvona (palkkiot ja provisiot). Matkanjärjestäjien toiminnan (TOI79120) tuotos mitataan matkustajien järjestäjälle suorittamien täysimääräisten menojen mukaan.

EKT2010 käyttöönoton myötä globaalin kaupan ja tuotannon ilmiöt toivat kirjausmuutoksia kansantalouden tilinpitoon. Globaaleiksi toiminnoiksi luokitellaan valmistuttaminen ulkomailla, valmistuttaminen Suomessa, välityskauppa sekä tehtaaton valmistuttaminen. EKT2010 mukaan globaalit ilmiöt kirjataan omistusoikeuden perusteella riippumatta siitä, missä maassa tavara sijaitsee. Yritysten luokittelu globaalin toiminnon ryhmään perustuu eri lähteistä koostettujen yritystietojen analysointiin. Kansantalouden tilinpidossa globaalien yritysten analysointi on aloitettu tilastovuodesta 2012 lähtien, jolloin analysointiin 15 merkittävämpää yritystä. Tilastovuonna 2013 määrä oli kasvanut 50 yritykseen. Globaalin kaupan ja tuotannon ilmiöiden laskentamenetelmä selostetaan tarkemmin luvussa 5.17.

Tilinpidossa käsitellään erikseen yritykset, jotka luokitellaan projektitoimittajiksi. Yritykset sijaitsevat Suomessa, mutta toimittavat laajoja avaimet käteen -tyyppisiä projekteja ulkomaille esimerkiksi höyrykattiloita, paperi- ja sellutehtaita ja voimalaitoksia. Tilinpidon laskelmissa projektitoimittajien ulkomailla syntyneestä liikevaihdosta vähennetään ulkomailla maksetut palikat ja ostetut panokset. Jäljelle jäävä ulkomainen liikevaihto (marginaali) katsotaan kone- ja prosessisuunnittelun tuotannoksi ja siten Suomen palveluvienniksi. Jos ulkomaiseen projektikohteeseen viedään Suomesta panoksia, niitä ei kuitenkaan vähennetä kululaskelmasta, sillä ne näkyvät tullin tavaraviennissä.

Liikevaihdosta poistetaan arvopapereiden myynnit ja ostoista niiden hankinnat sekä arvopaperivarastojen luvut vaihto-omaisuudesta. Tieto arvopaperikaupasta pohjautuu yrityksen tilinpäätöksen liitetietoihin. Aina kun tieto on ollut saatavilla liitetiedoista, on tehty korjaukset yrityksen lukuihin. (Tilastovuodesta 2014 lähtien yritysten tilinpäätöskyselyyn lisättiin liikevaihdon erittelyyn erä ' Liikevaihto arvopaperikaupasta' ja vastaavasti kuluerittelyyn erä ' Arvopapereiden hankinta').

Yritys- ja kotitaloussektorin toimialoille lisätään harmaan talouden markkinatuotosta. Toimialoille on eri selvityksiin perustuen arvioitu harmaan talouden prosentuaaliset osuudet lähdeaineistojen ulkopuolelle jäävästä tuotoksesta. Harmaa talous on esitetty kattavasti luvussa 7.1.

3.7.2.6 Välituotekäyttö

Yritys- ja kotitaloussektorin toimialojen välituotekäyttö koostuu neljästä komponentista; välillisistä rahoituspalveluista (FISIM), aine- ja tarvikevarastojen muutoksesta, tuotantotoimintaa varten hankituista materiaaleista ja palveluista sekä liiketoiminnan muista kuluista.

FISIM-kulut saadaan tilinpidon keskitetystä laskelmasta (luku 3.8.1.7). Lainoihin ja talletuksiin liittyvät välilliset rahoituspalvelut lasketaan omina erinä.

Tuotantopanokset arvotetaan ostajan hintaan eli ostoarvoon toimipaikalle toimitettuna ilman arvonnalisäveroä. Hankintojen arvotuksessa on otettava huomioon ostojen oikaisuerät. Näitä eriä ovat rahti-, huolinta-, pakkaus- yms. menot. Ostomenot esitetään näillä ns. liitännäismenoilla lisättyinä. Ostojen vähennyksenä kirjataan paitsi arvonnalisävero myös saadut alennukset sekä myynti hankintahintaan henkilökunnalle.

Tilinpidon laskentasovelluksen yritys- ja kotitaloussektorin välituotekäyttöosio on rakennettu siten, että se vastaa rakennetilastosta saatavia tuotantopanostietoja. Rakennetilaston kuluerittely sisältää tuloslaskelman kohdat; osot tilikauden aikana, ulkopuoliset palvelet ja liiketoiminnan muut kulut.

Rakennetilasto tiedustelee kyselyssään toimipaikan kalenterivuonna hankkimien tuotantopanosten arvoa karkean luokittelun mukaan. Hankinnat ilmoitetaan ilman varastojen muutoksia. Tilinpidossa **materiaaleihin ja palveluihin** sisällytetään seuraavat tuotantopanokset:

- Aineiden ja tarvikkeiden hankinta: Aineisiin ja tarvikkeisiin luetaan materiaalit, joita käytetään välittömästi tavaroiden valmistukseen (raaka-aineet, puolivalmisteet, lisäaineet, osat sekä pienet ei-aktivoitavat työkalut ja välineet). Aineisiin ja tarvikkeisiin luetaan myös aputarvikkeet (voiteluaineet, vesi yms.), mutta ei konttori- ja muita näihin luettavia tarvikkeita.
- Pakkausaineiden hankinta: Sisältää toimipaikan valmistamien tai välittämien tavaroiden pakkaamiseen käytettävät aineet ja tarvikkeet.
- Polttoaineiden hankinta: Polttoaineiksi luetaan yrityksen tuotannollisen toiminnan tai sen ajoneuvojen energialähteiksi hankitut aineet.

- Teetetyt korjaus-, kunnossapito- ja asennustyöt: Sisältää toimipaikan ulkopuolisilla teetettyjen oman tuotantokoneiston ja laitteiden sekä rakennusten korjaus-, kunnossapito-, ja asennustöiden arvo. Kulu sisältää myös laskutettujen materiaalien arvon.
- Alihankintatyö: Toimipaikan alihankkijalle maksettu korvaus tehdystä työstä, joka kohdentuu tuotteiden valmistukseen tai myytäviin palveluihin.
- Työvoiman vuokraus: Sisältää toimipaikan suorittamat maksut työvoiman käytöstä työvoimaa vuokraavalle yritykselle.

Muiden hankittujen tuotantopanosten arvoon sisältyvät lähinnä ulkopuolisilta hankittujen ns. ei-teollisten palvelujen sekä vaihto-omaisuuteen kuuluvien tarvikkeiden aiheuttamat kulut kalenterivuonna. Tilinpidossa **liiketoiminnan muihin kuluihin** sisällytetään rakennetilaston kuluerät:

- Sähkön hankinta omaan käyttöön: Sähköenergian hankinta käsittää tuotantoprosessissa käytetyn sähkön lisäksi myös toimipaikan tilojen valaistukseen, tuuletukseen, lämmitykseen ym. käytetyn sähkön.
- Lämmön hankinta omaan käyttöön: Lämpöenergian hankintaan luetaan toimipaikan tuotantoprosessissa käytetyn lämmön lisäksi myös tilojen lämmitykseen käytetty energia.
- Tutkimus- ja kehittämiskulut: Tutkimusmenoilla tarkoitetaan ulkopuolisilta yrityksiltä hankittuja tutkimus- ja kehittämismenoja.
- Kuljetus- ja varastointipalvelut: Erä sisältää yrityksen ulkopuolelta ostetut kuljetus- ja varastointipalvelut sekä terminaali- ja lastinkäsittelypalvelut.
- Mainos-, myynti- ja markkinointikulut: Tähän kuuluvat yrityksen ulkopuolelta hankitut mainos-, myynti- ja markkinointikulut kuten mainostoimistojen palvelut, messujen yms. tuote-esittelytilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvat kulut.
- Atk-palvelut, suunnittelu- ja ohjelmointikulut: Erä sisältää yrityksen ulkopuolelta hankitut, asiakkaan laskuun tapahtuvat atk-palvelut. Myös tietokoneiden korjaus ja huolto sisältyy tähän kuluerään.
- Kulut patenteista ja lisensseistä: Patenttien ja lisenssien käyttöoikeuksista maksetut korvaukset.
- Leasing-vuokrat: Tässä rakennetilaston erässä esitetään yrityksen leasing-sopimuksella vuokraamien käyttöomaisuushyödykkeiden vuokratulot. Leasing-sopimus voi olla rahoitus- tai käyttöleasing.
- Muut vuokrat: Erä sisältää asuinrakennusten ja huoneistojen sekä liike-, tehdas-, konttori-, varasto-, ym. rakennuksista maksetut vuokratulot.
- Edustuskulut
- Muut kuin edellä mainitut kulut: Tämä erä sisältää tuloslaskelman muut liiketoiminnan kulut, joita ei ole kohdistettu yllämainittuihin eriin. Muihin kuluihin sisältyvät esimerkiksi maksetut provisiot, pos-

ti- ja jakelukulut, pankki-, lakiasia- ja lakiasiain-, tilitoimisto-, vakuutus-, järjestö- yms. palvelut ja matkakulut.

Yllä mainittujen hankittujen tuotantopanosten arvosta päästään käytettyjen välituotepanosten arvoon ottamalla huomioon **vaihto-omaisuusvarastoissa** kalenterivuoden aikana tapahtuneet muutokset. Kansantalouden tilinpidossa välituotekäyttöön lasketaan aineiden ja tarvikkeiden varastojen muutos. Varastoarvoissa aineet ja tarvikkeet sisältävät myös pakkausaineet ja välittömästi energianlähteenä käytettävät polttoaineet. Varastojen laskennasta tarkemmin on selitetty luvussa 5.11.

3.7.2.6.1 Välituotekäytön rajatapaukset

Saman yrityksen muilta toimipaikoilta hankitut tuotantopanokset arvotetaan kuten ostot ulkopuolisilta. Ellei yrityksen sisäisiä ostoja voida arvottaa niiden todellisen markkinahinnan perusteella, arvostus suoritetaan tuotantokustannusten perusteella. Rakennetilastossa osa sisäisistä ostoista saadaan suoran kyselyn tuloksena (teollisuuden toimipaikkatiedustelu), osa estimoidaan menetelmällisesti esimerkiksi kyselyn ulkopuolelle jääneiden yritysten ostot aputoimipaikoilta.

Kansantalouden tilinpidossa välituotekäyttöön luetaan vain käyttöleasingvuokrat. Rakennetilaston leasing-vuokrat sisältyvät käyttö- ja rahoitusleasing-kulut. Tästä johtuen rakennetilaston vuokratuloista on vähennettävä yritys sektorin maksamat rahoitusleasingvuokrat, jolloin jäljelle jää vain käyttöleasing. Tieto yritys sektorin rahoitusleasing-vuokrista saadaan Tilastokeskuksen tuottamasta rahoitusleasing-tilastosta. Maksetuista rahoitusleasing-vuokrista saadaan vain tieto päätoimialoittain (toimialat B-S). Jako tilinpidon laskentatoimialoille tehdään rakennetilaston leasing-vuokrien toimialoittaisella jaolla. Kuvaus rahoitusleasing-tilastosta on luvussa 10.

Rakennetilastossa tutkimus- ja kehittämiskulut (T&K) sisältyvät yrityksen tuloslaskelman kuluihin. Yrityksillä on myös mahdollisuus aktivoida T&K-menoja taseeseen. Kansantalouden tilinpidossa aktivoidut tutkimus- ja kehittämismenot lisätään tuloslaskelman T&K-kuluihin, jolloin saadaan tutkimus- ja kehittämiskulut yhteensä tilikauden aikana. ESA2010 mukaan nämä kulut ovat käyttöomaisuuden lisäyksiä, jotka on siirrettävä tutkimus- ja kehittämisen investointeihin. Tästä johtuen välituotekäytön laskennassa T&K-kulut vähennetään ja vastaava luku siirretään investointeihin toimialoittain. Poikkeuksena ovat tapaukset, jossa yrityksen ostamat tutkimus- ja kehittämispalvelut ovat yrityksen oman tutkimusyksikön panoksia, jolloin ne luetaan kuluksi ja kirjataan tilinpidon välituotekäyttöön eikä niitä siirretä investointeihin. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan välituotekäyttövähennykset lasketaan tilinpidon keskitetyssä laskelmassa, josta enemmän luvussa 5.10.3.8.

Kansantalouden tilinpidossa tietokoneohjelmistot luetaan aineettomiin kiinteisiin varoihin (kiinteän pääoman bruttomuodostukseen). Tähän luetaan ostetut ohjelmistot sekä myös omaan käyttöön tehdyt ohjelmistot silloin kun niiden tuotantokustannukset ovat merkittävät. Osa ohjelmistojen hankintakustannuksista sisältyy rakennetilaston kuluerään atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikulut. Osa hankintakustannuksista on aktivoitu suoraan taseeseen.

Rakennetilaston kyselyssä tiedustellaan taseen liitetietona investointeja atk-ohjelmistoihin. Yritys- ja kotitaloussektorin atk-investointien kokonaistasoa on verrattu rakennetilaston kyselyn tulokseen, josta johtuen atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikuluerästä vähennetään 30 % toimialoittain.

Rakennetilastosta saadaan tiedot tuloslaskelman muihin kuluihin sisältyvistä eristä, joiden ei katsota liittyvän tuotantoprosessiin ja siten niitä ei lueta tilinpidon välituotekäyttöön. Näitä eriä ovat käyttöomaisuuden luovutustappiot, annetut lahjoitukset, myyntisaamisten arvonalentumiset, veronkorotukset, sakot, fuusiotappiot, pakolliset varaukset sekä muut vähennyskelvottomat kulut. Tilinpidon lähdeaineistoajossa erät vähennetään muut kulut- erästä ennen kuin data siirretään laskentasovellukseen.

Edellä suoritetun vähennyksien jälkeenkin tuloslaskelman muihin kuluihin jää joukko kulueriä, joita ei katsota kuuluvaksi välituotekäyttöön. Näiden kuluerien suuruuksista ei saada tietoa rakennetilastosta vaan niiden arvot tulevat tilinpidon keskitetyistä laskelmista. Muista kuluista vähennettäviä eriä ovat ajoneuvovero ja jätevero, kiinteistöverot, luontoismuotoiset sosiaalietuudet ja osa omaisuuden vakuutusmaksuista. Näillä korjauserillä on tuotantotilin laskentasovelluksessa oma lähdeaineistoprosessinsa, jota kautta arvo saadaan muista kuluista vähennettyä.

3.7.2.7 Laskennan tarkastelut

Kansantalouden tilinpidon laskentakierroksella laaditaan yritys- ja kotitaloussektorin toimialoittaiset tuotos- ja välituotekäyttötasot sekä tehdään korjauksia edellä lueteltuihin tuotos- ja välituotekäyttöerittelyihin. Nämä erittelyt toimivat syötteenä tarjonta- ja käyttötaulukkoille, joiden laadintaprosessissa aineistomuuttajat jaetaan edelleen KTTL-tuotteisiin (luku 6.1.2.1).

Tilinpidon lukuja tarkastellaan kuutioselaimen avulla, johon on muodostettu valmiita **toimialoittaisia analyysinäkymiä**. Näkymä on siltä osin rajoittava, että siitä ei pysty porautumaan tarkemmalle tasolle yritys- tai toimipaikka-kohtaisiin tietoihin. Laskennan avuksi on siten tehty tietokoneohjelma, joka laatii vakimuotoiset excel-taulukot toimialasta. Taulukoihin tulostuvat toimialalle kuuluvat toimipaikat ja näiden laskentaan tarvittavat tiedot (tuotos- ja välituotekäyttöerittely). Lisäksi omaksi tauluiksi tulostuvat toimialalle tulleet uudet toimipaikat ja sieltä poistuneet toimipaikat.

Usein toimialaisesta tarkastelusta on siirryttävä **yrityskohtaisiin tarkasteluihin**. Yrityskohtaisia tarkasteluja (oikeudellinen yksikkö) varten tuotetaan yrityskohtainen excel-taulukkopaketti, joka sisältää yrityksen rakennetilaston tiedot jaettuna toimialoittain sekä tarkemmin toimipaikoittain. Lisäksi tietojen tarkistamista ja korjaamista varten taulukkopakettiin tulostuu yrityksen tiedot keskeisistä lähdeaineistoista. Näitä tietoja ovat yrityksen tuottamat hyödykkeet ja käytetyt raaka-aineet (hyödyketuotannon kysely), yrityksen myynnin jakautuminen kotimaahan ja ulkomaille sekä myynti ulkomailta ulkomaille (myyntitiedustelu), yrityksen palveluiden vienti ja tuonti (palveluiden ulkomaankauppa), yrityksen tavaravienti ja tuonti (tullin tiedot) sekä kausiveroaineiston tiedot. Yritystarkastelussa katsotaan toiminnan kokonaisuutta tarjonta-kysyntä -näkökulmasta. Mitä yritys ostaa (raaka-aineet, kotimaa/tuonti), miten yritys valmistaa (oma tuotanto, alihankinta, valmistus ul-

komailla), mitä yritys valmistaa (tavarat, palvelut) ja minne tuotanto menee (kotimaan kysyntä, vienti, varastot, yrityksen oma käyttö). Eri lähdeaineistoja verrataan keskenään, jotta nähdään ovatko ne keskenään yhtenevät eli antavat yrityksen toiminnasta yhdenmukaisen kuvan (konsistenssitarkastelu). Jos korjattavaa löytyy, esimerkiksi tuotoksen erittelyihin, tehdään korjaus tilinpidon laskentasovellukseen korjaussarakkeeseen ja tarpeen mukaan viestitään korjauksesta lähdeaineistoihin.

Aineiston korjauksia varten tilinpidon laskentasovelluksessa on kuusi korjaussaraketta kutakin korjaustyyppiä varten. Luvussa 7.1.1. kerrotaan millaisia korjauksia aineistoon tehdään ja mihin korjaussarakkeeseen ne kohdenneetaan.

Laskennan loppuvaiheessa jokainen yritys- ja kotitaloussektorin toimiala käydään läpi yhteenvetopalaverissa. Ensimmäisellä palaverikierroksella tarkastetaan käypähintaisten lukujen arvomuutoksia verrattuna edelliseen vuoteen sekä toimialan yhtenevyys tuotoksen, välituotekäytön, arvonlisäyksen, palkkojen sekä työllisten osalta. Jos jotakin epäselvää havaitaan toimialan luvuissa, pyritään se selvittämään ja tarvittaessa korjaamaan. Seuraava vaihe on kiinteähintaisten lukujen laskenta, joka tilinpidossa hoidetaan keskitetysti. Toinen yhteenvetopalaverikierros keskittyy toimialoittaisten kiinteähintaisten lukujen volyyymi- ja hintamuutoksiin edellisestä vuodesta. Kun toimialat on hyväksytty on laskentakierros päättynyt yritys- ja kotitaloussektorin toimialojen osalta.

Tilastokeskus on uudistanut yritystilastojen tuotantoaan tilastovuodesta 2013 lähtien. Uudistuksessa yritystilastojen tuotanto yhtenäistettiin ja uusi yritys-tuotantojärjestelmä otettiin käyttöön. Uudistus paransi yritystilastojen yhtenäisyyttä. Merkittävimmät muutokset liittyivät toimialaluokituksen, yritystietojen (mm. liikevaihto- ja henkilöstötieto) ja yritysjärjestelyn käsittelyn yhtenäistämiseen sekä päättelysääntöihin, jonka perusteella tilastoivat yritys- ja toimipaikkajoukko muodostetaan. Tilinpidon lähdeaineistona yritystilastojen yhdentymisellä ei ollut suurta vaikutuksia tilinpidon lukuihin.

3.7.3 Talonrakentaminen (412+432_439)

Talonrakentaminen käsittää seuraavat tol2008-toimialat:

- 41200 Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen
- 43210 Sähköasennus
- 43220 Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus
- 43291 Lämpö-, ääni- ja värinäeristeiden asennus
- 43292 Hissien ja liukuportaiden asennus
- 43299 Muualla luokittelematon rakennusasennus
- 43310 Rappaus
- 43320 Rakennuspuusepän asennustyöt
- 43330 Lattianpäällystys ja seinien verhoilu
- 43341 Maalaus
- 43342 Lasitus
- 43390 Muu rakennusten viimeistely

- 43910 Kattorakenteiden asennus ja kattaminen
- 43991 Rakennuskonevuokraus käyttäjineen
- 43999 Muu muualla luokittelematon erikoistunut rakennustoiminta

Tietolähteet

Laskennan pääasiallisia lähteitä ovat Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotantotilasto, korjausrakentamisen tilastot ja tutkimukset, rakennetilasto, työvoimatutkimus sekä Kuntien taloustilasto

Rakennus- ja asuntotuotantotilasto kuvaa rakennusluvanvaraisen rakennustoiminnan määrää ja tuotannon volyymia. Rakennustuotantotilastosta saadaan uudisrakentamisen käypä- ja kiinteähintaiset arvot omistaja- ja rakennusluokittain kuukausittain. Uudisrakentaminen kattaa myös olemassa olevien rakennusten laajennukset.

Uudisrakentamisen arvon laskenta perustuu kuntien rakennusvalvontaviranomaisilta kerättyihin rekisteritietoihin rakennushanke- ja vaiheilmoituksiin sekä urakkatarjousten perusteella estimoituihin käyttötarkoitukseluokittaisiin kuutiohintatietoihin.

Suomessa kaikki uudet talonrakennukset ovat luvanvaraisia, joten uudisrakentamisen arvoon sisältyy liiketaloudellisen ja omatoimisen uudisrakentamisen lisäksi myös harmaa talonrakentaminen. Uudisrakentamisen hintaindeksi saadaan implisiittisesti käypähintaisen ja kiinteähintaisen tuotannon arvon suhteena.

Korjausrakentamisen tasoa on tutkittu pääasiassa säännöllisesti toteutettujen poikkileikkaustutkimusten avulla. Viimeisin kokonaistutkimus toteutettiin vuonna 2014. Tämän lisäksi on toteutettu suppeampia korjausrakentamisen tutkimuksia. Asuinrakennusten korjausrakentamista on tutkittu tilastovuosilta 2013 ja 2014, julkisten palvelurakennusten korjausrakentamista tilastovuodelta 2013 sekä toimisto- ja liikerakennusten korjausrakentamista tilastovuodelta 2014. Korjausrakentamisesta saadaan tietoa myös alan yrityksille suunnatun kyselyn ja työvoimatutkimuksessa kysytyjen korjausrakentamiseen käytettyjen tuntien kautta.

Rakennetilastoa ja työvoimatutkimusta käytetään yritysten ja elinkeinonharjoittajien tuotantotilin laadinnassa. Sektorin 'S1313 Paikallishallinto' talonrakentamisen tuotantotili perustuu **Kuntien taloustilaston** tietoihin.

Laskennan yleisratkaisu

Talonrakentamisen tuotantotili muodostetaan kahdessa eri vaiheessa. Talonrakentamisen kaikkien laskentasektoreiden yhteenlaskettu tuotos lasketaan uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen tuotannon summana.

Toisessa vaiheessa edellä laskettu yhteistuotos jaetaan sektoreille eri lähteiden avulla.

Toimialalle '412+432_439 Talonrakentaminen' kirjataan talonrakentamisen päätuotanto. Sektoreiden 'S11 Yritykset' ja 'S14 Kotitaloudet' talonraken-

taminen on päätuotantoa. Sen sijaan osa sektorin 'S1313 Paikallishallinto' talonrakentamisen tuotannosta kirjataan muille toimialoille näiden sivutuotantona.

Rakennuspalvelujen ulkomaankauppa kirjataan palvelujen tuontiin ja vientiin. Rakennuspalvelujen tuonti ja vienti eivät vaikuta talonrakentamisen tuotokseen. Rakennuspalvelujen tuonti sisältyy talonrakentamisen välituotekäyttöön.

Talonrakennuspalveluiden tuotanto

Talonrakentamisen tuotos lasketaan uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen arvojen summana. Investointilaskelmia varten talonrakentamisen tuotos jaetaan rakennustyypeittäin sekä rakentamislajeittain kuuteen osaan seuraavasti:

Taulukko 16. Talonrakentamisen tuotos vuonna 2012, miljoonaa euroa käyvin hinnoin

	Asuin- rakennukset	Muut talon- rakennukset	Kaikki talon- rakennukset
Uudisrakentaminen	6 366	5 918	12 284
Korjausrakentaminen	6 469	3 478	9 946
Vuosikorjaukset	2 452	1 641	4 093
Peruskorjaukset	4 016	1 837	5 853
Yhteensä	12 835	9 395	22 230

Uudisrakentamisen käypähintaiset arvot asuinrakennuksille ja muille talonrakennuksille saadaan Tilastokeskuksen rakennustuotantotilastosta, joka sisältää uudisrakentamisen uudishintaiset arvot omistaja- ja rakennusluokittain. Uudishinnalla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tarvitaan uuden, ominaisuuksiltaan tietynlaisen rakennuksen tuottamiseen. Uudishinta kattaa rakennustekniikan (alue-, talo- ja tilarakenteet), talotekniikan (LVIS- ja tietojärjestelmät, talolaitteet), hankepalvelut (rakentamis-, rakennuttamis- ja suunnittelupalvelut) sekä liittymät verkostoihin.

Uudisrakentaminen kattaa kaiken Suomessa tapahtuvan luvanvaraisen uudisrakentamisen. Uudisrakentamisen arvosta arviolta 4,5 prosenttia on pohjarakentamista, joka kuuluisi toimialaluokituksen mukaan maa- ja vesirakentamiseen, mutta kirjataan Suomessa talonrakentamiseen.

Taulukko 17. Talonrakentamisen tuotoksen määräytyminen

UUDISRAKENTAMISEN VOLYYMI	HINTATIEDOT	KORJAUSRAKENTAMISEN VOLYYMI
Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset	Talonrakennuksen kustannustieto	Tilastokeskus

<ul style="list-style-type: none"> * Uudisrakentaminen <p>Tietosisältö (mm.)</p> <ul style="list-style-type: none"> * rakennuksen käyttötarkoitus * investoija (omistajaluokka) * rakennuksen volyymi (m3) * standardiluokitukset * kerrosluku * rakennustapa 	<p>(Haahtela Kehitys Oy)</p> <ul style="list-style-type: none"> * Uudisrakentamisen hinnat <p>Tietosisältö (mm.)</p> <ul style="list-style-type: none"> * rakennuksen käyttötarkoitus * rakennuksen volyymi (m3) * kerrosluku * rakennustapa * hinnat alueittain * rakennustapa 	<ul style="list-style-type: none"> * Korjausrakentamisen tutkimukset * Rakennuslupahakemukset * Korjausrakentamisen liikevaihto * Työvoimatutkimuksen työtunnit <p>Tietosisältö</p> <ul style="list-style-type: none"> * korjausrakentamisen arvo ja volyymi * rakennustyyppikohtainen korjausrakentaminen 	
↓		↓	
<p>UUDISRAKENTAMISEN TUOTOS PERUSHINTAAN</p>		<p>KORJAUSRAKENTAMISEN TUOTOS PERUSHINTAAN</p>	
<ul style="list-style-type: none"> * käyvin ja kiintein hinnoin * sisältää rakentajan voittomarginaalin * 14 omistajaluokkaa → sektorijako * omatoiminen/liiketaloudellinen uudisrakentaminen * 14 käyttötarkoitusluokkaa → asuin/muu uudisrakentaminen 		<ul style="list-style-type: none"> * käyvin ja kiintein hinnoin * sisältää rakentajan voittomarginaalin * liiketaloudellinen ja omatoiminen korjausrakentaminen 	

Korjausrakentamisen tuotos pohjautuu toistuvien tutkimusten tuottamaan tietoon korjausrakentamisen tasosta. Tutkimukset on toteuttanut mm. Valtion Teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) rakennustuotantolaboratorio vuosina 1990 (KORVO90), 1995 (KORVO95) sekä 2000 (REMO2000). Uusimman tilastovuotta 2013 koskeneen kokonaistutkimuksen toteutti korjausrakentamiseen keskittynyt konsulttiyhtiö Rakennustutkimus RTS. Otostutkimuksissa korjausrakentamisen arvoa on tarkasteltu korjaustoimenpiteittäin ja talotyypeittäin sekä perus- että ostajahintaisina. Korjausrakentamisen jako vuosikorjausten ja peruskorjausten viimeisimpien vuosien osalta perustuu RTS:n tutkimukseen.

Korjausrakentamisen tasoa pyritään tutkimaan vuosittaisilla toteuttavilla pienemmillä otostutkimuksilla. Vuosina 2014 ja 2015 Tilastokeskuksessa on toteutettu asuinrakennuksia koskeva korjausrakennustutkimus. Muiden talonrakennusten korjausrakentamisen osalta vuonna 2014 toteutettiin julkisten palvelurakennusten ja vuonna 2015 liike- ja toimistorakennusten otostutkimukset.

Tilastokeskuksen omien otostutkimusten kattavuutta voidaan arvioida kahdella tapaa. Ilmiselvä kattavuuden mittari saadaan siitä, kuinka hyvin otoskehikko kattaa koko rakennuskannan. Tässä suhteessa kattavuusongelmia on

erityisesti muiden talonrakennusten korjausrakentamisessa, jonka osalta vuosittaiset otokset kattavat vain osan rakennuskannasta.

Toisena kattavuusmittarina voidaan arvioida sitä, kuin hyvin erityyppisiä korjausrakentamiseen liittyviä korjaustöitä saadaan kyselyllä tavoitettua. Asuinrakennusten osalta Tilastokeskusten omien otostutkimusten ulkopuolelle jäävät vapaa-ajan rakennusten korjaukset ja asukkaiden oman työn arvo eli yhteensä noin 35 prosenttia asuinrakennusten korjausten arvosta. Arvio tämän otostutkimuksen ulkopuolelle jäävän osuuden kehityksestä ajassa perustuu asiantuntija-arvioon. Muiden kuin asuinrakennusten osalta tämä kattavuusnäkökulma ei ole oleellinen.

Kattavuusongelmien tähden korjausrakentamisen kokonaistaso joudutaan osin arvioimaan hinta- ja volyymimuutosten avulla. Arvioinnin apuna käytetään korjausrakentamisen liikevaihtotietoja ja talonrakennusalan ammattirakentajien työtunteja.

Peruskorjauksen ja vuosikorjauksen rajanveto on hankalaa. Peruskorjaus tai -parannus määritellään usein korjausrakentamiseksi, jolla rakennus muutetaan entistä paremmin tarkoitukseensa soveltuvaksi ja jonka seurauksena ylitetään rakennuksen aiemmin saavutettu laatu tai arvo. Vuosikorjaus tai kunnossapito määritellään tavanomaiseksi, säännölliseksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on säilyttää rakennus enintään alkuperäistä vastaavalla laadullisella tasolla. Tilinpidossa peruskorjaukset kirjataan kysyntäpuolella investoinneiksi ja vuosikorjaukset välituotekäytöksi.

Peruskorjauksen ja vuosikorjauksen suhdetta on kyetty selvittämään lähinnä määrävuosittain tehtyjen kokonaistutkimusten yhteydessä. Käytännössä jako vuosi- ja peruskorjaukseen perustuu asiantuntija-arvioon.

Talonrakentamisen tuotantotilin laskenta sektoreittain

S11 Yritykset

Yritysten **markkinatuotos (P11)** määräytyy talonrakennuspalveluiden kokonaistason (uudisrakentaminen + korjausrakentaminen) ja muiden sektoreiden ('S14 Kotitaloudet', 'S1313 Paikallishallinto') tuotannon erotuksena. Toisin sanoen yritykset tuottavat sen osan talonrakennuspalveluista, joita ei tuoteta muilla sektoreilla.

Yritysten **tuotos omaan loppukäyttöön (P12)** koostuu omaan käyttöön tuotetuista tutkimus- ja kehityspalveluista. Erä saadaan keskitetyistä laskelmista.

Yritysten **välituotekäytön (P22)** tuotossuhde lasketaan osuutena tuotoksesta rakennetilaston tiedoista. Rakennetilaston tiedoista tuotos määritetään liikevaihdon (pl. aliurakointi), valmisteverastojen muutoksen, valmistus omaan käyttöön -erän ja liiketoiminnan muiden tuottojen summana. Välituotekäyttö määritetään varaston muutoksen, ulkopuolisten palveluiden (pl. aliurakointi), leasingvuokrien (pl. rahoitusleasing), muiden vuokrien ja muiden kulujen summana. Rakennuspalvelujen tuonti sisältyy talonrakentamisen välituotekäyttöön.

Yritysten **FISIM (P119)** saadaan keskitetyistä laskelmista.

Yritysten **kiinteän pääoman kuluminen (P51C)** saadaan keskitetyistä pääomakantalaskelmista.

Yritysten **työsuhdeoptiot (D111)** saadaan keskitetyistä laskelmista.

Yritysten **muiden palkkojen (D112)** peruslähteenä käytetään rakennetilastoja. Tämän lisäksi yrityksille kirjataan harmaita palkkoja. Harmaiden palkkojen taso perustuu asiantuntija-arvioon ja on yhteydessä talonrakentamisen yritysten työllisten määrään.

Työnantajien sosiaaliturvamaksut (D12) on arvioitu yleisten sosiaaliturvamaksujen prosentiosuuksien avulla.

Työllisten (E11, E12) määrää arvioidaan työvoimatutkimuksen ja rakennetilaston avulla. Yritysten työllisiin kirjataan myös harmaita yrittäjiä ja palkan-saajia.

S14-T10 Kotitaloudet

Kotitaloussektorin markkinatuottajia ovat elinkeinonharjoittajat ja harmaat rakentajat. Kummankin tuotanto lasketaan markkinatuotannoksi (P11). Elinkeinonharjoittajakotitalouksia ovat kaikki liikkeen- ja ammatinharjoittajat, joiden henkilöstö työvuosina jää alle kahden. Niiden **markkinatuotos (P11)** lasketaan rakennetilaston aineistosta tuotoserien liikevaihdon (pl. aliurakointi), valmisteverastojen muutoksen, valmistus omaan käyttöön -erän ja liiketoiminnan muiden tuottojen summana. Harmaiden talonrakentajien tuotos arvioidaan yhdessä harmaan työllisyyden kanssa. Käytännössä yhteensovittaminen tarkoittaa sitä, että harmaan tuotoksen ja harmaan työllisyyden vuosimuutokset ovat järkeviä suhteessa toisiinsa. Harmaalle tuotannon arvio perustuu asiantuntija-arvioon.

Elinkeinonharjoittajakotitalouksien **välituotekäyttö (P22)** lasketaan rakennetilaston välituotekäyttöerien varaston muutoksen, ulkopuolisten palveluiden (pl. aliurakointi), leasingvuokrien (pl. rahoitusleasing), muiden vuokrien ja muiden kulujen summana. Harmaiden rakentajien välituotekäyttö on oletettu 25 prosentiksi. Oletus perustuu arvioon siitä, että harmaat yrittäjät tekevät työnsä lähinnä kotitalouksille, jotka itse hankkivat työssä tarvittavat rakennusmateriaalit.

Elinkeinonharjoittaja kotitalouksien **fisim (P119)** lasketaan keskitetysti.

Elinkeinonharjoittaja kotitalouksien **palkat ja palkkiot (D11)** saadaan rakennetilastosta. Harmaille rakentajille ei kirjata maksettuja palkkoja. Harmaita palkkoja tarkastellaan lähinnä toimialan kokonaistasolla, joten harmaille työntekijöille maksetut palkat on kirjattu yrityssektorin ja elinkeinonharjoittajakotitalouksien maksettuihin palkkoihin.

Elinkeinonharjoittajien **työnantajien sosiaaliturvamaksut (D12)** on arvioitu yleisten sosiaaliturvamaksujen prosenttiosuuksien avulla. Harmaille rakentajille ei lasketa sosiaaliturvamaksuja.

Elinkeinonharjoittajien **työllisten (E11, E12)** määrää arvioidaan rakennetilaston avulla.

Harmaiden rakentajien määrästä ei ole tehty kattavia tutkimuksia. Harmaiden rakentajien työllisyys perustuu asiantuntija-arvioon.

S14-T20 Kotitaloudet

Omatoimisesta rakentamisesta uudisrakentaminen ja peruskorjaus luetaan tuotokseksi omaan loppukäyttöön (P12), vuosikorjaukset kirjataan markkinatuotokseen (P11). Vuosikorjausten kirjaus markkinatuotokseksi on perusteltua sen perusteella, että vuosikorjauksen tuotantoa käytetään välituotekäyttönä toisella toimialalla ('68202 Asuntojen hallinta').

Omatoimisen talonrakentamisen kehityksestä ei ole yksiselitteistä tietoa. Tästä syystä omatoimisen talonrakentamisen tuotoksen kehitys perustuu vuosimuutosmittareihin. **Markkinatuotoksen (P11)** kehitys on kytketty asuinrakennusten vuosikorjauksen kehitykseen. **Tuotoksen omaan loppukäyttöön (P12)** oletetaan kehittyvän omakotitalojen ja vapaa-ajan rakennusten ei-liiketaloudellisen uudisrakentamisen tahtiin. Sekä markkinatuotos että tuotos omaan loppukäyttöön sisältävät arvion kotitalouksien oman työn osuudesta.

Omatoimisen talonrakentamisen **välituotekäytön (P22)** osuudeksi on arvioitu 65 prosenttia tuotoksesta.

Taulukko 18. Talonrakentamisen tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys sektoreittain vuonna 2012, miljoonaa euroa käyvin hinnoin

	P1	P11	P12	P2	B1GPH
S11	17 858	17 823	35	11 300	6 558
S14	4 251	3 141	1 110	2 373	1 878
S14-T10	1 815	1 815		767	1 048
S14-T20	2 436	1 326	1 110	1 606	830
S1313	103	103		48	55
Yhteensä	22 212	21 067	1 145	13 721	8 491

S1313 Paikallishallinto

Paikallishallinnon eli kuntien ja kuntayhtymien talonrakentamisen toimiala '412+432_439 talonrakentaminen' sisältää kuntien itse tuottamien talonrakennuspalvelujen määrän. Tieto määrästä saadaan kuntien taloustilastosta, jossa eritellään kuntien omajohtoisen rakentamisen määrä tavaratyypeittäin

ja kulujen jakaantuminen palkkoihin, sosiaaliturvamaksuihin sekä tavaroihin ja palveluihin.

Toimialan tuotoksen määräksi saadaan kuntien raportoima itsetuotettujen talonrakennusinvestointien määrä. Toimialan välituotekäytöksi kirjataan kuntataloustilaston omajohtoisen rakentamisen kulut aineisiin ja tarvikkeisiin. Työllisten määrä arvioidaan kuntataloustilastoon kirjattujen palkkojen määrän avulla.

3.7.4 Asuminen

Asuminen on jaettu Suomessa kahdelle toimialalle. Toimiala '68201 Asuntojen vuokraus' kattaa asuntojen ja vapaa-ajan rakennusten vuokraustoiminnan. Toimiala '68202 Asuntojen hallinta' puolestaan kuvaa asuntojen ja vapaa-ajan rakennusten omistamiseen liittyvää toimintaa.

Sektoreiden 'S1311 Valtionhallinto' sekä 'S1313 Paikallishallinto' tuotanto eli saadut asumisvuokrat kuvataan sivutuotantona. Sivutuotanto sisältyy mainittujen sektoreiden muiden toimialojen tuotantoon, eikä sitä tästä syystä kirjata erikseen toimialan '68201 Asuntojen vuokraus' tuotantoon.

Lähteet

Laskennan lähteinä käytetään asuntokantaa, vuokratilastoa, Asunto-osakeyhtiöiden taloustilastoa ja kulutustutkimusta.

Asuntokantatilasto kuvaa koko maan rakennuskantaa eri käyttötarkoituksiin luokiteltuna. Tilastossa kaikki Suomen yksittäiset asunnot luokitellaan rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisen talotyypin, rakentamisvuoden, asunnon koon ja huoneistotyypin, hallintaperusteen, varusteiden ja varustetasojen, asumistiheyden ja sijainnin mukaan. Asuntokantatilasto tuotetaan vuosittain Väestörekisterikeskuksen ylläpitämistä rakennus- ja huoneistotiedoista.

Vuokratilasto kuvaa koko vuokra-asuntokannan vuokratasoa ja vuokratason muutosta edellisestä vuodesta. Vuokratäsite sisältää erikseen maksettavat vesimaksut ja lämmityskustannukset. Vuokratilastoa tuotetaan neljännesvuosittain ja vuosittain.

Vuokratilastot tuotetaan rekisteri- ja otostutkimusyhdistelmänä. Neljännesvuositilaston tietojen perustana on kuukausittain suoritettavan työvoimatutkimuksen yhteydessä kerättävä haastatteluaineisto. Kuukausittain haastattelaan noin 1500 henkilöä. Yhden tutkimuskuukauden otos koostuu viidestä rotaatioryhmästä, jotka ovat tulleet työvoimatutkimukseen mukaan eri aikoina. Tutkimuskuukauden kohdejoukko vaihtuu asteittain siten, että kolmannes vastaajajoukosta vaihtuu kuukausittain. Vuositilaston laadinnassa käytetään em. haastatteluaineistoja ja Kansaneläkelaitoksen asumistukirekisterin vuokratietoja. Lisäksi tilastojen laadinnassa käytetään Tilastokeskuksen asuntokanta-aineistoa, muuttoaineistoja sekä väestörakennetietoja.

Asunto-osakeyhtiöiden taloustilasto mittaa asuntoyhteisön asumiskustannuksia. Tilastosta selviää myös, miten asuntoyhteisöt rahoittavat menonsa, eli mistä näiden tulot muodostuvat ja mitä asukas joutuu asumisesta maksamaan.

Asuntoyhteisöjen tiedot perustuvat kerran vuodessa noin 3 000 asunto-osakeyhtiölle tehtävään kyselyyn. Kolmannes otoksesta vaihtuu vuosittain. Tilastoon sisältyvistä yhtiöistä 58 prosenttia on kerrostaloyhtiöitä ja 42 prosenttia rivitaloyhtiöitä.

Kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, käytössä olevia kestopavaroita sekä tuloja. Lisäksi tutkimus tuottaa tiedot yhteiskunnallisten palvelujen käytöstä saatavasta etuudesta ja kotiin ostettujen elintarvikkeiden määristä.

Tutkimus on otostutkimus, jonka tiedot kerättiin vuonna 2012 puhelinhaastatteluilla, kotitalouksien keräämistä kuiteista ja täyttämistä päiväkirjoista sekä hallinnollisista rekisteriaineistoista. Vuodesta 1966 lähtien kulutustutkimuksia tehtiin säännöllisesti viiden vuoden välein aina vuoteen 1990 asti. Vuosina 1994–1996 kulutustutkimus valmistui vuosittain. Sen jälkeen kulutustutkimuksia on tehty vuosina 1998, 2001, 2006 ja 2012.

Laskennan yleisratkaisu

Asumistoimialojen tuotos muodostuu asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen todellisista ja laskennallisista vuokrista. Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) todelliset vuokrat ovat vuokra-asuntojen vuokria. Omistusasuntojen laskennalliset vuokrat arvioidaan vastaavanlaisten vuokra-asuntojen markkina-vuokrien avulla. Asuntojen tuotoksen laskennassa käytetään todellisiin vuokriin perustuvaa luokittelu- eli ns. stratifikaatiomenetelmää. Vapaa-ajan asuntojen todelliset ja laskennalliset vuokrat perustuvat todellisiin asumiskustannuksiin, jotka lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla.

Stratifikaatiomenetelmän tuottamaa asuntotuotosta korjataan tarvittaessa Kulutustutkimuksen tietojen perusteella.

Kerros- ja rivitaloasuntojen välituotekäyttö lasketaan Asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilastosta saatavien neliömetrikohtaisten kuluerien ja asuntokannan neliötietojen avulla. Omakotitalojen ja vapaa-ajan asuntojen välituotekäyttö lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla. Kulutustutkimusten välivuosina laskenta perustuu hinta ja volyyminmuutoksiin.

Tuotos: asuinrakennusten asuntovuokrat

Asuinrakennusten tuotoksen laskenta perustuu stratifioituihin asuntovuokriin ja asuntoneliöihin.

Vuokratietojen lähtökohtana on kunta. Kuntakohtaisissa neliövuokrissa on huomioitu seuraavat luokitukset:

1. Talotyyppi: erillinen pientalo (omakotitalo), rivi- tai ketjutalo sekä kerrostalo (sisältää myös talotyypin 'muut')
2. Hallintaperuste: omistusasunto, vapaarahoitteinen vuokra-asunto, arava-vuokra-asunto (sisältää myös muun hallintaperusteen, joihin kuuluvat mm. työsuhde- ja asumisoikeusasunnot)
3. Huoneluku, talotyyppikohtainen
 - * erilliset pientalot sekä rivi- ja ketjutalot
 - * 3+
 - * kerrostalot
 - * 1, 2, 3+

Käytetyt vuokrat perustuvat markkinavuokriin. Alennettuja vuokria (esim. työsuhdeasunnot) ei asuntolaskelmissa huomioida.

Vuokratilaston vuokräsitteen mukaan vuokraan lasketaan kuuluvaksi erikseen maksettavat vesimaksut ja lämmityskustannukset. Vuokraan ei ole laskettu mukaan asumiseen liittyviä muita mahdollisia käyttökorvauksia, joita ovat mm. sauna-, pesutupa- yms. korvaukset sekä sähkö- tai puhelinmaksut. Näitä 'lämpimien vuokria' sovelletaan kerros- ja rivitaloille.

Erillisten pientalojen vuokrina käytetään 'kylmiä vuokria'. 'Kylmistä vuokrasta' on poistettu lämmityskustannukset ja vesimaksut. Poiston suuruus perustuu asiantuntija-arvioon.

Kerrostalojen osalta hintatiedot saadaan huoneluvun ja alueen mukaan jaoteltuina erikseen aravavuokra-asunnoille ja muille vuokra-asunnoille. Rivitaloille sovelletaan vain yhtä huonekokoja. Erillisille pientaloille ei löydy vuokratietoja. Tästä syystä erilliselle pientaloille sovelletaan suurten kerrostaloasuntojen markkinavuokria. Kaikkien talotyyppien omistusasuntojen vuokrana käytetään vastaavan kaltaisten vuokra-asuntojen markkinavuokria.

Talotyyppikohtaiset neliötiedot saadaan asuntokantarekisteristä. Ne stratifioidaan vuosittain vuokraluokkia vastaaviksi.

Kunnittain stratifioituja neliövuokria ei estimoida vuosittain. Vuosittaiset aikasarjat muodostetaan vuokratilaston alueittaisten vuokraindexien vuosimuutosten avulla. Alueittaisissa vuokraindexeissä huomioidaan seuraavat luokittelevat tekijät:

1. Talotyyppi: rivi- ja kerrostalot yhtenä luokkana
2. Hallintaperuste: vapaarahoitteinen vuokra-asunto, aravavuokra-asunto
3. Huoneluku: 1, 2 tai 3 huonetta
4. Alue:
 - 24 suurta kaupunkia (suurimmille kaupungeille useita osaluokkia)
 - 18 läänää (suurien kaupunkien vaikutus putsattu pois)

Asuntotuotoksen tuloksia verrataan Kulutustutkimuksen tuloksiin. Vuoden 2012 Kulutustutkimuksen tulosten perusteella asuntostratifikaation vuosille

2007–2012 tuottamaa tulosta korjattiin alaspäin. Tilastovuoden 2012 osalta asuntotuotosta laskettiin noin 400 miljoonalla eurolla. Asuntotuotoksen aikasarjan korjaus huomioidaan myös tulevien vuosien tuloksissa.

Omistusasuntojen bruttovuokrat ovat kokonaisuudessaan tuotosta omaan loppukäyttöön. Vuokra-asuntojen bruttovuokrat ovat markkinatuotosta.

Asuntojen tuotokseen on laskettu Suomessa sijaitsevien asuntojen tuotos. Ulkomaalaisten Suomessa omistamien ja suomalaisten ulkomailla omistamien asuntojen tuotos käsitellään kappaleessa 5.14 Palvelujen vienti.

Tuotos: Asuinrakennusten muut vuokratulot

Erillisten pientalojen osalta autotallien ja autopaikkojen vuokran oletetaan sisältyvän sovellettuun vuokraan. Oletus perustuu asiantuntija-arvioon. Kerros- ja rivitalojen osalta muut vuokratulot vuokrat arvioidaan Asuntoyhteisöjen taloustilaston neliömetrikohtaisten tietojen ja asuntokannan neliötietojen avulla.

Kerros- ja rivitalojen muiksi vuokratuotoiksi lasketaan liike- ja toimistotiloista sekä autotalleista ja autopaikoista saadut vuokrat. Muut vuokrat kirjataan markkinatuotokseen sekä markkinatuottajilla (T10) että omaan loppukäyttöön tuottajilla (T20).

Taulukko 19. Asumisen tuotos rakennustyypeittäin vuonna 2012, miljoonaa euroa käyvin hinnoin

Hallinta- peruste	talotyyppi	lkm*	milj. m2	P1_yht	P1_asunnot	P1_vuokrat**	P2	P22	fisim	B1GPH
Yhteensä	yhteensä	3 094	233,5	23 504	23 287	217	7 058	6 152	906	16 446
Yhteensä	omakotitalo	1 035	115,7	10 640	10 640	0		2 065		
Yhteensä	rivitalo	357	25,8	2 931	2 931	0		968		
Yhteensä	kerrostalo	1 192	67,7	9 123	8 906	217		2 670		
Yhteensä	mökki	510	24,3	810	810	0		448		
vuokra	yhteensä	893	47,4	5 856	5 752	104	2 210	1 977	233	3 646
vuokra	omakotitalo	36	2,9	259	259	0		50		
vuokra	rivitalo	123	7,2	741	741	0		304		
vuokra	kerrostalo	703	35,9	4 668	4 564	104		1 533		
vuokra	mökki	31	1,4	189	189	0		90		
omistus	yhteensä	2 201	186,1	17 648	17 535	113	4 848	4 175	673	12 800
omistus	omakotitalo	999	112,9	10 381	10 381	0		2 015		
omistus	rivitalo	234	18,6	2 190	2 190	0		665		
omistus	kerrostalo	489	31,8	4 455	4 342	113		1 137		

omistus	mökki	478	22,8	621	621	0	358		
---------	-------	-----	------	-----	-----	---	-----	--	--

* Talotyyppien lukumäärät ilmaistu tuhansina

** Asunto-osaakeyhtiöiden muut vuokratulot

Tuotos: Vapaa-ajan asuntojen tuotos

Vapaa-ajan asuntojen tuotos lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla. Vuokramökkien tuotos eli markkinatuotos muodostuu eristä vuokra, korot ja tontin vuokra.

Omistusmökkien tuotos lasketaan kustannusten kautta. Pääosa omistusmökkien tuotoksesta saadaan kulutustutkimuksesta erien korjauskustannukset, vesi- ja jätevesi, palovakuutus (palvelumaksun osuus siitä), jätemaksut, nuohous ym., energia, korot, tontin vuokrat summana. Toinen puoli omistusmökkien tuotoksesta arvioidaan osuutena asumistoimialojen kulumisesta. Mökkien kulumisen on arvioitu osuutena koko toimialan (asunnot ja vapaa-ajan asunnot) kiinteän pääoman kulumisesta. Kulumisosuusarvio perustuu mökkien neliöosuuden lisäksi myös mökkien arvioituihin neliömetrikohtaisiin investointikustannuksiin. Vapaa-ajanrakennuskannan varustetaso (sähkö-, vesi-, viemäri-liitännät) katsottiin niin puutteelliseksi, että mökkineliö arvotettiin vain noin 30 prosentiksi asuinrakennusneliön arvosta.

Vuonna 2012 omistusmökkien tuotos oli 621 miljoonaa euroa. Tästä 358 miljoonaa perustuu Kulutustutkimuksen välituotekustannuksiin ja 263 miljoonaa kiinteän pääoman kulumiseen.

Kulutustutkimus on toteutettu 5-6 vuoden välein. Niinä vuosina, jolloin kulutustutkimuksen tietoja ei ole käytössä, vapaa-ajan asuntojen tuotos arvioidaan hinta- ja volyyymimuutosten avulla. Hintamuutokset saadaan kuluttajahintaindeksistä. Volyymimuutosten mittarina käytetään rakennuskannan mökkineliöiden kehitystä.

Vapaa-ajan asuntojen tuotokseen on laskettu Suomessa sijaitsevien vapaa-ajan asuntojen tuotos. Ulkomaalaisten Suomessa omistamien ja suomalaisten ulkomailla omistamien vapaa-ajan asuntojen tuotos käsitellään kappaleessa 5.14 Palvelujen vienti.

Välituotekäyttö: asuinrakennukset

Kerros- ja rivitalojen asuntojen välituotekäyttö määritellään asuntokannan neliömetritietojen ja Asuntoyhteisöjen taloustilaston neliömetrikohtaisten kuluerien avulla. Välituotekäyttöön lasketaan mukaan seuraavia eriä: hallinto, käyttö- ja huolto, ulkoalueiden huolto, siivous, lämmitys, vesi ja jätevesi, sähkö, jätehuolto, vakuutukset, vuokratulot, pienten korjausten kustannukset ja muut hoitokulut.

Erillisten pientalojen välituotekäyttöeriä ovat kulutustutkimusten tietojen avulla lasketut vesi- ja jätevesi, nuohous, jätteet, vakuutukset (omakotikiinteistön palovakuutusmaksu sekä osuus kotivakuutuksesta, palvelumaksun osuus) sekä muut maksut. Erillisten pientalojen välituotekäyttöön ei sisälly-

tetä vesi-, jätevesi- eikä lämmityskustannuksia, koska niitä ei kirjata tuotokseenkaan.

Asuinrakennusten vuosikorjausten laskenta on moniportainen. Asuinrakennusten vuosikorjausten kokonaistaso lasketaan toimialan '412+431_439 Talonrakentaminen' asuntojen vuosikorjausten perushintaisesta arvosta lisäämällä siihen arvonlisävero. Vuosikorjausten arvo sisältää kaiken rakennuksen kuntoa ylläpitävän toiminnan. Vuosikorjausten laskentaa on avattu kappaleessa 3.7.3 Talonrakentaminen.

Vuosikorjausten kokonaistaso jaetaan eri talotyypeille seuraavasti. Kerros- ja rivitalojen vuosikorjaukset lasketaan neliöiden ja Asunto-osakeyhtiöiden neliökohtaisten korjauskustannustietojen avulla. Vapaa-ajan rakennusten vuosikorjaukset lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista. Yksityiseen kuluutukseen sisältyvät vuokralaisten ja asuntojen omistajien tekemät pienet korjaukset saadaan nekin kulutustutkimuksesta. Viimein jäljelle jäävä osa kirjataan erillisten pientalojen vuosikorjauksiksi.

Väliuotekäyttö: vapaa-ajan rakennukset

Markkinatuottajien (T10) osalta väliuotekäytölle ei ole suoria lähteitä, joten väliuotekäytön taso perustuu arvioon. Markkinatuottajien väliuotekäytön rakenteen oletetaan noudattelevan omaan loppukäyttöön tuottajien väliuotekäyttörakennetta. Markkinatuottajien väliuotekäytön tasoa viedään eteenpäin hintojen muutoksen ja arvioitujen volyyminmuutosten avulla.

Omaan loppukäyttöön tuottajien (T20) väliuotekäyttö lasketaan seuraavista kulutustutkimuksen eristä: vuosikorjauskustannukset, vesi- ja jätevesi, palovakuutus (vähennettynä vakuutusyhtiöön jäävällä osuudella), jätemaksut, nuohous ym. sekä energia.

Väliuotekäyttö: fisim

Asumisen väliuotekäyttöön liittyvä fisim lasketaan keskitetysti. Fisimin laskentaa on kuvattu kappaleessa 3.8.1.7 FISIM.

Palkansaajakorjaukset ja työllisyys

Palkansaajakorvausten lähteenä käytetään Rakennetilastoa. Toimialan työllisyys on laskettu arvioidun keskipalkan avulla.

3.7.5 Kotitalouspalvelut (T)

Kotitalouspalvelujen arvo on yhtä kuin palkat ja sosiaalivakuutusmaksut, joita kotitaloudet maksavat palkkaamilleen kokeille, palvelijoille, lasten- ja sairaanhoitajille, yksityisopettajille, autonkuljettajille ja muille työntekijöille.

Toimialalla ei ole väliuotekäyttöä eikä investointeja, koska työssä tarvittavat väliuotteet katsotaan suoraan kotitalouksien kulutusmenoiksi ja siten tuotos ja bruttoarvonlisäys ovat yhtä suuria kuin palkansaajakorvaukset.

Toimialan 97_98 työvoiman määrä on saatu Työvoimatutkimuksesta ja rajallisessa määrin Kotitaloustutkimuksesta. Tämän lisäksi tapaturmavakuutusaineisto sisältää tietoa vakuutusyhtiöiden raportoimaa tietoa toimialan 95 vakuutusmaksuista ja maksetuista palkoista.

Palkkasummaestimaatti on laskettu kertomalla työvoimatutkimuksen työtuntimäärä keskimääräisillä palkoilla. Arvioitu keskimääräinen palkka oli 11,80 euroa vuonna 2011. Tuntipalkat on saatu eräistä ammateista puhdistetusta tapaturmavakuutusaineistosta.

Työvoimatutkimuksen toimialan 95 ammatit liittyvät enimmäkseen lastenhoitoon. Työvoimatutkimuksessa ammatit, jotka puhdistettiin pois tapaturmavakuutusaineistosta (remontoijat ym.) ovat oikein koodattu asianomaisiin toimialoihin. Työvoimatutkimuksen käyttäminen on yhdenmukaista myös muiden toimialojen ja sektoreiden käyttämien lähteiden kanssa.

Yksityisten kotitalouksien työntekijöiden palvelujen arvioimiseksi käytimme tutkimusraporttia kotityön verovähennysoikeuden käytöstä (Niilola et. al., 2005). Kotityövähennys on verovähennys, joka vaatii yksityiselle sektorille maksettua korvausta palveluista, kuten siivous, asunnon korjaus tai vanhus- tai lasten hoito kotona. Palvelujen tarjoajana tulee olla yksityinen yritys tai kotitalous. Uusi verovähennysjärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2000 ja sitä on sen jälkeen laajennettu.

Kotitaloustyövähennystä kirjanneiden henkilöiden tai kotitalouksien määrä saadaan vuosittain verorekisteristä tai tulotilastoista. Perustuen tekemäänsä tutkimukseen Niilola et. al. arvioivat, että 20 prosenttia vähennyksen tehneistä on ostanut palvelut toiselta kotitaloudelta ja 80 prosenttia yksityisiltä yrityksiltä. Yritysten työntekijöiden tulisi sisältyä vastaavan toimialan työllisiin (ts. rakennustoiminta, siivouspalvelu ym.). Niistä, jotka käyttivät toisten kotitalouksien palveluja, 70 prosenttia on ostanut rakennusten korjauspalveluja. Vaikka näitä palveluja tarjoavat yksityiset kotitaloudet eikä yritykset ne sisällytetään rakennustoiminnan lukuihin. Oletettaessa, että kuusi prosenttia (0,20 x 0,30) kotitalouksista on tehnyt vähennyksen palkattuaan työntekijöitä siivoukseen, puutarhanhoitoon, sairaanhoitoon tai lastenhoitoon, saamme luvuksi 7243 kotitaloutta.

Yksinkertaisesti kertomalla kotityövähennystä käyttäneiden kotitalouksien lukumäärä (7200 kotitaloutta) muissa laskelmissa käytetyillä keskimääräisillä tuntipalkoilla ja työtunneilla saadaan arvioksi lähes 100 milj. euroa.

Harmaa työllisyys

Arvio rekisteröimättömästä kotitaloustyöstä perustuu Niilola et. al. tutkimukseen kotityöverovähennyksen käytöstä. Heidän tekemänsä tutkimus osoitti, että piilotyöllisyys aleni merkittävästi kotityöverovähennyksen käytönoton jälkeen.

Summaamalla harmaa työllisyys tilastoituun lailliseen työllisyyteen saadaan työntekijöiden kokonaismäärä, tehdyt työtunnit ja palkkojen määrä toimialalla. Maksettujen työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen määrä lasketaan prosentteina palkoista (pl. harmaat palkat) ja summataan yhteen palkkojen kanssa. Palkansaajakorvaukset on sama kuin tuotos ja arvonlisäys koska vä-

lituotteet ovat osa kotitalouspalveluja kysyvien kotitalouksien yksityisiä kulutusmenoja.

Kaikkina vuosina tarkastelua ei ole tehty näin tarkalla tasolla, vaan edeltävän vuoden tasoa on viety muutosprosenttien avulla eteenpäin tilinpidon asiantuntijoiden arvioon perustuen.

Toimialan laskentamenetelmää on uudistettu vuodesta 2013 alkaen. Laskenta perustuu nyt verottajan vuosi-ilmoitusaineistoon.

3.8 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset (S12)

3.8.1. Rahoituslaitokset ja rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S121–S127)

Sektorin tiedot koostetaan seuraavista lähteistä:

- 1) Finanssivalvonnan keräämä valvonta-aineisto. Aineisto kattaa kaikki Suomessa sijaisevat rahalaitokset, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt. Tiedot saadaan myös Suomessa sijaitsevista ulkomaisten laitosten rahoitustoimintaa harjoittavista sivuliikkeistä. Lisäksi aineistosta on eroteltavissa pois suomalaisten yksiköiden ulkomaisten sivuliikkeiden toiminta. Tiedonkeruussa kysytään rahalaitosten tilinpäätöstiedot sekä muita Finanssivalvonnan valvontatehtäviin liittyviä tietoja. Keruu pitää sisällään myös erillislomakkeet, joilla kysytään kansantalouden tilinpidon tarvitsemia erittelyitä. Lähdettä käytetään sektorien S122 ja S126 laskennassa.
- 2) Rakennetilastoaineisto. Rakennetilastoaineiston tiedot perustuvat pitkälti Verohallinnosta saatavaan yhteisövero-aineistoon. Aineisto sisältää joidenkin rahoitusta välittävien ja rahoitusta ja vakuutusta palvelevien yksiköiden tietoja, vaikkakin näiden yksiköiden osalta tiedot ovat usein puutteellisia. Monet veroaineiston erät kuten liikevaihto tai ostot saattavat sisältää toimialoilla 64 ja 66 eriä, joita ei lueta kansantalouden tilinpidossa tuotokseen tai välituotekäyttöön. Aineistosta käytetään siksi vain yksiköitä, joiden tiedot on voitu verifioida sisällöltään oikeiksi esimerkiksi yhtiöiden tilinpäätöksistä. Lähdettä käytetään sektorien S125, S126 ja S127 laskennassa.
- 3) Yhtiöiden tilinpäätökset, jotka saadaan Patentti- ja rekisterihallituksesta tai suoraan julkisesti saatavilla olevista lähteistä. Lähdettä käytetään sektorien S121, S125 ja S126 laskennassa.
- 4) Finanssivalvonnan vakuutusmeklarit – tilasto. Tästä lähteestä saadaan vakuutusmeklarien tiedot sektorille S126.

3.8.1.1. Keskuspankki (S121)

Sektorin tiedot saadaan Suomen Pankin tilinpäätöksestä. Keskuspankin tuotos lasketaan kulujen kautta. Tuotoksen laskentakaava on:

$$P1/R = P2/U + K1/U + D1/U$$

Tuotos omaan loppukäyttöön (P12/R) perustuu asiantuntija-arvioon ja koostuu lähinnä ohjelmistoinvestoinneista.

Välituotekäyttöön (P2/U) lasketaan seuraavat tilinpäätöksen erät: Palkkiokulut, setelien hankinta, vuokrat, kiinteistökulut, muut hallintokulut, valvontaja tarkastusmaksut ja jäsenmaksut, sekä muut kulut.

Kiinteän pääoman kuluminen (K1) saadaan keskitetystä laskennasta (luku 4.12).

Palkansaajakorvaukset saadaan tuloslaskelman erästä palkat ja palkkiot.

Keskuspankin markkinatuotos (P11/R) siirretään sektorin S122 välituotekäytöksi (P22/U), kuten ESA 2010:n kappaleessa 14.16 on ohjeistettu.

Keskuspankille ei lasketa FISIM -tuotosta tai välituotekäyttöä.

3.8.1.2. Muut rahalaitokset (S122)

Muiden rahalaitosten tiedot saadaan kattavasti Finanssivalvonnan tiedonkeruusta, joka kattaa kaikki rahalaitokset (MFI).

Tuotos

Rahoituslaitosten tuotos koostuu seuraavista eristä: Palkkiotuotot (välitöntä maksua vastaan tarjotut rahoituspalvelut), FISIM, rahoitusvarojen ja -velkojen hankintaan ja luovutukseen rahoitusmarkkinoilla liittyvät rahoituspalvelut ja osinko- ja vuokratuotot sijoituskiinteistöistä.

- a) Välitöntä maksua vastaan tarjotut rahoituspalvelut (ESA 2010 §3.69) saadaan tilinpäätöksen erästä palkkiotuotot.
- b) FISIM saadaan keskitetystä laskennasta (3.8.1.7)
- c) Rahoitusvarojen ja -velkojen hankintaan ja luovutukseen rahoitusmarkkinoilla liittyvien rahoituspalveluiden (ESA 2010 §3.73) laskentaan ei ole saatavissa suoraa lähdeaineistotietoa. Erän suuruus arvioidaan laskentakaavalla: Epäsuorat tuotot = Palkkiotuotot * 0,1
- d) Osinko- ja vuokratuotot sijoituskiinteistöistä. Erä saadaan suoraan Finanssivalvonnan tiedonkeruusta.

Tuotos omaan käyttöön (P12/R) saadaan keskitetystä T&K laskennasta. (5.10.3.8). Lisäksi tuotokseen omaan käyttöön lisätään vielä aiempien vuosien perusteella muodostettu arvio tuotoksesta omaan loppukäyttöön.

Taulukko 20. S122 Tuotoksen jakautuminen vuonna 2012, milj euroa

Tuotos P1R	5 019
- josta palkkiotuotot (a)	2 054

- josta FISIM (b)	2 614
- josta epäsuorat tuotot (c)	205
- josta osinko- ja vuokratuotot sijoituskiinteistöistä (d)	55
- josta tuotos omaan loppukäyttöön	91

Välituotekäyttö

Välituotekäyttö (P22/U) saadaan lähdedatan eristä: Palkkiokulut, hallintokulut, muut liiketoiminnan kulut. Muista liiketoiminnan kuluista on poistettu myyntitappiot ja fuusiotappiot. Keskuspankin markkinatuotos (P11/R) lisätään vielä sektorin S122 välituotekäytöksi (P22/U) kuten ESA 2010:n kapaleessa 14.16 on ohjeistettu.

FISIM välituotekäyttönä saadaan keskitetystä laskelmasta. (luku 3.8.1.7).

3.8.1.3. Rahastot (S123–S124)

Rahastoille ei lasketa tuotosta, välituotekäyttöä eikä muita bruttoarvonlisäystä tuottavia taloustoimia.

3.8.1.4. Muut rahoituksen välittäjät (S125)

Muiden rahoituksen välittäjien tiedot lasketaan viiden merkittävimmän toimijan julkisista tilinpäätöksistä. Näin saadut tiedot kattavat vain osan toimialan arvonlisäyksestä.

Tieto sektorin suurimmista yksiköistä saadaan yritysrekisteristä. Sektori pitää sisällään hyvin monimuotoisen joukon yrityksiä. Isolla osalla sektorin yrityksistä arvonlisäystä tuottavan toiminnan määrä on pieni ja pääasiallinen tulojen lähde ovat omaisuustulot. Tilinpäätöstietojen ja rakennetilastojen tietoja ei näille yksiköille voida käyttää, sillä monesti tilinpäätösraportoinnissa ilmoitetut tuotokseen normaalisti rinnastettavat erät sisältävät omaisuustuloja. Näistä syistä johtuen sektorin luvut haetaan suurimpien yksiköiden julkisista tilinpäätöksistä, eikä tietoja koroteta perusjoukon tasolle. Vuoden 2012 laskennassa mukaan otetut yksiköt käsittivät noin 50 prosenttia sektorin henkilöstöstä.

Sektorin tuotos saadaan laskemalla mukaan valittujen yksiköiden tuloslaskelmista palkkiotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot. Rahoitusleasing -toiminnasta lasketaan tuotokseen vain palkkiotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot.

Välituotekäyttö saadaan laskemalla mukaan valittujen yksiköiden tuloslaskelmista palkkiokulut, vuokratulot, kiinteistökulut ja muut hallintokulut.

FISIM tuotosta (P119/R) ei sektorille lasketa. FISIM välituotekäyttönä saadaan keskitetystä laskelmasta. (luku 3.8.1.7).

3.8.1.5. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S126)

Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset muodostetaan useasta eri tietolähteestä. Rahastoyhtiöiden ja sijoituspalveluyritysten tiedot saadaan Finanssivalvonnan keräämästä valvonta-aineistosta. Finanssivalvonnan aineisto on täysin kattava kyseisten yritysten osalta.

Toinen tietolähde on rakennetilastojen aineisto. Sektorilla S126 on yritysrekisterissä noin 3000 yritystä (ml. rahastoyhtiöt, vakuutusmeklarit ja sijoituspalveluyritykset), joista noin 20 suurinta valitaan laskentaan mukaan. Rakennetilastojen tietoja on S126 osalta käytetty valituille yrityksille lähes sellaisenaan, mutta joitakin yksikkötason korjauksia tietyille yrityksille tehdään. Laskennan tietoja ei koroteta perusjoukon tasolle johtuen lähdeluettelossa mainituista ongelmista rakennetilastojen aineistossa.

Kolmas, mutta selvästi pienempi joukko on vakuutusmeklarit, joiden tiedot poimitaan Finanssivalvonnan vakuutusmeklarit -tilastosta.

Taulukko 21. S126 Tuotoksen jakautuminen vuonna 2012, milj euroa

Tuotos	1 618
Markkinatuotos	1 595
- Suurimmat yritykset rakennetilastosta	712
- Sijoituspalveluyritykset	306
- Rahastoyhtiöt	545
- Vakuutusmeklarit	32
Tuotos omaan loppukäyttöön	23

Tuotos muodostetaan sijoituspalveluyhtiöille ja rahastoyhtiöille erästä palkkiotuotot. Välituotekäyttö lasketaan eristä palkkiokulut ja hallintokulut.

Rakennetilastoista poimituille suurimmille yksiköille tuotos saadaan eristä liikevaihto ja muut liiketoiminnan tuotot. P12/R saadaan suoraan erästä valmistus omaan käyttöön. Välituotekäyttö summataan eristä tavaroiden ja palveluiden ostot ja muut liiketoiminnan kulut.

Vakuutusmeklareiden tuotokseen lasketaan palkkiotuotot ja välituotekäyttöön tavaroiden ja palveluiden ostot sekä liiketoiminnan muut kulut.

Tuotos omaan käyttöön saadaan keskitetystä T&K laskennasta. (5.10.3.8).

3.8.1.6. Konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat (S127)

Sektorin pitää sisällään holding -yhtiöitä sekä pienlainaajia ja panttilainaamoita. Holding -yhtiöille ei ole muodostettu tuotantotilin eriä. Sektorin tuotantotili koostuu siten pienlainayrityksien ja panttilainaamoiden tiedoista, jotka muodostetaan rakennetilastoaineistosta. Sektorin arvonlisäys oli 37 miljoonaa euroa vuonna 2012.

3.8.1.7 FISIM

FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) eli välilliset rahoituspalvelut tarkoittavat niitä rahoituslaitosten tuottamia palveluja, joista ei peritä suoraa palkkiota. FISIM jaetaan käyttäjäsektoreille, jolloin välituotekäyttö kasvaa kullakin toimialalla välillisten rahoituspalvelujen käytön verran. Kotitaloudet ovat erikoistapaus. Niiden FISIM-käyttö jaetaan välituote- (vtk) ja lopputuotekäyttöön (ltk). Kotitaloudet jaetaan lainoissa kolmeen ryhmään:

- yrittäjäkotitalouksiin (vtk)
- asuntovelalliskotitalouksiin (vtk)
- kuluttajakotitalouksiin (ltk).

Talletuksissa kotitaloudet jaetaan kahtia:

- yrittäjäkotitalouksiin (vtk) ja
- kuluttajakotitalouksiin (ltk).

Sekä lainoissa että talletuksissa kuluttajakotitalouksien osuus korkoihin sisältyvästä FISIM:stä allokoidaan kotitalouksien kulutusmenoihin eli lopputuotekäyttöön. Yrittäjien ja asuntovelallisten osuudet allokoidaan välituotekäyttöön. EU:n FISIM -asetuksessa välilliset rahoituspalvelut on rajattu tarkoitamaan lainojen ja talletusten korkomarginaaleja.

Välillisten rahoituspalvelujen arvo lasketaan käyttämällä kahta eri viitekorkeaa riippuen onko kyseessä puhtaasti kotimainen toiminta tai kotimaiden ja ulkomaiden välillä tapahtuva (vientä ja tuonti) toiminta. Sisäistä viitekorkeaa, joka on kotimaisten FISIM-tuottajien eli luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keskikorko, sovelletaan sektorittaisiin korkovirta- ja kantatietoihin, jotka saadaan luottolaitoksilta. Sektorien sisällä FISIM jaetaan käyttäjätoimialoille, joko YTY:stä saatavien laina- ja talletuskantojen suhteessa (S11 ja S14 yrittäjäkotitaloudet) tai toimialan kokonaistuotoksen perusteella. YTY:n aidot toimialakohtaiset kantatiedot ovat selvästi luotettavampi lähde. Tuotokseen perustuva jakauma on Eurostat:n suositus, jos muuta lähdettä ei ole saatavissa eli ns. ”second best” -menetelmä. FISIMin viennin ja tuonnin laskennassa käytetään ulkoista viitekorkeaa, joka on kotimaisten ja ulkomaiden luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keskikorko. Keskuspankki ei tuota välillisiä rahoituspalveluja vaan sen tuotos lasketaan kustannusten kautta.

Taulukko 22. Rahoitustoiminnan tuotantotilin keskeiset erät vuonna 2012.

Tuotos yhteensä	5019
- Markkinatuotos	2314
- Tuotos omaan loppukäyttöön	91
- Välilliset rahoituspalvelut	2614

Aikaisemmin, ennen vuotta 2005, kansantalouden tilinpidossa välilliset rahoituspalvelut eivät ole vaikuttaneet bruttokansantuotteeseen, koska rahoituslaitosten tuottama FISIM on mennyt kokonaisuudessaan ns. jakamattoman sektorin välituotekäyttöön. Nyt välilliset rahoituspalvelut jaetaan käyttäjäsektoreille, jolloin välituotekäyttö kasvaa kullakin talouden sektorilla/toimialalla välillisten rahoituspalvelujen käytön verran. Kotitalouksien kulutusluottojen korkoihin sisältyvä FISIM sekä kuluttaja kotitalouksien pankkitalletusten korkoihin sisältyvä FISIM allokoidaan kotitalouksien kulutusmenoihin eli loppukäyttöön. Koska nyt osa välillisistä rahoituspalveluista meneekin välituotekäytön sijasta loppukäyttöön, niin bruttokansantuote kasvaa.

Lisäksi lasketaan FISIMin vienti ja tuonti, jotka vaikuttavat siten että välituotekäyttöön menevä tuonti pienentää BKT:ta ja vienti puolestaan lisää sitä. Kokonaisuudessaan bruttokansantuote kasvaa loppukäytön (kulutusmenot + vienti) lisäyksen ja välituotekäyttöön menevän tuonnin lisäyksen erotuksen verran. Bruttokansantulo kasvaa kotimaisen loppukäytön (kulutusmenojen) verran, koska ulkomaille maksettuja tai sieltä saatuja korkoja korjataan FISIMin tuonnin ja viennin verran.

Esimerkki 1: FISIM tarjonta ja käyttö 2012 käyvin hinnoin, milj. euroa

FISIM TARJONTA:

Kotimainen tuotos	
S12 Rahoituslaitokset	2614
Tuonti	
S2 Ulkomaat	222
Tarjonta yhteensä	<u>2836</u>

FISIM KÄYTTÖ:

Välituotekäyttö	
S11 Yritykset ja asuntoyhteisöt	925
S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	39
S13 Julkisyhteisöt	199
S14 Kotitaloudet	916
S15 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	39
Loppukäyttö	
S14 Kotitaloudet (yksityinen kulutus)	637
Vienti	
S2 Ulkomaat	81
Käyttö yhteensä	2836

BKT-vaikutus: Loppukäyttö + vienti - tuonti +496
(0,25 % BKT:sta)

Välillisten rahoituspalvelujen arvo lasketaan käyttämällä viitekorkoa, joka on FISIM -tuottajien eli luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keski-korko. Viitekorkoa sovelletaan sektoreittaisiin korkovirta- ja kantatietoihin, jotka saadaan luottolaitoksilta. Sektorien sisällä FISIM jaetaan käyttäjätoimialoille toimialan kokonaistuotoksen perusteella. FISIMin viennin ja tuonnin laskennassa käytetään ulkoista viitekorkoa, joka on kotimaisten ja ulkomaisten luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keskikorko.

Välillisten rahoituspalvelujen allokointi vaikuttaa myös sektoritilin korkoihin (D41). Käyttäjäsektoreilla saadut korot (D41R) kasvavat, koska talletuskorkoihin lisätään talletusten FISIM. Käyttäjäsektorien maksamat korot (D41K) puolestaan vähenevät lainojen FISIMin verran. Näin välillisten rahoituspalvelujen käyttö eli laina- ja talletusmarginaalit siirtyvät sektoritilin omaisuustuloista ja -menoista välituote- tai loppukäyttöön, missä muidenkin palvelujen käyttö kansantalouden tilinpidossa näytetään.

Välillisten rahoituspalvelujen tuottajasektoreilla rahalaitoksissa (S.122) vaikutukset korkoihin ovat päinvastaiset, eli saadut korot vähenevät ja maksetut korot kasvavat. Uudistuksen johdosta sektoritilien korot muuttuvat teoreettiseksi, välillisistä rahoituspalveluista ”puhdistetuiksi” viitekorkokannan mukaisiksi koroiksi. Todelliset saadut ja maksetut korot näytetään tilijärjestelmästä erillisinä sektoritilien liitetietona.

Ulkomaat -sektorilla (S2) vienti ja tuonti kasvavat kun välilliset rahoituspalvelut lisätään niihin. Lisäksi saatuihin korkoihin lisätään FISIM -vienti talletuksista (ulkomaisten asiakkaiden kotimaisiin luottolaitoksiin tekemien talletusten FISIM) ja niistä vähennetään FISIM -tuonti lainojen osalta (kotimaisten asiakkaiden ulkomaisista luottolaitoksista ottamien lainojen FISIM). Maksettuihin korkoihin lisätään FISIM -tuonti talletuksista (kotimaisten asiakkaiden ulkomaisiin luottolaitoksiin tekemien talletusten FISIM) ja niistä vähennetään FISIM -vienti lainojen osalta (ulkomaisten asiakkaiden kotimaisista luottolaitoksista ottamien lainojen FISIM).

Taulukko 23. 2012, FISIM allokaation vaikutus BKT:een ja BKTL:oon

Vaikutus bruttokansantuotteeseen	496
+ Saadut palkansaajakorvaukset ulkomailta	0
- Maksetut palkansaajakorvaukset ulkomaille	0
+ Omaisuustulot ulkomailta	111
- Omaisuusmenot ulkomaille	30
BKTL –vaikutus	637

FISIM lähteet sektoreittain

Sektorit S122

Luottolaitosten viranomaistiedonkeruu VIRATI

- Tuloslaskema - korkovirrat
- Tasetiedot - velka- ja talletusvarannot
- FT10 Lainat ja muut saamiset yhteensä
- FT12 Talletukset ja muut velat yhteensä

Tulos- ja taselaskelmien perusteella lasketaan sisäinen- ja ulkoinen viitekorko. FT10-taulu sisältää luottolaitosten lainojen vastinsektorijakauman ja FT12 vastaavasti talletusten vastinsektorijakauman.

Keskuspankin MFI -korkotiedonkeruu

- lainojen ja talletusten jakautuminen korkokannan mukaan vastinsektoreittain,
- kotitalouksien lainakannat jaettuna: yrittäjäkotalouksiin (vtk), asuntovalliskotitalouksiin (vtk) ja kuluttajakotalouksiin (ltk).

Maksutasetilasto

- korkotiedot sekä talletus- ja velkakannat (FISIM tuonti)
FISIM vienti saadaan VIRATI tiedonkeruusta.

YTY:n yritysten tilinpäätöstilasto

- yritysten S111 ja yrittäjäkotalouksien S14 laina- ja talletuskannat toimialoittain

3.8.2 Vakuutuslaitokset ja vapaaehtoiset eläkerahastot (S128–S129)

EKT 1995:n mukainen Vakuutuslaitokset -sektori (S.125) jakautui EKT 2010:n myötä kahteen osaan, vakuutuslaitoksiin (S.128) ja vapaaehtoiisiin eläkerahastoihin (S.129).

Vakuutuslaitokset -sektoriin (S.128) kuuluvat henki- ja vahinkovakuutusyhtiöt, vakuutusyhdistykset, joitakin pienempiä vakuutusyksiköitä (Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutusyhdistys ja lääkevahinkovakuutuspooli) sekä Talletussuojarahasto vuodesta 1999 lähtien. Vapaaehtoiset eläkerahastot -sektoriin (S.129) kuuluvat vain eläkekassojen ja -säätiöiden A-osastot ja maksuperusteiset osat. Henkivakuutusyhtiöiden tarjoama eläkevakuutus kuuluu Vakuutuslaitokset -sektoriin (S.128).

Molempien sektoreiden (S.128, S.129) toiminta luokitellaan vakuutustoimintaan, toimialalle 65 (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on vakuutuslaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan, toimialalle 68209 (toimialaluokitus TOL 2008). Vakuutustoiminnalle on ominaista, että vakuutuksenantaja kantaa korvausta vastaan sattumanvaraiseen vakuutustapahtumaan liittyvän riskin vakuutuksenottajan puolesta.

Suomen lakisääteistä eläketurvaa hoitavat yksiköt kuten eläkevakuutusyhtiöt sekä eläkekassat ja -säätiöt ovat kansantalouden tilinpidossa erotettu vakuutuslaitoksista (S.128) ja vapaaehtoisista eläkerahastoista (S.129). Ne luokitellaan työeläkelaitokset -sektoriin (S.13141) sekä pakolliseen sosiaalivakuutustoimintaan, toimialalle 843 (toimialaluokitus TOL 2008).

3.8.2.1 Tietolähteet

Vakuutustoimintaa valvoo Finanssivalvonta, joka kerää tietoa vakuutusyhtiöistä sekä eläkekassoista ja -säätiöistä. Finanssivalvonnan keräämä tieto on tärkein vakuutuslaitosten (S.128) ja vapaaehtoisten eläkerahastojen (S.129) laskennassa käytettävä tietolähde. Muita tietolähteitä ovat Finanssialan keskusliiton aineistot sekä Talletussuojarahaston tilinpäätös.

Jotkin erät, kuten välilliset rahoituspalvelut (FISIM), kiinteän pääoman kuluminen sekä T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit lasketaan erilli-

sinä laskentakokonaisuuksina koko kansantaloudelle. Myös vakuutuslaitosten luvut perustuvat näiden taloustoimien osalta keskitettyihin laskelmiin.

3.8.2.2 Laskentaprosessi

Vakuutuslaitosten (S.128) ja vapaaehtoisten eläkerahastojen (S.129) tuotantotilierät (ks. Taulukko 24) luokitellaan pääosin vakuutustoimintaan toimialalle 65 (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on vakuutuslaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan toimialalle 68209 (toimialaluokitus TOL 2008). Kiinteistösijoitustoiminnasta kirjautuu markkinatuotosta (P.11) ja väli- tuotekäyttöä (P.22).

Taulukko 24. Vakuutuslaitosten (S.128) ja vapaaehtoisten eläkerahastojen (S.129) tuotantotili erät vuonna 2012. Tuotantotilierien pohjalta muodostuu arvonlisäys.

S.128+S129	toimialat 65+68209	milj. €
P.11	Markkinatuotos	2598
P.12	Tuotos omaan loppukäyttöön	97
P.119	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)	12
P.22	Muu väli tuotekäyttö	1236
B.1GPH	Arvonlisäys, brutto perushintaan	1447
P.51C	Kiinteän pääoman kuluminen	174
B.1NPH	Arvonlisäys, netto perushintaan	1273
D.1	Palkansaajakorvaukset	598

3.8.2.2.1 Markkinatuotos (P.11)

Sekä EKT 1995 että EKT 2010 mahdollistavat kaksi vaihtoehtoista tapaa henki- ja eläkevakuutustoiminnan (toimiala 65) markkinatuotoksen laskemiselle. Ensimmäinen vaihtoehto perustuu vakuutusmaksutuloon, vakuutusmaksuvastuun muutokseen, maksettuihin korvauksiin, korvausvastuun muutokseen, vakuutuksenottajan sijoitustuloon sekä eläkeoikeuksiin perustuvaan sijoitustuloon. Toinen vaihtoehto perustuu liikekulujen (kokonaisliikekulut ja kiinteän pääoman kuluminen) ja normaalin voiton summaan.

EKT 2010 uudistuksen yhteydessä vahinkovakuutuksen markkinatuotoksen (P.11) laskentamenetelmä säilyi ennallaan. Henki- ja eläkevakuutuksen (sisältäen jälleenvakuutustoiminnan), markkinatuotoksen laskentamenetelmä vaihdettiin kustannusten (kokonaisliikekulut ilman palkansaajakorvauksia sekä kiinteän pääoman kuluminen) ja normaalin voiton summaksi. Normaali voitto arvioidaan tilikauden voiton/tappion 11 vuoden liukuvana keskiarvona. Menetelmän vaihtaminen tuotti aikaisempaa tasaisemman vakuutustoiminnan markkinatuotoksen, arvonlisäyksen ja vakuutustoimintaan käytettä-

vien yksityisten kulutusmenojen aikasarjan. Aikaisemmin käytetty laskentamenetelmä tuotti sijoitustoiminnan arvonmuutosten vaikutuksesta heilahtelevan, epäjohdonmukaisen aikasarjan. Vakuutustoiminnan tuotoksen tulee kuvata vakuutuslaitosten muille sektoreille tuottamaa palvelua ja siitä perittävää suhteellisen tasaista palvelumaksua, johon sijoitustoiminnan heilahtelujen ei tule suoraan sellaisenaan vaikuttaa.

Vahinkovakuutuksen (toimiala 65) markkinatuotos (P.11) lasketaan edelleen menetelmällä, joka perustuu vakuutusmaksutuloon, vakuutusmaksuvastuun muutokseen, maksettuihin korvauksiin, korvausvastuun muutokseen, tassaismäärän muutokseen ja vakuutuksenottajan sijoitustuloon, sisältäen jälleenvakuutustoiminnan.

- Markkinatuotoksen (P.11) laskennassa maksettuihin korvauksiin ei sisällytetä korvaustoiminnan hoitokuluja. Ne kuuluvat markkinatuotoksen (P.11) sijasta välituotekäyttöön (P.22).
- Yksi vahinkovakuutuksen tuotoksen osatekijöistä on vakuutuksenottajien sijoitustulo. Se on laskennallinen erä, jonka avulla vakuutus teknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot siirretään vakuutusyhtiöiltä vakuutuksenottajille. Sijoitustulo lasketaan seuraavien vahinkovakuutusyhtiöiden tuotanto- ja sektoritilierien perusteella: kiinteistötoiminnan tuotos ja välituotekäyttö (toimiala 68209), korkotuotot ja -kulut, osinkotuotot, osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot ja korot, suorien ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot. Vakuutuksenottajan sijoitustulo saadaan kun edellä mainittujen erien pohjalta muodostetusta sijoitustulosta vähennetään vakuutusyhtiöille jäävän sijoitustulon määrä. Vakuutusyhtiöiden osuus sijoitustulosta estimoidaan vakuutusyhtiöiden oman pääoman suhteellisena osuutena (suhteessa vieraaseen pääomaan).
- Pääosa vakuutuksenottajan sijoitustulon laskentaan käytettävistä tiedoista saadaan Finanssivalvonnan aineistosta. Vain osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot ja korot sekä suorien ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetyistä laskelmista.

Sekä henki- että vahinkovakuutusyhtiöiden kiinteistö sijoitustoiminnan muut tuotot kuin osinko- ja korkotuotot kirjataan markkinatuotokseksi (P.11) toimialalle 68209 (muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta).

3.8.2.2.2 Tuotos omaan loppukäyttöön (P.12)

T&K (tutkimus- ja kehittäminen) -investoinnit sisältyvät tuotokseen omaan loppukäyttöön (P.12). Ne lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle, ja myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan. T&K -laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8.

T&K -investointien lisäksi tuotos omaan loppukäyttöön (P.12) sisältää tietokoneohjelmistokehitystä vakuutuslaitosten omaan käyttöön. Luku arvioidaan perustuen aikaisempaan aikasarjaan.

3.8.2.2.3 Välituotekäyttö (P.2)

Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat FISIMin osalta keskitettyihin laskelmiin. FISIM -laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 3.8.1.7.

Vakuutustoiminnan (toimiala 65) muu välituotekäyttö (P.22) perustuu vakuutusyhtiöiden sekä eläkekassojen ja -säätiöiden kokonaisliikekuluihin ilman palkansaajakorvauksia. Kokonaisliikekulut sisältävät muun muassa korvaustoiminnan ja sijoitustoiminnan hoitokulut sekä muita hallinnollisia kuluja.

Välituotekäyttöön lisätään jälleenvakuutuspalvelujen nettoarvo, eli jälleenvakuutuksen osuudet maksutulosta, korvauksista sekä vakuutusmaksu- ja korvausvastuun muutoksista. Jälleenvakuutus on siis mukana saman suuruisena sekä tuotoksessa että välituotekäytössä, jolloin se ei vaikuta arvonlisäykseen.

Kiinteistösjoitustoiminnan myötä syntyneet kiinteistöjen hoitokulut kirjataan välituotekäytöksi muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan, toimialalle 68209.

3.8.2.2.4 Palkansaajakorvaukset (D.1)

Työsuhdeoptiot ja osakepalkkiot (D.111) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan. Keskitetyn laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 4.7.1 palkat ja palkkiot.

Vakuutustoiminnan (toimiala 65) palkat ja palkkiot (D.112) perustuu Finanssivalvonnan lähdeaineiston mukaisiin palkkoihin ja palkkioihin. Sosiaalivakuutusmaksut (D.12) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle palkkojen ja palkkioiden (D.112) perusteella. Myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat keskitettyyn laskelmaan. Keskitetyn laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 4.7.2 työnantajan sosiaalivakuutusmaksut.

3.8.2.2.4 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja kuluminen (P.51G + P.51C)

Kiinteän pääoman kuluminen (P.51C) saadaan pääomakantamallista, jonka kuvaus löytyy kappaleesta 4.12.

Kiinteän pääoman bruttomuodostusta (P.51G) kutsutaan myös investoinneiksi. T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit (hankinnat miinus myynnit) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan. T&K -laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8.

Muu kiinteän pääoman bruttomuodostus (rakennukset, ohjelmistot, muut hankinnat) arvioidaan aikaisemman aikasarjan pohjalta.

3.9 Julkisyhteisöt (sektori S13)

Suomen julkisyhteisöt-sektori koostuu valtionhallinnosta, paikallishallinnosta ja sosiaaliturvarahastoista. Sosiaaliturvarahastot-alasektori on jaettu edelleen työeläkelaitoksiin ja muihin sosiaaliturvarahastoihin.

Koulutuksen, terveystalveluiden ja sosiaalitalveluiden toimialoilla julkiset tuottajat jaetaan markkinatuottajiin ja markkinattomiin tuottajiin seuraavasti:

P Koulutus

Koulutustalveluita tuottavat yksiköt jaetaan markkinatuottajiin ja markkinattomiin tuottajiin EKT 2010 sääntöjen perusteella (§ 3.27–3.41 ja 20.05–20.55). Julkisyhteisöihin kuuluvat esimerkiksi perusopetus, julkisyhteisöjen ylläpitämät ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Yksityisten tahojen ylläpitämät ammattikorkeakoulut kuuluvat sektoriin S.15 (Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt).

Q Terveys- ja sosiaalitalvelut

Terveys- ja sosiaalitalveluita tuottavat yksiköt jaetaan markkinatuottajiin ja markkinattomiin tuottajiin EKT 2010 sääntöjen perusteella (§ 3.27–3.41 ja 20.05–20.55). Julkisyhteisöjen valvomat markkinattomat tuottajat luokitellaan julkisyhteisöihin ja markkinatuottajat yrityssektoriin. Esimerkiksi paikallishallinnon omistamat terveystalveluita tuottavat yhtiöt luokitellaan paikallishallintoon silloin kun ne tuottavat talveluita pääasiassa omistajilleen. Jos ne tuottavat talveluita markkinoille, ne luokitellaan yrityssektoriin.

3.9.1 Valtionhallinto (sektori S1311)

3.9.1.1 Yleiskuvaus valtionhallinnon laskelmista

Valtionhallintoon kuuluivat seuraavat yksiköt vuonna 2012:

- Valtion virastot ja laitokset
- Valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot (pl. Valtion eläkerahasto)
- Yliopistot 16 kpl
- Aalto-yliopistokiinteistöt Oy (ml. tytäryhtiöt)
- Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy (ml. tytäryhtiöt)
- Suomen Yliopistokiinteistöt Oy (ml. tytäryhtiöt)
- Governia Oy
- Haus Kehittämiskeskus Oy
- Leijona Catering Oy
- Senaatti-kiinteistöt (ml. tytäryhtiöt)
- Solidium Oy

Valtionhallinto-sektori sisältää ns. perusyksiköiden (virastot, laitokset, rahastot) lisäksi valtionhallinnon valvomia markkinattomia tuottajia. Tällainen on esimerkiksi Senaatti-kiinteistöt, joka tuottaa palveluja vain valtionhallinnolle. Myös yliopistot kuuluvat sektoriin.

Valtiolla oli vuonna 2012 kaksi liikelaitosta, Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus. Senaatti-kiinteistöt on luokiteltu valtionhallintoon ja Metsähallitus markkinatuottajana yrityssektoriin.

Valtionhallinnon tuotanto jakautui vuonna 2012 kolmelletoista tilinpidon laskentatoimialalle. Kaikki valtionhallinnon toimialat ovat muita markkinattomia tuottajia. Markkinatuottajatoimialoja valtionhallinnolla ei ole.

Taulukko 25. Valtionhallinnon tietoja toimialoittain vuonna 2012, miljoonaa euroa

	P1R	P2K	B1G
Toimialat yhteensä	16 206	5 671	10 535
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	58	40	18
56 Ravitsemistoiminta	58	40	18
L Kiinteistöalan toiminta	425	261	164
681+68209 Muiden kiinteistöjen vuokraus, kauppa ja hallinta	425	261	164
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	1 792	482	1 310
71 Tekniset palvelut	298	111	187
72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen	1 494	371	1 123
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	368	198	170
78 Työllistämistoiminta	184	56	128
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	184	142	42
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	9 690	3 772	5 918
841_842 Julkinen hallinto	7 035	2 894	4 141
844 Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet	721	152	569
845 Radanpito	599	286	313
846 Tienpito	1 335	440	895
P Koulutus	3 703	853	2 850
85 Koulutus	3 703	853	2 850
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	86	20	66
86 Terveyspalvelut	64	13	51
87_88 Sosiaalipalvelut	22	7	15
R Taiteet, viihde ja virkistys	84	45	39
90_91 Kulttuuritoiminta	84	45	39

3.9.1.2 Lähdeaineistot

Kansantalouden tilinpidon valtionhallintosektorin laadinnassa käytetään tärkeimpänä lähteenä valtion liike- ja talousarviokirjanpidon mukaista keskuskirjanpitoaineistoa (katso luku 10.1.7). Muita tärkeitä lähteitä ovat:

- Yliopistojen tilinpäätösaineisto (Opetus- ja kulttuuriministeriöstä)
- Yritysten rakennetilastot
- Tiedonkeruu Solidium Oy:ltä
- Yhtiöiden tilinpäätökset

Työllisyystietojen laskennassa hyödynnetään valtion työmarkkinalaitoksen tietoja valtion henkilöstöstä sekä vertailutietona työvoimatutkimusta.

3.9.1.3 Laskentaprosessi

Menetelmät eri toimialoilla ovat pääpiirteittäin samoja. Alla kuvataan kaikille toimialoille yhteisiä laskentamenetelmiä. Poikkeukset tuodaan esille erikseen.

Laskenta suoritetaan ”alhaalta ylöspäin”. Palkkojen ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen summana saadaan palkansaajakorvaukset yhteensä, joka on yhtä kuin nettoarvonlisäys. Kun nettoarvonlisäykseen lisätään kiinteän pääoman kuluminen, saadaan bruttoarvonlisäys. Kun bruttoarvonlisäykseen lisätään edelleen välituotekäyttö, saadaan aikaan toimialan perushintainen tuotos.

Kun tuotoksesta vähennetään myyntierät (markkinatuotos P11 ja markkinattomien tuotteiden myynnit P131) sekä tuotos omaan loppukäyttöön (P12), saadaan tuotanto- ja tulonmuodostustilin residuaalina muu markkinaton tuotos (P132). Muu markkinaton tuotos yhdessä luontoismuotoisten yhteiskunnallisten tulonsiirtojen (ostettu markkinatuotanto, D632K) kanssa kuvaavat valtion julkisia kulutusmenoja (P3K).

Tuotos

Valtionhallinnon tuotos saadaan laskemalla yhteen sektorin maksamat palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen ja välituotekäyttö. Tuotos jakautuu edelleen markkinatuotokseen, markkinattomien tuotteiden myynneihin, tuotokseen omaan loppukäyttöön ja muuhun markkinattomaan tuotokseen. Markkinatuotokseen luetaan pääasiassa liiketaloudellisista suoritteista, vuokratuotoista tai erilaisista käyttökorvauksista saadut tuotot. Markkinattomien tuotteiden myynnit koostuvat lähinnä julkisoikeudellisista suoritteista saaduista tuotoista. Tuotos omaan loppukäyttöön sisältää omaan käyttöön tuotettuja T&K-palveluja, atk-ohjelmistoja ja asevelvollisten ylläpitävään huoltoon liittyviä kuluja. Muu markkinaton tuotos saadaan vähentämällä edellä mainitut erät koko tuotoksesta.

Välituotekäyttö

Tärkeimpiä välituotekäyttöön laskettavia eriä ovat aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokrat, erilaiset palvelujen ostot, erilaiset maksut sekä näihin lisätyt maksetut arvonlisäverot. Välituotekäytöstä vähennetään kultakin toimialalta

erikseen ostettujen ohjelmistoinvestointien määrä, joka luetaan investointeihin.

Arvonlisäys

Palkat ja palkkiot koostuvat pääasiassa virka- ja työsuhdepalkoista. Lisäksi maanpuolustuskaluston ja varusmiesten toimialalla palkkoihin on laskettu varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten saamat luontoismuotoiset palkat, jotka ovat ruoka- ja matkustusetuja.

Työnantajan sosiaaliturvamaksut saadaan suoraan kultakin valtion liikekirjanpidon henkilöstösivukulujen tililtä. Poikkeuksena on tili ”tapaturmavakuutusmaksut”, joka jaetaan tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksuihin. Tämän lisäksi maksut tililtä ”lomapalkkojen henkilösivukulujen velan muutos” jaetaan muiden maksettujen sosiaalivakuutusmaksujen suhteessa eri sosiaalivakuutusmaksulajeihin.

Valtionhallinnon kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista.

Palkat ja palkkiot

Valtion budjettitalouden ja sen ulkopuolisten rahastojen palkkasumman laskennassa käytetään lähteenä valtion liike- ja talousarviokirjanpidon mukaista kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Palkkoiksi kirjataan valtion liikekirjanpidon tilit: virkasuhdepalkat, työsuhdepalkat, sairausvakuutuslain mukaiset palautukset, muut palkat ja palkkiot ja lomapalkkavelan muutos. Palkat ja palkkiot koostuvat pääasiassa virka- ja työsuhdepalkoista. Lisäksi maanpuolustuskaluston ja varusmiesten toimialalla palkkoihin on laskettu varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten saamat luontoisedut: terveys-, ruoka- ja matkustusetu- ja.

Yliopistojen maksamat palkat saadaan yliopistojen tilinpäätösaineistosta (erä ”Palkat ja palkkiot”).

Solidiumin ja Leijona Cateringin palkat saadaan niiden omista tiedonkeruista. Muiden valtionhallinnon yksiköiden palkkojen lähteenä on yritysten rakennetilasto.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut

Valtionhallinnon maksamien työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen lähteet ovat samat kuin maksettujen palkkojen (ks. 4.7.1). Sosiaalivakuutusmaksut pystytään jakamaan eläkemaksuihin ja muihin maksuihin lähdeaineistojen perusteella.

Rajatapaukset

Tutkimus ja tuotekehitys: Valtionhallinnon tuotos omaan loppukäyttöön (P12) ja kiinteän pääoman bruttomuodostus (P51g) sisältävät merkittävästi itse tuotettuja T&K-palveluita. Tiedot saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetyistä T&K-laskelmista (luku 5.10.3.8).

Sektorin sisäisten ostojen ja myyntien sulauttaminen: Osa sektorin sisäisistä ostoista ja myynneistä sulautetaan. Näin tehdään esimerkiksi Senaatti-

kiinteistöjen (tol 681+68209) ja valtion välisille vuokrille, sekä yliopisto-kiinteistöyhtiöiden (tol 681+68209) ja yliopistojen välisille vuokrille. Toimialan 681+68209 markkinatuotokseksi jäävät myynnit sektorin ulkopuolelle.

3.9.2 Paikallishallinto (sektori S1313)

3.9.2.1 Yleiskuvaus paikallishallinnon laskelmista

Paikallishallintoon lasketaan kuntien, kuntayhtymien, Ahvenanmaan maakuntahallinnon (mukaan lukien Ahvenanmaan maakunnan eläkerahasto), Kuntaliiton, Kuntatyönantajien, Kuntien takauskeskuksen sekä useiden sektorin toimijoita palvelevien yhtiöiden markkinaton toiminta. Markkinatoinnaksi katsotaan toiminta, jonka kulut katetaan tulorahoituksella yksityiseltä sektorilta. Tämä tarkoittaa sitä, että paikallishallintosektoriin ei lueta esimerkiksi sähkö-, vesi- ja satamatoiminnassa toimivia liikelaitoksia.

Sektorien sisältämien institutionaalisten yksikköjen (esim. yritys, kunta, valtio) tuotannollinen toiminta jakaantuu toimipaikkoihin. Toimipaikat taas ovat tuottajatyypiltään markkina- tai markkinattomia tuottajia, ja niiden tuottajatyypin määräytyy tuotantoyksikön päätuotoksen mukaan. Markkinatuottajat kattavat myyntituotoilla vähintään 50 % tuotantokustannuksista. Markkinattomat tuottajat ovat joko omaan loppukäyttöön tuottajia tai muita markkinattomia tuottajia. Muiden markkinattomien tuottajien tuotos rahoitetaan pääosin verovaroilla (valtion- ja kuntien palvelutuotanto) tai tulonsiirroilla/jäsenmaksuilla.

Paikallishallinnon toimipaikat jaetaan toimialaluokituksen (TOL2008) mukaan seuraaville toimialoille.

Taulukko 26. Paikallishallinnon tietoja toimialoittain

	P1R	P2K	B1G	P51C	D1K	D29K	E1
Sektori S1313 yhteensä	39 852	15 593	24 259	2 855	21 383	4	4 804
A Maa-, metsä- ja kalatalous	87	29	58	6	9		4
021 Metsänhoito	74	29	45	6	9		4
025 Metsien nettokasvu	13		13				
382 Jätteen käsittely ja loppusijoitus	50	47	3	6	5	3	2
F Rakentaminen	1 221	1 030	191	9	182		45
411 Rakennuttaminen	110	95	15	1	14		3
412+432_439 Talonrakentaminen ym. pl. rakennuttaminen	103	48	55		55		10
42+431 Maa- ja vesirakentaminen ym.	1 008	887	121	8	113		32
H Liikenne	20	11	9		9		1
50 Vesiliikenne	20	11	9		9		1
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	77	38	39	1	38		11
56 Ravitsemistoiminta	77	38	39	1	38		11
J Informaatio ja viestintä	118	79	39	4	35		7
62_63 Tietojenkäsittelypalvelu	118	79	39	4	35		7
L Kiinteistöalan toiminta	37	26	11	9	2		1

681+68209 Muiden kiinteistöjen vuokraus, kauppa ja hallinta	37	26	11	9	2		1
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	72	31	41		41		9
69 Lakiasiaain- ja laskentatoimen palvelut	34	13	21		21		5
75 Eläinlääkintäpalvelut	38	18	20		20		4
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	790	359	431	13	433		131
78 Työllistämistoiminta	83	6	77		77		36
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	50	11	39		39		14
82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle	657	342	315	13	317		81
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	8 433	4 109	4 324	1 108	3 215	1	690
841_842 Julkinen hallinto	7 912	4 108	3 804	588	3 215	1	690
845 Radanpito	5		5	5			
846 Tienpito	516	1	515	515			
P Koulutus	8 052	2 093	5 959	774	5 185		1 059
85 Koulutus	8 052	2 093	5 959	774	5 185		1 059
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	19 456	7 176	12 280	676	11 604		2 676
86 Terveyspalvelut	12 465	5 342	7 123	462	6 661		1 435
87_88 Sosiaalipalvelut	6 991	1 834	5 157	214	4 943		1 241
R Taiteet, viihde ja virkistys	1 367	529	838	246	592		156
90_91 Kulttuuritoiminta	629	213	416	61	355		95
93 Urheilu-, hvi- ja virkistyspalvelut	738	316	422	185	237		61
S Muu palvelutoiminta	72	36	36	3	33		12
9601 Pesulapalvelut	72	36	36	3	33		12

Paikallishallinto vastaa monilla toimialoilla kuten terveys- ja sosiaalipalveluissa suuresta osasta koko toimialan arvonlisäyksestä. Koko talouden arvonlisäyksestä paikallishallinnon osuus on noin 14 prosenttia.

Taulukko 27. Paikallishallinnon osuus koko talouden arvonlisäyksestä toimialoitain

	Osuus toimialan arvonlisäyksestä
Toimialat yhteensä	14,1 %
A Maa-, metsä- ja kalatalous	1,2 %
021 Metsänhoito	2,6 %
025 Metsien nettokasvu	2,4 %
382 Jätteen käsittely ja loppusijoitus	0,8 %
F Rakentaminen	1,7 %
411 Rakennuttaminen	14,7 %
412+432_439 Talonrakentaminen ym. pl. rakennuttaminen	0,6 %
42+431 Maa- ja vesirakentaminen ym.	4,4 %
H Liikenne	0,1 %
50 Vesiliikenne	1,4 %
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	1,3 %
56 Ravitsemistoiminta	1,7 %
J Informaatio ja viestintä	0,4 %
62_63 Tietojenkäsittelypalvelu	0,9 %
L Kiinteistöalan toiminta	0,1 %
681+68209 Muiden kiinteistöjen vuokraus, kauppa ja hallinta	0,4 %
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	0,5 %

69 Lakiasiain- ja laskentatoimen palvelut	1,4 %
75 Eläinlääkintäpalvelut	17,2 %
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	7,5 %
78 Työllistämistoiminta	4,7 %
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	2,0 %
82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle	37,0 %
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	39,6 %
841_842 Julkinen hallinto	47,9 %
845 Radanpito	1,6 %
846 Tienpito	36,2 %
P Koulutus	59,0 %
85 Koulutus	59,0 %
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	71,8 %
86 Terveyspalvelut	74,2 %
87_88 Sosiaalipalvelut	68,7 %
R Taiteet, viihde ja virkistys	37,1 %
90_91 Kulttuuritoiminta	43,3 %
93 Urheilu-, hvi- ja virkistyspalvelut	39,4 %
S Muu palvelutoiminta	1,2 %
9601 Pesulapalvelut	19,8 %

3.9.2.2 Lähdeaineistot

Paikallishallintosektorin lähdeaineistona ovat seuraavat:

1. Käypähintaiset tiedot:
 - a. Kuntien talous- ja toimintatilasto
 - b. Ahvenanmaan maakunnan tilit (Åsubin laskelma) ja tilinpäätös
 - c. Ahvenanmaan maakuntahallinnon eläkerahaston tilinpäätös
 - d. Kuntaliiton tilinpäätös
 - e. Kuntien takauskeskuksen tilinpäätös
 - f. Paikallishallintosektoriin luokiteltavien yhtiöiden tilinpäätöstiedot yritystietokannassa ja tilinpäätökset
 - g. rahoitusleasing-tilasto
 - h. T&K-tilasto
2. Työllisyystiedot:
 - a. Kuntasektorin palkkatilasto
 - b. Työvoimatutkimus

Pääaineisto laskennassa on kuntien talous- ja toimintatilasto (1a), joka sisältää sektorin kaikkien kuntien ja kuntayhtymien tiedot vuosittain. Seuraavaksi tärkein aineisto on sektoriin luokiteltavien yhtiöiden tiedot yritystietokannasta (1f).

3.9.2.3 Tuotanto- ja tulonmuodostustilin muodostaminen

Paikallishallinnon muiden markkinattomien tuottajien tuotanto lasketaan kustannusten avulla. Tuotos perushintaan määritellään yhtä suureksi kuin käytettyjen panosten arvo. Tuotanto- ja tulonmuodostustilillä kuvataan millaisia panoksia julkisen toiminnan tuotteiden tuotannossa käytetään ja miten tuotanto jakautuu julkiseen kulutukseen (P132R muu markkinaton tuotos) ja tuotteiden myynnistä saatuihin tuloihin (P11R markkinatuotos, P131R markkinattomien tuotteiden myynnit) ja omaan käyttöön tuotettuihin tavaroihin ja palveluksiin (P12R tuotos omaan loppukäyttöön). Muiden markkinattomien tuottajien tuotantotoiminnassa ei katsota syntyvän toimintaylijäämää.

Osa paikallishallinnon tuottamista tavaroista ja palveluksista myydään markkinoilla tuotantokustannukset kattavaan hintaan. Tällä perusteella ne määritellään markkinatuotteiksi, ja niistä saadut myyntitulot kirjataan tuotantotilille markkinatuotokseksi (P11R). Osa tuotannosta myydään ns. markkinattomina tuotteina, joiden myyntituloilla ei ole tarkoitus kattaa niiden tuotantokustannuksia. Nämä tuotteet kirjataan markkinattomien tuotteiden myynteihin (P131R). Kun nämä erilaiset tuotteista saadut myyntitulot sekä tuotos omaan loppukäyttöön (P12R) vähennetään kustannusten summana lasketusta tuotoksesta (P1R), saadaan residuaalina muu markkinaton tuotos (P132R). Muu markkinaton tuotos ja luontoismuotoiset sosiaalietuudet muodostavat paikallishallintosektorin kulutusmenot (P3K sektoritulilla).

Paikallishallinnon muiden markkinattomien tuottajien bruttoarvonlisäyksen komponentteina ovat palkat ja palkkiot, työnantajan sosiaalivakuutusmaksut, kiinteän pääoman kuluminen ja muut tuotantoverot. Tuotos perushintaan on bruttoarvonlisäyksen ja välituotekäytön summa.

3.9.2.4 Laskenta

Toimialojen 021 metsänhoito, 382 jätteenkäsittely, 75 eläinlääkintäpalvelut, 82 hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle, 841_842 julkinen hallinto, 85 koulutus, 86 terveyspalvelut, 845 tienpito, 87_88 sosiaalipalvelut, 90_91 kulttuuritoiminta ja 93 urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut tuotanto lasketaan pääasiassa kuntataloustilaston käyttötaloustietojen avulla.

Toimialoilla 411 rakentaminen, 56 ravitsemistoiminta, 62_63 tietojenkäsittelypalvelu, 68 Kiinteistötoiminta, 69 lakiasiain- ja laskentatoimen palvelut, 78 työllistämistoiminta, 81 kiinteistön ja maisemanhoito, 845 radanpito, 85 koulutus, 86 terveyspalvelut, 87_88 sosiaalipalvelut ja 9601 pesulapalvelut on yhtiömuotoisia yksiköitä, joiden tiedot saadaan yritystietokannasta tai yhtiöiden toimintakertomuksista.

Toimialan 50 vesiliikenne tiedot koostuvat Ahvenmaan maakuntahallinnon raporttoimista tiedoista. Ahvenanmaan maakunnalta saadaan tietoja myös muille toimialoille.

Toimiala 841_842 julkinen hallinto sisältää kuntaliiton ja kuntien takauskeskuksen toiminnan.

Talonrakentamisen sekä maa- ja vesirakentamisen toimialat lasketaan kuntataloustilaston tietojen perusteella

Toimialalla tienpito on ainoastaan tieinvestoinnit ja niiden kuluminen. Rakentamisen ja kunnossapidon tuotanto näytetään palvelujen tuottajatoimialoilla.

3.9.2.5 Arvonlisäys

Palkat ja palkkiot (D11K) sisältävät taloustilaston 01-taulun (katso kyselylomake osa II) menolajin 'palkat ja palkkiot'. Kuntataloustilaston palkat ilmaistaan nettona eli kunnan/kuntayhtymän tuloslaskelmassa palkkoja oikaisevilla henkilöstökorvauksilla vähennettynä. Kansantalouden tilinpidon laskelmissa palkkoihin lisätään työntekijöiden saamat rahamääräiset luontoisedut, jotka poistetaan samalla välituotekäytöstä.

Lisäksi palkat ja palkkiot sisältävät sektoriin luokiteltujen yhtiöiden kohdalla niiden tuloslaskelmien mukaiset palkat.

Maatalouslomittajien palkat ja niihin liittyvät sosiaalivakuutusmaksut rekisteröidään kansantalouden tilinpidossa maatalous-toimialan tuotantotilillä. Nämä vähennetään kuntataloustilaston palkoista kuntayhteisöjen tuotantotiliä laskettaessa.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ovat työnantajan suorittamia pakollisia, vapaaehtoisia ja laskennallisia sosiaalivakuutusmaksuja.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja ovat työnantajan kansaneläkevakuutusmaksut, työeläkevakuutusmaksut, lakisääteiset tapaturmavakuutusmaksut, työttömyysvakuutusmaksut ja ryhmähenkivakuutusmaksut. Tiedot maksuista saadaan kuntataloustilastosta (kyselylomake, osa II, 01-taulu, rivi: "0370 eläkevakuutusmaksut" ja "0380 muut sosiaalivakuutusmaksu"). Muut sosiaaliturvamaksut jaetaan tarkempiin alaeriin maksujen palkkaosuuksien suhteella.

Kunnat ja kuntayhtymät ovat maksaneet rahastoituja eläkevakuutusmaksuja vuodesta 1988 alkaen. Valtio on kuitenkin maksanut edelleen suoraan budjetista kunnissa työskentelevien peruskoulun ja lukion opettajien eläkkeet. Paikallishallinnon laskelmissa tällaisten opettajien laskennallinen eläkevaraus on kirjattu työnantajan laskennallisiin sosiaalivakuutusmaksuihin (D122K), jotta eri tuottajatyypin tulonmuodostus olisi keskenään vertailukelpoinen. Vuoteen 1997 asti kaikki peruskoulun ja lukion opettajien eläkevaraukset olivat laskennallisia. Vuodesta 1998 alkaen on asteittain alettu rahastoida myös näiden opettajien tulevia eläkemaksuja. Kuntien maksuosuutta kasvatetaan vuosittain. Tästä johtuen laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut ovat pienentyneet vuodesta 1998 alkaen ja niiden rahastoidut osuudet siirtyneet työeläkevakuutusmaksuihin. Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut on laskettu laskennallisella työeläkevakuutusmaksuprosentilla peruskoulun ja lukion opettajien palkkasummasta. Vuodesta 2001 eteenpäin laskennallisia sosiaalivakuutusmaksuja ei enää ole, koska kuntien maksuosuuden perustana oleva valtion työeläkevakuutusmaksuprosentti (VEL) nousi korkeammaksi kuin laskennallinen työeläkevakuutusmaksuprosentti.

Sektoriin luokiteltujen yhtiöiden työnantajan sosiaaliturvamaksut sisältävät niiden tuloslaskelmien henkilöstön eläkekulut sekä muut sosiaaliturvamak-

сут, jotka jaetaan sosiaaliturvamaksujen prosenttien avulla omiin alataloustoimiinsa.

Muut tuotantoverot (D29K) sisältävät kuntayhteisöjen maksamat ajoneuvojen käyttömaksut sekä kuntien maksamat jäteverot (vuodesta 1996 alkaen). Ensin mainitun tiedot perustuvat kansantalouden tilinpidon keskitettyyn laskelmaan ja jälkimmäisen valtion tilinpäätöksen tietoihin.

Kiinteän pääoman kulumisen laskelmat perustuvat kansantalouden tilinpidon pääomakantamalliin, joka kuvataan kappaleessa 4.12.

3.9.2.6 Välituotekäyttö

Välituotekäyttöön lasketaan seuraavat kunnan ja kuntayhtymän taloustilaston (osa II, 01-taulu) menolajit: ”asiakaspalvelujen ostot: - valtiolta, - kunnilta, - kuntayhtymiltä, - muilta”, ”muiden palvelujen ostot”, ”aineet, tarvikkeet ja tavarat”, ”muut menot” ja ”ulkoiset vuokramenot” sekä vastaavat rivit liikelaitosten tuloslaskelmista (taulu 11). Vuosina 1997–1999 kuntataloustilastossa ulkoisia ja sisäisiä vuokramenoja ei ollut eritelty, vaan ne yhdessä sisältyivät taloustilaston erään ”vuokramenot”. Koska kansantalouden tilinpidon kuntalaskelmiin otetaan mukaan vain ulkoiset vuokramenot, on ulkoisten vuokramenojen osuus näinä vuosina estimoitu vuoden 2000 taloustilaston jakaumalla.

Välituotekäyttö sisältää kuntien ja kuntayhtymien sisäisiä menoja ja vastavasti myös sisäisiä tuloja tilaston tehtävuokkien välillä. Saman tehtävän menona ja tulona olevat erät eliminoidaan tilastossa.

Kunnat rahoittavat valtionosuuksilla osan terveys- ja sosiaalitoimialojen kuntayhtymien palvelutuotantoa. Tämä rahoitus näkyy taloustilastossa näillä toimialoilla asiakaspalvelujen ostoina kuntayhtymiltä. Nämä valtion antaman rahan siirrot kuntien ja kuntayhtymien välillä poistetaan välituotekäytöstä. Sektoritileillä rahavirta sisältyy taloustoimeen ”valtion tulonsiirrot kunnille ja kuntayhtymille”.

Kuntien ja kuntayhtymien asiakaspalvelujen ostot muilta sisältävät suoraan kuntalaisille yrityksiltä, säätiöiltä, yhdistyksiltä, seurakunnilta ym. ostettuja palveluja ilman, että kuntalaiset maksavat niistä. Nämä ostot käsitellään välituotekäytön sijasta luontoismuotoisina sosiaalisina tulonsiirtoina, koska ne eivät ole kuntien ja kuntayhtymien omaa palvelutuotantoa. Nämä luontoismuotoiset tulonsiirrot kirjataan siten suoraan julkiseen kulutukseen.

Kuntien maksama arvonlisävero määrä saadaan kuntien verottajalle raportoimista tiedoista ja jaetaan välituotekäyttöön kuntataloustilaston taulun 01 taloustoimesta 2965 ”palautusjärjestelmän arvonlisävero” osuutta vastaavalla osuudella, joka kuvaa välituotteita koskevaa valtion kunnille palauttamaan arvonlisäveroa. Tämä maksettu ja palautettu arvonlisävero lisätään siis välituotekäyttöön, luontoismuotoisiin sosiaalietuuksiin ja investointeihin kuntataloustilaston tietojen avulla.

Rahoitusleasing-vuokrat poistetaan välituotekäytöstä rahoitusleasing-tilaston tietojen avulla. Tilaston tietojen avulla myös lisätään investointeihin rahoitusleasing-hankinnat.

Sektoriin luokiteltujen yhtiömuotoisten yksiköiden välituotekäyttö lasketaan yritystietovaraston tuloslaskelmatietojen ja erittelyjen avulla. Välituotekäyttöön kirjataan ostetut palvelut ja tavarat sekä muut toimintakulut.

3.9.2.7 Paikallishallinnon markkinatuottajat

Paikallishallinnon toimialoista 021 metsänhoito, 025 metsien nettokasvu, 382 jätteen käsittely, 412+432_439 talonrakentaminen, 82 hallinto ja tukipalvelut liike-elämälle sekä 85 koulutus (aikasarjassa vuoteen 2007 saakka) on katsottu markkinatuottajiksi.

Markkinatuottajat kattavat myyntituloilla vähintään 50 % kustannuksista. Niiden tuotos on enimmäkseen markkinatuotosta (P11R), mutta niillä voi olla myös tuotosta omaan loppukäyttöön (P12R).

Markkinatuottajan tuotantotili lasketaan "ylhäältä alas" tuotoksesta lähtien. Kun tuotoksesta vähennetään välituotekäyttö, saadaan arvonlisäys bruttona. Kun tästä vähennetään kiinteän pääoman kuluminen, päädytään nettoarvonlisäyksen. Vähennettäessä nettoarvonlisäyksestä palkansaajakorvaukset ja muut tuotantoverot sekä lisättäessä muut tuotantotukipalkkiot päädytään toimintaylijäämään, joka näytetään sektoritilillä.

Toimialan 021 metsän viljely tuotantotilin laskemisessa käytetään päälähteenä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoa (taulu 01: tehtävä 660). Toimialan markkinatuotos (P11R), välituotekäyttö (P2K) ja palkansaajakorvaukset (D1K) saadaan suoraan kuntataloustilastosta. Laskelmiin lisätään omaan loppukäyttöön tuotettu metsänhoito- ja perusparannustyö (P12R).

Toimialat 382 ja 82 sisältävät paikallishallintosektoriin luokiteltuja liikelaitoksia. Toimialojen tuotantotilin laskemisessa käytetään lähteenä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoa (taulu 11).

Metsien nettokasvu lasketaan keskitetysti, ja kuvaus tästä on kappaleessa 3.7.1.3.

3.9.2.8 Toimiala 42+431 maa- ja vesirakentaminen sekä 846 tienpito

Koko kansantalouden tasolla suurin osa toimialojen 846 tienpito sekä 42+431 maa- ja vesirakentaminen tuotannosta tuotetaan markkinatuottajien toimesta yrityssektorissa. Näillä toimialoilla on kuitenkin myös markkinatonta tuotantoa, jota tuottavat mm. kunnat ja valtio. Paikallishallinnon julkisen toiminnan tehtäväksi nähdään kansantalouden tilinpidossa teiden ja katu- ja vesirakentaminen ja kunnossapito sekä muiden maa- ja vesirakennelmien (esim. liikunta-alueiden, piha- ja pysäköintialueiden, lentokenttien jne.) rakentaminen ja kunnossapito.

Paikallishallinnon tienpidon toimialalla (846) näytetään tieverkostoa koskevat uudisrakennusinvestoinnit ja tieverkoston kuluminen. Paikallishallinnon tienpitotoimiala katsotaan kysyjätoimialaksi, jonka kysymä tieverkoston uudisrakentaminen tuotetaan maa- ja vesirakentamisen toimialalla yrityssektorissa. Toisin sanoen kunnat ostavat tienrakennukseen liittyvät tavarat ja palvelut markkinoilta. Paikallishallinnon tuotantotilillä tienpidon toimialalla näytetään siis vain kiinteän pääoman kuluminen (P51C), joka vaikuttaa arvonlisäykseen ja kulutusmenoihin. Tietolähteenä yrityssektorin tuottamissa

kuntien kysymissä tieinvestoinneissa käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston taulun 02 tehtävää 460 ”liikenneväylät”. Kiinteän pääoman kulumisen eli tieverkoston kulumisen tiedot saadaan kansantalouden tilinpidon pääomakantamallista.

3.9.2.9 Talonrakentamisen toimiala

Paikallishallinnon toimiala ”412+432_439 talonrakentaminen” sisältää kuntien itse tuottamien talonrakennuspalvelujen määrän. Tieto määrästä saadaan kuntien taloustilastosta, jossa eritellään kuntien omajohtoisen rakentamisen määrä tavaratyypeittäin ja kulujen jakaantuminen palkkoihin, sosiaaliturvamaksuihin sekä tavaroihin ja palveluihin.

Toimialan tuotoksen määräksi saadaan kuntien raportoima itsetuotettujen talonrakennusinvestointien määrä. Toimialan välituotekäytöksi kirjataan kuntataloustilaston omajohtoisen rakentamisen kulut aineisiin ja tarvikkeisiin. Työllisten määrä arvioidaan kuntataloustilastoon kirjattujen palkkojen määrän avulla.

3.9.2.10 Palkansaajakorvaukset

3.9.2.10.1 Palkat ja palkkiot ja työnantajan sosiaaliturvamaksut

Paikallishallintosektorin laskelmissa tärkeimmät tietolähteet ovat kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot, Ahvenanmaan maakuntahallinnon tilinpäätös Suomen Kuntaliiton toimintakertomus ja yritystietojärjestelmän tilinpäätöstiedot sekä itse kerätyt tilinpäätöstiedot.

Palkat ja palkkiot sisältävät taloustilaston 01-tilin ja 11-tilin menolajin ”palkat ja palkkiot”. Palkat ilmaistaan taloustilastossa kunnan/kuntayhtymän tuloslaskelmassa palkkoja oikaisevilla henkilöstökorvauksilla vähennettynä. Kansantalouden tilinpidon kuntalaskelmissa palkkoihin lisätään maksetut rahamääräiset luontoisedut. Sektoriin luokiteltujen yhtiöiden palkat sisältävät tuloslaskelmien mukaiset palkkakulut.

Työnantajan sosiaaliturvamaksut kirjataan vastaavasti kuntataloustilaston ja yhtiöiden tuloslaskelmien mukaisena ja summa jaetaan tarkempiin taloustoimiin sosiaaliturvamaksuprosenttien avulla.

Paikallishallinnon laskennassa rajataan pois liikelaitokset, jotka lasketaan yrityssectorissa. Lisäksi maatalouslomittajien palkat rekisteröidään kansantalouden tilinpidossa maatalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustilillä. Nämä vähennetään kuntataloustilaston palkoista.

3.9.3 Sosiaaliturvarahastot (sektori S1314)

3.9.3.1 Työeläkelaitokset (sektori S13141)

Sosiaaliturvarahastot -sektori (S.1314) koostuu työeläkelaitoksista (S.13141) ja muista sosiaaliturvarahastoista (S.13149). Työeläkelaitokset -sektori (S.13141) pitää sisällään lakisääteiseen (pakolliseen) eläkevakuutukseen erikoistuneet työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassojen ja -säätiöiden B-osastot

(lakisääteiset osastot), Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen, Merimieseläkekassan, Kevan (kuntien eläkevakuutus), Valtion eläkerahaston, Kirkon eläkerahaston, Kansaneläkelaitoksen eläkevastuurahaston, Eläketurvakeskuksen sekä Työeläkevakuuttajat TELA ry:n.

Työeläkelaitokset -sektorin (S.13141) toiminta luokitellaan toimialalle 843, pakollinen sosiaalivakuustointi (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on työeläkelaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan toimialalle 68209, muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan (toimialaluokitus TOL 2008).

Työeläkettä karttuu käytännössä kaikkien 18–67-vuotiaiden henkilöiden palkansaajana tai yrittäjänä tekemästä työstä, joka on vakuutettu jonkin eläkelain mukaan. Osa karttuvista eläkkeistä rahastoidaan etukäteen. Loppuosa jää rahoitettavaksi jakojärjestelmäperiaatteella. Vaikka eläkelakeja on useita, ovat eläke-etuuksien määräytymisperusteet pääosin yhtenäisiä: työntekijän eläkelaki (TyEL), työntekijän eläkelain mukainen lisäeläketurva (TEL-L), yrittäjän eläkelaki (YEL), merimieseläkelaki (MEL), maatalousyrittäjän eläkelaki (MYEL), laki maatalousyrittäjien luopumistuesta (LUTUL) sekä sukupolvenvaihdoseläkkeestä (SpVL), kunnallinen eläkelaki (KuEL), valtion eläkelaki (VaEL), evankelisluterilaisen kirkon eläkelaki (KiEL) ja laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL). Lisäksi Suomen Pankin, ortodoksisen kirkon, Kansaneläkelaitoksen sekä Ahvenanmaan maakuntahallituksen työntekijöillä, tasavallan presidentillä ja kansanedustajilla on omat eläkesääntönsä tai lakinsa.

3.9.3.1.1 Tietolähteet

Kansantalouden tilinpidon ensimmäisessä vuosiennakkotietojen julkistuksessa maaliskuussa käytetään pääosin Työeläkelaitosten vuosiennakkokyselyn tietoja. Ennakkokysely on Tilastokeskuksen oma tiedonkeruu ja kattaa lähes kaikki Työeläkelaitokset -sektoriin (S.13141) kuuluvat yksiköt. Ennakkokyselyn ulkopuolelle jäävät vain Kelan eläkevastuurahasto, Eläketurvakeskus ja Työeläkevakuuttajat TELA ry. Kelan eläkevastuurahaston tiedot saadaan Kansaneläkelaitoksen kuukausiaineistosta.

Kansantalouden tilinpidon toisessa vuosiennakkotietojen julkistuksessa heinäkuussa käytetään pääosin Finanssivalvonnan keräämää tilinpäätösaineistoa, joka on tärkein työeläkelaitosten tuotantotilierien (ks. Taulukko 28) laskennassa käytettävä tietolähde. Esimerkiksi vuoden 2012 tiedot saatiin käyttöön vuoden 2013 heinäkuun julkistukseen.

Finanssivalvonnan aineiston ulkopuolella jäävät Valtion eläkerahasto, Keva (kuntien eläkevakuutus), Kansaneläkelaitoksen eläkevastuurahasto, Kirkon eläkerahasto, Eläketurvakeskus ja TELA ry. Näiden yksiköiden osalta lähdeaineistona käytetään tilinpäätöksiä.

Jotkin erät, kuten välilliset rahoituspalvelut (FISIM), T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit sekä palkansaajakorvaukset lasketaan erillisinä laskentakokonaisuuksina koko kansantaloudelle. Myös työeläkelaitosten luvut perustuvat näiden taloustoimien osalta keskitettyihin laskelmiin.

Taulukko 28. Työeläkelaitosten (S.13141) tuotantotilierät vuonna 2012

S.13141	toimialat 843+68209	milj. €
P.11	Markkinatuotos	913
P.12	Tuotos omaan loppukäyttöön	15
P.132	Muu markkinaton tuotos	772
P.119	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)	37
P.22	Muu välituotekäyttö	962
B.1GPH	Arvonlisäys, brutto perushintaan	701
P.51C	Kiinteän pääoman kuluminen	106
B.1NPH	Arvonlisäys, netto perushintaan	595
D.1	Palkansaajakorvaukset	229

3.9.3.1.2 Tuotos (P.1) ja välituotekäyttö (P.2)

Työeläkelaitokset -sektorin (S.13141) toiminta luokitellaan pääosin toimialalle 843, pakollinen sosiaalivakuutustoiminta (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on työeläkelaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan toimialalle 68209, muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan (toimialaluokitus TOL 2008). Toimialalle 68209 kirjautuu työeläkelaitosten osalta vain markkinatuotosta (P.11) ja muuta välituotekäyttöä (P.22).

Työeläkelaitosten (S.13141) tuotos toimialalla 68209 (muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta) on markkinatuotosta (P.11). Siihen sisältyvät kiinteistösijoitustoiminnan muut tuotot kuin osinko- ja korkotuotot.

Työeläkelaitosten (S.13141) tuotos toimialalla 843 (pakollinen sosiaalivakuutus) on markkinatonta tuotosta (P.13), joka on palkansaajakorvausten, kiinteän pääoman kulumisen ja välituotekäytön summa. Markkinaton tuotos (P.13) siis lasketaan kustannusten kautta, kuten julkisyhteisöillä yleensä.

Työeläkelaitosten tuotos omaan loppukäyttöön (P.12) kirjataan toimialalle 843 (pakollinen sosiaalivakuutus). Tuotos omaan loppukäyttöön (P.12) koostuu T&K -investoinneista, jotka lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Laskentakokonaisuuden kuvaus löytyy kapaleesta 5.10.3.8. T&K -investointien lisäksi tuotos omaan loppukäyttöön (P.12) sisältää tietokoneohjelmistokehitystä työeläkelaitosten omaan käyttöön, jotka arvioidaan perustuen aikaisempaan aikasarjaan.

Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös työeläkelaitosten (S.13141) luvut perus-

tuvat FISIMin osalta keskitettyyn laskelmaan. FISIM -laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 3.8.1.7.

Työeläkelaitosten muu välituotekäyttö (P.22) toimialalla 843 (pakollinen sosiaalivakuutus) lasketaan työeläkelaitosten kokonaisliikekulujen ja hoitokulujen perusteella, ilman palkansaajakorvauksia. Kokonaisliikekulut sisältävät muun muassa korvaustoiminnan ja sijoitustoiminnan hoitokuluja sekä muita hallinnollisia kuluja. Kiinteistösisjoitustoiminnan myötä syntyneet kiinteistöjen hoitokulut kirjataan muuksi välituotekäytöksi (P.22) toimialalle 68209 (muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta).

3.9.3.1.3 Palkansaajakorvaukset (D.1)

Palkat (D.11) saadaan kansantalouden tilinpidon keskistetystä laskelmasta, joka perustuu Tilastokeskuksen Yritystietokantaan. Sosiaalivakuutusmaksut (D.12) saadaan palkkoihin ja sosiaalivakuutusmaksuprosentteihin perustuvasta kansantalouden tilinpidon keskitetystä laskelmasta, jonka kuvaus löytyy kappaleesta 4.7.2 palkansaajakorvaukset.

3.9.3.1.4 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja kuluminen (P.51G + P.51C)

Kiinteän pääoman kuluminen (P.51C) saadaan pääomakantamallista, jonka kuvaus löytyy kappaleesta 4.12.

Kiinteän pääoman bruttomuodostusta (P.51G) kutsutaan myös investoinneiksi. T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös työeläkelaitosten luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan, jonka kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8.

Rakennusinvestointien (hankinnat miinus myynnit) lähdeaineistona on TE-
LA ry:n ja Finanssivalvonnan sijoitusseuranta. Muiden investointikohteiden kuten atk-laitteiden ja -ohjelmistojen lähdeaineistona on työeläkelaitosten vuosiennakkokysely.

3.9.3.1.5 Työeläkevakuutusmaksut

Työeläkevakuutusmaksujen kertymätietojen lähdeaineistona käytetään Finanssivalvonnan keräämää tilinpäätösaineistoa, joka on tärkein työeläkelaitosten (S.13141) laskennassa käytettävä tietolähde. Finanssivalvonnan aineisto kattaa suurimman osan eläkelaitoksista. Sen ulkopuolella jäävät Valtion eläkerahasto, Keva (kuntien eläkevakuutus), Kansaneläkelaitoksen eläkevastuurahasto ja Kirkon eläkerahasto. Näiden yksiköiden osalta lähdeaineistona käytetään tilinpäätöksiä.

3.9.3.2 Muut sosiaaliturvarahastot (sektori S13149)

3.9.3.2.1 Yleiskuvaus muiden sosiaaliturvarahastojen laskelmista

Suomessa Muut sosiaaliturvarahastot -sektorille kuuluvat seuraavat yksiköt:

- Kansaneläkelaitos (Kela)
- Työttömyyskassat (TYKA)
- Työttömyysvakuutusrahasto (TVR)

- Koulutusrahasto (KER)
- Sairausvakuutuslain (SVL) mukaisia korvauksia myöntävät sairauskassat sekä pelkästään lisäetuja myöntävät sairauskassat (ns. täydennyskassat)
- Hautaus- ja eroavustuskassat

Koko sektorin toiminta kuuluu toimialalle O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus, alatoimialalle 843 Pakollinen sosiaalivakuutustoiminta. Muut sosiaaliturvarahastot -sektorin osuus Suomen bruttokansantuotteesta on noin 0,2 prosenttia.

Näiden rahastojen pääasiallista toimintaa on sosiaalisten etuuskien tuottaminen ja ne täyttävät molemmat seuraavista kriteereistä:

a) lain tai asetuksen mukaan tietyt väestöryhmät ovat velvollisia osallistumaan järjestelmään tai maksamaan sosiaalivakuutusmaksuja;

b) julkisyhteisö vastaa – riippumattomasti tehtävästään valvovana elimenä tai työnantajana – laitoksen hallinnosta maksuja tai etuisuuksia koskevilla ratkaisuisilla ja hyväksymisillä.

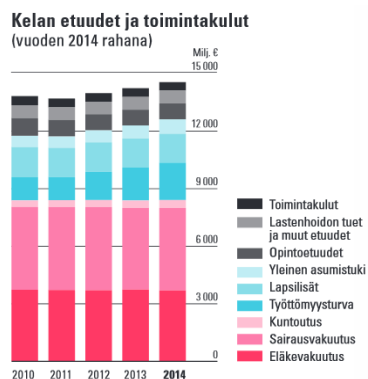
Yksittäisen henkilön maksamien maksujen ja sen riskin välillä, jonka alaiseksi hän joutuu, ei ole tavallisesti suoraa yhteyttä.

Kansaneläkelaitos (Kela) huolehtii Suomessa asuvien perusturvasta eri elämäntilanteissa.

Taulukko 29. Eräitä kansaneläkelaitoksen toimintatietoja

Toimintatietoja Kelasta

	2012	2013	2014
Kokonaiskulut, miljardia euroa	13,5	14,0	14,5
Toimintakulut/kokonaiskulut, %	3,2	3,2	3,0
Etuuskulut / asukas, euroa/vuosi	2416	2486	2561
Henkilöstö	6135	6108	6008

Lähde Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus 2014

Työttömyyskassat ovat keskinäisen vastuun perusteella toimivia yhteisöjä, joiden tarkoituksena on työttömyysturvalaissa tarkoitetun ansioturvan järjestäminen jäsenilleen. Työttömyyskassat maksavat työttömäksi jääneille jäse-

nilleen ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa tai koulutuspäivärahaa. Lisäksi työttömyyskassat voivat maksaa muuta tukea. Työttömyyskassoilla on oikeus saada valtionosuutta. Valtionosuus kohdistuu kassan maksamiin työttömyyspäivärahoihin ja muihin työttömyysetuuksiin sekä hallintokuluihin. Työttömyyskassojen tukena toimi työttömyysvakuutusrahaston (ks. alla) perustamiseen saakka eli vuoteen 1998 asti sosiaali- ja terveysministeriön (STM) valvonnassa toiminut Työttömyyskassojen keskuskassa. Vuoden 2012 lopussa Suomessa oli 32 työttömyyskassaa.

Työttömyysvakuutusrahasto on työnantajien ja palkansaajien rahoittama ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä Finanssivalvonnan valvoma itsenäinen laitos, jonka tehtävänä on työttömyysturvaetuuksien rahoittaminen. Rahaston varat kerätään pakollisina työttömyysvakuutusmaksuina sekä työnantajilta että palkansaajilta. Työttömyysvakuutusrahasto vastaa ansioon suhteutetun työttömyysturvan rahoituksesta siltä osin kuin valtio ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole niistä vastuussa. Rahasto vastaa myös eräistä muista menoista.

Koulutusrahasto (aikaisemmin Koulutus- ja erorahasto) maksoi vuoteen 2002 saakka työ- tai virkasuhteen päättymisen johdosta työntekijälle erorahaa ja tuki omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta. Vuodesta 2002 lähtien rahasto on tukenut ainoastaan viimeksi mainittua, mitä nimenmuutoskin osoittaa. Rahaston toiminta rahoitetaan maksuilla, jotka peritään työnantajilta, työttömyysvakuutusmaksuun sisältyvänä osuutena maksetuista palkoista. Työnantajamaksun vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö. Työttömyysvakuutusrahasto vastaa osaltaan rahaston kulujen kattamisesta.

Sairauskassat ovat vakuutus-kassoja, joiden pääasiallisena tarkoituksena on myöntää korvausta sairauden johdosta. Ne täydentävät sairausvakuutusta. Kassojen jäseninä ovat yleensä tietyn työnantajan palveluksessa olevat tai määrättyyn ammattikuntaan kuuluvat henkilöt. Sairauskassat voivat myöntää jäsenilleen ja heidän perheenjäsenilleen lakisääteisiä sairausvakuutusetuuksia ja niitä täydentäviä lisäetuuksia. Sairauskassoja oli vuoden 2012 lopussa 137. Lisäetuuksia maksavan kassan jäseniltä peritään yleensä jäsenmaksuja, joilla rahoitetaan suurin osa korvauksista. Myös työnantajat voivat osallistua kustannuksiin.

Hautaus- ja eroavustuskassat ovat vakuutus-kassoja, joiden jäseninä ovat tietyn työnantajan palveluksessa olevat tai määrättyyn ammattikuntaan kuuluvat henkilöt. Vuonna 2012 tällaisia kassoja oli 2 kappaletta.

Taulukko 30. Kelan maksamat etuudet, milj. euroa (Lähde: Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus 2013 ja 2014)

	2012	2013	2014
Muut etuudet	56	58	61
Yleinen asumistuki	606	670	742
Eläkkeensaajan asumistuki	442	468	498
Opintoetuudet	812	807	829

Lapsiperheiden etuudet	2 071	2 091	2 100
Työttömyysturvaetuudet	1 421	1 683	1 934
Kuntoutus	357	380	410
Sairausvakuutusetuudet	4 198	4 187	4 269
Vammaisetuudet	555	593	613
Eläke-etuudet	2 596	2 615	2 559
Etuusmenot yhteensä	13 113	13 552	14 016

3.9.3.2.2 Lähdeaineistot

Tietolähteinä käytetään sosiaaliturvarahastojen tilinpäätöstietoja sekä tarkentavia erilliskyselyitä. Kansaneläkelaitoksen osuus muu pakollinen sosiaalivakuutus -toimialan tuotoksesta oli vuonna 2012 noin 79 prosenttia, työttömyyskassojen ja työttömyysvakuutusrahaston yhteensä noin 16 prosenttia ja muiden rahastojen noin 5 prosenttia.

Kansaneläkelaitos: kuukausittainen tilinpitoaineisto, tilinpäätös, toimintakertomus ja erilliskyselyt, T&K-tilasto sekä Kansaneläkelaitoksen tilastollinen vuosikirja.

Työttömyyskassat: tilinpäätös ja muut yhteenvedot työttömyyskassojen kirjanpidosta.

Työttömyysvakuutusrahasto: tilinpäätös, toimintakertomus ja erilliskyselyt.

Koulutusrahasto: tilinpäätös ja toimintakertomus.

Hautaus- ja eroavustuskassat: tilinpäätökset.

Sairauskassat: tilinpäätökset.

3.9.3.2.3 Laskentaprosessi

3.9.3.2.3.1 Tuotos

Muiden sosiaaliturvarahastojen sektorin tuotos lasketaan kustannusten kautta. Sektorin tuotos on arvonlisäyksen ja välituotekäytön summa. Tuotos saadaan siis laskemalla yhteen sektorin maksamat palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen sekä välituotekäyttö. Tuotos jakautuu markkinatuotokseen, tuotokseen omaan loppukäyttöön, markkinattomien tuotteiden myynteihin sekä muuhun markkinattomaan tuotokseen. Tuotos omaan loppukäyttöön -erään lisätään myös sektorin t&k-investoinnit, jotka saadaan yhteisistä t&k-laskelmista. Tuotoksen alaeriin jaossa käytetään estimointia, sillä tarkkaa lähdeaineistoa ei ole saatavilla. Muu markkinaton tuotos lasketaan tuotoksen ja muiden sen alaerien residuaalina. Muiden sosiaaliturvarahastojen tuotoksen alaerät on kuvattuna tarkemmin menetelmäkuvauksen kappaleessa 5.9.3.1. Palkansaajakorvaukset kuvataan tarkemmin kappaleessa 4.7.1.

3.9.3.2.3.2 Välituotekäyttö

Sektorin välituotekäyttö saadaan laskettua suoraan yksikkökohtaisista tuloslaskelmatiedoista ja erittelyistä. Välituotekäyttöön kirjataan ostopalvelut, muut toiminta- ja hoitokulut sekä IT-kulut.

3.9.3.2.3.3 Arvonlisäys

Muiden sosiaaliturvarahastojen arvonlisäys lasketaan summaamalla palkat ja palkkiot, työnantajan sosiaaliturvamaksut sekä kiinteän pääoman kuluminen.

Kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista, joten laskennassa ei siis käytetä tuloslaskelmien poistoja. Kansantalouden tilinpidon pääomakantamalli kuvataan kappaleessa 4.12.

Palkat ja palkkiot (D11K) ovat yksikkökohtaisten tuloslaskelmien mukaisia. Niihin sisällytetään vuosilomapalkkavelan muutos ja ruokaetu.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista (D12K) saadaan tiedot Kansaneläkelaitoksen lähdeaineistosta. Muiden sektoriin kuuluvien yksiköiden tiedot arvioidaan näiden tietojen sekä yksikkökohtaisten palkkasummatietojen avulla. Esimerkiksi vuoden 2012 sektorin työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista 51 miljoonaa saatiin Kansaneläkelaitoksen lähdeaineistosta ja 9 miljoonaa arvioitiin Kelan aineistosta saadun D12-jakauman sekä yksikkökohtaisten palkkasummatietojen avulla. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista suurin osa on työnantajan todellisia pakollisia eläkemaksuja (D12111). Sektorin muut työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ovat työnantajan Kela-maksuja, lakisääteisiä tapaturmavakuutusmaksuja sekä työttömyysvakuutusmaksuja.

3.9.3.2.3.4 Palkansaajakorvaukset

Palkat ja palkkiot

Muiden sosiaaliturvarahastojen palkat ja palkkiot ovat yksikkökohtaisten tuloslaskelmien mukaisia. Palkkasummaan sisällytetään vuosilomapalkkavelan muutos ja ruokaetu.

Työnantajan sosiaaliturvamaksut

Muiden sosiaaliturvarahastojen työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista (D12K) saadaan tiedot Kansaneläkelaitoksen lähdeaineistosta. Muiden sektoriin kuuluvien yksiköiden tiedot arvioidaan näiden tietojen sekä yksikkökohtaisten palkkasummatietojen avulla. Esimerkiksi vuoden 2012 työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista 51 miljoonaa saatiin Kansaneläkelaitoksen lähdeaineistosta ja 9 miljoonaa arvioitiin Kelan aineistosta saadun D12-jakauman sekä yksikkökohtaisten palkkasummatietojen avulla. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista suurin osa on työnantajan todellisia pakollisia eläkemaksuja (D12111). Sektorin muut työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ovat työnantajan Kela-maksuja, lakisääteisiä tapaturmavakuutusmaksuja sekä työttömyysvakuutusmaksuja.

3.9.3.2.3.5 Kiinteän pääoman bruttomuodostus

Muiden sosiaaliturvarahastojen (S13149) kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten saadaan investointitiedot Kelasta. Tiedot on eriteltyä hankintoihin ja vähennyksiin investointityypeittäin. Vuoden 2012 investoinnit olivat yhteensä 15 miljoonaa euroa. T&K-investoinnit lasketaan keskitetysti ja tämä laskentaprosessi kuvataan tarkemmin kappaleessa 5.10.3.8.

3.10 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15)

Tässä kappaleessa esitetään S15-sektorin tuotantotilin tuotoksen ja väli-tuotekäytön (pl. FISIM) laskennan menetelmäkuvaus. Laskentakokonaisuuteen kuuluvat S15-sektorin toimialat lukuun ottamatta alkutuotantoa (toimialaluokka A) ja kiinteistötoimialaa (toimialaluokka L). Kirjaintasolla laskentakokonaisuus käsittää toimialaluokat M (ammattillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta), O (julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus), P (koulutus), Q (terveys- ja sosiaalipalvelut), R (taiteet, viihde ja virkistys) ja S (muu palvelutoiminta). Tämän kappaleen menetelmäkuvaus koskee toimialaluokkia M-S.

Suomessa S15-sektorin toimialaluokkien M-S alla olevat laskentatason toimialat ovat TOL 72 tieteellinen tutkimus ja kehittäminen, TOL 846 tienpito, TOL 85 koulutus, TOL 86 terveyspalvelut, TOL 87_88 sosiaalipalvelut, TOL 90_91 kulttuuritoiminta, TOL 92 rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut, TOL 93 urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut, TOL 942 ammattiyhdistykset, TOL 9491 uskonnolliset yhteisöt ja TOL 9492_9499 muut järjestöt.

Sektorin päälähdeaineisto on yhdistysten ja säätiöiden elinkeinoveroaineisto 6C, joka on hallinnollinen aineisto. 6C-aineistossa on noin 20 000 oikeudellista yksikköä, joista yli 90 prosenttia luokitellaan S15-sektorille. Yrityssectorille luokitellaan yhdistykset tai voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka palvelevat elinkeinoelämää. Lisäksi yksiköt, joiden toimialaluokkaa vastava toimialatili ei ole avoinna kansantalouden tilinpidon rakenteessa, siirretään sektorille S11. 6C-aineiston yksiköille haetaan luokitus tiedot kansantalouden tilinpidon yritysrekisterin kopiosta. Koska kaikkia 6C-aineiston yksiköitä ei ole yritysrekisterissä, muodostetaan osalle (noin 10 000 yksikköä) luokitus tiedot verottajan asiakastietojen perusteella.

Jos yksikkö ei ole yritysrekisterissä, luokitus tietojen (sektori, toimiala, tuottajatyyppe) muodostaminen tehdään seuraavasti. Verohallinto lähettää 6C-veroilmoituksen yksiköille, jotka oikeusmuodoltaan kuuluvat kohderyhmään. Verottajan oikeusmuodon perusteella 6C-aineiston yksiköille muodostetaan sektori. Toimialaluokka on mukana verottajan asiakastiedoissa. Kansantalouden tilinpidon käytössä olevista sektori-toimiala-tuottajatyyppe-yhdistelmistä haetaan yksikölle tuottajatyyppe kunkin yksikön sektori-toimiala-yhdistelmän perusteella.

S15-sektorilla laskentataso on oikeudellinen yksikkö, kun laskentayksikön tietolähde on 6C-aineisto. S15-sektorin laskentakokonaisuuteen kuuluvien toimialojen tuottajatyyppejä on markkinaton tuottaja lukuun ottamatta toimialaluokan R alla olevaa toimialatiliä rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut (TOL 92), jonka tuottajatyyppejä on markkinatuottaja.

6C-aineiston muuttajat varsinaisen toiminnan tuotot ja vuokratuotot laskeaan voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen markkinatuotokseksi. 6C-aineistossa oleva alkuperäinen arvo jaetaan kahdella, kun näiden muuttajien arvo johdetaan taloustoimen P11 arvoksi. Tätä kerrointimitusta ei suoriteta, jos yksikön tuottajatyyppejä on markkinatuottaja. Menetelmää perustellaan sillä, että yhdistykset ilmoittavat varsinaisen toiminnan tuotoissa paljon sellaisia tuottoja, joita kansantalouden tilinpidossa ei lasketa markkinatuotokseksi vaan tulonsiirroksi, kuten esimerkiksi valtionavustukset ja -osuudet. Menettelyllä pyritään myös estämään voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen muun markkinattoman tuotoksen P132 jääminen negatiiviseksi.

Markkinattomien tuotteiden myynnit johdetaan kolmesta 6C-aineiston muuttajasta: Tuloverolain 23.3 §:n mukaisen varainhankinnan tuotot (verottoman varainhankinnan tuotot), tavara- ja palvelumyynnin tuotot ja muun varainhankinnan tuotot.

Väliuotekäytöksi lasketaan yhdistysten muut varsinaisen toiminnan kulut, varainhankinnasta johtuvat kulut (verottomasta varainhankinnasta aiheutuvat kulut, tavara- ja palvelumyynnistä aiheutuvat kulut, jäsenmaksujen keräämisestä aiheutuvat kulut ja kulut muusta varainhankinnasta) ja vuokratuotot.

Tuotos P1 lasketaan muun väliuotekäytön, Fisimin, palkansaajakorvausten ja kiinteän pääoman kulumisen summana. Muu markkinaton tuotos laskeaan tuotoksen jäännösarvona, kun tuotoksesta on vähennetty markkinatuotos, markkinattomien tuotteiden myynnit ja tuotos omaan loppukäyttöön. Tuotos omaan loppukäyttöön muodostuu tutkimus- ja tuotekehitystoiminnasta, joka siten pienentää muun markkinattoman tuotoksen arvoa.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot koostuvat muusta markkinattomasta tuotoksesta ja ostetusta markkinatuotannosta. S15-sektorin muun markkinattoman tuotoksen arvo oli 5 370 milj. euroa vuonna 2012. S15-sektorilla ostettua markkinatuotantoa on kolme miljoonaa euroa, joka vastaa EU:n elintarvikeapua vähävaraisille. Luku haetaan työ- ja elinkeinoministeriön julkaisemista tiedoista. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot on esitetty luvussa 5.8.

S15-sektorin bruttoarvonlisäys muodostuu markkinattoman toiminnan mukaisesti palkansaajakorvausten ja kiinteän pääoman kulumisen summasta. Nettoarvonlisäys vastaa palkansaajakorvauksia. Toimintaylijäämä on määritelmällisesti nolla markkinattomassa toiminnassa. Palkansaajakorvaukset muodostuvat palkoista ja palkkiosta ja työnantajan sosiaaliturvamaksuista. Niiden laskenta on esitetty luvussa 4.7. Kiinteän pääoman kulumisen laskenta on esitetty luvussa 4.12.

S15-sektorin tuotoksen ja välituotekäytön laskennan toinen lähdeaineisto on yritysrekisteri. Yritysrekisterin kopiosta on saatavilla oikeudellisten yksiköiden tiedot toimipaikoittain. Jos S15-sektorilla olevan toimipaikan oikeudellinen yksikkö ei ole 6C-aineistossa, otetaan toimipaikka mukaan sektorin laskentaan. Tällaisia toimipaikkoja on S15-laskennassa noin 10 000.

Evangelisluterilaisia ja ortodoksisia seurakuntia ei kuitenkaan oteta yritysrekisterin kopiosta eikä niitä ole oikeusmuodon vuoksi 6C-aineistossa, vaan niiden tuotos ja välituotekäyttö lasketaan seurakuntien yhteisestä tilinpäätösaineistosta. Tämä laskenta esitetään myöhemmin tässä kappaleessa.

Yritysrekisterin kopiosta otettaville S15-toimipaikoille on olemassa valmiit luokitustiedot sekä toimipaikan palkkasumma. Niiden välituotekäyttö ja markkinattomien tuotteiden myynnit lasketaan menetelmällisesti. Ensiksi 6C-aineistosta lasketaan välituotekäytölle toimialakohtainen kerroin, joka on toimialan yksiköiden palkkasumman ja välituotekäytön suhdeluku. Palkkasumma muodostuu 6C-aineiston henkilöstökuluista johdetusta palkkasummasta – josta sivukulut on poistettu – niille yksiköille, jotka ovat vain 6C-aineistossa, ja niille 6C-yksiköille, jotka löytyvät yritysrekisterissä, käytetään yritysrekisterin palkkatietoa.

Välituotekäytön toimialakertoimen perusteella yritysrekisterin kopiosta otettaville toimipaikoille muodostetaan välituotekäytön arvo. Toimipaikoille muodostetaan myös markkinattomien tuotteiden myyntiä. Sen arvo lasketaan toimipaikoille 6C-aineistosta laskettavan P131-palkkasumma -suhdeluvun perusteella. Jos toimipaikan tuottajatyyppejä on markkinatuottaja, niin menetelmällistä laskentaa ei tehdä, vaan toimialatili lasketaan erillisessä käsitelyssä. Tämä koskee vain toimialaa TOL 92.

Kolmas S15-sektorin tuotoksen ja välituotekäytön laskennan lähdeaineisto on kausiveroaineisto. Tästä lähteestä otetaan S15-sektorille luokitellut oikeudelliset yksiköt (noin 300), jotka eivät ole 6C-aineistossa eivätkä yritysrekisterissä. Näille yksiköille muodostetaan luokitustiedot vastaavalla tavalla kuin niiden 6C-aineiston yksiköiden, joiden tiedot muodostettiin verottajan asiakastiedoista. Kausiveroaineistosta tuleville yksiköille muodostetaan 6C-aineiston palkka- ja välituotekäytön toimialakohtaisten suhdelukujen perusteella välituotekäytön arvo.

Prosessitaulukossa 6C-aineistosta, yritysrekisteristä ja kausiveroaineistosta tuleva markkinatuotos, markkinattomien tuotteiden myynnit ja muu välituotekäyttö sekä muu markkinaton tuotos on kirjattu sarakkeeseen Administrative records kirjaintoimialoille M-S.

Kirjaintoimialan O alla olevalle tienpidon (TOL 846) toimialalle lasketaan yksityisteiden hoidosta ja ylläpidosta johtuva tuotos ja välituotekäyttö. Toimialan välituotekäyttö lasketaan viemällä vanhaa sarjaa eteenpäin KHI-indeksin muutoksella. Muu markkinaton tuotos lasketaan valtion ja kuntien yksityisteille ja liikenneväylille antamista avustuksista. Nämä tiedot hankitaan valtion liikekirjanpidosta ja Tilastokeskuksen kuntatiloista. Markki-

nattomien tuotteiden myynnit lasketaan erotuksesta välituotekäyttö miinus muu markkinaton tuotos. Tienpidon tuotos ja välituotekäyttö on esitetty toimialan O sarakkeessa Other.

Rahapeli- ja vedonlyöntipalveluihin (TOL 92) joudutaan tekemään erillisiä laskelmia, jotta markkinatuotos kattaisi välituotekäytön ja palkansaajakorvaukset. Toimialalla on vain markkinatuottajia ja 6C-lähdeaineisto ei sovellu sen tuottojen laskentaan. Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö tulevat airtona tasona lähdeaineistosta ja tuotantotilin markkinatuotos lasketaan niiden päälle niin, että toimintaylijäämä ei ole negatiivinen. Rahapeli- ja vedonlyöntipalveluiden tuotos ja välituotekäyttö on esitetty prosessitaulukossa toimialan R sarakkeessa Other.

Uskonnollisten yhteisöjen toimialalla (TOL 9491) lasketaan 6C-aineistosta ja yritysrekisteristä muut kuin evankelis-luterilaiset seurakunnat ja ortodoksiseurakunnat. Evankelis-luterilaisten seurakuntien tilinpäätöstiedot toimitetaan kokonaisuudessaan kirkkohallinnosta Tilastokeskukseen, jolloin niiden tiedot saadaan aggregoituna. Evankelis-luterilaisten seurakuntien markkinatuotokseksi lasketaan toimintatuotoista korvaukset ja vuokratuotot, markkinattomien tuotteiden myynneiksi maksutuotot ja muut toimintatuotot ja välituotekäytöksi palvelujen ostot, vuokrat, aineet, tarvikkeet ja tavarat, annetut avustukset ja muut toimintakulut. Ortodoksiseurakuntien vastaavat taloustoimet lasketaan suhteellisina osuuksina evankelis-luterilaisten kirkkojen arvoista palkkasummien suhdeluvun kautta. Valtionkirkkojen sosiaaliturvamaksujen laskennassa huomioidaan niiden poikkeava eläkemaksuprosentti. Valtionkirkkojen tuotos ja välituotekäyttö on esitetty prosessitaulukossa toimialan S sarakkeessa Other.

Tutkimus- ja tuotekehitystoiminnasta syntyvä tuotos omaan loppukäyttöön (P12) on kirjattu sarakkeeseen Other seuraavasti: Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (toimiala M) 27 milj. euroa, koulutus (toimiala P) 2 milj. euroa, terveys- ja sosiaalipalvelut (toimiala Q) 12 milj. euroa ja muu palvelutoiminta (toimiala S) 5 milj. euroa. Tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan keskitetystä laskennasta on enemmän kohdassa 5.10.3.8.

Yhdistysten maksamat kulukorvaukset, kuten kilometrikorvaukset, ovat välituotekäytössä, mikäli yhdistys on ilmoittanut ne 6C-lomakkeella kulumuuttujissa, jotka lasketaan välituotekäyttöön. 6C-henkilöstökulumuuttujasta on arvioitu sivukulujen osuudeksi 20 %, joten johdettu palkkamuuttuja saadaan kertomalla henkilöstökulut luvulla 0,8. Selvityksen perusteella tiedetään, että henkilöstökulut eivät merkittävästi sisällä kilometrikorvauksia.

S15-sektorin varastotileillä on metsätalouden toimialalla keskenkasvuisia kasvatettavia biologisia varoja, joiden taustasta enemmän metsätalouden laskennan kohdassa 3.7.1.3. Toimialalla S on arvoesineitä (antiikki ja muut taide-esineet) varastokannassa 2 miljoonan euron arvosta.

Taulukko 31. S15-sektorin kirjaintoimialojen (pl. A ja L) tuotos, markkinatuotos, markkinattomien tuotteiden myynnit, muu markkinaton tuotos, muu välituotekäyttö ja bruttoarvonlisäys, miljoonaa euroa

	P1 / R Tuotos perus- hintaan	P11 / R Markkina- tuotos	P131 / R Markki- nattomien tuotteiden myynnit	P132 / R Muu mark- kinaton tuo- tos	P22 / K Muu välituote- käyttö	B1GPH / T Arvonlisäys, brutto pe- rushintaan
M Ammatilli- nen, tieteellinen ja tekninen toi- minta	151	16	14	94	45	106
O Julkinen hal- linto ja sosiaali- vakuutus	123		69	54	112	11
P Koulutus	1381	307	45	1027	504	871
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	2153	858	132	1151	778	1365
R Taiteet, viihde ja virkistys	1068	235	183	650	638	424
S Muu palvelu- toiminta	3226	416	411	2394	1613	1598

3.11 Tuoteverot, mukaan lukien ALV

3.11.1 Tuoteverot pois lukien arvonlisävero

Tuoteverot (D21) koostuvat arvonlisäverosta (D211), tuontitulleista (D2121), muista tuontiveroista (D2122) sekä muista tuoteveroista (D214). Muita tuontiveroja esiintyi Suomessa vuoteen 1994 asti.

Tärkein tietolähde on valtion tilinpäätösaineisto, joka kattaa valtion budjettitalouden kokonaan. Valtion saamat verotulot ja maksullisen toiminnan tulot voidaan erottaa toisistaan liikekirjanpidon tilijaottelua käyttäen. Liikekirjanpidossa verotulot kirjataan erillisille verotileille verolajeittain, kun taas erilaiset myyntitulot kirjataan tilikartan mukaisille maksullisen toiminnan tuottojen tileille.

Valtion maksullisen toiminnan tuotot koostuvat maksuperustelaisissa (21.2.1992/150) maksullisiksi määräytyistä toimenpiteistä. Maksuperustelain mukaan maksullisia ovat valtion viranomaisten tuottamat tavarat sekä palvelut, jotka on suoritettu tilauksesta tai muusta toimeksiannosta. Maksullisiksi määrätään myös hakemuksesta tehdyt päätökset, erilaisten käyttöoikeuksien ja muiden oikeuksien väliaikainen luovuttaminen sekä muu toiminta, jonka tuottaminen seuraa vastaanottajan toimenpiteestä.

Maksuttomiksi puolestaan määrätään suoritteet, joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä

muuten tarkoin rajattuun ryhmään. Maksuttomia ovat myös suoritteet, joiden tarkoituksena on toimeentulon turvaaminen sekä erilainen viranomaisten tekemä neuvonta, ohjeistus, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. Maksuperustelaki koskee sekä valtion viranomaisten suorittamia virkatoimia, valtion tuottamia tavaroita, palveluita ja muuta toimintaa sekä julkisoikeudellisia suoritteita, joiden kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on yksinoikeus. Maksuperustelaissa ei tämän tarkemmin yksilöidä tarkoitettuja tavaroita ja palveluja.

Palvelumaksuihin luetaan mm. poliisiviranomaisen tekemät ajokorttipäätökset ja myöntämät passit. Lisäksi julkisella sektorilla on tuloja, jotka saadaan markkinattomien tuotteiden myynneistä (P131).

Oheisissa taulukoissa on esimerkkejä valtion- ja paikallishallinnon keräämistä palvelumaksuista.

Taulukko 32. Valtionhallinnon suurimmat myyntierät vuonna 2012, miljoonaa euroa

Erä	Toimiala	P11	P131
Yliopistojen myyntitulot	85_72	263	
Hallinnon tietotekniikka-keskuksen tuotot muilta virastoilta	841_842	84	
Väylämaksut	841_842	81	
Ulosottomaksut	841_842		47
Maanmittauslaitoksen saamat maksut			31
Yhteensä		1774	112

Taulukko 33. Paikallishallinnon suurimmat myyntierät vuonna 2012, miljoonaa euroa

Tehtävä	Erä	Toimiala	P11	P131
260 Erikoissairaanhoito	Liikelaitosten liikevaihto	86	1 129	
545 Sisäiset palvelut	Sisäiset myyntitulot	841_842	745	
545 Sisäiset palvelut	Liikelaitosten liikevaihto	841_842	562	
240 Vanhusten ja vammaisten palvelut	Maksut	87_88		303
204 Lasten päiväkotihoido	Maksut	87_88		266
290 Erikoissairaanhoito	Maksut	86		239
Suurimmat			2 436	808
Yhteensä			7 978	2 006

Tuontitullit sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Näistä saadaan tieto Tullilta. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Muita tuoteveroja ovat energiaverot, alkoholijuomaverot, auto- (ja moottoripyörä) vero, tupakkaverot, vakuutusmaksuverot, varainsiirtoverot, Veikkauksen ja raha-arpajaisvoittovarat, Raha-automaattiyhdistyksen voittovarat, makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot, arpajaisverot, apteekkimaksut, varmuusvarastointimaksu, ajoneuvojen rekisteröintimaksu, öljysuojamaksu, rataverot, eräiden juomapakkausten valmistusverot, palosuojamaksu, öljyjättemaksu, muut verotulot, tuoteverojen viivästysseuraamukset, takaisin maksetut verot ja sokerimaksu.

Kaikilla näillä on valtion tilinpäätöksessä oma momenttinsa, lukuun ottamatta ajoneuvojen rekisteröintimaksua, josta saadaan tieto Trafista. Useimpien momenttien kaikki kirjaukset kohdistuvat liikekirjanpidon tiliryhmään ”901 muut verot ja veroluonteiset maksut”, mutta muista verotuloista (11.19.09), valtion osuudesta veikkauksen ja raha-arpajaisvoittovaroista (12.29.88) ja verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetuista veroista (28.10.63) poimitaan muihin tuoteveroihin vain juuri tuohon tiliryhmään kuuluvat erät.

Lisäksi osa verojen viivästysseuraamuksia (12.39.02) kirjataan tähän taloustoimeen. Tammikuun verokertymät edelliselle kalenterivuodelle siirtävä ajoituskorjaus tehdään tupakkaveroon, alkoholijuomaveroon, energiaveroon, varainsiirtoveroon ja arpajaisveroon. Valtion talousarviokirjanpidon ulkopuolisten rahastojen tuloista kirjataan muiksi tuoteveroiksi palosuojamaksu, varmuusvarastointimaksu ja öljysuojamaksu.

Paikallishallinnon keräämiksi muiksi tuoteveroiksi kirjataan Ahvenanmaan maakuntahallinnon keräämät tuoteverot (apteekkimaksut ja vuoteen 2006 saakka arpajaisverot).

Taulukko 34. Eri tuoteverojen tuotto, miljoonaa euroa

Sektori	ESA-koodi	Nimi	2010	2011	2012	2013	2014
S.1311	D211	Arvonlisä-/Liikevaihtovero	15 533	17 315	17 987	18 888	18 948
S.212	D2121	EU:lle tilitettävät tuonnin verot	151	189	184	166	170
S.1311	D2121	Muut verotulot	0	0	0	1	0
S.212	D214A	Sokerimaksu	1	1	1	1	1
S.1311	D214A	Alkoholijuomaverot	1 279	1 291	1 374	1 355	1 381
S.1311	D214A	Energiaverot	3 167	3 875	3 956	3 925	3 846
S.1311	D214A	Auto - (ja moottoripyörä) vero	941	1 068	1 006	931	916
S.1311	D214A	Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot	37	134	197	204	257
S.1311	D214A	Tupakkaverot	655	718	749	852	788
S.1311	D214A	Eräiden juomapakkausten valmistusverot	13	15	15	15	14
S.1311	D214A	Öljysuojamaksu	20	24	24	27	25
S.1311	D214A	Öljyjättemaksu	4	4	4	4	3

S.1311	D214A	Tuoteverojen viivästysseuraamukset	3	3	2	2	2
S.1311	D214A	Apteekkimaksut	121	143	144	152	157
S.1313	D214A	Apteekkimaksut	1	1	1	1	1
S.1311	D214A	Takaisin maksetut verot	-1	0	0	0	0
S.1311	D214A	Varmuusvarastointimaksu	48	46	44	45	43
S.1311	D214C	Varainsiirtovero	531	544	582	590	708
S.1311	D214D	Ajoneuvojen rekisteröintimaksu	40	41	40	37	36
S.1311	D214F	Arpajaisvero	144	172	210	217	218
S.1311	D214G	Palosuojamaksu	9	9	10	10	11
S.1311	D214G	Vakuutusmaksuvero	584	626	660	712	750
S.1311	D214H	Ratavero	18	18	16	19	18
S.1311	D214J	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot	493	516	520	535	541
S.1311	D214J	Raha-automaattiyhdistyksen voittovarot	381	367	381	413	422
S.1311	D214L	Muut verotulot	3	2	4	2	3

3.11.2 Arvonlisävero

Arvonlisäveron kertymä saadaan summaamalla valtion tilinpäätöksestä arvonlisäveron kertymä (11.04.01) ja kuntien maksama palautusjärjestelmän arvonlisävero, jonka valtio palauttaa kunnille ja joka ei sisälly edellä mainittuun valtion tilinpäätöksen alv-momenttiin.

Kuntien maksaman arvonlisäveron tietolähteenä käytetään verohallinnolta saatavaa valtion maksaman alv-palautuksen määrää. Ennen vuotta 2002 valtio peri alv-palautuksen takaisin kunnilta, joten kuntien maksama arvonlisävero oli aito tulo valtiolle. Vuoden 2002 alusta takaisinperinnästä luovuttiin. Komission päätöksen 1999/622 mukaisesti kyseinen palautus ei ole kuitenkaan kansantalouden tilinpidossa vähennyskelpoinen. Palautus kirjataan tällöin arvonlisäveroksi ja valtiolta kunnille näytetään alv-palautusvirran suuruinen tulonsiirto.

Lopuksi valtion arvonlisäverokertymään (momentti 11.04.01) tehdään ajoituskorjaus, jolla kohdistetaan tammi- ja helmikuussa kertyvät arvonlisäverotulot edelliselle kalenterivuodelle.

3.12 Tuotetukipalkkiot

Suomessa ei esiinny tuontiin liittyviä tuotetukipalkkioita (D.311) vaan ainoastaan muita tuotetukipalkkioita (D.319). Niitä maksavat Suomen valtio, eräät kunnat ja EU. Suomen valtion ja EU:n maksamien tuotetukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto. Kuntien maksamien tuotetukipalkkioiden tietolähteenä ovat niiden tilinpäätökset.

EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saa-

daan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n ja Suomen valtion osuudet.

Valtion tilinpäätösaineiston mukaiset tuotetukipalkkiot sisältävät osan maa- ja puutarhatalouden kansallisesta tuesta ja EU-tulotuesta. Loput näiden momenttien tuista on luokiteltu muiksi tuotantotukipalkkioiksi (D.39). Jako eri tukiryhmiin suoritetaan Maaseutuviraston erillisen selvityksen perusteella. Tuotetukipalkkioiksi luetaan myös joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen ja luotsauksen hintatuki. Mainituilta momenteilta käsitellään tuotetukipalkkioina vain liikekirjanpidon tilille ”8230 käyttötalouden kulut elinkeinoelämälle” kirjattuja eriä. Tarvittaessa tilinpäätösaineistossa kassaperusteisesti kirjattuihin tuotetukipalkkioihin tehdään ajoituskorjauksia.

Näistä tuotetukipalkkioista EU:n maksamiksi kirjataan EU-tulotuet.

Kuntien maksamat tuotetukipalkkiot ovat lähinnä kunnallisen joukkoliikenteen matkalippujen tariffitukea. Erä sisältää myös Ahvenanmaan maakuntahallinnon maksamia kuljetustukia yrityksille.

Taulukko 35. Maksetut tuotetukipalkkiot vuonna 2012, miljoonaa euroa

Nimi	Momentti	Milj. euroa
Maa- ja puutarhatuotteiden kansallinen tuki	302040	255
Joukkoliikennepalvelujen osto ja kehittäminen	316063	60
Luotsauksen hintatuki	313251	4
Muut		2
Kirjauserot (kassa - suoriteperuste):		
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	302040	0
Muut kansalliset tuet (eri momenteilta)		0
Kirjauserot yhteensä		0
VALTIO: TUOTETUET YHTEENSÄ		321
KUNNAT: JOUKKOLIIKENTEEN TUKI		365
ULKOMAAT: CAP-tuet (pl. kesannointi)		49
TUOTETUET YHTEENSÄ		735

LUKU 4 TULOLÄHESTYMISTAPA

4.0 Bruttokansantuote tulolähestymistavan mukaan

Oheisessa taulukossa on kuvattu Suomen bruttokansantuote jaettuna tuloeriin. Palkansaajakorvaukset ovat puolet Suomen bruttokansantuotteesta. Bruttotoimintaylijäämä edustaa noin 40 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Taulukko 36. Bruttokansantuote tulojen kautta vuonna 2012

	milj. €	%
1 Palkat ja palkkiot	81 283	40,7
2 Työnantajan sosiaaliturvamaksut	19 005	9,5
3 Toimintaylijäämä / sekatulot	36 432	18,2
4 Tuotannon ja tuonnin verot	28 320	14,2
5 Tukipalkkiot	3 513	1,8
6 Kiinteän pääoman kuluminen	38 266	19,2
7 Bruttokansantuote markkinahintaan (1+2+3+4-5+6)	199 793	100

4.1 Viitekehys

Tulolähestymistavalla tarkoitetaan bruttokansantuotteen laskemista summaamalla yhteen bruttokansantuotteen eri tulokomponentit. Ne ovat palkansaajakorvaukset, bruttotoimintaylijäämä (ml. kiinteän pääoman kuluminen) sekä muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot.

Suomen kansantalouden tilinpidossa ei bruttokansantuotetta lasketa tulolähestymistavalla, koska bruttotoimintaylijäämästä ei ole olemassa tarpeeksi luotettavaa itsenäistä estimaattia. Niinpä bruttotoimintaylijäämä lasketaan markkinatuotannossa residuaalina, kun bruttoarvonlisäyksestä vähennetään muut tulokomponentit.

Tässä luvussa esitellään bruttokansantuotteen eri tulokomponenttien laskenta. Ne lasketaan samalla sektori, toimiala- ja tuottajatyypiluokituksella kuin bruttoarvonlisäys tuotoslähestymistavassa.

4.2. Rajatapaukset

Luontoismuotoiset etuudet sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin eli välituotekäyttöön sekä palkkoihin. Ne vähennetään välituotekäytöstä saman suuruksina kuin ne on kirjattu palkkoihin, sillä muuten ne tulisivat lasketuiksi kahteen kertaan.

Käytännössä osa näistä kuluista on investointeja (esim. työnantaja on ostanut tai rahoitusliisannut auton tai asunnon). Pidämme ne edelleen työnantajan investointeina ja kiinteän pääoman kulumisena, koska sitä ne ovat. Jotta

kaksinkertaiset kulut (palkkaa ja kulumista) eivät vääristäisi toimintaylijäämää, lisäämme kulumista vastaavan osuuden markkinatuotokseen sivutuotannoksi (tuote: autojen vuokraus).

Jos kyseessä on työnantajan oman tuotantoprosessin tuloksena syntynyt, ilmaiseksi tai alennuksella saatu tuote (esim. liikenteessä ilmainen matka tai tehtaan oma tuote), luontoisedun arvo tulee lisätä toimialan markkinatuotokseen, jos se ei jo sisälly siihen, jotta toimintaylijäämä ei palkkojen lisäyksen takia vääristy.

Markkinattomien tuottajien tapauksessa tuotos yhteensä ei muutu (tuotos on välituotekäyttö plus arvonlisäys), mutta luontoisedut pitää kirjata markkinatuotokseen, jotta ne eivät sisältyisi julkisiin kulutusmenoihin (koska ne sisältyvät yksityisiin kulutusmenoihin).

Taulukko 37. Luontoismuotoiset etuudet (Vain sektorilla S11)

	2012
YHT.	762
A	1
B	2
C	161
D	5
E	3
F	12
G	216
H	44
I	14
J	85
L	26
M	103
N	33
P	4
Q	38
R	7
S	7

4.3. Arvottaminen

Taloustoimet kirjataan suoriteperusteisina. Maksetut palkat ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut kirjataan sille ajanjaksolle, jolloin työ tehdään ja syntyy velvoite palkansaajakorvausten maksamiseen. Työsuhdeoptio- ja osakepalkkiotulot taas kirjataan silloin, kun optio lunastetaan, koska vasta silloin se näkyy verottajan aineistossa, joka tässä kohtaa on lähteenä.

4.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin on kuvattu luvussa 3.4.

4.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä vertailuvuodet (benchmarks) ja ekstrapoloinnit

Palkansaajakorvaukset arvioidaan Suomen kansantalouden tilinpidossa pääosin toimialoilla suoralla estimointimenetelmällä eli käytettävissä on kokonaisaineisto. Tällaisia kokonaisaineistoja ovat mm. rakennetilasto, yritys- ja toimipaikkarekisteri, kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto, pankkitilasto (Virati) ja vakuutusyhtiötilasto (Fiva). Rakentamisessa lisätään myös harmaat palkat yritysten ja kotitalouksien palkkoihin.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain ja maksulajeittain lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä, jota voidaan pitää epäsuorana menetelmänä, mutta sosiaalivakuutusmaksut yhteensä lasketaan suoralla menetelmällä. Yksityiskohtaisemmin suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä vertailuvuodet (benchmarks) ja ekstrapoloinnit palkansaajakorvausten osalta on kuvattu kappaleessa 4.7.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallilla, mikä on epäsuora menetelmä.

Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan kokonaisaineistosta eli laskentamenetelmä on suora.

4.6 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteen

4.6.1 Palkat ja palkkiot

Palkkojen kattavuuden varmistamisessa haasteena ovat lähinnä harmaat palkat. Niiden arviointi on kuvattu luvussa 7.3.1.

Suomen lain mukaan palvelurahat eli tipit ovat verotettavaa ansiotuloa. Näin ollen tippien tulisi näkyä verottajan vuosi-ilmoitusaineistossa, johon palkkojen laskenta tilinpidossa perustuu. Tietty määrä tippejä on arvioitu myös osaksi harmaan talouden palkkasummaa, sillä kaikkia tippejä ei ilmoiteta verottajalle.

Kansantalouden tilinpidon laskennassa työllisyys- ja työpanosluvut pyritään aina suhteuttamaan palkkojen muutoksiin ja vertailutietolähteinä käytetään työvoimatutkimuksen tietoja (tarkemmin luvussa 7.3.1).

4.6.2 Bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo

Lisäykset yrityksen tuloon ovat verohallinnon verotarkastusviraston yksi tärkeimmistä tiedoista kansantalouden tilinpidon kannalta. Salatut tulot pie-
nentävät tuotosta ja sitä kautta arvonlisäystä ja bruttotoimintaylijää-
mä/sekataloa.

Vuonna 2013 käynnistyi ”Verovajeen arviointimenetelmien kehittäminen” -
työryhmä, joka toimitti loppuraporttinsa vuonna 2014. Osana työtään ryhmä
pyrkii arvioimaan arvonlisäverovajetta toimialoittain. Näitä tuloksia hyödyn-
nettiin soveltuvin osin myös kansantalouden tilinpidossa.

Osa harmaan talouden tuloista sisältyy kotitalouksien saamaan sekataloon
(katso kohta 4.11).

4.7 Palkansaajakorvaukset

4.7.1. Palkat ja palkkiot

Palkkojen ja palkkioiden lähteet vaihtelevat tilinpidossa sektoreittain ja toi-
mialoittain. Suurimpaan osaan toimialoista ja sektoreista voidaan käyttää
lähteenä yritysrekisteriä, mutta osalle sektoreista S12 ja S13 on katsottu ole-
van muita luotettavampia lähteitä. Sektorien S11, S14 ja S15 laskennassa
yritysrekisteri on pääasiallinen palkkatiedon lähde lukuun ottamatta alkutuo-
tannon ja rakentamisen toimialoja (tol A, 412+432_439, 68201, 68202). Al-
kutuotannon palkkalaskennasta kerrotaan tarkemmin luvussa 3.7.1 ja raken-
tamisen laskennasta luvuissa 3.7.3 ja 3.7.4. Sektorin S12 palkkalaskennasta
kerrotaan luvussa 3.8 ja sektorin S13 luvussa 3.9.

Taulukko 38. D112 lähteet sektoreittain

	S11	S121	S1221	S1222	S1223	S123	S124	S125	S126	S127	S128	S129	S1311	S1313	S13141	S13149	S14	S15
Rakennetilasto														x				
Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto														x				
Kuntaliiton tilinpäätös + Kunnallinen työmarkkina- laitos														x				
Ahvenanmaan maakunta- hallinnon tilinpäätös														x				
Kunta-aineiston koneelliset korjaukset														x				
Valtion liikekirjanpito													x					
Valtio, keskuskirjanpidon ulkopuoliset													x					

Valtioaineistojen koneelliset korjaukset											x							
Yritysrekisteri	x						x	x	x					x			x	x
Virati, tuloslaskelmat ja taseet			x	x														
Market/Non-market projektin tulokset											x	x						
Yleisradion aineisto											x							
Leijona catering											x							
FIVAn vakuutusraportointi									x									
Syöttö	x	x								x		x			x	x	x	
Käsitteelliset muutokset	x																x	
Aineiston virheiden korjaus	x																	
Harmaa talous	x																	x

Yritysrekisteristä saadaan tieto yrityksen maksamista palkoista toimialoitain. Palkkasummiä yritysrekisterin yrityskohtaiseen aineistoon saadaan kolmesta verottajan tilastokeskukselle toimittamasta aineistosta. Pääasiallisena lähteenä on verottajan vuosi-ilmoitusaineisto, joka kertoo henkilöittäin palkkasummat ja sen, missä yrityksessä henkilö on työskennellyt. Vuosi-ilmoitusaineistosta saadaan 96% prosenttia yrityssektorin palkkasummasta. Palkkasumman muodostaminen erilaisista verottajan suorituslajeista ja muuttujista on sovittu yhdessä yritysrekisterin kanssa tilinpidon palkkamääritelmää vastaavaksi ja tarkistetaan vuosittain.

Palkkasummaan poimitaan verottajan vuosi-ilmoitusaineistosta seuraavat suorituslajit: palkka päätoimesta, palkka sivutoimesta, merityötulo, yrittäjän merityötulo, ns. 6 kuukauden säännön alainen vakuutuspalkka, sijaismaksajan maksama palkka ja palkkaturva, sijaismaksajan maksama 6 kk:n säännön alainen palkka, yrittäjän palkka päätoimesta, urheilijarahastosta maksettava palkka, kunnallisen perhepäivähoitajan palkka, yrittäjän 6 kk:n säännön alainen palkka, työkorvaus, urheilijan palkkio, muu veronalaista ansiotuloa oleva suoritus sekä työnantajan (kiinteä toimipaikka Suomessa) maksama palkka työntekijälle, joka ei ole Suomessa vakuutettu siltä osin kuin ne on kirjattu kohtiin rahapalkka, autoedun määrä, muut luontaisedut, asuntolainan korkoedun määrä, luottamushenkilömaksu tai palkaksi katsottu määrä työsuhdematkalipun arvosta.

Mikäli jollekin tilastovuoden aikana toimineelle yritykselle ei löydetä pätevää palkkasummaa vuosi-ilmoitusaineistosta, voidaan laskennassa käyttää kausiveroaineistosta saatavaa palkkasummaa. Verohallinnon oma-aloitteisten verojen ilmoitusjärjestelmän (ns. verotili) kautta saadaan Tilastokeskukselle yritysten suhdannetietoja joidenkin sektori/toimialakombinaatioiden osalta. Tiedot ovat kuukausitasolla, mutta pienempien yritysten tiedot päivittyvät vain neljä kertaa vuodessa (noin t+53 päivää vuosineljänneksen päättymisestä).

Jos kummastakaan ylläolevasta lähteestä ei saada palkkasummaa, voidaan se poimia ennakkoveroaineistosta.

Viimeisenä vaihtoehtona voidaan palkkasummaksi ottaa ns. tuloslaskelmapalkka, joka saadaan oikeudellisille yksiköille ja yrityksille sellaisenaan elinkeinoveroaineistosta verolomakkeilta 5, 6A ja 6B henkilöstökulujen erästä Palkat ja palkkiot (Kirjanpidon mukaisten palkkojen ja palkkioiden yhteismäärä). Niille yksiköille, joille verotietoja ei saada, tieto imputoidaan joko edellisen vuoden tietojen perusteella tai jonkun toisen yksikön tietoja apuna käyttäen. Luku eroaa ennakkoveroaineiston palkkasummasta vain imputoinnin osalta.

Verottajan palkkatiedot ovat yritystason tietoja. Niiden jako toimipaikoille tapahtuu yritysrekisterissä toimipaikkojen henkilötyövuosimäärän perusteella.

Taulukko 39. Palkat ja palkkiot (sis. myös optiot ja osakepalkkiot sekä luontoismuotoiset etuudet), toimialoittain ja sektoreittain 2012

	S1	S11	S12	S121	S122	S125	S126	S127	S128	S13	S1311	S1313	S1314	S14	S15
Yht.	81 283	52 279	2 321	42	1 295	91	374	25	494	22 420	5 445	16 530	445	1 039	3 224
A	939	492								7		7		438	2
B	248	247												1	
C	14 361	14 345												16	
D	692	692													
E	426	422								4		4			
F	6 425	6 173								137		137		115	
G	8 771	8 711												60	
H	4 664	4 518								8		8		138	
I	1 743	1 657								46	15	31		40	
J	4 232	4 201								28		28		3	
K	2 321		2 321	42	1 295	91	374	25	494						
L	776	754								19	17	2		3	
M	4 942	4 217								642	609	33		22	61
N	3 501	3 006								478	139	339		17	
O	6 095									6 095	3 229	2 421	445		
P	6 382	231								5 469	1 364	4 105		3	679
Q	11 810	1 763								8 983	48	8 935		20	1 044
R	1 177	375								477	24	453		6	319
S	1 637	475								27		27		16	1 119
T	141													141	

Optiot sisältyvät myös kansantalouden tilinpidon palkkasummaan ja ne saadaan muiden palkkamuuttujien tapaan verottajan vuosi-ilmoitusaineistosta. Näitä ei jaeta toimipaikoille, vaan optiot menevät sille toimialalle, jolle yri-

tys on luokiteltu. Vain sektoreilla S11 ja S12 on optio- ja osakepalkkiotuloja.

Taulukko 40. Optiot ja osakepalkkiot sektoreittain ja toimialoittain 2012

	S1	S11	S12	S122	S126	S128
Toimialat yhteensä	99	91	8	6	1	1
B Kaivostoiminta ja louhinta	2	2				
C Tehdasteollisuus	45	45				
D Energiahuolto	3	3				
F Rakentaminen	2	2				
G Kauppa	16	16				
H Liikenne	1	1				
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	1	1				
J Informaatio ja viestintä	12	12				
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	8		8	6	1	1
L Kiinteistöalan toiminta	1	1				
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	7	7				
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	1	1				

Kuntien liikelaitosten palkat lasketaan sektorille S11 kuntien taloustilastosta. Siksi liikelaitosten tietoja ei poimita yritysrekisteristä kaksinkertaisen laskennan välttämiseksi. Sektorille S11 tulee tietoja kunnilta, kuntayhtymiltä, kuntien liikelaitoksilta, kuntayhtymien liikelaitoksilta ja liikelaitoskuntayhtymiltä.

Lisäksi palkat- ja työllisyysryhmä tarkastelee palkkasumman kehitystä suhteessa työllisyys- ja työtuntikehitykseen sekä suhteessa muihin palkka- ja työllisyystilastoihin. Esimerkiksi keskipalkanmuutosten vuodontakaiseen kullakin toimialalla tulisi pysyä positiivisena ja kohtuullisen pienenä, ellei toimialalla ole tapahtunut jotain tavallisuudesta poikkeavaa. Koska kuitenkin verottajalta saatavia palkkatietoja voidaan pitää melko luotettavina, on todennäköisempää, että työllisyystietoja korjataan niiden ollessa ristiriidassa palkkakehityksen kanssa.

Palkkojen muutos asettaa kehyksen työllisten ja työtuntien muutokselle (esim. mikäli suoranaisista palkanalennuksista ei ole sovittu, ei työtuntien tai työllisten tulisi kasvaa palkkoja enempää). Toisaalta toimialan palkansaajarakenteen muutokset voivat viedä keskipalkanmuutoksen perustellusti miinukselle (tai reilusti plussalle). Myös yksittäisten suurten yritysten sektorin tai toimialan muuttuminen voi johtaa suuriinkin perusteltuihin vuosimuutoksiin sektori- ja toimialatasolla.

4.7.2. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut

Laskentaa varten tuotetaan ensin sektoreittaiset ja toimialoittaiset maksuprosentit työnantajan todellisten sosiaaliturvamaksujen alerien laskemiseksi. Maksuprosenteilla viitataan siis siihen, kuinka monta prosenttia ko. maksu on palkasta. Myöhemmässä vaiheessa prosenteilla kerrotaan toimiala- ja sektorikohtaisia palkkatietoja, jolloin saadaan euromääräiset sosiaaliturvamaksut. Nämä myös tasapainotetaan sektoritileiltä saataviin kertymiin eli sosiaaliturvarahastoille maksettuihin kokonaissummiin.

D12111 työeläkevakuutusmaksut lasketaan käyttäen toimialoittaista kaksinumerotason työeläkemaksuprosentti-taulukkoa, joka on saatavilla Eläketurvakeskuksesta. Puuttuville toimialoille käytettiin kaikkien toimialojen keskiarvoa.

D12121 työnantajan maksamat KELA-maksut laskettiin S11:lle käyttäen kausiveroaineistosta laskettuja toimialakohtaisia prosentteja. Aineistosta saadaan yrityksen palkkasumma ja maksettujen kela-maksujen määrä. Muilla sektoreilla käytettiin vakioitua sotuprosenttia, joka löytyy mm. STM:n sivuilta.

D12122 lakisääteiset tapaturmavakuutusmaksut laskettiin tilinpidon Tapaturmavakuutuslaitoksen liitosta saaman toimialoittaisen taulukon mukaan. Taulukko sisältää toimialoittaiset maksettujen tapaturmavakuutusmaksujen määrät ja nämä jaetaan tilinpidon palkkasummilla.

D12123 työttömyysvakuutusmaksuprosentit saatiin käyttäen STM:n sivuilta saatuja prosentteja työnantajan maksaman palkkasumman mukaan. Vuonna 2012 raja oli 1 936 500 euroa ja prosentit 0,8 (kun yrityksen maksama palkkasumma jää em. eurmääräisen rajan alle) ja 3,2 (kun yrityksen maksama palkkasumma ylittää euromääräisen rajan).

D12124 ryhmähenkivakuutusmaksu laskettiin keskimääräisen prosentin mukaan (vuonna 2012 ryhmähenkivakuutusmaksu oli keskimäärin 0,07 prosenttia palkkasummasta).

Kaikki maksulajit tasapainotetaan sektoritileiltä saatuihin kertymiin. Tasapainotuksen vaikutus nähdään taulukosta 4. Kertymän laskenta selitetään omassa kappaleessaan. Pyöristysero viedään sektorille S11 tukkukaupan toimialalle (palkkasumman suhteen suurin toimiala).

D12112 työnantajan vapaaehtoiset eläkemaksut ja D12125 vapaaehtoiset muut sosiaaliturvamaksut laskettiin sektoritilien ja tuotantotilien erotuksena. Erotus jaettiin tuotantotileille niiden palkkojen ja palkkioiden suuruusluokan mukaan. Pyöristysero vietiin tukkukauppaan.

Taulukko 41. D12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut lähteittäin

Sektori	Prosentteilla	Muut lähteet	Tasapainotus kertymiin	Käsitteelliset muutokset	Lopputulokset
S11	9858	1120	364		11342
S12	198	300	11		509
S13	36	6009	2	94	6141
S14	98	130	8		236

J	37	37														
K	9		9	1	3	5										
L	8	8														
M	38	37								1						
N	26	26														
O	2							2	2							
P	8	2									6					
Q	26	16									10					
R	6	3									3					
S	10	5									5					
T	1										1					

D12121K TYÖNANTAJAN KELA-MAKSUT																
	S1	S11	S12	S121	S122	S125	S126	S127	S128	S13	S1311	S1313	S1314	S14	S15	
TOIMIALAT YHTEENSÄ	1 658	1 043	50	1	28	2	8	1	10	478	120	349	9	20	67	
A	19	10												9		
B	5	5														
C	294	294														
D	14	14														
E	9	9														
F	133	127								3		3		3		
G	162	161												1		
H	95	92												3		
I	33	30								2	1	1		1		
J	84	83								1		1				
K	50		50	1	28	2	8	1	10							
L	16	15								1	1					
M	101	86								14	14				1	
N	70	60								10	3	7				
O	130									130	64	57	9			
P	132	5								113	36	77			14	
Q	249	34								193	1	192			22	
R	25	8								10		10			7	
S	34	10								1		1			23	
T	3													3		

D12122 K LAKISÄÄTEISET TAPATURMAVA-KUUTUSMAKSUT																
	S1	S11	S12	S121	S122	S125	S126	S127	S128	S13	S1311	S1313	S1314	S14	S15	
TOIMIALAT YHTEENSÄ	615	451	7	5	1	1	115	14	98	3	20	22				
A	16	7									9					
B	3	3														
C	102	102														
D	3	3														
E	7	7														
F	152	148					1		1		3					

G	7	7													
H	4	4													
I	1	1													
J	5	5													
K	1		1	1											
M	2	2													
N	4	4													
O	4				4	3	1								
P	1				1		1								
Q	6	3			2		2		1						
S	3									3					

D12125 K VAPAAEHTOISET SOSIAALITURVAMAKSUT PL. ELÄKEMAKSUT

	S1	S11	S12	S121	S122	S125	S126	S127	S128	S13	S1311	S1313	S1314	S14	S15
TOIMIALAT YHTEENSÄ	144	108	25	23	1	1	6	6	1	4					
A	1								1						
C	22	22													
D	1	1													
F	12	12													
G	33	33													
H	9	9													
I	4	4													
J	9	9													
K	25		25	23	1	1									
L															
M	8	8													
N	6	6													
O	1						1	1							
P	2						1	1		1					
Q	10	4					4	4		2					
S	1									1					

4.8. Tuotannon ja tuonnin verot

4.8.1 Tuoteverot

4.8.1.1 Tuoteverot pois lukien arvonlisävero

Tuoteverot (D21) koostuvat arvonlisäverosta (D211), tuontitulleista (D2121), muista tuontiveroista (D2122) sekä muista tuoteveroista (D214). Muita tuontiveroja esiintyi Suomessa vuoteen 1994 asti.

Tärkein tietolähde on valtion tilinpäätösaineisto, joka kattaa valtion budjettitalouden kokonaan. Valtion saamat verotulot ja maksullisen toiminnan tulot voidaan erottaa toisistaan liikekirjanpidon tilijaottelua käyttäen. Liikekirjanpidossa verotulot kirjataan erillisille verotileille verolajeittain, kun taas erilaiset myyntitulot kirjataan tilikartan mukaisille maksullisen toiminnan tuottojen tileille.

Valtion maksullisen toiminnan tuotot koostuvat maksuperustelaissa (21.2.1992/150) maksullisiksi määräytyistä toimenpiteistä. Maksuperustelain mukaan maksullisia ovat valtion viranomaisten tuottamat tavarat sekä palvelut, jotka on suoritettu tilauksesta tai muusta toimeksiannosta. Maksullisiksi määrätään myös hakemuksesta tehdyt päätökset, erilaisten käyttöoikeuksien ja muiden oikeuksien väliaikainen luovuttaminen sekä muu toiminta, jonka tuottaminen seuraa vastaanottajan toimenpiteestä.

Maksuttomiksi puolestaan määrätään suoritteet, joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään. Maksuttomia ovat myös suoritteet, joiden tarkoituksena on toimeentulon turvaaminen sekä erilainen viranomaisten tekemä neuvonta, ohjeistus, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. Maksuperustelaki koskee sekä valtion viranomaisten suorittamia virkatoimia, valtion tuottamia tavaroita, palveluita ja muuta toimintaa sekä julkisoikeudellisia suoritteita, joiden kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on yksinoikeus. Maksuperustelaissa ei tämän tarkemmin yksilöidä tarkoitettuja tavaroita ja palveluja.

Palvelumaksuihin luetaan mm. poliisiviranomaisen tekemät ajokorttipäätökset ja myöntämät passit. Lisäksi julkisella sektorilla on tuloja, jotka saadaan markkinattomien tuotteiden myynneistä (P131).

Oheisissa taulukoissa on esimerkkejä valtion- ja paikallishallinnon keräämistä palvelumaksuista.

Taulukko 43. Valtionhallinnon suurimmat myyntierät v. 2012 milj euroa

Erä	Toimiala	P11	P131
Yliopistojen myyntitulot	85, 72	263	
Hallinnon tietotekniikkakeskuksen tuotot muilta virastoilta	841_842	84	
Väylämaksut	841_842	81	
Ulosottomaksut	841_842		47
Maanmittauslaitoksen saamat maksut			31
Yhteensä		1774	112

Taulukko 44. Paikallishallintosektorin suurimpia yksittäisiä tuloeriä, milj. euroa vuonna 2012

Tehtävä	Erä	Toimiala	P11	P131
260 Erikoissairaanhoido	Liikelaitosten liikevaihto	86	1 129	
545 sisäiset palvelut	Sisäiset myyntitulot	841_842	745	
545 Sisäiset palvelut	Liikelaitosten liikevaihto	841_842	562	
240 vanhusten ja vammaisten palvelut	maksut	87_88		303
204 Lasten päiväkotihoido	maksut	87_88		266
290 Erikoissairaanhoido	maksut	86		239
Suurimmat			2 436	808
Yhteensä			7 978	2 006

Tuontitullit
sisältävät varsinaisten tuontitullien

lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Näistä saadaan tieto Tullilta. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Muita tuoteveroja ovat energiaverot, alkoholijuomaverot, auto- (ja moottoripyörä) vero, tupakkaverot, vakuutusmaksuverot, varainsiirtoverot, Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot, Raha-automaattiyhdistyksen voittovarot, makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot, arpajaisvero, apteekkimaksut, varmuusvarastointimaksu, ajoneuvojen rekisteröintimaksu, öljysuojamaksu, rataverot, eräiden juomapakkausten valmistusvero, palosuojamaksu, öljyjätämaksu, muut verotulot, tuoteverojen viivästysseuraamukset, takaisin maksetut verot ja sokerimaksu.

Kaikilla näillä on valtion tilinpäätöksessä oma momenttinsa, lukuun ottamatta ajoneuvojen rekisteröintimaksua, josta saadaan tieto Trafista. Useimpien momenttien kaikki kirjaukset kohdistuvat liikekirjanpidon tiliryhmään ”901 muut verot ja veroluonteiset maksut”, mutta muista verotuloista (11.19.09), valtion osuudesta veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista (12.29.88) ja verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetuista veroista (28.10.63) poimitaan muihin tuoteveroihin vain juuri tuohon tiliryhmään kuuluvat erät.

Lisäksi osa verojen viivästysseuraamuksia (12.39.02) kirjataan tähän taloustoimeen. Tammikuun verokertymät edelliselle kalenterivuodelle siirtävä ajoituskorjaus tehdään tupakkaveroon, alkoholijuomaveroon, energiaveroon, varainsiirtoveroon ja arpajaisveroon. Valtion talousarviokirjanpidon ulkopuolisten rahastojen tuloista kirjataan muiksi tuoteveroiksi palosuojamaksu, varmuusvarastointimaksu ja öljysuojamaksu.

Paikallishallinnon keräämiksi muiksi tuoteveroiksi kirjataan Ahvenanmaan maakuntahallinnon keräämät tuoteverot (apteekkimaksut ja vuoteen 2006 saakka arpajaisverot).

Taulukko 45. Eri tuoteverojen tuotto, miljoonaa euroa.

Sektori	ESA-koodi	Nimi	2010	2011	2012	2013	2014
S.1311	D211	Arvonlisä- /Liikevaihtovero	15 533	17 315	17 987	18 888	18 948

S.212	D2121	EU:lle tilitettävät tuonnin verot	151	189	184	166	170
S.1311	D2121	Muut verotulot	0	0	0	1	0
S.212	D214A	Sokerimaksu	1	1	1	1	1
S.1311	D214A	Alkoholijuomaverot	1 279	1 291	1 374	1 355	1 381
S.1311	D214A	Energiaverot	3 167	3 875	3 956	3 925	3 846
S.1311	D214A	Auto - (ja moottoripyörä) vero	941	1 068	1 006	931	916
S.1311	D214A	Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmis- tevero	37	134	197	204	257
S.1311	D214A	Tupakkaverot	655	718	749	852	788
S.1311	D214A	Eräiden juomapakkausten valmistusvero	13	15	15	15	14
S.1311	D214A	Öljysuojamaksu	20	24	24	27	25
S.1311	D214A	Öljyjätämaksu	4	4	4	4	3
S.1311	D214A	Tuoteverojen viivästysseuraamukset	3	3	2	2	2
S.1311	D214A	Apteekkimaksut	121	143	144	152	157
S.1313	D214A	Apteekkimaksut	1	1	1	1	1
S.1311	D214A	Takaisin maksetut verot	-1	0	0	0	0
S.1311	D214A	Varmuusvarastointimaksu	48	46	44	45	43
S.1311	D214C	Varainsiirtovero	531	544	582	590	708
S.1311	D214D	Ajoneuvojen rekisteröintimaksu	40	41	40	37	36
S.1311	D214F	Arpajaisvero	144	172	210	217	218
S.1311	D214G	Palosuojamaksu	9	9	10	10	11
S.1311	D214G	Vakuutusmaksuvero	584	626	660	712	750
S.1311	D214H	Rataverot	18	18	16	19	18
S.1311	D214J	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot	493	516	520	535	541
S.1311	D214J	Raha-automaattiyhdistyksen voittovarot	381	367	381	413	422
S.1311	D214L	Muut verotulot	3	2	4	2	3

4.8.1.2 Arvonlisävero

Arvonlisäveron kertymä saadaan summaamalla valtion tilinpäätöksestä arvonlisäveron kertymä (11.04.01) ja kuntien maksama palautusjärjestelmän arvonlisävero, jonka valtio palauttaa kunnille ja joka ei sisälly edellä mainittuun valtion tilinpäätöksen alv-momenttiin.

Kuntien maksaman arvonlisäveron tietolähteenä käytetään verohallinnolta saatavaa valtion maksaman alv-palautuksen määrää. Ennen vuotta 2002 valtio peri alv-palautuksen takaisin kunnilta, joten kuntien maksama arvonlisävero oli aito tulo valtiolle. Vuoden 2002 alusta takaisinperinnästä luovuttiin. Komission päätöksen 1999/622 mukaisesti kyseinen palautus ei ole kuitenkaan kansantalouden tilinpidossa vähennyskelpoinen. Palautus kirjataan tällöin arvonlisäveroksi ja valtiolta kunnille näytetään alv-palautusvirran suuruinen tulonsiirto.

Lopuksi valtion arvonlisäverokertymään (momentti 11.04.01) tehdään ajoituskorjaus, jolla kohdistetaan tammi- ja helmikuussa kertyvät arvonlisäverotulot edelliselle kalenterivuodelle.

4.8.2 Muut tuotanto- ja tuontiverot

Muut tuotantoverot (D29) eroavat tuoteveroista (D21) siten, että ne eivät ole sidoksissa tuotannon määrään. Merkittävimmät muut tuotantoverot Suomessa ovat jätevero ja tuotannossa käytetyistä ajoneuvoista maksettu ajoneuvovero (katso taulukko). Lisäksi vuosina 2013 ja 2014 perittiin talletuspankeilta pankkiveroa, jonka suuruus oli noin 135 miljoonaa euroa. Tuontiveroja ei ole ollut vuoden 1994 jälkeen.

Taulukko 46. Muiden tuotantoverojen kertymä vuonna 2012, miljoonaa euroa.

Vero	Kertymä
Ajoneuvovero	143
Jätevero	56
Ydinenergiatutkimusmaksu	7
Lästimaksu	1
Ajoneuvoveron viivästysseuraamukset	2
Yhteensä	209

Kaikki muut tuotantoverot on maksettu valtionhallinnolle. Tiedot verokertymistä ovat peräisin valtion tilinpäätöksestä ja ydinenergiatutkimusmaksun osalta Ydinjätehuoltorahastosta. Jäteveroa maksavat jätteenkäsittelylaitokset (toimiala 382), jotka kuuluvat pääosin yrityssektoriin ja vähäisessä määrin paikallishallintosektoriin. Ydinenergiatutkimusmaksua maksavat ydinvoimalat (toimiala 351) ja lästimaksua vesiliikenne (toimiala 50).

Ajoneuvoveron osalta valtion tilinpäätöksestä saadaan kokonaissumma, joka vuonna 2012 oli 758 miljoonaa euroa. Veroa peritään vuosittain sekä tuotannossa käytetyistä ajoneuvoista että kotitalouksien kulutuksessa käyttämistä. Laskelmissa nämä osat erotetaan toisistaan ja tuotannossa käytetyistä ajoneuvoista peritty vero jaetaan maksajatoimialan ja -sektorin mukaan. Kotitalouksilta peritty ajoneuvovero kuuluu muihin välittömiin veroihin (D59).

Tuotannossa käytetyistä ajoneuvoista maksettu ajoneuvovero on saatu yhdistämällä ajoneuvorekisterin tiedot ajoneuvojen omistajista yritysrekisterin tietoihin, jolloin pystytään erottamaan kotitalouksien ja eri toimialojen maksamat ajoneuvoverot. Yhdistely on tehty alun perin Ympäristöverot -tilaston toimialoittaisten tietojen laatimista varten. Yhdistetty aineisto on laskettu vuosilta 2004 – 2014. Uuden aineiston perusteella tuotannossa käytettyjen ajoneuvojen osuus ajoneuvoverosta aleni aiemmin arvioidusta noin 60 prosentista noin 20 prosenttiin.

4.9 Tukipalkkiot

4.9.1 Tuotetukipalkkiot

Suomessa ei esiinny tuontiin liittyviä tuotetukipalkkioita (D.311) vaan ainoastaan muita tuotetukipalkkioita (D.319). Niitä maksavat Suomen valtio, eräät kunnat ja EU. Suomen valtion ja EU:n maksamien tuotetukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto. Kuntien maksamien tuotetukipalkkioiden tietolähteenä ovat niiden tilinpäätökset.

EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n ja Suomen valtion osuudet.

Valtion tilinpäätösaineiston mukaiset tuotetukipalkkiot sisältävät osan maa- ja puutarhatalouden kansallisesta tuesta ja EU-tulotuesta. Loput näiden momenttien tuista on luokiteltu muiksi tuotantotukipalkkioiksi (D.39). Jako eri tukiryhmiin suoritetaan Maaseutuviraston erillisen selvityksen perusteella. Tuotetukipalkkioiksi luetaan myös joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen ja luotsauksen hintatuki. Mainituilta momenteilta käsitellään tuotetukipalkkioina vain liikekirjanpidon tilille ”8230 käyttötalouden kulut elinkeinoelämälle” kirjattuja eriä. Tarvittaessa tilinpäätösaineistossa kassaperusteisesti kirjattuihin tuotetukipalkkioihin tehdään ajoituskorjauksia.

Näistä tuotetukipalkkioista EU:n maksamiksi kirjataan EU-tulotuet.

Kuntien maksamat tuotetukipalkkiot ovat lähinnä kunnallisen joukkoliikenteen matkalippujen tariffitukea. Erä sisältää myös Ahvenanmaan maakuntahallinnon maksamia kuljetustukia yrityksille.

Taulukko 47. Maksetut tuotetukipalkkiot vuonna 2012, miljoonaa euroa

Nimi	Momentti	Milj. euroa
Maa- ja puutarhatuotteiden kansallinen tuki	302040	255
Joukkoliikennepalvelujen osto ja kehittäminen	316063	60
Luotsauksen hintatuki	313251	4
Muut		2
Kirjauserot (kassa - suoriteperuste):		
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	302040	0
Muut kansalliset tuet (eri momenteilta)		0
Kirjauserot yhteensä		0
VALTIO: TUOTETUET YHTEENSÄ		321
KUNNAT: JOUKKOLIIKENTEEN TUKI		365
ULKOMAAT: CAP-tuet (pl. kesannointi)		49

TUOTETUET YHTEENSÄ		735
---------------------------	--	------------

4.9.2 Muut tuotantotukipalkkiot

D39 Muiden tuotantotukipalkkioiden yhteenlaskettu summa yritys- ja kotitaloussektoreille määräytyy sen mukaan, minkä verran tukia valtio, kunnat ja ulkomaat ovat maksaneet. Valtion maksama tukisumma on suurin ja se saadaan valtion kirjanpidosta. Valtion kirjanpidosta saadaan tiedot maksetuista tuotantotukipalkkioista momenteittain, mutta ei ole tietoa siitä, mille yrityksille tukia on maksettu, joten ei voida suoraan jakaa toimialoille. Osalle momenteista voidaan löytää vastaava toimiala, jolloin tukisumma voidaan kohdistaa suoraan sinne.

Maataloustoimialalla on olemassa luotettavaa tietoa siitä, kuinka paljon tukia on maksettu ja saatu. Toimialalle otetaan siis tuotantotukipalkkiotiedot omasta tietolähteestään. Tämä tukisumma vähennetään valtion kirjanpidon tukisummasta ja erotus on jaettava muille yritys- ja kotitaloussektorin toimialoille.

Tukisumman toimialoittaisessa jaossa käytetään hyväksi Tilastokeskuksen laatimaa yritystukitilastoa. Tilasto sisältää tietoja yritystukea rahoittavien instituutioiden – Työ- ja elinkeinoministeriön, Tekesin, Finnveran sekä Maa- ja metsätalousministeriön maksamista suorista yritystuista.

Yritystukitilaston pohjalta muodostetaan toimialajakauma, jonka avulla tukisumma jaetaan toimialoille. Datasta on poistettava investointiavustukset, sillä tämä ei EKT2010:ssä kuulu taloustoimeen D39.

Taulukko 48. D39 Tuotantotukipalkkiot toimialoittain vuonna 2012, kaikki sektorit

YHT.	2 777
A	1 773
B	3
C	355
D	16
E	6
F	35
G	59
H	102
I	25
J	70
K	1
L	57
M	106
N	33
O	

P	38
Q	35
R	35
S	29
T	

4.10 Bruttotoimintaylijäämä

Bruttotoimintaylijäämä saadaan Suomen kansantalouden tilinpidossa markkinatuotannossa jäännöseränä: bruttoarvonlisäyksestä vähennetään palkansaajakorvaukset ja maksetut muut tuotantoverot ja lisätään saadut muut tuotantotukipalkkiot. Tästä erästä on vielä vähennettävä kotitalouksien saama sekatalo (katso kohta 4.11). Markkinattomassa tuotannossa bruttotoimintaylijäämä on sama kuin kiinteän pääoman kuluminen, koska toimintaylijäämää ei ole.

Suomessa on tehty koelaskelma markkinatuotannon bruttotoimintaylijäämän (ml. kotitalouksien sekatalo) laskemiseksi itsenäisesti vuosilta 1995 - 1997. Sen pohjalta oli mahdollista laskea myös bruttokansantuote tulolähestymistavalla lisäämällä markkinatuotannon bruttotoimintaylijäämään palkansaajakorvaukset, muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot sekä markkinattoman tuotannon kiinteän pääoman kuluminen. Näin laskettu bruttokansantuote jäi pienemmäksi kuin tuotoslähestymistavalla laskettu.

4.11 Sekatalo

Sekatulolla tarkoitetaan niitä tuloja, joita kotitaloudet saavat korvauksena osallistumisesta yrittäjinä markkinatuotantoon. Tämä tulo perustuu työpanokseen, mutta sitä ei voi erottaa yrittäjän voitosta ja siksi sitä kutsutaan sekatuloksi. Yrittäjän itselleen mahdollisesti maksama palkka on palkkaa eikä sekataloa. Omistusasunnossa asumisesta saatava laskennallinen tulo on toimintaylijäämää eikä sekataloa.

Kun toimialatiedot kirjataan sektoreittain, sekatalo saadaan suoraan kokonaislaskelmasta. Kotitaloussektorilla toimialojen laskelman kohta toimintaylijäämä/sekatalo, netto on sekataloa kaikkien muiden paitsi omistusasumisen osalta, jossa syntyy toimintaylijäämää.

Kotitaloussektorilla sekataloa syntyy seuraavilla aloilla:

- maatalous (toimiala 01)
- metsätalous (02)
- kalatalous (03)
- muut toimialat (B – S)
- omatoiminen rakentaminen
- asuntojen vuokraus
- harmaa talous

Sekatulo saadaan vähentämällä tuotoksesta välituotekäyttö, palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen ja muut tuotantoverot sekä lisäämällä muut tuotantotukipalkkiot.

Maatalous (01)

Maatalouden sekatulon laskennan lähtökohta on maatalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.7.1). Kun tästä vähennetään maataloustoimialalla toimivan yrityksen sektorin tuotanto- ja tulonmuodostustilit, niin erotuksena saadaan kotitalouksien tuotanto- ja tulonmuodostustili.

Yritysten maatalouden toimialan laskenta perustuu rakennetilastoaineistoon. Laskenta tapahtuu samalla tavalla kuin alla kuvataan muiden toimialojen (B – S) sekatulon laskenta. Yritysten osuudeksi maatalouden kiinteän pääoman kulumisesta oletetaan 12 prosenttia. Luku vastaa karkeasti EVL verovelvollisten maatalousyritysten osuutta maatalouden investointimenoista.

Metsätalous (02)

Metsätaloudesta saatava sekatulo lasketaan samaan tapaan kuin maataloudesta saatava sekatulo. Laskennan lähtökohta on metsätalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.7.2), josta vähennetään muiden sektoreiden osuudet. Muita sektoreita ovat yritykset, paikallishallinto ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Tuotoksen jako eri sektoreiden kesken perustuu bruttokantarahatulojen jakautumiseen eri metsänomistajasektoreiden kesken.

Kalatalous (03)

Kalataloudesta saatu sekatulo on yhtä kuin kalatalous-toimialan arvonlisäys, joka kuvaa vapaa-ajan kalastuksen arvoa.

Muut toimialat (B – S)

Muiden toimialojen laskenta perustuu pääosin rakennetilastoaineistoon. Aineistosta saadaan kaikki kotitaloussektorin toimialat lukuun ottamatta alkutuotantoa. Kotitaloussektoriin luetaan kaikki ammatinharjoittajat, joilla on alle kaksi henkilötyövuotta vuosityöllisiksi muunnettuna (mukaan lukien yrittäjä). Aineiston ulkopuolelle jäävät omatoiminen rakentaminen ja asuntojen vuokraus. Luonnollisesti myös harmaa talous on aineiston ulkopuolella.

Tuotos ja välituotekäyttö saadaan rakennetilastosta. Karkeasti ottaen tuotos on muuttujien 'liikevaihto', 'valmisteverastojen muutos', 'valmistus omaan käyttöön' ja 'liiketoiminnan muut tuotot' summa. Toimialalle 90 Kulttuuritoiminta tuotokseen lisätään kirjailijoiden ja säveltäjien yms. taiteilijoiden tulo saaduista tekijänoikeuskorvauksista kotimaasta ja ulkomailta. Lisätty tulo perustuu viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksien laskelmaan (katso kohta 5.10.3.11). Välituotekäyttö on tilinpäätösmuuttujien 'ostot tilikauden aikana', 'ostovarastojen muutos', 'ulkopuolisten palvelujen ostot' ja 'muut kulut' summa lisättynä välillisillä rahoituspalveluilla (FISIM). Bruttoarvonlisäys on tuotoksen ja välituotekäytön erotus.

Sekatulo lasketaan siten, että bruttoarvonlisäyksestä vähennetään palkat, työntäjän sosiaalivakuutusmaksut, kiinteän pääoman kuluminen, muut tuotantoverot ja lisätään muut tuotantotukipalkkiot.

Kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallin laskelmista. Maksetut palkat ja palkkiot saadaan suoraan rakennetilastoaineistosta. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut on laskettu asianmukaisilla työnantajan sosiaalivakuutusmaksuprosenteilla palkkasummasta. Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan julkisen sektorin laskelmista.

Omatoiminen rakentaminen

Omatoimisen rakentamisen arvonlisäys kirjataan kokonaan kotitalouksien sekatuloksi. Laskenta perustuu tuotoksen ja välituotekäytön arviointiin (katso kohta 3.7.3). Omatoimisen rakentamisen työtuntien kehitys on kytketty tuotoksen ja talonrakentamisen keskimääräisen tuntipalkan (pl. työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ja palkan sivukustannukset) vuosimuutoksiin.

Asuntojen vuokraus

Kotitalouksien saamat vuokratulot omistamistaan asunnoista ovat kotitalouksien sekatulona sen jälkeen, kun vuokratuloista on vähennetty välituotekäyttö ja kiinteän pääoman kuluminen. Vuokratulot käsitellään Suomen kansantalouden tilinpidossa sekatulona, vaikka niihin ei varsinaisesti sisälly työpanosta.

Laskennan lähtökohta on toimialan '68201 Asuntojen vuokraus' tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.7.4). Tämän toimialan markkinatuotos muodostuu kokonaisuudessaan vuokratuloista. Kotitalouksien osuus vuokratuloista ja välituotekäytöstä arvioidaan asuntokantatietojen avulla. Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallin avulla.

Harmaa talous

Harmaan talouden tuottama arvonlisä on arvioitu toimialoittain, samoin pimeästi maksetut palkat. Laskelmia on tarkemmin selostettu luvussa 7.1.3. Kotitalouksien sekatalo piilotalouksien osalta muodostuu kun harmaan talouden toiminnan seurauksena syntyneestä tuotoksesta (=arvonlisä) vähennetään pimeästi maksetut palkat.

Taulukko 49. Kotitalouksien sekatalo vuonna 2012, milj. euroa

	2012
Toimialat yhteensä	8 155
01 Maatalous ja metsästys	899
02 Metsätalous	1 530
03 Kalatalous	72
B Kaivostoiminta ja louhinta	11
C Tehdasteollisuus	194
D Energiahuolto	0
E Vesi- ja jätehuolto	9
F Rakentaminen	1 889
G Kauppa	423
H Liikenne	388

I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	92
J Informaatio ja viestintä	58
L Kiinteistöalan toiminta	801
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	366
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	138
P Koulutus	39
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	580
R Taiteet, viihde ja virkistys	153
S Muu palvelutoiminta	513
T Kotitalouspalvelut	0

4.12 Kiinteän pääoman kuluminen

4.12.1 Yleiskatsaus

Pääomakantalaskelmissa kuvataan kansantalouden tavaroiden ja palvelujen tuotannossa käytettävää kiinteää pääomavarantoa, fyysistä poistumaa sekä arvon vähenemistä eli pääoman kulumista. Pääomakantalaskelmien tietoja käytetään kansantalouden tilinpidon mm. kiinteän pääoman kulumisen estimateina sekä tuottavuuslaskelmissa. Kiinteän pääoman varanto on keskeinen lähtökohta kansanvarallisuuden määrittämisessä.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan Suomessa pääomakantamallin avulla (investointitavarakeräys, Perpetual Inventory Method (PIM)). Kuluminen lasketaan erikseen kaikille sektoreille, toimialoille, tuottajatyypeille ja varatyypeille.

Taulukko 50. Kiinteän pääoman bruttokanta, nettokanta ja kuluminen sektoreittain vuonna 2012, miljoona euroa, käyvin hinnoin.

	Bruttokanta	Nettokanta	Kiinteän pääoman kuluminen
S1 Koko kansantalous yhteensä	1 153 969	641 672	38 266
S11 Yritykset	495 740	260 864	22 447
S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	4 895	1 608	443
S13 Julkisyhteisöt	215 708	113 923	6 883
S1311 Valtionhallinto	96 937	46 819	3 903
S1313 Paikallishallinto	114 996	65 421	2 855
S1314 Sosiaaliturvarahastot	3 775	1 683	125
S13141 Työeläkelaitokset	3 500	1 579	106
S13149 Muut sosiaaliturvarahastot	275	104	19
S14 Kotitaloudet	413 838	252 201	7 941
S15 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	23 788	13 076	552

Taulukko 51. Kiinteän pääoman kuluminen tuottajatyypin mukaan vuonna 2012, miljoona euroa, käyvin hinnoin

T10 Markkinatuottajat	25 835
T20 Omaan loppukäyttöön tuottajat	5 335
T30 Markkinattomat tuottajat	7 096
Yhteensä	38 266

4.12.2 Kiinteän pääoman kuluminen

Kiinteän pääoman kulumisella tarkoitetaan kiinteän pääoman arvon vähenemistä, joka on seurauksena tilinpitokauden aikana tapahtuneesta fyysisestä heikentymisestä, odotetusta vanhanaikaistumisesta, tavanomaisista vahingoista sekä vanhentumisesta. Kiinteän pääoman kuluminen edustaa tuotannossa käytetyn pääoman arvon laskua, ja se esitetään kansantalouden tilinpidossa tulonmuodostustilillä tuotantokustannuksena ja pääomatilillä pääoman rahoituksena.

Kiinteän pääoman kulumisen käsite eroaa yritysten kirjanpidon poistoista. Kansantalouden tilinpidossa kiinteän pääoman kuluminen arvioidaan pääomakantamallilla (PIM) käyttäen kiinteiden varojen kantoja ja näiden varojen odotettua keskimääräistä taloudellista elinikää.

Kuluminen vastaa brutto- ja nettoarvonlisäyksen erotusta. Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan investointien ja nettopääomakannan muutoksen erotuksena:

$$KUL_t = INV_t - (NKA_t - NKA_{t-1}),$$

jossa KUL on kiinteähintainen kiinteän pääoman kuluminen, INV on kiinteähintainen kiinteän pääoman bruttomuodostus ja NKA on kiinteähintainen kiinteän pääoman nettokanta.

Markkinatuottajien toimialoilla kuluminen ei vaikuta bruttoarvonlisäykseen, koska bruttoarvonlisäys on tuotoksen ja välituotekäytön erotus. Sen sijaan markkinattoman tuotannon toimialoilla kiinteän pääoman kuluminen vaikuttaa bruttoarvonlisäykseen, koska bruttoarvonlisäys on palkansaajakorvausten ja kiinteän pääoman kulumisen summa.

Rakennusinvestoinneilla kulumisen oletetaan olevan muodoltaan lineaarista, eli pääomatavaran alkuperäisestä arvosta poistetaan vakio-osuus varan koko eliniän ajan. Koneisiin, laitteisiin, kalustoon ja kuljetusvälineisiin sekä henkisiin omaisuustuotteisiin (aineettomat kiinteät varat: tutkimus- ja kehittämisinvestoinnit, mineraalien etsintä ja arviointi, tietokoneohjelmistot sekä viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset) sovelletaan geometrista kulumismallia, jossa pääomatavaran jäljelle jäävästä arvosta poistetaan vakio-osuus koko eliniän ajan.

4.12.3 Kiinteän pääoman poistuma

Kiinteän pääoman poistumalla tarkoitetaan pääomatavaran poistamista pääomakannasta sen eliniän päätyttyä. Poistuma lasketaan investointien ja bruttopääomakannan muutoksen erotuksena:

$$POI_t = INV_t - (BKA_t - BKA_{t-1}),$$

jossa POI on kiinteähintainen kiinteän pääoman poistuma, INV on kiinteähintainen kiinteän pääoman bruttomuodostus ja BKA on kiinteähintainen kiinteän pääoman bruttokanta.

4.12.3 Kiinteä pääoma - varannot

Pääomakantojen laskemiseen investointikertymämenetelmässä käytetään pitkiä investointisarjoja, hintaindeksejä sekä oletuksia pääomatavaroiden eloonjäämis- ja kuolleisuusfunktion muodosta ja keskimääräisistä käyttöistä. Investointikertymämenetelmää täydennetään kyselyillä ja hallinnollisilla aineistoilla. Kansantalouden tilinpidossa on kaksi pääomakantakäsittelyä: kiinteän pääoman nettokanta ja kiinteän pääoman bruttokanta.

Pääomakantalaskelmiin investoinnit ja niiden hinnat (deflaattorit investoinneille) saadaan kansantalouden tilinpidon investointien osajärjestelmästä. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskentaa kuvataan kappaleessa 5.10. Taulukossa 52 esitetään kiinteiden varojen tavaratyypiluokitus.

Taulukko 52. Kiinteiden varojen tavaratyypiluokitus.

AN1	Kiinteät varat
AN11	Aineelliset kiinteät varat
AN111	Asuinrakennukset
AN112	Muut rakennukset ja rakennelmat
AN1121	Muut talorakennukset
AN1122	Maa- ja vesirakennukset ja muut rakennelmat
AN1123	Maanparannukset
AN113	Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet
AN1131	Kuljetusvälineet
AN11321	Tietokoneet ja oheislaitteet
AN11322	Muut viestintätekniset välineet
AN1139	Muut koneet ja laitteet
AN114	Asejärjestelmät
AN115	Kasvatettavat biologiset varat
AN1151	Eläinvarat
AN1152	Puu-, viljelykasvi- ja kasvivarat
AN117	Henkiset omaisuustuotteet
AN1171	Tutkimus ja kehittäminen
AN1172	Mineraalien etsintä ja arviointi
AN1173	Tietokoneohjelmistot ja tietokannat
AN1174	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset

AN1179

Muut henkiset omaisuustuotteet

Suomessa aineellisiin kiinteisiin varoihin ei sisälly eläinvaroja (AN1151), vaikka ne virroissa eli kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa ovatkin mukana eli niille ei lasketa kantoja ja kiinteän pääoman kulumista (EKT 2010 kpl 3.140). AN116 valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokustannukset sisältyvät luokkaan AN1123 maanparannukset.

4.12.4 Kiinteän pääoman nettokanta, geometrinen tapaus

Kiinteän pääoman nettokanta koostuu menneiden investointien kumuloituneesta arvosta vähennettynä kumuloituneella kiinteän pääoman kulumisella. Nettokanta on EKT2010 tilinpitojärjestelmän varantokäsite, ja sitä käytetään varallisuustaseissa, tarjonta- ja käyttötaulukkoissa sekä panos- tuotostaulukoissa. Nettokanta (NKA) lasketaan käyttäen geometrista tasa- poistoa siten, että kiinteähintainen nettokanta homogeeniselle pääomatava- ralle vuoden t lopulla on:

$$NKA_t = NKA_{t-1}(1-d) + I_t(1-d/2),$$

missä kulumisaste $d = R/E$ (declining balance rate) kuitenkin niin, että jäljel- le jäävän pääomatavaran arvo nolldataan siinä vaiheessa kun saavutetaan 1,5 kertaa elinikä. R on 1,65 koneille, laitteille ja kuljetusvälineille. Tutkimus- ja kehittämisvaroille, mineraalien etsinnälle ja arvioinnille, tietokoneohjelmis- toille ja tietokannoille sekä viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteok- sille kulumisaste R on 2. E on elinikä.

4.12.5 Kiinteän pääoman nettokanta, lineaarinen tapaus

Nettokanta lasketaan käyttäen lineaarista tasapoistoa siten, että kiinteähin- tainen nettokanta homogeeniselle pääomatavaralle vuoden t lopulla on:

$$NKA_t = \sum_{T \geq t-J_t+1} w_{t-T} I_T d_{t-T},$$

missä $d_{t-T} = 0$, kun $T \leq t-E+0.5$,

ja $d_{t-T} = 1-(1/E)(t-T+0.5)$ muulloin.

4.12.6 Kiinteän pääoman bruttokanta

Bruttokanta on tuottajien hallussa ja vielä käytössä olevien varojen arvo, ar- votettuna ”uutta vastaavin” hinnoin, riippumatta niiden iästä tai todellisesta kunnosta. Bruttokannassa olevien pääomatavaroiden tehokkuuden laskua ei siis oteta huomioon. Bruttokanta koostuu menneiden investointien kumuloi- tuneesta arvosta vähennettynä kumuloituneella poistumalla. Suomessa pois- tumaan oletetaan noudattavan vinoa Weibull-jakaumaa eli se osa vuoden T investoinneista, joka yhä on käytössä vuoden t lopussa, noudattaa ns. eloon- jäämisfunktiona:

$$w_{t-T} = \exp \left\{ - \left[\frac{\Gamma(1 + (1/\alpha))}{E} \tau \right]^\alpha \right\},$$

jossa $\tau = t - T + 0.5$, E on keskimääräinen elinikä ja α on muotoparametri.

Bruttokanta vuoden t lopulla on:

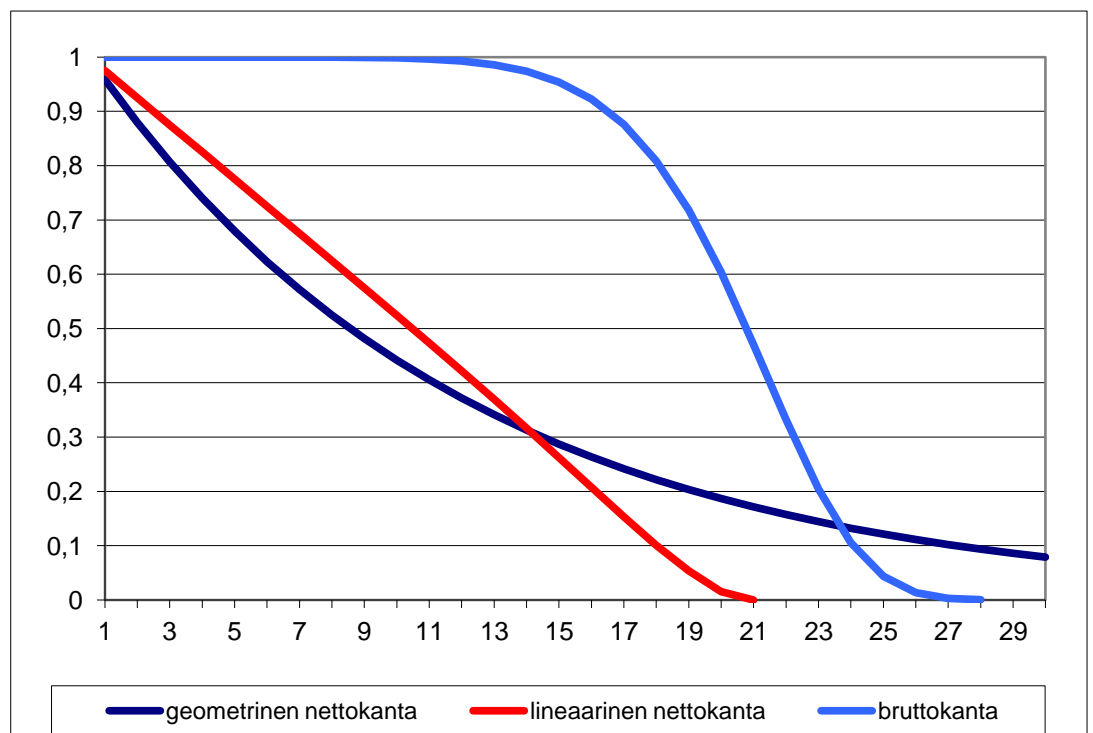
$$BKA_t = \sum_{T \geq t - J_t + 1} w_{t-T} I_T,$$

missä $T \geq t - J_t + 1$ ja I_T on vuoden T kiinteän pääoman bruttomuodostus. $J_t = \max\{1.50t, 100\}$, eli maksimaalisen eliniän oletetaan olevan 1,5 kertaa keskimääräinen elinikä, mutta kuitenkin enintään 100 vuotta.

4.12.7 Esimerkki eloonjäämisestä

Kiinteähintaisen investoinnin eloonjääminen eri pääomakantakäsitteiden mukaan on esitetty kuviossa 5. Esimerkkitapauksessa oletetaan, että kyseessä olevan pääomatavaran keskimääräinen elinikä on 20 vuotta. Oletetaan myös, että R on 1,65. Täten geometrisessa tapauksessa poistokerroin on 0,0825 (eli $1,65/20$), paitsi ensimmäisenä vuotena, jolloin poistetaan puolet 0,0825:stä eli 0,04125. Poistokerrointa 0,0825 siis käytetään jäljellä olevaan kantaan. Kun 1,5 kertaa elinikä on kulunut, tässä tapauksessa 30 vuotta, nettokanta nollataan. Lineaarisen kulumisen tapauksessa poistuu 0,05 (eli $1/20$) vuodessa paitsi ensimmäisenä (ja viimeisenä) vuotena jolloin poistetaan puolet 0,05:stä eli 0,025. Tätä poistoastetta käytetään alkuperäiseen investointiin.

Kuvio 5. Eloonjääminen eri pääomakannoissa pääomatavaralla, jonka elinikä on 20 vuotta.

4.12.8 Arvottaminen

EKT2010:n mukaan ”kiinteiden varojen kanta tulee arvottaa tilikauden ostajan hintoihin”.

Pääomakannat voidaan arvottaa kolmella hintakäsitteellä:

- kiinteät jälleenhankintahinnat, eli pääomatavarat arvotetaan tietyn viitevuoden hinnoissa
- käyvät jälleenhankintahinnat, eli pääomatavarat arvotetaan vallitsevan vuoden hintoihin sekä
- hankintahinnat (ns. historialliset hinnat), eli pääomatavarat arvotetaan hankintahetken hintoihin.

Suomessa käytetään kahta ensin mainittua hintakäsitettä. Pääomakantamallin tuottamat kiinteähintaiset kannat muunnetaan käypähintaisiksi käyttämällä investointien implisiittisiä hintaindeksijä.

Pääomakantalaskelmissa deflaattoreina käytetään kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoiden tuottamia investointien hintaindeksijä vuodesta 1995 alkaen. Hintaindeksit on ketjutettu vuoteen 2010. Vuosien 1960 - 1994 hintaindeksit tavaratyypeittäin on konstruoitu viemällä vuoden 1995 hintaindeksien tasoa taaksepäin aikaisemmilla hintaindeksien muutoksilla. Vuosien 1920 - 1959 kiinteähintaiset investointiaikasarjat on ketjutettu vuodesta 1960 taaksepäin vanhoilla volyymimuutoksilla.

4.12.9 Eliniät

Pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät perustuvat kyselyihin, hallinnollisiin lähteisiin, asiantuntija-arvioihin ja muiden maiden käytäntöihin. Esimerkiksi julkisesta infrastruktuurista ratojen, teiden ja vesiväylien keskimääräiset käyttöiät perustuvat ratahallintokeskuksen, tiehallintokeskuksen ja merenkulkulaitoksen tietoihin. Julkisen sektorin infrastruktuurin kulumisen laskentaa on kuvattu tarkemmin kohdassa ’Kiinteän pääoman kulumisen julkisella sektorilla’.

Asuinrakennusten elinikäarvio tarkistettiin 60 vuodeksi 50 vuoden sijaan vuonna 2014. Muutos on viety taaksepäin pääomakannan aikasarjaan. Mineraalien etsinnän elinikä on 10 vuotta, tietokoneohjelmistojen 5 vuotta sekä maan perusparannusten 30 - 70 vuotta toimialan mukaan. Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksille käytetään 10 vuoden keskimääräistä elinikää.

Tavaratyypin ’tutkimus- ja kehittämisvarat’ kulumisiät arvioidaan toimialoittain ja sektoreittain perustuen kansainvälisiin suosituksiin sekä patenttien keskimääräisiin voimassaoloaikoihin. T&K -varojen kulumisikä on useimmilla toimialoilla keskimäärin 10 vuotta. Kemian teollisuudessa (toimialoilla 201 - 206) ja lääketieteellisyudessa (toimialoilla 211 ja 212) T&K -varojen keskimääräinen elinikä on 20 vuotta. Toimialalla 62_63 tietojenkäsittelypalvelu käytetään 7 vuoden keskimääräistä elinikää.

Asejärjestelmien keskimääräinen elinikä on 25 vuotta. Tieto perustuu puolustusvoimien antamien tietojen pohjalta Tilastokeskuksessa laadittuun arviointiin.

Teollisuuden pääomatavaroiden kulumisiät perustuvat muun muassa Tilastokeskuksen kyselyyn päätoimialojen B Kaivostoiminta ja louhinta, C Teollisuus ja D Sähkö-, kaasua- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta aineellisen käyttöomaisuuden jälleenhankinta-arvosta sekä keskimääräisistä ja odotetuista käyttöiästä vuosilta 1990 ja 2002.

Vuoden 1990 teollisuuden käyttöomaisuuskyselyn tuloksia on käytetty vain koneiden, laitteiden ja kaluston sekä kuljetusvälineiden käyttöikien tarkistamiseen. Vuoden 2002 kyselyn tuloksia sovelletaan myös teollisuuden talonrakennusten ja maa- ja vesirakennusten käyttöikien määrittelyssä. Kaikkiaan pääomakantamallissa on tavaratyyppien elinikäille käytössä kolme paaluvuotta eli 1960, 1990 ja 2002. Lisäksi joillakin teollisuuden toimialoilla sovelletaan muille koneille ja laitteille liukuvia elinikäjä vuosien 1990 ja 2002 välillä sekä vuosittain 0,5 -1 % lyheneviä elinikäjä ennen vuotta 1990.

Taulukossa 53 esitetään muiden pääomatavaroiden kuin rakennusten keskimääräiset käyttöiät yrityksissä, kotitalouksissa sekä rahoitus- ja vakuutuslaitoksissa vuodesta 2002 alkaen. Taulukossa 54 on muiden pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät julkisyhteisöissä ja voittoa tavoittelemattomissa yhteisöissä.

Taulukko 53. Eräiden pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät yrityksissä, kotitalouksissa sekä rahoitus- ja vakuutuslaitoksissa vuonna 2012

Toimiala	Muut talonrakennukset	Maa- ja vesirakennukset	Kuljetusvälineet	Muut koneet ja laitteet
A	35-40	30-50	9-15	5-12
B	30-38	25-33	10	15-22
C	29-52	25-52	6-12	8-24
10_12	39-40	25-33	7	17-19
13_15	35-50	40	7	14
16_17	35-47	25-39	10	16-24
18	40-50	35	6	15
19_22	40-45	35-52	7-10	18-22
23	40	40	10	18
24_30+33	29-52	29-45	8-12	14-24
26_27	35-40	30-39	7-10	8-16
31_32	35	35	8	14
D	35-52	45	10	37
E	40	35-40	8	10-23
F	40	30	10	10
G	40-50	30	10	5-25
H	20-50	35-70	7-20	15
I	40	30	10	10-15

J	40-50	30-40	6-10	10-15
K	40		10	10
L	40	40	8	10
M	40-50		8-10	10
N	40-50	40	8-10	10-15
P	50	40	10	10
Q	40-50		8	10-15
R	50	40	8	10
S	40-50	30	8-10	10-15

Taulukko 54. Eräiden pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät julkisyhteisöissä ja voittoa tavoittelemattomissa yhteisöissä vuonna 2012

Toimiala	Muut talon- rakennukset	Maa- ja vesi- rakennukset	Kuljetus- välineet	Muut koneet ja laitteet
C	50		10	15
D	50	50	10	15
E	50	70	10	15
F	40	30-40	8-10	10
G	50		10	15
H	50	35	10	15
I	40	30	10-25	15
J	40	40	8	10
L	40-50	30-70	8-10	10-15
M	50	70	10	15
N		30-70	10	10-15
O	40-50	40-70	10	15
845 ¹⁾	50	40	10	15
846 ¹⁾	50	52	10	15
P	40-50	40-70	10	15
Q	40-50	40-70	8-10	10
R	50	70	10	15
S	50	40	10	10

1) toimiala 845 radanpito, 846 tienpito

4.12.10 Pääomakantalaskelmat

Pääomakantamallissa käytetään pitkiä toimialoittaisia ja tavaratyypeittäisiä kiinteähintaisia investointisarjoja, investointien hintaindeksijä, pääomatavaroiden tavaratyyppikohtaisia elinaikoja sekä mallin toimintaa ohjaavia parametritietoja Pääomakantalaskentaa ohjaavia parametritietoja on esitetty taulukossa 55, jossa kullekin sektori x tavaratyyppi x toimiala x tavaratyyppi -

yhdistelmälle on määritelty keskimääräinen elinikä eri vuosina sekä kulumisprofiili. Myös esimerkki sektorisiirtojen ohjaustaulukosta (taulukko 56) on alla. Varsinainen pääomakantalaskenta on rakennettu SAS Enterprise Guide ohjelmistoa käyttäen.

4.12.11 Linkkitaulu

Pääomakantalaskelmissa kullekin sektori x tuottajatyypin x toimiala x tavaryyppi -yhdistelmälle on määritelty lineaarinen (W Weibull) tai geometrinen (G) kulumismalli, elinikä (eika) vuosina 1960, 1990 ja 2002. Lineaarista kulumismallia käytetään rakennuksille ym. pitkäikäisille investoinneille ja geometrista kulumista sovelletaan koneille ym. sekä henkisille omaisuus tuotteille. Geometriselle kulumisprofiilille on määritelty kulumisaste sarakeessa dbr, declining balance rate. Dbr on esitetty myös investointitavaroille, joille sovelletaan lineaarista kulumismallia, jos halutaan tehdä vaihtoehtolaskelmia. Teollisuudessa joillakin toimialoilla on vaihtuvat eliniät (tm1960, tm1990) jotka on saatu käyttöpääomakyselyjen perusteella.

Taulukko 55. Esimerkki laskentaa ohjaavasta linkkitaulukosta

sektori	ttyyppi	tol	tavaraty	menetelma	eika1960	tm1960	eika1990	tm1990	eika2002	tm2002	dbr
S11	T10	011_016	N1121	W	35	0	35	0	35	0	0,91
S11	T10	011_016	N1122	W	50	0	50	0	50	0	0,91
S11	T10	089	N1139	G	24	-1	18	-0,4	17	0	1,65
S1311	T30	59_60	N1174	G	10	0	10	0	10	0	2

4.12.12 Sektorisiirrot

Sektorisiirroilla tarkoitetaan kiinteiden varojen siirtymistä sektorilta toiselle, esimerkiksi valtiolta yrityssektoriin yksityistämisen seurauksena. Pääomakantalaskelmien laatiminen on kaksivaiheista. Ensi vaiheessa tuotetaan investointikertymämenetelmällä (PIM) brutto- ja nettopääomakannat. Seuraavassa vaiheessa lasketaan poistuma ja kiinteän pääoman kuluminen. Kun varoja joskus siirretään sektorilta toiselle, niiden kannat suunnataan uusiin sektoreihin alla olevassa sektorisiirrot -taulukossa määriteltyjen tietojen avulla. Tämän jälkeen sovelletaan investointikertymämenettelyä, ts. lasketaan kiinteän pääoman kuluminen ja poistuma.

Sektorisiirtymän tapahtuessa, jollei koko kanta siirry, tarkempien selvitysten perusteella määritetään osuus, joka lähtösektorin kannasta siirtyy uudelle sektorille. Mm. valtiosektorin pääomakannan siirtymistä on tehty perusteellinen selvitys.

Taulukko 56. Esimerkki eräiden sektorisiirtymien laskennassa käytetyistä tiedoista

lsektori	ltyyppi	ltol	ltavaraty	ksektori	kttyyppi	ktol	ktavaraty	avuosi	lvuosi	osuus
S11	T10	491_492	N1122	S1311	T30	845	N1122	1990	9999	1
S1311	T30	86	N1121	S1313	T30	86	N1121	1981	9999	0,47
S11	T10	59_60	N1174	S1311	T30	59_60	N1174	2013	9999	0,5

Sektorisiirrot -taulukossa määritellään tiedossa olevat sektorisiirrot: lähtösektori, tuottajatyypin, toimiala ja tavaratyypin sekä mille sektorille, toimialalle ja tuottajatyypille siirrot tehdään. Avuosi on siirron alkuvuosi ja lvuosi siirron loppuvuosi; 9999 tarkoittaa sitä, että siirto on edelleen voimassa. Osuus-sarakkeessa määritellään, mikä osuus tavaratyypin kannasta siirtyy toiselle sektorille tai toiselle toimialalle samalla sektorilla. Kanta voi siirtyä kokonaan tai vain osittain, jolloin on arvioitava siirtyvän kannan osuus tavaratyypeittäin. Käytännössä käytetään tasetietoja ja muita tietolähteitä.

4.12.13 Kiinteän pääoman kuluminen julkisella sektorilla

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa pääomatavarat on eritelty paitsi sektorin ja toimialan, myös tuottajatyypin mukaan. Investoinnit on siten eritelty joko markkinatuottajan, tuottajan omaan käyttöön tai markkinattoman

tuottajan mukaan. Pääomakannassa kulumisen lasketaan kaikkien sektoreiden eri tuottajatyyppeiden pääomatavaroille, toisin sanoen markkinatuottajien ja markkinattomien tuottajien kulumisen saadaan erikseen. Pääomakannassa investointien aikasarjat ulottuvat vuoteen 1960 saakka (joillakin toimialoilla investointien volyymsisarjat jatkuvat vuoteen 1920).

Kansantalouden tilinpidossa valtionhallinnon ja paikallishallinnon rakennusinvestoinnit on jaoteltu asuinrakennuksiin, muihin talonrakennuksiin sekä maa- ja vesirakennuksiin. Teiden ja ratojen pito on erotettu omiksi toimialoikseen julkisesta hallinnosta. Teiden ja ratojen pidon maa- ja vesirakennusinvestoinnit ovat toimialoilla 845 radanpito ja 846 tienpito. Sillat ja tunnelit ym. sisältyvät maa- ja vesirakennuksiin.

Teiden keskimääräinen elinikä on 52 vuotta. Se perustuu tiehallinnon tasetietoihin. Keskimääräistä elinikää määriteltäessä käytetään tiehallinnolta saatuja tietoja teiden eri komponenttien elinajasta ja tasetietoja näiden komponenttien osuudesta koko teiden pääomasta.

Taulukko 57. Teiden keskimääräinen elinikä

Rakenteet	Elinikä	Osuus, %
alusrakenteet	50	71,2 %
päällysteet	10	9,3 %
sillat	85	18,5 %
muut rakenteet	10	1,0 %
Keskimääräinen elinikä		52,4

Vuosina 1998 – 2009 teiden keskimääräinen elinikä vaihtelee vuosittain 52 - 54 vuoden välillä. Rautateiden keskimääräiseksi eliniäksi on arvioitu 40 vuotta vuonna 2001.

Maa- ja vesirakennuksille sovelletaan lineaarista kulumismallia. Poistuman oletetaan noudattavan vinoa Weibull-jakaumaa. Simultaneous exit -oletusta ei käytetä.

LUKU 5 MENOLÄHESTYMISTAPA

5.0 Bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan

Oheisessa taulukossa on esitetty bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan laskettuna. Yksityiset kulutusmenot muodostavat puolet bruttokansantuotteesta ja julkiset kulutusmenot yli 20 prosenttia. Ulkomaankaupalla

on keskeinen osa Suomen taloudessa, vienti suhteessa bruttokansantuotteen on 40 prosenttia.

Taulukko 58. Bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan vuonna 2012

	milj. EUR	%
1 Kulutusmenot	157 790	79,0
Yksityiset kulutusmenot	109 108	54,6
Julkiset kulutusmenot	48 682	24,4
- yksilölliset kulutusmenot	32 872	16,5
- kollektiiviset kulutusmenot	15 810	7,9
2 Kiinteän pääoman bruttomuodostus	44 489	22,3
Yksityinen kiinteän pääoman bruttomuodostus	36 537	18,3
Julkinen kiinteän pääoman bruttomuodostus	7 952	4,0
3 Varastojen muutos, arvoesineiden hankinta	397	0,2
4 Tavaroiden ja palvelujen nettovienti (5-6)	-2 883	-1,4
5 Tavaroiden ja palvelujen vienti	78 881	39,5
6 Tavaroiden ja palvelujen tuonti	81 764	40,9
7 Tilastollinen ero	0	0,0
8 Bruttokansantuote markkinahintaan	199 793	100,0

5.1 Viitekehys

Menolähestymistavassa bruttokansantuote lasketaan sen menokomponenttien eli kysyntäerien summana. Nämä erät ovat kulutusmenot, kiinteän pääoman bruttomuodostus, varastojen muutos sekä tavaroiden ja palveluiden vienti miinus tavaroiden ja palveluiden tuonti.

Suomen kansantalouden tilinpidossa bruttokansantuote määräytyy tuotoslähestymistavan perusteella, mutta myös menolähestymistapa otetaan itsenäisesti huomioon. Tuotanto- ja menolähestymistavoilla laskettujen bruttokansantuotteiden erotus kirjataan tilastolliseksi eroksi ennakkolisessa kansantalouden tilinpidossa. Lopullisissa luvuissa tarjonta ja kysyntä tasapainotetaan tuotteittain, eikä tilastollista eroa esiinny.

5.2 Rajatapaukset

5.2.1 Kotitalouksien kulutusmenojen rajatapaukset

Asunnon omistajien tekemät asuntopalvelut (vuosikorjaukset yms.) kirjataan pääasiassa asuntojen omistamisen (toimiala 68202) välituotekäyttöön. Korjausmateriaalit (maalit, puutavara yms.) kirjataan nekin pääosin asumisen tuotantotilille. Korjausten yhteydessä uusittavat kodinkoneet kirjataan yksityiseen kulutukseen.

Asunnon vuokraajien tekemät korjaukset kirjataan kokonaisuudessaan yksityiseen kulutukseen.

5.2.2 Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen rajatapaukset

Puolustusvoimat kirjaavat ainoastaan maanpuolustukseen hankitun kaluston ostot erityiselle maanpuolustuskaluston tilille. Muut hankinnat, joita voidaan käyttää myös siviilitarkoituksiin (kuten rakennukset, henkilöajoneuvot, tie-rakenteet yms.) kirjataan kuten muissakin valtion virastoissa tasetileille.

Investointien 'mineraalien etsintä ja arviointi' laskentaa ja tietolähteitä on kuvattu kappaleessa 5.10.3. Mineraalien etsintä koostuu kyseisen toiminnan kustannuksista, kuten maksetuista palkoista, ostopalveluista ym.

Tietokoneohjelmistojen ja tietokantojen laskenta perustuu osin oletuksiin. Laskentaa on avattu kappaleessa 5.10.3

Talonrakennusten osalta jakoa perus- ja vuosikorjauksiin on käsitelty talonrakentamisen laskennan yhteydessä kappaleessa 3.12.2. Muiden varatyypin osalta vastaavaa erotteleva perustuu eri kyselyiden vastauksiin.

Leasingin jako käyttö- ja rahoitusleasingiin saadaan Rahoitusleasingtilastosta. Rahoitusleasingin nettolisäykset (lisäykset-vähennykset) kirjataan pääoman bruttomuodostukseen. Käyttöleasing kirjataan välituotekäyttöön.

Julkisyhteisöjen osalta: Mikäli merkittäviä käytöstä poistamisia (terminal costs) ilmenee, ne tutkitaan tapauskohtaisesti, jolloin varmistetaan kustannusten oikea kirjaaminen.

Talonrakennusten osalta jakoa perus- ja vuosikorjauksiin on käsitelty talonrakentamisen laskennan yhteydessä kappaleessa 3.12.2. Muiden varatyypin osalta vastaavaa erotteleva perustuu eri kyselyiden vastauksiin.

Leasingin jako käyttö- ja rahoitusleasingiin saadaan Rahoitusleasingtilastosta. Rahoitusleasingin nettolisäykset (lisäykset - vähennykset) kirjataan pääoman bruttomuodostukseen. Käyttöleasing kirjataan välituotekäyttöön.

5.3 Arvottaminen

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Näin ollen kulutusmenot sisältävät arvonlisäveron ja muut tuoteverot mutta eivät tukipalkkioita. Osamaksulla tai vastaavilla luottojärjestelyillä hankitut tuotteet kirjataan niiden ostoajankohdan mukaan.

Kiinteän pääoman bruttomuodostus sisältää arvonlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen. Investoinnit kirjataan omistuksen vaihdoksen ajankohdan mukaan. Tästä säännöstä on Suomen kansantalouden tilinpidossa kolme poikkeusta. Ensinnäkin rahoitusliisuus kirjataan käyttävän toimialan investoinniksi, vaikka omistuksen vaihdosta ei tapahdu. Toiseksi omaan käyttöön tehtävät investoinnit kirjataan silloin kun ne tuotetaan. Kolmanneksi rakennusinvestoinnit kirjataan sitä mukaa kuin niitä rakennetaan eikä vasta sitten, kun rakennus on valmis ja omistus yleensä vaihtuu.

Varastojen muutos arvotetaan vuoden keskihintaan eli varastojen arvo vuoden lopussa ja alussa muutetaan ensin vuoden keskihintaan ja sen jälkeen lasketaan niiden erotus.

Tavaroiden vienti ja tuonti arvotetaan f.o.b. arvon mukaan eli vapaasti laivassa vientimaan rajalla. Palveluiden vienti arvotetaan perushintaan ja tuonti ostajanhintaan.

5.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Julkisten kulutusmenojen laskennassa käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa sekä eri yhteisöjen tuloslaskelmia. Niiden käsitteet muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteiksi.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa käytetään osittain yritysten rakennetilastoja, kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja sekä valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Niiden käsitteistä poimitaan kansantalouden tilinpidon mukaiset erät.

5.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä vertailuvuodet (benchmarks) ja ekstrapoloinnit

Kysyntäerien laskennassa käytetään sekä suoria että epäsuoria estimointimenetelmiä.

Kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota on käytetty kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa. Ne ovat perustuneet erityisesti kulutustutkimuksiin.

Myös kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa on käytetty erityisselvityksiin perustuvia kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota laskettaessa talonrakennusinvestointeihin sisältyviä peruskorjausinvestointeja.

5.6 Kattavuuden varmistamista koskevat perusperiaatteet

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja -tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voitto tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava lukuun ottamatta eräitä tunnetusti ongelmallisia kulutusnimikkeitä kuten alkoholi. Kulutustutkimuksen tietoihin tehtävistä täydennyksistä kerrotaan jäljempänä.

Menolähestymistavan kohdalla ei piilotalous ole merkittävä ongelma. Harmaan talouden tuottamien kulutustavaroiden ja -palvelujen oletetaan pääosin sisältyvän kulutustutkimuksen tietoihin.

Viime kädessä tuotanto- ja menolähestymistavan yhteensovittaminen ja tasapainottaminen varmistetaan tarjonta- ja käyttötaulukkokehikossa, joka tar-

joaa systemaattisen lähestymistavan kattavuuden varmistamiseksi myös bruttokansantuotteen menokomponenttien estimoinnissa.

5.7 Kotitalouksien kulutusmenot

5.7.1 Yleiskatsaus

Kotitalouksien kulutusmenoestimaattien laadinnassa noudatetaan vuoden 2010 Euroopan tilinpitojärjestelmän (EKT2010) mukaisia käsitteitä ja määritelmiä.

Kotitalouksien kulutusmenojen tuoteluokitus perustuu EKT2010:ssä viitattuun yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukaiseen COICOP-luokitukseen. Siitä on muokattu Suomen kansantalouden tilinpidon tarpeisiin kulutusmenojen tuoteluokitus, joka tarkimmalla luokitustasolla (5-numerotaso) jakautuu 182 tavara- ja palvelunimikkeeseen. Jokainen 5-numerotason nimike on määritelty kuulumaan yhteen kestävyysluokkaan, ja kestävyysluokka on 5-numerotason koodin lopussa kirjainmuodossa (D = kestokulutustavarat, SD = puolikestävät kulutustavarat, ND = lyhytikäiset tavarat ja S = palvelut).

Käytetty luokitus koodeineen, kunkin luokan käypähintainen tieto miljoonina euroina vuodelta 2012 sekä päälähdettä kuvaava laskentatiedoston nimi sekä käytetty menetelmä (A tai B) on esitetty oheisessa taulukossa:

Taulukko 59. Yhteenveto

Kotitalouksien kulutusmenot (milj eur)	Summataso	2012	Laskentatiedosto	Menetelmä
C01 ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLITTOMAT JUOMAT	x	12 832		
C011 Elintarvikkeet	x	11 618		
C0111 Leipä- ja viljatuotteet	x	1 990		
C01111ND Riisi		49	Elintarvikkeet	B
C01112ND Jauhot ja suurimot		182	Elintarvikkeet	B
C01113ND Perunajauhot		9	Elintarvikkeet	B
C01114ND Ruokaleipä		777	Elintarvikkeet	B
C01115ND Kahvileipä		675	Elintarvikkeet	B
C01116ND Muut viljatuotteet		298	Elintarvikkeet	B
C0112 Liha ja lihatuotteet	x	2 524		
C01121ND Naudanliha		372	Elintarvikkeet	B
C01122ND Sianliha		252	Elintarvikkeet	B
C01123ND Siipikarjan liha		263	Elintarvikkeet	B
C01124ND Lammas, poro ym.		58	Elintarvikkeet	B
C01125ND Riistan liha		78	Elintarvikkeet	B
C01126ND Makkara		630	Elintarvikkeet	B
C01127ND Lihäsäilykkeet, -einekset ja -valmisteet		680	Elintarvikkeet	B
C01128ND Muut lihatuotteet		191	Elintarvikkeet	B
C0113 Kala ja kalatuotteet	x	567		
C01131ND Tuore kala		169	Elintarvikkeet	B

C01132ND Kalasäilykkeet ja -valmisteet		398	Elintarvikkeet	B
C0114 Maito, juusto ja munat	x	2 312		
C01141ND Tinkimaito ja tuottajan kulutus		4	Elintarvikkeet	B
C01142ND Maito ja maitojauhe		604	Elintarvikkeet	B
C01143ND Hapanmaitotuotteet		512	Elintarvikkeet	B
C01144ND Kerma		156	Elintarvikkeet	B
C01145ND Juustot		899	Elintarvikkeet	B
C01146ND Munat		137	Elintarvikkeet	B
C0115 Rasvat ja öljyt	x	290		
C01151ND Voi ja voi-kasviöljyseokset		144	Elintarvikkeet	B
C01152ND Margariini		115	Elintarvikkeet	B
C01153ND Muut rasvat ja öljyt		31	Elintarvikkeet	B
C0116 Hedelmät	x	1 123		
C01161ND Tuottajan hedelmät ja puutarhamarjat		74	Elintarvikkeet	B
C01162ND Tuoreet hedelmät ja puutarhamarjat		742	Elintarvikkeet	B
C01163ND Metsämarjat		96	Elintarvikkeet	B
C01164ND Kuivatut hedelmät, pähkinät yms.		120	Elintarvikkeet	B
C01165ND Hedelmä- ja marjasäilykkeet ja -valmisteet		91	Elintarvikkeet	B
C0117 Kasvikset	x	1 264		
C01171ND Sienet		28	Elintarvikkeet	B
C01172ND Tuottajan vihannekset ja juurekset		18	Elintarvikkeet	B
C01173ND Tuoreet vihannekset ja juurekset		671	Elintarvikkeet	B
C01174ND Vihannes- ja juuresvalmisteet		274	Elintarvikkeet	B
C01175ND Tuottajan perunat		6	Elintarvikkeet	B
C01176ND Perunat		99	Elintarvikkeet	B
C01177ND Perunavalmisteet		168	Elintarvikkeet	B
C0118 Sokeri, hillot, hunaja, suklaa ja makeiset	x	1 250		
C01181ND Sokeri		79	Elintarvikkeet	B
C01182ND Hunaja		29	Elintarvikkeet	B
C01183ND Hillot, siirappi ym		79	Elintarvikkeet	B
C01184ND Makeiset ja suklaa		781	Elintarvikkeet	B
C01185ND Jäätelö		282	Elintarvikkeet	B
C0119 Muualla luokittelemattomat elintarvikkeet	x	298		
C01190ND Mausteet, rav.ainevalm., erittelemätön kul.		298	Kauppan myynnit	A
C012 Alkoholittomat juomat	x	1 214		
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	x	400		
C01211ND Kahvi		310	Elintarvikkeet	B
C01212ND Tee		50	Elintarvikkeet	B
C01213ND Kaakao		40	Elintarvikkeet	B
C0122 Kivennäisvedet, virvoitus-	x	814		

juomat ja mehut				
C01221ND Kivennäisvedet ja virvoitusjuomat		511	Elintarvikkeet	B
C01222ND Mehut		303	Elintarvikkeet	B
C02 ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMEET	x	4 902		
C021 Alkoholijuomat	x	3 414		
C0211 Väkevät alkoholijuomat	x	825		
C02110ND Väkevät alkoholijuomat		825	Laskentapohja (THL)	B
C0212 Viini, siideri, long drinkit	x	1 145		
C02120ND Viini, siideri, long drinkit		1 145	Laskentapohja (THL)	B
C0213 Olut	x	1 444		B
C02130ND Olut		1 444	Laskentapohja (THL)	B
C022 Tupakka	x	1 340		
C0220 Tupakka	x	1 340		
C02200ND Tupakka		1 340	Laskentapohja (THL)	B
C023 Huumeet	x	148		
C0230 Huumeet	x	148		
C02300ND Huumeet		148		
C03 VAATETUS JA JALKINEET	x	4 767		
C031 Vaatetus	x	4 061		
C0311 Kankaat	x	97		
C03110SD Kankaat		97	Kaupan myynnit	A
C0312 Vaatteet	x	3 586		
C03121SD Päällysvaatteet		2 782	Kaupan myynnit	A
C03122SD Alusvaatteet		804	Kaupan myynnit	A
C0313 Asusteet ja pukineet	x	307		
C03131SD Lanka ym.		79	Kaupan myynnit	A
C03132SD Hatut, solmiot, liinat, käsineet ym		228	Kaupan myynnit	A
C0314 Vaatteiden korjaus ja vuokraus	x	71		
C03140S Vaatteiden korjaus ja vuokraus		71	Kaupan myynnit/ Tuotantopuoli	A + B
C032 Jalkineet	x	706		
C0321 Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	x	686		
C03210SD Jalkineet ja jalkinetarvikkeet		686	Kaupan myynnit	A
C0322 Jalkineiden korjaus ja vuokraus	x	20		
C03220S Jalkineiden korjaus ja vuokraus		20	Kaupan myynnit	A
C04 ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAIKINEET	x	27 357		
C041 Todelliset asumisvuokrat	x	5 996		
C0410 Todelliset asumisvuokrat	x	5 996		

C04100S Todelliset asumisvuokrat		5 996	Asuminen	B
C042 Laskennalliset asumisvuokrat	x	17 535		
<i>C0420 Laskennalliset asumisvuokrat</i>	x	17 535		
C04200S Laskennalliset asumisvuokrat		17 535	Asuminen	B
C043 Asunnon ylläpito ja korjaus	x	30		
<i>C0431 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet</i>	x	30		
C04310ND Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet		30	Asuminen	B
<i>C0432 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut</i>	x			
C04320S Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut			Asuminen	B
C044 Muut asumiseen liittyvät palvelut	x	506		
<i>C0441 Vesi</i>		344		
C04410ND Vesi		344	Asuminen	B
<i>C0442 Jätteiden keruu</i>	x	137		
C04420S Jätteiden keruu		137	Asuminen	B
<i>C0443 Jätevesi</i>	x			
C04430S Jätevesi			Asuminen	B
<i>C0444 Muut asumiseen liittyvät palvelut</i>	x	25		
C04440S Muut asumiseen liittyvät palvelut		25	Asuminen	B
C045 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	x	3 290		
<i>C0451 Sähkö</i>	x	2 339		
C04510ND Sähkö		2 339	Asuminen	B
<i>C0452 Kaasu</i>	x			
C04520ND Kaasu			Asuminen	B
<i>C0453 Nestemäiset polttoaineet</i>	x	470		
C04530ND Nestemäiset polttoaineet		470	Asuminen	B
<i>C0454 Kiinteät polttoaineet</i>	x	333		
C04540ND Kiinteät polttoaineet		333	Asuminen	B
<i>C0455 Kuuma vesi, höyry ja jää</i>	x	148		
C04550ND Kuuma vesi, höyry ja jää		148	Asuminen	B
C05 SISUSTUS, KOTITALOUSVÄLINEISTÖ JA TAVANOMAINEN KODINHOITO	x	5 361		
C051 Huonekalut, sisusteet, matot ja muut lattiapäällysteet	x	1 833		
<i>C0511 Huonekalut ja sisusteet</i>	x	1 518		
C05111D Huonekalut ja kalusteet		1 042	Kauppan myynnit	A
C05112D Puutarha- ym. ulkokalusteet		99	Kauppan myynnit	A
C05113D Valaisimet ja varjostimet		100	Kauppan myynnit	A
C05114D Taide-esineet		157	Kauppan myynnit	A

C05115D Koriste- ja sisustusesi- neet, peilit		120	Kaupan myynnit	A
C0512 Matot ja muut lattiapäälly- steet	x	141		
C05120D Matot ja muut lattiapääl- lysteet		141	Kaupan myynnit	A
C0513 Huonekalujen ym. korjaus	x	174		
C05130S Huonekalujen ym. korjaus		174	Kaupan myynnit	A
C052 Kotitaloustekstiilit	x	540		
C0521 Kotitaloustekstiilit	x	540		
C05211SD Tekstiilit		443	Kaupan myynnit	A
C05212SD Patjat		66	Kaupan myynnit	A
C05213S Kotitaloustekstiilien kor- jaus		31	Kaupan myynnit	A
C053 Kodinkoneet	x	914		
C0531 Suurehkot kodinkoneet	x	727		
C05311D Uunit, kaminat, kiukaat		30	Kaupan myynnit	A
C05312D Jää- ja pakastekaapit		197	Laskentapohja (KO- TEK)	A
C05313D Pesukoneet, astian- pesukoneet, kuiv.rummut		248	Laskentapohja (KO- TEK)	A
C05314D Ompelukoneet		32	Laskentapohja (KO- TEK)	A
C05315D Sähköliedet, mikroaalto- uunit, pölynimurit		220	Laskentapohja (KO- TEK)	A
C0532 Pienet sähkökäyttöiset ko- dinkoneet	x	125		
C05320SD Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet		125	Laskentapohja (KO- TEK)	A
C0533 Kodinkoneiden korjaus	x	62		
C05330S Kodinkoneiden korjaus		62	Kaupan myynnit	A
C054 Lasiesineet, ruokailuväli- neet ja kotitalouden käyttöesineet	x	454		
C0541 Lasiesineet, ruokailuväli- neet ja kotitalouden käyttöesineet	x	454		
C05411SD Ruokailuastiat, ruoan- valmistus- ym. astiat		239	Kaupan myynnit	A
C05412SD Ruokailu- ja ruoanval- mistusvälineet		87	Kaupan myynnit	A
C05413SD Muu kotitalousvälineis- tö		103	Kaupan myynnit	A
C05414S Kotitalousvälineiden kor- jaus		25	Kaupan myynnit	A
C055 Työkalut ja laitteet kodin- ja puutarhanhoitoon	x	596		
C0551 Puutarhakoneet, muut työ- koneet	x	242		
C05510D Puutarhakoneet, muut työkoneet		242	Kaupan myynnit	A
C0552 Pientyökalut ja tarvikkeet	x	354		
C05521SD Kotitalouden käyttöesi- neet ja työkalut		181	Kaupan myynnit	A
C05522SD Pienet sähkötarvikkeet		173	Kaupan myynnit	A

C056 Tavarat ja palvelut tavanomaiseen kodinhoitoon	x	1 024		
<i>C0561 Kotitalouden lyhytikäiset kulutustavarat</i>	x	758		
C05611ND Pesu-, puhdistus- ym. aineet		241	Kaupan myynnit	A
C05612ND Hyönteis- ym. myrkyt		49	Kaupan myynnit	A
C05613ND Paperiset ja muoviset kertakulutustavarat		229	Kaupan myynnit	A
C05614ND Muut kertakulutustavarat		239	Kaupan myynnit	A
<i>C0562 Kotitalouspalvelut</i>	x	266		
C05620S Kotitalouspalvelut		266	Palvelut	B
C06 TERVEYS	x	4 426		
<i>C061 Lääkintätuotteet, -laitteet ja -välineet</i>	x	1 715		
<i>C0611 Lääkkeet</i>	x	1 142		
C06110ND Lääkkeet		1 142	Laskentapohja (Fimea, Kela)	B
<i>C0612 Muut farmaseuttiset tuotteet</i>	x	77		
C06120ND Muut farmaseuttiset tuotteet		77	Kaupan myynnit	A
<i>C0613 Terapeuttiset laitteet ja välineet</i>	x	496		
C06131D Silmä- ja piilolasit, proteesit, kuulokoj.		453	Kaupan myynnit	A
C06132D Muut terapeuttiset laitteet ja välineet		43	Kaupan myynnit	A
C062 Avohoitopalvelut	x	1 954		
<i>C0621 Lääkäripalvelut</i>	x	694		
C06210S Lääkäripalvelut		694	Terveys	B
<i>C0622 Hammaslääkäripalvelut</i>	x	788		
C06220S Hammaslääkäripalvelut		788	Terveys	B
<i>C0623 Muut avohoitopalvelut</i>	x	472		
C06230S Muut avohoitopalvelut		472	Terveys	B
C063 Sairaalapalvelut	x	757		
<i>C0630 Sairaalapalvelut</i>	x	757		
C06300S Sairaalapalvelut		757	Terveys	B
C07 KULJETUS	x	13 244		
<i>C071 Kulkuvälineiden hankinnat</i>	x	3 294		
<i>C0711 Autot</i>	x	2 907		
C07110D Autot		2 907	Laskentapohja (rekisteröinnit)	B
<i>C0712 Moottoripyörät ja -kelkat</i>	x	182		
C07120D Moottoripyörät ja -kelkat		182	Kaupan myynnit	A
<i>C0713 Polkupyörät</i>	x	205		
C07130D Polkupyörät		205	Kaupan myynnit	A
<i>C072 Yksityisten kulkuvälineiden käyttö</i>	x	7 592		
<i>C0721 Varaosat ja lisävarusteet</i>	x	922		
C07211SD Renkaat		239	Kaupan myynnit	A
C07212SD Muut varaosat ja lisävarusteet		683	Kaupan myynnit	A

C0722 Poltto- ja voiteluaineet	x	4 002		
C07220ND Poltto- ja voiteluaineet		4 002	Laskentapohja (myyntimäärät & KHI)	B
C0723 Yksit. kulkuvälin. huolto ja korjaus	x	1 889		
C07230S Yksit. kulkuvälin. huolto ja korjaus		1 889	Laskentapohja (yrityskirjaston liikevaihto)	B
C0724 Muut yksityisiin kulkuvälineisiin liittyvät palvelut	x	779		
C07241S Autonvuokraus		101	Palvelut	B
C07242S Autopaikka-, pysäköinti- ja tienhoitomaksut		292	Palvelut	B
C07243S Ajo-opetus		175	Palvelut	B
C07244S Katsastus-, kulj.tutk.- ja kilpimaksut		211	Palvelut	B
C073 Kuljetuspalvelut	x	2 358		
C0731 Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat	x	476		
C07310S Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat		476	Laskentapohja (VR, HSL)	B
C0732 Linja-auto- ja taksimatkat	x	988		
C07320S Linja-auto- ja taksimatkat		988	Laskentapohja (tuotantopuoli)	B
C0733 Lentomatkat	x	490		
C07330S Lentomatkat		490	Laskentapohja (matkustajamäärät & KHI)	B
C0734 Laivamatkat	x	300		
C07340S Laivamatkat		300	Laskentapohja (matkustajamäärät & KHI)	B
C0735 Muut kuljetuspalvelut	x	104		
C07350S Muut kuljetuspalvelut		104	Palvelut (liikenne)	B
C08 TIETOLIIKENNE	x	2 461		
C081 Tietoliikenne	x	2 461		
C0811 Postipalvelut	x	85		
C08110S Postipalvelut		85	Laskentapohja (tuotantopuoli)	B
C0812 Tietoliikennelaitteet	x	401		
C08120D Tietoliikennelaitteet		401	Laskentapohja (KOTTEK)	A
C0813 Tietoliikennepalvelut	x	1 975		
C08130S Tietoliikennepalvelut		1 975	Laskentapohja (tuotantopuoli)	B
C09 VIRKISTYS JA KULTTUURI	x	12 053		
C091 Audiovisuaaliset, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteet	x	1 732		
C0911 Äänen ja kuvan vastaanotto-, tallentamis- ja toistolaitteet	x	636		

C09111D Radiot, äänentoistolaitteet yms.		93	Laskentapohja (KO-TEK)	A
C09112D Televisiot ja videonauhurit		504	Laskentapohja (KO-TEK)	A
C09113SD Viihde-elektronikan osat ja tarvikkeet		39	Kaupan myynnit	A
C0912 Valokuvaus-, elokuva- ja optiset laitteet	x	145		
C09121D Kameran, kiikarit ym.		135	Laskentapohja (KO-TEK)	A
C09122D Videokamerat		10	Laskentapohja (KO-TEK)	A
C0913 Mikrotietokoneet, lasku- ja kirj.koneet	x	685		
C09130D Mikrotietokoneet, lasku- ja kirj.koneet		685	Laskentapohja (KO-TEK)	A
C0914 Äänen ja kuvan tallennusvälineet	x	197		
C09141SD Filmit ja muut valokuvaustarvikkeet		27	Kaupan myynnit	A
C09142SD Äänilevyt, audio- ja videokasetit		170	Laskentapohja (elokuvasäätio, TK,...)	B
C0915 Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	x	69		
C09150S Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset		69	Kaupan myynnit	A
C092 Muut suurehkot kestokulutustavarat virkistykseen ja kulttuuriin	x	832		
C0921 Suurehkot kestokulutustavarat ulkoiluun	x	551		
C09210D Suurehkot kestokulutustavarat ulkoiluun		551	Kaupan myynnit	A
C0922 Suurehkot ajanviete- ja virkistystavarat sisäkäyttöön	x	159		
C09220D Suurehkot ajanviete- ja virkistystavarat sisäkäyttöön		159	Kaupan myynnit	A
C0923 Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	x	122		
C09230S Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus		122	Kaupan myynnit	A
C093 Muut tavarat ja laitteet virkistykseen; puutarhatarvikkeet ja lemmikkieläimet	x	2 198		
C0931 Pelit, lelut ja harrastusvälineet	x	460		
C09310SD Pelit, lelut ja harrastusvälineet		460	Kaupan myynnit	A
C0932 Urheilu- ja retkeilyvälineet	x	601		

C09320SD Urheilu- ja retkeilyvälineet		601	Kaupan myynnit	A
C0933 Kukat ja puutarhatarvikkeet	x	501		
C09330ND Kukat ja puutarhatarvikkeet		501	Kaupan myynnit	A
C0934 Lemmikkieläimet ja tarvikkeet	x	466		
C09341ND Lemmikkieläinten ruoka		296	Kaupan myynnit	A
C09342SD Lemmikkieläimet ja niiden varusteet		170	Kaupan myynnit	A
C0935 Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	x	170		
C09350S Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut		170	Palvelut	B
C094 Virkistys- ja kulttuuripalvelut	x	4 416		
C0941 Urheilu- ja virkistyspalvelut	x	1 080		
C09411S Urheilu- ja vapaa-ajanvälineiden vuokraus		52	Kaupan myynnit	A
C09412S Muut urheilu- ja virkistyspalvelut		1 028	Palvelut	B
C0942 Kulttuuripalvelut	x	1 415		
C09421S Televisioiden, videoiden ym. vuokraus		24	Laskentapohja (elokuvasäätio, yritysrekisteri)	B
C09422S Tv-lupamaksut, kaapeli-tv- ym. maksut		735	Laskentapohja (maksu-tv-tietoja, KHI)	B
C09423S Valokuvaamo- ja valokuvien kehityspalvelut		89	Kaupan myynnit	A
C09424S Muut kulttuuripalvelut		567	Palvelut	B
C0943 Veikkaus, arpajaiset, lotto	x	1 921		
C09430S Veikkaus, arpajaiset, lotto		1 921	Laskentapohja (Veikkaus, RAY, PAF, Hippos)	B
C095 Sanomalehdet, kirjat ja paperitarvikkeet	x	1 540		
C0951 Kirjat	x	349		
C09510SD Kirjat		349	Kaupan myynnit	A
C0952 Sanoma- ja aikakauslehdet	x	1 017		
C09520ND Sanoma- ja aikakauslehdet		1 017	Laskentapohja (tilastot)	B
C0953 Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	x	104		
C09530ND Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet		104	Kaupan myynnit	A
C0954 Paperitarvikkeet	x	70		
C09540ND Paperitarvikkeet		70	Kaupan myynnit	A
C096 Valmismatkat	x	1 335		
C0960 Valmismatkat	x	1 335		
C09600S Valmismatkat		1 335	Laskentapohja (tuotantuoli)	B

C10 KOULUTUS	x	420		
C100 Koulutus	x	420		
C1000 Koulutus	x	420		
C1000S Koulutus		420	Palvelut	B
C11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT	x	6 588		
C111 Ravitsemispalvelut	x	6 108		
C1111 Ravintolat ja kahvilat	x	5 098		
C11110S Ravintolat ja kahvilat		5 098	Rav&hot: tuotantotili + vesiliikenteen ravintolamyyni	B
C1112 Ruokalot	x	1 010		
C11120S Ruokalot		1 010	Rav&hot: tuotantotili	B
C112 Majoituspalvelut	x	480		
C1120 Majoituspalvelut	x	480		
C11200S Majoituspalvelut		480	Rav&hot: tuotantotili	B
C12 SEKALAISET TAVARAT JA PALVELUT	x	9 681		
C121 Henkilökohtaisen puhtauden ja kauneuden hoito	x	2 235		
C1211 Kampaamo-, parturi- ym. h.koht. puht.palv.	x	999		
C12110S Kampaamo-, parturi- ym. h.koht. puht.palv.		999	Palvelut	B
C1212 Hiustenkuivaajat, sähköparranajok. ym. sähkölaitteet	x	69		
C12120SD Hiustenkuivaajat, sähköparranajok. ym. sähkölaitteet		69	Laskentapohja (KOTEK)	A
C1213 Muut henkilökoht. puhtauden tavarat	x	1 167		
C12131ND Kosmeettiset ja toaletti- valmisteet		753	Kaupan myynnit	A
C12132ND WC-paperi, nenäliinat yms.		160	Kaupan myynnit	A
C12133ND Vauvanvaipat, terveys- siteet, vanu		138	Kaupan myynnit	A
C12134SD Kammat, hiusharjat, parranajovälineet, hammasharjat		116	Kaupan myynnit	A
C122 Prostituutio	x	102		
C1220 Prostituutio	x	102		
C12200S Prostituutio		102		
C123 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset tavarat	x	538		
C1231 Koruesineet ja kellot	x	291		
C12311D Koruesineet		216	Kaupan myynnit	A
C12312D Ranne- ja taskukellot, seinä- ym. kellot		58	Kaupan myynnit	A
C12313S Kellojen ja koruesineiden korjaus		17	Kaupan myynnit	A

C1232 Muut henkilökohtaiset tavarat	x	247		
C12321SD Laukut, lompakot		128	Kaupan myynnit	A
C12322SD Lastenvaunut ja -rattaat, turvaistuimet		45	Kaupan myynnit	A
C12323SD Sateenvarjot, aurinkolasit, tupak.välineet		74	Kaupan myynnit	A
C124 Sosiaaliturva	x	1 673		
C1240 Päivähoito-, laitos- ym. sos.palv.maksut	x	1 673		
C12400S Päivähoito-, laitos- ym. sos.palv.maksut		1 673	Palvelut	B
C125 Vakuutus	x	1 904		
C1250 Vakuutus	x	1 904		
C12500S Vakuutus		1 904	Vakuutuksen laskija	
C126 Rahoituspalvelut	x	2 515		
C1261 Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)	x	637		
C12611S Välilliset rahoituspalvelut lainoista		217	Keskitetty laskelma	
C12612S Välilliset rahoituspalvelut talletuksista		420	Keskitetty laskelma	
C1262 Todelliset rahoituspalvelut	x	1 878		
C12620S Todelliset rahoituspalvelut		1 878	Laskentapohja (tuotanto- topuoli & varainsiirto- verotieto)	B
C127 Muut muualla luokittelemattomat palvelut	x	714		
C1270 Muut muualla luokittelemattomat palvelut	x	714		
C12700S Muut muualla luokittelemattomat palvelut		714	Palvelut	B
C0 P31 S14 KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA	x	104 092		
CD KESTOKULUTUSTAVARAT	x	9 230		
CSD PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT	x	9 263		
CND LYHYTIKÄISET TAVARAT	x	30 416		
CS PALVELUT	x	55 183		
TUR S14 TURISMIMENOT	x	-357		
<i>P33 S14 Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla</i>		2 664	<i>Turismi: neljännesten summa</i>	
<i>P34 S14 Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa</i>		3 021	<i>Turismi: neljännesten summa</i>	
P31 NC S14 SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUS-	x	103 735		

MENOT				
P31 S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	x	5 373	Sektorittainen tuotantotili	
P31 DC S14+S15 YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA	x	109 465		
P31 NC S14+S15 YKSITYISET KULUTUSMENOT	x	109 108		

5.7.2 Päälähteet ja niiden muunnokset kansantalouden tilinpidon

5.7.2.1 Yleisperiaatteet

Kulutusmenojen laskennassa eri lähteistä ja näkökulmista (sekä kysynnästä että tarjonnasta) saatavia tietoja muunnetaan kansantalouden tilinpidon käsitteitä ja määritelmiä vastaaviksi kulutusmenoestimaateiksi.

Kansantalouden tilinpidon lopullisen kulutusmenoestimaatin valinta perustuu näiden eri lähteistä johdettujen kulutusmenoestimaattien huolelliseen vertailuun ja arviointiin niiden luotettavuudesta.

Ihannetapauksessa eri aineistoista johdettuja kulutusmenoestimaatteja pitäisi vertailla joka vuosi. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, koska eräät merkittävätkin aineistot tuotetaan varsin epäsäännöllisin väliajoin. Esimerkiksi kulutustutkimus toteutetaan erikseen päätettävien vuosivälein (... , 1998, 2001, 2006, 2012, 2016, ...).

Lähdetilastojen välivuosien aiheuttaman ongelman pienentämiseksi rinnakkaisia aineistoja muokataan (niinä vuosina kuin kukin aineisto on olemassa) iteratiivisesti siten, että kunkin vuoden lopulliset eri aineistoista johdetut kulutusmenoestimaatit ovat mahdollisimman yhtenevät hyväksytyn kansantalouden tilinpidon estimaatin kanssa. Näin seuraavan vuoden mahdollisesti eri aineistosta lasketut luvut pohjautuvat oikeaksi todettuun kulutuksen perustasoon.

Tällä tavoin tietolähteiden mahdollista puuttumista tilastovuonna voidaan osittain kompensoida edellisinä vuosina eri tietolähteistä kertyneen tiedon sulauttamisella vaihtoehtoisten laskentaprosessien laskentaeriin.

Tietolähteen valinta tehdään kulutusnimikkeittäin. Vaikka samanaikaisesti seurataan sekä tarjonnasta että kysynnästä saatavia tietoja, peruslähtökohtana pidetään tarkasteltavaa ilmiötä, kotitalouksien kulutusmenoja, mahdollisimman läheisesti kuvaavaa tilastomateriaalia.

Kotitalouksien kulutusmenoja kuvaavista lähdetilastoista käyttökelpoisin on Tilastokeskuksen kulutustutkimus. Sen tuottamat nimikkeittäiset kulutusmenotiedot ovat muunnettavissa kansantalouden tilinpidon käsitteiden ja määritelmien mukaisiksi kulutusmenoestimaateiksi. Kulutustutkimuksen käyttöä lähteenä selostetaan tarkemmin luvussa 5.7.2.2.

Kulutustutkimus vaatii kuitenkin rinnalleen muita aineistoja, jotta sitä voidaan hyödyntää kansantalouden tilinpidon estimaattien laadinnassa. Tutki-

muksen väli vuosina tämä on tietenkin ilmeistä, mutta muutoinkin korjaus- ja muunnoserien suuruuden määrittäminen vaatii muiden aineistojen tukea. Kulutustutkimusta tukevia ja täydentäviä lähteitä etsittäessä on yleensä edettävä tarjontapainotteisiin aineistoihin päin. Kuitenkin on pyrittävä siihen, että aineiston tiedot indikoisivat mahdollisimman läheisesti kotitalouksien kulutusmenojen kehitystä. Tällaisena tietolähteenä on käyttökelpoiseksi havaittu Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikoittainen tilasto toimialojen liikevaihdosta, tässä tarkastelussa vähittäiskaupan ja tiettyjen palvelutoimialojen osalta.

Yritys- ja toimipaikkarekisterin liikevaihtotietojen käyttökelpoisuus perustuu siihen, että vähittäiskauppa toimii tärkeänä solmukohtana tuotteen siirtymässä jakeluportaasta loppukulutukseen. Tilasto on jokavuotinen ja tiedot ovat saatavissa tarkalla toimialatasolla. Tilaston käyttöä ja tietojen muuntaamista kansantalouden tilinpidon kulutusmenoestimaateiksi on selostettu jäljempänä.

Lisäksi monet luvut pohjautuvat kansantalouden tilinpidon tuottajatoimialojen laskelmiin. Kulutusosuuden määrittämistä kuvataan esimerkein.

Kulutusmenojen laskennassa käytetään paljon myös erilaisia luonteeltaan lähinnä täydentäviä tietolähteitä, joista tärkeimmät on mainittu kohdassa 5.7.2.5 olevassa luettelossa. Luettelossa merkitty numerotunnus toimii viite numerona menetelmäkuvauksen taulukoissa oleville lähdeviitteille.

Kulutustutkimuksen ja toimipaikkarekisterin tietojen rinnakkainen käyttö kuvataan laskennan perusmenetelmänä (menetelmä A). Koska menetelmä kaipaa tuekseen usein muita menetelmiä ja lähteitä sekä myös täysin korvaavia menetelmiä, nämä menetelmät (menetelmät B1-Bn) kuvataan erikseen tuotenimikkeensä edellyttämässä kohdassa tuoteluokittelun mukaisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

Kulutusmenon osuus kunkin tuotteen kokonaiskäytöstä määrittyy lopullisesti kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksen tuloksena.

Käytettyjä lähteitä pyritään jatkuvasti arvioimaan laskennan aikana ja lisäksi mahdollisuuksien mukaan pyritään etsimään uusia lähteitä. Laajemmassa mittakaavassa nykyisten lähteiden arviointi sekä uusien etsintä on edessä seuraavien vuosien aikana, sillä myös kansantalouden tilinpidossa siirrytään (soveltuvin osin) ECOICOP-luokitukseen. Tämän hetkisen suunnitelman mukaan ECOICOP-siirtymä toteutetaan vuoden 2018 aikana, kun vuoden 2016 kulutustutkimuksen tiedot ovat käytettävissä. Laskentatarkkuus tulee nousemaan nykyisestä 182 nimikkeestä vähintään kansainvälisen hintaverailun laadinnassa tarvittaviin 220 nimikkeeseen. Uusien lähteiden osalta on aina mietittävä sekä historiaa että jatkuvuutta, eli saadaanko lähteiden avulla laadittua aikasarja vai ovatko ne käytettävissä vain ”benchmarkkukseen”.

5.7.2.2 Kulutustutkimus

Tilastokeskuksen erikseen sovittavina vuosina toteuttama kotitalouksien kulutustutkimus on kotitalouksien kulutusmenojen tärkein lähde. Oheisessa taulukossa ensimmäisessä sarakkeessa on kansantalouden tilinpidon luokituksen mukaisena laskettu kulutustutkimuksen summatieto (kotitaloudet yh-

teensä) ja toisessa sarakkeessa on kyseisen erän muutos vuoden 2006 kulutustutkimuksen tasosta vuoden 2012 kulutustutkimuksen tasoon (suoraan kulutustutkimuksen luvuista eli käypähintaisista tiedoista laskettuna). Kolmannessa sarakkeessa on vastaava muutosprosentti (vuodesta 2006 vuoteen 2012 käypähintaisista luvuista) kansantalouden tilinpidon tiedoista laskettuna ja neljännessä sarakkeessa on kulutustutkimuksen tietojen kanssa vertailukelpoinen tieto kansantalouden tilinpidon luvuista. Viidennessä ja kuudennessa sarakkeessa ovat kansantalouden tilinpidon lukuihin sisältyvät käsitteelliset korjaukset (ulkomaalaiset ja laitosasukkaat) kulutustutkimuksen tietoihin verrattuna ja seitsemännessä sarakkeessa ovat sitten muut, esimerkiksi tarjonta- ja käyttötaulukoiden laskennan yhteydessä tehdyt korjaukset. Seitsemännessä sarakkeessa on kansantalouden tilinpidon lopullinen luku (eli summa sarakkeista neljä, viisi, kuusi ja seitsemän). Seuraavissa kahdessa sarakkeessa on vertailtu kulutustutkimusluvun ja kansantalouden tilinpidon lopullisen luvun tasoeroa (prosentteina kulutustutkimuksen tasosta) – vuoden 2006 vertailu on sarakkeessa yhdeksän ja vuoden 2012 vertailu sarakkeessa kymmenen.

Kulutustutkimuksen lisäksi laskennassa käytetään – sekä kulutustutkimusvuosina että erityisesti kulutustutkimuksen välivuosina – paljon muita lähteaineistoja ja menetelmiä. Muiden lähteaineistojen valossa on hyväksytty useista eristä taso, joka poikkeaa kulutustutkimuksen tiedosta, mutta niidenkin tietojen kohdalla pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioimaan kulutustutkimuksen tietojen muutosprosentit eli varsinaista tasoa tärkeämpi tieto monessa kohdassa on nimenomaan muutos.

Taulukko 60. Vertailu kulutustutkimukseen.

	<i>KuTu: Vuosi 2012 (kotitaloudet yhteensä, milj eur)</i>	<i>KuTu: Muutos 2012/2006</i>	<i>KT: Muutos 2012/2006</i>	<i>KT: Vuosi 2012 (KuTU-vertailukelpoinen), milj eur</i>	<i>KT: ulkomaalaiset</i>	<i>KT: laitosasukkaat</i>	<i>KT: TKT-korjaus</i>	<i>KT: 2012 (lopullinen), milj eur</i>	<i>Vuosi 2006/ (KT/KuTu) % -100</i>	<i>Vuosi 2012/ (KT/KuTU) % -100</i>	<i>Summataso (x)</i>
C01 ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLITTOMAT JUOMAT	11 950	28 %	30 %	12 293	516	10	13	12832	1	3	x
C011 Elintarvikkeet	10 985	27 %	30 %	11 102	498	4	13	11618	-1	1	x
C0111 Leipä- ja viljatuotteet	1 806	20 %	21 %	1 857	131	2		1990	2	3	x
C01111ND Riisi	49	20 %	20 %	49		0		49	0	-1	
C01112ND Jauhot ja suurimot	176	29 %	33 %	182		0		182	0	3	
C01113ND Perunajauhot	5	5 %	13 %	9		0		9	62	73	

C01114ND Ruokaleipä	714	14 %	15 %	741	36	0		777	2	4	
C01115ND Kahvileipä	566	22 %	22 %	578	95	2		675	3	2	
C01116ND Muut viljatuotteet	296	29 %	30 %	298		0		298	0	1	
C0112 Liha ja lihatuotteet	2 263	25 %	27 %	2 482	42	0		2524	8	10	x
C01121ND Naudanliha	352	28 %	31 %	372		0		372	3	6	
C01122ND Sianliha	242	33 %	35 %	252		0		252	3	4	
C01123ND Siipikarjan liha	262	49 %	49 %	263		0		263	0	0	
C01124ND Lammas, poro ym.	34	45 %	45 %	58		0		58	72	72	
C01125ND Riistan liha	60	6 %	7 %	78		0		78	29	31	
C01126ND Makkara	452	12 %	17 %	588	42	0		630	25	30	
C01127ND Lihäsäilykkeet, -einekset ja -valmisteet	675	24 %	25 %	680		0		680	0	1	
C01128ND Muut lihatuotteet	187	27 %	29 %	191		0		191	0	2	
C0113 Kala ja kalatuotteet	573	40 %	35 %	567	0	0		567	3	-1	x
C01131ND Tuore kala	93	16 %	16 %	169		0		169	81	81	
C01132ND Kalasäilykkeet ja -valmisteet	480	46 %	45 %	398		0		398	-17	-17	
C0114 Maito, juusto ja munat	2 203	36 %	37 %	2 286	26	0		2312	3	4	x
C01141ND Tinkimaito ja tuottajan kulutus	8	-10 %	0 %	4		0		4	-54	-49	
C01142ND Maito ja maitojauhe	571	21 %	24 %	604		0		604	3	6	
C01143ND Hapanmaitotuotteet	498	38 %	37 %	512		0		512	3	3	
C01144ND Kerma	151	69 %	70 %	156		0		156	4	4	
C01145ND Juustot	843	35 %	36 %	873	26	0		899	3	3	
C01146ND Munat	132	99 %	99 %	137		0		137	4	4	
C0115 Rasvat ja öljyt	283	34 %	37 %	290	0	0		290	1	3	x
C01151ND Voi ja voi-kasviöljyseokset	151	89 %	80 %	144		0		144	1	-4	
C01152ND Margariini	101	-8 %	5 %	115		0		115	0	14	
C01153ND Muut rasvat ja öljyt	31	43 %	41 %	31		0		31	1	0	
C0116 Hedelmät	893	34 %	34 %	966	136	0	21	1123	8	8	x
C01161ND Tuottajan hedelmät ja puutarhamarjat	35	25 %	56 %	53		0	21	74	20	50	
C01162ND Tuoreet hedelmät ja puutarhamarjat	559	26 %	26 %	606	136	0		742	8	8	
C01163ND Metsämarjat	96	36 %	35 %	96		0		96	1	0	
C01164ND Kuivatut hedelmät, pähkinät yms.	122	117 %	94 %	120		0		120	11	-2	
C01165ND Hedelmä- ja marjasäilykkeet ja -valmisteet	80	20 %	23 %	91		0		91	11	13	
C0117 Kasvikset	1 178	33 %	31 %	1 228	44	0	-8	1264	5	4	x
C01171ND Sienet	16	24 %	22 %	28		0		28	84	80	
C01172ND Tuottajan vihannekset ja juurekset	43	34 %	-13 %	13		0	5	18	-53	-70	
C01173ND Tuoreet vihannekset ja juurekset	616	41 %	40 %	671		0		671	10	9	
C01174ND Vihannes- ja juuresvalmisteet	278	30 %	27 %	274		0		274	1	-1	
C01175ND Tuottajan perunat	15	16 %	138 %	19		0	-13	6	-39	25	
C01176ND Perunat	86	16 %	15 %	99		0		99	15	15	
C01177ND Perunavalmisteet	125	20 %	18 %	124	44	0		168	1	0	
C0118 Sokeri, hillot, hunaja, suklaa ja makeiset	973	34 %	36 %	1 130	119	2		1250	15	16	x
C01181ND Sokeri	42	-12 %	-9 %	52	27	0		79	22	25	

C01182ND Hunaja	21	55 %	53 %	29		0		29	42	40	
C01183ND Hillot, siirappi ym	39	70 %	66 %	52	27	0		79	37	34	
C01184ND Makeiset ja suklaa	667	39 %	39 %	730	49	1		781	10	10	
C01185ND Jäätelö	205	26 %	35 %	266	15	0		282	22	30	
C0119 Muualla luokittelemattomat elintarvikkeet	812	4 %	13 %	298	0	0		298	-66	-63	x
C01190ND Mausteet, rav.ainevalm., erittelemätön kul.	812	4 %	13 %	298		0		298	-66	-63	
C012 Alkoholittomat juomat	965	32 %	33 %	1 191	17	6		1214	22	23	x
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	337	48 %	54 %	391	6	3		400	12	16	x
C01211ND Kahvi	275	48 %	50 %	302	6	2		310	8	10	
C01212ND Tee	39	28 %	39 %	50		0		50	17	28	
C01213ND Kaakao	23	109 %	125 %	40		0		40	58	70	
C0122 Kivennäisvedet, virvoitusjuomat ja mehut	628	24 %	25 %	799	12	3		814	27	27	x
C01221ND Kivennäisvedet ja virvoitusjuomat	306	17 %	17 %	500	9	3		511	63	63	
C01222ND Mehut	322	32 %	41 %	300	3	0		303	-12	-7	
C02 ALKOHOLIJUOMAT, TU-PAKKA JA HUUMEET	2 097	18 %	17 %	4 784	83	35		4902	131	128	x
C021 Alkoholijuomat	1 526	25 %	23 %	3 344	55	15		3414	123	119	x
C0211 Väkevät alkoholijuomat	278	14 %	9 %	822	0	3		825	208	196	x
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	278	14 %	9 %	822		3		825	208	196	
C0212 Viini, siideri, long drinkit	625	29 %	31 %	1 112	28	5		1145	76	78	x
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	625	29 %	31 %	1 112	28	5		1145	76	78	
C0213 Olut	623	27 %	26 %	1 410	28	7		1444	127	126	x
C02130ND Olut	623	27 %	26 %	1 410	28	7		1444	127	126	
C022 Tupakka	571	2 %	4 %	1 292	28	20		1340	123	126	x
C0220 Tupakka	571	2 %	4 %	1 292	28	20		1340	123	126	x
C02200ND Tupakka	571	2 %	4 %	1 292	28	20		1340	123	126	
C023 Huumeet	0		13 %	148	0	0		148			x
C0230 Huumeet	0		13 %	148	0	0		148			x
C02300ND Huumeet	0		13 %	148		0		148			
C03 VAATETUS JA JALKINEET	3 147	10 %	16 %	4 344	406	17		4767	31	38	x
C031 Vaatetus	2 660	11 %	18 %	3 662	388	12		4061	30	38	x
C0311 Kankaat	29	7 %	9 %	97	0	0		97	234	240	x
C03110SD Kankaat	29	7 %	9 %	97		0		97	234	240	
C0312 Vaatteet	2 354	10 %	17 %	3 212	366	8		3586	28	36	x
C03121SD Päällysvaatteet	1 789	5 %	14 %	2 480	296	6		2782	28	39	
C03122SD Alusvaatteet	564	30 %	32 %	732	70	2		804	28	30	
C0313 Asusteet ja pukineet	223	20 %	21 %	283	22	2		307	26	27	x
C03131SD Lanka ym.	67	25 %	23 %	79		0		79	18	17	
C03132SD Hatut, solmiot, liinat, käsineet ym	156	18 %	21 %	204	22	2		228	29	31	
C0314 Vaatteiden korjaus ja vuokraus	54	56 %	43 %	69	0	2		71	40	28	x
C03140S Vaatteiden korjaus ja vuokraus	54	56 %	43 %	69		2		71	40	28	
C032 Jalkineet	488	6 %	8 %	682	18	5		706	37	40	x
C0321 Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	477	5 %	8 %	664	18	4		686	36	39	x
C03210SD Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	477	5 %	8 %	664	18	4		686	36	39	

C0322 Jalkineiden korjaus ja vuokraus	10	45 %	18 %	18	0	2	20	115	75	x
C03220S Jalkineiden korjaus ja vuokraus	10	45 %	18 %	18		2	20	115	75	
C04 ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAI-NEET	26 129	30 %	33 %	27357	0	0	27357	3	5	x
C041 Todelliset asumisvuokrat	4 803	28 %	12 %	5996	0	0	5996	43	25	x
C0410 Todelliset asumisvuokrat	4 803	28 %	12 %	5996	0	0	5996	43	25	x
C04100S Todelliset asumisvuokrat	4 803	28 %	12 %	5996		0	5996	43	25	
C042 Laskennalliset asumisvuokrat	16 896	27 %	37 %	17535	0	0	17535	-4	4	x
C0420 Laskennalliset asumisvuokrat	16 896	27 %	37 %	17535	0	0	17535	-4	4	x
C04200S Laskennalliset asumisvuokrat	16 896	27 %	37 %	17535		0	17535	-4	4	
C043 Asunnon ylläpito ja korjaus	18	33 %	15 %	30	0	0	30	90	65	x
C0431 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	18	33 %	15 %	30	0	0	30	90	65	x
C04310ND Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	18	33 %	15 %	30		0	30	90	65	
C0432 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	0				0		0			x
C04320S Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	0						0			
C044 Muut asumiseen liittyvät palvelut	631	43 %	46 %	506	0	0	506	-21	-20	x
C0441 Vesi	345	43 %	42 %	344	0	0	344	0	0	
C04410ND Vesi	345	43 %	42 %	344		0	344	0	0	
C0442 Jätteiden keruu	174	39 %	46 %	137	0	0	137	-25	-21	x
C04420S Jätteiden keruu	174	39 %	46 %	137		0	137	-25	-21	
C0443 Jätevesi	0				0		0			x
C04430S Jätevesi	0						0			
C0444 Muut asumiseen liittyvät palvelut	112	52 %	127 %	25	0	0	25	-85	-78	x
C04440S Muut asumiseen liittyvät palvelut	112	52 %	127 %	25		0	25	-85	-78	
C045 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	3 781	52 %	59 %	3290	0	0	3290	-17	-13	x
C0451 Sähkö	2 502	60 %	68 %	2339	0	0	2339	-11	-6	x
C04510ND Sähkö	2 502	60 %	68 %	2339		0	2339	-11	-6	
C0452 Kaasu	13	301 %			0		0		100	x
C04520ND Kaasu	13	301 %					0		100	
C0453 Nestemäiset polttoaineet	423	13 %	31 %	470	0	0	470	-4	11	x
C04530ND Nestemäiset polttoaineet	423	13 %	31 %	470		0	470	-4	11	
C0454 Kiinteät polttoaineet	376	50 %	41 %	333	0	0	333	-6	-12	x
C04540ND Kiinteät polttoaineet	376	50 %	41 %	333		0	333	-6	-12	
C0455 Kuuma vesi, höyry ja jää	467	54 %	74 %	148	0	0	148	-72	-68	x
C04550ND Kuuma vesi, höyry ja jää	467	54 %	74 %	148		0	148	-72	-68	
C05 SISUSTUS, KOTITALOUSVÄLINEISTÖ JA TAVANOMAINEN KODINHOITO	4 531	21 %	21 %	5 358	0	3	5361	18	18	x
C051 Huonekalut, sisusteet, matot ja muut lattiapäällysteet	1 523	8 %	11 %	1 832	0	1	1833	17	20	x

C0511 Huonekalut ja sisusteet	1 248	1 %	8 %	1 517	0	1	1518	14	22	x
C05111D Huonekalut ja kalusteet	965	-3 %	3 %	1 042		0	1042	2	8	
C05112D Puutarha- ym. ulkokalusteet	70	12 %	18 %	99		0	99	34	41	
C05113D Valaisimet ja varjostimet	70	29 %	27 %	100		0	100	45	43	
C05114D Taide-esineet	88	4 %	15 %	157		0	157	60	78	
C05115D Koriste- ja sisustusesineet, peilit	54	15 %	24 %	119		1	120	103	118	
C0512 Matot ja muut lattiapäällysteet	96	-5 %	4 %	141	0	0	141	33	47	x
C05120D Matot ja muut lattiapäällysteet	96	-5 %	4 %	141		0	141	33	47	
C0513 Huonekalujen ym. korjaus	179	147 %	58 %	174	0	0	174	52	-3	x
C05130S Huonekalujen ym. korjaus	179	147 %	58 %	174		0	174	52	-3	
C052 Kotitaloustekstiilit	369	11 %	13 %	540	0	0	540	45	46	x
C0521 Kotitaloustekstiilit	369	11 %	13 %	540	0	0	540	45	46	x
C05211SD Tekstiilit	280	8 %	11 %	443		0	443	54	58	
C05212SD Patjat	55	3 %	6 %	66		0	66	15	19	
C05213S Kotitaloustekstiilien korjaus	34	84 %	72 %	31		0	31	-2	-8	
C053 Kodinkoneet	750	18 %	19 %	913	0	1	914	21	22	x
C0531 Suurehkot kodinkoneet	620	13 %	13 %	727	0	0	727	17	17	x
C05311D Uunit, kamiinat, kiukaat	20	70 %	43 %	30		0	30	81	52	
C05312D Jää- ja pakastekaapit	163	8 %	9 %	197		0	197	20	21	
C05313D Pesukoneet, astianpesukoneet, kuiv.rummut	213	-1 %	4 %	248		0	248	10	17	
C05314D Ompelukoneet	12	21 %	19 %	32		0	32	166	160	
C05315D Sähköliedet, mikroaaltouunit, pölynimurit	212	34 %	26 %	220		0	220	10	4	
C0532 Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	101	60 %	70 %	124	0	1	125	15	22	x
C05320SD Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	101	60 %	70 %	124		1	125	15	22	
C0533 Kodinkoneiden korjaus	29	16 %	13 %	62	0	0	62	123	117	x
C05330S Kodinkoneiden korjaus	29	16 %	13 %	62		0	62	123	117	
C054 Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet	445	41 %	37 %	454	0	0	454	5	2	x
C0541 Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet	445	41 %	37 %	454	0	0	454	5	2	x
C05411SD Ruokailuastiat, ruoanvalmistus- ym. astiat	234	52 %	43 %	239		0	239	9	2	
C05412SD Ruokailu- ja ruoanvalmistusvälineet	80	45 %	45 %	87		0	87	8	8	
C05413SD Muu kotitalousvälineistö	101	16 %	18 %	103		0	103	0	2	
C05414S Kotitalousvälineiden korjaus	30	52 %	47 %	25		0	25	-14	-17	
C055 Työkalut ja laitteet kodin- ja puutarhanhoitoon	616	58 %	52 %	596	0	0	596	1	-3	x
C0551 Puutarhakoneet, muut työkonet	252	76 %	69 %	242	0	0	242	0	-4	x
C05510D Puutarhakoneet, muut työkonet	252	76 %	69 %	242		0	242	0	-4	
C0552 Pientyökalut ja tarvikkeet	364	47 %	42 %	354	0	0	354	1	-3	x
C05521SD Kotitalouden käyttöesineet ja työkalut	188	57 %	48 %	181		0	181	2	-4	
C05522SD Pienet sähkötarvikkeet	176	38 %	35 %	173		0	173	0	-2	

C056 Tavarat ja palvelut tavanomaiseen kodinhoitoon	828	26 %	30 %	1 024	0	0	1024	19	24	x
C0561 Kotitalouden lyhytikäiset kulutustavarat	670	31 %	31 %	758	0	0	758	14	13	x
C05611ND Pesu-, puhdistus- ym. aineet	189	17 %	19 %	241		0	241	25	27	
C05612ND Hyönteis- ym. myrkyt	23	93 %	53 %	49		0	49	165	110	
C05613ND Paperiset ja muoviset kertakulutustavarat	215	26 %	27 %	229		0	229	5	6	
C05614ND Muut kertakulutustavarat	241	46 %	45 %	239		0	239	0	-1	
C0562 Kotitalouspalvelut	159	7 %	29 %	266	0	0	266	39	67	x
C05620S Kotitalouspalvelut	159	7 %	29 %	266		0	266	39	67	
C06 TERVEYS	2 940	14 %	24 %	4 395	10	20	4426	37	49	x
C061 Lääkintätuotteet, -laitteet ja -välineet	1 560	10 %	14 %	1 692	10	13	1715	5	8	x
C0611 Lääkkeet	1 134	11 %	12 %	1 125	10	7	1142	-2	-1	x
C06110ND Lääkkeet	1 134	11 %	12 %	1 125	10	7	1142	-2	-1	
C0612 Muut farmaseuttiset tuotteet	44	80 %	73 %	76	0	1	77	79	71	x
C06120ND Muut farmaseuttiset tuotteet	44	80 %	73 %	76		1	77	79	71	
C0613 Terapeuttiset laitteet ja välineet	381	5 %	11 %	492	0	4	496	21	29	x
C06131D Silmä- ja piilolasit, proteesit, kuulokoj.	374	5 %	8 %	450		3	453	17	20	
C06132D Muut terapeuttiset laitteet ja välineet	7	-13 %	61 %	42		1	43	219	493	
C062 Avohoitopalvelut	1 165	17 %	32 %	1 947	0	7	1954	48	67	x
C0621 Lääkäripalvelut	319	8 %	26 %	691	0	3	694	85	117	x
C06210S Lääkäripalvelut	319	8 %	26 %	691		3	694	85	117	
C0622 Hammaslääkäripalvelut	544	20 %	35 %	785	0	3	788	28	44	x
C06220S Hammaslääkäripalvelut	544	20 %	35 %	785		3	788	28	44	
C0623 Muut avohoitopalvelut	303	25 %	38 %	471	0	1	472	41	56	x
C06230S Muut avohoitopalvelut	303	25 %	38 %	471		1	472	41	56	
C063 Sairaalapalvelut	215	25 %	31 %	757	0	0	757	236	251	x
C0630 Sairaalapalvelut	215	25 %	31 %	757	0	0	757	236	251	x
C06300S Sairaalapalvelut	215	25 %	31 %	757		0	757	236	251	
C07 KULJETUS	15 975	38 %	29 %	12 955	272	17	13244	-13	-19	x
C071 Kulkuvälineiden hankinnat	6 876	16 %	-5 %	3 292	0	2	3294	-41	-52	x
C0711 Autot	6 235	15 %	-8 %	2 907	0	0	2907	-42	-53	x
C07110D Autot	6 235	15 %	-8 %	2 907		0	2907	-42	-53	
C0712 Moottoripyörät ja -kelkat	483	28 %	6 %	182	0	0	182	-55	-62	x
C07120D Moottoripyörät ja -kelkat	483	28 %	6 %	182		0	182	-55	-62	
C0713 Polkupyörät	158	55 %	42 %	203	0	2	205	41	28	x
C07130D Polkupyörät	158	55 %	42 %	203		2	205	41	28	
C072 Yksityisten kulkuvälineiden käyttö	7 835	72 %	53 %	7 473	119	0	7592	8	-5	x
C0721 Varaosat ja lisävarusteet	702	21 %	20 %	851	71	0	922	22	21	x
C07211SD Renkaat	112	-42 %	7 %	239		0	239	15	113	
C07212SD Muut varaosat ja lisävarusteet	590	53 %	27 %	612	71	0	683	25	4	
C0722 Poltto- ja voiteluaineet	3 990	33 %	39 %	3 990	12	0	4002	-4	0	x
C07220ND Poltto- ja voiteluaineet	3 990	33 %	30 %	3 990	12	0	4002	-4	0	
C0723 Yksit. kulkuvälin. huolto ja korjaus	2 582	355 %	134 %	1 889	0	0	1889	42	-27	x

C07230S Yksit. kulkuvälin. huolto ja korjaus	2 582	355 %	53 %	1 889		0		1889	42	-27	
C0724 Muut yksityisiin kulkuvälineisiin liittyvät palvelut	561	41 %	47 %	743	36	0		779	27	33	x
C07241S Autonvuokraus	34	-39 %	4 %	65	36	0		101	15	93	
C07242S Autopaikka-, pysäköinti- ja tienhoitomaksut	228	59 %	61 %	292		0		292	26	28	
C07243S Ajo-opetus	119	52 %	45 %	175		0		175	54	47	
C07244S Katsastus-, kulj.tutk.- ja kilpimaksut	179	49 %	49 %	211		0		211	18	18	
C073 Kuljetuspalvelut	1 264	15 %	32 %	2 190	152	15		2358	51	73	x
C0731 Juna-, raitiovaunu- ja metro- matkat	384	86 %	52 %	457	17	2		476	46	19	x
C07310S Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat	384	86 %	52 %	457	17	2		476	46	19	
C0732 Linja-auto- ja taksimatkat	760	44 %	45 %	881	95	12		988	15	16	x
C07320S Linja-auto- ja taksimatkat	760	44 %	45 %	881	95	12		988	15	16	
C0733 Lentomatkat	54	-82 %	1 %	467	23	0		490	55	757	x
C07330S Lentomatkat	54	-82 %	1 %	467	23	0		490	55	757	
C0734 Laivamatkat	31	-34 %	34 %	294	6	0		300	363	845	x
C07340S Laivamatkat	31	-34 %	34 %	294	6	0		300	363	845	
C0735 Muut kuljetuspalvelut	34	78 %	43 %	91	13	0		104	237	171	x
C07350S Muut kuljetuspalvelut	34	78 %	43 %	91	13	0		104	237	171	
C08 TIETOLIIKENNE	2 325	11 %	12 %	2 420	8	33		2461	3	4	x
C081 Tietoliikenne	2 325	11 %	12 %	2 420	8	33		2461	3	4	x
C0811 Postipalvelut	54	-22 %	-2 %	69	4	12		85	1	27	x
C08110S Postipalvelut	54	-22 %	-2 %	69	4	12		85	1	27	
C0812 Tietoliikennelaitteet	318	55 %	65 %	398	0	3		401	18	25	x
C08120D Tietoliikennelaitteet	318	55 %	65 %	398		3		401	18	25	
C0813 Tietoliikennepalvelut	1 953	7 %	5 %	1 953	4	18		1975	2	0	x
C08130S Tietoliikennepalvelut	1 953	7 %	5 %	1 953	4	18		1975	2	0	
C09 VIRKISTYS JA KULTTUURI	9 822	19 %	20 %	11 589	341	55	69	12053	17	18	x
C091 Audiovisuaaliset, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteet	1 399	-6 %	-10 %	1 648	74	10		1732	22	18	x
C0911 Äänen ja kuvan vastaanotto-, tallentamis- ja toistolaitteet	553	-5 %	-29 %	603	29	3		636	46	9	x
C09111D Radiot, äänentoistolaitteet yms.	99	6 %	-55 %	74	17	2		93	76	-26	
C09112D Televisiot ja videonauhurit	409	-13 %	-26 %	494	9	1		504	42	21	
C09113SD Viihde-eletroniikan osat ja tarvikkeet	44	126 %	64 %	36	3	0		39	13	-18	
C0912 Valokuvaus-, elokuva- ja optiset laitteet	132	-15 %	-15 %	133	12	0		145	1	1	x
C09121D Kamerat, kiikarit ym.	122	-11 %	-10 %	124	11	0		135	1	2	
C09122D Videokamerat	10	-46 %	-52 %	9	1	0		10	2	-9	
C0913 Mikrotietokoneet, lasku- ja kirj.koneet	540	5 %	32 %	681	0	4		685	0	26	x
C09130D Mikrotietokoneet, lasku- ja kirj.koneet	540	5 %	32 %	681		4		685	0	26	
C0914 Äänen ja kuvan tallennusvälineet	156	-27 %	-27 %	164	30	3		197	6	5	x

C09141SD Filmit ja muut valokuvaustarvikkeet	10	16 %	-67 %	3	23	0		27	18	-67	
C09142SD Äänilevyt, audio- ja videokasetit	145	-29 %	-25 %	160	7	3		170	5	10	
C0915 Audiovisuaalisten, valokuvauksen- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	18	-30 %	-11 %	66	3	0		69	186	264	x
C09150S Audiovisuaalisten, valokuvauksen- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	18	-30 %	-11 %	66	3	0		69	186	264	
C092 Muut suurehkot kestokulutustavarat virkistykseen ja kulttuuriin	886	45 %	36 %	794	37	1		832	-4	-10	x
C0921 Suurehkot kestokulutustavarat ulkoiluun	601	31 %	26 %	523	28	0		551	-10	-13	x
C09210D Suurehkot kestokulutustavarat ulkoiluun	601	31 %	26 %	523	28	0		551	-10	-13	
C0922 Suurehkot ajanviette- ja virkistystavarat sisäkäyttöön	119	10 %	19 %	149	9	0		159	16	25	x
C09220D Suurehkot ajanviette- ja virkistystavarat sisäkäyttöön	119	10 %	19 %	149	9	0		159	16	25	
C0923 Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	166	293 %	166 %	122	0	0		122	8	-27	x
C09230S Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	166	293 %	166 %	122		0		122	8	-27	
C093 Muut tavarat ja laitteet virkistykseen; puutarhatarvikkeet ja lemmikkieläimet	2 155	37 %	38 %	2 178	15	6		2198	0	1	x
C0931 Pelit, lelut ja harrastusvälineet	448	43 %	41 %	440	15	5		460	0	-2	x
C09310SD Pelit, lelut ja harrastusvälineet	448	43 %	41 %	440	15	5		460	0	-2	
C0932 Urheilu- ja retkeilyvälineet	615	43 %	40 %	601	0	1		601	0	-2	x
C09320SD Urheilu- ja retkeilyvälineet	615	43 %	40 %	601		1		601	0	-2	
C0933 Kukkat ja puutarhatarvikkeet	467	9 %	16 %	501	0	0		501	0	7	x
C09330ND Kukkat ja puutarhatarvikkeet	467	9 %	16 %	501		0		501	0	7	
C0934 Lemmikkieläimet ja tarvikkeet	498	67 %	56 %	466	0	0		466	0	-6	x
C09341ND Lemmikkieläinten ruoka	311	63 %	54 %	296		0		296	0	-5	
C09342SD Lemmikkieläimet ja niiden varusteet	187	75 %	59 %	170		0		170	0	-9	
C0935 Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	127	22 %	62 %	170	0	0		170	0	34	x
C09350S Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	127	22 %	62 %	170		0		170	0	34	
C094 Virkistys- ja kulttuuripalvelut	2 577	23 %	28 %	4 147	188	12	69	4416	55	61	x
C0941 Urheilu- ja virkistyspalvelut	749	11 %	27 %	921	156	3		1080	7	23	x
C09411S Urheilu- ja vapaa-ajanvälineiden vuokraus	10	-76 %	-15 %	37	15	0		52	1	257	
C09412S Muut urheilu- ja virkistyspalvelut	738	16 %	30 %	884	141	3		1028	7	20	
C0942 Kulttuuripalvelut	1 205	30 %	30 %	1 379	32	4		1415	14	14	x
C09421S Televisioiden, videoiden ym. vuokraus	18	-8 %	-15 %	23		1		24	36	25	

C09422S Tv-lupamaksut, kaapelitv-ym. maksut	799	53 %	52 %	735		0		735	-8	-8	
C09423S Valokuvaamo- ja valokuvien kehityspalvelut	62	-27 %	-13 %	89		0		89	20	44	
C09424S Muut kulttuuripalvelut	326	8 %	18 %	533	32	2		567	50	63	
C0943 Veikkaus, arpajaiset, lotto	623	29 %	27 %	1 846	0	6	69	1921	201	196	x
C09430S Veikkaus, arpajaiset, lotto	623	29 %	27 %	1 846		6	69	1921	201	196	
C095 Sanomalehdet, kirjat ja paperitarvikkeet	1 406	1 %	5 %	1 494	27	19		1540	2	6	x
C0951 Kirjat	236	-18 %	3 %	327	15	7		349	11	39	x
C09510SD Kirjat	236	-18 %	3 %	327	15	7		349	11	39	
C0952 Sanoma- ja aikakauslehdet	999	6 %	6 %	1 000	9	7		1017	0	0	x
C09520ND Sanoma- ja aikakauslehdet	999	6 %	6 %	1 000	9	7		1017	0	0	
C0953 Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	99	1 %	2 %	99	3	1		104	0	1	x
C09530ND Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	99	1 %	2 %	99	3	1		104	0	1	
C0954 Paperitarvikkeet	73	12 %	4 %	67	0	3		70	0	-8	x
C09540ND Paperitarvikkeet	73	12 %	4 %	67		3		70	0	-8	
C096 Valmismatkat	1 399	27 %	28 %	1 328	0	7		1335	-6	-5	x
C0960 Valmismatkat	1 399	27 %	28 %	1 328	0	7		1335	-6	-5	x
C09600S Valmismatkat	1 399	27 %	28 %	1 328		7		1335	-6	-5	
C10 KOULUTUS	145	-6 %	17 %	420	0	0		420	132	189	x
C100 Koulutus	145	-6 %	17 %	420	0	0		420	132	189	x
C1000 Koulutus	145	-6 %	17 %	420	0	0		420	132	189	x
C10000S Koulutus	145	-6 %	17 %	420		0		420	132	189	
C11 RAVINTOLAT JA HOTEL-LIT	3 540	15 %	12 %	5 227	1326	35		6588	51	48	x
C111 Ravitsemispalvelut	3 187	18 %	13 %	4 932	1150	26		6108	62	55	x
C1111 Ravintolat ja kahvilat	2 631	24 %	14 %	3 925	1150	23		5098	63	49	x
C11110S Ravintolat ja kahvilat	2 631	24 %	14 %	3 925	1150	23		5098	63	49	
C1112 Ruokalat	555	-4 %	10 %	1 007	0	3		1010	58	81	x
C11120S Ruokalat	555	-4 %	10 %	1 007		3		1010	58	81	
C112 Majoituspalvelut	353	-11 %	-2 %	295	176	9		480	-24	-16	x
C1120 Majoituspalvelut	353	-11 %	-2 %	295	176	9		480	-24	-16	x
C11200S Majoituspalvelut	353	-11 %	-2 %	295	176	9		480	-24	-16	
C12 SEKALAISET TAVARAT JA PALVELUT	6 171	29 %	26 %	9 155	60	467		9681	53	48	x
C121 Henkilökohtaisen puhtauden ja kauneuden hoito	1 858	27 %	34 %	2 224	0	11		2235	13	20	x
C1211 Kampaamo-, parturi- ym. h.koht. puht.palv.	724	28 %	41 %	997	0	2		999	25	38	x
C12110S Kampaamo-, parturi- ym. h.koht. puht.palv.	724	28 %	41 %	997		2		999	25	38	
C1212 Hiustenkuivaajat, sähköparranajok. ym. sähkölaitteet	34	16 %	44 %	68	0	1		69	61	100	x
C12120D Hiustenkuivaajat, sähköparranajok. ym. sähkölaitteet	34	16 %	44 %	68		1		69	61	100	
C1213 Muut henkilökoht. puhtauden tavarat	1 100	27 %	28 %	1 159	0	8		1167	4	5	x
C12131ND Kosmeettiset ja toaletti- valmisteet	742	28 %	29 %	751		2		753	0	1	
C12132ND WC-paperi, nenäliinat yms.	148	32 %	33 %	160		0		160	7	8	

C12133ND Vauvanvaipat, terveys- teet, vanu	119	6 %	17 %	138		0		138	5	16	
C12134SD Kammot, hiusharjat, parranajovälineet, hammasharjat	91	42 %	34 %	111		5		116	29	22	
C122 Prostituutio	0		12 %	95	7	0		102			x
C1220 Prostituutio	0		12 %	95	7	0		102			x
C12200S Prostituutio	0		12 %	95	7	0		102			
C123 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset tavarat	413	39 %	26 %	531	0	7		538	42	29	x
C1231 Koruesineet ja kellot	202	38 %	23 %	290	0	1		291	61	43	x
C12311D Koruesineet	151	31 %	21 %	216		0		216	56	44	
C12312D Ranne- ja taskukellot, seinä- ym. kellot	39	91 %	38 %	57		1		58	104	48	
C12313S Kellojen ja koruesineiden korjaus	13	16 %	13 %	17		0		17	34	31	
C1232 Muut henkilökohtaiset tava- rat	210	41 %	30 %	241	0	6		247	24	15	x
C12321SD Laukut, lompakot	125	72 %	45 %	127		1		128	21	2	
C12322SD Lastenvaunut ja -rattaat, turvaistuimet	36	2 %	13 %	45		0		45	12	24	
C12323SD Sateenvarjot, aurinkola- sit, tupak.välineet	49	20 %	17 %	69		5		74	42	39	
C124 Sosiaaliturva	651	21 %	44 %	1 229	0	444		1673	58	89	x
C1240 Päivähoito-, laitos- ym. sos.palv.maksut	651	21 %	44 %	1 229	0	444		1673	58	89	x
C12400S Päivähoito-, laitos- ym. sos.palv.maksut	651	21 %	44 %	1 229		444		1673	58	89	
C125 Vakuutus	2 208	36 %	54 %	1 902	2	0		1904	-24	-14	x
C1250 Vakuutus	2 208	36 %	54 %	1 902	2	0		1904	-24	-14	x
C12500S Vakuutus	2 208	36 %	54 %	1 902	2	0		1904	-24	-14	
C126 Rahoituspalvelut	348	28 %	1 %	2 497	18	0		2515	811	618	x
C1261 Välilliset rahoituspalvelut	0		-37 %	637	0	0		637			x
C12611S Välilliset rahoituspalvelut lainoista	0		15 %	217		0		217			
C12612S Välilliset rahoituspalvelut talletuksista			-49 %	420		0		420			
C1262 Todelliset rahoituspalvelut	348	28 %	27 %	1 860	18	0		1878	439	435	x
C12620S Todelliset rahoituspalvelut	348	28 %	27 %	1 860	18	0		1878	439	435	
C127 Muut muualla luokittele- mattomat palvelut	693	22 %	19 %	676	32	5		714	0	-2	x
C1270 Muut muualla luokittele- mattomat palvelut	693	22 %	19 %	676	32	5		714	0	-2	x
C12700S Muut muualla luokittele- mattomat palvelut	693	22 %	19 %	676	32	5		714	0	-2	
P311Y KOTITALOUKSIEN KU- LUTUSMENOT SUOMESSA	88 773	26 %	27 %	101 940	3 020	692		104092	14	15	x
D KESTOKULUTUSTAVARAT	11 915	14 %	4 %	9 177	75	20		9230	-16	-23	x
SD PUOLIKESTÄVÄT KULU- TUSTAVARAT	6 988	19 %	24 %	8 884	539	42		9263	22	27	x
ND LYHYTIKÄISET TAVARAT	26 987	29 %	31 %	29 958	633	68		30416	9	11	x
S PALVELUT	42 882	30 %	31 %	53 921	1 773	561		55183	25	26	x

Lähtökohtana tuorein kulutustutkimus

Menetelmän perustan muodostavat Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen tuotteittaiset tiedot kotitalouksien kulutusmenoista (euroa/vuosi/kotitalous). Uusimpien laskelmien pohjana on vuoden 2012 kulutustutkimus. Tiedot saadaan atk-muodossa ja ne jatkokäsitellään taulukkolaskentaohjelman avulla.

Kulutustutkimuksen tietojen alustava muokkaus tilinpidon tarpeisiin

Kulutustutkimuksen nimikkeittäiset kulutusmenotiedot kerrotaan kotitalouksien lukumäärällä, jolloin tuloksena saadaan kaikkien kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuuluvien talouksien kulutusmeno yhteensä koko maassa kaikille kulutustutkimuksen nimikkeille.

Tässä vaiheessa liitetään kuhunkin kulutustutkimuksen nimikkeeseen nimikelinkki vastaaviin kansantalouden tilinpidon kulutusnimikkeisiin. Jos nimike jakautuu useaan tilinpidon nimikkeeseen, annetaan nimikkeille niiden jakauman mukaiset painot. Yhden nimikkeen tapauksessa paino on =1. Koska kulutustutkimuksen tuotejako on huomattavasti hienojakoisempi kuin kansantalouden tilinpidon, suurin osa tapauksista on jälkimmäisen kaltaisia.

Taulukko 61. Tietojen alustava muokkaus. Esimerkki.

			Vuosi 2012		
			1	2	3
Kansantalouden tilinpito	Kulutustutkimus		Kulutusmeno kotitaloutta kohti	Kotitalouksia Suomessa	Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä
Kulutusunimike	Koodi	Nimiketeksti	euroa	milj.kpl	milj.€
C01211ND Kahvi	0121101	Kahvi	100	2,594999	259,5
C01211ND Kahvi	0121102	Pikakahvi ja valmiit kahvijuomat	5	2,594999	13,0
C01212ND Tee	0121201	Tee	13	2,594999	33,7
C01212ND Tee	0121202	Yrttiteet	1	2,594999	2,6
C01212ND Tee	0121203	Valmiit teejuomat	1	2,594999	2,6
C01213ND Kaakao	0121301	Kaakao ja kaakaojuomat	9	2,594999	23,4

Kulutustutkimuksen tiedot yhdistettynä kansantalouden tilinpidon nimikkeisiin

Edellä olevalla tavalla linkittämällä kulutustutkimuksesta saadut tiedot muunnetaan kansantalouden tilinpidon nimikkeistön mukaisiksi kulutusmenotiedoiksi.

Taulukko 62. Kulutustutkimuksen tiedot yhdistettyinä tilinpidon nimikkeisiin, esimerkki

	Vuosi 2012		
	1	2	3
<i>Kansantalouden tilinpito</i>	<i>Kulutusmeno kotitaloutta kohti</i>	<i>Kotitalouksia Suomessa</i>	<i>Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (kulutustutkimuksen mukaan)</i>
<i>Kulutusunimike</i>	<i>euroa</i>	<i>milj.kpl</i>	<i>milj.€</i>
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	130		337,3
C01211ND Kahvi	106	2,594999	275,1
C01212ND Tee	15	2,594999	38,9
C01213ND Kaakao	9	2,594999	23,4

Kulutustutkimuksen tiedoille lasketaan muutosprosentit kansantalouden tilinpidon kulutusnimikkeittäin edellisen kulutustutkimuksen tietoihin verrattuna.

Taulukko 63. Kulutustutkimuksen tietojen muutosprosentti kotitalouksien kulutusmenonimikkeittäin, esimerkki.

<i>Kansantalouden tilinpidon kulutusnimike</i>	<i>Vuosi 2006: Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (kulutustutkimuksen mukaan), milj. €</i>	<i>Vuosi 2012: Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (kulutustutkimuksen mukaan), milj. €</i>	<i>Kulutustutkimuksen tietojen muutosprosentti kansantalouden tilinpidon kulutusmenonimikkeittäin</i>
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	227	337	48 %
C01211ND Kahvi	186	275	48 %
C01212ND Tee	30	39	28 %
C01213ND Kaakao	11	23	109 %

Vastaavat muutosprosentit on laskettu myös kansantalouden tilinpidon tiedoista, jotka on tuotettu menetelmällisesti kulutustutkimuksen väli vuosina. Muutosprosentteja verrataan ja tarvittaessa niitä muokataan vastaamaan – tai ainakin lähemmäksi – kulutustutkimuksen tuottamia muutosprosentteja. Vertailussa ja muokkaamisessa käytetään hyödyksi myös yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedoista sekä mahdollisista muista tietolähteistä johdettuja arvioita kulutusestimaateista.

Taulukko 64. Kansantalouden tilinpidon muutosprosenttien muokkaaminen kulutustutkimuksen muutosprosenttien mukaan kulutusmenonimikkeittäin, esimerkki.

<i>Kansantalouden tilinpidon kulutusnimike</i>	<i>Kulutustutkimuksen tieto- jen muutosprosentti kan- santalouden tilinpidon kulutusmenonimikkeittäin</i>	<i>Kansantalouden tilinpidon menetelmällisen laskennan tuottama muutosprosentti</i>	<i>Kansantalouden tilinpidon korjattu muutosprosentti</i>
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	48 %	75 %	54 %
C01211ND Kahvi	48 %	76 %	50 %
C01212ND Tee	28 %	45 %	39 %
C01213ND Kaakao	109 %	125 %	125 %

Korjaus: kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuulumaton väestö

Edellä kuvatun kulutusmenotiedon muokkaamiseksi tilinpidon vastaavaksi estimaatiksi tarvitaan eräitä korjauksia. Niistä ensimmäisenä tehdään lisäys, joka johtuu siitä, että kulutustutkimuksen perusjoukosta puuttuu erilaisissa laitoksissa asuvaa väestöä.

Korjauksen tekemiseksi arvioidaan ensin kyseisen väestönosan määrä. Määräksi arvioidaan maan keskiväkiluvun ja kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuuluvien talouksien henkilömäärän erotus. Sosiaali- ja terveyshallinnon sekä oikeusministeriön tietojen perusteella selvitetään henkilöiden jakautuminen eri laitostyyppien asukkaisiin. Kunkin laitostyyppin asukkaille arvioidaan heidän taloudelliseen asemaansa ja kulutusmahdollisuuksiinsa suhteutettu kulutusmenotaso ja -rakenne. Näin saadaan johdetuksi arvio laitospöytäkirjojen kulutusmenoista tuotteittain. Luvut lisätään alkuperäisiin, korjaamattomiin kulutusmenotietoihin ja tuloksena on ns. väestökorjattu kulutusmeno. Luku ei vielä sisällä ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenoja Suomessa.

Korjaus: ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa

Koska kansantalouden tilinpidon mukaisen käyttötarkoituksiluokittaisen kulutusmenon tulee sisältää myös ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa, on kyseinen erä laskettava ja lisättävä lukuihin. Kokonaisarvo ulkomaalaisten kulutusmenoille on saatu Tilastokeskuksen matkailutilastoista. Kokonaisarvon jakamiseksi eri kulutusmenonimikkeisiin käytetään matkailututkimusten selvityksiä sekä tilastoa tax free -ostoksista Suomessa käyneiden matkailijoiden rahankäytöstä eri käyttötarkoituksiin. Kun näin lasketut menot on lisätty nimikkeittäisiin kulutusmenoihin, päästään kulutustutkimuksen tiedoista johdettuun korjattuun kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaiseen kulutusmenoestimaattiin.

Harha, satunnaisvaihtelu, mahdolliset erot käsitteissä ja määritelmässä

Kulutustutkimukseen sisältyvät harha ja satunnaisvaihtelut sekä mahdolliset erot käsitteissä ja määritelmässä täytyy myös huomioida.

Harha vaikuttaa kulutustutkimuksessa yleensä kulutusmenoja pienentävästi. Kulutustutkimuksen otoskoon suurentamisella ei harhan vaikutusta voida yleensä vähentää. Harhaan voivat vaikuttaa monet syyt, esimerkiksi asenneilmasto (alkoholi ja tupakka), vastaajien valikoituminen sekä epätäydelli-

nen tilinpito vastausaikana. Korjaustekijän suuruuden määrittelyssä on perusoletuksena, että harhan osuus kunkin nimikkeen todellisesta kokonaiskulutusmenosta pysyy vuosittain melko vakiona. Harhan suuruuden arvioimiseksi käytetään vertailuja muihin kulutusmenolaskennan perusaineistoihin. Harha vaikuttaa siihen, että joidenkin tuotteiden tasotietoa ei voida ottaa sellaisenaan kulutustutkimuksesta, mutta silloinkin yleensä arvioidaan, että kulutustutkimuksen osoittama muutos on varsin hyvä indikaattori kulutuksessa tapahtuneesta muutoksesta, eli hyödynnetään muutosprosenttia tasoon, joka on tuotettu muita aineistoja hyödyntäen.

Satunnaisvaihtelun vähentämiseen kulutustutkimuksen otoskoon kasvattaminen sen sijaan vaikuttaisi edullisesti. Kansantalouden tilinpidossa satunnaisvaihtelun vaikutuksen eliminoimiseksi joudutaan käyttämään vertailuja muihin perusaineistoihin todellisuudesta poikkeavien erien havaitsemiseksi ja korjaamiseksi. Koska kansantalouden tilinpidossa tuoteluokkia on selvästi vähemmän kuin kulutustutkimuksessa (eli ne kuvaavat suurempia kokonaisuuksia kuin kulutustutkimuksen erät), satunnaisvaihtelun merkitys on hieman vähäisempi kuin kulutustutkimuksessa, mutta se täytyy kuitenkin huomioida erityisesti arvoltaan pienten erien kohdalla.

Käsitteiden ja määritelmien osalta käydään jatkuvasti keskustelua eri tilastojen välillä, sillä toistaiseksi COICOP-luokitusta käyttävillä tilastoilla on ollut hieman erilaiset 5-numerotason versiot (tämä tulee muuttumaan jatkossa, kun kaikki siirtyvät käyttämään EU-harmonisoitua 5-numerotason ECOICOP-luokitusta). Kansantalouden tilinpidon laskelmissa kulutusmenoihin kuulumattomat erät on jätetty huomioimatta., vaikka niitä olisikin sisällytynyt kulutustutkimuksen lukuihin, sillä tiedot saadaan tarkemmalla tasolla, joka sitten linkitetään kansantalouden tilinpidon luokitukseen.

Taulukko 65. Korjaukset kulutustutkimuksen aineistoon, esimerkki.

	Vuosi 2012				
<i>Kansantalouden tilinpito</i>	<i>Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (kulutustutkimuksen kanssa vertailukelpoinen tieto)</i>	<i>Korjaus: Kulutustutkimukseen kuulumattomien kulutusmenojen (laitosasukkaat)</i>	<i>Väestökorjattu kulutusmeno</i>	<i>Korjaus: ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa</i>	<i>SKT2014-tasolle korjattu kulutusmeno</i>
<i>Kulutusunimike</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	391,3	2,9	394,2	5,8	400
C01211ND Kahvi	302,0	2,2	304,2	5,8	310
C01212ND Tee	49,6	0,4	50,0	0	50
C01213ND Kaakao	39,6	0,4	40,0	0	40

5.7.2.3 YTY/ Yritys- ja toimipaikkarekisteri

5.7.2.3.1 Yritys- ja toimipaikkarekisterin tilastotiedot tietolähteenä

Tarkasteltaessa tuotevirtaa tuottajalta kuluttajalle vähittäiskauppa toimii tärkeänä solmukohtana tuotteen siirtyessä jakeluportaasta loppukulutukseen. Siksi kulutusmenoestimaatteja johdettaessa kannattaa perustietolähteenä käyttää vähittäiskaupan myyntiä kuvaavia tietoja. Näitä tietoja ovat kaupan eri toimialojen toimipaikoittaiset liikevaihtotiedot, jotka ovat saatavissa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Myös eräiden palvelutoimialojen vastaavat liikevaihtotiedot ovat varsin käyttökelpoisia. Toimipaikkojen toimialoittaiset liikevaihtotiedot ovat käytettävissä kaikilta tarkimman luokittelutason toimialoilta.

5.7.2.3.2 Toimialojen liikevaihtotietojen jakaminen tuotekohtaisiksi

Perustan kaupan ja palvelutoimialojen tietoja hyödyntävälle kulutusmenolaskennalle muodostavat toimialojen toimipaikoittaiset liikevaihtotiedot. Koska liikevaihdon jakautumista eri tuotteiden kesken ei ole tilastoitu toimialatilastossa, on tuotekohtainen myynti kullakin toimialalla arvioitava mahdollisimman tarkasti kulutusmenolaskennan mahdollistamiseksi. Tämä tapahtuu vuosittain toistuvana iteratiivisena prosessina käyttäen hyväksi mm. kaupan järjestöjen ja kaupparyhmittymien tietoja myynnin jakaumista sekä kysynnästä saatavia tietoja. Toimipaikkarekisterin tarkka toimialajako auttaa tuotejaon tekemisessä. Tuotejako ilmaistaan paitsi euroissa myös tuotteiden suhteellisina osuuksina (%) toimialan liikevaihdosta, jotta jakoa voidaan käyttää runkona seuraavan tilastovuoden tuotejaottelulle.

Taulukko 66. Toimipaikkarekisterin mukainen liikevaihto tuotteittain, vuosi 2012, esimerkki.

	47111 Isot super-marketit (yli 1000 m2)	47112 Pienet super-marketit (400...1000 m2)	47113 Valintamyymälät (yli 100, alle 400 m2)	47191 Itsepalvelutavaratalot (yli 2500 m2)	47192 Tavaramatalot (yli 2500 m2)	Muut toimialat yhteensä	Toimialojen virallinen myynti ilman veroja yhteensä
Liikevaihto (milj.€)	5167	2090	4151	4940	1189		
Jakauma tuotteittain (%):							
C0121 Kahvi, tee ja kaakao							
C01211ND Kahvi	1,36	1,36	1,63	1,2	0,9		
C01212ND Tee	0,24	0,24	0,29	0,2	0,17		
C01213ND	0,16	0,15	0,10	0,1	0,13		

C0121 Kahvi, tee ja kaakao					355			349		349
C01211N D Kahvi	247,9	0	13	0	280		0,992	278		278
C01212N D Tee	43,1	0	13	0	49		0,95	46		46
C01213N D Kaa- kao	23,3	0	13	0	26		0,958	25		25

Tällä tavoin saadaan lopputuloksena yritys- ja toimipaikkarekisterin tilastoista johdettu estimaatti kotitalouksien kulutusmenolle. Lopullisen kansantalouden tilinpidon mukaisen estimaatin määrittämiseksi lukua verrataan muista lähteistä johdettuihin vastaaviin kulutusmenoestimaatteihin ja suoritetaan valinta vertailuprosessin tuloksena. Esimerkiksi kahvin kulutuksesta ja tuonnista on olemassa tilastotietoa, jota hyödynnetään elintarvikkeiden laskennassa kauppojen liikevaihtotietojen lisäksi.

Vastaava laskentamenetelmä on käytössä ensisijaisena menetelmänä ohessa listatussa taulukossa oleville tuotteille. Tämä laskelman mukaiset tiedot tuotetaan myös kaikille elintarvikkeille ja niitä verrataan elintarvikkeista erikseen tehdyn laskelman tuottamiin tietoihin.

Taulukko 68. Tuotteet, joiden laskentamenetelmä on A sekä niiden muokkaus liikevaihtotiedoista kulutusmenoestimaateiksi

	<i>Toimi-alojen virallinen myynti ilman veroja yhteensä</i>	<i>Josta Euroopan talousalueen ulkopuolisten matkailijoiden verovapaita ostoja</i>	<i>ALV %</i>	<i>Muut myynnin määrään välittömästi perustuvat verot</i>	<i>Toimi-alojen virallinen myynti verollisena yhteensä</i>	<i>Kirjaamattomien myyntien osuus suhteessa kirjattuun myyntiin</i>	<i>Kotitalouksien kulutusmenoja myyneistä</i>	<i>Kotitalouksien ostot mainituilta toimialoilta</i>	<i>Kotitalouksien ostot muualta</i>	<i>Kotitalouksien kulutusmeno</i>
		<i>TAX FREE</i>				<i>Suhde</i>	<i>Suhde</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>
C01190ND Mausteet, rav.ainevalm., erittelemätön kul.	353	0	13		399		0,748	298		298
C01212ND Tee	45	0	13		51		0,980	50		50
C03110SD Kankaat	81	0	23		99		0,980	97		97

C03121SD Päälyysvaatteet	2530	91,7	23		3091		0,900	2782		2782
C03122SD Alusvaatteet	670	25,3	23		819		0,982	804		804
C03131SD Lanka ym.	67	0	23		82		0,962	79		79
C03132SD Hatut, solmiot, liinat, käsineet ym	187	6,3	23		228		0,998	228		228
C03140S Vaatteiden korjaus ja vuokraus	198	0	23		244		0,263	64	6,4	71
C03210SD Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	597	12,7	23		732		0,938	686		686
C03220S Jalkineiden korjaus ja vuokraus	19	0	10		21	0,05	0,850	18	1,8	20
C05111D Huonekalut ja kalusteet	1079	15,8	23		1324		0,787	1042		1042
C05112D Puutarha- ym. ulkokalusteet	97	0	23		119		0,831	99		99
C05113D Valaisimet ja varjostimet	88	0	23		109		0,922	100		100
C05114D Taide-esineet	138	3,2	23		169		0,928	157		157
C05115D Koriste- ja sisustusesineet, peilit	126	3,2	23		154		0,783	120		120
C05120D Matot ja muut lattiapäällysteet	134	0	23		165		0,858	141		141
C05130S Huonekalujen ym. korjaus	120	0	23		147		0,972	143	31,458	174
C05211SD Tekstiilit	364	0	23		448		0,990	443		443
C05212SD Patjat	55	0	23		68		0,981	66		66
C05213S Kotitaloustekstiilien korjaus	26	0	23		32		0,982	31		31
C05311D Uunit, kaminat, kiukaat	32	0	23		39		0,772	30		30
C05330S Kodinkoneiden korjaus	39	0	23		49	0,05	1	51	10,699	62
C05411SD Ruokailuastiat, ruoanvalmistus- ym. astiat	195	3,2	23		239		1,000	239		239
C05412SD Ruokailu- ja ruoanvalmistusvälineet	73	0	23		90		0,974	87		87
C05413SD Muu kotitalousvälineistö	83	0	23		103		1,000	103		103
C05414S Kotitalousvälineiden korjaus	19	0	23		23	0,05	1,000	25		25
C05510D Puutarhakoneet, muut työko- neet	367	3,2	23		451		0,538	242		242
C05521SD Kotitalouden käyttöesineet ja työkalut	331	0	23		408		0,444	181		181
C05522SD Pienet sähkötarvikkeet	239	0	23		294		0,588	173		173
C05611ND Pesu-, puhdistus- ym. aineet	243	0	23		299		0,806	241		241
C05612ND Hyönteis- ym. myrkyt	51	0	23		62		0,776	49		49
C05613ND Paperiset ja muoviset kertaku- lutustavarat	200	0	23		246		0,932	229		229
C05614ND Muut kertakulutustavarat	199	0	23		245		0,978	239		239
C06120ND Muut farmaseuttiset tuotteet	61	0	23	4	80		0,972	77		77
C06131D Silmä- ja piilolasit, proteesit, kuulokoj.	384	0	23		473		0,959	453		453
C06132D Muut terapeuttiset laitteet ja välineet	92	0	23		113		0,383	43		43
C07120D Moottoripyörät ja -kelkat	311	0	23	32	415		0,439	182		182
C07130D Polkupyörät	186	0	23		228		0,899	205		205
C07211SD Renkaat	610	3,2	23		750		0,319	239		239
C07212SD Muut varaosat ja lisävarusteet	1843	50,6	23		2256		0,303	683		683
C07230S Yksit. kulkuvälin. huolto ja korjaus	1533	0	23		1885	0,15	0,8715	1889		1889
C09113SD Viihde-eletroniikan osat ja tarvikkeet	39	0	23		48		0,829	39		39
C09141SD Filmit ja muut valokuvaustar- vikkeet	28	0	23		34		0,781	27		27
C09150S Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	244	0	23		300	0,01	0,227	69		69
C09210D Suurehkot kestokulutustavarat	520	0	23		639		0,861	551		551

ulkoiluun										
C09220D Suurehkot ajanviette- ja virkistystavarat sisäkäyttöön	146	0	23		180		0,882	159		159
C09230S Muiden suurehkojen ajanviettevälineiden ylläpito ja korjaus	33	0	23		41		1	41	81	122
C09310SD Pelit, lelut ja harrastusvälineet	384	0	23		472		0,975	460		460
C09320SD Urheilu- ja retkeilyvälineet	495	15,8	23		605		0,994	601		601
C09330ND Kukat ja puutarhatarvikkeet	438	0	23		539		0,930	501		501
C09341ND Lemmikkieläinten ruoka	244	0	23		301		0,983	296		296
C09342SD Lemmikkieläimet ja niiden varusteet	165	0	23		203		0,837	170		170
C09411S Urheilu- ja vapaa-ajanvälineiden vuokraus	19	0	23		24	0,25	0,88	26	25,86	52
C09423S Valokuvaamo- ja valokuvien kehityspalvelut	142	0	23		175		0,506	89		89
C09510SD Kirjat	336	0	9		367		0,953	349		349
C09530ND Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	95	0	23		117		0,888	104		104
C09540ND Paperitarvikkeet	63	0	23		77		0,911	70		70
C12131ND Kosmeettiset ja toalettivalmisteet	630	0	23		775		0,971	753		753
C12132ND WC-paperi, nenäliinat yms.	144	0	23		178		0,899	160		160
C12133ND Vauvanvaipat, terveystiteet, vanu	127	0	23		156		0,882	138		138
C12134SD Kammot, hiusharjat, pararanajovälineet, hammasharjat	103	0	23		126		0,918	116		116
C12311D Koruesineet	203	31,6	23		243		0,889	216		216
C12312D Ranne- ja taskukellot, seinäym. kellot	51	12,7	23		60		0,969	58		58
C12313S Kellojen ja koruesineiden korjaus	15	0	23		19		0,927	17		17
C12321SD Laukut, lompakot	106	6,3	23		129		0,994	128		128
C12322SD Lastenvaunut ja -rattaat, turvaistuimet	46	0	23		56		0,810	45		45
C12323SD Sateenvarjot, aurinkolasit, tupak.välineet	67	0	23		82		0,905	74		74

5.7.2.3.4 Vertailu ja yhteensovittaminen: eri lähteistä johdetut kulutusmenoestimaatit

Niiltä vuosilta, joilta on olemassa kulutustutkimus, verrataan ja muokataan muista tietolähteistä saatuja tietoja sekä niihin perustuvia laskentamenetelmiä kulutustutkimuksen tulosten mukaan. Väli vuosina käytettävien laskentaestimaattien ja kulutustutkimuksen mukaisten tietojen välillä esiintyvillä eroavuuksille on pyritty etsimään syyt ja kohdentamaan korjaukset asianmukaisesti laskentaeriin.

Vähittäiskauppojen myynneistä on ollut käytettävissä tarkempaa tietoa (mm. myynnin jakautumisesta tuotteisiin) niiltä vuosilta, kun kuluttajahintaindeksin perusvuosi on vaihtunut ja tietoja on käytetty noiden vuosien laskennassa (aina seuraavien tietojen saamiseen asti). Kun kulutustutkimus tehtiin vuodelta 2012 ja kauppojen tiedot oli saatu vuodelta 2010, niitä ei suoraan päästy vertaamaan. Tilastokeskuksen tavoitteena on kuitenkin solmia sopimukset tietojen vuosittaisesta saamisesta suurimpien kaupparyhmien kanssa ja tar-

koitus on tutkia, miten ja millä aikataululla näitä tietoja voitaisiin hyödyntää kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa jatkossa.

Vuoden 2006 kulutustutkimuksen tulosten perusteella laskettuja tietoja ei enää muutettu vuoden 2012 kulutustutkimuksen perusteella, mutta sen sijaan aikasarjaa 2007...2012 muutettiin vuoden 2012 kulutustutkimuksen tuottamien laskelmien mukaan. Myös muutetussa aikasarjassa pyrittiin huomioimaan aineiston tuottamat vuosittaiset muutokset tuotteittain.

Verkkokaupoista hankituista tuotteista ei ole erillistä laskelmaa, sillä tietojen arvioidaan olevan mukana sekä kulutustutkimuksessa että kauppojen liikevaihdossa. Osa verkkokaupoista on omalla toimialallaan ja ne verkkokaupat, jotka liittyvät fyysisessä myyntipisteessä toimivaan liikkeeseen, ovat samalla toimialalla liikkeen kanssa. Luvut tulevat mukaan kulutuslaskelmaan liikevaihtotietojen kautta (menetelmä A).

5.7.2.4 Kansantalouden tilinpidon tuotantotilit

5.7.2.4.1 Lähtökohtana kansantalouden tilinpidon tuotantotilit

Monien tuotteiden – tämä koskee etenkin palveluja – kohdalla laskenta on mahdollista perustaa myös kansantalouden tilinpidon tuotantotilejä juoksevasti hyödyntäväksi. Kulutusmenojen perustaso on tällöinkin määriteltävä suoria kulutuksen tietolähteitä (mm. kulutustutkimusta) rinnakkain käyttäen aina kun se on mahdollista.

Menetelmässä kutakin tarkasteltavaa tuotetta tuottavat toimialat selvitetään ensin sektoreittain. Sitten kunkin sektorin tuottajatoimialojen tuotoksesta johdetaan se osuus, mikä kohdentuu kotitalouksien kulutusmenoksi, seuraavasti:

Toimiala 1, toimiala 2, toimiala 3...
Tuotos perushintaan
Tuotoksen jako tuotteisiin:
Tuote 1, tuote 2, tuote 3...
Tuotteen jako eri käyttökohteisiin
Muu käyttö kuin kulutus
Julkinen kulutusmeno
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmeno
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan
plus arvonlisävero ja muut tuoteverot, netto
= Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan

Näin toimialoittaisista laskelmista voidaan koota ja laskea yhteen kunkin tarkasteltavan tuotteen kotitalouksien kulutusmeno:

Kotitalouksien kulutusmenot kuhunkin tuotteeseen saadaan laskemalla yhteen kaikkien toimialojen kulu-

tusmenot ko. tuotteeseen
Tuote 1; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
Tuote 2; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
Tuote 3; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
...

Aina kun mahdollista, suoritetaan näin saadun kulutusmenon vertailu ja yhteensovittaminen muiden aineistojen kanssa; tässä vertailu kulutustutkimukseen:

Vertailu ja yhteensovittaminen vuosina, jolloin kulutustutkimus on käytettävissä:
Tuote 1 laskettuna tuotoksen jakomenetelmällä
plus miinus perusjoukkojen erosta ym. johtuvat korjaukset
= Tuote 1, kulutustutkimuksen tiedot

Esimerkkejä menetelmän soveltamisesta palveluiden kulutusmenojen laskemiseen on esitetty nimikkeittäisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

5.7.2.5 Muut lähteet

Monissa kulutusnimikkeissä on käytössä muita tietolähteitä ja menetelmiä kuin edellä kuvatut yleismenetelmät. Kaikissa tapauksissa pyritään kuitenkin mahdollisimman kattavaan aineistovertailuun. Nämä menetelmät kuvataan tuotenimikkeensä edellyttämässä kohdassa tuoteluokittelun mukaisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

Kotitalouksien kulutusmenojen laadinnassa käytetään myös koko talouden tasolla tehtyjä arvioita harmaan talouden piiriin kuuluvista tuotteista (näihin laskelmiin tulevat suoraan huumeet ja prostituutio). Sen sijaan mitään erityisiä korjauksia ei tehdä harmaan talouden välituotekäyttöön liittyen.

Oheisessa taulukossa ovat listattuna keskeisimmät muut tietolähteet ja niiden tuottajat.

Taulukko 69. Keskeisimmät täydentävät tietolähteet ja niiden tuottajat.

TUNNUS	TIETOLÄHTEEN NIMI	LAATIJAN/JULKAISIJAN NIMI
1	Ravintotase	Luonnonvarakeskus (Luke)
2	Kuluttajahintaindeksi	Tilastokeskus
3	Kansantalouden tilinpidon tuotantotilien laskelmat	Tilastokeskus
4	Tuotanto- ja kulustustilastoja	Lihatiedotus, Siipikarjaliitto, Mehiläishoitajien liitto, ICO (International Coffee Organization)
5	Panimoliiton tilastot	Panimoliitto

6	MARSI -tutkimus (tuotetaan vuosittain)	Maaseutuvirasto
7	Päihdetilastollinen vuosikirja	THL
8	Tupakkatilasto	THL & Tilastokeskus
9	Kodintekniikan tilastot	Kodintekniikkaliitto
10	Kaupan liikevaihtokuvaajat, Kaupan liikevaihtotiedot toimialoittain	Tilastokeskus
11	Sosiaali- ja terveystilastot, Suomen lääketilasto	THL, KELA
12	Ajoneuvorekisteri, muuttoautot, ajoneuvojen hinnat	Ajoneuvohallintokeskus, tullihallitus, Autoalan tiedotuskeskus
13	Polttoaineiden myyntimäärät	Öljyalan keskusliitto
14	Matkustajamääriä ja liikennekilometrejä kuvaavia tilastoja	VR, HSL, Finavia, Merenkululaitos
15	Joukkoviestintätilasto, Kulttuuritilastot, Elokuvasäätien tilastot	Tilastokeskus, Elokuvasäätö
16	Tuloslaskelmatietoja	Veikkaus, RAY, PAF, Hippos
17	Hotelli- ja ravintola-alan tilastotietoja	Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
18	Matkailutilastot	Tilastokeskus
19	Vesiliikenteen myyntitiedot	Tilastokeskus

5.7.2.6 Lopulliset kulutusmenoluvut

Lopullinen kansantalouden tilinpito valmistuu tarjonta- ja käyttötaulukojen mukaisena. Tarjonta- ja käyttötaulukojen osoittamat muutostarpeet kulutusmenolaskelmissa kohdennetaan menetelmänmukaisesti laskentaeriin.

Ennakollisten kotitalouksien kulutusmenojen tason määrittäminen tapahtuu koko huoltotaseen yhteenvetoprosessin tuloksena.

Kansantalouden tilinpidon yhteenvetoprosessi kuvataan luvussa 6.

5.7.3 Laskenta nimikkeittäin

Kustakin tuotenimikkeestä esitetään peruslaskentamenetelmä sekä listataan käytetyt täydentävät lähteet. Lisäksi esitetään laskentaa tuotenimikkeittäin, joista osa on esimerkkejä useammassa tuotteessa käytetystä laskennasta.

5.7.3.1 C01 ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLITTOMAT JUOMAT

Elintarvikkeiden laskennassa käytetään päälähteinä toisaalta kulutustutkimusta (jota voidaan pitää erittäin luotettavana elintarvikkeiden kulutustietojen osalta) ja toisaalta määrä- ja hinta-indikaattoreihin perustuvaa laskentaa. Elintarvikkeille lasketaan myös vertailutieto käyttäen kauppojen liikevaihtotietoja, ja tarvittaessa määrä- ja hintaindikaattoreihin perustuvia tietoja muo-

C0119 Muualla luokittelemattomat elintarvikkeet	298	x																		
C01190ND Mausteet, ravinto- ainevalmisteet, erittelemätön kulutus	298		x			x	x													
C012 Alkoholittomat juomat	1 214	x																		
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	400	x																		
C01211ND Kahvi	310		x	(B/C01)		x		x												
C01212ND Tee	50		x	(B/C01)		x		x												
C01213ND Kaakao	40		x	(B/C01)	x	x														
C0122 Kivennäisvedet, virvoitus- juomat ja mehut	814	x																		
C01221ND Kivennäisvedet ja virvoitusjuomat	511		x	(B/C01)		x				x										
C01222ND Mehut	303		x	(B/C01)	x	x				x										

Taulukko 71. Esimerkki määrä- ja hintaindikaattoreiden käytöstä (menetelmä B) elintarvikkeiden laskenanssa.

Esimerkki: B/C01 => C01146ND Munat				
	Muutos- %	2011	2012	Lähde
Määrä: Kanamunat (milj. kg, brutto)	6,7	54,01	57,63	Ravintotase
Hinta: KHI (2010=100)	17,7	108,67	127,93	KHI
Laadunmuutos	0			Arvio
Arvonmuutos (edellisten tulo)	25,6			
Ensimmäinen estimaatti (edellisen vuoden tiedon ja arvonmuutoksen tulona)		112	141	
Täsmäytys (kulutustutkimuksen muutoksen 2012/2006 mukaiseen muutokseen pääsemiseksi)			-4	
C01146ND Munat			137	

5.7.3.2 C02 ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMEET

Alkoholijuomat, tupakka ja huumeet ovat tuotteita, joita ei pystytä laskemaan luotettavasti kulutustutkimuksen avulla, joten laskennassa käytetään muita lähteitä. Kuitenkin myös näiden erien osalta laskelmia verrataan kulutustutkimuksesta saataviin muutosprosentteihin ja tarvittaessa laskelmaa muokataan näiden tietojen mukaan.

Taulukko 72. Luokan C02 Alkoholijuomat, tupakka ja huumeet laskentamenetelmät ja käytetyt täydentävät lähteet.

Vuosi 2012	Arvo		Peruslaskentamenetelmä		Käytetyt täydentävät lähteet																	
	milj. €	Summa- taso	A	B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
C02 ALKOHOLIJUOMAT, TU- PAKKA JA HUUMEET	4 902	x																				
C021 Alkoholijuomat	3 414	x																				
C0211 Väkevät alkoholijuomat	825	x																				
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	825			x (B/C021)		x						x										
C0212 Viini, siideri, long drinkit	1 145	x																				
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	1 145			x (B/C021)		x						x										
C0213 Olut	1 444	x																				
C02130ND Olut	1 444			x (B/C021)		x				x		x										
C022 Tupakka	1 340	x																				
C0220 Tupakka	1 340	x																				
C02200ND Tupakka	1 340			x (B/C022)		x							x									
C023 Huumeet	148	x																				
C0230 Huumeet	148	x																				
C02300ND Huumeet	148			x (B/C023)		x	x															

Taulukko 73. Ryhmän C021 Alkoholijuomat laskenta.

B/C021	
	2012
Päihdetilastollinen vuosikirja (THL):	
Alkoholijuomien vähittäiskulutuksen arvo, 1000 €	
Viinaa	384 690
Muita väkeviä juomia	302 078
Väkeviä viinejä	46 977
Mietoja viinejä	625 736
Siidereitä	170 518

Long drink -juomia	217 006
Vahvaa olutta	52 115
Keskiolutta	1 264 483
Yhteensä (ryhmitellään edelleen tilinpidon nimikkeisiin):	3 063 603
C02110ND Väkevät alkoholijuomat, milj €	687
C02120ND Viini, siideri, long drinkit, milj €	1 060
C02130ND Olut, milj €	1 317
Edustuskulutuksen osuus vähittäiskulutuksesta:	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	0,01
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	0,01
C02130ND Olut	0,01
Edustuskulutuksella vähennetty vähittäiskulutuksen arvo:	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat, milj €	680
C02120ND Viini, siideri, long drinkit, milj €	1 050
C02130ND Olut, milj €	1 303
Turistien tuoma alkoholi, erillisistä laskelmista:	
Vesiliikenteen alkoholimyynti 1000 €:	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	87 032
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	41 307
C02130ND Olut	41 307
Lentoliikenteen alkoholimyynti 1000 €:	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	6 718
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	2 737
C02130ND Olut	581
Vesi- ja lentoliikenteen alkoholimyynti yhteensä (milj €)	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	94
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	44
C02130ND Olut	42
Pimeästi tuodun alkoholin kauppa:	
Päihdetilastojen taulusta 2: Laiton valmistus ja salakuljetus, milj. litraa	0,002
Määrästä kotitalouksien ostamaa, %	50
Määrästä kotitalouksien ostamaa, milj. litraa	0,0

Pirtulitran hinta katukaupassa, arvio tullitiedotteesta (€/l)	16
Kotitalouksien kulutusmenoihin, milj €	0
Panimotilastot:	
Olut enint. 2,8 tilavuus-%, kotimaanmyynti (sis. panimoiden tuonnin) 1000 litraa	5 879
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, kotitalouksien ostama osuus myynnistä	0,75
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, kotitalouksien ostama määrä, 1000 litraa	4 409
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, keskimääräinen kuluttajahinta, €/litra	1,95
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, myynti kotitalouksille, milj €	9
Virvoitusjuomat, kotimaanmyynti 1000 litraa (yhteensä)	274906
Virvoitusjuomista alkoholipitoisia (1,2–2,8 tilavuus-%) juomia, osuus (arvio)	0,01
Alkoholipitoiset (1,2–2,8 tilavuus-%) virvoitusjuomat, myynti 1000 litraa	2 473
Alkoholipitoiset (1,2–2,8 til-%) virvoitusjuomat, keskim. kuluttajahinta, €/litra	1,95
Alkoholipitoiset (1,2–2,8 til-%) virvoitusjuomat, myynti kotitalouksille, milj €	5
Tasapainotus tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasoon:	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat, milj. €	+51
C02120ND Viini, siideri, long drinkit, milj. €	+46
C02130ND Olut, milj. €	+91
Koonti yllä olevista:	
C021 Alkoholijuomat, milj. €	3 414
C0211 Väkevät alkoholijuomat, milj. €	825
C02110ND Väkevät alkoholijuomat, milj. €	825
C0212 Viini, siideri, long drinkit, milj. €	1 145
C02120ND Viini, siideri, long drinkit, milj. €	1 145
C0213 Olut, milj. €	1 444
C02130ND Olut, milj. €	1 444

Taulukko 74. Ryhmän C022 Tupakka laskenta.

C042 Laskennalliset asumisvuokrat	17 535	x		
C0420 Laskennalliset asumisvuokrat	17 535	x		
C04200S Laskennalliset asumisvuokrat	17 535			x (B/C04)
C043 Asunnon ylläpito ja korjaus	30	x		
C0431 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	30	x		
C04310ND Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	30			x (B/C04)
C0432 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut		x		
C04320S Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut				x (B/C04)
C044 Muut asumiseen liittyvät palvelut	506	x		
C0441 Vesi	344	x		
C04410ND Vesi	344			x (B/C04)
C0442 Jätteiden keruu	137	x		
C04420S Jätteiden keruu	137			x (B/C04)
C0443 Jätevesi		x		
C04430S Jätevesi				x (B/C04)
C0444 Muut asumiseen liittyvät palvelut	25	x		
C04440S Muut asumiseen liittyvät palvelut	25			x (B/C04)
C045 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	3 290	x		
C0451 Sähkö	2 339	x		
C04510ND Sähkö	2 339			x (B/C04)
C0452 Kaasu		x		
C04520ND Kaasu				x (B/C04)
C0453 Nestemäiset polttoaineet	470	x		
C04530ND Nestemäiset polttoaineet	470			x (B/C04)
C0454 Kiinteät polttoaineet	333	x		
C04540ND Kiinteät polttoaineet	333			x (B/C04)
C0455 Kuuma vesi, höyry ja jää	148	x		
C04550ND Kuuma vesi, höyry ja jää	148			x (B/C04)

Laskennan pääpiirteet ja lähteet (B/C04)

Kotitalouksien asumiseen liittyvän kulutuksen laskennan lähtökohtana ovat toimialojen '68201 asuntojen vuokraus' ja '68202 Asuntojen hallinta' asuntotuotokset. Toimialan 68201 asuntotuotos käsittää markkinatuotoksen eli vuokra-asuntojen bruttovuokrat. Toimialan 68202 asuntotuotos kattaa tuotoksen omaan loppukäyttöön eli omistusasuntojen laskennalliset bruttovuokrat, jotka arvioidaan omistusasuntoja vastaavien vuokra-asuntojen markkinavuokrien avulla. Kotitaloudet kuluttavat toimialan asuntotuotoksen kokonaisuudessaan asuntopalveluina. Toimialojen 68201 ja 68202 tuotokset lasketaan ns. stratifikaatiomenetelmää käyttäen luokkiin jaetun asuntokannan ja luokkia vastaavien neliömetrivuokrien tulona. Neliömetrivuokrat saadaan Tilastokeskuksen vuokratilastosta.

Vuokratilaston vuokrakäsitteen mukaan vuokraan lasketaan kuuluvaksi varsinaisen vuokran lisäksi myös erikseen maksettavat vesimaksut ja lämmityskustannukset. Vuokraan ei ole laskettu mukaan asumiseen liittyviä muita mahdollisia käyttökorvauksia, joita ovat mm. sauna-, pesutupa- yms. korvaukset sekä sähkö- tai puhelinmaksut. Toimialojen 68201 ja 68202 tuotoslaskelmissa erillisten pientalojen bruttovuokrat eivät sisällä lämmityskustannuksia.

Taulukko 78. Lämmityksen, veden, jätemaksujen ja jäteveden käsittely yksityisen kulutuksen asumisen kulutusmenoissa ja toimialalla "68201 Asuntojen vuokraus" ja "68202 Asuntojen hallinta"

	Toimialat 68201 ja 68202		Yksityinen kulutus	
	Sisältyy	Taloustoimi	Sisältyy	Taloustoimi
kerros- ja rivitalot				
Lämmitys	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Vesi	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Jätteiden keruu	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Jätevesi	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat

	Toimialat 68201 ja 68202		Yksityinen kulutus	
	Sisältyy	Taloustoimi	Sisältyy	Taloustoimi
erilliset pientalot				
Lämmitys	ei	-	kyllä	sähkö, kaasu ja muut polttoaineet
Vesi	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Jätteiden keruu	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Jätevesi	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat

Taulukon mukaisesti lämmitys, vesi, jätteiden keruu ja jätevesimenot sisältyvät yksityisen kulutuksen asumisen kulutusmenoissa pääasiallisesti todellisiin ja laskennallisiin vuokriin. Poikkeuksena erillisten pientalojen tapauksessa lämmityskustannukset näkyvät suoranaيسina energiakustannuksina myös asumisen kulutusmenoissa.

C041 Todelliset asumisvuokrat

Todelliset asumisvuokrat muodostuvat asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen todellisista asumisvuokrista. Niiden bruttoarvo perustuu toimialan '68201 Asuntojen vuokraus' asuntojen ja mökkien markkinatuotokseen. Lisäksi todellisiin asumisvuokriin kirjataan myös sektoreiden 'S1311 Paikallishallinto' ja 'S1313 Paikallishallinto' asuntotuotokset.

Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) todelliset asumisvuokrat saadaan stratifikaatiolaskelmista. Vapaa-ajan asuntojen todelliset asumisvuokrat eli vuokralalla olevien vapaa-ajan asuntojen vuokrat lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista (kulutusmenot, €/kotitalous * kotitalouksien lukumäärä). Vuokrat muodostuvat vapaa-ajan asuntoja koskevista eristä ”vuokra”, ”lainojen korot” ja ”tontin vuokra”. Sektoreiden S1311 ja S1313 asuntotuotos saadaan hallinnollisista aineistoista.

C042 Laskennalliset asumisvuokrat

Laskennalliset asumisvuokrat muodostuvat omistusasuntojen ja omistajiensa käytössä olevien vapaa-ajan asuntojen laskennallisista asumisvuokrista. Niiden bruttoarvo on toimialan '68202 Asuntojen hallinta' asuntojen ja mökkien tuotos omaan loppukäyttöön.

Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) laskennalliset asumisvuokrat saadaan stratifikaatiolaskelmista.

Vapaa-ajan asuntojen laskennalliset asumisvuokrat lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista (kulutusmenot, €/kotitalous * kotitalouksien lukumäärä). Laskennalliset vuokrat muodostuvat vapaa-ajan asuntoja koskevista eristä korjauskustannukset, vesi- ja jätevesimaksut, palovakuutusmaksu (palvelumaksun osuus), jätemaksut, nuohous- ym. maksut sekä lämpö, valo ja voima. Vapaa-ajan asuntojen laskennallisiin asumisvuokriin eli omistusmökkien tuotokseen liitetään lisäksi vapaa-ajan asunnoille jyvitetty tietty osa toimialan '68202 Asuntojen hallinta' kiinteän pääoman kulumisesta.

C043 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet ja palvelut

Yksityisiin kulutusmenoihin luetaan kustannukset, jotka aiheutuvat asuntojen pienistä huoltotoimista ja korjauksista ja jotka ovat vuokralaisen tai omistusasujan itse tekemiä. Kustannukset jaetaan kahteen ryhmään: kustannukset asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvistä tuotteista sekä kustannukset asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvistä palveluista.

SNA2008:n ja EKT2010:n yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukaisuusluokituksen, COICOP:n, mukaan **asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyviä tuotteita** (C0431) ovat mm. maalit, lakat, tapetit, ikkunalasit, laastit, kitit, sementit, lattia- ja seinälaatat jne. **Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyviä palveluja** (C0432) ovat putkimiesten, sähkömiesten, puuseppien, maalarien jne. palvelut.

Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvien tuotteiden ja materiaalien kustannukset lasketaan **kulutustutkimuksen** tiedosta ”vuokralaisen tekemät korjaukset” (muodostuu vuokra-asunnon ja luontoisetu-asunnon korjauksesta ja huollosta). Omistusasujien itse tekemien pientenkorjausten arvo arvioi-

daan neliökustannusten (vuokralaisten tekemät korjaukset jaettuina vuokratut neliöt) ja omistusneliöiden avulla.

Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet eivät sisälly bruttovuokriin. Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvien palvelujen kustannukset sisältyvät toimialojen '68201 Asuntojen vuokraus' ja '68202 Asuntojen hallinta' välituotekäyttöön, joten ko. erää ei lasketa yksityiseen kulutukseen.

C044 Muut asumiseen liittyvät palvelut

Muita asumiseen liittyviä palveluja ovat **vesi** (C0441), **jätteiden keruu** (C0442), **jätevesi** (C0443) sekä **muut asumiseen liittyvät palvelut** (C0444). COICOP:n mukaan vesi käsittää asuntojen vesihuollon, ei kuitenkaan kuumaa vettä ja höyryä kaukolämpölaitoksesta. Jätteiden keruu käsittää jätteiden keruun ja käsittelyn. Jätevesi käsittää jäteveden keräämisen ja käsittelyn. Muita asumiseen liittyviä palveluja (C0444) ovat talonmiespalvelut, viheralueiden hoito, portaikkojen siivous ja valaistus, hissien ja jätekuilujen huolto, vartioimispalvelut, lumen luonti ja nuohous.

Vesi-, jätteiden keruu- ja jätevesikustannukset sisällytetään todellisiin ja laskennallisiin asumisvuokriin mikäli ne maksetaan hoitovastikkeen tai vuokran yhteydessä. Erikseen maksettuina kyseiset kustannukset kirjataan kulueriin vesi (C0441) ja jätteiden keruu (C0442). Erikseen maksetut jätevesikustannukset sisällytetään kulueraan vesi (C0441). Erikseen maksettujen vesi-, jätteiden keruu ja jätevesikustannusten lähteenä käytetään Kulutustutkimusta.

Erään ”muut asumiseen liittyvät palvelut (C0444)” kirjataan asunto-osakeyhtiöiden, asuinkiinteistöosakeyhtiöiden ja suoraan vuokrattujen asuntojen sauna-, pesutupa ym. korvauksia. Menoerä lasketaan Asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilaston neliömetrikohtaisten kustannusten ja asuntokannasta saatavien neliöiden avulla.

C045 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet

Asumisen energiakustannukset luokitellaan viiteen luokkaan: **sähkö** (C0451), **kaasu** (C0452), joita COICOP:n määritelmän mukaan ovat kaupunki- ja maakaasu, butaani, propaani jne., **nestemäiset polttoaineet** (C0453), joita ovat polttoöljy lämmitykseen ja valaistukseen, **kiinteät polttoaineet** (C0454), joita ovat kivihiili, koksi, briketti, polttopuu, puuhiili, turve jne., **kuuma vesi, höyry ja jää** (C0455) eli kuuma vesi ja höyry kaukolämpölaitoksesta sekä jää jäähdytykseen. Sähköön, kaasuun ja kuumaan veteen, höyryyn kaukolämpölaitoksesta ja jäähän lasketaan mukaan mm. mittareiden vuokrauksen ja lukemisen kustannukset.

Asuntoyhteisöjen lämmityskustannukset kirjataan todellisiin ja laskennallisiin vuokriin. Erillisten pientalojen osalta energiakustannukset lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista.

Kulutustutkimuksen sähkö lasketaan eristä sähkö, luontoisetuna saatu valo ja voima; kaasu lasketaan erästä kaasu; nestemäiset polttoaineet lasketaan erästä polttoöljy; kiinteät polttoaineet lasketaan eristä halot, jätepuu ja turve, omat ja saadut halot, jätepuu ja turve; kuuma vesi, höyry ja jää lasketaan eristä erillinen lämminvesimaksu, muut lämmitysmenot ja kaukolämpö.

Rekisteröityjä henkilöautoja (kpl)	Tilastokeskus: Moottoriajoneuvot	+	111 664	
...joista yrityksille, yhteisöille ja julkiselle sektorille, kpl	Tilastokeskus: Moottoriajoneuvot, ajoneuvorekisteri, valtiovarainministeriön alvelaskelmat	-	54 439	
Jäännös: yksityiskotitalouksille, kpl		=	57 225	
joista ns. muuttoautojen tuonti, kpl	Tullihallitus	-	1 882	
Jäännös kotitalouksille täysihintaisia, kpl		=	55 343	
HINNAT				
Listahinta kotitalouksien uusille (€)	Autoalan tiedotuskeskus		28840	
Kotitalouksien maksama hinta listahinnasta, %	Arvio	*	96,5	
Kotitalouksien maksama keskihinta (€)		=	28 245	
KULUTUSMENOT				
Kotitalouksien normaalisti verotetut uudet, milj. €		+	1563	
Yksittäismaahantuodut käytetyt autot, milj. €	Tullihallitus (kpl-määrä)	+	285	
Muuttoautot, milj. €		+	24	
=> Ensirekisteröinneistä kulutusmenoon ja käytettyjen yksittäistuonnista kulutusmenoon, milj. €		=	1872	
KÄYTETYT				
Johdettu estimaatti käytetyille, milj. €	Indikaattorit: rekisteröintien volyymin ja kuluttajahintaindeksi	+	761	Taso johdettu kulutustutkimuksesta, jatkettu rekisteröintien volyymin ja käytettyjen autojen kuluttajahinnan muutoksen avulla.
LUONTOISETU				
Käyttöedusta Autot -nimikkeeseen, milj. €		+	274	Kansantalouden tilinpidon mukaiseen palkkasummaan sisältyvä luontoisetujen kokonaissumma on jaettu kulutusmenonimikkeisiin. Tässä kohdassa tuotteen ”Autot” osuus luontoisedusta.
C07110D Autot, milj.€			2907	

Taulukko 86. Esimerkki liikennepalveluiden laskennasta.

x (B/Liikenne)		2012
----------------	--	------

x (B/C09422)				2012
	%	KPL tai €	Milj. €	
Televisioilmoitusten lukumäärä, 1000 kpl		1853		Lähde: YLEn vuosikertomus
Tv-maksun hinta vuodessa, €		252		Perustuu Valtioneuvoston sää- tämään asetukseen
Ahvenanmaan laskennallinen kertymä (7440 kpl lupia ja hinta 220 €/ kpl), milj. €			1,6	
Tv-maksujen laskennallinen kertymä vuodessa yhteensä, milj.€			470	
TV-luvista kotitalouksien osuus	98,6			Lähde: Tv-maksuhallinto
TV-maksun ALV (HUOM: Yleisradio maksaa 9 %:n ALV:n valtion tv- ja radiorahastosta saamistaan maksuista)	0			
=> Kotitalouksien tv-maksumenot yht. milj.€			464	
Kaapeli-tv-toiminta:				
(Osa menoista kuvautuu vuokrissa)				
Maksu-tv-tulot (osa kaapeli-tv-yhtiöiden liikevaihdosta)			184	Tilastokeskus: Finnish Mass Media
Maksu-tv, ALV-%	23			
Maksu-tv-menoista kotitalouksien osuus	100			
=> Kotitalouksien maksu-tv-menot ostajanhintaan			227	
Muut tv-maksut				
Muut kotitalouksien maksut (mm. interaktiiviset ohjelmat)			27	Ei lähdetietoa, arvio sidottu %- suhteena maksu-tv- tilausmaksuihin.
Muut kotitalouksien maksut (mm. interaktiiviset ohjelmat), ALV-%	23			
=> Muut kotitalouksien maksut (mm. interaktiiviset ohjel- mat) ostajanhintaan			34	
Täsmäytys (iterointi: kulutustutkimus, SKT2005-sarja, läh- teet)			10	
C09422S TV-lupamaksut, kaapelitv- ym. maksut			735	HUOM: TV-lupamaksu vaihtui YLE-veroksi 1.1.2013 al- kaen

Taulukko 91. Tuotteen C0943 Veikkaus, arpajaiset, lotto laskenta.

x (B/C0943)			2012
	+ / -	%	milj. €

Raha-automaattiyhdistys (RAY)			
Pelitoiminnan tuotto, milj.€	+		775
Ålands Penningautomatförening (PAF)			
PAF-konsernin liikevaihto, milj.€			105
josta liikevaihto Ahvenanmaalta			3
josta liikevaihto laivoilta			33
josta liikevaihto nettipeleistä			68
PAF-konsernin voittojen osuus liikevaihdosta		72,6	
Kulutuseroihin			
liikevaihdosta Ahvenanmaalta (pl. voitot)	+	100	1
liikevaihdosta laivoilta (pl. voitot)	+	50	4
liikevaihdosta nettipeleistä	+	75	51
Veikkaus Oy			
Pelien liikevaihto, milj.€	+		1776
Pelaajien voitot, milj.€	-		950
Fintoto Oy			
Totopelien pelivaihto, milj.€	+		249
Pelaajien voitot totopeleistä, milj.€	-		181
Bingot			
Liikevaihto, milj.€	+		89
Palkinnot	-	70,8	63
Tasapainotus: ulkomaiset nettipelit, milj. €	+		169
C09430S Veikkaus, arpajaiset, lotto, milj. €	=		1921

Taulukko 92. Tuotteen C0952 Sanoma- ja aikakauslehdet laskenta.

x (B/C0952)		2012
-------------	--	------

	%	milj. €
Lähteet: Tilastokeskus/ Joukkoviestintä ja sen perustietolähteet		
SANOMALEHDET		
Sanomalehtien liikevaihto		1132
Sanomalehtien tuottojakauma:		
Ilmoitukset	49,4	
Tilaukset ja irtonumeromyynti	50,6	573
josta tilaukset	87,0	498
josta irtonumeromyynnit	13,0	74
Tilatut suomalaiset sanomalehdet:		
Kotitalouksien osuus tilauksista (ilman ALV)	90,5	451
ALV	9	41
=> Kotitalouksien tilaamat suomalaiset sanomalehdet ostajanhintaan		492
Tilatut ulkomaalaiset sanomalehdet:		
Suomalaisten kotitalouksien tilaamat ulkomaalaiset sanomalehdet, milj.€		2
ALV	0	0
=> Kotitalouksien tilaamat ulkomaalaiset sanomalehdet ostajanhintaan		2
Irtonumeroina ostetut sanomalehdet:		
Kotitalouksien irtonumeroina ostamia sanomalehtiä	69,5	51
ALV	23	12
=> Kotitalouksien irtonumeroina ostamat sanomalehdet ostajanhintaan		63
Kotitalouksien sanomalehtimenot yhteensä, milj. €		557
AIKAKAUSLEHDET		
Aikakauslehtien liikevaihto, milj. €		650
Tuottojen jakauma:		
Tilausmaksut	68,0	442
Irtonumeromyynti	7,0	46
Ilmoitustulot	25,0	72
Tilatut suomalaiset aikakauslehdet:		
Kotitalouksien osuus tilauksista	83,5	369

Taulukko 94. Tuotteen C10000S laskenta

x (B/Osuus tuotoksesta)	
a) S11 Yritykset - TOL 85 Koulutus	
Tuotos perushintaan 793 milj. €	
Tuotoksen jako tuotteisiin:	
Ajo-opetus 143 milj. €	Muu koulutus 650 milj. €
josta kotitalouksien kulutukseen 99,5 %	josta kotitalouksien kulutukseen 32,5 %
=> kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 142 milj. €	'=> kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 211 milj. €
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 32 milj. €	ALV ja muut tuoteverot netto 44 milj. € (osa ALV 0 %)
=> Erään C07243S Ajo-opetus: kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan 175 milj. €	=> Erään C10000S Koulutus: kotitalouksien kulutusmenot ostajan hintaan 255 milj. €
b) S15 Voittoja tavoittelemattomat yhteisöt - TOL 85 Koulutus	
Markkinattomien tuotteiden myynnit (perushintaan) 45 milj. €	
josta kotitalouksien kulutukseen 100 %	
=> Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 45 milj. €	
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 0 milj.€ (ALV 0 %)	
=> Erään C10000S Koulutus: kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan 45 milj. €	
c) S13133 Valtionhallinto – TOL 85 Koulutus	
Markkinatuotos (perushintaan) 255 milj. €	
josta kotitalouksien kulutukseen 10 %	
Markkinattomien tuotteiden myynnit 0 milj. €	
=> Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 26 milj. €	
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 6 milj.€ (ALV 23 %)	
=> Erään C10000S Koulutus: kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan 31 milj. €	
d) S1313 Paikallishallinto - TOL 85 Koulutus	
Markkinatuotos 230 milj. €	
josta kotitalouksien kulutukseen 3,3 %	
Markkinattomien tuotteiden myynnit 75 milj. €	
josta kotitalouksien kulutukseen 100 %	
=> Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 83 milj. €	
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 0 milj.€ (ALV 0 %)	
=> Erään C10000S Koulutus: kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan 83 milj. €	
e) S1313 Paikallishallinto - TOL 841_842 Julkinen hallinto	
Markkinattomien tuotteiden myynnit 219 milj. €	
....josta kotitalouksien kulutukseen 2,5 %	
=> Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 5 milj.€	
Siirtyminen ostajanhintaan:	

ALV ja muut tuoteverot netto 0 milj.€ (ALV 0 %)	
=> Erään C1000S Koulutus: kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan 5 milj.€	
C1000S Koulutus	
Tuotoksesta kotitalouksien kulutusmenoon	milj. € ostajanhintaan
C10a) S11 - TOL 85 Koulutus	255
C10b) S15 - TOL 85 Koulutus	45
C10c) S1311 – TOL 85 Koulutus	31
C10d) S1313 – TOL 85 Koulutus	83
C10e) S1313 – TOL 841_842 Julkinen hallinto	5
YHTEENSÄ C1000S Koulutus	420

5.7.3.11 C11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT

Laskennan lähtökohtana ovat kansantalouden tilinpidon tuotantotilit (peruslaskentamenetelmä B), jonka lisäksi täydentävinä lähteinä käytetään hotelli- ja ravintola-alan tilastotietoja (nro 17 kohdan 5.7.2.5 Muut lähteet listauksesta), matkailutilastoja (nro 18 kohdan 5.7.2.5 Muut lähteet listauksesta), vesiliikenteen myyntitietoja (nro 19 kohdan 5.7.2.5 Muut lähteet listauksesta) ja kulutustutkimusta.

Taulukko 95. Luokan C11 Ravintolat ja hotellit laskentamenetelmät ja käytetyt täydentävät lähteet.

Vuosi 2012	Arvo		Peruslaskentamenetelmä		Käytetyt täydentävät lähteet																			
	milj. €	Sum- ma- taso	A	B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
C11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT	6 588	x																						
C111 Ravitsemispalvelut	6 108	x																						
C1111 Ravintolat ja kahvilat	5 098	x																						
C11110S Ravintolat ja kahvilat	5 098			x (B/C11)																		x	x	x
C1112 Ruokalat	1 010	x																						
C11120S Ruokalat	1 010			x (B/C11)																			x	
C112 Majoituspalvelut	480	x																						
C1120 Majoituspalvelut	480	x																						
C11200S Majoituspalvelut	480			x (B/C11)																		x	x	

Taulukko 96. Luokan C11 tuotteiden laskenta.

x (B/C11)

Toimiala		2012
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	7029
55	Majoitustoiminta	
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	1730
	josta majoitusmyyntiä, %	58,6
	josta ravintolamyyntiä, %	41,4
	josta majoitusmyyntiä (nim. C11200S), milj.€ ilman alv	1015
	josta ravintolamyyntiä (nim. C11110S), milj.€ ilman alv	715
	Majoitusmyynnistä kotitalouksien vapaa-ajan majoitusostoja, %	47,1
	Ravintolamyynnistä kotitalouksien kulutusmenon osuus, %	47,1
	Nimike C11200S Majoituspalvelut, milj.€ ilman alv	478
	Nimike C11110S Ravintolat ja kahvilat, milj.€ ilman alv	337
56	Ravitsemistoiminta	
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	5299
	Myynnistä kotitalouksien osuus, %	85,1
	Myynnistä kotitalouksien osuus, milj.€ ilman alv	4507
	josta nimike C11120S Ruokalot, %	16,5
	josta nimike C11110S Ravintolat ja kahvilat, %	83,5
	Nimike C11120S Ruokalot, milj.€ ilman alv	743
	Nimike C11110S Ravintolat ja kahvilat, milj.€ ilman alv	3764
Muut	Ravintolapalveluja muilta toimialoilta (erillisistä laskelmista)	
	TOL 841_842 Julkinen hallinto (milj. € ilman alv) => ruokalot	153
	TOL 85 Koulutus (milj. € ilman alv) => ruokalot	9
	TOL 90_91 Kulttuuri- ja virkistyspalvelut (milj. € ilman alv) => ruokalot	3
	TOL 93 Urheilupalvelut (milj. € ilman alv) => ruokalot	7
	Vesiliikenteen ravintolapalveluista kotitalouksien kulutusmenoja (milj. €, ALV 0%) => ravintolat ja kahvilat	53
	SIIRTYMINEN OSTAJANHINTAAN (veronalaisten erien osalta korotettu ao. ALV-prosentin)	
	Majoituspalvelun ALV-prosentin mukainen korotuskerroin verottomaan hintaan	1,09
	C11200S Majoituspalvelut, milj.€	521
	Sarjan täsmäytys (iterointi: kulutustutkimus, SKT2005-sarja, lähteet)	-31

	milj.€	milj.€	milj.€
Toimialan "96 Muut henkilökohtaiset palvelut" tuotteista kohdentuu kotitalouksien kulutusmenoon:			
C12110S Kampaamo-, parturi- ym. henkilökohtaiset puhtauspalvelut			999 milj. €
C12700S Muut muualla luokittelemattomat palvelut			158 milj. €
C09412S Muut urheilu- ja virkistyspalvelut			30 milj. €

5.7.3.13 P311Y–P3Y YHTEENVETO- JA TASAPAINOERÄT

Summaamalla aggregaattitason tiedot päästään erään P31 / S14 kotitalouksien kulutusmenot Suomessa. Tarkempi alajako kestävyysluokittain saadaan nimikkeittäisten laskelmien summana.

Turismimenojen laskennassa käytetään Tilastokeskuksen laatiman matkustustaseen tietoja neljännesvuosittain niin, että vuositieto lasketaan neljännessummana. Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenoiksi ulkomailla lasketaan matkustustaseesta kotitalouksien vapaa-ajan kulutus vähennettynä arviolla valmistamatkoihin sisältyvistä hotellikustannuksista. Ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenoksi Suomessa otetaan matkustustaseesta kaikki ulkomaalaisten kulutus, eli sekä työ- että vapaa-ajan kulutus.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot lasketaan tuotantotililaskelmassa ja vyörytetään laskentajärjestelmässä mukaan yksityisten kulutusmenojen laskentaan, eli tieto ”otetaan annettuna”, sitä ei lasketa kotitalouksien kulutusmenolaskelmassa.

Taulukko 100. Yhteenveto- ja tasapainoerien laskenta ja lähteet.

	Vuosi 2012				Lähteet
	Arvo		Peruslaskentamenetelmä		
	milj.€	Summa-taso	Menetelmä A	Menetelmä B/...	
P31 / S14 KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA	104 092	x			Summa C01...C012
D KESTOKULUTUSTAVARAT	9 230	x			Summa: kirjaimen D päättyvät 5-numerotason nimikkeet
SD PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT	9 263	x			Summa: kirjaimiin SD päättyvät 5-numerotason nimikkeet
ND LYHYTIKÄISET TAVARAT	30 416	x			Summa: kirjaimiin ND päättyvät 5-numerotason nimikkeet
S PALVELUT	55 183	x			Summa: kirjaimen S päättyvät 5-numerotason nimikkeet

TUR TURISMIMENOT	-357	x			Erotus: P33 – P34
P33 / S14 Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	2 664			x (B/TUR)	Matkustustaseen tiedot
P34 / S14 Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	3 021			x (B/TUR)	Matkustustaseen tiedot
P31NC / S14 SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT	103 735	x			
P31 / S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	5 373			x (siirto tuotantotililtä)	Siirto: lasketaan tuotantotilillä, siirretään laskentajärjestelmässä tähän.
P31DC / S14+S15 YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA	109 465	x			
P31NC / S14+S15 YKSITYISET KULUTUSMENOT	109 108	x			

- P31 / S14 KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA
= Tuotteittaisten kulutusmenojen summa (C01+C02+...+C12)
- D KESTOKULUTUSTAVARAT
= Kestokulutustavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa C12345D).
- SD PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT
= Puolikestävien kulutustavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa C12345SD).
- ND LYHYTIKÄISET TAVARAT
= Lyhytikäisten tavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa C12345ND).
- S PALVELUT
= Palveluiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa C12345S).

Taulukko 101. Turismimenojen laskenta.

x (B/TUR)		
	2012	
Suomalaisten kotitalouksien vapaa-ajan kulutusmenot ulkomailla, milj.€	2 876	Tilastokeskus: matkustustase (sisältyy maksutaseeseen)
Ulkomaisiin valmismatkoihin sisältyvät hotellikus-	212	Arvio, erä sisältyy kotitalouksien kulutusmenojen nimik-

tannukset, milj.€		keeseen C09600S Valmismatkat
Erotus: suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla, milj. €	2 664	
TUR S14 TURISMIMENOT	-357	
P33 S14 Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	2 664	
P34 S14 Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	3 021	Tilastokeskus: matkustustase (sisältyy maksutaseeseen)

- P31NC / S14 SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT
= P31 / S14 KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA
+ TUR / S14 TURISMIMENOT
- P31 / S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
= Kansantalouden tilinpidon sektoritilien mukainen voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmeno
- P31DC / S14+S15 YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA
= P31 / S14 KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA
+ P31 / S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
- P31NC / S14+S51 YKSITYISET KULUTUSMENOT
=P31NC / S14 SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT
+ P31 / S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot.

5.8 KPVTY:jen kulutusmenot

Kotitalouksia palvelevien, voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot koostuvat ”muusta markkinattomasta tuotoksesta” sekä maksetuista luontoismuotoisista yhteiskunnallisista tulonsiirroista (ostettu markkinatuotanto).

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen muu markkinaton tuotos saadaan niin, että tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynti, jolloin residuaaliksi jää muu markkinaton tuotos. Tähän muuhun markkinattomaan tuotokseen lisätään maksetut luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot (ostettu markkinatuotanto), jolloin lopputuloksena saadaan voittoa tavoittelemattoman toiminnan kulutusmenot. Voittoa tavoittelemattoman toiminnan kulutusmenot ovat kokonaisuudessaan yksilöllistä kulutusta.

Sektorilla S.15 luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot (ostettu markkinatuotanto) sisältää EU:lta saadun ruoka-avun, jonka arvosta saadaan vuosittain tieto maaseutuviraston (MAVI) kautta.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen laskenta ja laskennan lähteet, joiden perusteella saadaan residuaalierä ”muu markkinaton tuotos”, on selostettu kohdassa 3.10.

Taulukko 102. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot ja aluerät, joista kulutusmenot muodostuvat, vuosina 2010–2014, miljoonaa euroa

	2010	2011	2012	2013	2014
P31 / K / S15 Yksilölliset kulutusmenot	5 087	5 307	5 373	5 387	5 565
P132 / R / S15 Muu markkinaton tuotos	5 082	5 303	5 370	5 384	5 562
D632 / K / S15 Luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot (ostettu markkinatuotanto)	5	4	3	3	3

5.9 Julkisyhteisöjen kulutusmenot

Julkisyhteisöjen kulutusmenot koostuvat ’muusta markkinattomasta tuotoksesta’ sekä maksetuista luontoismuotoisista yhteiskunnallisista tulonsiirroista (ostettu markkinatuotanto). ’Muu markkinaton tuotos’ saadaan, kun tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön sekä markkinattomien tuotteiden myynnit.

Julkisyhteisöjen kulutusmenot jaetaan yksilöllisiin ja kollektiivisiin kulutusmenoihin.

Taulukko 103. Julkisyhteisöjen kulutusmenot vuosina 2010–2014, miljoonaa euroa

	2010	2011	2012	2013	2014
S13 Julkisyhteisöt	44 700	46 491	48 682	50 311	50 902
S1311 Valtionhallinto	12 498	12 492	12 889	13 716	13 760
S1313 Paikallishallinto	28 947	30 584	32 234	33 065	33 569
S1314 Sosiaaliturvarahastot	3 255	3 415	3 559	3 530	3 573
S13141 Työeläkelaitokset	719	734	772	787	764
S13149 Muut sosiaaliturvarahastot	2 536	2 681	2 787	2 743	2 809

5.9.1 Valtionhallinto

Valtionhallinnon kulutusmenot muodostuvat sektorin muusta markkinattomasta tuotoksesta ja luontoismuotoisista yhteiskunnallisista tulonsiirroista (ostettu markkinatuotanto, D632K). Sektorin muu markkinaton tuotos jää tuotanto- ja tulonmuodostustilillä residuaaliksi, kun perushintaisesta tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynnit. Valtion luontoismuotoiset yhteiskunnalliset

tulonsiirrot taas koostuvat muille kuin valtion omalle henkilöstölle ostetuista koulutus- ja terveydenhoitopalveluista.

Markkinatuotokseksi luetaan pääasiassa tuotot, jotka saadaan liiketaloudellisista suoritteista, vuokratuotoista tai erilaisista käyttökorvauksista. Markkinattomien tuotteiden myynnit koostuvat pääosin julkisoikeudellisista suoritteista saaduista tuotoista. Näiden erien tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto.

Tuotos omaan loppukäyttöön on ensinnäkin omaan käyttöön tuotettuja T&K-palveluja sekä atk-ohjelmistoja, ja toisekseen asevelvollisten ylläpitävään huoltoon liittyviä kuluja (toimialalla 841_842), jotka näytetään myös luontoismuotoisina palkkoina toimialalla 844 (katso kohta 3.9.1.3).

Kulutusmenot jakautuvat yksilöllisiin ja kollektiivisiin. Yksilölliset kulutusmenot lasketaan summana koulutuksen, terveydenhuoltopalveluiden, sosiaalipalveluiden sekä kulttuuritoiminnan toimialatilien muusta markkinattomasta tuotoksesta. Myös luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot lasketaan mukaan yksilöllisiin kulutusmenoihin. Muiden valtion toimialojen muu markkinaton tuotos on kollektiivista kulutusmenoa.

Katso myös luku 3.9.1.

5.9.2 Paikallishallinto

Markkinatuotokseen (P11R) luetaan tuotetuista tavaroista ja palveluista saadut sellaiset myyntitulot, jotka kattavat tuotantokustannukset. Näin ollen tähän lasketaan kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston (osa II, 01-taulu) tulolajit ”myyntitulot valtiolta, kunnilta, kuntayhtymiltä, muilta”, ”ulkoiset vuokratulot”, ”muut tulot” ja ”sisäiset myyntitulot”. Sektoriin luokiteltujen yhtiöiden liikevaihto sekä muut toimintatulot, pois lukien saadut avustukset, tulonsiirrot valtiolta ja muut korjauserät, lasketaan erään.

Tuotos omaan loppukäyttöön (P12R) sisältää kuntayhteisöjen omaan käyttöön valmistamat atk-ohjelmistot sekä rakentamisen ja rakennuttamisen. Erässä on myös paikallishallintosektorin itse tuottaman T&K-varojen arvo, joka lasketaan keskitetysti.

Markkinattomien tuotteiden myynnit (P131R) sisältää sellaiset tavaroista ja palveluista kerätyt myyntitulot, jotka eivät ole kattaneet tuotantokustannuksia. Tällaisia ovat mm. kuntien keräämät maksut julkisista palveluista (esimerkiksi terveyskeskusmaksut). Tähän kirjataan taloustilaston (osa II, 01-taulu) tulolajit ”maksut” ja ”valmistus omaan käyttöön”.

Muu markkinaton tuotos (P132R) saadaan vähentämällä tuotoksesta markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynnit.

Yhteiskunnalliset luontoismuotoiset tulonsiirrot (D632K) sisältää kuntien ja kuntayhtymien ”asiakaspalvelujen ostot muilta” sekä kuntien myöntämät palvelusetelit maksetuista avustuksista. Taloustoimesta sulautetaan pois sektoriin luokitelluilta yhtiöiltä ostetut palvelut.

Tämä siis kuvaa kuntayhteisöjen tavaroiden ja palvelusten tuottamisessa kertyneiden kustannusten ja niistä kerättyjen myyntitulojen erotusta. Paikallishallintosektorin kulutusmenot saadaan laskemalla yhteen ”muu markkinaton tuotos” sekä ”markkinoilta ostetut yhteiskunnalliset luontoismuotoiset tulonsiirrot” (D632K), jotka ovat kuntien ja kuntayhtymien kuntalaisille ostamia asiakaspalveluja markkinoilta.

Kulutusmenot jaetaan yksilöllisiin ja kollektiivisiin kulutusmenoihin. Jako tehdään toimialan perusteella. Toimialojen 85, 86, 87_88, 90_91 ja 93 kulutusmenot sekä yhteiskunnalliset luontoismuotoiset tulonsiirrot muodostavat yksilölliset kulutusmenot. Toimialojen 411, 42+431, 50, 56, 62_63, 681+68209, 69, 75, 78, 81, 82, 841_842, 845, 846 ja 9601 markkinaton tuotos muodostaa kollektiiviset kulutusmenot.

5.9.3 Sosiaaliturvarahastot

5.9.3.1 Työeläkelaitokset

Työeläkelaitokset -sektorin (S.13141) toiminta luokitellaan pääasiassa toimialalle 843, pakollinen sosiaalivakuutustoiminta (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on työeläkelaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan toimialalle 68209, muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan (toimialaluokitus TOL 2008).

Työeläkelaitosten (S.13141) kulutusmenot ovat yhtä suuret kuin työeläkelaitosten (S.13141) markkinaton tuotos (P.13). Markkinaton tuotos koostuu työeläkelaitokset -sektorin pakollinen sosiaalivakuutus -toimialan (843, TOL 2008) seuraavista taloustoimista: tuotos omaan loppukäyttöön (P.12), välilliset rahoituspalvelut FISIM (P.119), muu välituotekäyttö (P.22), kiinteän pääoman kuluminen (P.51C), palkansaajakorvaukset (D.1). Mainittujen taloustoimien laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 3.9.3.1 Työeläkelaitokset (S.13141).

5.9.3.2 Muut sosiaaliturvarahastot

Muiden sosiaaliturvarahastojen kulutusmenot saadaan laskemalla yhteen muu markkinaton tuotos (P132R) sekä markkinoilta ostetut yhteiskunnalliset luontoismuotoiset tulonsiirrot (D632K). Muilla sosiaaliturvarahastoilla on vain yksilöllisiä kulutusmenoja.

Markkinatuotos (P11R) koostuu Kelan kuntoutuslaitoksen myyntituotoista ja erilaisista kiinteistötuotoista. Uusimmille vuosille tieto on estimoitu aiempien vuositietojen perusteella.

Tuotos omaan loppukäyttöön (P12R) koostuu atk-ohjelmistoista sekä keskitetystä laskelmista saatavista t&k investoinneista. Uusimmille vuosille tieto on estimoitu aiempien vuositietojen perusteella, lukuun ottamatta t&k investointeja.

Markkinattomien tuotteiden myynnit (P131R) koostuvat Kela-kortista saaduista tuotoista, Eläketurvakeskuksen Kelalle maksamista korvauksista työeläkehakemusten vastaanotosta, kuntien maksamista palkkioista sosiaaliturvaetuuksien kyselyoikeudesta, myydyistä atk- ja muista palveluista sekä

julkaisujen myyntituotoista. Uusimmille vuosille tieto on estimoitu aiempien vuositietojen perusteella.

Muu markkinaton tuotos (P132R) saadaan residuaalina: P1R tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön sekä markkinatomien tuotteiden myynnit.

Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot - ostettu markkinatuotanto koostuu yksilöllisistä tavaroista ja palveluista, joita sosiaaliturvarahastot siirtävät luontoismuotoisina tulonsiirtoina kotitalouksille. Ne voivat olla markkinoilta ostettuja tai sosiaaliturvarahastojen itsensä tuottamia markkinattomia tuotteita. Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot eritellään omaksi ryhmäkseen sosiaalivakuutusetuksista ja sosiaaliavustuksista. Alla on taulukko niistä luontoismuotoisista sosiaalisista tulonsiirroista eli sosiaalivakuutusetuksista ja sosiaaliavustuksista, joita sosiaaliturvarahastot siirtävät kotitalouksille.

Taulukko 104. Maksetut luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot – ostettu markkinatuotanto.

Miljoonaa euroa	2010	2011	2012	2013	2014
MUUT SOSIAALITURVARAHASTOT					
<u>Luontoismuotoiset sosiaalivakuutusetuudet:</u>					
Lääkkeet	1226	1262	1303	1273	1306
Lääkärintalvelut	73	74	75	73	73
Hammaslääkärintalvelut	121	123	124	126	122
Tutkimus ja hoito	72	76	79	64	63
Matkat ja sairaankuljetus	251	276	298	294	305
Kaikki sairaanhoitokorvaukset yhteensä	1742	1811	1879	1830	1869
Yksilökohtainen kuntoutus	237	257	271	288	310
(Kuntoutusraha; ei lueta luont.muot.)	68	72	77	84	91
(Yksilökohtaiset kuntoutusetuudet yhteensä)	305	329	348	372	401
Luontoismuotoiset sosiaalivakuutusetuudet yhteensä	1979	2068	2150	2118	2179
<u>Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset:</u>					
Äitiysavustuspakkaukset	10	7	7	7	7
Koulumatkatuki (1.7.97 alkaen)	33	42	48	51	51
Rintamaveteraanien kuntoutusmatkakustannukset	1	1	1	1	1
Maatalousyrittäjien työolosuhdeselvityskorvaukset	2	2	3	3	3
Ylläpito- ja matkakorvaukset	17	17	14	12	11
Vammaisten tulkkauspalvelut	7	27	32	35	39
Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset yhteensä	70	96	105	109	112
D632K MAKSETUT LUONTOISMUOTOISET	2049	2164	2255	2227	2291

SOSIAALIETUUKSET

5.10 Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset

5.10.1 Yleiskatsaus

EKT 2010:n mukainen 'aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset' koostuu Suomen kansantalouden tilinpidossa kuudesta alaryhmästä: asuinrakennuksista, muista rakennuksista ja rakennelmista, kuljetusvälineistä, koneista ja laitteista, asejärjestelmistä, kasvatettavista biologisista varoista sekä henkisistä omaisuustuotteista.

5.10.2 Keskeisimmät tietolähteet ja niiden muunto tilinpidon käsitteisiin

Tietolähteitä ja niiden muuntoa tilinpidon käsitteisiin on kuvattu myös luvussa 5.10.3.

5.10.2.1 Rakennetilasto

Rakennetilaston lomakkeella kysytään tietoja käyttöomaisuuden lisäyksistä ja vähennyksistä vuoden aikana käyttöomaisuuslajeittain. Kiinteän pääoman bruttomuodostus (lisäykset miinus vähennykset) lasketaan toimialoittain ja tavaratyypeittäin.

Käyttöomaisuuden lisäykset ovat ostetun (sekä uuden että käytetyn) ja itse valmistetun käyttöomaisuuden hankintoja ja perusparannuksia. Perusparannukset käsittävät aktivoitavat korjaus-, asennus- ja muutostyöt, jotka lisäävät käyttöomaisuuden arvoa ja joiden vaikutusaika on yli vuoden pituinen. Lisäykset ilmoitetaan hankintahintaisina, arvo sisältää hankinnan kokonaiskustannukset eli hinta asennus- yms. kustannuksineen. Toimipaikan itselleen valmistaman käyttöomaisuuden arvo lasketaan valmistuskustannusten perusteella. Saman yrityksen toisilta toimipaikoilta hankitut käyttöomaisuusosineet arvotetaan niin kuin ne olisi hankittu ulkopuolisilta. Mikäli tämä ei ole mahdollista, arvotus suoritetaan tuotantokustannusten perusteella.

Liiketoimista johtuneet käyttöomaisuuden vähennykset tilikauden aikana arvotetaan todella suoritettuna kauppahinnan tai muun vastikkeen mukaisena. Luovutushetkeksi katsotaan se ajankohta, jolloin käyttöomaisuushyödyke on poistunut toimipaikan hallinnasta.

Rakennetilaston tiedustelussa käyttöomaisuuden luokittelu vaihtelee toimialoittain. Esimerkiksi teollisuudessa luokittelu on seuraava:

- aineettomat hyödykkeet
- maa- ja vesialueet
- maa- ja vesirakennukset
- rakennukset ja rakennelmat

- koneet ja kalusto
- muut aineelliset hyödykkeet
- rakennuksista ja rakennelmista maksetut ennakkomaksut ja kesken-eräiset työt
- ennakkomaksut muista aineellisista hyödykkeistä.

Erästä 'Aineettomat hyödykkeet' kansantalouden tilinpidossa hyödynnetään vain alarää 'ATK-ohjelmistot'. ATK-ohjelmistot kirjataan osaksi tietokoneohjelmisto- ja tietokantainvestointeja (N1173).

Erä 'maa- ja vesialueet' ei ole kiinteän pääoman bruttomuodostusta. Erän 'muut aineelliset hyödykkeet' sisältö vaihtelee toimialoittain. Niitä ei pääsääntöisesti lueta investointeihin. Isommista eristä pyritään selvittämään erikseen, mitä investointeja ne käytännössä ovat. 'Ennakkomaksut muista aineellisista hyödykkeistä' ovat lähinnä ennakkomaksuja koneista ja kalustosta eikä niitä määritelmällisesti lueta kiinteän pääoman bruttomuodostukseen.

Rakennuksista maksetut ennakkomaksut sekä erä 'rakennukset ja rakennelmat' luetaan talonrakennuksiin muutoin paitsi toimialoilla 'D Energiahuolto' ja 'E Vesi- ja jätehuolto', joissa niiden katsotaan liittyvän maa- ja vesirakennuksiin. Myös joillakin muilla toimialoilla osa erästä 'rakennukset ja rakennelmat' luetaan maa- ja vesirakennuksiin. Periaatteessa erä 'rakennukset ja rakennelmat' sisältää myös asuinrakennuksia, mutta niitä ei toistaiseksi tiedon puutteen vuoksi ole eritelty. Erä 'koneet ja kalusto' katsotaan koneiksi, laitteiksi ja kuljetusvälineiksi.

Investoinnit 'koneisiin ja kalustoon' jaetaan rakennetilaston kyselyssä kolmeen osaan: 'Tietokoneet, palvelimet, tietoverkkolaitteet ja tietokoneiden oheislaitteet', 'Televiestintä-, audio-, video-, ja muut ICT-laitteet' sekä 'muut koneet ja kalustot'. Käytännössä vastaajat eivät erottele kone- ja kalustoinvestointejaan vaan investoinnit kirjataan 'muihin koneisiin ja laitteisiin'.

Lomakekyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten käyttöomaisuustiedot otetaan elinkeinoverotusrekisteristä. Käyttöomaisuustietojen lisäykset ja vähennykset saadaan jaottelulla 'kiinteistöt, rakennukset ja rakennelmat', 'koneet ja kalusto' sekä 'muu käyttöomaisuus'. Rakennukset kirjataan muutoin talonrakennuksiin, paitsi toimialoilla D ja E maa- ja vesirakennuksiin. Muu käyttöomaisuus kirjataan koneisiin.

Teollisuudessa alle 20 hengen ei-teollisten yritysten teollisille toimipaikoille ja puuttuville pienille yrityksille ei erikseen estimoida kiinteän pääoman bruttomuodostusta. Pienillä yrityksillä niitä tuskin mainittavasti onkaan, puuttuvien toimipaikkojen osalta tietojen on arveltu sisältyvän yrityksen päätoimialan investointeihin.

Tiedot yllämainittujen kiinteän pääoman bruttomuodostuksen erien laskemiseksi saadaan siis pääsääntöisesti rakennetilastosta. Jos korjauksia tehdään,

ne perustuvat yksittäisistä yrityksistä tehtäviin selvityksiin ja yritys/toimipaikkavertailuihin.

Rakennetilastojen käyttöä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa haittaavat rakennetilastojen ja kansantalouden tilinpidon erilaiset tilastoyksiköt: rakennetilastoissa yksikkönä on yritys ja tilinpidossa toimipaikka. Tämän ei kuitenkaan katsota häiritsevän vakavasti laskentaa kokonaistasolla.

5.10.2.2 Valtionhallinto S.1311

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen päälähteenä käytetään valtion liike- ja talousarviokirjanpidon mukaista keskuskirjanpitoaineistoa.

Jako toimialoihin suoritetaan talousarviokirjanpidon pääluokkien, lukujen ja momenttien avulla. Talousarvion puuttuessa toimiala ja tehtävä päätellään virastotunnuksen perusteella. Aineellisten investointien laskennassa hyödynnetään talousarviokirjanpidon kirjauksia yhdistettynä liikekirjanpidon tasetilien muutoksiin. Investointeihin lisätään vielä investointitavaroista maksettu arvonlisävero.

Muita valtionhallinnon investointien lähteitä:

- Yliopistojen tilinpäätösaineisto
- Yritysten rakennetilasto
- Tiedonkeruu Solidium Oy:ltä ja Leijona Catering Oy:ltä
- Yhtiöiden tilinpäätökset (vertailutietona rakennetilastoon)
- Kansantalouden tilinpidon T&K-laskelmat

Tavaratyyppin N111 Asuinrakennukset lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit ”Asuinrakennukset” ja ”Ennakkomaksut asuinrakennuksista”.

5.10.2.3 Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto

Paikallishallinnon kiinteän pääoman bruttomuodostus muodostetaan kuntataloustilaston tietojen avulla, josta käytetään käyttötalouden investointierittelyä (taulu 02) sekä liikelaitosten investointierittelyä (taulu 15) lähteenä. Tiedoissa on jaoteltu varojen hankinnat sekä myynnit varatyypeittäin.

Paikallishallintosektorin toiminnasta rajataan pois liikelaitosmuotoinen energia-, vesihuolto- sekä paikallisliikennetoiminta, joka luetaan yrityssektoriin.

Seuraavassa tarkastellaan kuntasektorin investointien laskemista tavaratyypeittäin päälähteestä:

Asuinrakennukset lasketaan kuntataloustilaston asuinrakennusten ostojen ja näiden myyntien erotuksena.

Muut talonrakennukset kuin asuinrakennukset lasketaan taloustilaston muiden rakennusten kuin asuinrakennusten ostojen ja näiden myyntien erotuksena.

Maa- ja vesirakennelmat ja muut rakennukset rekisteröidään taloustilaston tavaratyypin kiinteät rakenteet ja laitteet ostojen ja myyntien erotuksena.

Kuljetusvälineet saadaan kuljetusvälineiden ostojen ja myyntien erotuksena.

Muut koneet ja laitteet saadaan vähentämällä taloustilaston muiden koneiden ja laitteiden ostoista näiden myynnit.

Taloustilastosta saadaan myös tiedot tietokonelaitteiden, viestintälaitteiden sekä tietokoneohjelmistojen hankinnoista ja myynneistä.

Paikallishallinnon tutkimuksen ja kehittämisen investoinnit lasketaan keskitetyksi ja kuvataan tarkemmin kappaleessa 5.10.3.8.

Kuntien maksama arvonnäköveron jakauma tavaratyypeittäin ja toimialoittain otetaan kuntataloustilaston taulusta 02 taloustoimesta ”palautusjärjestelmän arvonnäkövero”, joka kuvaa kuntien saamia investointeja koskevia arvonnäköveropalautuksia valtiolta. Tämä maksettu ja palautettu arvonnäkövero lisätään siis investointeihin.

Sektoriin luokiteltujen yhtiöiden kohdalla kiinteän pääoman bruttomuodotuksen tiedot saadaan yritystietovaraston erittelyistä sekä yksiköiden tilinpäätöksistä.

Kuntayhteisöjen lisäksi kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston tietoja käytetään seuraavilla yrityssektorin toimialoilla: sähkö-, vesi ja jätehuolto (E, kunnalliset sähkö- ja vesilaitokset) ja liikenne (TOL4931+4939 ja TOL522 kunnalliset liikennelaitokset ja satamat).

5.10.2.4 Muut tietolähteet ja menetelmät

Maatalous

Talonrakennuksista tiedot saadaan Tilastokeskuksen talonrakennustilastosta: maa-, metsä- ja kalatalouden rakennusten uustuotanto. Peruskorjaukset joudutaan arvioimaan. Tiedot vähennyksistä saadaan maatalouden yritys- ja tulotilastosta.

Metsätalous

Metsätalouden rakennusinvestoinnit saadaan yrityssektorin ja kotitaloussektorin osalta Tilastokeskuksen rakennetilastosta.

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

T & k (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit (hankinnat miinus luovutukset) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös rahoitus- ja vakuutustoiminnan luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan. T & k -laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8.

Rahoitustoiminnassa (S.121–S.127) muut investoinnit (hankinnat miinus luovutukset) saadaan Finanssivalvonnan keräämästä Finrep -aineistosta. Vakuutustoiminnassa (S.128–S.129) muut investoinnit arvioidaan karkeasti aikaisemman aikasarjan pohjalta (rakennukset, ohjelmistot, muut hankinnat).

Kiinteistöpalvelut

Toimialoilla '68201 Asuntojen vuokraus' sekä '68202 Asuntojen hallinta' muut talonrakennusinvestoinnit sisältävät asunto-osakeyhtiöiden, asunto-osuuskuntien ja kiinteistöosakeyhtiöiden varasto- ja saunarakennusten uudisrakentamisen. Niiden veroton arvo arvioidaan Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotantotilaston avulla. Arvonlisävero lisätään samalla tavalla kuin asuinrakennusinvestointeihin.

Toimialalla '681+68209 Muiden kiinteistöjen vuokraus, kauppa ja hallinta' investointierä 'muut talonrakennukset' lasketaan ensin rakennetilastosta rakennusten ja rakennelmien lisäysten ja vähennysten erotuksena. Tämän jälkeen kaikkien toimialojen yhteenlaskettu muiden talonrakennusten investointien kysyntä ja tarjonta tasapainotetaan tällä toimialalla siten, että kaikkien toimialojen yhteenlasketut muut talonrakennusinvestoinnit vastaavat niiden tarjontaa.

Muiden talonrakennusten investointitarjonta käsittää koko talouden muut talonrakennusinvestoinnit (kaikki talonrakennukset lukuun ottamatta asuinrakennuksia ja vapaa-ajan asuntoja). Muut talonrakennusinvestoinnit muodostuvat uudisrakentamisesta, peruskorjauksesta, välityspalkkioista ja varallisuuden siirtokustannuksista. Ne lasketaan samalla tavalla kuin asuinrakennusinvestoinnit (luku 5.10.3.1.)

Valtionhallinto

Tavaratyyppin N1121 Muut talorakennukset lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit "Toimistorakennukset", "Talorakennukset" ja "Teollisuusrakennukset". Suurin osa valtionhallinnon muista talorakennusinvestoinneista tulee Senaatti-kiinteistöiltä ja yliopistokiinteistöyhtiöiltä, joiden päälähteenä on rakennetilasto.

Katso myös luku 5.10.3.1.

Sosiaaliturvarahastot

Sosiaaliturvarahastojen t & k -investoinnit lasketaan keskitetysti ja tämä laskentaprosessi kuvataan tarkemmin menetelmäkuvauksen kappaleessa 5.10.3.8.

Työeläkelaitosten rakennusinvestoinnit saadaan TELA ry:n ja Finanssivalvonnan sijoitusseuranta -aineistosta. Muut investoinnit (atk-laitteet, tietokoneohjelmistot jne.) saadaan Työeläkelaitosten vuosienkokyselyistä. Molempien aineistojen tiedot ovat käytettävissä jo kansantalouden tilinpidon ensimmäisessä vuosienkokoitietojen julkistuksessa maaliskuussa.

Muiden sosiaaliturvarahastojen (S13149) kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten saadaan investointitiedot Kelasta. Tiedot on eriteltyä hankintoihin ja vähennyksiin investointityypeittäin. Muiden sosiaaliturvarahastojen sektorin vuoden 2012 investoinnit olivat yhteensä 15 miljoonaa euroa.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Muut talonrakennukset N1121: Uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen tiedot perustuvat uudisrakentamisen aineistoon ja olemassa olevaan aikasarjaan. Korjausrakentamisen investoinnit saadaan laskemalla edellisen vuoden muista talonrakennusinvestoinneista 50 prosentin osuus. Uudisrakentamisen investoinnit saadaan kertomalla edellisen vuoden talonrakennusinvestoinneista 50 prosentin osuutta sovelletulla muutosprosentilla. Tämä muutosprosentti on aineiston alkuperäinen muutos jaettuna kymmenellä. Uudisrakentamisen aineistosta käytetään sektori- ja toimialakohtaista tietoa. Ev.-lut. -seurakuntien tilinpäätösaineistossa on tietoa uudis- ja korjausrakentamisesta.

5.10.3 Yksityiskohtaiset varaluokituksen mukaiset laskelmat

EKT2010:n mukainen 'aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset' koostuu Suomen kansantalouden tilinpidossa seuraavista alaryhmistä:

- N111 Asuinrakennukset
- N112 Muut rakennukset ja rakennelmat
 - N1121 Muut talonrakennukset
 - N1122 Maa- ja vesirakennukset
 - N1123 Maanparannukset
- N113 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet
 - N1131 Kuljetusvälineet
 - N11321 Tietokoneet ja oheislaitteet
 - N11322 Muut viestintätekniset laitteet
 - N1139 Muut koneet ja laitteet
- N114 Asejärjestelmät
- N115 Kasvatettavat biologiset varat
 - N1151 Eläinvarat
- N117 Henkiset omaisuustuotteet
 - N1171 Tutkimus ja kehittäminen
 - N1172 Mineraalien etsintä ja arviointi
 - N1173 Tietokoneohjelmistot ja tietokannat
 - N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
 - N1179 Muut henkiset omaisuustuotteet

Taulukko 105. Kiinteän pääoman bruttomuodostus tavaratyypeittäin ja toimialoit-
tain vuonna 2012, miljoonaa euroa käyvin hinnoin

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
N1	1 593	464	6 845	1 684	605	887	1 868	1 437	225	1 781
N111										
N112	854	151	400	900	363	138	387	253	64	148
N1121	516	55	382	179	80	117	379	168	64	15
N1122	82	89	18	721	283	21	8	85		133
N1123	256	7								
N113	703	214	2 139	674	214	643	1 044	1 068	138	650
N1131	295	35	109	40	43	143	276	841	24	63
N11321	14	4	105	8	4	7	39	10	5	150
N11322	7	12	180	12	7	9	43	22	10	112
N1139	387	163	1 745	614	160	484	686	195	99	325
N114										
N1151	29									
N117	7	99	4 306	110	28	106	437	116	23	983
N1171	2	9	3 476	35	25	50	101	12	1	342
N1172		87								
N1173	5	3	830	75	3	56	336	104	22	369
N1174										272
N1179										

	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	A_S
N1	418	16 844	1 308	618	3 500	2 204	1 379	583	246	44 489
N111		12 585			-35		9			12 559
N112	18	4 099	39	34	2 329	577	919	374	128	12 175
N1121	18	4 015	39	31	364	562	900	226	122	8 232
N1122		17		3	1 965	15	19	148		3 607
N1123		67							6	336
N113	60	138	299	509	426	210	364	129	91	9 713
N1131		49	35	182	102	18	38	26	9	2 328
N11321	33	4	41	65	31	24	14	6	6	570
N11322	4	1	12	25	7	7	16	17	11	514
N1139	23	84	211	237	286	161	296	80	65	6 301
N114					538					538
N1151								11		40
N117	340	22	970	75	242	1 417	87	69	27	9 464
N1171	93	3	832	5	75	1 387	15	15	7	6 485
N1172										87
N1173	247	19	138	70	166	30	72	22	20	2 587
N1174								32		304
N1179					1					1

Taulukko 106. Kiinteän pääoman bruttomuodostus varaluokittain ja sektoreittain vuonna 2012, miljoona euroa käyvin hinnoin

	S1	S11	S12	S13	S14	S15
N1	44 489	23 101	418	7 952	12 480	538
N111	12 559	1 567		-26	10 878	140
N112	12 175	6 638	18	4 361	905	253
N1121	8 232	5 204	18	2 191	589	230
N1122	3 607	1 367		2 164	63	13
N1123	336	67		6	253	10
N113	9 713	8 034	60	901	622	96
N1131	2 328	1 910		115	303	
N11321	570	466	33	57	9	5
N11322	514	470	4	19	6	15
N1139	6 301	5 188	23	710	304	76
N114	538			538		
N1151	40	15			25	
N117	9 464	6 847	340	2 178	50	49
N1171	6 485	4 401	93	1 945		46
N1172	87	87				
N1173	2 587	2 087	247	232	18	3
N1174	304	272			32	
N1179	1			1		

5.10.3.1 N111 Asuinrakennukset

Asuinrakennusinvestoinnit muodostuvat uudisrakentamisesta, peruskorjauksesta, välityspalkkioista sekä varallisuuden siirtokustannuksista. Investoinnit arvioidaan ostajanhintaan, joten ne sisältävät arvonlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen.

Asuntojen uudisrakentamisen veroton arvo saadaan Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotantotilastosta, joka sisältää uudisrakentamisen uudishintaiset arvot omistaja- ja rakennusluokittain. Uudishinnalla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tarvitaan uuden, ominaisuuksiltaan tietynlaisen rakennuksen tuottamiseen. Uudishinta kattaa rakennustekniikan (alue-, talo- ja tilarakenteet), talotekniikan (LVIS- ja tietojärjestelmät, talolaitteet), hankepalvelut (rakentamis-, rakennuttamis- ja suunnittelupalvelut) sekä liittymät verkostoihin.

Peruskorjauksen perushintainen arvo saadaan kansantalouden tilinpidon talonrakentamisen toimialan (412+431_439) tuotoslaskelmista. Peruskorjauksen arvo jaetaan omistajalajeille uudisrakentamisen rakenteen mukaan. Perushintaiseen arvoon lisätään rakennuttajan kustannukset. Rakennuttajan kustannusten osuudet on arvioitu noin 6 prosentiksi. Arvio perustuu asiantuntija-arvioon.

Verottomiin uudisrakentamisen ja peruskorjauksen arvoihin lisätään arvonlisävero omistajalajeittain seuraavasti:

Omistajaluokat 1 (yksityinen maatalousyrittäjä), 4 (kiinteistöosakeyhtiö), 5 - 6 (yritys), 7 (kunnan liikelaitos) ja 8 (valtion liikelaitos): arvonlisäverovelvollisia aloja eli verot ovat vähennyskelpoisia, joten arvonlisäveroa ei laske- ta mukaan.

Omistajaluokat 2 (muu yksityinen henkilö tai perikunta), 3 (asunto- osakeyhtiö tai asunto-osuuskunta), 9 - 14 (pankki- tai vakuutuslaitos, kunta tai kuntainliitto, valtio, sosiaaliturvarahasto, uskonnollinen yhteisö, säätiö tai yhdistys ja muu), ja puolustusvoimat eli ns. ei-arvonlisäverovelvolliset alat: lisätään arvonlisävero.

Välityspalkkiot lasketaan toimialan '6831 Kiinteistönvälitys' tuotoksesta. Asuntojen osuus välityspalkkioista saadaan kiinteistönvälittäjän liiton tie- doista (välitettyjen asuntojen lukumäärän osuus kaikista välitystehtävistä). Asuntojen välityspalkkioihin lisätään arvonlisävero. Välityspalkkiot jaetaan omistajalajeille uudisrakentamisen rakenteen mukaan.

Varallisuuden siirtokustannukset saadaan Valtiokonttorin varallisuusveroai- neistosta. Varallisuuden siirtokustannukset sisällytetään investointien tavara- tyypeille seuraavalla tavalla: 50 % asuinrakennuksiin, 40 % muihin talonra- kennuksiin ja 10 % maanparannuksiin. Jakosuhteet perustuvat asiantuntija- arvioon.

Asuinrakennusinvestointien sektorijako perustuu uudisrakentamisen, väli- tuspalkkioiden ja varallisuuden siirtokustannusten osalta uudisrakentamisen volyyymi-indeksin sektoritietoon. Peruskorjauksen osalta sektoritietona käy- tetään asuntokannan sektoritietoa.

5.10.3.2 N1121 Muut talonrakennukset

Muihin talonrakennuksiin kohdistuva kiinteän pääoman bruttomuodostus lasketaan ensin kaikille toimialoille toimialojen omista tietolähteistä. Saatu talonrakennusinvestointien summa tasapainotetaan muiden talonrakennusten tarjontatietojen kanssa jäljempänä kohdassa kiinteistöpalvelut kuvatulla ta- valla.

Investoinnit muihin talonrakennuksiin, maa- ja vesirakennuksiin sekä kulje- tusvälineisiin, koneisiin ja laitteisiin lasketaan useimmilla markkinatuotan- non toimialoilla rakennetilaston perusteella. Muutoinkin näiden kolmen in- vestointitavaratyyppin laskenta perustuu usein samoihin tietolähteisiin. Sen takia tässä kohdassa selostetaan myös kahden seuraavan kohdan (5.10.3.3 ja 5.10.3.4) investointien laskentaa.

Rakennetilaston sijasta tai lisäksi joillakin markkinatuotannon toimialoilla käytetään muita tietolähteitä, joiden käyttöä selostetaan jäljempänä. Samoin markkinattoman tuotannon toimialoilla on omia tietolähteitä.

Maatalousrakennusinvestointien suuruusluokan määrittelyssä käytetään yh- teistä kansantalouden tilinpidon rakennusinvestointi tietokantaa. Lukua on korotettu Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksen (VTT) omatoimi- rakentamista koskevan tutkimuksen perusteella.

5.10.3.3 N1122 Maa- ja vesirakennukset

Sektoreiden S11 ja S14 maa- ja vesirakennusinvestointien laskentaa on selostettu edellä kohdassa '5.10.3.2.1 Rakennetilasto'. Tässä kohdassa selostetaan laskentaa siltä osin kuin käytetään muita tietolähteitä ja menetelmiä.

Maatalous

Maa- ja vesirakennusinvestointien sekä maan perusparannusten (salaojitukset) tietolähteenä käytetään Maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston tietojia.

Metsätalous

Maa- ja vesirakennusinvestoinnit yrityssektorin ja kotitaloussektorin osalta saadaan METLAn Metsänhoito- ja metsänparannustyöt -tilastotietokannasta.

Liikenne

Osa rakennetilaston erästä 'rakennukset ja rakenteet' on maa- ja vesirakennuksia eikä talonrakennuksia. Liikenteen toimialalla maa- ja vesirakennusinvestoinnit erotellaan seuraavasti:

Maaliikenteessä eriytetään metro- ja raitiotielinjojen sekä putkijohtoverkon rakentaminen maa- ja vesirakennuksiin. Rata- ja tieverkon rakentaminen luetaan julkisen toiminnan maa- ja vesirakennusinvestoinniksi.

Liikennettä palvelevilla toimialoilla maa- ja vesirakennusinvestointeihin luetaan huoltovarmuusvarastojen, satamien ja lentokenttien rakentaminen. Investoinnit varmuusvarastoihin käsittävät lähinnä valtion rakentamat suojava-rastot, joiden rakentamiseen käytetyt varat saadaan valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistosta. Satamien osalta laskelma perustuu kuntien taloustilaston tietoihin. Lentokenttien osalta laskelmat perustuvat Finavian tilinpäätös-tietoihin. Finavia Oyj on Suomen valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, joka ylläpitää ja kehittää omistamiaan lentoasemia sekä Suomen lennonvarmistusjärjestelmää.

Informaatio ja viestintä

Televiestinnän maa- ja vesirakentaminen koostuu televerkon kiinteän ja irtaimen laitteiston hankinnoista, joista edelliset luetaan maa- ja vesirakennuksiin ja jälkimmäiset kone- ja laiteinvestointeihin. Erilaisten kirjauskäytäntöjen tähden televiestinnän maa- ja vesirakennusinvestointeja ei pystytä laskemaan alan yritysten tilinpäätöksistä. Tästä syystä toimialan '61 Televiestintä' maa- ja vesirakentamisen investoinnit perustuvat asiantuntija-arvioon.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Maa- ja vesirakennukset N1122 kohdistuvat tienpidon toimialalle (TOL 846). Tieto perustuu valtionapuun yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen.

Valtionhallinto

Tavaratyyppin N1122 Maa- ja vesirakennukset lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit ”Rakennelmat”, ”Tierakenteet” ja ”Rautatierakenteet”.

Katso myös luku 5.10.3.1.

5.10.3.4 N1123 Maanparannukset

Yritykset

Sektorin ’S11 Yritykset’ toimialalla ’089 Turpeen nosto ym.’ arvio maanparannuksista perustuu toimialalla toimivien yritysten tuloslaskelmaan. Toimialan 089 maanparannusinvestointien arvo vuonna 2012 oli 7 miljoonaa euroa.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Sektorin maanparannusinvestoinneista N1123 osa tulee metsänhoidon toimialalta, jonka investoinnit tuotetaan metsätalouden laskennasta. Toinen osa maanparannuksista tehdään uskonnollisten yhteisöjen toimialalla (TOL 9491), jonka tiedot perustuvat ev.-lut. -seurakuntien tilinpäätösaineistoon.

5.10.3.5 N113 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet

Sektoreiden ’S11 Yritykset’ ja ’S14 Kotitaloudet’ kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointien laskentaa on selostettu edellä kohdassa ’5.10.3.2.1 Rakennetilasto’. Tässä kohdassa selostetaan laskentaa siltä osin kuin käytetään muita tietolähteitä ja menetelmiä.

Rakennetilasto ja muut keskeiset tietolähteet eivät sisällä rahoitusleasinginvestointeja, jotka on lisättävä eri toimialojen kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointeihin. Joissakin tapauksissa rahoitusleasingin kohde on voinut olla talonrakennus tai maa- ja vesirakennus. Rahoitusleasinginvestoinnit lasketaan rahoitusleasinghankintojen ja -myyntien erotuksena. Rahoitusleasinginvestoinnit kohdistetaan rahoitusleasingiä käyttäville toimialoille. Rahoitusleasinginvestointien lähteenä käytetään Tilastokeskuksen vuosittaista Rahoitusleasingtilastoa.

Rakennetilasto ja muut keskeiset tietolähteet eivät sisällä myöskään koneinvestointien alaeriä. Kansantalouden tilinpidossa koneinvestoinnit jaetaan neljään alaeriin: ’N1131 Kuljetusvälineet’, ’N11321 Tietokoneet ja oheislaitteet’, ’N11322 Muut viestintätekniiset laitteet’ sekä ’N1139 Muut koneet ja laitteet’.

Erän 'N1131 Kuljetusvälineet' arvioinnissa käytetään apuna ajoneuvorekisterin ja Tullin ulkomaankaupan tietoja. Muutoin koneinvestointien jako alareihin jää paljolti asiantuntija-arvion varaan.

Maatalous

Kuljetusvälineiden ja muiden koneiden ja laitteiden investoinneissa tietolähde on Maa- ja metsätalousyritysten taloustilasto. Jako kuljetusvälineisiin ja laitteisiin suoritetaan traktoreiden ensirekisteritietojen perusteella. Tietokoneiden ja muiden oheislaitteiden investointitiedot ovat arvionvaraisia.

Metsätalous

Metsätalouden investoinnit koneisiin, laitteisiin ja saadaan yrityssektorin ja kotitaloussektorin osalta Tilastokeskuksen rakennetilastosta.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

S15-sektorin investoinneista koneisiin, laitteisiin ja kuljetusvälineisiin on saatavilla hatarasti kattavaa tietoa. Yhdistysten ja säätiöiden 6C-elinkeinoverolomakkeella antamista tiedoista on saatavilla aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden tasearvo ja niistä tehdyt poistot. Vuosittaiset investointitasot ovat tasaiset, sillä 6C-lomakkeen investointitiedot katsotaan suuntaa antaviksi ja muutosprosentteja ei käytetä sellaisenaan. Ev.-lut. seurakuntien tilinpäätösaineistossa on tietoa muista investoinneista (koneet, kalusto, kuljetusvälineet, atk-laitteistot ja ohjelmistot).

Valtionhallinto

Tavaratyyppin N113 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit "Autot ja muut kuljetusvälineet", "Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet", "Muut koneet ja laitteet".

Katso myös luku 5.10.3.1.

5.10.3.6 N114 Asejärjestelmät

Valtionhallinto

Lähteenä käytetään valtion keskuskirjanpidon tilin "4560 Maanpuolustuskalusto" kertymää, josta Puolustusvoimien toimittaman alajaottelun perusteella rajataan pois välituotekäyttöön luokiteltavat erät.

5.10.3.7 N1151 Kasvatettavat biologiset varat

Investointeja kasvatettaviin varoihin esiintyy Suomessa kahdella markkina-tuotannon toimialalla: maataloudessa (01) ja virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnassa (92).

Maataloudessa investoinnit eläimiin lasketaan käyttäen epäsuoraa laadintamenetelmää, joka on kuvattu 'Maa- ja metsätalouden taloustilit' - käsikirjassa, Manual on Economic Accounts for Agriculture and Forestry (Rev. 1.1.). Manuaalin mukaan kaikki tuodut eläimet lukuun ottamatta hevosia on käsitelty pääomaeläiminä. Maataloudessa pääomaeläimiksi lasketaan vain naudoista lypsy- ja emolehmät ja yli kaksi vuotiaat sonnit. Vastavasti sikataloudessa emakot ja karjut luetaan pääomaeläimiksi. Muilta osin kotiläimet ovat ns. varastoeläimiä. Pääomaeläinten bruttopääoman muodostus lasketaan siten, että pääomaeläinten muutoksen arvoon lisätään ns. 'Culling discount', eli pääomaeläinten tuotantoarvon ja teurasarvon välinen erotus.

Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan toimialalla investoinnit kasvatettaviin varoihin ovat ravihevosia. Hevosinvestoinnit lasketaan hevosten määrän vuosimuutoksen ja keskimääräisen hinnan tulona, johon lisätään teurastettujen hevosten markkina- ja teurashintojen välinen arvo.

Suomessa ei ole käsitelty viini- ja hedelmätarhoja eikä toistuvasti satoja tuottavia istutuksia investointeina niiden vähäisyyden vuoksi.

Toimiala '93 Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut'

Toimialalle '93 Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut' kirjataan yrityssektorin investoinnit ravi- ja ratsastushevosiin. Pienehköt investoinnit ovat arvionvaraisia.

5.10.3.8 N1171 Tutkimus ja kehittäminen

Tutkimus- ja kehittämismenojen pääomittaminen

ESA 2010:n mukaan tutkimus- ja kehittämismenot (T&K) kirjataan investointeina, ei välituotekäyttönä. Laskentatekninen muutos koskee pääasiassa yrityssektoria (S11) ja julkista sektoria (S13) sekä vähäisessä määrin rahoituslaitossektoria (S12) ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sektoria (S15).

Yrityssektorin (S11 ja S12) laskennassa sovellettavassa menetelmässä aikaisemmista kansantalouden tilinpidon aikasarjoista poistetaan toimiala- ja sektorikohtaisesti välituotekäytöstä T&K investointeihin se osa, jonka katsotaan kuuluvan tilinpidon investointikäsitteen piiriin. Lisäksi omaan loppukäyttöön tuotettu T&K kirjataan toimiala- ja sektorikohtaisesti taloustoimeen "P12 Tuotos omaan loppukäyttöön". Välituotekäyttöön jätetään sellaiset ulkopuolelta ostetut T&K-panokset, joita on käytetty välituotteena oman tutkimus- ja kehittämisinvestoinnin tuottamisessa sekä sellaiset T&K-palvelut, joiden ei katsota täyttävän investointikäsitteen kriteeriä (esim. monikansallisten yritysten konsernin sisäiset T&K-palvelut). Yrityssektorin T&K-investoinnit saadaan lisäämällä omaan loppukäyttöön tuotettuun T&K:hon yrityssektorille (S11) ja julkiselle sektorille (S13) tuotettu markkinatuotos (P11).

Julkisen sektorin (S13) T&K-investointien laskenta on samankaltainen kuin yksityissektorin. Julkisen sektorin ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sektorin (S15) T&K-investoinnit koostuvat omaan loppukäyttöön tuotetusta T&K:sta (P12) ja vähäisessä määrin markkinatuotoksesta (P11). Julkisen sektorin ja markkinattomien tuottajien T&K-toiminnan arvo määritellään tuotantokustannusten perusteella. Markkinattomien tuottajien T&K-investointeihin ei laskelmassa sisälly välituotekäyttöä eikä vientiä/tuontia.

Pääasiallisina lähdeaineistoina käytetään tutkimus- ja kehittämistoiminnan tilastoa (T&K-menotilasto) Tilaston laadinnassa noudatetaan OECD:n ja EU:n suosituksia. Tiede- ja teknologiatilastojen (ml. tutkimus- ja kehittämis-toimintatilastot) tuotannossa sovelletaan tilastolakia (280/2004). Lisäksi EU:n tiede- ja teknologiatilastoja koskeva Komission asetus (EY) N:o 753/2004 edellyttää tietojen keruuta ja ohjaa tilastojen laadintaa. T&K-palveluiden tuonti- ja vientitiedot (mm. välityskauppa) saadaan palveluiden ulkomaankaupan tilastosta.

Pääasiallisina lähdeaineistoina käytetään tutkimus- ja kehittämistoiminnan tilastoa (T&K-menotilasto). Tilaston laadinnassa noudatetaan OECD:n ja EU:n suosituksia. Tiede- ja teknologiatilastojen (ml. tutkimus- ja kehittämis-toimintatilastot) tuotannossa sovelletaan tilastolakia (280/2004). Lisäksi EU:n tiede- ja teknologiatilastoja koskeva Komission asetus (EY) N:o 753/2004 edellyttää tietojen keruuta ja ohjaa tilastojen laadintaa. T&K-palveluiden tuonti- ja vientitiedot (mm. välityskauppa) saadaan palveluiden ulkomaankaupan tilastosta. Lisäksi laskennassa käytetään kansantalouden tilinpidon, yritysten rakennetilaston ja palkkarakennetilaston aineistoja.

T&K-menotilaston (BERD) tutkimus- ja kehittämismenot on korotettu liikevaihtokertoimella koko talouden tasolle. Vuodelta 1996 puuttuvat tiedot on intrapoloitu vuosien 1995–1997 tietojen perusteella. Vastaava korotus ja intrapolointi on tehty T&K-menotilaston investoinneille (koneet, laitteet, rakennukset ja muut käyttöomaisuuden hankintamenot). T&K-menotilaston vuotuiset investoinnit on korvattu kiinteän pääoman kulumisella, ts. laskelmassa investoinnit vähennetään ja kuluminen lisätään.

Yrityssektorin tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuotos ja investoinnit lasketaan seuraavasti:

$$(1) \text{ T\&K TUOTOS} = \text{T\&K MENOT (BERD)} - \text{PÄÄOMAMENOT} + \text{KIINTEÄN PÄÄOMAN KULUMI-} \\ \text{NEN} + \text{TOIMINTAYLIJÄÄMÄ} - \text{MUUT TUOTANTOTUKIPALKKIOT} - \text{OHEJLMISTOJEN KE-} \\ \text{HITTÄMISMENOT} + \text{VÄLITUOTEKÄYTTÖ} + \text{MARKKINATUOTOS (S11)}$$

$$(2) \text{ T\&K INVESTOINNIT} = \text{T\&K TUOTOS} + \text{T\&K HANKINTA (S13)} - \text{VÄLITUOTEKÄYTTÖ} + \\ \text{TUONTI} - \text{VIENTI}$$

Julkisen sektorin (ja voittoa tavoittelemattoman sektorin) tutkimus -ja kehittämistoiminnan tuotos ja investoinnit lasketaan seuraavasti:

$$(3) \text{ T\&K TUOTOS} = \text{T\&K MENOT (BERD)} - \text{PÄÄOMAMENOT} + \text{KIINTEÄN PÄÄOMAN KULUMI-} \\ \text{NEN} - \text{OHJELMISTOJEN KEHITTÄMISMENOT} + \text{MARKKINATUOTOS (S11)}$$

$$(4) \text{ T\&K TUOTOS} = \text{T\&K INVESTOINNIT}$$

Kiinteän pääoman kulumista varten on ensin arvioitu T&K:n tuotannossa käytettävän pääoman kanta vuonna 1994. Laskelmissa hyödynnetään kansantalouden tilinpidon kiinteän pääoman nettokannan suhdetta investointeihin toimialoittain seuraavasti:

$$(5) \text{ KANTA} = \text{N}/(\text{I} * \text{HMENO}) - \text{HMENO}$$

N on toimialan nettokannan arvo vuonna 1995, I on investoinnit toimialalla vuonna 1995 ja HMENO on toimialan hankintamenot T&K-menotilastosta.

Seuraavaksi on laskettu kulumisaste (D) vuodelle 1995:

$$(6) \text{ D} = \text{K}/\text{N}$$

missä K on kiinteän pääoman kuluminen.

Kuluminen (KUL) vuodelle 1995 saadaan lisäämällä edellisen vuoden nettokantaan (NKA) investoinnit ja kertomalla tämä kulumisasteella:

$$(7) \text{ KUL}_t = \text{D} * (\text{NKAt-1} + \text{HMENOt})$$

Nettokantaa kerrytetään lisäämällä edellisen vuoden nettokantaan investoinnit ja vähentämällä kuluminen:

$$(8) \text{ KANTAt} = (\text{NKAt-1} + \text{HMNEO}) - \text{KUL}$$

Tavaratyypin 'T&K-varat' kulumisiät arvioidaan toimialoittain ja sektoreittain perustuen kansainvälisiin suosituksiin sekä patenttien keskimääräisiin voimassaoloaikoihin. Tavaratyypin kulumisikä on keskimäärin noin 10 vuotta. Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan keskitetysti pääomakantamallilla. Aikasarjat lasketaan aidosti vuodesta 1995 eteenpäin. Aikavälille 1975 - 1994 käytetään T&K-menotilaston perusteella laskettua indeksiä. Koska vuonna 1975 alkavat kulumisaikasarjat edellyttävät alkupääomakantaa vuodelle 1974, tämä estimoidaan OECD:n ohjeistamalla mallilla perustuen vuoden 1975 investointitasoon ja kulumisikiin.

Julkisen sektorin ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen T&K-tuotannon kiinteään pääoman kuluminen lasketaan vastaavalla tavalla kuin yrityssektorilla.

T&K-menojen laskennassa sovellettava menetelmä on menoperusteinen. Myös kaupallisten tutkimuslaboratorioiden T&K-toiminnan arvo on laskettu henkilöstön palkkausmenojen ja muiden hankintamenojen (mm. aineet ja tarvikkeet, muualta ostetut palvelut) perusteella. T&K-laskennassa näihin menoihin lisätään toimialan toimintaylijäämä.

Ohjelmistopäällekkäisyyden poistamisessa käytetään palkkarakennetilaston tietoja ohjelmistokehittäjien palkkamenojen suhteesta muiden tutkijoiden palkkamenoihin. Vuoden 1996 puuttuvat tiedot on lineaarisesti intrapoloitu vuosien 1995 ja 1997 tietojen perusteella. Palkkarakennetilastosta saadaan tarvittavat tiedot vuodesta 2003 lähtien. Aiempien vuosien puuttuvat toimialoittaiset tiedot ohjelmistojen kehittäjistä on imputoitu olettamalla, että ohjelmistojen kehittäjien palkkamenot suhteessa toimialan työllisiin noudattaa samaa kehitystä kuin muiden tutkijoiden palkkamenot suhteessa koko toimialan työllisiin.

Välituotekäytöksi määritellään sellaiset ulkopuolelta ostetut T&K-panokset, joita on käytetty välituotteena oman tutkimus- ja kehittämisinvestoinnin tuottamisessa sekä sellaiset T&K-palvelut, joiden ei katsota täyttävän investointikäsitteen kriteeriä (esim. monikansallisten yritysten konsernin sisäiset T&K-palvelut). Välituotekäyttö lasketaan toimialan 72 (tutkimus- ja kehittäminen) ostamien T&K-palveluiden perusteella. T&K:n vienti- ja tuontitiedot perustuvat ulkomaankauppatilaston tutkimus- ja kehittämispalvelujen toimialoittaisiin tietoihin.

Toimintaylijäämä (pääoman tuotto) saadaan kertomalla toimialoittaiset T&K-menot tuotantotileiltä toimintaylijäämän ja tuotoksen suhteena laske- tuilla kertoimilla. Kertoimien laskennassa on käytetty viiden vuoden liuku- vaa keskiarvoa satunnaisvaihtelun vähentämiseksi. Muut tuotantotukipalkki- ot lasketaan T&K-menotilaston ulkopuolisen rahoituksen (avustukset, tilaus- tutkimukset) erien painotettuna summana.

Taulukko 107. T&K-investointien laskentaerät ja arvo vuonna 2012 (milj. €)

	T&K-menot (BERD)	Pääoma- menot	Kiinteän kuluminen	pääoman Toiminta- ylijäämä	Tuotantotuki- palkkiot	Ohjelmistojen kehittämismenot	Välituote- käyttö	Markkina- tuotos (S11)	T&K TUOTOS	T&K hankinta	Välituote- käyttö	Tuonti	Vienti	T&K INVESTOINNIT
Yrityssektori (S11, S12)	3952	196	204	312	168	291	14	448	4611	144	14	211	440	4512
Julkinen sektori (S13, S1)	662	28	28			11		144	795					795

5.10.3.9 N1172 Mineraalien etsintä ja arviointi

Mineraalien etsintä ja arviointi -investointien laskennassa sektorilla 'S11 yri- tykset' toimialalla 072 värimetallien louhinta käytetään Turvallisuus- ja ke-

mikaalivirastolta (Tukes) saatuja tietoja malminetsinnän kustannuksista. Tukesin tiedot perustuvat sen omiin kyselyihin vuodesta 2011 alkaen ja sitä aikaisempina vuosina työ- ja elinkeinoministeriön (TEM, aiemmin kauppa- ja teollisuusministeriö, KTM) tietoihin. Aikasarja on saatavilla vuodesta 1995 alkaen. Vuodesta 1994 taaksepäin on käytetty kansantalouden tilinpidon aiemmin erillisselvityksen perusteella arvioimia tietoja.

Tukesilla on tietoa mineraalien etsinnän lukujen kattavuudesta varmuudella vain oman toimintansa ajalta. Viime vuosina kyselyyn ovat vastanneet kaikki yritykset, joilla on malminetsintälupia (valtauksia) ollut voimassa. Lähtökohta on aikaisempinakin vuosina ollut, että yhtiöt ovat raportoineet kaivosviranomaiselle vuotuiset investoinnit malminetsintään. Mineraalien etsintä sisältää yhtiöiden maksamat palkat, ostopalvelut ym. kustannukset kyseiseen toimintaan. Vuonna 2012 investoinnit mineraalien etsintään olivat 87 miljoonaa euroa.

5.10.3.10 N1173 Tietokone-ohjelmistot ja tietokannat

Yritykset

Sektorin 'S11 Yritykset' investoinnit tietokone-ohjelmistoihin ja tietokantoihin lasketaan kahdessa osassa.

Valtaosa investoinneista saadaan rakennetilaston tiedoista. Investointeihin sisällytetään käyttöomaisuuden lisäyksiin kirjattu aineettomien hyödykkeiden erä 'ATK-ohjelmistot' sekä 30 prosenttia erästä 'atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikustannukset'. 70 prosenttia erästä 'atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikustannukset' kirjataan yritysten välituotekäyttöön. Investointeihin suuntautuvan 30 prosentin osuuden oletetaan kattavan investoinnit sekä ohjelmistoihin että tietokantoihin. Suunnittelu- ja ohjelmointikustannusten jako investointeihin ja välituotekäyttöön perustuu asiantuntija-arvioon.

Yrityssektorin tietokoneohjelmisto ja tietokantainvestointien toinen osa lasketaan palkkarakennetilaston palkkakustannusten avulla. Palkkarakennetilastossa on selvitetty ohjelmoijien, atk-suunnittelijoiden ja muiden tietotekniikan asiantuntijoiden lukumäärät ja heille maksetut palkansaajakorjaukset kullakin toimialalla. Toimialalla '62 Tietojenkäsittelypalvelut' tietotekniikan asiantuntijoiden palkansaajakorjauksista investoinneiksi hyväksytään 10 prosenttia, toimialoilla '26 Elektroniikkateollisuus' ja '46 Tukkukauppa' 25 prosenttia. Muilla toimialoilla tietotekniikan asiantuntijoiden palkansaajakorjauksista investoinneiksi hyväksytään 50 prosenttia. Investoinneiksi hyväksyttävät osuudet perustuvat asiantuntija-arvioon.

Ohjelmistoinvestointien sisältämät ohjelmoijien palkat on poistettu tutkimus- ja kehitysinvestoinneista.

Palkansaajakorvauksista koostuviin ohjelmistoinvestointeihin on lisätty 8 prosentin mark-up -lisä. Mark up -lisän suuruus on laskettu toimialan '62_63 Tietojenkäsittelypalvelut' toimintaylijäämän ja tuotoksen pitkän aikavälin osuudesta.

Valtionhallinto

Tavaratyyppin N1173 Tietokone-ohjelmistot ja tietokannat lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit ”Ostetut atk-ohjelmistot” ja ”Itse valmistetut ja teetetyt atk-ohjelmat”.

Katso myös luku 5.10.3.1.

5.10.3.11 N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset

Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksiksi luetaan elokuvat, tietynlaiset TV- ja radio-ohjelmat, kirjallisuusteokset sekä musiikkiteokset. Alkuperäisteoksiin luettavien teoksien on täytettävä neljä vaatimusta:

- 1) Teosta suojaa tekijänoikeus
- 2) Teos on tehty ensisijaisesti taiteelliseksi tuotteeksi ja se on lopullinen versio (lopputuote)
- 3) Teoksen täytyy täyttää pääoman kriteerit eli teoksen on tarkoitus olla tuotantokäytössä yli yhden vuoden ajan
- 4) Teosta ei ole sisällytetty muuhun pääomanmuodostukseen kansantalouden tilinpidossa. Tietokoneohjelmistot ja arvoesineet ovat omia laskentakohteitaan tilinpidossa, joten niitä ei lueta alkuperäisteoksiin.

Viihteen ja muiden taiteenalojen alkuperäisteoksien määritelmässä olennaisena on tekijänoikeussuoja, joka oikeuttaa alkuperäisteoksen taloudelliseen hyödyntämiseen.

Tilinpidossa alkuperäisteosten investoinnit ovat vähäisiä suhteessa koko investointeihin. Alkuperäisinvestointien eliniäksi on arvioitu 10 vuotta. Pääomakantalaskelmassa käytetään geometrista mallia kulumisen laskemisessa, jolloin kuluminen on suurempaan varhaisina vuosina. Alkuperäisteosten laskentamenetelmä on karkea ja parhaillaan menetelmää kehitetään tilastovuodesta 2013 eteenpäin. Vuosi 2012 on laskettu vanhalla menetelmällä, josta seuraavassa.

Elokuvat

Elokuvien alkuperäisteoksiin sisällytetään kaikki elokuvat ja lyhytelokuvat, jotka täyttävät edellä luettelut kriteerit. Alkuperäisteokseksi luetaan ainoastaan lopullinen, editoitu versio. Elokuvan tuotantoyhtiö määrittää minkä maan tilinpitoon kyseinen alkuperäisteos luetaan.

Suomessa Elokuvasäätiö listaa Suomessa vuosittain tuotetut elokuvat, joita säätiö on tukenut sekä niiden budjetit. Budjetteihin sisältyy myös markkinointikustannuksia, joten elokuvan tuotantokustannukset on estimoitu budjetteja alhaisemmiksi. Elokuvien alkuperäisestimaatti lisätään toimialan 59_60 (Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmien tuotanto) investoinniksi, vastaava luku vähennetään toimialan välituotekäytöstä.

Radio- ja televisio-ohjelmat

Radio- ja televisio-ohjelmat voidaan jakaa kahteen ryhmään, niin sanottuihin varasto-ohjelmiin ja virtaaviin ohjelmiin (eng. stock and flow programmes). Varasto-ohjelmiin kuuluvat draamat, dokumentit sekä musiikki-, taide- sekä opetusohjelmat. Virtaaviin ohjelmiin kuuluvat taas erilaiset ajankohtaisohjelmat kuten uutiset. Varasto-ohjelmien elinikä on yleensä pidempi, sillä niitä voidaan esittää useamman kerran ja eri maassa. Näin ollen vain varasto-ohjelmat katsotaan täyttävän alkuperäisteosten elinikä- kriteerin. Eritystapauksen muodostavat virtaavien ohjelmien formaatit, jotka luetaan alkuperäisteoksiin kuuluviksi. Formaateja voidaan käyttää uudestaan ja ne ovat myytävissä eteenpäin.

Radio- ja televisioyhtiöt tekevät vähenevässä määrin itse ohjelmia. Tilinpidossa tuotos omaan loppukäyttöön toimialalla 59_60 on karkea arvio perustuen suurimpien yhtiöiden ilmoituksiin oman tuotannon osuudesta ohjelmistossa. Vastaava erä lisätään myös investointeihin.

Ulkopuolisilta ostetut ohjelmat kirjataan kirjanpidossa kuluksi. Mikäli hankintameno käsittää enemmän kuin yhden esityskerran, yhtiöt kirjaavat kuluksi noin 40 - 100 prosenttia hankintamenosta. Arvio siitä, mikä osuus televisio-ohjelmien hankintamenoista luetaan varasto-ohjelmiin, perustuu Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisemaan raporttiin 'Suomalainen televisiotarjonta', jossa tarkastellaan tv-kanavien ohjelmatuotantoa tyypeittäin. Arvion mukainen erä siirretään toimialan 59_60 välituotekäytöstä toimialan investoinniksi.

Kirjojen alkuperäisteokset

Kaikki kirjat täyttävät alkuperäisteoksen vaatimukset aiheesta, tyylistä ja julkaisuasusta riippumatta.

Kirjojen alkuperäisteosten laskenta lähtee tekijänoikeustuloista, joiden arvo saadaan verottajalta. Henkilöveroaineisto sisältää tekijänoikeuskorvaukset sekä ansiotulona että pääomatulona. Ansiotuloksi tulo kirjataan silloin kun se perustuu verovelvollisen omaan toimintaan. Jos tekijänoikeudet on saatu perintönä tai testamentilla, tulo on pääomatuloa. Verottajan tekijänoikeuskorvauksiin sisältyy kaikenlaisista aineettomista oikeuksista saatuja tuloja. Tulojen jaottelussa käytetään apuna tekijänoikeuskorvauksia keräävien ja jakavien järjestöjen tietoja. Suomessa kirjallisuuden tekijänoikeuskorvauksia kerääviä järjestöjä ovat Sanasto ja Kopiosto.

Kirjailijoiden saamat tekijänoikeuskorvaukset luetaan kotitaloussektorin toimialan 90_91 (Kulttuuritoiminta) tuotokseen. Katsotaan, että korvauksia ovat maksaneet kotimaiset kustannuslaitokset. Tällöin toimialan 58 (Kustannustoiminta) välituotekäytöstä poistetaan maksetut korvaukset ja siirretään ne toimialan alkuperäisteosten investoinneiksi.

Musiikin alkuperäisteokset

Kaikki alkuperäisteosten vaatimukset täyttävät musiikkilajit katsotaan alkuperäisteoksiksi. Myös musiikkivideot ovat alkuperäisteoksia. Mainoslaulut

ja -sävelet yms. eivät täytä elinikänsä puolesta alkuperäisteosten vaatimuksia.

Suomessa musiikin tekijänoikeuskorvauksia keräävät Teosto ja Gramex. Gramex kerää korvauksia äänilevyistä ja äänitteiden käytöstä. Teosto kerää näiden lisäksi korvauksia elävän musiikin käytöstä. Verottajan henkilöveroa-aineistosta arvioidaan korvaukset yksityishenkilöille kuten kirjojen kohdalla. Kirjailijoita useammin musiikintekijät ovat yrityksiä, jolloin niiden liikevaihto sisältää musiikista saadut tuotot.

Yksityishenkilöille maksetut korvaukset lisätään kotitaloussektorin toimialan 59_60 tuotokseen. Siitä kotimaasta kerättyjen korvausten osuus katsotaan toimialan 59_60 yritysten maksamiksi. Tämän johdosta yrityssektorin toimialan 59_60 välituotekäytöstä siirretään vastaava erä toimialan investointeihin. Loput tuotoksen lisäyksestä katsotaan kuuluvan kotitaloussektorin toimialan 59_60 investointeihin.

5.10.3.12 N1179 Muut henkiset omaisuustuotteet

Valtionhallinnon N1179 lähteenä ovat valtion kirjanpitoaineiston tilit ”Perustamis- ja järjestelymenot” sekä ”Muut pitkävaikutteiset menot”.

5.11 Varastojen muutos

5.11.1 Yleistä

Varastojen muutos luokitellaan kansantalouden tilinpidossa varastotyypeittäin. EKT2010 mukaisia varastotyypejä ovat aineet ja tarvikkeet (AN.121), keskeneräiset työt (AN.122), valmisteet (AN.123), puolustustarvikevarastot (AN.124) ja kauppatavarat (AN.125). Suomen tilinpidossa sellaiset puolustustarvikkeet, joita ei luokitella investoinneiksi, kirjataan toimitushetkellä valtionhallinnon välituotekäytöksi. Tämän takia puolustustarvikevarastojen muutokseen ei kirjata mitään erää.

Aineet ja tarvikkeet jaetaan polttoaineisiin (AN.1211) sekä muihin aineisiin ja tarvikkeisiin (AN.1219). Polttoainevarastoja on yrityssektorin energiatoimialalla TOL35 ja valtiosektorin julkisen hallinnon toimialalla TOL84. Keskeneräiset työt jaetaan keskenkasvuisiin kasvatettaviin biologisiin varoihin (AN.1221) ja muihin keskeneräisiin töihin (AN.1229). Keskenkasvuisia kasvatettavia varoja on kirjattu vain maataloudessa. Metsien kasvu kirjataan varastojen muutokseksi. Muihin keskeneräisiin töihin ei kirjata keskeneräisiä rakennuksia vaan ne kirjataan investoinneiksi sitä mukaan kun ne edistyvät.

Valmisteet ja keskeneräiset työt arvotetaan perushintoihin, aineet ja tarvikkeet sekä kauppatavarat ostajanhintaan. Suomessa käytetään tilinpitajakson keskihintoja (vuoden alun ja lopun keskiarvoa) varastokantojen ja varastojen muutosten laskemiseen pl. keskeneräiset työt.

5.11.2 Maatalous

Kotieläinten osalta eläinkanta jaotellaan pääoma- ja varastaeläimiin. Kotieläinten lukumäärätiedot saadaan Lukesta. Luvut perustuvat joulukuussa suoritettavaan otantatiedusteluun, joskin nautaeläinten osalta tiedot saadaan suoraan nautaeläinrekisteristä. Varastaeläinten hinnat perustuvat pääosin teurashintoihin, kun taas pääomaeläinten osalta varastomuutos arvotetaan kalenterivuoden keskihinnoin. Pääomaeläinten hinnat saadaan osuuskunta Faban jalostuseläinten myyntihinnoista.

Kasvinviljelytuotteiden osalta tilastovuoden t alkuvarastoksi arvioidaan edellisen satokauden viljan kaupan tulo vuoden t heinäkuun loppuun mennessä ja vastaavasti loppuvarasto arvioidaan olevan kalenterivuonna t korjattu sato, joka tulee kaupan vuoden t+1 heinäkuun loppuun mennessä. Varastojen muutos on loppuvaraston ja alkuvaraston välinen erotus. Laskelmis- sa oletetaan, että maatilojen varastot ovat tyhjästä satovuoden eli heinäkuun lopussa. Lisäksi varastoinnin oletetaan kohdistuvan vain toimialan ulkopuolisiin viljan toimituksiin.

5.11.3 Metsätalous

Suomen metsätaloudessa vuosittaiset hakkuut ovat noin 2-3 % puuvarannosta. Koko puuvarantoa koskevia metsien inventointeja tehdään jatkuvalla inventoinnilla. Pohjoisten metsien kasvu vie kauan aikaa, esimerkiksi männyn kasvu hakkuukypsäksi vie keskimäärin 90 vuotta. Hakkuiden määristä ja hinnoista saadaan luotettavat tiedot kuukausittain.

Suomen kansantalouden tilinpidossa siirryttiin vuonna 2006 noudattamaan EKT95:n (nyt EKT 2010) mukaista käytäntöä metsätalouden tilien laadinnassa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että metsätalouden tuotokseen lasketaan hakatun puumäärän arvon sekä metsänhoitoon liittyvien toimintojen arvon lisäksi myös varaston muutoksen arvo kasvavan puun osalta. Varaston muutoksen arvo lasketaan Metsäntutkimuslaitoksen tuottaman aineiston perusteella vuosittaisen puutavaralajittaisen puustonmuutoksen ja vastaavien keskimääräisten kantohintojen tulojen summana. Puustonmuutos on laskettu puutavaralajeittain vuosittaisen kasvun ja hakkuiden erotuksena.

5.11.4 Rakentaminen

Rakentamisessa varastojen muutoksia kirjataan talonrakentamiseen sekä maa- ja vesirakentamiseen. Toimialojen keskeneräinen tuotanto kuvautuu tuotantoluvuissa. Tämän johdosta varastojen muutokseen kirjataan vain muutokset 'muissa aineissa ja tarvikkeissa'. Tiedot varastojen muutoksista saadaan rakennetilastojen tasetiedoista. Varastot tilikauden alussa ja lopussa keskihintaistetaan talonrakentamisessa Talonrakentamisen tarvikkepanosindeksillä. Maa- ja vesirakentamisessa keskihintaistamiseen sekä Talonrakentamisessa että Maa- ja vesirakentamisessa Teollisuuden tuottajahintaindeksillä.

5.11.5 Muut yritys- ja kotitaloussektorin toimialat

Yritys- ja kotitaloussektorin toimialojen varastotietojen lähdeaineisto on rakennetilasto. Toimialojen varastojen muutos lasketaan toimipaikkojen varastokantojen kautta eli varastojen alku- ja loppuarvojen erotuksena. Sekä alku- ja loppuarvot poimitaan rakennetilastosta. Varaston loppuarvo on tilastovuoden vaihto-omaisuuden tasearvo. Alkuarvoksi kopioidaan edellisen vuoden loppuarvo paitsi jos toimipaikka on toimipaikkakyselyssä (T5), jossa tiedustellaan varastojen tilikauden alku- ja loppuarvot. Rakennetilastosta saadaan tilinpitoon laskettava vaihto-omaisuuden arvo vaihto-omaisuuslajeittain; aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet ja tavarat (kauppatavarat).

Varastokantojen lähdeaineistoajon yhteydessä tarkistetaan, että kantatiedot ovat positiivisia ja mahdolliset negatiiviset, näin ollen virheelliset kantatiedot nollataan. Nollattavat erät ovat pääosin hyvin pieniä. Jos alkuvaraston tietoa ei ole edelliseltä vuodelta saatavilla, niin alkuarvo estimoidaan tuloslaskelman varastomuutosten (valmiste- ja ostovarastot) sekä varaston loppuarvon avulla. Tilastovuoden varastojen alkuarvon pitäisi täsmätä edellisen vuoden varastojen loppuarvon kanssa. Käytännössä näin ei aina ole. Yritysjärjestelyjen seurauksena varastoja on voinut siirtyä toimialalta toiselle. Lisäksi varastoja on saatettu kirjata eri varaan tai eri toimipaikalle kuin edellisenä vuotena. Periaatteessa varastojen muutos varastokantojen kautta laskettuna pitäisi olla yhtä suuri kuin mitä yritys on ilmoittanut varastojen muutokset tuloslaskelmassa (valmiste- ja ostovarastot). Erojen löytämiseksi ajetaan tarkistusajo ja suurimmat erot pyritään korjaamaan manuaalisesti. Tapauksesta riippuen korjataan joko varastokantojen alku- tai loppuarvoa.

Tilinpidoissa varastot pl. keskeneräiset työt arvotetaan vuoden keskihintaan. Valmisteverastojen vuoden alku- ja loppuarvot muutetaan keskihintaisiksi toimialoittaisen teollisuuden tuottajahintaindeksin avulla. Kauppatavaroiden alku- ja loppuarvojen keskihintaistaminen tehdään kotimarkkinoiden perushintaindeksin kokonaisindeksiä hyväksi käyttäen. Polttoainevarastojen alku- ja loppuarvot muutetaan keskihintaisiksi kivihiilen kotimarkkinoiden perushintaindeksin avulla. Muiden aineiden ja tarvikkeiden (pääasiassa raaka-aineiden) vuoden alku- ja loppuarvot muutetaan keskihintaisiksi toimialoittaisten perushintaindeksin avulla.

Varastolaskenta tapahtuu tilinpidon vuosisovelluksen varasto-osajärjestelmässä. Varasto-osajärjestelmässä suoritetaan myös varastokantojen keskihintaistus. Varastojen muutos lasketaan siten keskihintaistettujen alku- ja loppuarvojen erotuksena. Keskeneräisiin töihin menetelmää ei sovelleta, vaan varastojen muutos on rakennetilaston hintakäsitteen mukainen (arvostettu pääsääntöisesti toteutuneiden tuotantokustannusten perusteella). Kun keskihintaistetut varaston muutokset toimialoittain on laskettu, ne vyörytetään tuotantotili-osajärjestelmään. Valmiiden ja keskeneräisten varastojen muutos kirjataan mukaan tuotukseen, kun taas aineiden ja tarvikkeiden varastomuutos kuuluu välituotekäyttöön. Kauppatavaroiden varastojen muutos huomioidaan kaupan marginaalin laskennassa ja vaikuttaa siten tuotukseen. Jos valmiiden, keskeneräisten töiden ja kauppatavaroiden varastojen muutos on positiivinen kasvattaa tämä muutos tuotosta ja arvonnäystä.

Jos aine- ja tarvikevarastojen muutos on positiivinen, pienentää se välituote-käyttöä, jolloin arvonlisäys kasvaa.

5.12 Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset

Valtionhallinnon (S1311) arvoesineiden nettohankinnat perustuvat valtion talousarvio- ja liikekirjanpidon tietoihin. Valtion tilivirastoista merkittävimmät arvoesineiden hankinnat ovat Valtion taidemuseolla.

Paikallishallinnon (S1313) arvoesineiden nettohankinnat perustuvat kuntien kirjanpidon tietoihin.

Kotitalouksien (S14) arvoesineiden nettohankinnat on arvioitu Tilastokeskuksen Varallisuustutkimusten avulla. Nykyiset laskelmat on tehty vuosien 1998 (kattaa vuodet 1994–1998) ja 2004 (kattaa vuodet 2000–2004) Varallisuustutkimusten perusteella. Varallisuustutkimuksen kysymykset kattavat antiikkiesineiden, arvotaulujen, taide-esineiden ja merkittävien keräilykoelmien arvot kumulatiivisena tietona. Kumulatiiviset nettohankinnat jaettiin vuosille jakamalla summa kyseessä olevien vuosien lukumäärällä, sillä tietoa kumulatiivisten summien vuosittaisista jakaumista tai muutoksista ei ole.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (S15) arvoesineiden nettohankinnat on laskettu toimialalle 9492_9499 Muut järjestöt (9492 poliittiset järjestöt, 9499 muut järjestöt), johon on sijoitettu säätiöiden taidehankinnat. Säätiöiden taidehankintojen nettoarvo perustuu sektoriasiantuntijan arvioon.

Taulukko 108. Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset vuonna 2012, milj. euroa.

	S1 Koko kansantalous	S1311 Valtionhallinto	S1313 Paikallishallinto	S14 Kotitaloudet	S15 KPVTY
N13 Arvoesineet	69	2	2	63	2
N131 Jalometallit ja -kivet					
N132 Antiikki ja muut taide-esineet	65			63	2
N133 Muut arvoesineet	4	2	2		

5.13 Tavaroiden vienti

Tässä kohdassa selostetaan sekä tavaroiden viennin että tuonnin laskenta.

Tavaroiden viennin ja tuonnin luvut kansantalouden tilinpidossa ovat periaatteessa yhtenevät maksutaseessa esitettyjen lukujen kanssa, mutta teknisiä syistä tiedot eroavat hieman. Yhteinen tietojärjestelmä tulee poistamaan nämä erot vuonna 2017.

Kansantalouden tilinpidon tavaroiden ulkomaankaupan tärkein tietolähde on ulkomaankauppatilasto, jonka tuottaa Suomessa Tullin tilasto-osasto. EKT2010 manuaaliuudistuksen vuoksi Tullin tietoja täydennetään globaalin tuotannon erien osalta. Tämän lisäksi tuonti tilastoidaan kansantalouden tilinpidossa FOB-arvoisena Tullin CIF-arvon sijaan sekä tuonnin tietoja kateetaan muun muassa verkkokaupan ja salakuljetuksen estimaateilla. Taulussa 109 nähdään tavaroiden ja palveluiden vienti 2010–2012.

Taulukko 109. Tavaroiden ja palveluiden tuonti ja vienti SKT 2010 - 2012

Vuosi/miljoonaa euroa	2010	2011	2012
P7 / R Tavaroiden ja palvelujen tuonti	69 998	78 768	81 764
P71 / R Tavaroiden tuonti	49 221	57 269	57 272
P72 / R Palvelujen tuonti	20 777	21 499	24 492
P721 / R FISIM tuonti	146	152	222
P7211 / R FISIM tuonti, lainat	99	143	192
P7212 / R FISIM tuonti, talletukset	47	9	30
P722 / R Muu palvelujen tuonti	20 631	21 347	24 270
P7221 / R Valmistuspalvelujen tuonti	321	345	363
P7222 / R Muiden palvelujen tuonti kuin FISIM ja valmistuttamispalvelut	20 310	21 002	23 907
P6 / K Tavaroiden ja palvelujen vienti	72 366	77 093	78 881
P61 / K Tavaroiden vienti	51 470	55 655	56 561
P62 / K Palvelujen vienti	20 896	21 438	22 320
P621 / K FISIM vienti	80	93	81
P6211 / K FISIM vienti, lainat	79	93	81
P6212 / K FISIM vienti, talletukset	1		
P622 / K Muu palvelujen vienti	20 816	21 345	22 239
P6221 / K Valmistuttamispalvelujen vienti	604	319	254
P6222 / K Muiden palvelujen vienti kuin FISIM ja valmistuttamispalvelut	20 212	21 026	21 985

Alla olevassa Taulukossa on esitelty tilinpidon tavarakaupan erät tiedonkeruu periodeittain: M = kuukausi, Q = neljännesvuosi ja A = vuosi. Taulussa 110 on myös kuvattu tiedonkeruun estimaatin laatua:

OV = tutkimustieto, estimointia alle 20 %,

OE = tutkimustieto, estimoinnin osuus 20–50 %,

E50 = estimoinnin osuus 50–80 %,

E80 = estimoinnin osuus yli 80 %

Taulukko 110. Kansantalouden tilinpidon tavarakaupan tietolähteet, raportointiperiodi ja estimaatin laatu

Tavarakauppaerä	Vienti/tuonti	Tiedonkeruu/menetelmä	Periodi	Estimaatti
Tavarakauppa,	Vienti, Tuonti	Ulkomaankauppatilasto, Tullin tilastoyksikkö Kauppatapahtuman luonnekoodin perusteella poistetaan valmistuttamiseen liittyvät tavaraerät (41,42,51,52)	M	OV
Välityskauppa vienti	Vienti,	Palveluiden ulkomaankauppatilasto (PU) Tavaroiden ostot negatiivinen kirjaus ja myynnit positiivinen kirjaus	Q	OV
Ulkomaan meriliikenteen tulot ja menot	Vienti, Tuonti (osin)	Sisältyy PU-tiedonkeruuseen Erillistiedonkeruu loppunut (2015)	Q	OV
Lentoliikenne	Vienti ja Tuonti (osin)	Sisältyy PU-tiedonkeruuseen Erillistiedonkeruu loppunut (2015)	Q	OE
CIF-FOB-muunnos	Tuonti	Estimaattori tavaratuonnista -> palvelutuontiin Merirahti, Lentorahti, Rautatierahti, Rahtivakuutus	M	E50
Verkkokauppa-estimaatti	Tuonti	Estimaatin lähtökohta perustuu markkinatutkimuslaitoksen tuottamaan verkkokauppatilastoon	A	E50
Yksityishenkilöiden tuomat ajoneuvot	Tuonti	Tullin ajoneuvoyksikkö	A	OE
Valmistuttaminen tarkastelu	Vienti ja tuonti	Tilinpito, yritys- ja tuotekohtainen tarjonta-käyttö tarkastelu	A (+ 2 vuotta)	E50
Laiton talous estimaatti	Tuonti	Tulli, Poliisi, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos	A	E80

5.13.1 Ulkomaankauppatilasto

Ulkomaankauppatilasto kuvaa Suomen ja muiden Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden ja Suomen ja kolmansien maiden välistä tavarakauppaa eli sisä- ja ulkokauppaa. Ulkomaankauppatilasto on virallinen tietolähde Suomen tuonnista, viennistä ja kauppatasteesta. Tilastoinnin ehtona on, että tavarafyysisesti liikkuu Suomen rajan yli.

EU:n sisä- ja ulkokaupan tilastointia koskevalla lainsäädännöllä varmistetaan, että tilastot perustuvat tarkoin määriteltyyn normistoon, jota sovelletaan kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Lisäksi ulkomaankaupan tilastoinnin käytännön soveltamisesta on annettu komission asetuksilla ja päätöksillä yhtenäiset määritelmät ja menetelmät.

Ulkomaankaupan tilastotiedot kerätään EU:ssa kahdella eri järjestelmällä. Tilastotiedot kaupasta EU:n ulkopuolisten maiden kanssa saadaan tullausjärjestelmällä. Tiedot jäsenmaiden välisestä kaupasta kerätään erillisen menetelyn avulla, jota kutsutaan Intrastat-järjestelmäksi. Sisä- ja ulkokaupan tilastotiedot julkaistaan yhtenä ulkomaankauppatilastona. Ennakkotiedot ulkomaankaupasta saadaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä ja yksityiskohtaiset tavaratilastot noin 9 viikon kuluessa.

Sisäkaupan tilastointi perustuu EU:n säätämiin asetuksiin, jotka ovat voimassa kaikissa jäsenmaissa laintasoisina säännöksinä. Ilmoitettuja tietoja käytetään pelkästään tilastojen laadintaan. Sisäkaupan tilastotietojen ilmoittamisesta vastuussa olevat osapuolet on määritelty EU-sisäkaupan perusasetuksessa nro 3330/91, artiklassa 20. Käytännössä Suomessa ilmoitusvelvollisuus määritellään niiden yhteisöhankintojen ja yhteisömyyntien kokonaisarvojen perusteella, jotka tavaran ostaja tai myyjä ilmoittaa verottajalle kuukausittain annettavassa valvontailmoituksessa. Tietojen avulla määritellään myös mahdollinen tiedonantovelvollisuuden alkaminen tilastovuoden aikana. Tulli määrää vuosittain tiedonantovelvollisuuden alarajan. Tilastotietojen ilmoittamisen kynnsarvo vuonna 2012 on tuonnissa 275 000 euroa ja viennissä 500 000 euroa. Ilmoitusvelvollisuudesta vapautettujen pienten yritysten sisäkaupan kokonaisarvotiedot sisällytetään tuonnin ja viennin ulkomaankauppalukuihin erittelemättömänä tuontina ja vientinä.

Ulkomaankauppatilastojen hintakäsitteenä käytetään Suomessa tilastoarvoa sekä sisä- että ulkokaupassa. Aluejako määritellään yhtenäisesti alkuperämaa ja määrämaa käsitteiden mukaisesti. Ulkomaankauppatilastot ovat Suomessa hyvin kattavat, ne sisältävät mm. tietoja arvoesineiden tuonnista ja viennistä ja alushankinnoista.

5.13.2 Tilastointiperusteiset erot

Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen tilastointiperusteet poikkeavat hieman ulkomaankauppatilaston IMTS-kirjaamisperusteista. EKT2010-laskentajärjestelmämuudistuksen myötä kansantaloudentilinpidon kirjaukset perustuvat **tavaran omistusoikeuden muutoksiin**. Tullin IMTS2010-manuaaliin mukaan tavaroiden ulkomaankaupassa tuonti- ja vientikirjaukset määrittyvät, kun tavara ylittää fyysisesti maiden rajan. Kansantalouden tilinpidossa ja maksutaseessa tuonti- ja vientikirjaukset määrittyvät sen mukaan, kuka omistaa esimerkiksi tuodut raaka-aineet ja viedyt valmistuotteet. Tästä Tullin tavarakaupan ja EKT2010 manuaalin mukaisista eroista selitetään myöhemmin tarkemmin tämän luvun kappaleessa 5.17.

5.13.3 CIF-FOB-muunnos

Tavaroiden vienti ja tuonti arvoetaan maksutaseessa ja kansantalouden tilinpidossa FOB-hintakäsitteen mukaan. Tullin ulkomaankauppatilastoissa

tavaroiden vienti arvotetaan FOB- hintaisena ja tavaroiden tuonti CIF- hintakäsitteen mukaan. CIF-hintainen tavaroiden tuonti muunnetaan maksutaseessa ja kansantalouden tilinpidossa FOB-hintaiseksi vähentämällä siitä tuonnin rahti- ja vakuutuskustannukset. Muunnosvektorin parametrit perustuvat tavaran tuojille tehtyyn otostutkimukseen, jonka Tulli tekee noin viiden vuoden välein. Tutkimuksessa on selvitetty rahti- ja vakuutuserien osuuksia hyödyke- ja aluejaolla.

5.13.4 Kattavuuskorjaukset

Tullin tilastoimaan tavaratuontiin ja -vientiin tehdään maksutaseessa ja kansantalouden tilinpidossa myös muita korjauksia. Kattavuuden parantamiseksi lisätään yksityishenkilöiden verkkokauppaan liittyvää tavaratuontia EU-alueelta. Lähtökohta estimaateille on markkinatutkimuslaitoksen tuottama verkkokauppatilasto. EU-alueen ulkopuolinen verkkokauppa sisältyy Tullin tilastoihin, joten sitä ei ole estimoitu.

Tavaratuontia täydennetään yksityishenkilöiden tuomien ajoneuvoneuvojen arvolla, jota ei ole huomioitu ulkomaankauppatilastosta. Lähteenä tiedolle ovat Tullin autoveroyksikön vuositiedot.

Tavaratuontiin lisätään myös arvio salakuljetetun alkoholin, huumeiden ja tupakan arvosta. Terveystieteiden ja hyvinvointilaitoksen laskelmat perustuvat Tullin ja Poliisin takavarikoiden määrään.

Suomessa ulkomaisille laivoille ja lentokoneille myyty ns. bunkkeriöljy sisältyy nykyisin Tullin tavarakauppatilaston alustoimituksiin, mutta suomalaisten laivojen ja lentokoneiden ulkomailla hankkimat polttoaineet täytyy tiedustella erilliskyselyllä.

5.14 Palvelujen vienti

Tässä kohdassa selostetaan sekä palvelujen viennin että tuonnin laskenta.

Palvelujen viennin ja tuonnin luvut kansantalouden tilinpidossa ovat yhtenevät maksutaseessa esitettyjen lukujen kanssa, kun EKT2010-uudistuksen yhteydessä rakentamispalveluiden ulkomaankaupan kirjaaminen siirrettiin tilinpidossa omaisuustuloista palveluihin.

Palveluiden ulkomaankaupan tilastointi on koostunut useista lähteistä, joista keskeisin on Tilastokeskuksen palveluiden ulkomaankaupan yritystiedustelu. Lisäksi palvelukaupan tietoja on tiedusteltu monissa erillistiedusteluissa. Eri tiedusteluihin vastaaminen on hankaloittanut joidenkin yritysten vastaamista. Vuodesta 2015 alkaen palveluiden ulkomaankaupan yritystiedusteluja on pyritty keskittämään yhden tiedustelun alle. Taulukossa 111 on selitetty palvelujen ulkomaankaupan tietolähteet, raportointijaksot sekä estimaattien laatu Taulukon 110 selitteiden mukaan.

Taulukko 111. Kansantalouden tilinpidon palvelukaupan tietolähteet, raportointiperiodi ja estimaatin laatu

Palveluerä	Vienti/ tuonti	Tiedonkeruu/menetelmä	Periodi	Estimaatti
Tuotannolliset palvelut (valmistuttaminen), Muualla määrittelemättömät huolto- ja korjauspalvelut, Posti- ja kuriiripalvelut, Kuljetuspalvelut, Rakentamispalvelut, Rahoituspalvelut (ei FISIM), Televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopal- velut, Rojalit ja lisenssimaksut, Muut liike-elämän palvelut, Henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virki- styspalvelut	Vienti, Tuonti	Palveluiden ulkomaankauppatilasto	Q	OV
Ulkomaan meriliikenteen tulot ja menot	Vienti, tuonti (osin)	Palveluiden ulkomaankauppatilasto Erillistiedustelu on loppunut 2014	Q	OV
Ulkomaan lentoliikenteen tulot ja menot	Vienti, tuonti (osin)	Palveluiden ulkomaankauppatilasto Lentoliikenteen erillistiedustelu on loppunut 2014	Q	OE
Estimaattori: Meriliikenteen rahtipalvelut Lentoliikenteen rahtipalvelut Rautatieliikenteen rahtipalvelut Rahtivakuutuspalvelut	Tuonti	CIF-FOB-estimointi	M	E50
Matkailupalvelut	Vienti, Tuonti	Tilastokeskus/YY Rajahaastattelututkimus on lopetet- tu 2014. Uusi menetelmä kehitteillä	Q	OE
Verkkokauppaestimaatti	Tuonti	TNS Gallup Verkkokauppatilasto	A	E50
Asumisvarallisuuden perustuvat laskennal- liset ulkomaiset asumispalvelut	Vienti, Tuonti	estimaatti, Maanmittauslaitos, kulutustutkimus	A	E50
Meriliikenteen muut palvelut	Vienti	Tulli väylämaksut, Satamaliitto, Luotsiliitto	A	OE
Rautatieliikennetiedustelu	Vienti, Tuonti	Palveluiden ulkomaankauppatilasto Lentoliikenteen erillistiedustelu on loppunut 2014	Q	OE
Vakuutuspalvelut	Vienti, Tuonti	Vakuutuslaitostiedustelu, Finanssivalvonta	A	OE
FISIM -rahoituspalvelut	Vienti, Tuonti	Tilinpito, keskitetty laskenta	Q	OE
Laiton talous estimaatti	Tuonti	Tulli, Poliisi, Terveysten ja hyvin- voinnin laitos	A	E80
Yksittäinen korjauserä	Vienti, Tuonti	Tilinpito, tilinpäätösten tarkastelus- sa havaittu merkittävä erä	Z	Z
Valmistuttaminen yrityskohtainen tarkastelu	Vienti, Tuonti	Tilinpito, yritys- ja tuotekohtainen tarjonta-käyttö tarkastelu	A (+ 2 vuotta)	E50

5.14.1 Palveluiden ulkomaankauppatilasto

Palveluiden viennin ja tuonnin keskeinen lähde on Tilastokeskuksen palve-
luiden ulkomaan kaupan yritystiedustelu, jonka pohjalta julkaistaan myös
palveluiden ulkomaankaupan tilasto. Tiedustelua on uudistettu vuonna 2014
vastaamaan uusia tilinpidon ja maksutaseen laskentavaatimuksia. Palvelujen
ulkomaankaupan vuosi- ja neljännestedusteluissa kysytään yritysten käy-

mää palveluiden ulkomaankauppaa maittain ja palvelutyypeittäin jaoteltuna. Palvelueräjaotteluna käytetään EBOPS-luokitusta (The Extended Balance of Payments Services Classification), joka on Palvelujen ulkomaankaupan käsikirjan (Manual on International Trade in Services) mukainen kansainvälinen luokitus. Tiedustelu kattaa tuotannolliset palvelut, muualla määrittelemättömät huolto- ja korjauspalvelut, posti- ja kuriiripalvelut, kuljetuspalvelut, rakentamispalvelut, rahoituspalvelut, televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut. Tiedusteluun eivät kuulu matkailu- ja vakuutuspalvelut.

Palvelujen ulkomaankaupan tiedot kerätään kaikilta yrityksiltä, joiden tiedetään harjoittavan palvelujen ulkomaankauppaa. Tämän kokonaistutkimuksen lisäksi satunnaisotannan avulla kerätään tietoa myös sellaisilta yrityksistä, joiden palvelujen ulkomaankaupan harjoittamisesta ei ole tietoa. Otosyrityksiltä saadut vastaukset korotetaan vastaamaan koko kehikon yritysten tietoja toimialoittain. Palvelujen ulkomaankaupan tiedot kerätään vuosi- ja neljännesvuositiedusteluilla. Vuosittain tiedustelujen piiriin kuuluu kaikkiaan noin 3600 yritystä.

5.14.2 Matkustuspalvelut

Matkustustulojen ja -menojen mittaamiseen kehitettiin vuonna 1999 matkailututkimuksiin perustuvat menetelmät Tilastokeskuksessa. Matkustustulojen pääasiallisena lähteenä käytetään ulkomaisille matkailijoille tehtävää raja-aastattelututkimusta, jota täydennetään EU:n matkailutilastodirektiivin (95/57EY) mukaan tehdyllä majoitustilastolla. Matkustusmenojen lähteenä käytetään maassa asuvalle väestölle tehtävää matkatutkimusta, jota täydennetään Suomen matkatoimistoalanliiton keräämillä valmismatkatilastoilla. Viiteaineistoina käytetään kansainvälisen lento- ja laivaliikenteen tilastoja. Vuonna 2014 rajahaastattelututkimuksesta luovuttiin ja tilalleon kehitetty uusi menetelmä, jossa matkailutulot lasketaan perustuen Tilastokeskuksen majoitustilaston yöpymistietoihin, Suomen Pankin maksukorttiaineiston tietoihin matkailijoiden Suomessa tekemistä korttiosastoista sekä arvioihin käytetyn käteisen osuudesta.

5.14.3 Kuljetus- ja liikennepalvelut

Kuljetuspalveluiden- ja liikenteen tietojen tuottaminen on ollut monisyinen erilliskyselyiden ja estimaattoreiden muodostama kokonaisuus. Kaikki tuodut tavarat sisältävät kuljetusmaksuja, joita ei ole tarkoituksenmukaista kysyä neljännesvuosittaisella tilastotiedonkeruulla.

Kuljetuspalvelujen vientiä koskevat tiedot on hankittu pääosin erilliskyselyillä ja kuljetuspalveluiden tuontia koskevat tiedot pääosin estimoidaan CIF-FOB-muunnoksen yhteydessä. Meriliikenteen kuljetuspalvelujen vientiä ja osin tuontia koskevat tiedot on johdettu Tilastokeskuksen Yritystilastot-yksikön tekemästä 'Ulkomaan meriliikenteen tulot ja menot' -tilastosta. Meriliikenteen rahtituloiksi kirjataan suomalaisten varustamojen rahdin kuljetuksesta omalla tai vuokratulla kalustolla saamat rahtitulot Suomen ja ul-

komaiden välisestä liikenteestä sekä samat tulot liikenteestä kolmansien maiden välillä.

Kaikkia tietoja ei ole pystytty kattamaan kyselyillä. Meriliikenteen muihin tuloihin on luettavissa Tullin tilastoimat väylämaksut, Satamaliitolta saatavat satamapalvelut ulkomaisille aluksille ja luotsausmaksut.

Meri-, lento- ja rautatieliikenteen rahtimenot ulkomaille arvioidaan tuonnin CIF - FOB muunnoksen yhteydessä. Lentoliikenteen kuljetuspalvelujen vientitiedot on kysytty kotimaisilta ulkomaan lentoliikennettä harjoittavilta yhtiöiltä. Edellä mainittujen yhtiöiden tietojen ja Suomesta ulkomaille suuntautuvan lentoliikenteen markkinaosuustietojen perusteella on arvioitu ulkomaisten lentoyhtiöiden tulot Suomesta. Rautatieliikenteen tulot ja menot on saatu kysymällä kotimaan toistaiseksi ainoalta rautatiekuljetusyritykseltä ulkomaan liikenteen tulot ja menot. Maantiekuljetusten vientitulot ulkomailta perustuvat Suomen kuorma-autoliiton asiantuntija-arvioon

Palveluiden ulkomaankaupan kysely on kattanut maantieliikenteen tuonnin tiedustelun. Vuodesta 2015 lähtien palveluiden ulkomaankaupakyselyyn on sisällytetty meri-, rautatie- ja lentoliikenteen kuljetuspalveluiden viennin tiedustelut. Erillistiedustelut on toteutettu viimeisen kerran koskien vuotta 2014.

5.14.4 Vakuutuspalvelut

Vakuutuspalveluiden vienti ja tuonti on saatu Suomessa toimiville vakuutuslaitoksille suunnatusta kyselystä. Kyselyssä kysytään vakuutuslaitoksilta niiden ulkomaisia vakuutusliiketoimia seuraavalla jaotuksella: ulkomaille suunnattu ja sieltä vastaanotettu jälleenvakuutus, ulkomailta (eli ulkomaan residenteilta) hankittu henki- ja eläkevakuutus, muu ulkomailta hankittu ensivakuutus ja vakuutusta avustavien palveluiden ostot ja myynnit ulkomaille. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa toimivat vakuutuslaitokset.

Vakuutuskyselyssä Suomessa toimivilta vakuutuslaitoksilta kysyttiin vastaanotetun ulkomaisen jälleenvakuutuksen osalta tuloja ulkomailta, brutto sekä menoja ulkomaille, brutto. Samat kysymykset tehtiin ulkomaille luovutetun (annetun) jälleenvakuutuksen osalta. Ulkomailta hankituista henki- ja eläkevakuutuksista kysyttiin vakuutusmaksutuloa, maksettuja vahingonkorvauksia, palkkioita, muita tuottoja sekä muita kustannuksia.

Vakuutuspalveluiden vienti on laskettu em. tiedoista siten, että vastaanotetun ulkomaisen jälleenvakuutuksen osalta palveluvienniksi on katsottu erä tulot ulkomailta, brutto miinus menot ulkomaille, brutto. Vakuutusta avustavien palvelujen osalta palveluviennin suuruus on samoin tulot ulkomailta miinus menot ulkomaille. Muiden vakuutuslajien osalta vienniksi on laskettu näiden vakuutuslajien keskimääräinen kotimaisten vakuutusten palvelumaksuosuus ulkomailta saadusta vakuutusmaksutulosta.

Vakuutuspalveluiden tuonti on laskettu em. tiedoista siten, että ulkomaille luovutetun jälleenvakuutuksen osalta palvelutuonniksi on katsottu erä menot ulkomaille, brutto miinus tulot ulkomailta, brutto. Ulkomailta hankittujen ensivakuutusten lukumäärästä tai suuruudesta ei meillä ole nykyisin tietoa. Kuitenkin teemme tietyn varovaisen arvion ulkomaille maksettavista ensiva-

kuutusten vakuutusmaksuista. Tämän arvion perusteella laskemme keskimääräisen kotimaisen palvelumaksuosuuden perusteella ensivakuutuspalvelujen tuonnin samoin kuin yllä on kuvattu viennin laskemista. Taulussa 112 on nähtävissä vakuutuspalveluiden raportointitaso.

Taulukko 112. Vakuutuslaitosten ulkomaisen toiminnan raportointitaso VH01-lomakkeella vuonna 2012, milj. euroa

Vakuutusluokka	Rivitunnus	Henkivakuutusyhtiö (410)	Vahinkovakuutusyhtiö (420)
Tulot yhteensä	05	228,1	223,1
Vakuutusmaksutulo yhteensä	0510	206,0	87,1
Vakuutusmaksutulo ensivakuutus	051005	203,5	23,7
Vakuutusmaksutulo jälleenvakuutus	051010	2,6	63,4
Saadut korvaukset jälleenvakuuttajilta	0515	4,3	127,6
Saadut palkkiot	0520	17,6	8,3
Saadut muut tulot	0525	0,1	0,0
Menot yhteensä	10	717,7	178,3
Maksetut korvaukset yhteensä	1010	706,2	54,1
Maksetut korvaukset, Ensivakuutus	101005	705,0	9,0
Maksetut korvaukset, Jälleenvakuutus	101010	1,2	45,1
Vakuutusmaksut jälleenvakuuttajille	1015	5,7	115,3
Maksetut palkkiot	1020	2,1	9,0
Maksetut muut menot	1025	3,7	0,0

5.14.5 Tarjonta-käyttö tasapainotuksen sovitteet valmistuttamispalveluihin

Merkittävimpien valmistuttamista harjoittavien yritysten toimintaa tarkastellaan hyödykkeittäin tarjonta-käyttö kehikossa. Lopullisten aineistojen valmistuttua (T+2 vuotta) tehdään keskeisille yrityksille hyödykkeiden tasapainotus, mikä mahdollisesti tuo korjauksia valmistuspalveluiden tuontiin ja vientiin.

5.14.6 Laskennalliset asumispalvelut

Yksityishenkilöiden ulkomaisista asunto- ja kiinteistösijoituksista saatavan tiedon saanti hankaloitui, kun Suomi otti käyttöön Euroopan yhteisvaluutan vuonna 2002. Tämän jälkeen asuntovarallisuuden ja vuotuisten investointien tasoa on estimoitu aiempien vuosien perusteella.

Tilastokeskus on tiedustellut suomalaisten yksityishenkilöiden ulkomaisia asunto-omistuksia kulutustutkimuksen yhteydessä vuosina 2006 ja 2012. Näitä Tietoja on käytetty ulkomaisiin asuntoihin tehtyjen investointien uudelleen estimointiin.

Maksutaseen suorien sijoitusten lähdetiedot perustuvat maanmittaushallituksen laitoksen kiinteistökauppatilastoon, jossa on olemassa tieto myös ostajan kansallisuudesta. Näitä lukuja korotettiin arvion perusteella 20 prosenttia, jotta ne kattaisivat myös osakehuoneistokaupan.

Käytettyjen asumispalvelujen arvosta ei ole varsinaista lähdetietoa. Estimaatteina on käytetty saatuja omaisuustuloja. Vuotuinen laskennallinen omaisuustulo on estimoitu asuntovarallisuuden tasearvon perusteella. Arvion mukaan asuntoa käytettäisiin kolmena kuukautena vuodessa ja vuotuinen tuotto olisi 4,2 prosenttia. Mallina laskelmille on käytetty mm. Norjan UNECE:n käsikirjasassa esittämiä laskelmia ("The Impact of globalization on national accounts", 2011, sivu 234–239").

5.14.7 FISIM-palveluerät

Tilinpidon keskitetty FISIM-laskenta tuottaa palveluerät rahoituspalveluiden tuontiin ja vientiin.

5.14.8 Muut palveluerät

Laiton talous estimaatti palveluiden tuonnissa sisältää prostituution. Arvio perustuu Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen ja Poliisin raportointiin. Laskelmat tehdään keskitetysti tilinpidossa.

Yrityskohtaisessa tarkastelussa on palveluiden ulkomaankauppaan lisätty yksittäisiä eräiä, jotka muutoin jäisivät huomioimatta. Esimerkiksi huomattava rahoituspalveluerä tai lisenssimaksu, jota ei ole raportoitu tilastotiedusteluissa.

5.15 Tavaroiden tuonti

Tavaroiden tuontia on selostettu kohdassa 5.13.

5.16 Palvelujen tuonti

Palveluiden tuontia on selostettu kohdassa 5.14.

5.17 Ulkomaankauppa ja globaali tuotanto

5.17.1 Tausta

EKT2010 käyttöönoton myötä globaalien kaupan ja tuotannon ilmiöt toivat kirjausmuutoksia kansantalouden tilinpitoon. Globaaleiksi toiminnoiksi luokitellaan valmistuttaminen ulkomailla, valmistuttaminen Suomessa, välityskauppa, sekä tehtaaton valmistuttaminen. EKT2010 mukaan globaalit ilmiöt kirjataan omistusoikeuden perusteella riippumatta siitä, missä maassa tavara sijaitsee. Uudessa kirjaustavassa tärkeäksi asiaksi nousee kysymys siitä, onko yritys kotimainen vai ulkomainen. Tullin mukaan tavaroiden ulkomaankaupassa tuonti- ja vientikirjaukset määrittyvät kun tavara ylittää fyysisesti maiden rajan. Kansantalouden tilinpidossa (ja maksutaseessa) tuonti- ja vientikirjaukset määrittyvät sen mukaan, kuka omistaa esimerkiksi tuodut

raaka-aineet ja viedyt valmisteet. Tämän seurauksena vertailu Tullin ulkomaankaupan tuonnin ja viennin totaaleihin ei enää ole mahdollista, koska käytänteet eroavat omistusoikeuden määritelmän mukaan.

5.17.2 Luokittelu

Yritysten luokittelu globaalien toiminnon ryhmään perustuu eri lähteistä koostettujen yritystietojen analysointiin. Tietolähteitä ovat yritysrekisteri, yritysten tilinpäätösaineisto, rakennetilasto, teollisuuden hyödyketilasto, myyntitiedustelu, palveluiden ulkomaankaupan tilasto, Tullin ulkomaankaupan tilasto sekä yrityksen vuosikertomus, yrityksen internet-sivut sekä yritysvierailut. Kansantalouden tilinpidossa globaalien yritysten luokittelu on aloitettu tilastovuodesta 2012 lähtien, jolloin analysoitiin 14 merkittävämpää valmistuttamista Suomessa ja ulkomailla harjoittavaa yritystä sekä yhtä tehtaata valmistuttamista harjoittavaa yritystä. Tämän tehtaattoman valmistuttajan kohdalla on jo vuosia käsitelty yritys samalla tavoin, joten se ei tuonut muutoksia lukuihin. Globaalia tuotantoa harjoittavien yritysten määrä on kasvanut merkittävästi tilastointivuonna 2013. Luokituksen piiriin kuuluu tällä hetkellä reilut 50 yritystä. Mukana on valmistuttamisen lisäksi myös useampia tehtaata valmistuttamista ja välityskauppaa harjoittavia yrityksiä. Pääosin kyseessä ovat monikansalliset suuret yritykset, mutta myös pienempiä yrityksiä on listalla, esimerkiksi tekstiiliteollisuuden yrityksiä.

Valmistuttamisessa Suomessa -luokittelun yhtenä kriteerinä on tieto siitä, että kyseinen yritys toimii sopimusvalmistajana ulkomaiselle yritykselle. Valmistuttamisessa ulkomailla puolestaan perustuu siihen, että suomalaisella yrityksellä on sopimusvalmistusta ulkomailla. Välityskaupassa suomalainen yritys ostaa tuotteita ulkomaiselta yritykseltä ja tuotteet myydään jälleen toiselle ulkomaiselle yritykselle ilman että kyseiset tuotteet kävisivät Suomessa. Myöskään tuotteiden fyysinen muoto ei muutu välityskaupan aikana. Yritysten luokittelukriteerinä tehtaattomiin valmistuttajiin on se, että nämä suomalaiset yritykset ovat ns. teknologia-yrityksiä. Ne valmistavat tuotteita tai järjestelmäkokonaisuuksia, joista merkittävä osa tuotteen arvosta muodostuu suunnittelusta sekä tutkimus- ja tuotekehityksestä. Näillä yrityksillä on oma tehdastuotanto loppunut Suomessa valmistusprosessin siirtyessä ulkomaille.

5.17.3 Globaalit ilmiöt aineistossa

Globaalien ilmiöiden käsittely kansantalouden tilinpidossa vaatii, että globaalia toimintaa harjoittavan yrityksen tiedot ovat yhtenevät eri lähdeaineistoissa. Tilastovuonna 2012 globaalia tuotantoa harjoittavia yrityksiä laskettiin ensimmäistä kertaa, jolloin myös jouduttiin tekemään paljon manuaalista korjausta lähdeaineistojen puutteellisuudesta johtuen.

Tilastokeskuksen tuottamissa aineistoissa yritysten globaalien tuotanto pyritään ottamaan huomioon jo lähdetilaston laatimisvaiheessa, jolloin aineistokorjauksia ei tarvitsisi suorittaa jälkikäteen tilinpidon laskentasovelluksessa. Esimerkiksi Tullin ulkomaankaupan tavara kaupasta poistetaan lähtökohtaisesti kauppatapahtuman luonnekoodin perustella erät, jotka tuodaan tai viedään valmistettaviksi ilman omistusoikeuden muutosta. Valmistuttamisessa

kyseessä ei ole varsinainen kauppatapahtuma. Tavara vain tuodaan tai viedään rajan yli esimerkiksi osana valmistusprosessia, minkä jälkeen se mahdollisesti palautuu lähetysmaahan tai viedään kolmanteen maahan.

Merkittävimpien globaalia tuotantoa harjoittavien yritysten toimintaa analysoidaan kansantalouden tilinpidossa vuosittain yrityskohtaisissa tarkasteluissa. Lopullisten aineistojen valmistuttua (T+ 2 vuotta) tehdään tarjonta- ja käyttötauluissa globaalin tuotannon korjaukset tuotetasolle asti, mikä mahdollisesti tuo korjauksia sekä tavaroiden että palveluiden tuontiin ja vientiin. Alla on listattu eri globaalin tuotannon kirjaamistavat EKT2010 mukaan.

Valmistuttaminen Suomessa:

- Suomalaisen yrityksen, valmistajan, liikevaihto koostuu valmistuspalkkiosta, joka merkitään tuotantotilin tuotokseen.
- Valmistuspalkkio kirjataan palvelujen vientiin sekä tuotteistetaan tarjonta- käyttötaulukoissa valmistajan tuotannon toimialoitettaisen valmistuspalvelun mukaan.
- Tavarakaupan tuonnista vähennetään ulkomaisen tavaranomistajan (valmistuttajan) raaka-ainetuonnit ja lisätään mahdolliset valmiin tuotteen myynnit Suomeen valmistajan tuotannon lopputuotteen mukaan
- Tavarakaupan viennistä vähennetään ulkomaisen tavaranomistajan viennit sekä lisätään mahdolliset raaka-aineostot Suomesta valmistajan raaka-ainekäytön mukaan.

Valmistuttaminen ulkomailla:

- Suomalaisen yrityksen, valmistuttajan, tuotannon arvoon lisätään myös sopimusvalmistajan tuotannon arvo ulkomailla.
- Suomalaisen yrityksen välituotekäyttö sisältää sopimusvalmistajan raaka-aineostot ulkomailla.
- Suomalainen yritys maksaa valmistuspalkkion ulkomaille, joka merkitään tuotantotilin välituotekäyttöön.
- Valmistuspalkkio kirjataan palvelujen tuontiin sekä tuotteistetaan tarjonta- ja käyttötaulukoissa suomalaisen valmistuttajan tuotannon toimialoitettaisen valmistuspalvelun mukaan.
- Tavarakaupan tuontiin lisätään suomalaisen tavaranomistajan raaka-aineostot ulkomailta suomalaisen valmistuttajan raaka-aineostojen tuotteiden mukaan, ellei tarkempaa tietoa valmistajan raaka-aineista saatavilla. Tuonnista vähennetään myös mahdollinen sopimusvalmistajan valmiiden tuotteiden tuonti ulkomailta Suomeen.
- Tavarakaupan vientiin lisätään suomalaisen tavaranomistajan ulkomailla valmistetun lopputuotteen arvo suomalaisen valmistuttajan lopputuotteiden mukaan, ellei tarkempaa tietoa valmistajan lopputuotteista saatavilla. Viennistä vähennetään myös mahdolliset raaka-aineviennit Suomesta ulkomaiselle sopimusvalmistajalle.

Välityskauppa:

- Suomalaisen yrityksen tuotannon arvo sisältää ulkomailla tapahtuneen kaupankäynnin, ostojen ja myyntien, marginaalin. Välityskauppa tiedustellaan palveluiden ulkomaankaupan yrityskyselyn yhteydessä.
- EKT2010 mukaan välityskaupan marginaali näytetään tavarakaupan vientinä. Ohjeen mukaisesti Tullin tavarakaupan vientiin lisätään välityskaupan marginaali, joka tuoteistetaan tarjonta- ja käyttötaulukoiden välityskauppaa harjoittavien yritysten Tullin tavarakaupan pääasiallisten vientituotteiden mukaan, ellei tarkempaa tietoa välityskauppioiden myydyistä tuotteista saatavilla.

Tehtaattomat valmistuttajat:

EKT2010 manuaaliuudistuksessa ei mainita tehtaattomia valmistuttajia. Tehtaattomat valmistuttajat ovat nousseet omaksi ryhmäksi OECD:n Global Production -työryhmässä. Tehtaattomien valmistuttajien käsittelyn kansainvälinen ohjeistus ei ole valmis. Tehtaaton valmistuttaja tarkoittaa yritystä, jolla ei ole enää omia tehtaita Suomessa, mutta suunnittelu, tutkimus- ja tuotekehittäminen, hallinto sekä markkinointi Suomessa. Yritys teetättää varsinaisen tuotteen ulkomailla ja saa merkittävät tulot IPP:stä (intellectual property products).

- Suomalaisen yrityksen tuotannon arvo sisältää ulkomaisen marginaalin (jäljelle jäävä osuus tuotannosta kun kulut on vähennetty).
- Palveluiden vientiin merkitään ulkomainen marginaali, joka tuoteistetaan tarjonta- ja käyttötaulukoiden tehtaattomien yritysten Suomessa olevan toiminnon mukaan (esim. tutkimus- ja tuotekehitys tai pääkonttori-palvelut).

LUKU 6 TASAPAINOTUS- JA INTEGROINTIMENETTELYT, TIETOJEN VALIDOINTI

6.1 BKT:n tasapainotusmenettelyt

6.1.1 Kansantalouden vuositilinpidoon tasapainotettujen lukujen laadinta tarjonta- ja käyttötaulukoiden kehikossa

Kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut laaditaan tarjonta- ja käyttötaulukoiden kehikossa, jossa tarjontatiedot (kotimainen tuotos + tuonti) ja käyttötiedot (välituotekäyttö + kulutusmenot + pääoman bruttomuodostus + vienti) tasapainotetaan tuotteittain. Tarjonta- ja käyttötaulukot valmistuvat t+24kk. Tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden mukaiset kansantalouden tilin-

pidon lopulliset luvut julkistetaan t+25kk. Tarjonta- ja käyttötaulukot laaditaan vuosittain.

Tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden laadinta noudattaa seuraavaa järjestystä:

1. Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain
2. Hinnanmuodostuserien laadinta
3. Ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos perushintaisiksi
4. Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta
5. Tarjonta- ja käyttötietojen tasapainotus

6.1.2 Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden (TKT) laadinnan lähtökohtana ovat kansantalouden tilinpidon eri osajärjestelmistä (OJ) saatavat ennakkolliset (tuotetaloustoimittaiset) tiedot (t+19kk):

Osajärjestelmä

Tuotanto ja työllisyys (OJ_VU14_TUOTTYOLL)
Ulkomaat (OJ_VU14_ULK)
Investoinnit (OJ_VU14_INV)
Kulutusmenot (OJ_VU14_KULUTUS)

Varastot (OJ_VU14_VARASTO)
Sektoritilit (OJ_VU14_STILI)

Tuotetaloustoimi

tuotos ja välituotekäyttö
tuonti ja vienti
kiinteän pääoman bruttomuodostus
yksityinen kulutus, julkiset kulutusmenot ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
varastojen muutos
tuoteverot ja tuotetukipalkkiot

TKT:n laadinnassa vuositilinpidon tarjontaa ja käyttöä koskevat tuotetaloustoimitiedot jaetaan CPA2008-luokitukseen perustuvaan kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen (KTTL) mukaiseen 776 tuotteeseen (liite). Tarjonta- ja käyttötiedot luokitellaan tilinpidon mukaisiin 10 tarjonnan tietoluokkaan ja 40 käytön tietoluokkaan (ks. Taulukko 115). Toimiala-, sektori-, tuottajatyypin- ja tuotostyyppiluokitukset ja luokitusten tarkkuus ovat samat kuin vuositilinpidossa. Toimialaluokitus käsittää 179 NACE-toimialaa. Ainoastaan kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen muutos laaditaan TKT:ssä vuositilinpidosta poiketen ilman toimialaluokitusta.

Taulukko 113. Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tarjonta- ja käyttötietoluokat

KOODI	NIMIKE
1010	Tuotos
1022	Tavaroiden tuonti EU-maista, EMU-maat
1023	Tavaroiden tuonti EU-maista, EMU:n ulkopuoliset maat
1024	Tavaroiden tuonti EU:n ulkopuolelta
1026	Palvelujen tuonti EU-maista, EMU-maat
1027	Palvelujen tuonti EU-maista, EMU:n ulkopuoliset maat
1028	Palvelujen tuonti EU:n ulkopuolelta
1102	C.i.f/f.o.b-korjaus, EU-maat, EMU-maat
1103	C.i.f/f.o.b-korjaus, EU-maat, EMU:n ulkopuoliset maat
1104	C.i.f/f.o.b-korjaus, EU:n ulkopuoliset maat
2010	Välituotekäyttö
2111	Kotitalouksien kulutusmenot
2112	Kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
2121	Valtion kulutusmenot
2122	Kuntien kulutusmenot
2123	Sosiaaliturvarahastojen kulutusmenot
2211	Asuinrakennukset
2212	Muut talorakennukset
2213	Maa- ja vesirakennukset
2214	Maanparannukset
2215	Kuljetusvälineet
2216	Tietokoneet ja oheislaitteet
2217	Muut viestintätekniset laitteet
2218	Muut koneet ja laitteet
2219	Asejärjestelmät
2220	Eläinvarat
2221	Puu-, viljelykasvi- ja kasvivarat
2222	Valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokulut
2223	Tutkimus ja kehittäminen
2224	Mineraalien etsintä ja arviointi
2225	Tietokoneohjelmistot ja tietokannat
2226	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
2227	Muut henkiset omaisuustuotteet
2301	Polttoaineet, varastojen muutos
2302	Muut aineet ja tarvikkeet, varastojen muutos
2303	Keskenkasvuiset kasvatettavat varat, varastojen muutos
2304	Muut keskeneräiset työt, varastojen muutos
2305	Valmisteet, varastojen muutos
2306	Puolustustarvikkeet, varastojen muutos
2307	Kauppatavarat, varastojen muutos
2308	Arvoesineet, varastojen muutos
2412	Tavaroiden vienti EU-maihin, EMU-maat
2413	Tavaroiden vienti EU-maihin, EMU:n ulkopuoliset maat
2414	Tavaroiden vienti EU:n ulkopuolelle
2416	Tavaroiden jälleenvienti EU-maihin, EMU-maat
2417	Tavaroiden jälleenvienti EU-maihin, EMU:n ulkopuoliset maat
2418	Tavaroiden jälleenvienti EU:n ulkopuolelle
2420	Palvelujen vienti EU-maihin, EMU-maat
2421	Palvelujen vienti EU-maihin, EMU:n ulkopuoliset maat
2422	Palvelujen vienti EU:n ulkopuolelle

6.1.2.1 Tuotetietojen lähdeaineistot

Ennakollisen vuositilinpidon tuotetaloustoimikohtaiset tiedot jaetaan KTTL-tuotteisiin lähdetilastojen avulla. Lähdeaineistot ovat pääosin samat kuin ennakollisessa vuositilinpidossa. Kaikki lähdeaineistot ovat vuosiaineistoja kotitalouksien kulutusmenojen tuotetietojen lähteenä käytettävää Kulutustutkimusta lukuun ottamatta. Kaikkien lähdeaineistojen tuotetiedot ovat arvo-tietoja.

Tuotos (tietoluokka 1010)

Jalostustoimialat pl. rakentaminen (S11 ja S14)

Toimialojen B Kaivostoiminta ja louhinta, C Teollisuus, D Sähkö-, kaasu-, lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta, E Vesihuolto, viemäri-, ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito markkinatuotokset jaetaan ensin vuositilinpidon tuotantotilin aineistomuuttujiin, jotka perustuvat rakennetilaston liikevaihtoeriin (Taulukko 116). Aineistomuuttujat jaetaan KTTL-tuotteisiin teollisuuden hyödyketilaston tuotantotietojen ja rakennetilaston liikevaihtoerien ja KTTL-luokituksen välisen linkin avulla.

Taulukko 114. Vuositilinpidon tuotantotilin tuotoksen aineistomuuttujat

aineistomuuttuja	nimike
P11_131	Myyntimarginaali (kaupallinen)
P11_1321	Tuotteiden toimitukset
P11_1322	Tuotetun sähkön toimitukset
P11_1323	Tuotetun lämmön toimitukset
P11_1324	Verkkotoiminta
P11_1325	Teolliset korjaus- ja asennustoimitukset
P11_1326	Palkkatyö
P11_133	Liikevaihto rakennustoiminnasta
P11_1341	Agentuuritoiminta
P11_1342	Ravitsemistoiminta
P11_1343	Majoitustoiminta
P11_1344	Muu erittelemätön liikevaihto
P11_1345	Mainostoiminta
P11_141	Vuokratuotot pl. maanvuokrat
P11_142	Rojaltit: tuotot patenteista ja lisensseistä
P11_143	Muut tuotot
P12_21	Itse tuotettu softa
P12_22	Muu valmistus omaan käyttöön
P12_23	Itse tuotettu T&K

Aineistomuuttuja P11_1321 Tuotteiden toimitukset, jaetaan tuotteisiin teollisuuden hyödyketilaston avulla. Teollisuuden tuotantotilasto sisältää tietoja myydystä tuotannosta ja kokonaistuotannosta tavaranimikkeittäin toimialaväliltä 05100–33200. Tilasto on otostutkimus, joka kattaa yli 90 prosenttia aineistomuuttujan tuotannon arvosta yrityksittäin. Monitoimialaisten yritysten toimipaikat tai toimipaikkayhdistelmät löytyvät tilastosta toimialoittain. Loput 10 prosenttia hyödyketilaston ulkopuolelle jäävästä teollisuustuotan-

nosta arvioidaan hyödyketilaston toimialoittaisen tuotannon tuotejakaumien perusteella.

Teollisuuden hyödyketilaston käsittelyä ja tarkistuksia jatketaan vertaamalla hyödyketilaston yrityskohtaista teollisuustuotantoa rakennetilaston teollisuustuotannon kokonaisarvoon. Hyödyketilaston avulla saatua tuotejakaumaa tarkistetaan vertaamalla sitä Tullin tuotetietoihin. Kaiken kaikkiaan kansantalouden tilinpidon laadinnan yhteydessä tehtävät hyödyketilaston yrityskohtaiset tarkistukset koskevat noin 200 yritystä. Osa tarkistuksista tehdään globaalien taloustoimien näkökulmasta (valmistuttamisen tarkastelu), osassa tarkistuksista näkökulmana on yritysten sisäisten toimitusten jakaminen tuotteisiin ja valtaosaan tarkasteluista valikoituvat ne yritykset, joilla löytyvät suurimmat erot hyödyketilaston ja Tullin tiedoissa. Tarkasteluisa käytetään apuna myös muita lähteitä, kuten yritysten tuloslaskelmatietoja ja vuosikertomuksia.

Aineistomuuttujille P11_1322 Tuotetun sähkön toimitukset ja P11_1323 Tuotetun lämmön toimitukset saadaan toimialoille 351–353 Sähkö-, kaasu-, lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta, sähkön ja kaukolämmön tuotannolle vertailutiedot energiatilaston tuotantotiedoista. Energiatilaston tuotantotiedot perustuvat eri energiamuotojen määrätiedoista yksikköhintojen avulla johdettuihin arvotietoihin.

Palvelutoimialat ml. rakennuttaminen, maa- ja vesirakentaminen (S11 ja S14)

Palvelutoimialojen (toimialat 411, 42+431, 45–9602_9609) markkinatuotokset jaetaan KTTL-tuotteisiin vuositilinpidon tuotantotilien aineistomuuttujien avulla kahdessa osassa (Taulukko 2). Muut aineistomuuttajat kuin P11_1344 Muu erittelemätön liikevaihto, jaetaan KTTL-tuotteisiin rakennetilaston liikevaihtoeerien ja KTTL-luokituksen välisen linkin avulla. Linkissä aineistomuuttajan KTTL-tuotteiden osuudet ovat joko vakiot tai edellisen vuoden tasapainotettujen tuotetietojen osuuksien mukaiset.

Aineistomuuttuja P11_1344 Muu erittelemätön liikevaihto, jaetaan KTTL-tuotteisiin toimialasta riippuen joko Yrityspalvelut-tilaston tietojen, Viestintäviraston liikevaihtotietojen avulla tai rakennetilaston 5-numeroisten toimialatietojen avulla käyttäen 5-numeroisen tol2008-luokituksen ja KTTL-luokituksen välistä linkkiä. Yrityspalvelut-tilasto käsittää toimialojen 58 Kustannustoiminta, 62_63 Tietojenkäsittelypalvelut, 69 Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut, 702 Liikkeenjohdon konsultointi, 71 Tekniset palvelut, 73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus ja 78 Työllistämistoiminta tuotetiedot. Viestintäviraston liikevaihtotiedot käsittää toimialan 61 Televiestintä tuotetiedot.

Valtionhallinto (S1311)

Valtionhallintosektorin toimialojen tuotoksien tuotetietojen laskennan lähteenä käytetään valtiokonttorin laatimaa valtion liikekirjanpitoaineistoa. Kansantalouden tilinpidon laskelmia varten aineistoon lisätään toimiala- ja taloustoimimuuttajat. Toimialojen tuotoksien tuotteet määritetään toimialan, tuotostyyppin ja tilin (toiminnan tuottoerät) mukaan.

Paikallishallinto (S1313)

Paikallishallintosektorin toimialojen tuotoksien tuotetiedot lasketaan kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston tietojen avulla. Toimialojen tuotoksien tuotteet määritetään tehtäväluokituksen mukaan. Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston lisäksi paikallishallintoon kuuluvien julkisomisteisten yhtiöiden tuotostiedot saadaan rakennetilaston tiedoista. Tuotetietojen laskenta noudattaa yrityssektorin tuotetietojen laskentatapaa.

Muut toimialat/sektorit

Muiden toimialojen/sektoreiden tuotosten tuotetiedot saadaan kansantalouden tilinpidon asiantuntijoilta. Tiedot käsittävät toimialojen 011-03 Maa-, riista-, metsä- ja kalatalous 412+432_439 Talonrakentaminen, 68201 Asuntojen vuokraus, 68202 Asuntojen hallinta, ja 97_98 Kotitalouspalvelut sekä sektoreiden S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset, S1314 Sosiaaliturvarahastot ja S15 Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomat yhteisöt toimialojen tuotetiedot.

Tuotos omaan loppukäyttöön

Tuotostyyppin P12 Tuotos omaan loppukäyttöön tiedot toimialoittain, sektoreittain ja tuottajatyypeittäin saadaan vuositilinpidon tuotantotilien aineistomuuttujista P12_21 Itse tuotettu softa, P12_22 Muu valmistus omaan käyttöön ja P12_23 Itse tuotettu T&K (Taulukko 2). Itse tuotettu softa käsittää KTTL-tuotteen 620100 Tietokoneohjelmointipalvelut. Itse tuotettu T&K käsittää KTTL-tuotteen 720002 Tutkimus- ja kehittämispalvelut, vara. Tiedot saadaan vuositilinpidon keskitetyistä laskelmista, joissa tuotteen tarjonta ja käyttö ovat tasapainossa. Muu valmistus omaan käyttöön käsittää toimialakohtaiset tuotteet.

Tavaroiden tuonti ja vienti

Tavaroiden tuonnin ja viennin tietoluokat tarjonta- ja käyttötaulukkoissa ovat seuraavat:

1021	Tavaroiden tuonti EU-maista
1024	Tavaroiden tuonti EU:n ulkopuolelta
1101	C.i.f./f.o.b.-korjaus, EU-maat
1104	C.i.f./f.o.b.-korjaus, EU:n ulkopuoliset maat
2411	Tavaroiden vienti EU-maihin
2414	Tavaroiden vienti EU:n ulkopuolelle
2415	Tavaroiden jälleenvienti EU-maihin
2418	Tavaroiden jälleenvienti EU:n ulkopuolelle

Tavaroiden tuontitiedot c.i.f.-hintaan ja vientitiedot f.o.b.-hintaan saadaan Tullin ulkomaankauppatilastosta maittain ja yrityksittäin noin 10 000 CN-nimikkeen tarkkuudella. Tiedot muunnetaan luokitusavaimien avulla tarjonta- ja käyttötaulukoiden edellyttämille tuote- ja alueluokituksille. Tavaroiden tuontitietoihin lisätään kansantalouden tilinpidon korjauserät, joita ovat kuljetusvälineiden tavaraostot (esim. suomalaisten lentokoneiden polttoaineostot ulkomailla), laitton talous, verkkokauppa ja yksityinen ajoneuvotuonti. Tavaroiden vientitiedoista erotellaan erikseen jälleenvienti. Tavaroiden tuontiin ja vientiin tehdään myös globaalista tuotannosta aiheutuvat korjaukset

(kappale 5.13). Tämän lisäksi Tullin ulkomaankaupan yritysten tuotetietoja peilataan hyödyketilaston yrityskohtaisiin tuotetietoihin ja tehdään tarvittaessa korjauksia Tullin tuotetietoihin.

Tavaratuonnin arvo muunnetaan kokonaistasolla c.i.f.-hinnasta f.o.b.-hinnaksi vähentämällä tuonnista kuljetus- ja vakuutusmaksut eli niin sanottu c.i.f./f.o.b.-korjaus, joka saadaan Tilastokeskuksen maksutasetilaston tiedoista. Tullin viiden vuoden välein tekemän selvityksen perusteella c.i.f./f.o.b.-korjaus jaetaan erikseen koti- ja ulkomaisten tuottajien tuottamiin kuljetus- ja vakuutuspalveluihin.

Tavaroiden tuonti EU-maista, tavaroiden vienti EU-maihin ja tavaroiden jälleenvienti EU-maihin jaetaan vasta TKT:n tasapainotuksen jälkeen EMU-maihin ja EMU:n ulkopuolisiin maihin.

1022	Tavaroiden tuonti EU-maista, EMU-maat
1023	Tavaroiden tuonti EU-maista, EMU:n ulkopuoliset maat
1102	C.i.f./f.o.b.-korjaus; EU-maat, EMU-maat
1103	C.i.f./f.o.b.-korjaus; EU-maat, EMU:n ulkopuoliset maat
2412	Tavaroiden vienti EU-maihin, EMU-maat
2413	Tavaroiden vienti EU-maihin, EMU:n ulkopuoliset maat
2416	Tavaroiden jälleenvienti EU-maihin, EMU-maat
2417	Tavaroiden jälleenvienti EU-maihin, EMU:n ulkopuoliset maat

Palvelujen tuonti ja vienti

Palvelujen tuonnin ja viennin tietoluokat tarjonta- ja käyttötaulukkoissa ovat seuraavat:

1025	Palvelujen tuonti EU-maista
1028	Palvelujen tuonti EU:n ulkopuolelta
2419	Palvelujen vienti EU-maihin
2422	Palvelujen vienti EU:n ulkopuolelle

Palvelujen tuonti- ja vientitiedot saadaan Tilastokeskuksen maksutasetilaston tiedoista maittain ja yrityksittäin noin 60 bopcode6-nimikkeen tarkkuudella. Tiedot muunnetaan luokitusavaimien avulla tarjonta- ja käyttötaulukoiden edellyttämille tuote- ja alueluokituksille. Palvelujen tuontitietoihin lisätään sekä laittoman talouden että verkkokaupan palveluerä. Palvelujen tuontiin ja vientiin tehdään myös globaalista tuotannosta aiheutuvat korjaukset (luku 5.13).

Välillisten rahoituspalvelujen (FISIM) tuonti- ja vientiarvot saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetyistä laskelmista.

Palvelujen tuonti EU-maista, palvelujen vienti EU-maihin jaetaan vasta tasapainotuksen jälkeen EMU-maihin ja EMU:n ulkopuolisiin maihin.

1026	Palvelujen tuonti EU-maista, EMU-maat
1027	Palvelujen tuonti EU-maista, EMU:n ulkopuoliset maat
2420	Palvelujen vienti EU-maihin, EMU-maat
2421	Palvelujen vienti EU-maihin, EMU:n ulkopuoliset maat

Väliuotekäyttö (tietoluokka 2010)

Jalostustoimialat pl. rakentaminen (S11 ja S14)

Toimialojen B Kaivostoiminta ja louhinta, C Teollisuus, D Sähkö-, kaasu-, lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta, E Vesihuolto, viemäri-, ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito markkinatuotokset jaetaan ensin vuositilinpidon tuotantotilin aineistomuuttujiin, jotka perustuvat rakennetilaston kulueriin (Taulukko 117). Aineistomuuttajat jaetaan KTTL-tuotteisiin teollisuuden hyödyketilaston raaka-ainetietojen ja rakennetilaston kuluerien ja KTTL-luokituksen välisen linkin avulla. Linkissä aineistomuuttajan KTTL-tuotteiden osuudet ovat joko vakiot tai edellisen vuoden osuuk-sien mukaiset.

Taulukko 115. Rakennetilaston välituotekäytön aineistomuuttajat

aineistomuuttuja	nimike
P22_131	Aineiden ja tarvikkeiden hankinta
P22_132	Pakkausaineiden hankinnan arvo
P22_133	Polttoaineiden hankinta
P22_134	Teetetyt korjaus-, kunnossapito- ja asennustyöt
P22_135	Teetetyt palkkatyöt
P22_136	Alihankintatyöt
P22_137	Työvoiman vuokraus
P22_141	Sähkön hankinta omaan käyttöön
P22_1410	Edustuskulut
P22_1411	Muut kuin edellä mainitut kulut (liiketoiminnan muut kulut pl. edustuskulut)
P22_142	Lämmön hankinta omaan käyttöön
P22_1431	Kuluksi suoraan kirjatut tutkimus- ja kehittämismenot
P22_1432	Aktivoidut tutkimus- ja kehittämismenot
P22_144	Kuljetus- ja varastointikulut
P22_1451	Mainos- ja markkinointikulut, kuluksi kirjatut
P22_1452	Aktivoidut markkinointimenot
P22_1453	Myyntikulut (agentuuri jne.)
P22_146	ATK-, suunnittelu- ja ohjelmointikulut
P22_147	Kulut patenteista, lisensseistä ja rojalteista
P22_148	Leasing-maksut
P22_149	Muut vuokrat

Edellä muodostettu aineistomuuttuja P22_131 Aineiden ja tarvikkeiden hankinta jaetaan tuotteisiin teollisuuden hyödyketilaston raaka-ainetietojen avulla. Teollisuuden raaka-ainetilasto sisältää hyödykekohtaisia arvo- ja määrätietoja ostetuista aineista ja tarvikkeista tavaranimikkeittäin toimialaväliltä 05100–33200.

Tiedusteluun kuuluu periaatteessa koko Suomen teollisuus, mutta käytännössä tiedonkeruussa ovat mukana vain yli 20 henkilöä työllistävät yritykset. Loput hyödyketilaston ulkopuolelle jäävästä teollisuustuotannon tuotantopanoksista arvioidaan hyödyketilaston toimialoittaisten panosjakaumien perusteella. Tiedusteluun pyydetään vastaamaan vähintään 80 prosenttia ostoista. Käytännössä ollaan kiinnostuneita yrityksen tärkeimmistä tuotantopanoksista tilastovuoden aikana. Monitoimialaisten yritysten toimipaikat tai toimipaikkayhdistelmät löytyvät tilastosta toimialoittain.

Tilinpidoissa aineiston käsittelyä ja tarkistuksia jatketaan vertaamalla hyödyketilaston yrityskohtaista teollisuustuotannon raaka-ainekäyttöä rakennetilastosta saatavaan teollisuustuotannon aineiden ja tarvikkeiden hankinnan arvoon. Hyödyketilaston avulla saatua tuotejakaumaa tarkistetaan vertaamalla tuotantopanosten tuotejakaumaa Tullin tietoihin. Kaiken kaikkiaan kansantalouden tilinpidon laadinnan yhteydessä tehtävät yrityskohtaiset tarkistukset koskevat noin 200 yritystä. Osa tarkistuksista tehdään globaalien talustoimien näkökulmasta (valmistuttamisen tarkastelu), osassa tarkistuksista näkökulmana on yritysten sisäisten ostojen jakaminen tuotteisiin ja valtaosaan tarkasteluista valikoituvat ne yritykset, joilla löytyvät suurimmat erot hyödyketilaston ja Tullin tiedoissa. Tarkasteluissa käytetään apuna myös muita lähteitä, kuten yritysten vuosikertomuksia.

Aineistomuuttuja P22_133 Polttoaineiden hankinta jaetaan KTTL-tuotteisiin energiatilaston tietojen avulla. Energiatilaston tiedot on luokiteltu 6-numeroisella cpa-luokituksella ja 3-numeroisella toimialaluokituksella. Energiatilastosta saadaan myös vertailutiedot sähkön ja kaukolämmön väli-tuotekäytölle (P22_141 Sähkön hankinta omaan käyttöön, P22_142 Läm-mön hankinta omaan käyttöön). Tiedot perustuvat eri energiamuotojen mää-rätiedoista yksikköhintojen avulla johdettuihin arvotietoihin.

Palvelutoimialat ml. rakennuttaminen, maa- ja vesirakentaminen (S11 ja S14)

Palvelutoimialojen (toimialat 411, 42+431, 45–9602_9609) välituotekäytön tuotetiedot laaditaan vuositilinpidoon tuotantotilien aineistomuuttujien avulla (Taulukko 3). Vuositilinpidoon tuotantotilien aineistomuuttujat jaetaan joko aineistomuuttujakohtaisesti tai aineistomuuttuja- ja toimialakohtaisesti mää-riteltyihin KTTL-tuotteisiin. KTTL-tuotteiden aineistomuuttujaosuudet ovat joko vakiot tai edellisen vuoden tasapainotettujen tuotetietojen osuuksien mukaiset.

Valtionhallinto (S1311)

Valtionhallintosektorin toimialojen välituotekäytön tuotetietojen laskennan lähteenä käytetään valtiokonttorin laatimaa valtion liikekirjanpitoaineistoa. Toimialojen välituotekäyttöjen KTTL-tuotteet määritetään toimialoittaisten tilien (n. 40 toiminnan kuluerää) ja KTTL-luokituksen välisen avulla. Läh-deaineistojen arvotiedot ovat arvonlisäveroverottomia. Arvonlisävero lis-ätään tuotekohtaisesti ja täsmäytetään vastaamaan toimialoittain toimialan maksamaan arvonlisäveroon.

Paikallishallinto (S1313)

Paikallishallintosektorin toimialojen välituotekäytön tuotetiedot lasketaan kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston käyttötaloustietojen avulla. Käyttötaloustietoja on saatavilla toimialan (tehtäväluokituksen) mu-kaan menolajijaolla: asiakaspalvelujen ostot, valtiolta, asiakaspalvelujen os-tot kunnilta, muiden palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokra-menot, ulkoiset sekä muut menot. Tarkemmalla 27 menolajin tarkkuudella käyttötaloustietoja on saatavilla ainoastaan koko kuntasektorin tasolla. Tar-jonta- ja käyttötaulukkolaskelmissa tarkemman menolajin arvot on jaettu ar-vionvaraisesti toimialoille. Menolajit jaetaan edelleen KTTL-tuotteille toi-mialakohtaisesti menolaji-KTTL-tuote-linkin avulla.

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston lisäksi paikallishallin-toon kuuluvien julkisomisteisten yhtiöiden välituotekäyttötiedot saadaan ra-kennetilaston tiedoista. Niiden tuotetietojen laskenta noudattaa yrityssektorin tuotetietojen laskentaa.

Lähdeaineistojen arvotiedot ovat arvonlisäveroverottomia. Arvonlisävero li-sätään tuotekohtaisesti ja täsmäytetään vastaamaan toimialoittain toimialan maksamaan arvonlisäveroon.

Muut toimialat/sektorit

Maatalouden välituotekäytön lähtötiedot saadaan kansantalouden tilinpidoon maatalouden asiantuntijalta. Lähtötiedot käsittävät maatalouden tuotantovä-

lineiden ostohintaindeksin mukaiset 48 kuluerää, jotka jaetaan KTTL-tuotteisiin kuluerän ja KTTL-tuotteen välisen linkin avulla.

Sektorin S1221/toimialan 64 välituotekäytön lähtötiedot saadaan VIRATI:n (viranomaistiedonkeruun koordinointi) talletuspankkien kuluerien arvotiedoista. VIRATI:n 22 kuluerää jaetaan KTTL-tuotteisiin VIRATI-koodin ja KTTL-tuotteen välisen linkin avulla.

Sektoreiden S14 (paitsi tol 011_016), S15, S12 (paitsi S1221 talletuspankit) sekä sektorin S11 toimialojen 017-03, 412+432_439 ja 68201 välituotekäytön lähdeaineistojen rakennetiedot ovat puutteellisia tai puuttuvat kokonaan. Niiden välituotekäytön tuoterakenne lasketaan edellä edellisen vuoden rakenteella.

Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)

Välillisten rahoituspalvelujen (FISIM) välituotekäyttö toimialoittain saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetyistä laskelmista.

Kotitalouksien kulutusmenot (tietoluokka 2111)

Kotitalouksien kulutusmenot laaditaan vuositilipidossa 182 COICOP-luokan tarkkuudella. COICOP-luokitus on pääosin 5-numerotasoinen. Vuositilinpidon tiedot muunnetaan COICOP-KTTL-luokitusavaimien avulla tarjonta- ja käyttötaulukoiden edellyttämälle tuoteluokitukselle. Uusimmassa vuoden 2012 Kulutustutkimuksessa oli n. 900 7-numeroista COICOP-nimikettä. Luokitusavain päivitetään aina Tilastokeskuksen viimeisimmän Kulutustutkimuksen tietojen avulla.

Yksityisen kulutuksen tuotostyyppien P12 Tuotos omaan loppukäyttöön ja P131 Markkinattomat tuotteet, ostot tuotteet ovat samat kuin tuotostyyppien tuotokset.

Julkisyhteisöjen kulutusmenot

Julkisyhteisöjen kulutusmenojen tietoluokat tarjonta- ja käyttötaulukoissa ovat seuraavat:

- 2112 Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
- 2121 Valtion kulutusmenot
- 2122 Kuntien kulutusmenot
- 2123 Sosiaaliturvarahastojen kulutusmenot

Julkisyhteisöjen kulutusmenojen tuotetiedot lasketaan kahdessa osassa. Yksilöllisten ja kollektiivisten kulutusmenojen tuotetieto on sama kuin kunkin sektorin tuotostyyppin P132 Muun markkinattoman tuotoksen tuotos.

Valtion ja kuntien luontoismuotoisten yhteiskunnallisten tulonsiirtojen tuotetiedot saadaan valtion liikekirjanpidon sekä kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston tiedoista. Muiden sosiaaliturvarahastojen luontoismuo-

toisten yhteiskunnallisten tulonsiirtojen tuotetiedot saadaan 12 tuoteryhmän tarkkuudella sosiaaliturvarahastojen tiedoista.

Investoinnit

Investointien tietoluokat tarjonta- ja käyttötaulukkoissa vastaavat vuositilinpidoon investointivaruusluokkia. Tietoluokat ovat seuraavat:

2211	Asuinrakennukset
2212	Muut talorakennukset
2213	Maa- ja vesirakennukset
2214	Maanparannukset
2215	Kuljetusvälineet
2216	Tietokoneet ja oheislaitteet
2217	Muut viestintätekniset laitteet
2218	Muut koneet ja laitteet
2219	Asejärjestelmät
2220	Eläinvarat
2221	Puu-, viljelykasvi- ja kasvivarat
2222	Valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokulut
2223	Tutkimus ja kehittäminen
2224	Mineraalien etsintä ja arviointi
2225	Tietokoneohjelmistot ja tietokannat
2226	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
2227	Muut henkiset omaisuustuotteet

Investointien tuotetiedot lasketaan tietoluokittain, sektoreittain ja tuottajatyypeittäin. Investoinnit laaditaan TKT:ssä vuositilinpidoista poiketen ilman toimialaluokitusta. Asuinrakennuksia, muita talorakennuksia sekä eläinvaroja lukuun ottamatta tuotetiedot lasketaan pääosin edellisen vuoden tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötietojen tuoterakenteella. Näitä tuotetietoja korjataan myöhemmin tasapainotusvaiheessa. Osa investoinneista on tuotostyyppiä P12 Tuotos omaan loppukäyttöön. Näiden tuotekohtaiset arvot lasketaan tarjontatietojen perusteella.

Asuinrakennus- ja muiden talorakennusinvestointien tuotetiedot lasketaan talonrakentamisen ja kiinteistönvälityspalvelujen tuotostietojen sekä sektoreittain ja tuottajatyypeittäin määräytyvien hinnanmuodostuserien avulla. Eläinvarojen investointien tuotetiedot saadaan kansantalouden tilinpidoon maatalouden asiantuntijalta.

Tuotostyyppiin P12 Tuotos omaan loppukäyttöön investointitiedot perustuvat vuositilinpidoon tuotantotilien aineistomuuttujiin P12_21 Itse tuotettu softa, P12_22 Muu valmistus omaan käyttöön ja P12_23 Itse tuotettu T&K. Itse tuotettu softa kirjataan tietokoneohjelmisto- ja tietokantainvestointeihin ja se käsittää KTTL-tuotteen 620100 Tietokoneohjelmointipalvelut. Itse tuotettu T&K kirjataan tutkimus- ja kehittämisinvestointeihin ja käsittää KTTL-tuotteen 720002 Tutkimus- ja kehittämispalvelut, vara. Muu valmistus omaan käyttöön käsittää muun muassa koneiden ja laitteiden korjaus- ja asennuspalvelut, jotka kirjataan muihin kone- ja laiteinvestointeihin.

Varastojen muutos

Varastojen muutosten tietoluokat tarjonta- ja käyttötaulukkoissa vastaavat vuositilinpidon varaluokkia. Tietoluokat ovat seuraavat:

2301	Polttoaineet, varastojen muutos
2302	Muut aineet ja tarvikkeet, varastojen muutos
2303	Keskenkasvuiset kasvatettava varat, varastojen muutos
2304	Muut keskeneräiset työt, varastojen muutos
2305	Valmisteet, varastojen muutos
2306	Puolustustarvikkeet, varastojen muutos
2307	Kauppavarat, varastojen muutos
2308	Arvoesineet, varastojen muutos

Teollisuustoimialojen valmisteiden varastojen muutosten tuoteosuudet lasketaan toimialojen tavaroiden (pl. polttoaineet) tuotostietojen avulla. Tuoteosuudet noudattavat teollisuuden hyödyktilaston tuotantotietojen toimialoittaisia tuotejakoja. Teollisuustoimialojen muiden aineiden ja tarvikkeiden varastojen muutosten tuoteosuudet lasketaan toimialojen tavaroiden (pl. polttoaineet) välituotekäyttötietojen avulla. Tuoteosuudet noudattavat teollisuuden hyödyktilaston raaka-ainetietojen toimialoittaisia tuotejakoja. Muiden toimialojen valmisteiden sekä muiden aineiden ja tarvikkeiden varastojen muutokset jaetaan tuotteisiin toimialan mukaan.

Muiden keskeneräisten töiden varastojen muutosten tuoteosuudet lasketaan toimialojen tavaroiden tuotostietojen avulla. Polttoaineiden varastojen muutosten tuoteosuudet lasketaan toimialojen tavaroiden välituotekäyttötietojen avulla.

Kaupan toimialojen 45 Autojen yms. kauppa, korjaus ja huolto, 46 Tukku-kauppa (pl. autot ym.) ja 47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.) kauppavaroiden varastojen muutosten laadinta aloitetaan laskemalla rakennetilaston tietojen perusteella toimialojen varastojen muutosten arvot 5-numeroisella toimialatasolla. Tämän jälkeen jokaisen 5-numerotason toimialan KTTL-tuotteet määritetään toimiala-KTTL-linkin avulla. Seuraavaksi kunkin toimialan tuotteiden osuustiedot lasketaan tuotteiden tarjontatietojen mukaan. Toimialojen varastojen muutosten arvot jaetaan edellä mainittujen tuotteiden osuustietojen avulla ja summataan tilinpidon toimialatasolle. Lopuksi toimialojen kauppavaroiden tuotearvot lasketaan osuustietojen ja vuositilinpidon arvojen avulla. Muiden toimialojen kauppavaroiden varastojen muutokset jaetaan tuotteisiin toimialan mukaan.

Toimialan 011_016 Maatalous keskenkasvuinen kasvatettava varojen ja kauppavaroiden varastojen muutosten tuotetiedot saadaan maatalouden sektoritutkijalta. Toimialan 025 Metsien nettokasvu keskenkasvuinen kasvatettava varojen varastojen muutos tuotteittain lasketaan suoraan toimialan tuotostiedoista.

Antiikki ja muut taide-esineet, varastojen muutos kirjataan KTTL-tuotteelle 900100 Esittävä taide ja luomistyö.

6.1.3 Hinnanmuodostustiedot ja ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos ostajanhintaisiksi

Tarjonta- ja käyttötietojen tuotteista tasapainotusta varten ostajanhintaiset käyttötiedot muunnetaan hinnanmuodostustietojen avulla perushintaisiksi seuraavan yhtälön mukaisesti:

$$\text{PERUSHINTA} = \text{OSTAJANHINTA} - \text{arvonlisävero} - \text{kuljetuksen lisät} - \text{tukkukaupan lisät} - \text{vähittäiskaupan lisät} - \text{muut tuoteverot (kuin ALV ja tuontitullit)} - \text{tuontitullit} + \text{tuotetukipalkkiot}$$

Käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvojen laskentaa varten hinnanmuodostuserille laaditaan tuotekohtaiset osuustiedot. Tuotetukipalkkioiden, tuontitullien ja muiden tuoteverojen tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa perushintaan. Kaupan ja kuljetuksen lisien tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa tuottajahintaan (perushinta – tuotetukipalkkiot + tuontitullit + muut tuoteverot). Arvonlisäveron tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa arvonlisäverottomaan ostajanhintaan. Jokaiselle hinnanmuodostuserälle on erikseen määritetty käsittelysäännöt, joiden mukaan tuotekohtaista osuustietoa sovelletaan eri käytöissä.

Tuotetukipalkkiot

Valtion, EU:n ja kuntien maksamat tuotetukipalkkioiden arvot tuotetukipalkkiolajeittain saadaan valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistosta sekä kuntien tilinpäätöksistä. Tuotetukipalkkiolajeja ovat julkisen liikenteen tuki, luotsauksen hintatuki sekä maataloustuotteiden CAP- ja kansallinen tuki. Maataloustuotteiden tuotetukipalkkioiden tuotekohtaiset arvot saadaan tilinpidon maatalouden asiantuntijalta. Tuotetukipalkkioiden yhteenlaskettu arvo oli 735 miljoonaa euroa vuonna 2012.

Tuontitullit

Tuontitulleja sisältyy EU:n ulkopuolelta tulevaan tavaroiden tuontiin. Tuotekohtaiset tulliosuudet lasketaan vuosittain Tullin tuotekohtaisista verotiedoista. Tuontitullien yhteenlaskettu arvo oli 184 miljoonaa euroa vuonna 2012.

Arvonlisävero (vähennykselvoton)

Vuosittaiset arvonlisäverokannat määritetään tuotteittain arvonlisäveroa (ALV) koskevan lainsäädännön avulla. Yleinen arvonlisäverokanta oli 23 % vuonna 2012. Alennettua 13 % verokantaa sovellettiin elintarvikkeisiin, rehuihin sekä ravintola- ja ateriapalveluihin. Alennettua 9 % verokantaa sovellettiin muun muassa lääkkeisiin, erilaisiin kulttuuripalveluihin sekä tilattuihin lehtiin. ALV:sta vapaita palveluita olivat sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutuspalvelut, valtaosa rahoitus- ja vakuutuspalveluista sekä rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut.

TKT-laskelmissa ALV:a sisältyy ainoastaan tuotostyyppeihin P11 Markkinatuotos ja P7 Tuonti. Käyttöluokista ALV:a ei sisälly vientiin eikä varastojen muutoksiin. Välituotekäytön ja investointien osalta ALV määräytyy tuottajatyypin ja toimialan mukaan. ALV sisältyy (ts. ALV on vähennykselvoton)

välituotekäyttöön ja investointeihin tuottajatyypeillä T20 Omaan loppukäyttöön tuottajat ja T30 Muut markkinattomat tuottajat sekä rahoitus- ja vakuutustoiminnan, terveystalouden ja sosiaalipalvelujen toimialoilla. Kotitalouksien kulutusmenojen arvonlisäverolaskemissa otetaan lisäksi huomioon tax free -ostosten sekä harmaan ja laittoman talouden arvonlisäveroa alentava vaikutus määrättyihin tuotteisiin. Arvonlisäveron yhteenlaskettu arvo oli 17 987 miljoonaa euroa vuonna 2012.

Muut tuoteverot

Muita tuoteveroja ovat erilaiset valmisteverot. Niiden kertymäarvot saadaan valtion tilinpäätösaineistosta verolajeittain. Vuonna 2012 näitä olivat apteekkimaksu, alkoholijuomavero, auto- ja moottoripyörävero, arpajaisvero, eräiden energialähteiden vero, huoltovarmuusmaksu, nestemäisten polttoaineiden vero, palosuojelumaksu, ratamaksuvero, sokerimaksu, tupakkavero, vakuutusmaksuvero, varainsiirtovero, virvoitusjuomavero sekä öljyjättemaksu. Arvot kohdennetaan verolajeittain KTTL-tuotteisiin verolainsäädännön tietojen avulla. Tuoteosuustiedot lasketaan veroarvojen ja käyttötietojen suhteesta. Muita tuoteveroja ei sisälly vientiin. Muiden tuoteverojen yhteenlaskettu arvo oli 9 940 miljoonaa euroa vuonna 2012.

Kaupan lisät

Kaupan lisät voidaan määrittellä jälleenmyyntiä varten ostetun tavaran myynti- ja ostohinnan välinen erotuksena. Tarjontapuolella kaupan lisiä tuottavia tuotteita ovat:

351400	Sähkökaupan palvelut
451000	Moottoriajoneuvojen kaupan palvelut
462000	Tukkukaupan palvelut
463000	Polttoaineiden tukkukaupan palvelut
471000	Vähittäiskaupan palvelut
473000	Polttoaineiden vähittäiskaupan palvelut

Tarjonta- ja käyttötaulukkoissa vähittäiskaupan ja tukkukaupan palvelujen tuotos jaetaan käyttöpuolelle osaksi tavaroiden hinnanmuodostusta tuotekohdainten tukkukaupan ja vähittäiskaupan lisien osuuksien avulla. Tuotekohtaiset tukkukaupan ja vähittäiskaupan lisien osuudet lasketaan rakennetilaston kaupan toimialojen tietojen avulla määrävuosittain. Jokaiselle 5-numeroiselle tukku- ja vähittäiskaupan toimialalle lasketaan rakennetilaston tiedoista toimialan myyntikatteen osuustieto seuraavan kaavan mukaan:

$$\text{(kaupallisen toiminnan liikevaihto - kauppatavaroiden ostot + kauppatavaroiden varastojen muutos) / (kauppatavaroiden ostot + kauppatavaroiden varastojen muutos)}$$

Tämän jälkeen jokaiselle KTTL-luokituksen mukaiselle tavaralle määritetään tukku- ja vähittäiskaupan toimiala, jonka mukaan tuote saa tukku- ja

vähittäiskaupan lisien osuudet (ts. toimiala, joka vastaa tuotteen jakelusta). Esimerkiksi KTTL 291020 Henkilöautot saa tukkukaupan lisän osuuden toimialalta 45111 Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen tukkukauppa, ja vähittäiskaupan lisän osuuden toimialalta 45112 Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vähittäiskauppa.

Vähittäis- ja tukkukaupan lisien arvot olivat 12 488 ja 16 268 miljoonaa euroa vuonna 2012.

Kuljetuksen lisät

Kuljetuksen lisät voidaan yleisesti määritellä myyjän erikseen laskuttamiksi ja ostajan erikseen maksamiksi tavaroiden kuljetuskustannuksiksi, jotka sisältyvät tavaroiden ostajanhintaan, mutta eivät perushintaan. Tarjonta- ja käyttötaulukkoissa kuljetuksen lisät ovat mahdollisia vain tavaratuotteille, jotka eivät sisällä kaupan lisiä.

Tuotekohtaiset kuljetuksen lisien osuustiedot lasketaan ohjelmallisesti määrävuosittain rakennetilaston kuljetus- ja varastointikulu -muuttujan, teollisuuden hyödyketilaston tietojen sekä tavarankuljetustilastojen kuljetuslajitusten (maantieliikenne, rautatieliikenne, vesiliikenne, lentoliikenne ja putkijohtokuljetus) kuljetussuoritteiden avulla.

Tarjontapuolella kuljetuksen lisiä tuottavia tuotteita ovat:

492000	Rautateiden tavaraliikennepalvelut
494000	Tieliikenteen tavaraliikennepalvelut
495000	Putkijohtokuljetuspalvelut
500200	Vesiliikenteen tavarankuljetus
512000	Lentoliikenteen tavarankuljetuspalvelut
521000	Varastointipalvelut
522100	Maaliikenteeseen liittyvät palvelut
522200	Vesiliikenteeseen liittyvät palvelut
522400	Lastinkäsittelypalvelut
522900	Muut liikennettä avustavat palvelut

Kuljetuksen lisien yhteenlaskettu arvo oli 1 140 miljoonaa euroa vuonna 2012.

6.1.4 Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta

Perushintaisista tarjontatiedoista, ostajanhintaisista käyttötiedoista sekä hinnanmuodostuserien osuustiedoista laaditaan ensimmäinen täydellinen, mutta vielä tasapainottamaton, tuotetase. Tuotetase käsittää perushintaisten tarjontatietojen, ostajanhintaisten käyttötietojen lisäksi käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvot sekä perushintaiset käyttötiedot tuotteittain.

Tässä vaiheessa tarkistetaan, että määrättyjen tuotteiden, kuten FISIM:n ja asumispalvelujen, perushintainen tarjonta ja käyttö ovat tasapainossa. Vastaavasti tuotostyyppien P12 Tuotos omaan loppukäyttöön, P131 Markkinat-

tomat tuotteet, myynnit tai ostot ja P132 Muu markkinaton tuotos tulee olla tuotteittain tasapainossa, koska niiden käyttötiedot määräytyvät tarjonnan toimialoittaisista tuotostiedoista.

Lisäksi tarkistetaan käyttötietojen hinnamuodostuserien arvot. Käyttötietojen tuotetukien ja -verojen arvojen tulee olla tarjonta- ja käyttötaulukoiden laadinnan tässä vaiheessa lähellä maksettuja tuoteveroja ja kerättyjä tuotetukia sekä kaupan ja kuljetuksen lisien tulee olla lähellä kaupan, kuljetuksen lisäksi tuottavia tuottavien palvelutuotteiden tarjonnan arvoja. Lopuksi tarkistetaan, että tuotetaseen arvot täsmäävät ennakkollisen vuositilinpidon tuotetaloustoimien arvoihin. Tässä vaiheessa voidaan myös korjata ennakkollisen vuositilinpidon tuotetaloustoimien arvoja, mikäli ennakkollisissa tiedoissa havaitaan puutteita tai virheitä.

6.1.5 Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotus

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotusta varten lasketaan 776 KTTL-tuotteen perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö sekä niiden erotus eli tasapainotilanne (Taulukko 118). Toisin sanoen tasapainoehto jokaisen tuotteen osalta on

tuotos + tuonti = välituotekäyttö + kulutusmenot + pääoman bruttomuodotus + vienti.

Taulukko 116. Perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö sekä niiden ero tuotteittain

KTTL	KTTL-nimike	tarjonta ph	käyttö ph	ero	tasapainotus
011111	Tavallinen vehnä sekä vehnän ja rukiin sekavilja (durumvehnä)	189	179	10	
011120	Maissi	1	0	0	
011131	Ohra	361	328	33	
011132	Ruis	23	9	14	
011133	Kaura	216	218	-2	
011140	Muu viljat	1	4	-3	
011160	Palkovilja	10	7	4	
011180	Öljykasvien siemenet ja hedelmät	135	95	41	man_tp
011210	Riisi, esikuorimaton	0	0	0	
011312	Kaalit	50	40	9	
011314	Salaatit	86	80	6	
011320	Muut lehti- ja varsivihannekset, melonit	55	34	21	
011332	Kurkut	74	77	-4	
011334	Tomaatit	122	112	10	
011335	Muut hedelmän valmistavat vihannekset	76	49	27	
011341	Porkkanat ja nauriit	85	67	18	
011350	Perunat	80	115	-35	man_tp
...
960100	Pesulapalvelut	361	345	16	
960200	Kampaamo- ja muut kauneudenhoitopalvelut	785	761	24	
960300	Hautausalan palvelut	127	120	8	
960400	Fyysistä hyvinvointia edistävät palvelut	97	75	22	
960900	Muut henkilökohtaiset palvelut, muualle luokittelemattomat	67	107	-39	man_tp
970000	Kotitalouspalvelut	175	175	0	

Tarjonta- ja käyttötietojen tasapainotus tehdään neljässä vaiheessa:

1. Manuaalinen tasapainotus (tuotekohtainen)

2. Hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainotus
3. Tilastollisen eron eliminointi
4. Automaattinen tasapainotus (tuotekohtainen)

Manuaalinen tasapainotus (tuotekohtainen)

Manuaalisessa tasapainotuksessa korjataan perushintaisen tarjonnan ja perushintaisen käytön väliset suurimmat tuotekohtaiset epätasapainot. Tämä koskee tuotteita, joiden tarjonnan ja käytön välisen eron arvo on yli 10 prosenttia perushintaisen tarjonnan arvosta ja eron absoluuttinen arvo on yli 30 miljoonaa euroa (Taulukossa 4 merkintä ”man_tp”). Nämä tuotteet tasapainotetaan korjaamalla tuotteiden perushintaisia tarjontatietoja ja/tai ostajahintaisia käyttötietoja manuaalisesti siten, että tarjonnan ja käytön väliset erot jäävät edellä mainittujen rajojen alapuolelle. Tarjonta- ja käyttötietojen korjaukset perustuvat lähinnä arvioon tuotteeseen liittyvien lähdeaineistojen tarjonta- ja käyttötietojen tarkkuudesta ja luotettavuudesta. Lisäksi osa käyttötietojen, esim. investointien, tuotetiedoista lasketaan lähdeilastojen puuttumisen vuoksi edellisen vuoden tuotetaseen rakenteella. Näitä tietoja korjataan manuaalisessa tasapainotuksessa ko. tuotteiden tasapainon edellyttämällä tavalla. Yleisesti ottaen tarjontatiedot ovat käyttötietoja tarkempia ja luotettavampia ja tästä syystä niitä muutetaan tasapainotuksessa vähemmän.

Edellä kuvattujen tasapainotusten jälkeen tasapainotuksia pyritään tekemään pääasiassa siten, että epätasapainossa olevia tuotteita tasapainotetaan keskenään P64-tuoteryhmien (tarjonta- ja käyttötaulukoiden julkaisutaso) sisällä. Toisin sanoen tarjontaa tai käyttöä siirretään mahdollisimman lähekkäisiltä tuotteilta toisille, joilla erot tarjonnan ja käytön välillä ovat erimerkkiset. Toimialojen tarjonta- tai välituotekäyttötietojen, tuonnin tai loppukäyttöjen tasoja muutetaan manuaalisessa tasapainotuksessa ainoastaan poikkeustapauksissa, kun esimerkiksi halutaan korjata ennakkollisissa tiedoissa ilmenneitä puutteita tai virheitä.

Käytännössä manuaalinen tasapainotus tehdään tuotetaseen käyttöliittymän avulla. Käyttöliittymässä tasapainotustiedot (mm. alkuperäinen ja korjattu arvo sekä korjaukseen liittyvä kommenttiteksti) tallentuvat metatiedoille varattuun tietokantatauluun.

Manuaalisen tasapainotukseen valikoitui noin 300 KTTL-tuotetta vuonna 2012. Manuaalisessa tasapainotuksessa tasapainotettiin edellä mainittujen 300 tuotteen lisäksi 180 muuta tuotetta. Manuaalisessa tasapainotuksessa perushintaisia tarjontatietoja ja ostajahintaisia käyttötietoja korjattiin yhteensä runsaalla 15 miljardilla eurolla.

Hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainotus

Manuaalisen tasapainotuksen jälkeen on vuorossa hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainottaminen. Tässä vaiheessa käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvot ovat lähellä oikeita arvoja ja niille tehdään viimeinen korjaus, jotta käyttötietojen tuotetuet ja -verot saadaan vastaamaan maksettuja ja kerättyjä tuotetukia ja tuoteveroja sekä kaupan ja kuljetuksen lisät saadaan

vastaamaan kaupan, kuljetuksen lisiä tuottavia tuottavien palvelutuotteiden tarjonnan arvoja.

Tilastollisen eron eliminointi

Hinnanmuodostuserien automaattisen tasapainottamisen jälkeen nähdään, mille tuotteille ennakkollisen kansantalouden tilinpidon tilastollinen ero tässä vaiheessa kohdentuu. Tilastollinen ero eliminoidaan tasapainottamalla niitä tuotteita, joilla tarjonnan ja käytön väliset erot ovat suurimmat ja samansuuntaiset kuin tilastollisella erolla. Tilastollisen eron eliminoinnissa toimialojen tuotos- tai välituotekäyttötietojen, tuonnin tai loppukäyttöjen ennakkollisen tasot muuttuvat. Käytännössä korjaukset tehdään useimmiten välituotekäyttötietoihin. Muutosten vaikutus määrää bruttokansantuotteen lopullisen arvon.

Huoltotaseen tilastollinen ero oli ennakkollisissa tiedoissa -459 miljoonaa euroa vuonna 2012 (Taulukko 119). Tarjonta- ja käyttötaulukoiden lähtötietojen laadintavaiheessa ja manuaalisessa tasapainotuksessa tilastollinen ero pieneni 65 miljoonalla eurolla. Lopullinen tilastollisen eron korjaus oli 394 miljoonaa euroa. Korjaus tehtiin yrityssektorin palvelutoimialojen välituotekäyttöihin.

Taulukko 117. Ennakollinen huoltotase, huoltotaseen erien muutokset TKT:n laadinnan eri vaiheissa sekä lopullinen huoltotase vuonna 2012, miljoonaa euroa.

Huoltotase 2012	ennakollinen	lähtötietojen korjaus + manuaalinen tasapainotus	tilastollisen ero eliminointi	lopullinen
P1 R / Tuotos perushintaan	385 932	183	0	386 115
P2 K / Välituotekäyttö ostajanhintaan	214 239	-147	-394	213 698
B1GPH T / Arvonlisäys, brutto perushintaan	171 693	330	394	172 417
D21N T / Tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot	27 376	0	0	27 376
D21 K / Tuoteverot	28 111	0	0	28 111
D31 R / Tuotetukipalkkiot	735	0	0	735
B1GMH T / BRUTTOKANSANTUOTE markkinahintaan	199 069	330	394	199 793
P7 R / Tuonti	81 764	0	0	81 764
P71 R / Tavaroiden tuonti	57 272	0	0	57 272
P72 R / Palvelujen tuonti	24 492	0	0	24 492
SUPP R / TARJONTA YHTEENSÄ	280 833	330	394	281 557
P6 K / Vienti	78 881	0	0	78 881
P61 K / Tavaroiden vienti	56 561	0	0	56 561
P62 K / Palvelujen vienti	22 320	0	0	22 320
P3 K / Kulutusmenot	157 709	81	0	157 790
P3Y K / Yksityiset kulutusmenot	109 026	82	0	109 108
P31Y K / Kotitalouksien kulutusmenot	103 653	82	0	103 735
P32Y K / Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	5 373	0	0	5 373
P3J K / Julkiset kulutusmenot	48 683	-1	0	48 682
P51 K / Kiinteän pääoman bruttomuodostus	44 305	184	0	44 489
P52 K / Varastojen muutos	328	0	0	328
P53 K / Arvoesineiden nettohankinnat	69	0	0	69
USE K / KYSYNTÄERÄT YHTEENSÄ	281 292	265	0	281 557
DEB1*G T / Tilastollinen ero	-459	65	394	0

Automaattinen tasapainotus (tuotekohtainen)

Kun tilastollinen ero on eliminoitu, ei tarjonnan ja käytön välistä eroa enää esiinny koko talouden tasolla, mutta tuotekohtaisia eroja esiintyy vielä tuotostyypeillä P11 Markkinatuotos ja P7 Tuonti. Näiden erojen korjaamiseksi suoritetaan lopuksi automaattinen tasapainotus, jossa loput erot poistetaan RAS-algoritmillä. Algoritmi laskee kertoimet, joilla kerrottuna tasapainotettavan matriisin alkiot summautuvat etukäteen kiinnitettyihin rivisuunnan tuotekohtaisiin perushintaisiin tarjonta-arvoihin ja sarakesuunnan toimialoitusten välituotekäyttöjen ja lopputuotekäyttöerien ostajanhintaisiin arvoihin. Toisin sanoen automaattisessa tasapainotuksessa tuotteiden arvot saavat muuttua käyttöluokkien sisällä, pois lukien ne käyttöluokittaiset ja tuotteiden arvot, jotka on kiinnitetty etukäteen (esim. kotitalouksien kulutusmenojen polttoaineet). Automaattisen tasapainotuksen lopputuloksena syntyy tasapainotetut tarjonta- ja käyttötiedot, joissa perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö ovat tasapainossa tuotteittain ja tuotostyypeittäin.

Automaattisessa tasapainotuksessa on mukana lähes kaikki KTTL-tuotteet. Automaattisessa tasapainotuksessa ostajanhintaisia käyttötietoja korjattiin yhteensä runsaalla 9 miljardilla eurolla vuonna 2012. Manuaaliseen tasapainotukseen verrattuna automaattisen tasapainotuksen merkitys tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksessa on pienempi.

Lopuksi tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksen vaatimat tehdyt korjaukset viedään vuositilinpidon osajärjestelmien tuotetaloustoimitietoihin. Korjatut tiedot muodostavat kansantalouden tilinpidon tasapainotetut tiedot. Huoltotaseen tilastollinen ero on tällöin nolla (Taulukko 119).

6.2 Muut BKT:n validointimenettelyt

6.2.1 Tasapainotusta edeltävä vaihe

Tasapainotusta edeltävät sektoritutkijoiden/tiimien laskelmat omilta ilmiöalueiltaan. Näissä laskelmissa lähdeaineistojen tiedot muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaisiksi. Jo tässä vaiheessa kiinnitetään huomiota tiettyihin tunnuslukuihin ja riippuvuuksiin. Ilmiöaluekohtaisissa laskelmissa on kiinnitettävä huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- arvon, volyymin ja hinnan muutoksiin edellisestä vuodesta
- vastaaviin muutoksiin edellisestä versiosta
- absoluuttisten tasojen muutoksiin verrattuna edelliseen versioon
- palkkojen ja työllisyyden yhteensopivuuteen, jota mitataan ansiotason kehityksellä
- arvonlisäyksen volyymikehityksen ja työpanoksen yhteensopivuuteen, jota mitataan työn tuottavuuden muutoksella
- työllisyyden ja työtuntien yhteensopivuuteen, jota mitataan työtunneilla työllistä kohti
- reaalisesti käytettävissä olevaan tuloon: nimellinen käytettävissä oleva tulo deflatoituna kulutusmenojen hintaindeksillä (kotitaloudet)
- säästämisasteeseen: säästön suhde käytettävissä olevaan tuloon (kotitaloudet, julkisyhteisöt)
- nettoluotonannon tasoon

6.2.2 Laskennan osa-alueiden tarkastus

Ennakollisen tilinpidon tasapainotuksessa jokainen toimiala, sektori tai muu laskentakokonaisuus käydään läpi yhteenvetopalaverissa, niin sanotuissa jetsutuksissa. Näissä palaverissa on mukana 2 – 4 yhteenvetäjää sekä yksi tai useampia sektoritutkijoita, jotka vastaavat kyseisen laskentakokonaisuuden laadinnasta.

Yksittäisten laskentakokonaisuuksien tarkastus tapahtuu sitä mukaa, kun tietoja alkaa valmistua. Tilaisuudessa käydään läpi laskentakokonaisuus erityisesti kiinnittäen huomiota edellä mainittuihin seikkoihin. Niiden ohella tietolähteet, niiden saatavuus ja käyttökelpoisuus, niissä tapahtuneet muutokset tai laskennassa tapahtuneet menetelmämuutokset ja muut laskentaan vaikuttavat taustatiedot ovat olennaista keskusteltavaa.

Koko kansantalouden kuva alkaa hahmottua ja tarkentua, kun valtaosa laskentakokonaisuuksista on valmiina. Kokonaiskäsitystä voidaan kuitenkin ruveta muodostamaan vasta, kun kaikki palaset ovat mukana.

LUKU 7 YLEISKATSAUS KATTAVUUDEN VARMISTAMISEEN

7.0 Johdanto

7.0.1 Maantieteellinen kattavuus

Suomen talousalue käsittää Suomen maantieteellisen alueen valtion rajojen mukaisesti (ml. Ahvenanmaa) lukuun ottamatta Suomessa sijaitsevia ulkomaiden lähetystöjä ja konsulaatteja sekä ylikansallisia organisaatioita ja kansainvälisiä järjestöjä. Suomen talousalueeseen luetaan Suomen ulkomailla sijaitsevat erillisaalueet (lähetystöt, konsulaatit, tutkimusasemat tms.). Suomen talousalueeseen luetaan myös kansallinen ilmatila ja aluevedet, alukset, lentokoneet ja muu liikkuva kalusto, kun liikennöitsijällä on Suomessa kotipaikka.

7.0.2 Kattavuuden yleisperiaatteet

Suomen kansantalouden tilinpidossa käytetään kaikkia kolmea laadintatapaa BKT:tta laskettaessa (tuotanto, kysyntä, tulot), joista kuitenkin tulolähestymistapaa ei voida pitää täysin itsenäisenä. Luotettavimmat tulokset saadaan tuotoslähestymistapaa käyttämällä. Perustietolähteet tuotoksen ja väli- tuotekäytön laskemiseksi ovat hyvät ja kattavat. Loppukysynnän erät lasketaan riippumattomasti. Lopullisissa laskelmissa tarjonta ja kysyntä tasapainotetaan tarjonta- ja käyttötaulukkoissa. Tasapainotusta on kuvattu luvussa 6. Ennakollisissa laskelmissa kysynnän kautta saatua tulosta verrataan tuotannon kautta laskettuun BKT:een ja erotus kirjataan tilastolliseksi eroksi. Sen etumerkki vaihtelee käytännössä. Vain yksi, tuotoslähestymistavan perusteella laskettu BKT-luku julkaistaan. Tilastollinen ero esitetään omana eränä kysyntäpuolella ennakollisissa laskelmissa.

BKT:n tulokomponentit voidaan myös laskea itsenäisesti. Näitä tietoja käytetään osaksi myös koko talouden yhteenvedossa. Toimintaylijäämää koskevat tietolähteet ovat kuitenkin pitkälti samoja kuin tuotoslähestymistavassa. Palkansaajakorvaukset saadaan itsenäisistä aineistoista (verotustiedot, työntantajain sosiaalivakuutusmaksujen kertymätiedot). Koko talouden palkat ja sosiaalivakuutusmaksut määrätään näiden tietojen mukaisiksi. Koko talouden palkkasummana käytetään toimialalaskemien tulosta, jos se ylittää verotustietojen tason. Sosiaalivakuutusmaksujen kertymätietojen ja toimialojen summan ero korjataan toimialoittaisiin sosiaalivakuutusmaksulukuihin.

Lähdetietoihin tehtävät kattavuuskorjaukset tehdään jokaisella laskentakieroksella. Laittoman- ja harmaantalouden estimaatteja (kertoimia) tarkistetaan 5–7 vuoden välein tehtävien selvitysten perusteella. Laskenta on kuvattu kappaleessa 7.1.3.

7.1. Tuotoslähestymistavan kattavuusmenettelyt

7.1.1. Kattavuustyyppien todentaminen

Kansantalouden tilinpidossa on tunnistettu pääosin kuusi erilaista lähdeaineistojen kattavuuteen liittyvää korjaustyyppiä, jotka on määritelty myös tietojärjestelmään tarvittavien muokkausten ja korjausten tunnistamiseksi ja tallentamiseksi. Tietojärjestelmästä on kuvaus tarkemmin kappaleessa 1.1.5.

Korjaussarakkeet ovat

- KML1 Käsitteelliset muutokset
- KML2 Aineiston virheiden korjaus
- KML3 Tilastolliset rajaukset
- KML4 Kattavuus, tilastolliset puutteet
- Harmaa talous
- Tasapainotus

Kansainvälisesti on määritelty puolestaan seitsemän erilaista kattamattomuusluokkaa, jotka voivat tilinpidossa esiintyä ja jotka tulisi pyrkiä tunnistamaan.

- N1 Laillinen tuottaja velvollinen rekisteröitymään mutta on rekisteröimätön
- N2 Laiton tuottaja ei ole rekisteröitynyt
- N3 Tuottajat, joilla ei ole velvollisuutta rekisteröityä
- N4 Rekisteröitynyt oikeushenkilö ei ole mukana tilastossa
- N5 Rekisteröitynyt yritys ei ole mukana tilastossa
- N6 Tuottajan raportoimatta jättäminen
- N7 Muut puutteet aineistossa

Suomessa kansantalouden tilinpidon käyttämät korjaustyyppit eivät suoraan vastaa N1-N7 kattamattomuusluokkia, mutta seuraavassa on kuvattu korjaustyyppien sisältö ja yhteydet kattamattomuusluokitukseseen. Yhteydet on myös kuvattu kappaleen 7.1.1 taulukossa 120.

7.1.1.1 Käsitteelliset muutokset – KML1

Lähdeaineistoihin tehdään joitakin käsitteellisiä korjauksia keskitetysti. Useimmat näistä koskevat välituotekäytöstä tehtäviä vähennyksiä kuten ajo-

neuvoveron ja jäteveron kirjaamista tuotantoveroihin (ks. 4.8.). Mikäli keskitetyssä korjauksessa on havaittu puute, kirjataan sitä koskeva korjaus käsitteellisten muutosten alle, koska kaikki keskitetyt korjaukset ovat luonteeltaan käsitteellisiä. Muutoin nämä keskitetyt käsitteelliset korjaukset eivät esiinny KML1 erän alla, sillä niille on oma lähdeaineistoprosessinsa ja sisältyvät Lähteet yhteensä -erään. Näitä ovat:

- Ajoneuvovero ja jätevero (kirjataan muihin tuotantoveroihin)
- Rahoitusleasing (kirjataan investoinniksi)
- Kiinteistövero (kirjataan erikseen välittömiin veroihin)
- Vahinkovakuutusmaksut (vain vakuutuspalvelumaksun osuus kuuluu välituotekäyttöön, loppuosa vahinkovakuutuspalvelumaksuihin, netto)
- Luontoismuotoiset sosiaalietuudet (verottajan palkkatietojen vuosilmoituksen perusteella, sisältyvät palkkoihin)

Globaalisti toimivien yritysten tietoja joudutaan usein korjaamaan, jotta ulkomaan toimintoja kuvaavat erät tulevat kirjatuksi oikein. Käsitteellisten muutosten alle tallennetaan valmistuttamiseen, välityskauppaan ja tehtaatomiaan valmistuttamiseen liittyvät korjaukset, myös osatuloutuksista, projektitoimituksista ja arvopaperikaupasta johtuvat korjaukset kirjataan tähän erään. Mikäli esimerkiksi hallussapitovoittoja ja -tappioita tai fuusiovoittoja tai -tappioita ei ole vähennetty jo aiemmassa vaiheessa, huomioidaan ne korjausepäilynä käsitteellisinä muutoksina.

KML1 erät voidaan lukea kuuluvaksi Eurostatin prosessitaulukoiden erään Muut käsitteelliset korjaukset.

7.1.1.2 Aineiston virheiden korjaus – KML2

Yritysten tilinpäätöskyselyn aineistossa voi olla jokin virhe tai epäkonsistentti tieto, jos yritys on antanut puutteellisia tietoja. Aineistoa ei välttämättä ole kaikkien yritysten kohdalla ehditty tarkistamaan ja hyväksymään ennen lähdeaineistojen tietokantaan vientiä. Lähdetieto voi siten olla osin imputoitu ja/tai virheellinen.

Aineiston käsittelyprosessissa, esimerkiksi tietojen toimipaikkaistamisessa, on voinut myös tapahtua virhe, joka vaikuttaa muutamien yksittäisten yritysten tietoihin. Joissakin tapauksissa korjaus on helpompi kohdistaa yksittäisiin yrityksiin kuin ajaa koko lähdeaineisto uudestaan. Teknisistä ja aikatauluista johtuvista syistä uuden aineiston kantaan vienti voi olla myös käytännössä vaikea toteuttaa.

Aineistojen virheitä koskeva korjausepäilyn KML2 voidaan käsitteellisesti katsoa muodostuvaksi Eurostatin prosessitaulukoiden erästä Datan validointi.

Aikasarjojen korjaukset saatetaan myös tyypillisesti kohdistaa tähän erään, mikäli syynä on aineiston virhe eikä erillistä lähdeaineiston korjausprosessia perusteta.

7.1.1.3 Tilastolliset rajaukset – KML3

Perusoletus on, että kaikki rekisteröidyt yksiköt ovat mukana aineistossa. Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastossa tehdään oma vuositilastoyksikkö-rajaukset kokonaisaineistosta, mutta kansantalouden tilinpidon laskelmiin otetaan mukaan kaikki tilastovuoden aikana aktiivisina olleet yksiköt (toimipaiikat) ilman toiminta-aika tai liikevaihdon kokoluokkarajoitusta.

Kattavuustyyppisiin *N4 Rekisteröitynyt oikeushenkilö ei ole mukana tilastossa* tai *N5 Rekisteröitynyt yritys ei ole mukana tilastossa* kuuluvia yksiköitä ei tilastoida erikseen, sillä niiden merkittävyys arvioidaan pieneksi hyvää laatuista lähdeaineistosta johtuen.

Tuottajat, joilla ei ole velvollisuutta rekisteröityä (N3) on tilastoitu oman toimialaluokkansa laskelmissa, ei erillisinä kattavuuskorjausryhminä. Esimerkiksi yksityishenkilöt, jotka kalastavat pienehköjä määriä kalaa ja myyvät tuotteensa itse suoraan kuluttajille tai marjanpoimijat. Mikäli näitä yksiköitä koskevia lisäyksiä olisi tarpeen tehdä tai korjata, esitettäisiin ne ”Tilastolliset rajaukset” korjausluokan alla.

Tilastolliset rajaukset -korjaussarakkeen erät koostuvat pääosin luokitukseen kohdistuvista korjauksista eli sektori- ja toimialasiirroista. Tämän korjaussarakkeen erät luetaan kuuluvaksi siten kattamattomuusluokkaan *N7 Muut tilastolliset puutteet aineistossa*. Myös tilikauden ajoitukseen liittyvät korjaukset kirjataan tähän erään.

7.1.1.4 Kattavuus, tilastolliset puutteet – KML4

Yksikkö voi olla mukana hallinnollisessa rekisterissä aktiivisena, luokitukseltaan kunnossa mutta laskennalliselta eriltään puutteellisena. Kattavuuteen ja muihin tilastollisiin puutteisiin liittyvät korjaukset, joita ei ole katsottu kuuluvaksi jo edellä mainittuihin eriin tai harmaan talouden alle, kirjataan tähän erään.

Salakuljetuksen (tupakka ja alkoholi), prostituution ja huumeikaupan estimaatit luetaan kuuluvaksi laittomaan talouteen ja kattavuustyyppiluokkaan *N2 Laiton tuottaja, joka ei ole rekisteröitynyt*. Osa laittoman talouden alla tilastoitavista yksiköistä saattaa toimia omalla toiminimellä eli rekisteröityneinä. Nämä toimijat eivät ole mukana tässä laskelmassa, vaan osana hallinnollisista lähteistä johdettua lähdeaineistoa.

7.1.1.5 Harmaa talous

Piilotalouden estimaatit esitetään Harmaan talouden erässä, joka muodostuu kattavuustyyppin *N6 Tuottajan raporttoimatta jättäminen* alle luokiteltavista eristä. Piilotalous käsittää toimijoita, jotka ovat rekisteröityneet mutta jättävät osan toiminnastaan kirjaamatta (*N6*) kuin myös toimijoita, joiden olisi pitänyt rekisteröityä, mutta eivät ole sitä tehneet (*N1*). Piilotalouden estimaateissa ei ole tehty jakoa sen mukaan, onko toimija rekisteröitynyt vai ei vaan kirjaamatta jäänyt osuus arvioidaan kokonaisuutena. Jaon tekemiseksi *N1* ja *N6* välillä ei ole luotettavia tietolähteitä ja arvioidaan, että suurin osa toimijoista on rekisteröitynyt. Kappaleessa 7.1.3 kuvataan tarkemmin harmaan talouden laskennan menetelmiä.

7.1.1.6 Tasapainotus

Viime vaiheessa havaitut tasapainotustarpeet, jotka eivät kohdistu mihinkään yllämainituista, kirjataan erilliseen tasapainotuksen sarakkeeseen.

Taulukko 118. Kattamattomuustyyppien ja tilinpidon korjaussarakkeiden väliset yhteydet

Kattamattomuustyytit	Kansantalouden tilinpidon korjauserät
Datan validointi	KML2
Muut käsitteelliset	KML1
N1	- (Harmaa talous, esitetään N6 alla)
N2	KML4
N3	-
N4	-
N5	-
N6	Harmaa talous
N7	KML3, KML4 (pl. laiton talous, joka kohdassa N2)
Tasapainotus	Tasapainotus

7.1.2. Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset

Taulukko 119. Laiton talous tuotoslähestymistavassa vuonna 2012, milj.€

SEKTORI	PROSTITUUTIO		HUUMEET		SALAKULJETUS (TUPAKKA, ALKOHOLI)		LAITON TALOUS YHTEENSÄ	
	S.14 Kotitalou- det	S.14 Kotitalou- det	S.14 Kotitalou- det	S.14 Kotitalou- det	S.14 Kotitalou- det	S.14 Kotitalou- det	S.14 Kotitalou- det	S.14 Kotitalou- det
TOIMIALA	96 Muut hen- kilökohtaiset palvelut	47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneu- vojen ja moottori- pyörien kauppa)	47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneu- vojen ja moottori- pyörien kauppa)	47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneu- vojen ja moottori- pyörien kauppa)				
TUOTOS	P1	100	99	13			212	
VÄLITUOTEKÄYTTÖ	P2	44					44	
ARVONLISÄYS	B1G	56	99	13			168	
PALVELUIDEN TUONTI	P7	24	56	5			85	

Taulukko 120. Harmaan talouden osuudet arvonlisäyksestä toimialoittain ja sektoreittain (osuutena kyseisen sektorin koko arvonlisäyksestä) sekä harmaan talouden osuus tuotoksesta ja arvonlisäyksestä toimialoittain yhteensä sektoreittain, vuonna 2012

Toimiala (osuus B1GPH %)	S11 Yritykset, %	S14 Kotitaloudet, %	S1 Koko kansantalo- us (kotim. sektorit yht.), %
A Maa-, metsä- ja kalatalous	0,0	0,0	0,0
B Kaivostoiminta ja louhinta	0,1	0,0	0,0
C Tehdasteollisuus	0,1	0,0	0,1
E Vesi- ja jätehuolto	0,1		0,0
F Rakentaminen	0,8	3,6	0,9
G Kauppa	0,6	0,4	0,4
H Liikenne	0,3	0,2	0,2
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	0,3	0,2	0,2
J Informaatio ja viestintä	0,2	0,0	0,1
L Kiinteistöalan toiminta	0,3	0,1	0,2
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	0,2	0,1	0,2
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	0,1	0,0	0,1
P Koulutus	0,0	0,0	0,0
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	0,0	0,2	0,0
R Taiteet, viihde ja virkistys	0,0	0,1	0,0
S Muu palvelutoiminta	0,1	0,6	0,1
Harmaan talouden arvioitu osuus tuotoksesta (P1/R), perushintaan	1,2	3,4	1,2
Harmaan talouden arvioitu osuus arvonnäytteenä, brutto perushintaan (B1GPH)	3,2	5,5	2,7

7.1.3. Kattavuuskorjausmenetelmät

7.1.3.1 Piilotalous

Piilotalouden keskeiset huomioon otettavat osa-alueet ovat harmaa talous ja laiton talous. Vuosina 2007 ja 2008 Tilastokeskuksessa toteutettiin piilotalouteen liittyvä projekti, jonka tuloksia nykyisessä laskennassa hyödynnetään. Tulokset on koottu raporttiin ”Suomen piilotalous” (2008). Projektin tavoitteena oli Suomen kansantalouden tilinpidon laadun parantaminen luku- ja kattavuutta laajentamalla ja täydentämällä piilotalouden estimaatteja. Projektin yhteydessä käytiin läpi ja tarkistettiin myös aikaisemmat 1990-luvulta lähtöisin olevat harmaan talouden estimaatit ja niiden laskentamenetelmät. Laittoman talouden estimaatteja tilinpidossa on ollut mukana jo ennen vuotta 2008 päättynyttä projektia, mutta nämä luvut eivät ole olleet täysin kattavia, esimerkiksi huumeet tulivat projektin myötä huomioiduksi ensi kertaa.

Tilastokeskuksella ei ole ollut mahdollisuutta tuottaa laajassa määrin esimerkiksi omia kyselytutkimuksia piilotalouden alueelta. Vuonna 2011 Verohallinto perusti erillisen Harmaan talouden selvitysyksikön (nyk. Selvitysyksikkö), jonka yhtenä tehtävänä on edistää harmaan talouden torjuntaa tuottamalla ja jakamalla tietoa harmaasta taloudesta ja sen torjunnasta. Selvitysyksikkö julkaisee vuosittain harmaan talouden tilannekuvan ja valvontatilaston, joka on kooste eri valvontavirastojen tilastoista liittyen mm. harmaaseen talouteen ja rikostorjuntaan. Lisäksi yksikkö julkaisee lukuisia asiantuntijakirjoituksia aiheeseen liittyen. Myös kansalliset toimialaliitot teettävät ja julkaisevat omia tutkimuksiaan aihepiiriin liittyen ja nämä julkaisut ovat usein vapaasti hyödynnettävissä.

Harmaan talouden alueelta on ilmestynyt laaja Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu *Suomen kansainvälistyvä harmaa talous (1/2010)*, johon toimialakohtaisissa tarkasteluissa viitataan. Julkaisussa on laajasti käsitelty ja analysoitu harmaata taloutta käyttäen mm. verotarkastusaineistoja. Tutkimuksen ovat toteuttaneet Markku Hirvonen, Pekka Lith ja Risto Walden eduskunnan tarkastusvaliokunnan toimeksiantona.

7.1.3.1.1 Laiton talous

Kansantalouden tilinpidon tuotantorajan määritelmään luetaan kuuluvaksi lailla kielletty tuotanto edellyttäen, että kaikki mukana olevat yksiköt ryhtyvät siihen vapaaehtoisesti.

Suomessa laittoman talouden estimaattien laskennassa huomioidaan prostituutio, huumeet sekä alkoholin ja tupakan salakuljetus. Käsitteellisesti edellytetään keskinäistä yhteisymmärrystä, mutta käytännössä asiaan liittyy ongelmia. Kaikissa ilmiöissä on vähintäänkin taustalla rikollisia tai rikollisjärjestöjä sekä pakottamista ja väkivaltaa voi esiintyä. Täsmällisten tietojen puuttuessa rajanveto on vaikeaa.

Normaaleja perusaineistoja ei laittomasta taloudesta käytännössä ole juuriakaan saatavilla. Arviot onkin tästä syystä tehty käyttämällä erilaisia selvityksiä, tutkimuksia ja raportteja, näiden sisältämää tietoa yhdistellen ja vertaillen. Tarvittaessa laskelmat on pyritty tekemään jakamalla tarkasteltava ilmiö alakokonaisuuksiin ja tekemällä niistä osa-alueittaiset arviot.

Kotimaisista lähteistä tärkeimmät ovat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, THL (aikaisemmin Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, STAKES), tullin ja poliisin aineistot. Lisäksi käytössä on ollut jonkin verran muiden viranomaisten raportteja. Työssä on hyödynnetty myös Eurostatin raportteja ja muita aiheeseen liittyviä kansainvälisiä tutkimuksia.

7.1.3.1.1.1 Prostituutio

Prostituutio on yksi laittoman talouden osa-alue vaikka prostituutio onkin Suomessa laillista tietyin rajoituksin. Seksipalvelujen tarjoaminen on laillista mutta rikoslain nojalla paritus ja ihmiskauppa ovat kiellettyjä ja ostaminen alaikäisiltä tai parituksen tai ihmiskaupan uhreilta on kriminalisoitu. Järjestyslaki puolestaan kieltää katuprostituution.

Prostituution estimaatit perustuvat tarjontapuolen estimaatteihin. BKTL-komitean suositusten (GNIC/230) mukaan estimaattien tulisi pohjautua pros-

tituutiotyyppeihin, kuten katuprostituutioon tai klubeilla tapahtuvaan prostituutioon. Tällä hetkellä prostituutiotyypin mukaista jakoa ei tehdä, vaan jako on tehty Suomessa vieraileviin prostituoituihin ja Suomessa vakinaisesti asuviin prostituoituihin. Vakinaisesti Suomessa asuvat prostituoidut on jaettu edelleen suomalaisiin, ulkomaalaisiin (kansallisuusryhmittäin) ja muihin satunnaisesti työskenteleviin prostituoituihin. Kullekin ryhmälle on arvioitu päivittäinen asiakaskontaktien määrä, hinta ja toiminnan välituotekäytön arvo. Prostituoitujen ryhmittäiset määrät ja hinnat perustuvat asiantuntijaselvitykseen. Vuokrasta ja tarvikkeista koostuva välituotekäyttö on arvioitu osuus tuotoksesta. Hinta- ja määrätiedoista ei ole saatavilla vuosittaista dataa.

Lukuja arvioitaessa on huomioitava, että yhtenä päivänä keskimäärin prostituoituina työskentelevien määrä ei ole samalla arvio prostituoituina työskentelevien henkilöiden kokonaismäärästä. Osa henkilöistä työskentelee lyhytaikaisesti, joten seksipalveluja tarjoavien kokonaismäärä on huomattavasti päivittäistä määrää suurempi.

Laittoman talouden osalta estimaattien tulisi sisältää vain taloudellinen toiminta, joka perustuu yhteiseen sopimukseen, esimerkiksi ryöstöt eivät kuulu mukaan kansantalouden tilinpidon laskelmiin, vaikka se tuottaisi taloudellista arvoa toiselle osapuolelle. Yhteisen sopimuksen periaatteen mukaan prostituoituiksi pakotetut tulisi jättää kansantalouden tilinpidon laskelmien ulkopuolelle. Oman tahdon vastaisesti prostituoituna toimivista ei ole tällä hetkellä olemassa erillistä arviota.

Suomessa vierailevien turistien käyttämät Suomessa asuvien prostituoitujen palvelut sisältyvät matkustustuloihin ja ovat sitä kautta mukana palvelujen viennissä. Kyseistä erää ei kuitenkaan eritellä. Turistien käyttämät vierailevien prostituoitujen tarjoamat palvelut on arvioitu vähäisiksi.

Suomalaisten prostituoitujen ulkomailla tarjoamien seksipalveluiden määrä arvioidaan marginaaliseksi ja näin ollen palvelujen viennissä ei tilastoida prostituutiota tältä osin, eikä myöskään kirjata sekatuloa.

Suomalaisten ulkomaanmatkoillaan hankkimien prostituoitujen palveluiden arvon arvioidaan sisältyvän suomalaisten matkustusmenoihin ulkomailla ja siten olevan jo mukana kansantalouden tilinpidon erissä yksityiset kulutusmenot ja palvelujen tuonti. Arvoa ei ole erikseen laskettu. ”Trends in sexual life” -kyselytutkimuksen (2001) mukaan yli 70 % seksiä ostaneista oli viimeksi ostanut seksiä ulkomailla ulkomaalaiselta henkilöltä. Tämän jälkeen yleisintä seksinosto on suomalaiselta Suomessa.

Suomessa lyhyen aikaa, alle kuusi kuukautta, käytännössä muutamia viikkoja oleskelevien prostituoitujen tarjoamat palvelut luokitellaan kansantalouden tilinpidossa palveluiden tuontiin. Luvut huomioidaan myös maksutaseen laadinnassa.

Rikos- ja pakkokeinotilastoista saadaan tieto paritukseen ja seksikauppaan liittyvistä rikoksista tehdyistä ilmoituksista. Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilastosta saadaan tieto oikeudessa tuomituista tapauksista. Tuomiot tilastoidaan tuomiopäivämäärän mukaan, ei rikoksen tapahtumahetken, joten rikoksen tapahtumavuosi ja tuomion antovuosi voivat erota. Oikeustilastoista voidaan saada jonkinasteista suuntaa ilmiöiden kehityksestä, mutta varsi-

naiseen prostituution arvon vuosimuutoksien estimointiin luvut eivät suoraan sovellu.

7.1.3.1.1.2 Huumeet

Suomen lainsäädännössä huumausaineiden tuotanto, valmistus, tuonti Suomen alueelle, vienti Suomen alueelta, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, hallussapito ja käyttö on kielletty.

Huumeita koskevat laittoman talouden luvut perustuvat kysyntäpuolen estimaatteihin. Käyttäjät on jaettu kahteen ryhmään, säännöllisiin ja epäsäännöllisiin käyttäjiin. Kummankin ryhmän sisällä on arvioitu käyttäjien lukumäärä, annoksen koko, annoksen hinta ja käyttöpäivien määrä vuodessa huumausaineryhmittäin.

Hinnoista on saatavilla vuosittainen aineisto mutta arvioimista vaikeuttaa se, että Suomessa katumyyntihinnat voivat vaihdella suurestikin maantieteellisestä sijainnista riippuen. Huumetilanne Suomessa -raportissa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, 2011) todetaan, että Etelä-Suomessa hinnat ovat yleensä selvästi matalampia kuin maakuntakeskuksissa. Käyttäjryhmittäisiä arvioita ei ole kuitenkaan tehty asumispaikan mukaan. Arviot hinnoista pohjautuvat edellä mainittuun Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosittaiseen julkaisuun, jonka luvut perustuvat osin Keskusrikospoliisin tietoihin.

Huumeiden käyttäjämääristä ei ole suoraan saatavilla vuosittaista arviota. Ongelmakäyttäjien määrästä arvio saadaan noin viiden vuoden välein, lisäksi eri lähteistä on saatavilla ad-hoc -tutkimusten tuloksia esimerkiksi huumeita joskus kokeilleiden määrästä. Vuotuinen kehitys on asiantuntija-arvio usein useampaan lähteeseen perustuen.

Oletetaan, että Suomessa myydyt huumausaineet on tuotettu tai valmistettu muualla ja tuotu Suomeen, näin ollen välituotekäyttöä ei ole. Varastoinnin ja jakelun (esimerkiksi polttoainekustannukset) osalta välituotekäyttöä muodostunee jonkin verran, mutta tämä on arvioitu vähäiseksi. Huumeiden vientiä ei tilastoida, sillä oletetaan että ainoastaan läpivientiä tapahtuu. Huumeiden kauttakuljetuksesta ei Tilastokeskuksella ole arviota. Huumeiden tuonti esitetään palveluiden ulkomaankaupassa ja maajako pohjautuu pääosin tullin takavarikointitietoihin ja asiantuntija-arvioon.

Huumausaineet ovat katukaupassa yleensä laimeampia kuin maahantuotaessa, ongelmaksi muodostuukin tuonnin arvon määrittäminen edes likimääräisesti. Katukaupan arvon ja tuonnin arvon erotuksessa on sekä puhdasta välityspalkkiota tai marginaalia sekä tuotteen laimentamista. Piilotaloutta koskevassa selvityksessä (Suomen piilotalous, 2008) on päädytty yleiseen ja likimääräiseen marginaaliin, joka kattaa sekä laimentamisen että muun varsinaisen hinnan nousun tuonnista kulutukseen.

Tuotannon arvona ja arvonlisäyksenä on huumeiden myynnin kaupallinen marginaali. Tuonnin arvo määräytyy siten epäsuorasti kun huumeiden myynnin katukaupan arvosta vähennetään arvioitu marginaali.

Tällä hetkellä huumausainekohtaiset laskelmat on muodostettu kannabiksen, amfetamiinin, kokaiinin, buprenorfiinin (Subutex), ekstaasin ja heroiinin osalta.

7.1.3.1.1.3 Salakuljetus (tupakka ja alkoholi)

Tupakointiin liittyen on käytettävissä melko kattavasti eri lähdeaineistoja. Tupakkatuotteiden salakuljetusestimaattien laskennassa suositellaan käyttämään kysyntään pohjautuvia tietoja. Nykyisen laskentamenetelmän pohjan muodostaa tieto tullin takavarikoista, sekä tieto tupakkatuotteiden kulutuksesta.

Laskelma perustuu vertailuun, jossa on käytetty verollista savukkeiden kappalemääräistä myyntiä, tietoa tullin savuketakavarikoista, verollisen myynnin arvoa sekä eri verojen osuuksia savukkeiden hinnasta. Huomioon on otettu lähinnä savukkeet, sillä muiden tupakkatuotteiden salakuljetuksen on oletettu olevan vähäistä. Laskelmia voi olla syytä tarkistaa nuuskaa koskien. Nuuskan myynti on Suomessa kielletty ja pääsääntöisesti nuuskaa tuodaan Ruotsista ja käytetään itse, mutta myyntiäkin arvioidaan olevan jossain määrin. Tuonti omaan käyttöön on rajoitetusti sallittua ja suurimman osan tuonnista onkin arvioitu päätyvän omaan käyttöön tai tuttaville ilman välityspalkkiota.

Tupakan salakuljetusta laskettaessa on ensin selvitetty tullin takavarikoimien savukkeiden määrän suhdeluku verrattuna lailliseen tilastoituun savukemyyntimäärään vuosittain. Suhdelukuna käytetään pitkän aikavälin keskiarvoa. Korjattu takavarikkojen kappalemäärä saadaan suhdeluvun avulla laillisesta käyttömäärästä.

Seuraavaksi on selvitetty eri verojen osuudet. Savukkeista peritään ns. yksikkövero per 1000 kappaletta, lisäksi peritään arvovero ja arvonlisävero. Verollisesta myynnistä vähennetään yhteenlasketut verot ja saadaan veroton laillinen arvo. Tämän jälkeen on arvioitu tullin kiinni saama osuus koko salakuljetuksesta (10 %) ja laskettu salakuljetettu, tullissa kiinnijäämätön, määrä.

Hintojen laskenta pohjautuu kappalemäärä- ja kokonaismyyntitietoihin sekä asiantuntija-arvioihin. Salakuljetettu veroton yksikköarvo on estimoitu osuus (2/3) kotimaan verottomasta yksikköarvosta. Arvo- ja määrätiedoista saadaan laittoman talouden tuonti. Katukaupassa myyntihinnan on arvioitu olevan jonkin verran korkeampi kuin laillisen tupakan veroton hinta (+10 %).

Alkoholin salakuljetus ja laitton valmistus on arvioitu käyttäen pääasiallisena lähteenä THL:n julkaisemia tietoja.

Julkaisusta saadaan tilastoidun alkoholin vähittäiskulutuksen määrä 100 % alkoholilitroina ja alkoholin tilastoidun vähittäiskulutuksen arvo. Näiden avulla saamme 100 % alkoholin laillisen hinnan per litra. THL julkaisee arvion laittoman valmistuksen ja salakuljetuksen kulutusmäärästä 100 % alkoholina. Salakuljetetun alkoholin katumyynnin arvo ja tuonnin arvo on arvioitu osuus laillisella hinnalla lasketusta arvosta.

Oletetaan, että Suomesta ei salakuljeteta tupakkaa tai alkoholia ulkomaille, joten vientiä ei tilastoida. Välituotekäyttöä, kuten kuljetuksen tai varastoinnin kustannuksia ei arvioida olevan merkittävässä määrin.

Harmaata taloutta voidaan lähestyä paristakin eri näkökulmasta ja ilmiötä tutkittaessa ja julkisessa keskustelussa on syytä pitää mielessä mitä harmaalla taloudella missäkin yhteydessä tarkoitetaan.

Kansantalouden tilinpidossa pyritään selvittämään mahdollisimman kattavasti sellainen tuotannollinen toiminta, joka ei ole lähtökohtaisesti rekisteriaineistoissa mukana ja jää siten pois bruttokansantuotelaskelmista. Fiskaalista harmaata taloutta koskevissa tutkimuksissa pyritään mittaamaan puolestaan verotuksen ulkopuolelle jätettyjen veronalaisten tulojen määrää.

Karkeistaen kansantalouden tilinpidossa halutaan harmaan talouden arvioilla saada kiinni taloudessa jo kiertävä harmaan talouden osuus (realisoitunut), fiskaalisessa mielessä harmaan talouden arvioilla pyritään kuvaamaan menetettyjä verotuloja (ei-realisoitunut).

Laissa (1207/2010) harmaan talouden organisaatio määritellään sellaiseksi toiminnaksi, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen tai tullin perimien maksujen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen saamiseksi.

Työvoimavaltaisilla toimialoilla ohimyynti eli tulojen kirjaamatta jättäminen on tyypillinen harmaan talouden esiintymismuoto. Otollisia toimialoja harmaan talouden kannalta ovat ne, joissa käteiskauppa on yleistä kuten torikauppa, kirpputorit, ravitsemusala, parturit ja kampaamot sekä kosmetologi-palveluiden pienet yritykset.

Vuoden 2014 alusta lähtien myyjän on Suomessa tarjottava asiakkaalle kuitti käteiskaupassa, pois lukien markkina- ja torikauppa ulkotiloissa. Verottajan mukaan kuitinantovelvollisuus on tärkeä askel harmaan talouden torjumisessa. Verohallinnon näkemyksen mukaan samaan aikaan olisi kuitenkin kannattanut ottaa käyttöön tyyppihyväksytyt kassakoneet, jotka ovat vähentäneet merkittävästi käteisellä toimivien alojen harmaata taloutta Ruotsissa. Työ- ja elinkeinoministeriöllä on selvityksessä asiaan liittyvän lainsäädännön tarpeellisuus.

Verohallinnon näkemys on ymmärrettävä, sillä samalla kun käteisen määrä on vähentynyt ja tositteisiin kiinnitetään huomiota, ovat kassalaitteilla tehtävät tulonsalaukset teollistuneissa maissa lisääntyneet.

Suomessa on voimassa työn tilaajan verovähennysjärjestelmä, kotitalousvähennys, jossa kotitalous voi hakea virallisesta kuitillisesta työstä verovähennystä. Vähennystä voi hakea ainoastaan ennakoperintärekisteriin kuuluvien yritysten tekemästä työstä (ei tavaroista), joka on luonteeltaan tavanomaista kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä, kunnossapito- ja perusparannustyötä tai tietotekniikan asennus- ja neuvontapalveluita. Voidaan perustellusti olettaa, että kotitalousvähennysjärjestelmän käyttöönotto on vähentänyt kuititonta toimintaa usealla toimialalla. Toisaalta monet uudet teknologiset sovellukset voivat mahdollisesti lisätä harmaata taloutta.

Seuraavassa tarkastellaan harmaan talouden laajuutta ja ilmenemismuotoja NACE Rev. 2 -toimialaluokituksen kirjaintasoilla kansantalouden tilinpidossa ja osin Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportissa sekä erilaisissa

selvityksissä. Toimialakohtaisten tarkasteluiden jälkeen on kappale ja taukko verotarkastuksiin liittyen.

7.1.3.1.2.1 A Maatalous, metsätalous ja kalatalous (01-03)

Toimialalla A harmaata taloutta esiintyy lähinnä toimialalla 022 puunkorjuu käsittäen pimeästi korjattua ja myytyä pilkettä/klapia. Vapaa-ajankalastajien osalta on laskennassa käytössä saalismääräkysely, johon hintatiedot yhdistäen saadaan vapaa-ajankalastuksen arvo. Tästä osa menee kalastajien omaan käyttöön ja osa myydään. Ammattikalastajien määriä verrataan rekisteriläheteistä laskettuun tuotoksen arvoon. Kalatalouden piilotalouden osuutta ei ole siten erikseen tilastoitu vaan se on huomioitu jo osana toimialan laskentaa.

7.1.3.1.2.2 B Kaivostoiminta ja louhinta (05-09)

Harmaata taloutta esiintyy toimialalla B vähäisissä määrin toimialoilla 081 Kiven louhinta, hiekan ja saven otto (sorran, hiekan ja saven otto) ja 089 Muu mineraalien kaivu (turpeen nosto).

7.1.3.1.2.3 C Teollisuus (10-33)

Tilinpidon tasapainotusvaiheessa teollisuuden tuotokseen ja välituotekäyttöön tehdään tarkistuksia, jotka kasvattavat arvonlisäystä, joten mm. tästä syystä ja ottaen lisäksi huomioon harmaan talouden suhteellisen pieneksi arvioidun merkityksen teollisuudessa ei harmaan talouden tuotosta ole erikseen huomioitu kuin joiltakin erityisiltä osin.

Harmaata taloutta esiintyy jonkin verran teollisuuden korjauksiin, huoltoihin ja asennuksiin liittyen eli toimialan 331 Metallituotteiden, teollisuuden koneiden ja laitteiden korjaus ja huolto sisällä sekä toimialalla 332 Teollisuuden koneiden ja laitteiden ym. asennus.

Kuten muillakin toimialoilla myös teollisuuden osalta on tehty työvoimatutkimuksen ja yritysrekisterin työllisyyslukujen vertailua. Tulokset tukevat näkemystä harmaan toiminnan vähäisyydestä, mutta ovat myös osin ristiriitaisia.

7.1.3.1.2.4 E Vesi- ja jätehuolto (36-39)

Toimialalla 383 Materiaalien kierrätys esiintyy harmaata taloutta romukaupassa. Vuoden 2015 alusta on romualalla ollut käytössä käännetty arvonlisävero. Toimialalla 390 Maaperän ja vesistöjen kunnostuksessa ja muissa ympäristöhuoltopalveluissa on myös harmaata taloutta, mutta kokonaisuudessaan toimialan suhteellinen ja fiskaalinen osuus on verotarkastusten perusteella arvioitu pieneksi.

7.1.3.1.2.5 F Rakentaminen (41-43)

Kansantalouden tilinpidon kannalta rakentaminen on harmaan talouden osalta poikkeustoimiala, koska talonrakentamisen uudisrakentamisen ja peruskorjauksen tuotos saadaan rakennuslupatietoihin perustuvasta totaaliaineistosta. Tällöin uudisrakentamisen kattavuus on hyvin hallinnassa vaikka käytännön tasolla esimerkiksi verojen ja sosiaalimaksujen kiertoa työmailla ta-

pahtuisikin. Voidaan arvioida, että kansantalouden tilinpidon taso on tässä suhteessa kattavampi kuin vastaavat verotiedot.

Rakentamisen osalta käytännössä eniten piilotaloutta esiintyy pienimuotoisemmassa korjaustoiminnassa, joka ei kuulu lupamenettelyn piiriin. Korjausrakentaminen on tyypillistä kotitalouksien aluetta, sekä työn teettäjinä että tekijöinä. Sen osalta ilman kuitteja tehty työ on tavallisempaa, joskin kotitalouksien verovähennysjärjestelmä on muuttanut tilannetta. Uudisrakentamista voi pienessä mitassa tapahtua luvatta, mikä olisi harmaata rakentamista kansantalouden tilinpidossa. Estimaatin oletetaan sisältyvän harmaan talouden osuuteen.

7.1.3.1.2.6 G Kauppa (45–47)

Tavanomaisen päivittäistavarakaupan osalta, joka tapahtuu vakiintuneiden myymälöiden ja kauppaketjujen kautta, harmaa talous jäänee vähäiseksi. Toisaalta tulokset ovat hieman ristiriitaisia.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tutkimusjulkaisussa vuodelta 2010 ”Suomen kansainvälistyvä harmaa talous” teknisen tukkukaupan kyselytutkimukseen vastanneet yritykset eivät pitäneet harmaata taloutta kovin keskeisenä ongelmana. Erikoiskaupan alalle tehtyjen yrityskyselyjen mukaan vastanneet arvioivat oman toimialansa harmaan talouden osuudeksi 0,5-5 % erikoiskaupan alasta riippuen. Kodintekniikan ja kirjakaupan toimialoilla osuudet arvioitiin jonkin verran isommiksi, 10–20 %. Toisaalta kyselyyn vastanneiden lukumäärä jäi pieneksi ja yleistysten tekeminen tältä pohjalta on hankalaa. Monet vastauksista olivat kuitenkin linjassa aikaisempien vuosien tulosten kanssa. Pääosa vastanneista totesi, että harmaa talous on lisääntynyt hieman, mutta sillä ei nähty olevan merkittäviä kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Josain määrin ongelmia nähtiin koti- ja ulkomaisten tuotteiden ammattimaisessa kuitittomassa suoramyyntissä kuluttajille ja vastaavien tuotteiden laittomassa tai verottomassa verkkokaupassa.

Verotarkastusten perusteella kuva muodostuu hieman toisenlaiseksi. Rakennusalan jälkeen toiseksi suurimmat verovelat ovat kaupan yrityksillä, myös verohallinnon tekemien rikosilmoitusten määrässä kauppa tulee toisena. Toisaalta kansantalouden tilinpidossa harmaan talouden osalta ei ole tarkoitus kirjata maksamatta jääneitä veroja, vaan tilastojen ulkopuolelle jäävää tuotosta.

Kaupan osalta salattujen tulojen arvioidaan keskittyvän tietyille toimialoille kuten auto- ja torikauppaan, harmaan talouden suhteellinen osuus on kaupan toimialojen (45–47) osalta arvioitu suurimmaksi toimialalla 45 Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus. Toimialasta ja sektorista riippuen salatun tuotoksen osuus vaihtelee yhdestä kahdeksaan prosenttiin. Kaupan toimialan harmaan talouden osuus koko talouden arvonnäytelmästä on 0,4 %.

7.1.3.1.2.7 H Kuljetus ja varastointi (49–53)

Kuljetusalalla harmaan talouden suhteellinen osuus on suurinta yksityisten kotitalouksien ostamissa kuljetuspalveluissa. Kuorma-auto- ja taksiliikenteessä omistajayrittäjien määrä on suuri ja tilapäisen työvoiman käyttö on

yleistä. Vuoden 2006 raportin mukaan n. 90 prosenttia kuorma-autoyrityksistä ja lähes kaikki taksirytykset olivat ammatinharjoittajan omistamia pienyrityksiä, jotka työllistävät alle 5 työntekijää. Yritysvaltaisilla liikenteen toimialoilla on verotarkastuksissa harmaata taloutta esiintynyt vain poikkeustapauksina.

Tieliikenteen tavarakuljetusten harmaan talouden ilmenemismuotoja ovat

- pimeän työvoiman käyttö (koti- ja ulkomaiset työntekijät) ja erityisesti ulkomaisten kuljettajien alipalkkaus
- luvaton liikennöinti ja kabotaasiin liittyvä harmaa talous (ulkomaalaisen halpatuontityövoiman käyttö)
- konkurssikeinottelu ja kertakäyttöyritysten hyväksikäyttö
- kirjanpidon ohittava kuljetuspalvelujen myynti luvanvaraisessa tavaraliikenteessä
- ajopiirtureiden manipulointi ja asiakirjojen väärennökset
- pimeiden kuljetuspalveluiden myynti yksityiseen liikenteeseen rekisteröidyillä ajoneuvoilla
- arvonlisäveron laiminlyönti
- polttoaineveron kierto
- salakuljetus

Euroopan liikennepoliisijärjestö TISPOL:lta on omaksuttu soveltaen käyttöön Road policing -toiminta, jossa osana liikenteenvalvontaa pyritään huomioimaan kaikenlainen tien päällä tapahtuva rikollisuus, myös harmaa talous yhteistyössä verottajan, aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten kanssa.

Verohallinnon viime vuosikymmeninä tekemien verotarkastusten mukaan harmaata taloutta esiintyy jonkin verran taksiliikenteessä. Verrattuna 90-luvun puoliväliin määrä on vähentynyt ja taksamittarit ovat yleisesti käytössä taksiluvan omaavilla kuskeilla. Toisaalta uusien sovellusten myötä taksiluvottomien kuljettajien määrä on lisääntynyt. Ei-ammattimaisesta henkilönkuljetustoiminnasta saatu tulo on veronalaista ansiotuloa, mutta on mahdollista että osa kuljettajista ei ilmoita lainkaan tulojaan tai jättää osan ilmoittamatta.

Toimialatason H alle luetaan kuuluvaksi muuttokuljetukset. Suomalaiset vaihtavat vakinaista asuinpaikkaa noin miljoona kertaa vuodessa, yhteensä noin puoli miljoonaa kotitaloutta muuttaa vuosittain ja näistä muuttopalveluita käyttää arviolta kymmenen prosenttia. Muuttokuljetuspalvelut eivät kuulu kotitalousvähennyksen piiriin ja alalla arvioidaan toimivan jonkin verran harmaan talouden toimijoita.

Linja-autoliikenteen tilausajojen osalta piilotaloutta esiintyy, syynä saattaa olla kilpailun kireys. Linja-autoliitto on pyytänyt erityisesti julkista sektoria kiinnittämään huomiota tilaajavastuulain velvoittamien selvitysten vaatimi-

seen ja niihin tutustumiseen kilpailutuksen voittaneelta yritykseltä ennen sopimuksen allekirjoittamista.

Kuljetusala on tullut tilaajavastuulain piiriin, mikä edellyttää työntilaajaa selvittämään sopimuskumppanin valmiudet hoitaa lainmukaiset velvoitteensa.

7.1.3.1.2.8 I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55–56)

Harmaan talouden tyypillinen ilmenemismuoto toimialalla I ovat pimeät palkat ja yrittäjätulot, joiden rahoituslähde on

- kirjanpidon ohittava ruokamyyni
- olut- ja muu alkoholimyyni
- kuittikauppa.

Näiden seurauksena ilmenee sosiaaliturva- ja sosiaalivakuutusmaksujen laiminlyöntiä. Lisäksi alalla yleisiä väärinkäytöksiä ovat luontoisetujen kirjaamatta jättäminen, yrittäjän omien henkilökohtaisten menojen kirjaaminen yrityksen kirjanpitoon, panimoilta saatujen markkinointihyvitysten kirjaaminen omistajien omille pankkitileille, kokonaan arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittamatta jättäminen, osan tuloista kirjanpidon ulkopuolelle jättäminen, alkoholin myynti ilman anniskelulupaa ja omistusjärjestelyihin liittyvät epäselvyydet. Arvioidaan, että kun osa ravintolan toiminnasta, esimerkiksi vahvistetaripalvelut tai siivous, on ulkoistettu, tämä on lisännyt piilotaloutta.

Edellä mainitut tiedot pohjautuvat Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raporttiin, jossa ravintola-alalle on omistettu oma kappaleensa, joka pohjautuu vuonna 2010 julkaistuu Pekka Lithin tutkimukseen Majoitus- ja ravitsemisalalan piilotalous.

Raportissa todetaan, että 2000-luvulla harmaan talouden laajuutta majoitus-ravitsemisalalla on kartoitettu kolmen yrityskyselyn avulla. Kyselyiden mukaan harmaa talous on suurinta pikaruuan myynnissä ja osuus on ollut n. 20–30 % kyselyvuodesta riippuen. Kyselyssä alkoholin anniskelumyynnin ohimyyntin osuudeksi on arvioitu n. 10 %. Majoitusmyynnissä, jota hallitsevat tunnetut ja suuret hotelliketjut, harmaan talouden osuus on alhaisempi, kyselyssä mediaani-osuus 5 %.

Verotarkastuksissa salattuja tuloja on määrällisesti ja suhteessa tarkastettuihin yrityksiin tullut esille merkittävästi. Tulosten käyttö toimialan koko harmaan talouden arvon määrittämiseen on kuitenkin haasteellista verotarkastusten kohteiden valikoituvuudesta johtuen.

Viime vuosina on yleistynyt yksityishenkilöiden tarjoama majoituspalvelu-toiminta, jossa yksityiset henkilöt tarjoavat usein tarkoitukseen suunnitellun verkkosivuston kautta omistamaansa asuntoa lyhytaikaiseen majoitukseen matkailijoille tai alivuokraavat huoneistoaan. Toiminta on veronalaista ansiotuloa.

Kansantalouden tilinpidossa arvio toimialan I harmaasta tuotoksesta vaihtelee 3–20 % sektorista ja tarkemmasta toimialatasosta riippuen. Kuten yllä todettu, ravitsemisen toimialalla harmaan talouden osuus on suurempi.

7.1.3.1.2.9 J Informaatio ja viestintä (58–63)

Kustannusalalla sekä elokuva-, ohjelma- ja äänitetuotannossa harmaata taloutta esiintyy verotarkastusten perusteella määrällisesti vähemmän kuin verkohallinnan, ohjelmistojen valmistuksen ja konsultoinnin sekä tietojenkäsittelyn alalla. Tilinpidossa toimialojen harmaan talouden osuudet toimialan tuotoksesta on arvioitu olevan 1–5 % toimialasta ja sektorista riippuen.

7.1.3.1.2.10 L Kiinteistöalan toiminta (68)

Kiinteistöalaan lukeutuu isännöintiä, kiinteistönvälitystä ja kiinteistöjen kauppaa, vuokrausta ja hallintaa. Kiinteistönvälitysalalla on aikaisemmin muutettu palkkoja perusteetta kilometrikorvauksiksi. Toimialalla voidaan pimittää vuokratuloja osittain tai kokonaan. Vuokratietojen antaminen perustuu vuokranantajan oman ilmoituksen, mikäli vuokralainen ei saa asumistukea. Työnantajat voivat tarjota edullista vuokra-asuntoa ilman että se olisi varsinainen työsuhdeasunto. Vuokrauksen tuottojen laskenta kansantalouden tilinpidossa perustuu asuntokantoihin ja neliövuokriin, joten harmaasta tuotoksesta ei erikseen lisätä.

Harmaan talouden tuotosta lisätään isännöinnissä, kiinteistöjen välityksessä ja toimialayhdistelmässä omien kiinteistöjen kauppa ja muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta.

7.1.3.1.2.11 M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69–75)

Verotarkastusten perusteella toimialojen välisessä vertailussa toimialatasolla M ilmitullut harmaan talouden kokonaismäärä oli neljännäksi suurinta. Toimialan sisällä harmaata taloutta on esiintynyt määrällisesti eniten liikkeenjohdon konsultoinnin pienissä (liikevaihdoltaan alle kaksi miljoonaa euroa) yrityksissä ja suhteellisesti eniten ohjelmatoimisto- ja manageripalveluissa.

Tieteellisen tutkimuksen ja kehittämisen ja eläinlääkintäpalveluiden osalta on arvioitu, että harmaa taloutta ei juurikaan esiintyisi.

7.1.3.1.2.12 N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77–82)

Moottoriajoneuvojen sekä koneiden ja laitteiden vuokrauksessa että työvoiman vuokrauksessa harmaan talouden osuus tuotoksesta on muutamia prosentteja. Harmaata taloutta esiintyy myös kiinteistön- ja maisemanhoidossa, turvallisuuspalveluissa ja matkojen järjestämisessä. Verotarkastuksissa paljastettu kokonaismäärä on ehkä yllättäen samaa tasoa majoitus- ja ravitsemisalalla, mutta suhteellinen osuus on pienempi. Tarkastusten perusteella eniten harmaata taloutta esiintyy kiinteistö-, siivous- ja turvapalveluiden osalta.

7.1.3.1.2.13 P Koulutus (85)

Kotitaloussektorilla koulutuspalveluiden harmaan talouden tarjonta on arvioitu suhteessa isommaksi kuin yrityssektorilla. Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportissa toimialan harmaan talouden fiskaalinen merkitys ja suhteellinen osuus on arvioitu pieneksi.

7.1.3.1.2.14 Q Terveys- ja sosiaalipalvelut (86–88)

Kuten koulutuksessa myös terveys- ja sosiaalipalveluissa harmaan talouden fiskaalinen merkitys ja suhteellinen osuus on arvioitu pieniksi. Kotitaloussektorilla suhteellinen merkitys on hieman suurempi ja harmaan talouden arvioitu osuus vaihtelee 1–5 % toimialasta ja sektorista riippuen.

7.1.3.1.2.15 R Taiteet, viihde ja virkistys (90–93)

Verotarkastusaineistojen perusteella taiteen, viihteen ja virkistykseen alalla harmaan talouden osuus on suhteellisen suuri, mutta koska toimiala itsessään on melko pieni, on sen fiskaalinen merkitys kuitenkin pieni. Itseasiassa toimialalla R harmaata taloutta vaikuttaisi esiintyvän suhteessa kaikkein eniten ja Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportissa mainitaan, että erityisesti esiintyvän taiteen alaa voidaan pitää harmaan talouden todellisena riskialueena. Tilinpidossa arvioitu harmaan tuotoksen osuus on 2–10 %.

7.1.3.1.2.16 S Muu palvelutoiminta (94–96)

Muiden palveluiden toimialalle luetaan järjestöjen toiminta, tietokoneiden sekä henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus ja muut henkilökohtaisia palvelut kuten kampaamot ja kauneudenhoito. Toimialasta S voidaan todeta samaa kuin toimialasta R, harmaan talouden suhteellinen osuus on suuri mutta fiskaalinen merkitys pieni. Ala on hyvin työvoimavaltainen. Muussa palvelutoiminnassa yksi tyypillinen harmaan talouden ilmenemismuoto on, että palveluja tarjotaan ”kotipalveluna”, ilman kuittia ja rahat kätehen -periaatteella. Palveluja ostavat yksityishenkilöt, jotka eivät tarvitse kuittia verovähennyksiä tai omaa kirjanpitoaan varten.

Kauneudenhoito- ja parturi-kampaamoaloilla tehdyt verotarkastukset ovat olleet tuloksellisia, melkein puolet tapauksista on tilastoitu harmaan talouden tarkastuksiksi. Kuitinantovelvollisuuden voimaantulo on todennäköisesti vähentänyt harmaata taloutta jonkin verran.

7.1.3.1.2.17 Juomarahat

Mikäli yrityksen työntekijät saavat juomarahaa asiakkailta ja tätä juomarahaa ei ole huomioitu yrityksen kirjanpidossa tulisi kansantalouden tilinpidon ottaa erä huomioon. Tippikulttuuri ei ole Suomessa niin yleistä kuin monissa muissa maissa. Merkittävin toimiala juomarahojen suhteen on ravintola-ala. Juomarahojen osuus sisältyy harmaan talouden arvioituun osuuteen ravitsemistoiminnan tuotoksesta ja palkoista. Viime vuosina on yleistynyt mahdollisuus maksaa juomarahaa korttimaksulaitteella digitaalisesti, tämä voi tulevaisuudessa vähentää kirjaamatta jäävän juomarahahan osuutta ja siten vähentää harmaata taloutta.

7.1.3.1.2.18 Verotarkastukset

Verotarkastuksiin pohjautuvia selvityksiä on käytettävissä pääosin vuodesta 1996 lähtien. Tarkastusten käyttöön harmaan talouden arvioinnissa liittyy muutamia huomioitavia seikkoja. Verohallinnon mukaan vuosittain on tehty n. 700–800 ns. harmaan talouden verotarkastusta, joissa on paljastunut puut-

tuvia tuloja, mustia palkkoja ja kuittikauppaa. Tarkastusten määrä ja paljastetun harmaan talouden määrä on pysynyt muutoin melko samanlaisena, mutta tarkastuksissa havaitut puuttuvan myynnin ja pimeiden palkkojen määrät olivat vuoden 2014 tarkastuksissa edellisvuosia korkeammalla tasolla. Samalla on huomioitava, että vuonna 2014 verotarkastusten kokonaismäärä oli korkeampi.

Osa yrityksistä joutuu tarkastukseen Verohallinnossa havaittujen verojen ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntien tai ilmiantojen vuoksi eli tarkastukset on kohdennettu valikoituihin yrityksiin, eivätkä tulokset ole siten suoraan laajennettavissa koskemaan koko yrityspopulaatiota. Tarkastustulosten ajallinen kohdentaminen on myös vaikeaa, sillä tarkastukset kirjataan valmiiksi hyväksytyin tarkastuskertomuksen päivämäärän mukaan.

Ohessa on Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportissa esitetty taulukko verotarkastuksissa havaitusta harmaasta taloudesta (Taulukko 118). Tutkijat olivat saaneet käyttöönsä Verohallituksen verotarkastusyksikön poimimat tiedot Suomessa vuosina 2003–2009 suoritetuista verotarkastuksista ja niiden tuloksista. Tulostiedot kattoivat jonkin verran laajemman alueen kuin verohallinnon omaan harmaan talouden raporttiin sisältyy. Raportissa pyydetään lukuja tulkittaessa kiinnittämään huomiota edellä mainittuihin tulkintaa vaikeuttaviin seikkoihin ja näiden lisäksi mm. siihen, että verotarkastuksen keinoin ei pystytä havaitsemaan kaikkea harmaata taloutta. Lisäksi verotarkastusten kattavuus on suurempi keskisuurissa ja suurissa yrityksissä verrattuna pieniin yrityksiin. Kuitenkin todetaan, että varauksista huolimatta verotarkastukset antavat arvokasta tietoa harmaan talouden esiintymisestä eri toimialoilla ja erityyppisissä yrityksissä. Laaja aineisto vähentää satunnaistekijöiden vaikutusta ja tarjoaa kyselytutkimuksia enemmän konkreettista dataa.

Vuonna 2014 valmistui ”Verovajeen arviointimenetelmien kehittäminen” -työryhmän loppuraportti. Ryhmään kuului edustajia Verohallinnosta, Tullista, Valtionvarainministeriöstä, Valtion talouden tutkimuskeskuksesta ja Tilastokeskuksesta. Osana työtään ryhmä pyrki arvioimaan arvonlisäverovajetta toimialoittain. Näitä tuloksia hyödynnettiin soveltuvin osin myös kansantalouden tilinpidossa.

Taulukko 121. Verotarkastuksissa havaittu harmaa talous toimialoittain (Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportti)

Toimiala	Tarkastuksia	Tarkastettujen liikevaihto	Ilmoitetut palkat	Pimeät palkat, €	Salattu tulo, €	Peitelty osinko, €	Tarkastuksissa löydetty harmaa talous yht.	Pimeät palkat +peitelt y +salattu
A Maa-, metsä- ja kalatalous	3 799	1 618 386 000	99 036 739	3 096 267	5 791 035	1 200 201	10 087 503	10,19
B Kaivos, turpeen nosto	88	640 365 238	69 082 822	2 542 249	297 549	185 445	3 025 243	4,38
C Teollisuus yhteensä	3 374	282 792 748 729	19 956 779 313	203 841 309	9 472 123	20 304 623	233 618 055	1,17
D Sähkö, kaasu, lämpö, jäähditys	71	6 467 255 545	281 556 021	969 837	6 274	0	976 111	0,35
E Vesi, viemäri, jätehuolto	93	1 346 073 632	165 824 282	1 258 737	532 955	625 654	2 417 346	1,46

F	Rakentaminen	3 817	13 694 970 178	2 361 984 522	167 565 443	46 470 329	71 944 040	285 979 812	12,11
G	Kauppa	4 683	74 597 940 850	3 462 407 524	89 310 913	65 418 792	39 718 138	194 447 843	5,62
H	Kuljetusala	1 287	11 937 265 046	2 611 815 413	21 204 089	14 642 823	6 441 948	42 288 860	1,62
I	Majoitus- ja ravintola-ala	1 062	2 470 216 008	530 195 144	12 293 226	21 743 907	20 675 736	54 712 869	10,32
J	Informaatio ja viestintä	756	15 939 468 161	2 983 717 080	27 313 363	7 580 108	3 923 185	38 816 655	1,30
K	Rahoitus- ja vakuutus-toiminta	716	3 890 539 347	667 756 101	18 823 543	2 174 532	7 826 341	28 824 416	4,32
L	Kiinteistöala yhteensä	1 122	3 788 989 706	236 041 783	15 753 657	7 072 879	13 270 592	36 097 128	15,29
M	Ammatillinen ym. toiminta	1 881	4 602 394 550	1 014 005 972	32 476 969	12 520 476	21 875 270	66 872 716	6,59
N	Hallinto ja tukipalvelu	1 001	2 806 418 667	864 243 581	32 399 089	7 690 316	13 855 146	53 944 551	6,24
O	Julkinen hallinto	24	237 547 122	718 153 562	259 235	1 088 733	0	1 347 968	0,19
P	Koulutus	137	161 145 744	351 880 277	1 353 427	1 915 424	1 269 062	4 537 913	1,29
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	307	269 642 951	237 053 375	3 656 658	2 189 504	2 626 594	8 472 757	3,57
R	Taiteet, viihde ja virkistys	363	192 631 372	50 313 876	7 797 034	4 529 738	1 300 532	13 627 305	27,08
S	Muu palvelutoiminta	379	140 001 258	79 927 553	1 411 271	3 282 613	1 467 807	6 161 691	7,71
ZZZ	Ei toimialatietoa	3 722	105 103 902 099	6 529 999 218	205 945 340	102 625 377	57 664 459	366 235 176	5,61
YH	Yhteensä	28 682	532 697 902 203	43 271 774	849 271	317 045	286 174	1 452 491	3,36
T				160	656	487	774	917	

7.1.3.1.2.19 Harmaan talouden laskenta käytännössä

Toimialoille on eri selvityksiin perustuen arvioitu harmaan talouden prosentuaaliset osuudet lähdeaineistojen (hallinnolliset rekisteriaineistot ja kyselyt) ulkopuolelle jäävästä osuudesta. Arviot on tehty erikseen toimialoittain kotitalous- ja yrityssektorille harmaan talouden markkinatuotoksen (P11\R) ja palkkojen (D112\K) osalta. Toimiala-arviot on tehty lähinnä kaksi- ja kolminumerotoimialatasolla. Arvioita tarkistetaan tarvittaessa vuosittain, mutta osuudet ovat pysyneet melko samansuuruisina. Viimeisin kattavampi aikasarjatarkistus tehtiin vuonna 2014, jolloin hyödynnettiin verovajetyöryhmän tuloksia.

Kappaleen 7.1.2. taulukossa 122 on esitetty harmaan talouden prosentuaaliset osuudet toimialojen kirjaintasolla vuonna 2012.

Taulukko 122. Piilotalouden yhteys liikekirjanpidon ja kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Liikekirjanpito	Kansantalouden tilinpito	Piilotalous	Piilotalous tilinpidossa
Myyntituotot		Pimitetty myyntitulo	
- Arvonlisävero	Tuoteverot	Maksamaton arvonlisävero	ei kirjata
= Liikevaihto	Tuotos perushintaan	Pimitetty liikevaihto	lisätään arvio
- Materiaalit ja palvelut ja liiketoiminnan muut kulut	- Välituotekäyttö ostajanhintaan	Kuittikauppa	arvio tulisi vähentää, kuittikauppa

7.2

Menolähestymistavan kattavuusmenettelyt

	= Bruttoarvonlisäys perushintaan (bkt)		jäännöserä
- Palkat ja palkkiot	- Palkat	Pimeät palkat	lisätään arvio
- Henkilösivukulut	- Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut	Maksamattomat sotumaksut	ei kirjata
= Käyttökate	= Bruttotoimintaylijäämä		
- Poistot ja arvonalentumiset	- Kiinteän pääoman kuluminen		
= Liikevoitto/tappio	= Toimintaylijäämä	Pimeät yrittäjätulot	jäännöserä (sekatulo, yrittäjätulon otot)

7.2.1 Kattavuustyyppien todentaminen

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja -tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava lukuun ottamatta eräitä tunnetusti ongelmallisia kulutusnimikkeitä kuten alkoholi. Kulutustutkimuksen tietoihin tehtävistä täydennyksistä kerrotaan luvussa 5.7.

Menolähestymistavan kohdalla ei piilotalous ole merkittävä ongelma. Harmaan talouden tuottamien kulutustavaroiden ja -palvelujen oletetaan pääosin sisältyvän kulutustutkimuksen tietoihin.

Viime kädessä tuotanto- ja menolähestymistavan yhteensovittaminen ja tasapainottaminen varmistetaan tarjonta- ja käyttötaulukkokehikossa, joka tarjoaa systemaattisen lähestymistavan kattavuuden varmistamiseksi myös bruttokansantuotteen menokomponenttien estimoinnissa.

Ulkomaankaupan tuontiin ja vientiin liittyvät piilotalouden korjaukset on kuvattu luvussa 7.1.

7.2.2 Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset

Taulukko 123. Menolähestymistavan kattavuuskorjaukset prosessitaulukoiden mukaisesti

Compilation of GNI	Level of Details	Adjustments							Total exhaustiveness	
		Exhaustiveness								
		N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7		
GDP EXPENDITURE APPROACH										
Total final consumption expenditure		37	0	0	0	0	0	0	200	237
Household final consumption expenditure	Total	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	01 - Food and non-alcoholic beverages	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	02 - Alcoholic beverages, tobacco and narcotics	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	03 - Clothing and footwear	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	04 - Housing, water, electricity, gas and other fuels	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	05 - Furnishings, household equipment and routine household	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	06 - Health	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	07 - Transport	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	08 - Communication	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	09 - Recreation and culture	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	10 - Education	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	11 - Restaurants and hotels	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	12 - Miscellaneous goods and services	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Transition to national concept	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	NPISH final consumption expenditure	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	General government final consumption expenditure	37	0	0	0	0	0	0	200	237
Gross capital formation		87	0	0	0	0	0	0	2708	2795
Gross fixed capital formation	Total	87	0	0	0	0	0	0	2708	2795
	111 Dwellings	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	112 Other buildings and structures	71	0	0	0	0	0	0	2602	2673
	113 Machinery and equipment	12	0	0	0	0	0	0	8	20
	114 Weapons systems	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	115 Cultivated biological resources	0	0	0	0	0	0	0	11	11
	117 Intellectual property products	4	0	0	0	0	0	0	87	91
	Changes in inventories	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	materials and supplies	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	work-in-progress	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	finished goods	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	goods for resale	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Acquisitions less disposals of valuables	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exports of goods and services		0	0	0	0	0	0	0	0	0
	goods	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	services	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Imports of goods and services		0	0	0	0	0	0	0	0	0
	goods	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	services	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gross domestic product		124	0	0	0	0	0	0	2908	3032

7.2.3 Kattavuuskorjausmenetelmät

Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset on kuvattu luvussa 7.1.3.

7.3 Tulolähestymistavan kattavuusmenettelyt

7.3.1 Kattavuustyyppien todentaminen

7.3.1.1 Työvoimatutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon työllisyystietojen vertailua

7.3.1.1.1 Palkansaajien ja yrittäjien sekä työtuntien laskenta kansantalouden tilinpidossa

Kansantalouden tilinpidon palkansaajien lukumäärätieto on peräisin yritysrekisteristä. Yritysrekisterin kyselyissä kaikkien monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikkojen henkilötyövuosien määrä tiedustellaan suoraan yrityksistä. Yrityksille, jotka eivät vastaa tiedusteluun ollenkaan tai eivät vastaa kaikkien toimipaikkojen osalta, käytetään estimointimenetelmää.

Kansantalouden tilinpidossa ei käytetä henkilötyövuosien lukumäärää vaan palkansaajien lukumäärää keskimäärin vuoden aikana. Tämä estimoidaan

yrittäjärekisterissä erikseen ja jaetaan henkilötyövuosien jakauman avulla toimipaikoille.

Eroja kansantalouden tilinpidon ja työvoimatutkimuksen lukujen välille tulee mm. varus- ja siviilipalvelusmiehistä. Tilinpidossa nämä luokitellaan työllisiksi, mutta työvoimatutkimuksessa ei. Toinen suuri ero on se, että tilinpidossa työlliset on määritelty talousalueen rajan mukaan ja työvoimatutkimuksessa kansallisuuden perusteella. Täten työvoimatutkimuksen luvuista puuttuvat ulkomailta Suomeen tulleet, mutta siihen sisältyy ulkomailla työskenteleviä suomalaisia. Lisäksi harmaa talous voi aiheuttaa poikkeamaa.

Kansantalouden tilinpidon laskennassa työllisyys- ja työpanosluvut pyritään aina suhteuttamaan palkkojen muutoksiin ja vertailutietolähteinä käytetään työvoimatutkimuksen tietoja.

7.3.1.1.2 Käsitteelliset ja määritelmälliset erot työvoimatutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon välillä

Palkansaajiin lasketaan kansantalouden tilinpidossa varusmiehet ja ns. harmaita työntekijöitä, jotka eivät maksa palkoistaan veroa, toisin kuin työvoimatutkimuksessa. Julkisen sektorin määritelmät poikkeavat hieman toisistaan näissä tilastoissa. Yksiköitä, jotka ovat tilinpidossa julkisella sektorilla, on työvoimatutkimuksessa yksityisellä sektorilla (osakeyhtiömuotoisia korkeakouluja ym.). Ja päinvastoin esimerkiksi kuntien liikelaitokset taas ovat tilinpidossa yksityisellä sektorilla, työvoimatutkimuksessa julkisella sektorilla. Myös kuntien ulkoistamat työntekijät ja vuokratyöntekijät kuuluvat työvoimatutkimuksessa julkiselle sektorille (työntekijän sektori on työpaikan sektori), tilinpidossa taas yksityiselle sektorille.

Myös siitä voi aiheutua eroa näiden tilastojen välille, että tilinpidossa on päätetty tietyt toimiala-sektori-yhdistelmät, joille tietoja voidaan laskea. Esimerkiksi toimialat 64–66 esiintyvät vain rahoitussektorilla S12.

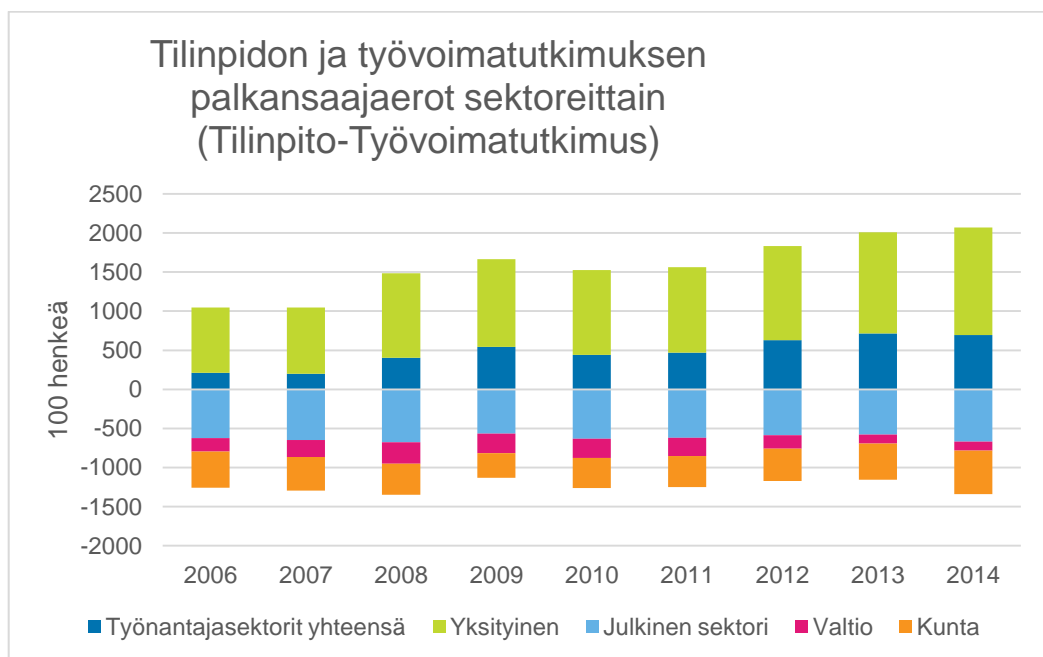
Tilinpidon työllisyys sisältää periaatteessa myös Suomessa työskentelevät ulkomaalaiset, jos palkan maksaa suomalainen työnantaja. Sen sijaan työvoimatutkimus tavoittaa nämä henkilöt huonosti, koska he eivät yleensä kuulu perusjoukkoon (väestörekisteriin).

7.3.1.1.3 Erot työllisten ja työtuntien määrissä kokonaistasolla ja sektoreittain

Kansantalouden tilinpidon työllisten määrä on kokonaistasolla suurempi kuin työvoimatutkimuksen työllisten määrä. Tämä on loogista, sillä kuten aiemmin todettiin, tilinpidossa työllisiksi lasketaan useampia henkilöitä kuin työvoimatutkimuksessa (mm. ns. harmaat työlliset).

Sektoreittain tilinpidon ja työvoimatutkimuksen työlliset jakaantuvat hieman eri tavoin. Yksityisellä sektorilla tilinpidossa on noin 5 prosenttia enemmän työllisiä kuin työvoimatutkimuksessa, julkisella sektorilla taas noin 10 prosenttia vähemmän. Kansantalouden tilinpidossa julkiselle sektorille on määritelty työllisiä vain muutamalle toimialalle. Näistä suurin osa on hallinnossa, koulutuksessa ja terveystoiminnassa ja sosiaalipalveluissa.

Kuvio 6. Tilinpidon ja Työvoimatutkimuksen palkansaajaerot sektoreittain (Tilinpito miinus Työvoimatutkimus)

7.3.1.1.4 Erot työllisten ja työtuntien määrissä toimialoittain

7.3.1.1.4.1 Palkansaajien ja palkansaajien työtuntien erot

Taulukko 124. Palkansaajien lukumäärät kansantalouden tilinpidossa ja Työvoimatutkimuksessa, 100 henkeä

	Työvoimatutkimus			Kansantalouden tilinpito		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
S1 Toimialat yhteensä	21200	21430	21460	21887	22140	22314
A, B Maatalous, metsätalous, kalatalous; kaivostoiminta (01–09)	390	390	370	469	457	473
C Teollisuus (10–33)	3410	3370	3330	3454	3445	3448
D, E Energia-, vesi- ja jätehuolto (35–39)	260	240	250	251	249	255
F Rakentaminen (41–43)	1320	1350	1330	1561	1604	1596
G Tukku- ja vähittäiskauppa(45–47)	2580	2620	2610	2602	2605	2690
H Kuljetus ja varastointi (49–53)	1310	1240	1200	1308	1316	1284
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55–56)	710	730	760	643	664	691
J Informaatio ja viestintä (58–63)	860	910	920	858	873	884
K, L Rahoitus- ja vakuutustoiminta; kiinteistöala (64–68)	640	690	670	656	663	661
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69–75)	1200	1210	1230	1038	1081	1100
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77–82)	870	860	890	1131	1201	1217
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus (84)	1170	1160	1130	1748	1741	1693

...josta 844 Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet				244	239	225
P Koulutus (85)	1700	1740	1720	1632	1630	1630
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut (86–88)	3620	3770	3890	3465	3542	3624
R Taiteet, viihde ja virkistys (90–93)	430	450	460	417	421	423
S-U Muu palvelutoiminta yms. (94–99)	620	600	610	654	648	645
X Toimiala tuntematon (00)	110	100	100			

Taulukko 125. Palkansaajien työtunnit Kansantalouden tilinpidossa ja Työvoimatutkimuksessa, 100 000 tuntia

	Työvoimatutkimus			Kansantalouden tilinpito		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
S1 Toimialat yhteensä	33579	33820	33810	34735	35185	35226
A, B Maatalous, metsätalous, kalatalous; kaivostoiminta (01–09)	753	742	711	891	872	879
C Teollisuus (10–33)	5650	5619	5561	5388	5463	5395
D, E Energia-, vesi- ja jätehuolto (35–39)	426	391	407	413	415	420
F Rakentaminen (41–43)	2303	2385	2334	2749	2847	2824
G Tukku- ja vähittäiskauppa(45–47)	4063	4074	4051	4056	4132	4202
H Kuljetus ja varastointi (49–53)	2143	2019	1959	2227	2191	2130
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55–56)	1035	1077	1113	1046	1083	1113
J Informaatio ja viestintä (58–63)	1430	1495	1522	1402	1413	1422
K, L Rahoitus- ja vakuutustoiminta; kiinteistöala (64–68)	1017	1101	1092	1055	1048	1042
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69–75)	1951	1966	2037	1676	1717	1701
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77–82)	1317	1315	1394	1677	1773	1821
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus (84)	1844	1844	1777	2981	2963	2875
...josta 844 Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet				711	699	664
P Koulutus (85)	2396	2382	2310	2342	2339	2345
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut (86–88)	5524	5696	5821	5224	5330	5455
R Taiteet, viihde ja virkistys (90–93)	608	640	653	572	575	579
S-U Muu palvelutoiminta yms. (94–99)	946	906	919	1036	1024	1023
X Toimiala tuntematon (00)	172	170	150			

A, B Maatalous, metsätalous, kalatalous; kaivostoiminta (01–09)

Vuonna 2012 palkansaajien määrä oli tilinpidossa noin 20 prosenttia suurempi kuin työvoimatutkimuksessa. Toimialan palkansaajaero on kaikista toimialoista prosentuaalisesti toiseksi suurin, edellä on vain toimiala N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta. Eroa saattaa osittain selittää se, että ulkomailta Suomeen tulevat maataloustyöntekijät eivät ole työvoimatutkimuksen luvuissa, mutta niiden tulisi olla tilinpidon luvuissa. Tietoja on kuitenkin vaikea saada. Tehdyissä työtunneissa ero on samansuuntainen. Ulkomaisen tilapäistyövoiman lisääntyminen alkutuotannossa tukee lukujen eroa.

C Teollisuus (10–33)

Toimialan palkansaajien määrä ei tilinpidossa merkittävästi eroa työvoimatutkimuksesta, ero on alle 2000 palkansaajaa toimialan palkansaajien kokonaislukumäärän ollessa yli 300 000. Työtunneissa ero on samaa luokkaa.

D, E Energia-, vesi- ja jätehuolto (35–39)

Myös tällä toimialalla ero tilastojen välillä on vähäinen, noin kaksi prosenttia suhteessa tilinpidon palkansaajien lukumäärään. Tilinpidon mukaan palkansaajia olisi 500 enemmän kuin työvoimatutkimuksen mukaan. Myös työtunteja on tilinpidon mukaan enemmän kuin työvoimatutkimuksessa, ero on noin kolme prosenttia.

F Rakentaminen (41–43)

Rakentamisessa tilinpidon luvut ovat suurempia, ero on lähes 27 000 palkansaajaa. Palkansaajissa ja palkansaajien työtunneissa ero on 15 prosentin luokkaa, työtunneissa ero on kaksi prosenttiyksikköä enemmän. Syynä on ainakin harmaa työllisyys toimialalla, mahdollisesti myös alalla esiintyvä runsas ulkomaisen työvoiman käyttö, joka ei kuulu työvoimatutkimuksen perusjoukkoon.

G Tukku- ja vähittäiskauppa (45–47)

Tilinpidon palkansaajien lukumäärä on tukku- ja vähittäiskaupassa noin 8 000 henkilöä suurempi kuin työvoimatutkimuksessa. Määrä on noin kolme prosenttia tilinpidon palkansaajien lukumäärästä tällä toimialalla. Työtunneissa ero on samaa suuruusluokkaa. Tilinpidossa on arvioitu, että toimialalla on jonkin verran verottajalle ilmoittamatonta toimintaa.

H Kuljetus ja varastointi (49–53)

Kuljetuksessa ja varastoinnissa eroa on hieman enemmän, 6,5 prosenttia tilinpidon palkansaajien määrästä. Tilinpidossa on arvioitu, että toimialalla on jonkin verran verottajalle ilmoittamatonta toimintaa.

I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55–56)

Ero on noin -12 prosenttia tilinpidon luvusta vuonna 2012, eli tällä toimialalla työvoimatutkimuksessa on enemmän palkansaajia kuin tilinpidossa. Palkansaajien työtuntien määrä on kuitenkin lähes sama molemmissa tilastoissa.

J Informaatio ja viestintä (58–63)

Työvoimatutkimuksen mukaan toimialalla on enemmän palkansaajia kuin tilinpidon mukaan. Ero on noin neljä prosenttia tilinpidon palkansaajien määrästä eli 3 600 palkansaajaa.

K, L Rahoitus- ja vakuutustoiminta; kiinteistöala (64–68)

Ero työvoimatutkimuksen ja tilinpidon lukujen välillä on tällä toimialalla vähäinen, työvoimatutkimuksen mukaan palkansaajia on 900 enemmän kuin tilinpidon mukaan. Tämä on vain 1,4 prosenttia tilinpidon palkansaajien mää-

rästä kyseisellä toimialalla. Työtunneissa ero on hieman suurempi, lähes viisiprosenttia, mutta samansuuntainen.

M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69–75)

Ero on noin -15 prosenttia tilinpidon luvusta vuonna 2012, eli tällä toimialalla työvoimatutkimuksessa on enemmän palkansaajia kuin tilinpidossa.

N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77–82)

Toimialan palkansaajaero on kaikista toimialoista prosentuaalisesti suurin. Toimialalla tilinpidon palkansaajien määrä ylittää työvoimatutkimuksen palkansaajien määrän noin 27 prosentilla. Tilinpidon luku sisältää jonkin verran verottajalle ilmoittamatonta työpanosta sekä toimialan 78 Työllistämistoiminta, jolle tilinpidossa kirjataan kaikki vuokratyölliset. Työvoimatutkimuksessa vuokratut työntekijät kirjataan sille toimialalle, jolla he työskentelevät.

O Julkinen hallinto ja maanpuolustus

Ero on noin -14 prosenttia tilinpidon luvusta vuonna 2012, eli tällä toimialalla työvoimatutkimuksessa on 56 300 palkansaajaa enemmän kuin tilinpidossa. Ero säilyy samansuuntaisena, vaikka tilinpidon luvusta poistettaisiin ne noin 24 000 varus- ja siviilipalvelusmiestä, jotka tilinpidon mukaan kirjataan tälle toimialalle.

P Koulutus (85)

Toimialan palkansaajien määrä on työvoimatutkimuksessa suurempi kuin tilinpidossa. Ero on noin 9 000 palkansaajaa eli 5,5 prosenttia tilinpidon luvusta. Työtunneissa ero on erisuuntainen, tilinpidon luku onkin pari prosenttia suurempi kuin työvoimatutkimuksen. Toimialalle ei ole estimoitu verottajalle ilmoittamatonta työpanosta.

Q Terveys- ja sosiaalipalvelut (86–88)

Toimialan palkansaajien määrä on työvoimatutkimuksessa suurempi kuin tilinpidossa. Ero on noin 26 600 palkansaajaa eli noin seitsemän prosenttia tilinpidon luvusta. Työtunneissa ero on suunnilleen samansuuruinen.

R Taiteet, viihde ja virkistys (90–93)

Toimialan palkansaajien määrä on työvoimatutkimuksessa suurempi kuin tilinpidossa. Ero on noin 3 700 palkansaajaa eli noin yhdeksän prosenttia tilinpidon luvusta. Työtunneissa ero on jonkin verran suurempi, 13 prosenttia.

S-U Muu palvelutoiminta yms. (94–99)

Toimialalla tilinpidon palkansaajien määrä ylittää työvoimatutkimuksen palkansaajien määrän noin 5 prosentilla eli 3 500 palkansaajalla. Työtunneissa ero on hieman suurempi, noin 10 prosenttia. Tilinpidon luvut sisältävät jonkin verran verottajalle ilmoittamatonta työpanosta.

X Toimiala tuntematon (00)

Työvoimatutkimuksessa pientä osaa työvoimasta (15 000 palkansaajaa vuonna 2012) ei voida kohdistaa millekään toimialalle, joten toimialaksi merkitään tuntematon. Tilinpidossa tällaista ongelmaa ei esiinny.

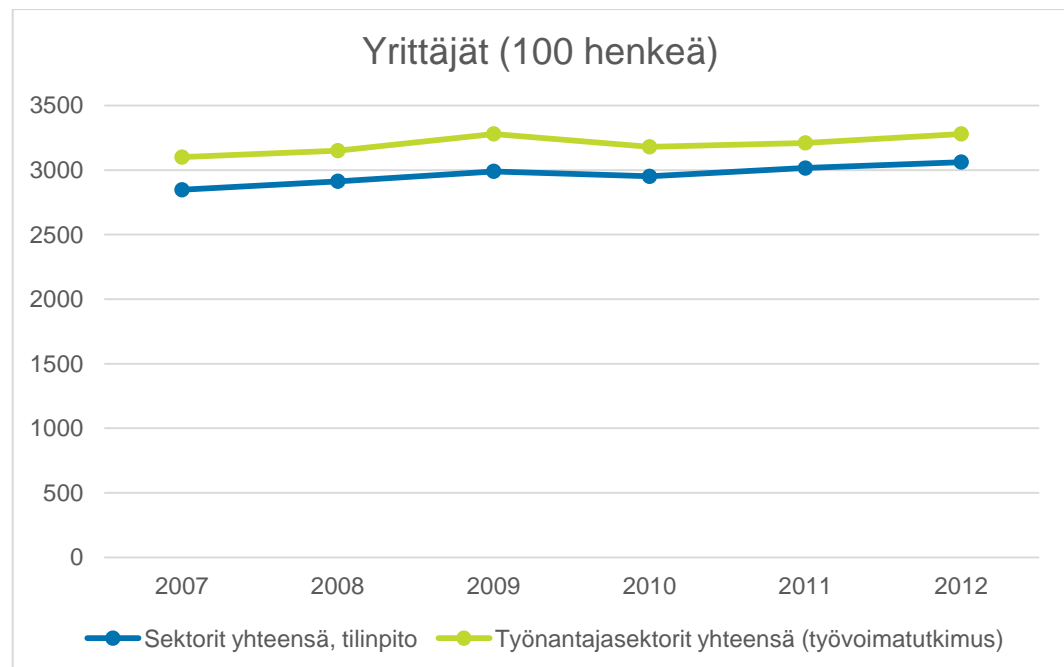
7.3.1.1.4.2 Yrittäjien ja yrittäjien työtuntien erot

Kansantalouden tilinpidossa yrittäjien lukumäärän lähteenä on yritysrekisteri. Yritysrekisteriin tieto saadaan estimoimalla, estimoinnissa käytetään hyväksi mm. tietoa yrittäjien maksamien eläkemaksujen määristä. Myös yrittäjien määrä on tilastossa yrittäjinä työskentelevien henkilöiden lukumäärä, ei henkilötyövuositieto.

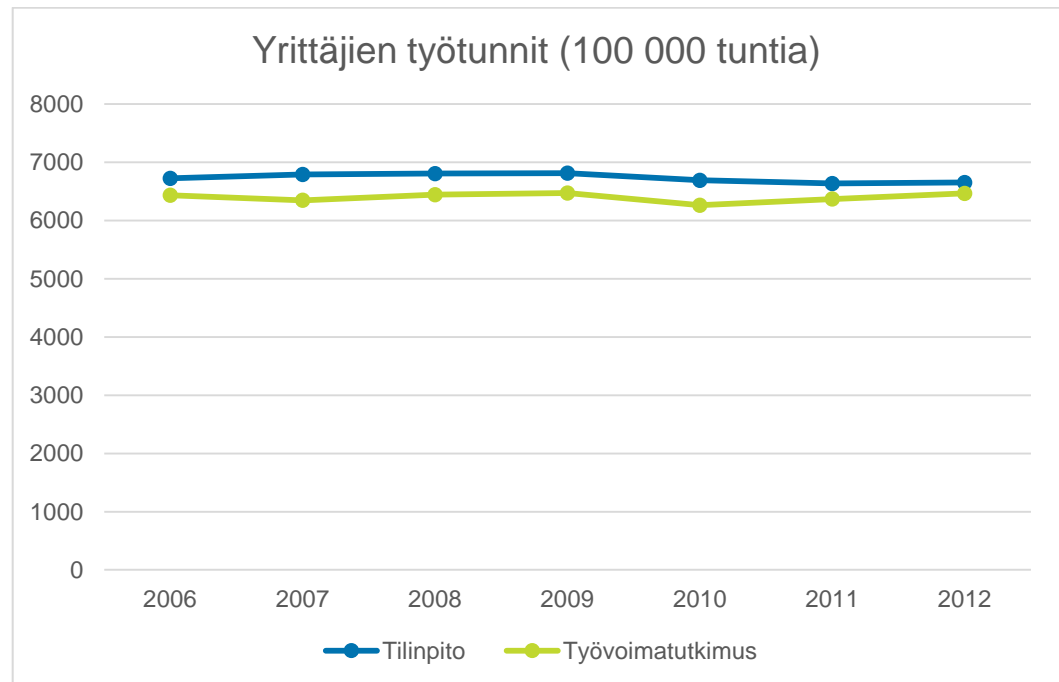
Yrittäjien määrä on tilinpidossa noin kuusi prosenttia pienempi kuin työvoimatutkimuksessa. Toisaalta yrittäjien työtunneissa eroa ei juuri ole.

Tilastot eroavat toisistaan sen verran, että kalatalouden toimialalle tilinpidossa lasketaan vapaa-ajan kalastajien kalastusharrastukseen käytetyt tunnit. Samoin omia asuntojaan remontoivien omatoimisen rakentamisen tunnit ovat mukana rakentamisen toimialan luvuissa.

Kuvio 7. Yrittäjien lukumäärä Kansantalouden tilinpidon ja työvoimatutkimuksen mukaan.

Kuvio 8. Yrittäjien työtunnit kansantalouden tilinpidon ja Työvoimatutkimuksen mukaan.

7.3.1.1.5 Työvoimatutkimus vs. yritysrekisteri

Vertailtaessa työvoimatutkimusta yritysrekisterin tietoihin harmaan talouden näkökulmasta tehdään aluksi oletus, että työvoimatutkimus otostutkimuksena sisältää ainakin jossain määrin piilotyölliset ts. tutkimukseen osallistuneet henkilöt vastaavat olevansa töissä vaikka palkka tai osa siitä onkin maksettu pimeästi. Tarkastelun kohteena on ollut ainoastaan yksityinen sektori eli yritykset ja kotitaloudet. Oletetaan, että julkisen ja rahoitussektorin osalta piilotalous on vähäistä tai sitä ei ole lainkaan. Työvoimatutkimuksesta on poistettu vuokratyövoima, jotta aineistot olisivat vertailukelpoisempia. Vertailussa on käytetty yrityksen toimialatietoa. Tarkastelun kohteena ovat olleet palkat ja henkilötyövuodet. Viimeisimmässä vertailussa tarkasteltiin vuosien 2005–2013 tietoja ja mielenkiinnon kohde oli erityisesti majoitus- ja ravitsemisalassa, mutta myös muita toimialoja tarkasteltiin.

Työvoimatutkimuksen ja yritysrekisterin väliseen vertailuun liittyy joitakin epävarmuustekijöitä. Laskelmissa on käytetty oletusta, että piilopalkan määrä olisi samansuuruinen kuin toimialan normaali palkka. Oletuksen realistisuutta on vaikea arvioida numeerisesti. Oletettavasti kaikki työvoimatutkimukseen osallistuvat henkilöt eivät paljasta työskentelevänsä pimeästi, toisin sanoen kertovat olevana työttömiä tai raportoivat vain sen työn, josta palkka maksetaan virallisesti. Määräaikaisesti Suomessa työskentelevät ulkomaalaiset eivät tule tilastoiduiksi työvoimatutkimuksessa.

Tulokset antoivat jossain määrin tukea oletuksille toimialoista missä harmaata taloutta esiintyy. Työvoimatutkimus antoi näille korkeampia työllisyys lukuja ja vastaavasti teollisuuden toimialoille, joissa oletuksen mukaan harmaata taloutta ei merkittävästi esiinny, saatiin työvoimatutkimuksesta yritysrekisteriä vähemmän työllisiä. Joillakin toimialoilla tulokset olivat ristiriitaisia. Ristiriidat voivat johtua edellä luetelluista epävarmuustekijöistä mutta myös siitä, että työvoimatutkimus ei otostutkimuksena välttämättä so-

vellu pienille toimialoille piilotyöllisyyden arviointiin. Työpaikan toimialaluokituksessa eri lähteiden välillä voi olla myös eroavaisuutta.

7.3.2 Eri kattavuustypeille tehdyt korjaukset

Taulukko 126. Tulolähestymistavan kattavuuskorjaukset prosessitaulukoiden mukaisesti

Compilation of GNI	Level of Details	Adjustments							Total exhaustiveness
		Exhaustiveness							
		N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	
GDP INCOME APPROACH									
Compensation of employees		0	0	0	0	0	11	735	746
Non-Financial Corporations		0	0	0	0	0	0	735	735
Financial Corporations		0	0	0	0	0	0	0	0
General Government		0	0	0	0	0	0	0	0
Households		0	0	0	0	0	11	0	11
NFRSH		0	0	0	0	0	0	0	0
Gross operating surplus (1)		0	0	0	0	0	0	0	0
Non-Financial Corporations		0	0	0	0	0	0	0	0
Financial Corporations		0	0	0	0	0	0	0	0
General Government		0	0	0	0	0	0	0	0
Households		0	0	0	0	0	0	0	0
NFRSH		0	0	0	0	0	0	0	0
Mixed income									0
Taxes on production and imports									0
Subsidies									0
Gross domestic product		0	0	0	0	0	11	735	746

7.3.3 Kattavuuskorjausmenetelmät

Eri kattavuustypeille tehdyt korjaukset on kuvattu luvussa 7.1.3.

LUKU 8 SIIRTYMINEN BRUTTOKANSANTUOTTEESTA (BKT) BRUTTOKANSANTULON (BKTL)

8.0 Johdanto

Bruttokansantuotteesta päästään bruttokansantuloon, kun siihen lisätään ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, tuotannon ja tuonnin verot, tukipalkkiot, korot, yritysten jakamat tulot, suorien sijoitusten uudelleen sijoitetut voitot, vakuutuksen ottajien omaisuustulo ja maanvuokrat. Vastaavasti on vähennettävä Suomesta ulkomaille maksetut samat erät.

Suomen ja ulkomaiden väliset taloustoimet ovat kansantalouden tilinpidossa yhtenevät maksutaseen kanssa välillisiä rahoituspalveluja lukuunottamatta.

Taulukko 127. Ulkomailta Suomeen ja Suomesta ulkomaille maksetut BKTL-erät

Vuosi, miljoonaa euroa	2010	2011	2012
D1 / Saadut Palkansaajakorvaukset	639	661	698
D1 / Maksetut palkansaajakorvaukset	540	588	608
D2 / Maksetut tuotannon ja tuonnin verot	152	191	185
D3 / Saadut tukipalkkiot	784	772	773
D4 / Maksetut omaisuustulot	11778	13613	13522
D4 / Saadut maisuusmenot	13582	13851	13887

8.1 Palkansaajakorvaukset

Tässä erässä on kirjattu sekä palkkoja että työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja.

8.1.1 Ulkomailta saadut palkat ja palkkiot

Verotuksen maksuunpanotilasto sisältää tiedon ”luonnollisten henkilöiden” eli kotitalouksien saamista palkkatuloista ulkomailta. Tämä luku sisältää vain alle kuusi kuukautta ulkomailla työskennelleiden saamat palkat, koska niistä pitää maksaa vero Suomeen. Tämän takia lukua korotetaan 50 prosentilla, jolloin sen arvioidaan sisältävän kaikkien alle vuoden pituisten työsuhteiden palkat.

Verottajan maksuunpanotilaston ohella tietoja ulkomailla ansaituista palkoista on Tilastokeskuksen vuoden 2000 tulonjakotutkimuksessa. Siinä kysyttiin **verottomia** ulkomailla ansaittuja palkkoja. Verottomat palkat ovat 6–12 kuukautta kestäneistä työsuhteista syntyneitä palkkoja. Verottomia palkkoja ulkomailta oli vuoden 2000 tulonjakotutkimuksen mukaan noin 100 miljoonaa euroa. Kun otetaan huomioon, että vastauksissa tällaisiin kysymyksiin esiintyy ilmeinen valikoitu kato alaspäin, voidaan arviotamme 171,1 miljoonan euron palkkasummasta 6–12 kuukautta kestäneistä työsuhteista ulkomailla vuonna 2000 pitää tyydyttävänä suhteessa tulonjakotilastoon.

Ulkomailta saadut työnantajan maksamat sosiaalivakuutusmaksut on arvioitu keskimäärin 16 prosentiksi ulkomailta saaduista palkoista.

Ulkomaille maksetut palkat ja palkkiot

Verohallinnon rajoitetusti verovelvolliseten aineisto sisältää tiedon Suomessa enintään 6 kuukautta yhtäjaksoisesti oleskelleille henkilöille maksetuista suorituksista. Vuosi-ilmoituksella on ilmoitettava muun muassa palkat, eläkkeet, työkorvaukset, osingot, korot, henkilöstörahaston rahasto-osuus ja ylijäämä sekä rojaltit. Aineistosta erotetaan palkaksi katsottavat suorituslajit.

Taulukko 128. Palkaksi katsottavat suorituslajit verohallinnon aineistossa

Suorituslaji	Suorituslajin kuvaus	Talustoimi
A1	Palkka muulta kuin julkisyhteisöltä ja henkilörahaston rahasto-osuus	D11
A2	Julkisyhteisön maksama palkka tai työkorvaus	D11
A4	Työkorvaus (ei-luonn henkilölle maks työkorvaus kun peritty lähdevero)	D11
A5	Es. tait. toiminn. maks. korv.(vero 15 % tai lähdeverokortin lvero)	D11
A6	Urheilijan hlökohtaisesta toiminnasta maksettu korvaus (vero 15 %)	D11
A7	Ulkomailta tulevan palkansaajan palkkatulo (avainhenkilön lv)	D11
A8	Ulkom konserniyhtiön maksama palkka ulkom työsken. Suomessa vakuutettu	D11
A9	Ulkom. vuokratyöntek. palkkatulo,kun työnt. ollut Suomessa enint.6kk	D11
AD	Johtajanpalkkio	D11

Rajoitetusti verovelvollisten aineiston lukuihin tehdään niin ikään 50 prosentin korotus. Tarkoituksena on näin kattaa 6–12 kuukautta massa olevat (ei residenssit) henkilöt, joista muutoin ei ole suoraa tietoa.

Ulkomaisiin palkkoihin liittyvien työnantajan sosiaaliturvamaksujen laskentamenetelmä ja suuruudet

1. Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Ulkomaisten työntekijöiden hyväksi luettavista työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista ei ole suoraa tietoa olemassa. Sen vuoksi tämän taloustoimen suuruus arvioidaan ulkomaalaisille Suomessa maksettujen palkkojen perusteella. Paremman tiedon puuttuessa oletetaan, että ulkomaalaisten hyväksi luetaan työnantajien maksamia sosiaaliturvamaksuja samassa suhteessa palkkasummasta kuin kyseisenä vuotena on voimassa olevien määräysten ja sopimusten nojalla maksettu suomalaisille palkansaajille.

Taulukko 129. Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

	D12 / R Työnantajan sosiaaliturvamaksut
2000	31
2001	35
2002	38
2003	45
2004	54
2005	61
2006	68
2007	80
2008	92
2009	102
2010	107
2011	116
2012	121

2013	124
------	-----

2. Ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Ulkomailta Suomeen maksettavat palkat perustuvat Verohallituksen tekemään verojen maksuunpanotilastoon. Siinä on eritelty ulkomailta kotimaan kansalaiselle, ns. Suomen residentille, henkilölle jonka ei tarvitse olla Suomen kansalainen, mutta jonka taloudellisen toiminnan ja etujen keskus sijaitsee Suomessa, korkeintaan kuusi kuukautta kestävästä työsuhteista maksetut palkat. Edellä mainitun tiedon perusteella on arvioitu kyseisten henkilöiden ulkomailta kaikista alle vuoden kestävästä työsuhteista saamat palkat. Koska vastaavaa tietolähdettä ulkomailta Suomessa taloudellisen mielenkiintonsa keskusta pitävillä henkilöillä maksetuista ulkomaisten työnantajien maksamista sosiaaliturvamaksuista ei ole olemassa, niin edellä selostettua korotettua palkkasummaa käytetään kyseisen taloustoimen arvioimiseen. Menetelmänä on arvioida työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut osuuksina palkkasummasta. Koska kansainvälisistä lähteistä on vajavaisesti ja usein epäuskottavasti saatavissa tietoja EU- tai OECD-maissa maksetuista työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista, on Suomessa päädytty laskemaan työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut suhteellisenä osuutena ulkomailta saadusta palkkasummasta siten, että käytetty osuus on jonkin verran Suomessa maksettua osuutta alempi. Tämä osuus on vakiosuuruinen, 16 prosenttia, ulkomailta saadusta palkkasummasta vuosina 1995–2004. Taulukossa esitetään ulkomailta saadut työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut.

Taulukko 130. Ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut

	D12 / K Työnantajan sosiaaliturvamaksut
2000	82
2001	88
2002	81
2003	74
2004	74
2005	77
2006	76
2007	77
2008	85
2009	87
2010	89
2011	92
2012	96
2013	101

8.2 Tuotannon ja tuonnin verot

Tuotannon ja tuonnin veroja esiintyy vain Suomesta ulkomaille maksettuna eränä. Ne ovat Suomen EU:lle vuodesta 1995 alkaen maksamia arvonlisäveroja (D762) ja tuontitulleja (D212). Erät saadaan valtion tilinpäätöksestä, Tullihallituksesta sekä maa- ja metsätalousministeriöstä.

Arvonlisäveroksi on merkitty EU:lle vuodesta 1995 lähtien maksetut arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut.

Tuontitullit sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Niistä saadaan tieto Tullihallituksesta. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Suomen kansantalouden tilinpidon tietoihin on sisältynyt veroja, tukipalkkioita sekä tulon- ja pääomansiirtoja Suomen ja EU:n välillä vuoden 1995, eli EU-jäsenyyden, alusta.

Taulukko 131. Tuotannon ja tuonnin verot

	2010	2011	2012
D2 / R Saadut tuotannon ja tuonnin verot	152	191	185
D2121 / R Tuontitullit	151	190	184
D214 / R Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot	1	1	1
D 762 Arvonlisäveroon perustuvat EU:n varat	233	261	277

Ulkomaiden tilillä näytetään tuloina neljä eri veroerää:

EU:n puolesta kerätty arvonlisävero. EU:n alv:n loppusumma otetaan tilinpiitoon suoraan valtion tilinpäätöstiedoista. Tilinpäätöksessä on oma talousarviotili (budjetin momentti) EU:lle maksettavaan alv-maksua ja bkml-maksua varten. Nämä erät kirjataan kassaperusteisesti sekä valtion tilinpäätökseen että kansantalouden tilinpiitoon. Alv-maksua pidetään hallinnollisena maksuna ilman selvää yhteyttä tiettyyn suoritteeseen tai taloudelliseen tapahtumaan. Näin perusteita ajoituskorjauksille tai puhtaasti suoriteperusteiselle kirjaamiselle ei ole.

- **EU:n puolesta kerätyt tullimaksut.** Tilinpidon käyttämä tullimaksujen määrä perustuu Tullihallituksesta saatuun tietoon. Kirjauseruste on maksuvelvoitteen syntyminen, tosin vain aidosti kerätyt tullit otetaan huomioon.
- **EU:n puolesta kerätyt maatalousmaksut.** Tilinpidon käyttämä maatalousmaksujen määrä perustuu Tullihallituksesta saatuun tietoon. Kirjauseruste on maksuvelvoitteen syntyminen, tosin vain aidosti kerätyt maksut otetaan huomioon.
- **EU:n puolesta kerätyt sokerimaksut.** Tilinpidon käyttämä sokerimaksujen määrä perustuu Maa- ja metsätalousministeriöstä saatuun tietoon. Kirjauseruste on kassa, koska sokerimaksujen kohdistaminen tuotantotai varastointihetkeen on hyvin hankalaa. Lisäksi sokerimaksut ovat suhteellisen pieni erä, eikä ajoituskorjauksen selvittäminen toisi merkittävää parannusta lukujen laatuun.

8.3 Tukipalkkiot

Tukipalkkioita esiintyy vain ulkomailta Suomeen maksettuna eränä. Ne ovat EU:n Suomelle vuodesta 1995 alkaen maksamia tuotetukipalkkioita (D31) ja muita tuotantotukipalkkioita (D39). Tukea on maksettu mm. maatalouden harjoittajille.

Ulkomaisiin veroihin ja tukipalkkioihin on Suomen kansantalouden tilinpidossa sisällytetty varat, jotka on saatu:

- the EAGGF's guarantee department
- the EAGGF's guidance department
- the ERDF for objectives 2, 5b, 6 and community initiatives
- ESF
- EU institutions by the Finnish Intervention Unit
- EU institutions by the Finnish Fund for Agricultural Development.

Taulukko 132. Saadut tukipalkkiot

	2010	2011	2012
D3 / K Saadut tukipalkkiot	784	772	773
D319 / K Muut tuotetukipalkkiot	67	51	49
D39 / K Muut tuotantotukipalkkiot	717	721	724

EU:n maksamien tukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä erityisselvitykset. EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n osuus. EU-siirtojen käsittelyssä noudatetaan Eurostatin päätöksen (15.2.2005) mukaisia menetelmiä.

Valtion tilinpäätösaineiston mukaiset tukipalkkiot sisältävät maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen ja EU-tulotuen. Loput näiden momenttien tuista on luokiteltu muiksi tuotantotukipalkkioiksi (D39). Jako tuotetukipalkkioiksi ja muiksi tuotantotukipalkkioiksi tehdään maa- ja metsätalousministeriön erillisselvityksen perusteella. Muut tuotantotukipalkkiot koostuvat tukipalkkioiden liikekirjanpidon tileille kirjatuista eristä seuraavilla momenteilla: osa EU:n tulotuesta, ympäristötuki, luopumistuki ja pellon metsitystuki, kalatalouden interventioiminta ja kalatalouden tukeminen, EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin. Lähde on valtion tilinpäätös. Lisäksi tähän luetaan interventiorahaston maksamat yksityisen varaston tuet, muut yhteisön sopimat tuet ja muut teollisuustuet. Lähde on interventiorahaston tilinpäätös.

Kun maatalouden tukiin tehdään vielä ajoituskorjaus, saadaan tukien kokonaistaso. Osa tuista on Suomen valtion ja osa EU:n rahoittamia tukia. Tär-

keimpiä tukia ovat maatalouden ympäristötuki, maa- ja puutarhatalouden tuki ja satovahinkokorvaukset.

Kaikki menot, jotka ovat luonteeltaan tukipalkkioita (tämä päätellään lkp-tilien, talousarviotilien, ym. yllämainitun informaation avulla) ja jotka rahoitetaan EU:sta saaduilla tuloilla, ja joissa Suomen valtio ei päätä varojen käytöstä, näytetään EU:n maksamina tukipalkkioina. Näin nämä tukipalkkiot, jotka käytännössä ovat EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyviä tukia, saadaan kirjattua suoraan EU:lta lopullisille saajasektoreille. Valtion näkökulmasta sekä tuloja että menoja vähennetään pois valtion sektoritililtä.

8.4 Omaisuustulot ulkomailta /-lle

8.4.1 Korot

Tässä kohdassa selostetaan myös osinkojen ja uudelleen sijoitettujen voittojen laskentaa. Tiedot perustuvat maksutasekyselyihin.

Tilastokeskus ja Suomen Pankki keräävät yhdessä yrityksiltä, rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, kunnilta ja valtiolta tietoja niiden ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista. Kyselyssä raportoidaan tiedot raportointivelvollisen yhteisön ja sen suomalaisten tytäryhtiöiden ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista. Kysely kattaa yritysryhmän sisäiset ja ulkopuoliset ulkomaiset saamiset ja velat. Tarvittaessa joiltakin vastaajista pyydetään erillinen selvitys yrityskaupoista ja fuusioista.

Vuoden 2013 loppuun saakka Suomen Pankki on toteuttanut maksutaseen vuosikyselyn ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista, mutta Suomen Pankin ja Tilastokeskuksen työnjaon tarkistamisen seurauksena päävastuu tiedonkeruusta siirtyi vuoden 2014 alusta Tilastokeskukselle. Kyselyt toteutetaan Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin yhteisenä tiedonkeruuna.

Taulukko 133. Suomen ja ulkomaiden väliset korot, osingot ja uudelleen sijoitetut voitot saadaan maksutaseen kyselyistä

Vuosi/miljoonaa euroa	2010	2011	2012
D411 / R Saadut todelliset korot	5679	6350	6389
D412 / R Korkeiden FISIM-oikaisu, talletukset	-46	-9	-30
D421 / R Saadut osingot	5192	7804	9014
D43 / R Suorien ulkom. sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	631	-953	-2308
D411 / K Maksetut todelliset korot	3926	4314	4003
D412 / K Korkeiden FISIM-oikaisu, lainat	20	50	111
D42 / K Yritysten jakamat tulot (menona)	6077	8998	8297
D43 / K Ulkomaisien suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	2543	-856	24

Maksutasekyselyjä on nykyään kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausi- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.

Vuosikyselyn perusteella saadaan tiedot yritysten tuloksista, osingoista ja koroista. Uudelleen sijoitetut voitot ovat residuaali, kun oman pääoman tuotosta vähennetään maksetut osingot.

2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely. Tiedustelulla saadaan tietoja korista ja osingoista.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista. Tiedustelulla saadaan tietoja koroista ja osingoista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekeviltä institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoidaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

8.4.2 Yritysten jakamat tulot

8.4.2.1 Osingot

Kuvattu kappaleessa 8.4.1

8.4.2.2 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä

ESA2010 laskentajärjestelmäuudistuksen yhteydessä rakennusyritysten ulkomaisesta rakentamisesta saadut tulojen kirjaus siirrettiin rakennuspalveluihin. Aikaisemmin nämä erät on kirjattu yrittäjätulon ottoihin. Uusi kirjaustapa on yhtenäinen maksutaseen kanssa.

8.4.3 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot

Tiedot suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetuista voitoista perustuvat maksutaseen vuositiedusteluun. (Kohta 8.4.1)

Uudelleen sijoitetut voitot ovat residuaali, kun oman pääoman tuotosta vähennetään maksetut osingot.

8.4.4 Muut sijoitustulot

8.4.4.1 Vakuutuksenottajien omaisuustulo

Vakuutuksenottajan sijoitustulo on laskennallinen erä, jonka avulla vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot siirretään vakuutusyhtiöiltä vakuutuksenottajille. Sijoitustulo lasketaan seuraavien vahinkovakuutusyhtiöiden tuotanto- ja sektoritilierien perusteella: kiinteistö- ja sijoitusrahastojen muut tuotot (kuin korko- ja osinkotuotot), kiinteistöjen hoitokulut, korkotuotot ja -kulut, osinkotuotot, osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot ja korot, suorien ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot. Osa sijoitustulosta siirretään vakuutuksenottajan sijoitustulon muodossa vakuutuksenottajille ja loppuosa jää vakuutusyhtiölle. Oman pääoman suhteellinen osuus (suhteessa vieraaseen pääomaan) kuvaa laskennallisesti vakuutusyhtiölle jäävää osuutta, joten se vähennetään sijoitustulosta. Näin vakuutuksenottajan sijoitustuloksi jää vain vakuutuksenottajille kuuluva osuus.

Vakuutuslaitosten (S.128) vakuutuksenottajan omaisuustulo jaetaan vastinsektoreille, kuten ulkomaat -sektorille, rahoitustilinpidon vakuutusteknisen vastuuvelan sektorijakauman perusteella.

Taulukko 134. Vakuutuksenottajain omaisuustulo

	2010	2011	2012
D441 / R Vakuutuksenottajien sijoitustulo (saadut)	8	5	5
D442 / R Eläkeoikeuksiin perustuvat sijoitustulot (saadut)	2	1	1

8.4.4.2 Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen sijoitustulo

Tiedot saadaan maksutaseen osingoista ja koroista, josta sijoitusrahastot ovat eroteltuna. Erotus on toteutettu ESA2010 uudistuksen yhteydessä.

Taulukko 135. Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen sijoitustulo

	2010	2011	2012
D4431 / R Osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot (saadut)	29	33	27
D4432 / R Osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen kotiuttamattomat voitot (saadut)	283	382	424
D44321 / R Osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen kotiuttamattomat korot (saadut)	185	252	261
D44322 / R Osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen kotiuttamattomat osingot (saadut)	98	130	163

D4431 / K Osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot (maksetut)	270	487	519
D4432 / K Osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen kotiuttamattomat voitot (maksetut)	746	858	933
D44321 / K Osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen kotiuttamattomat korot (maksetut)	503	625	676
D44322 / K Osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen kotiuttamattomat osingot (maksetut)	243	233	257

8.4.4.3 Maanvuokrat

Erää ei ole tilastoitu Suomessa erikseen, vaan erä sisältyy korkoihin. Erä lie-
nee vähäinen.

LUKU 9 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT LUOKITUKSET

9.1 Tuotoslähestymistavassa käytetyt luokitukset

9.1.1 Sektoriluokitus

Sektoriluokitus on tuotoslähestymistavan perusluokitus. Sitä käytetään myös
tulolähestymistavassa (luku 9.2).

Taulukko 136. Sektoriluokitus, vasen sarake kertoo EKT2010 (ESA2010) -koodin,
seuraava sarake ilmoittaa vastaavan SKT-nimikkeen.

EKT 2010 - koodi	SKT 2010 - koodi	Sektoriluokitus (S)	Classification of sectors (S)
S.1	S1	Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	Total economy
S.11	S11	Yritykset	Non-financial corporations
	S111	Yritykset pl. asuntoyhteisöt	Non-financial corporations excl. housing corporations
	S112	Asuntoyhteisöt	Housing corporations
S.12	S12	Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	Financial and insurance corporations
S.121	S121	Keskuspankki	Central bank
S.122	S122	Muut rahalaitokset	Other monetary financial institutions
	S1221	Talletuspankit	Deposit banks
	S1222	Muut luottolaitokset	Other credit institutions

	S1223	Muut rahalaitokset kuin luottolaitokset	Other monetary financial institutions, excl. credit institutions
S.123	S123	Rahamarkkinarahastot	Money market funds (MMF)
S.124	S124	Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	Collective investment schemes, excl. money market funds
	S1241	Sijoitusrahastot (UCITS)	Investment funds (UCITS)
	S1242	Muut yhteissijoitusyritykset	Other collective investment schemes
S.125	S125	Muut rahoituksen välittäjät	Other financial intermediaries
S.126	S126	Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	Financial auxiliaries
S.127	S127	Konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	Captive financial institutions and money lenders
S.128	S128	Vakuutuslaitokset	Insurance corporations
S.129	S129	Vapaaehtoiset eläkerahastot	Pension funds
S.121+S.122+S.123	S121+S122+S123	Rahalaitokset	Monetary financial institutions
S.13	S13	Julkisyhteisöt	General government
S.1311	S1311	Valtionhallinto	Central government
S.1313	S1313	Paikallishallinto	Local government
S.1314	S1314	Sosiaaliturvarahastot	Social security funds
	S13141	Työeläkelaitokset	Employment pension schemes
	S13149	Muut sosiaaliturvarahastot	Other social security funds
S.14	S14	Kotitaloudet	Households
S.15	S15	Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	Non-profit institutions serving households
S.2	S2	Ulkomaat	Rest of the world
S.21	S21	Euroopan unioni	Member states and institutions and bodies of the European Union
S.211	S211	EU-maat	Member states of the European Union
S.2111	S2111	Euroalueen maat	Member states of the euro area
S.2112	S2112	Euroalueen ulkopuoliset EY_maat	Member states outside of the European Union
S.212	S212	EU:n instituutiot	Institutions and Bodies of the Euro area
S.2121	S2121	Euroopan keskuspankki (EKP)	The European Central Bank
S.2122	S2122	Muut EU:n instituutiot	European institutions and bodies, except the ECB
S.22	S22	Muut maat ja kansainväliset järjestöt	Non-member countries and international organisations non-resident in the European union

9.1.2 Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpito lasketaan tuotoslähestymistavassa toimipaikkojen pohjalta toimialoittain (lopulliset luvut lasketaan tuotteittain). Keskeinen tuotantoluokitus on toimialaluokitus, joka noudattaa NACE rev.2

-luokitusta. Alla olevassa taulukossa oikealla olevassa sarakkeessa on SKT2010 -koodi (SKT = Suomen Kansantalouden Tilinpito). Edellinen sarakke kertoo vastaavan TOL2008-koodin, joka on Tilastokeskuksen vahvistama NACEen pohjautuva toimialaluokitus. Suomen luokituksessa on poikkeamia NACEen verrattuna maataloudessa, rakennustoiminnassa ja asumisessa.

Taulukko 137. Toimialaluokitus SKT 2010 ja NACE rev.2

NACE rev.2	SKT 2010	Toimialaluokitus	Industrial classification
	0	0 Toimialat yhteensä	0 Industries total
A	A	A Maa-, metsä- ja kalatalous	A Agriculture, forestry and fishing
01	01	Maatalous ja metsästys	Agriculture and hunting
01.1_01.6	011_016	Maatalous	Agriculture
01.7	017	Metsästys	Hunting
02_03	02_03	Metsätalous ja kalatalous	Forestry; Fishing
02	02	Metsätalous	Forestry
02.1	021	Metsänhoito	Silviculture and other forestry activities
02.2	022	Puunkorjuu	Logging
02.3	023	Luonnon tuotteiden keruu (pl. polttopuu)	Gathering of wild growing non-wood products
02.4	024	Metsätaloutta palveleva toiminta	Support services to forestry
02.5	025	Metsien nettokasvu	Net growth of forests
03	03	Kalatalous	Fishing
01.7+03	017+03	Riista- ja kalatalous	Hunting and fishing
B	B	B Kaivostoiminta ja louhinta	B Mining and quarrying
05_06	05_06	Hiilen kaivu, raakaöljyn ja maakaasun tuotanto	Mining of coal and extraction of crude petroleum and natural gas
05_09	05_09	Kaivostoiminta ja louhinta	Mining and quarrying
07	07	Metallimalmien louhinta	Mining of metal ores
08	08	Muu kaivostoiminta ja louhinta	Other mining and quarrying
09	09	Kaivostoimintaa palveleva toiminta	Mining support service activities
C	C	C Tehdasteollisuus	C Manufacturing
10_12	10_12	Elintarviketeollisuus ym.	Food industry, etc.
10	10	Elintarvikkeiden valmistus	Manufacture of food products
11	11	Juomien valmistus	Manufacture of beverages
12	12	Tupakkatuotteiden valmistus	Manufacture of tobacco products
13_15	13_15	Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuus	Textile, clothing and leather industries
13	13	Tekstiilien valmistus	Manufacture of textiles
14	14	Vaatteiden valmistus	Manufacture of wearing apparel
15	15	Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	Manufacture of leather and related products
16_17	16_17	Metsäteollisuus	Forest industry
16_18	16_18	Puuteollisuus; Paperiteollisuus ja painaminen	Forest industry; Printing

17_18	17_18	Paperiteollisuus ja painaminen	Paper industry; Printing
16	16	Puuteollisuus	Woodworking industry
17	17	Paperiteollisuus	Paper industry
18	18	Painaminen	Printing
19_22	19_22	Kemiateollisuus	Chemical industry
19	19	Öljynjalostus	Manufacture of coke and refined petroleum products
20	20	Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	Manufacture of chemicals and chemical products
21	21	Lääketeollisuus	Pharmaceutical industry
22_23	22_23	Kumi- ja muovituotteiden valmistus sekä rakennusaineteollisuus	Manufacture of rubber and plastic products and manufacture of other non-metallic mineral products
22	22	Kumi- ja muovituotteiden valmistus	Manufacture of rubber and plastic products
23	23	Rakennusaineteollisuus	Manufacture of other non-metallic mineral products
24_30+33	24_30+33	Metalliteollisuus	Metal industry
24_25+28_30+33	24_25+28_30+33	Metalliteollisuus pl. sähkö- ja elektroniikkateollisuus	Metal industry excl. manufacture of electrical and electronic products
24_25	24_25	Metallien jalostus ja metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	Manufacture of basic metals; Manufacture of fabricated metal products
24_30	24_30	Metallien, metallituotteiden, elektroniikan, sähkölaitteiden, koneiden, laitteiden ja kul-kuneu	Manufacture of basic metals, fabricated metal products, electrical and electronic products, machinery and equipment and transport equip-ment
24	24	Metallien jalostus	Manufacture of basic metals
25	25	Metallituotteiden valmistus	Manufacture of fabricated metal products
26_27	26_27	Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	Manufacture of electrical and electronic products
26	26	Elektroniikkateollisuus	Electronics industry
27	27	Sähkölaitteiden valmistus	Manufacture of electrical equipment
28	28	Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
29_30	29_30	Kulkuneuvojen valmistus	Manufacture of transport equipment
29	29	Moottoriajoneuvojen ym. valmistus	Manufacture of motor vehicles, etc.
30	30	Muiden kulkuneuvojen valmistus	Manufacture of other transport equipment
31_32	31_32	Muu valmistus ml. huonekalut	Manufacture of furniture and other products
31_33	31_33	Huonekalujen valmistus; Muu teollinen val-mistus; Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja ase	Manufacture of furniture; Other manufacturing; Repair and installation of machinery and equip-ment
31	31	Huonekalujen valmistus	Manufacture of furniture
32	32	Muu valmistus	Other manufacturing
33	33	Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asen-nus	Repair and installation of machinery and equip-ment
D	D	D Energiahuolto	D Electricity, gas, steam and air conditioning supply
E	E	E Vesi- ja jätehuolto	E Water supply and waste management
35_39	35_39	Energiahuolto; Vesi- ja jätehuolto	Water supply and waste management
35	35	Energiahuolto	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
36	36	Veden otto, puhdistus ja jakelu	Water collection, treatment and supply
37_39	37_39	Jäte- ja jätevesihuolto	Sewerage and waste management
37	37	Viemäri- ja jätevesihuolto	Sewerage
38	38	Jätehuolto ja kierrätys	Waste collection, etc. activities; materials recov-

39	39	Muut ympäristönhuoltopalvelut	ery Remediation activities and other waste management services
F	F	F Rakentaminen	F Construction
41_43	41_43	Rakentaminen	Construction
41+43.2_43.9	41+432_439	Talonrakentaminen ym.	Building construction, etc.
42+43.1	42+431	Maa- ja vesirakentaminen ym.	Civil engineering, etc.
G	G	G Kauppa	G Trade
45_47	45_47	Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	Trade and repair of motor vehicles, etc. ; Wholesale trade; Retail trade
45	45	Autojen ym. kauppa, korjaus ja huolto	Trade and repair of motor vehicles, etc.
46	46	Tukkukauppa (pl. autot ym.)	Wholesale trade (excl. motor vehicles, etc.)
47	47	Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)	Retail trade (excl. motor vehicles, etc.)
H	H	H Kuljetus ja varastointi	H Transportation and storage
49_53	49_53	Kuljetus ja varastointi	Transportation and storage
49	49	Maaliikenne	Land transport
50	50	Vesiliikenne	Water transport
51	51	Ilmaliikenne	Air transport
52	52	Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	Warehousing and support activities for transportation
53	53	Posti- ja kuriiritoiminta	Postal and courier activities
I	I	I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	I Accommodation and food service activities
55_56	55_56	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Accommodation and food service activities
55	55	Majoitus	Accommodation
56	56	Ravitsemistoiminta	Food and beverage service activities
J	J	J Informaatio ja viestintä	J Information and communication
58_63	58_63	Kustannustoiminta; Audiovisuaalinen toiminta; Televiestintä; Tietojenkäsittelypalvelu	Publishing activities; Audio-visual activities; Telecommunications; Computer and information service activities
58	58	Kustannustoiminta	Publishing activities
59_60	59_60	Audiovisuaalinen toiminta	Audio-visual activities
61	61	Televiestintä	Telecommunications
62_63	62_63	Tietojenkäsittelypalvelu	Computer and information service activities
K	K	K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	K Financial and insurance activities
6.4_6.6.	64_66	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	Financial and insurance activities
6.4	64	Rahoitustoiminta	Financial activities
6.5	65	Vakuutustoiminta ym.	Insurance activities
6.6.	66	Rahoitusta ja vakuutusta palveleva toiminta	Activities auxiliary to financial and insurance activities
L	L	L Kiinteistöalan toiminta	L Real estate activities
68	68	Kiinteistöalan toiminta	Real estate activities

	68A	Asuntojen ja asuinkiinteistöjen hallinta	Operation of dwellings and residential real estate
	68201_68202	Asuntojen vuokraus ja hallinta	Letting and operation of dwellings
	68201	Asuntojen vuokraus	Letting of dwellings
	68202	Asuntojen hallinta	Operation of dwellings
	681+68209+683	Muu kiinteistötoiminta	Other real estate activities
M	M	M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	M Professional, scientific and technical activities
69_75	69_75	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	Professional, scientific and technical activities
69_70	69_70	Liikkeenjohdon palvelut	Business management activities
69_71	69_71	Liikkeenjohdon palvelut, Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi	Business management activities, Architectural and engineering activities; technical testing and analysis
69	69	Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut	Legal and accounting activities
70	70	Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi	Activities of head offices; management consultancy
71	71	Tekniset palvelut	Architectural and engineering activities, etc.
72	72	Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen	Scientific research and development
73	73	Mainostoiminta ja markkinatutkimus	Advertising and market research
73_75	73_75	Mainostoiminta ja markkinatutkimus, muut liike-elämän palvelut ja eläinlääkintä	Advertising and market research, other business activities and veterinary activities
74_75	74_75	Muut liike-elämän palvelut ja eläinlääkintä	Other business activities and veterinary activities
74	74	Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle	Other professional, scientific and technical activities
75	75	Eläinlääkintäpalvelut	Veterinary activities
N	N	N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	N Administrative and support service activities
77_82	77_82	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	Administrative and support service activities
77	77	Vuokraus- ja leasingtoiminta	Rental and leasing activities
78	78	Työllistämistoiminta	Employment activities
79	79	Matkatoimistot ym.	Travel agencies, etc.
80_82	80_82	Muut tukipalvelut	Other support services
80	80	Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut	Security and investigation activities
81	81	Kiinteistön- ja maisemanhoito	Services to buildings and landscape activities
82	82	Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle	Office administrative and other business support activities
O	O	O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	O Public administration and social security
8.4	84	Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	Public administration and social security
8.41_8.42	841_842	Julkinen hallinto	Public administration
8.43	843	Pakollinen sosiaalivakuutustoiminta	Compulsory social security activities
84.22	844	Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet	Defence equipment and conscripts
	845	Radanpito	Maintaining of railways
	846	Tienpito	Maintaining of roads and streets
P	P	P Koulutus	P Education
85	85	Koulutus	Education
Q	Q	Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	Q Human health and social work activities

86_88	86_88	Terveys- ja sosiaalipalvelut	Human health and social work activities
86	86	Terveyspalvelut	Human health activities
87_88	87_88	Sosiaalipalvelut	Social work activities
R	R	R Taiteet, viihde ja virkistys	R Arts, entertainment and recreation
90_96	90_96	Taiteet, viihde ja virkistys; Muu palvelutoiminta	Arts, entertainment and recreation, Other service activities
90_92	90_92	Kulttuuritoiminta ja rahapelit	Cultural activities and gambling
90_91	90_91	Kulttuuritoiminta	Cultural activities
92	92	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	Gambling and betting activities
93	93	Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut	Sport, amusement and recreation activities
S	S	S Muu palvelutoiminta	S Other service activities
94	94	Järjestöjen toiminta	Activities of membership organisations
95	95	Kotitaloustavaroiden korjaus	Repair of household goods
96	96	Muut henkilökohtaiset palvelut	Other personal service activities
T	T	T Kotitalouspalvelut	T Household service activities
97_98	97_98	Kotitalouspalvelut	Household service activities

9.1.3 Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä on kolme: markkinatuottajat, markkinattomat tuottajat, joista markkinattomat tuottajat jaetaan edelleen omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

Taulukko 138. Tuottajatyypiluokitus

SKT-koodi	Tuottajatyypiluokitus (T)	Classification of producers by type
T10	Markkinatuottajat	Market producers
T20	Omaan loppukäyttöön tuottajat	Producers for own final use
T30	Muut markkinattomat tuottajat	Other non-market producers
T0	Tuottajatyypit yhteensä	Types of producers total

9.1.4 Tuoteluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa sovellettava tuoteluokitus esitetään liitteessä 1.

9.2 Tulolähestymistavassa käytetyt luokitukset

Tulolähestymistavan keskeinen luokitus on sektoriluokitus. Se on kuvattu kohdassa 9.1.1.

9.3 Menolähestymistavassa käytetyt luokitukset

9.3.1 Yksilöllinen kulutus

Suomessa käytetty yksilöllisen kulutuksen luokittelu seuraa hyvin tarkoin COICOP -luokitusta. Suomen luokituksessa on käytetty tuotteiden erotteiluun viittä merkkiä ja kestävyysluokkatunnusta. Koulutuksessa ja vakuutusessa on Suomen luokituksessa vain yksi ryhmä verrattuna COICOPin koulutusasteen ja vakuutuslajin mukaiseen jaotteluun. Vuokrissa on sekä todellisille että laskennallisille vuokrillemme käytetty kummallekin yhtä ryhmää. Muutoin erot ovat merkityksettömiä.

Taulukko 139. Yksilöllisen kulutuksen luokitus

C01	ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLIT- TOMAT JUOMAT	FOOD AND NON-ALCOHOLIC BEVER- AGES
C011	Elintarvikkeet	Food
C0111	Leipä- ja viljatuotteet	Bread and other grain products
C01111ND	Riisi	Rice
C01112ND	Jauhot ja suurimot	Flour and groats
C01113ND	Perunajauhot	Potato flour
C01114ND	Ruokaleipä	Bread
C01115ND	Kahvileipä	Cakes and pastries
C01116ND	Muut viljatuotteet	Other grain products
C0112	Liha ja lihatuotteet	Meat and meat products
C01121ND	Naudanliha	Beef
C01122ND	Sianliha	Pork
C01123ND	Siipikarjan liha	Poultry
C01124ND	Lammas, poro ym.	Mutton, reindeer meat, etc.
C01125ND	Riistan liha	Game
C01126ND	Makkara	Sausages
C01127ND	Lihäsäilykkeet, -eineket ja -valmisteet	Tinned meat, processed and precooked meat
C01128ND	Muut lihatuotteet	Other meat products
C0113	Kala ja kalatuotteet	Fish and fish products
C01131ND	Tuore kala	Fresh fish
C01132ND	Kalasäilykkeet ja -valmisteet	Fish preserves and precooked fish products
C0114	Maito, juusto ja munat	Milk, cheese and eggs
C01141ND	Tinkimaito ja tuottajan kulutus	Milk sold directly to consumers and consump- tion for own use
C01142ND	Maito ja maitojauhe	Milk and milk powder

C01143ND	Hapanmaitotuotteet	Sour milk products
C01144ND	Kerma	Cream
C01145ND	Juustot	Cheeses
C01146ND	Munat	Eggs
C0115	Rasvat ja öljyt	Oils and fats
C01151ND	Voi ja voi-kasviöljyseokset	Butter and butter-vegetable oil mixtures
C01152ND	Margariini	Margarine
C01153ND	Muut rasvat ja öljyt	Other fats and oils
C0116	Hedelmät	Fruit
C01161ND	Tuottajan hedelmät ja puutarhamarjat	Fruit and garden berries for own use
C01162ND	Tuoreet hedelmät ja puutarhamarjat	Fresh fruit and garden berries
C01163ND	Metsämarjat	Forest berries
C01164ND	Kuivatut hedelmät, pähkinät yms.	Dried fruit, nuts, etc.
C01165ND	Hedelmä- ja marjasäilykkeet ja -valmisteet	Fruit and berry preserves and preparations
C0117	Kasvikset	Vegetables
C01171ND	Sienet	Mushrooms
C01172ND	Tuottajan vihannekset ja juurekset	Vegetables and root crops for own use
C01173ND	Tuoreet vihannekset ja juurekset	Fresh vegetables and root crops
C01174ND	Vihannes- ja juuresvalmisteet	Vegetable and root crop preparations
C01175ND	Tuottajan perunat	Potatoes for own use
C01176ND	Perunat	Potatoes
C01177ND	Perunavalmisteet	Potato preparations
C0118	Sokeri, hillot, hunaja, siirapit, suklaa ja makeiset	Sugar, jams, honey, syrups, chocolate and confectionery
C01181ND	Sokeri	Sugar
C01182ND	Hunaja	Honey
C01183ND	Hillot, siirappi ym.	Jams, syrup, etc.
C01184ND	Makeiset ja suklaa	Confectionery and chocolate
C01185ND	Jäätelö	Ice cream
C0119	Muualla luokittelemattomat elintarvikkeet	Food n.e.c.
C01190ND	01.1.9.1 Mausteet, ravintoainevalmisteet, erittelemätön kulutus	Spices, nutrient preparations, unspecified expenditure
C012	01.2 Alkoholitottomat juomat	Non-alcoholic beverages
C0121	Kahvi, tee ja kaakao	Coffee, tea and cocoa
C01211ND	Kahvi	Coffee
C01212ND	Tee	Tea
C01213ND	Kaakao	Cocoa
C0122	Kivennäisvedet, virvoitusjuomat ja mehut	Mineral waters, soft drinks and juices
C01221ND	Kivennäisvedet ja virvoitusjuomat	Mineral waters and soft drinks
C01222ND	Mehut	Juices
C02	ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMEET	ALCOHOLIC BEVERAGES, TOBACCO AND NARCOTICS
C021	02.1 Alkoholiuomat	Alcoholic beverages
C0211	Väkevät alkoholijuomat	Spirits
C02110ND	Väkevät alkoholijuomat	Spirits
C0212	Viini, siideri, long drinkit	Wine, cider, long drinks

C02120ND	Viini, siideri, long drinkit	Wine, cider, long drinks
C0213	Olut	Beer
C02130ND	Olut	Beer
C022	Tupakka	Tobacco
C0220	Tupakka	Tobacco
C02200ND	Tupakka	Tobacco
C023	Huumeet	Narcotics
C0230	Huumeet	Narcotics
C02300ND	Huumeet	Narcotics
C03	VAATETUS JA JALKINEET	CLOTHING AND FOOTWEAR
C031	Vaatetus	Clothing
C0311	Kankaat	Fabrics
C03110SD	Kankaat	Fabrics
C0312	Vaatteet	Garments
C03121SD	Päälyysvaatteet	Outdoor clothing
C03122SD	Alusvaatteet	Underwear
C0313	Asusteet ja pukineet	Accessories and articles of clothing
C03131SD	Lanka ym.	Yarn, etc.
C03132SD	Hatut, solmiot, liinat, käsineet ym.	Hats, ties, scarves, gloves, etc.
C0314	Vaatteiden korjaus ja vuokraus	Garment repair and hire
C03140S	Vaatteiden korjaus ja vuokraus	Garment repair and hire
C032	Jalkineet	Footwear
C0321	Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	Footwear and footwear supplies
C03210SD	Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	Footwear and footwear supplies
C0322	Jalkineiden korjaus ja vuokraus	Footwear repair and hire
C03220S	Jalkineiden korjaus ja vuokraus	Footwear repair and hire
C04	ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET	HOUSING, WATER, ELECTRICITY, GAS AND OTHER FUELS
C041	Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing
C0410	Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing
C04100S	Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing
C042	Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
C0420	Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
C04200S	Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
C043	Asunnon ylläpito ja korjaus	Maintenance and repair of dwelling
C0431	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	Materials for maintenance and repair of dwelling
C04310ND	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	Materials for maintenance and repair of dwelling
C0432	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	Services for maintenance and repair of dwelling
C04320S	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	Services for maintenance and repair of dwelling
C044	Muut asumiseen liittyvät palvelut	Other services relating to housing
C0441	Vesi	Water supply
C04410ND	Vesi	Water supply
C0442	Jätteiden keruu	Waste collection

C04420S	Jätteiden keruu	Waste collection
C0443	Jätevesi	Sewage services
C04430S	Jätevesi	Sewage services
C0444	Muut asumiseen liittyvät palvelut	Other services relating to housing n.e.c.
C04440S	Muut asumiseen liittyvät palvelut	Other services relating to housing n.e.c.
C045	Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	Electricity, gas and other fuels
C0451	Sähkö	Electricity
C04510ND	Sähkö	Electricity
C0452	Kaasu	Gas
C04520ND	Kaasu	Gas
C0453	Nestemäiset polttoaineet	Liquid fuels
C04530ND	Nestemäiset polttoaineet	Liquid fuels
C0454	Kiinteät polttoaineet	Solid fuels
C04540ND	Kiinteät polttoaineet	Solid fuels
C0455	Kuuma vesi, höyry ja jää	Hot water, steam and ice
C04550ND	Kuuma vesi, höyry ja jää	Hot water, steam and ice
C05	SISUSTUS, KOTITALOUSVÄLINEIS- TÖ JA TAVANOMAINEN KODINHOI- TO	FURNISHINGS, HOUSEHOLD EQUIP- MENT AND ROUTINE HOUSEHOLD MAINTENANCE
C051	Huonekalut, sisusteet, matot ja muut lat- tiapäällysteet	Furniture, furnishings, carpets and other floor coverings
C0511	Huonekalut ja sisusteet	Furniture and furnishings
C05111D	Huonekalut ja kalusteet	Furniture
C05112D	Puutarha- ym. ulkokalusteet	Garden and other outdoor furniture
C05113D	Valaisimet ja varjostimet	Lamps and shades
C05114D	Taide-esineet	Art objects
C05115D	Koriste- ja sisustusesineet, peilit	Decorations, mirrors
C0512	Matot ja muut lattiapäällysteet	Carpets and other floor coverings
C05120D	Matot ja muut lattiapäällysteet	Carpets and other floor coverings
C0513	Huonekalujen ym. korjaus	Repair of furniture, etc.
C05130S	Huonekalujen ym. korjaus	Repair of furniture, etc.
C052	Kotitaloustekstiilit	Household textiles
C0521	Kotitaloustekstiilit	Household textiles
C05211SD	Tekstiilit	Textiles
C05212SD	Patjat	Mattresses
C05213S	Kotitaloustekstiilien korjaus	Repair of textiles
C053	Kodinkoneet	Household appliances
C0531	Suurehkot kodinkoneet	Major household appliances
C05311D	Uunit, kamiinat, kiukaat	Ovens, stoves, sauna stoves
C05312D	Jää- ja pakastekaapit	Refrigerators and freezers
C05313D	Pesukoneet, astianpesukoneet, kuivaus- rummut	Washing machines, dishwashers, tumble dry- ers
C05314D	Ompelukoneet	Sewing machines
C05315D	Sähköliedet, mikroaaltouunit, pölynimurit	Electric cookers, microwave ovens, vacuum cleaners
C0532	Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	Small electric household appliances
C05320SD	Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	Small electric household appliances

C0533	Kodinkoneiden korjaus	Repair of household appliances
C05330S	Kodinkoneiden korjaus	Repair of household appliances
C054	Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet	Glassware, tableware and household utensils
C0541	Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet	Glassware, tableware and household utensils
C05411SD	Ruokailuastiat, ruoanvalmistus- ym. astiat	Dishes, cooking dishes, etc.
C05412SD	Ruokailu- ja ruoanvalmistusvälineet	Table cutlery and cooking utensils
C05413SD	Muu kotitalousvälineistö	Other household articles
C05414S	Kotitalousvälineiden korjaus	Repair of household articles
C055	Työkalut ja laitteet kodin- ja puutarhanhoitoon	Tools and equipment for house and garden
C0551	Puutarhakoneet, muut työkonet	Garden appliances, other work appliances
C05510D	Puutarhakoneet, muut työkonet	Garden appliances, other work appliances
C0552	Pientyökalut ja tarvikkeet	Tools and miscellaneous accessories
C05521SD	Kotitalouden käyttöesineet ja työkalut	Household utensils and tools
C05522SD	Pienet sähkötarvikkeet	Small electric accessories
C056	Tavarat ja palvelut tavanomaiseen kodinhoitoon	Goods and services for routine household maintenance
C0561	Kotitalouden lyhytikäiset kulutustavarat	Non-durable household goods
C05611ND	Pesu-, puhdistus- ym. aineet	Cleaning and washing substances
C05612ND	Hyönteis- ym. myrkyt	Insecticides and other pesticides
C05613ND	Paperiset ja muoviset kertakulutustavarat	Disposable paper and plastic goods
C05614ND	Muut kertakulutustavarat	Other non-durable goods
C0562	Kotitalouspalvelut	Household services
C05620S	Kotitalouspalvelut	Household services
C06	TERVEYS	HEALTH
C061	Lääkintätuotteet, -laitteet ja -välineet	Medical products, appliances and equipment
C0611	Lääkkeet	Medicines
C06110ND	Lääkkeet	Medicines
C0612	Muut farmaseuttiset tuotteet	Other pharmaceutical products
C06120ND	Muut farmaseuttiset tuotteet	Other pharmaceutical products
C0613	Terapeuttiset laitteet ja välineet	Therapeutic appliances and equipment
C06131D	Silmä- ja piilolasit, proteesit, kuulokojeet	Glasses, contact lenses, prostheses, hearing aids
C06132D	Muut terapeuttiset laitteet ja välineet	Other therapeutic appliances and equipment
C062	Avohoitopalvelut	Non-hospital medical and paramedical services
C0621	Lääkäripalvelut	Medical services
C06210S	Lääkäripalvelut	Medical services
C0622	Hammaslääkäripalvelut	Dental services
C06220S	Hammaslääkäripalvelut	Dental services
C0623	Muut avohoitopalvelut	Paramedical services
C06230S	Muut avohoitopalvelut	Paramedical services
C063	Sairaalapalvelut	Hospital services
C0630	Sairaalapalvelut	Hospital services
C06300S	Sairaalapalvelut	Hospital services

C07	KULJETUS	TRANSPORT
C071	Kulkuvälineiden hankinnat	Purchase of vehicles
C0711	Autot	Motor cars
C07110D	Autot	Motor cars
C0712	Moottoripyörät ja –kelkat	Motorcycles and snowmobiles
C07120D	Moottoripyörät ja –kelkat	Motorcycles and snowmobiles
C0713	Polkupyörät	Bicycles
C07130D	Polkupyörät	Bicycles
C072	Yksityisten kulkuvälineiden käyttö	Operation of personal transport equipment
C0721	Varaosat ja lisävarusteet	Spare parts and accessories for personal transport equipment
C07211SD	Renkaat	Tyres
C07212SD	Muut varaosat ja lisävarusteet	Other spare parts and accessories
C0722	Poltto- ja voiteluaineet	Fuels and lubricants
C07220ND	Poltto- ja voiteluaineet	Fuels and lubricants
C0723	Yksityisten kulkuvälineiden huolto ja korjaus	Maintenance and repair of personal transport equipment
C07230S	Yksityisten kulkuvälineiden huolto ja korjaus	Maintenance and repair of personal transport equipment
C0724	Muut yksityisiin kulkuvälineisiin liittyvät palvelut	Other services for personal transport equipment
C07241S	Autonvuokraus	Car rentals
C07242S	Autopaikka-, pysäköinti- ja tienhoitomaksut	Parking place, parking and road maintenance charges
C07243S	Ajo-opetus	Driving lessons
C07244S	Katsastus-, kuljettajantutkinto- ja kilpi-maksut	Motor vehicle inspection, driving test and number plate charges
C073	Kuljetuspalvelut	Transports services
C0731	Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat	Train, tram and underground train travel
C07310S	Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat	Train, tram and underground train travel
C0732	Linja-auto- ja taksimatkat	Bus, motor-coach and taxi travel
C07320S	Linja-auto- ja taksimatkat	Bus, motor-coach and taxi travel
C0733	Lentomatkat	Air travel
C07330S	Lentomatkat	Air travel
C0734	Laivamatkat	Sea travel
C07340S	Laivamatkat	Sea travel
C0735	Muut kuljetuspalvelut	Other transport services
C07350S	Muut kuljetuspalvelut	Other transport services
C08	TIETOLIIKENNE	TELECOMMUNICATIONS
C081	Tietoliikenne	Telecommunications
C0811	Postipalvelut	Postal services
C08110S	Postipalvelut	Postal services
C0812	Tietoliikennelaitteet	Telecommunication equipment
C08120D	Tietoliikennelaitteet	Telecommunication equipment
C0813	Tietoliikennepalvelut	Telecommunication services
C08130S	Tietoliikennepalvelut	Telecommunication services
C09	VIRKISTYS JA KULTTUURI	RECREATION AND CULTURE

C091	Audiovisuaaliset, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteet	Audio-visual, photographic and data processing equipment
C0911	Äänen ja kuvan vastaanotto-, tallentamis- ja toistolaitteet	Equipment for reception, recording and reproduction sound and images
C09111D	Radiot, äänentoistolaitteet yms.	Radios, sound reproduction equipment, etc.
C09112D	Televisiot ja videonauhurit	Televisions and video recorders
C09113SD	Viihde-elektronikan osat ja tarvikkeet	Parts and accessories of entertainment electronics
C0912	Valokuvaus-, elokuva- ja optiset laitteet	Photographic and cinematographic equipment and optical instruments
C09121D	Kamerat, kiikarit ym.	Cameras, binoculars, etc.
C09122D	Videokamerat	Videocameras
C0913	Mikrotietokoneet, lasku- ja kirjoituskoneet	Personal computers, calculators and typewriters
C09130D	Mikrotietokoneet, lasku- ja kirjoituskoneet	Personal computers, calculators and typewriters
C0914	Äänen ja kuvan tallennusvälineet	Sound and picture recording equipment
C09141SD	Filmit ja muut valokuvaustarvikkeet	Films and other photographic accessories
C09142SD	Äänilevyt, audio- ja videokasetit	Records, audio and video cassettes
C0915	Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	Repair of audio-visual, photographic and data processing equipment
C09150S	Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	Repair of audio-visual, photographic and data processing equipment
C092	Muut suurehkot kestopulutusvarat virkistykseen ja kulttuuriin	Other major consumer durables for recreation and culture
C0921	Suurehkot kestopulutusvarat ulkoiluun	Major consumer durables for outdoor recreation
C09210D	Suurehkot kestopulutusvarat ulkoiluun	Major consumer durables for outdoor recreation
C0922	Suurehkot ajanviete- ja virkistystavarat sisäkäyttöön	Major durables for indoor recreation
C09220D	Suurehkot ajanviete- ja virkistystavarat sisäkäyttöön	Major durables for indoor recreation
C0923	Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	Maintenance and repair of other major durables for recreation and culture
C09230S	Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	Maintenance and repair of other major durables for recreation and culture
C093	Muut tavarat ja laitteet virkistykseen; puutarhatarvikkeet ja lemmikkieläimet	Other recreational items and equipment, garden supplies and pets
C0931	Pelit, lelut ja harrastusvälineet	Games, toys and hobby equipment
C09310SD	Pelit, lelut ja harrastusvälineet	Games, toys and hobby equipment
C0932	Urheilu- ja retkeilyvälineet	Sports and camping equipment
C09320SD	Urheilu- ja retkeilyvälineet	Sports and camping equipment
C0933	Kukat ja puutarhatarvikkeet	Flowers and garden supplies
C09330ND	Kukat ja puutarhatarvikkeet	Flowers and garden supplies
C0934	Lemmikkieläimet ja tarvikkeet	Pets and related products
C09341ND	Lemmikkieläinten ruoka	Pet food
C09342SD	Lemmikkieläimet ja niiden varusteet	Pets and pet supplies
C0935	Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	Veterinary and other services for pets
C09350S	Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	Veterinary and other services for pets
C094	Virkistys- ja kulttuuripalvelut	Recreational and cultural services

C0941	Urheilu- ja virkistyspalvelut	Sports and recreational services
C09411S	Urheilu- ja vapaa-ajanvälineiden vuokraus	Sports and leisure-time equipment rentals
C09412S	Muut urheilu- ja virkistyspalvelut	Other sports and recreational services
C0942	Kulttuuripalvelut	Cultural services
C09421S	Televisioiden, videoiden ym. vuokraus	Rentals of television, video, etc.
C09422S	Tv-lupamaksut, kaapeli-tv- ym. maksut	Television licences, cable television fees, etc.
C09423S	Valokuvaamo- ja valokuvien kehityspalvelut	Photographer's services and film development services
C09424S	Muut kulttuuripalvelut	Other cultural services
C0943	Veikkaus, arpajaiset, lotto	Football pools, lottery
C09430S	Veikkaus, arpajaiset, lotto	Football pools, lottery
C095	Sanomalehdet, kirjat ja paperitarvikkeet	Newspapers, books and stationery
C0951	Kirjat	Books
C09510SD	Kirjat	Books
C0952	Sanoma- ja aikakauslehdet	Newspapers and periodicals
C09520ND	Sanoma- ja aikakauslehdet	Newspapers and periodicals
C0953	Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	Maps, calendars, cards and other printed matter, etc.
C09530ND	Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	Maps, calendars, cards and other printed matter, etc.
C0954	Paperitarvikkeet	Stationery
C09540ND	Paperitarvikkeet	Stationery
C096	Valmismatkat	Package tours
C0960	Valmismatkat	Package tours
C09600S	Valmismatkat	Package tours
C10	KOULUTUS	EDUCATION
C100	Koulutus	Educational services
C1000	Koulutus	Educational services
C10000S	Koulutus	Educational services
C11	RAVINTOLAT JA HOTELLIT	HOTELS, CAFES AND RESTAURANTS
C111	Ravitsemispalvelut	Catering services
C1111	Ravintolat ja kahvilat	Restaurants and cafes
C11110S	Ravintolat ja kahvilat	Restaurants and cafes
C1112	Ruokalat	Canteens
C11120S	Ruokalat	Canteens
C112	Majoituspalvelut	Accommodation services
C1120	Majoituspalvelut	Accommodation services
C11200S	Majoituspalvelut	Accommodation services
C12	SEKALAISET TAVARAT JA PALVELUT	MISCELLANEOUS GOODS AND SERVICES
C121	Henkilökohtaisen puhtauden ja kauneuden hoito	Personal hygiene and beauty care
C1211	Kampaamo-, parturi- ym. henkilökohtaiset puhtauspalvelut	Hairdresser, barber and other personal hygiene services
C12110S	Kampaamo-, parturi- ym. henkilökohtaiset puhtauspalvelut	Hairdresser, barber and other personal hygiene services
C1212	Hiustenkuivaajat, sähköparranajokoneet ym. sähkölaitteet	Hairdryers, electric shavers and other electric appliances in kind

C12120D	Hiustenkuivaajat, sähköparranajokoneet ym. sähkölaitteet	Hairdryers, electric shavers and other electric appliances in kind
C1213	Muut henkilökohtaisen puhtauden tavarat	Other appliances, articles and products for personal care
C12131ND	Kosmeettiset ja toalettivalmisteet	Cosmetic and toilet articles
C12132ND	WC-paperi, nenäliinat yms.	Toilet paper, handkerchiefs, etc.
C12133ND	Vauvanvaipat, terveysiteet, vanu	Nappies, sanitary towels, cotton wool
C12134SD	Kammat, hiusharjat, parranajovälineet, hammasharjat	Combs, hair brushes, shaving supplies, tooth brushes
C122	Prostituutio	Prostitution
C1220	Prostituutio	Prostitution
C12200S	Prostituutio	Prostitution
C123	Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset tavarat	Personal effects n.e.c.
C1231	Koruesineet ja kellot	Jewellery, clocks and watches
C12311D	Koruesineet	Jewellery
C12312D	Ranne- ja taskukellot, seinä- ym. kellot	Wrist and pocket watches, wall and other clocks
C12313S	Kellojen ja koruesineiden korjaus	Repair of watches, clocks and jewellery
C1232	Muut henkilökohtaiset tavarat	Other personal effects
C12321SD	Laukut, lompakot	Bags and wallets
C12322SD	Lastenvaunut ja -rattaat, turvaistuimet	Prams, pushchairs and child safety seats
C12323SD	Sateenvarjot, aurinkolasit, tupak.välineet	Umbrellas, sunglasses, smoking articles
C124	Sosiaaliturva	Social protection
C1240	Päivähoito-, laitos- ym. sos.palv.maksut	Children's day care, institution and other social service expenses
C12400S	Päivähoito-, laitos- ym. sosiaalipalvelumaksut	Children's day care, institution and other social service expenses
C125	Vakuutus	Insurance
C1250	Vakuutus	Insurance
C12500S	Vakuutus	Insurance
C126	Rahoituspalvelut	Financial services n.e.c.
C1261	Välilliset rahoituspalvelut	FISIM
C12610S	Välilliset rahoituspalvelut	FISIM, loans
C12612S	Välilliset rahoituspalvelut talletuksista	FISIM , deposits
C1262	Todelliset rahoituspalvelut	Actual financial services
C12620S	Todelliset rahoituspalvelut	Actual financial services
C127	Muut muualla luokittelemattomat palvelut	Other services n.e.c.
C1270	Muut muualla luokittelemattomat palvelut	Other services n.e.c.
C12700S	Muut muualla luokittelemattomat palvelut	Other services n.e.c.
C0	KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA	CONSUMPTION EXPENDITURE OF HOUSEHOLDS IN FINLAND
CD	KESTOKULUTUSTAVARAT	DURABLE GOODS
CSD	PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT	SEMI-DURABLE GOODS
CND	LYHYTIKÄISET TAVARAT	NON-DURABLE GOODS
CS	PALVELUT	SERVICES
TUR	TURISMIMENOT	EXPENDITURE ON TOURISM
P33	Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot	Consumption expenditure of resident house-

	ulkomailla	holds in the rest of the world
P34	Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	Consumption expenditure of non-resident households in Finland
P31NC	SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT	CONSUMPTION EXPENDITURE OF RESIDENT HOUSEHOLDS
P31	Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	Consumption expenditure of non-profit institutions
P31DC	YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA	PRIVATE CONSUMPTION EXPENDITURE IN FINLAND
P31NC	YKSITYISET KULUTUSMENOT	PRIVATE CONSUMPTION EXPENDITURE

9.3.2 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen muutos

Vertailu on tehty varojen EKT 2010 AN-luokitukseen. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa on kansallinen alajako Tieto- ja viestintäteknisissä laitteissa (AN.1132). Varastojen muutoksessa Aineet ja tarvikkeet (AN.121) sekä Muissa keskeneräisissä töissä (AN.1222) on tarkempi kansallinen alajako.

Taulukko 140. Kiinteiden varojen luokittelu EKT 2010 ja SKT 2010 mukaan

EKT 2010	SKT 2010	SKT 2010
	P51 Kiinteän pääoman bruttomuodostus	P51 Gross fixed capital formation
AN.1	TOT Varat yhteensä	TOT Gross fixed capital formation, total
AN.11	N11 Kiinteät varat	N11 Fixed assets
AN.111	N111 Asuinrakennukset	N111 Dwellings
AN.112	N112 Muut rakennukset ja rakennelmat	N112 Other buildings and structures
AN.1121	N1121 Muut talorakennukset	N1121 Non-residential buildings
AN.1122	N1122 Maa- ja vesirakennukset	N1122 Other structures
AN.1123	N1123 Maanparannukset	N1123 Land improvements
AN.113	N113 Koneet, laitteet ja kuljetusvääl.	N113 Machinery, equipment and transport equipment
AN.1131	N1131 Kuljetusvälineet	N1131 Transport equipment
AN.1132	N1132 Tieto- ja viestintätekniset laitteet	N1132 ICT equipment
	N11321 Tietokoneet ja oheislaitteet	
	N11322 Muut viestintätekniset laitteet	
AN.1139	N1139 Muut koneet ja laitteet	N1139 Other machinery and equipment
AN.114	N114 Asejärjestelmät	N114 Weapons systems
AN.115	N115 Kasvatettavat biologiset varat	N115 Cultivated biological resources
AN.1151	N1151 Eläinvarat	N1151 Animal resources
AN.1152	N1152 Puu-, viljelykasvi- ja kasvivarat	N1152 Tree, crop and plant resources
AN.116	N116 Valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokulut	N116 Costs of ownership transfer on non-produced assets
AN.117	N117 Henkiset omaisuustuotteet	N117 Intellectual property products
AN.1171	N1171 Tutkimus ja kehittäminen	N1171 Research and development
AN.1172	N1172 Mineraalien etsintä ja arviointi	N1172 Mineral exploration and evaluation

AN.1173	N1173 Tietokoneohjelmistot ja tietokannat	N1173 Computer software
AN.1174	N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset	N1174 Entertainment, literary or artistic originals
AN.1179	N1179 Muut henkiset omaisuustuotteet	N1179 Other intellectual property products
	P52 Varastojen muutokset	P52 Changes in inventories
AN.12	N12 Varastot varastotyypeittäin	N12 Inventories by type of inventory
AN.121	N121 Aineet ja tarvikkeet	N121 Materials and supplies
	N1211 Polttoaineet	N1211 Fuels
	N1219 Muut aineet ja tarvikkeet	N1219 Other materials and supplies
AN.122	N122 Keskenenäiset työt	N122 Work-in-progress
AN.1221	N1221 Keskenkasvuiset kasvatettavat biologiset varat	N1221 Work-in-progress on cultivated biological assets
	N1222 Keskenenäiset rakennukset	N1222 Work-in-progress on buildings
	N1223 Keskenenäiset koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	N1223 Work-in-progress on machinery, equipment and transport equipment
	N1229 Muut keskenenäiset työt	N1229 Other work-in-progress
AN.123	N123 Valmisteet	N123 Finished goods
AN.124	N124 Puolustustarvikevarastot	N124 Military inventories
AN.125	N125 Kauppatavarat	N125 Goods for resale
AN.13	N13 Arvoesineet	N13 Valuables
AN.131	N131 Jalometallit ja -kivet	N131 Precious metals and stones
AN.132	N132 Antiikki ja muut taide-esineet	N132 Antiques and other art objects
AN.133	N133 Muut arvoesineet	N133 Other valuables

9.3.3 Ulkomaankauppa

Tavarakauppa

Ulkomaankauppatilastoissa tavaroiden perusluokituksena käytetään niin sisä- kuin ulkokaupassakin yhdistetyn nimikkeistön (CN-luokitus) mukaista tavaranimikettä. CN-luokitus kattaa Suomen käyttötariffinimikkeistön (TARIC) kahdeksan ensimmäistä numeroa.

CN-nimikkeistön lisäksi ulkomaankauppatilastoissa käytetään, CPA-luokitusta, sekä toimialaluokitusta ja tavarankäyttötarkoituksen mukaista luokitusta. Ulkomaankauppa tilasto sisältää lisäksi transaktiokoodin, jonka perusteella voidaan erottaa muun muassa ilman omistusoikeuden muutosta tapahtuvat tuonti- ja vientikirjaukset.

Vaihtotase, palvelut

Vaihtotaseluokitus noudattaa IMF:n maksutaseluokitusta sovellettuna Suomeen. Listassa ovat vuodelta 2014 kaikki nimikeryhmät ilman toistoja (yleensä tulot, menot, netto). Osalle luokista ei ole tietosisältöä.

BoP-luokka	Tilinpito	BoP-luokan nimike
111100	p61/P71	Tavarakauppa (Tulli)
111210	p61/P71	Ei-monetaarinen kulta
111251	p61/P71	Meriliikenteen tavaraerät
111252	p61/P71	Lentoliikenteen tavaraerät
111221	p61/P71	Meriliikenteen tavaraerät
111222	p61/P71	Lentoliikenteen tavaraerät
111223	p61/P71	Rautatieliikenteen tavaraerät
111224	p61/P71	Maantieliikenteen tavaraerät
111230	p61/P71	Tuontivakuutus
111241	p61/P71	Valmistaminen Suomessa (tulli tavarat)
111242	p61/P71	Valmistaminen ulkomailla (tulli tavarat)
111310	p61/P71	Salakuljetus
111320	p61/P71	Verkkokauppa
111330	p61/P71	Yksityiset ajoneuvot
111410	p61/P71	Meriliikenteen tavaraerät
111420	p61/P71	Lentoliikenteen tavaraerät
111430	p61/P71	Muut liikenteen tavaraerät
112100	p61/P71	Välityskauppa ostot
112200	p61/P71	Välityskauppa myynnit
113000	p61/P71	Ei-monetaarinen kulta
114000	p61/P71	Kvasi-kauttakulkauppa
121100	p62/P72	Valmistuttaminen
121200	p62/P72	Valmistuttaminen
121300	p62/P72	Tuotannolliset palvelut
122000	p62/P72	Muualla luokittelemattomat huolto- ja korjauspalvelut
122200	p62/P72	Tehtaaton valmistus
123110	p62/P72	Meriliikenteen henkilöliikenne
123120	p62/P72	Merirahti
123130	p62/P72	Muu meriliikenne
123210	p62/P72	Lentoliikenteen henkilöliikenne
123220	p62/P72	Lentorahti
123230	p62/P72	Muut lentoliikenteen palvelut
12330D	p62/P72	Putkikuljetus
12330E	p62/P72	Sähkön siirto
12331A	p62/P72	Rautatieliikenteen matkustajapalvelut
12331B	p62/P72	Tieliikenteen matkustajapalvelut
12331C	p62/P72	Sisäliikenteen matkustajapalvelut
12332A	p62/P72	Rautatierahti
12332B	p62/P72	Rahtimaksut kuljetuspalveluista
12332C	p62/P72	Sisävesiliikenne-rahti
12333A	p62/P72	Rautatieliikenne muut erät
12333B	p62/P72	Maantieliikenne muut erät
12333C	p62/P72	Sisävesiliikenne muut erät
123400	p62/P72	Posti- ja kuriiripalvelut

124110	p62/P72	Liikematkailu
124120	p62/P72	Liikematkailu
124210	p62/P72	Matkailu terveys
124220	p62/P72	Matkailu opetus
124230	p62/P72	Matkailu muu
125100	p62/P72	Rakentaminen ulkomailla ja projektitoimitukset ulkomaille
125200	p62/P72	Rakentaminen Suomessa ja projektitoimitukset ulkomailta
126111	p62/P72	Henkivakuutus
126112	p62/P72	Henkivakuutus
126121	p62/P72	Rahtivakuutus
126122	p62/P72	Rahtivakuutus
126131	p62/P72	Muu vakuutus
126132	p62/P72	Muu vakuutus
126200	p62/P72	Jälleenvakuutus
126300	p62/P72	Muut vakuutuspalvelut
126410	p62/P72	Eläkepalvelut
126420	p62/P72	Stantarditakaukset
127100	p62/P72	Rahoituspalvelut pl. FISIM
127210	p62/P72	FISIM talletukset (maksutase)
127220	p62/P72	FISIM lainat (maksutase)
128100	p62/P72	Franchise- ja tavaramerkkien lisensiointimaksut
128200	p62/P72	Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käyttölisenssit
128300	p62/P72	Tietokoneohjelmien jäljentämiseen ja jakeluun liittyvät lisenssit
128410	p62/P72	Audiovisuaalisten tuotteiden jäljennys- ja/tai jakelulisenssi
128420	p62/P72	Muiden tuotteiden jäljentämis- ja/tai jakelulisenssi
129100	p62/P72	Televiestintäpalvelut
129211	p62/P72	Alkuperäiset tietokoneohjelmistot
129212	p62/P72	Muut tietokoneohjelmistot
129220	p62/P72	Muut tietotekniikkapalvelut
129310	p62/P72	Uutistoimistopalvelut
129320	p62/P72	Muut tietopalvelut
12A120	p62/P72	Muut tutkimus- ja kehittämisspalvelut
12A1A0	p62/P72	Räätälöidyt ja räätälöimättömät tutkimus- ja kehittämisspalvelut
12A1B1	p62/P72	Patentit
12A1B2	p62/P72	Tutkimukseen ja kehitykseen perustuvat tekijänoikeudet
12A1B3	p62/P72	Teollisten menetelmien ja mallien myynti (mukaan lukien liikesalaisuudet)
12A1B4	p62/P72	Muu t&k omistusoikeuksien myynti
12A211	p62/P72	Lakiasiaainpalvelut
12A212	p62/P72	Laskentatoimen, tilintarkastus-, kirjanpito- ja veroneuvontapalvelut
12A213	p62/P72	Yritysten ja liikkeenjohdon konsultointi- ja suhdetoimintapalvelut
12A221	p62/P72	Messujen tarjoamat näyttelypalvelut ja kokouspalvelut
12A222	p62/P72	Muut mainonta, markkinatutkimus ja mielipideselvitykset
12A311	p62/P72	Arkkitehtipalvelut
12A312	p62/P72	Insinööripalvelut
12A313	p62/P72	Tieteelliset ja muut tekniset palvelut
12A321	p62/P72	Jätteiden käsittely ja puhdistuspalvelut

12A322	p62/P72	Maa- ja metsätalouteen sekä kalastukseen liittyvät palvelut
12A323	p62/P72	Kaivostoimintaan sekä öljyn- ja kaasunporaukseen liittyvät palvelut
12A330	p62/P72	Käyttöleasingpalvelut
12A340	p62/P72	Kaupankäyntiin liittyvät palvelut
12A351	p62/P72	Työllistämispalvelut
12A352	p62/P72	Muualla luokittelemattomat muut liike-elämän palvelut
12B111	p62/P72	Audiovisuaaliset alkuperäistuotteet
12B112	p62/P72	Muut audiovisuaaliset palvelut
12B120	p62/P72	Taiteisiin liittyvät palvelut
12B210	p62/P72	Terveyspalvelut
12B220	p62/P72	Koulutuspalvelut
12B230	p62/P72	Perinne- ja virkistyspalvelut
12B240	p62/P72	Muut henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut, muualla luokittelemattomat
12C100	p62/P72	Suurlähetystö- ja konsulaattipalvelu
12C200	p62/P72	Sotilaalliset ja rauhanturvapalvelut
12C300	p62/P72	Muut valtionhallinnon palvelut
12D000	p62/P72	Luokittelemattomat palvelut

(alla sama luokitus englanniksi)

BoPCode	ClaimClass	Item grouping	Item
111100	p61/P71	General merchandise on a balance of payments basis	General merchandise, input
111210	p61/P71		Nonmonetary gold
111251	p61/P71	Classification	Goods produced in seaports
111252	p61/P71	Classification	Goods produced in airports
111221	p61/P71	Classification	Freight transport on sea
111222	p61/P71	Classification	Freight transport by air
111223	p61/P71	Classification	Freight transport on rail
111224	p61/P71	Classification	Freight transport on road
111230	p61/P71	Classification	Import insurance
111241	p61/P71	Classification	Processing in compiling economy
111242	p61/P71	Classification	Processing abroad
111310	p61/P71	Coverage	Smuggling
111320	p61/P71	Coverage	e-Commerce
111330	p61/P71	Coverage	Import of cars by individuals
111410	p61/P71	General merchandise on a balance of payments basis	in seaports
111420	p61/P71	General merchandise on a balance of payments basis	in airports
111430	p61/P71	General merchandise on a balance of payments basis	in other ports
112100	p61/P71	Net exports of goods under merchanting	Goods acquired under merchanting (negative credit)
112200	p61/P71	Net exports of goods under merchanting	Goods sold under merchanting (credit)

113000	p61/P71	Nonmonetary gold	Nonmonetary gold
114000	p61/P71	Branding - Quasi-Transit Trade adjustment	Branding - Quasi-Transit Trade adjustment
121100	p62/P72	Manufacturing services on physical inputs owned by others	Goods for processing in reporting economy, goods returned
121200	p62/P72	Manufacturing services on physical inputs owned by others	Goods for processing abroad, goods sent
121300	p62/P72	Manufacturing services on physical inputs owned by others	Coverage to Processing
122000	p62/P72	Maintenance and repair services n.i.e.	Maintenance and repair services n.i.e.
122200	p62/P72	Factorless production	Goods (services) sold in global production (credit)
123110	p62/P72	Sea transport	Passenger transport on sea
123120	p62/P72	Sea transport	Freight transport on sea
123130	p62/P72	Sea transport	Other sea transport
123210	p62/P72	Air transport	Passenger
123220	p62/P72	Air transport	Freight
123230	p62/P72	Air transport	Other
12330D	p62/P72	Pipeline transport	Pipeline transport
12330E	p62/P72	Electricity transmission	Electricity transmission
12331A	p62/P72	Rail transport	Passenger
12331B	p62/P72	Road transport	Passenger
12331C	p62/P72	Inland waterway transport	Passenger
12332A	p62/P72	Rail transport	Freight
12332B	p62/P72	Road transport	Freight
12332C	p62/P72	Inland waterway transport	Freight
12333A	p62/P72	Rail transport	Other
12333B	p62/P72	Road transport	Other
12333C	p62/P72	Inland waterway transport	Other
123400	p62/P72	Postal and courier services	Postal and courier services
124110	p62/P72	Business	Acquisition of goods and services by border, seasonal, and other short-term workers
124120	p62/P72	Business	Other
124210	p62/P72	Personal	Health-related
124220	p62/P72	Personal	Education-related
124230	p62/P72	Personal	Other
125100	p62/P72	Construction abroad	Construction abroad
125200	p62/P72	Construction in the reporting economy	Construction in the reporting economy
126111	p62/P72	Life insurance	Gross life insurance premiums receivable
126112	p62/P72	Life insurance	Gross life insurance premiums payable
126121	p62/P72	Freight insurance	Gross freight insurance premiums receivable
126122	p62/P72	Freight insurance	Gross freight insurance premiums payable
126131	p62/P72	Other direct Insurance	Gross other direct insurance premiums receivable
126132	p62/P72	Other direct Insurance	Gross other direct insurance premiums payable
126200	p62/P72	Reinsurance	Reinsurance
126300	p62/P72	Auxiliary insurance services	Auxiliary insurance services

126410	p62/P72	Pension services	Pension services
126420	p62/P72	Standardized guarantee services	Standardized guarantee services
127100	p62/P72	Explicitly charged and other financial services	Explicitly charged and other financial services
127210	p62/P72	Financial intermediation services indirectly measured (FISIM)	FISIM on deposits
127220	p62/P72	Financial intermediation services indirectly measured (FISIM)	FISIM on loans
128100	p62/P72	Franchises and trademarks licensing fees	Franchises and trademarks licensing fees
128200	p62/P72	Licenses for the use of outcomes of research and development	Licenses for the use of outcomes of research and development
128300	p62/P72	Licenses to reproduce and/or distribute computer software	Licenses to reproduce and/or distribute computer software
128410	p62/P72	Licenses to reproduce and/or distribute audiovisual and related products	Licenses to reproduce and/or distribute audiovisual products
128420	p62/P72	Licenses to reproduce and/or distribute audiovisual and related products	Licenses to reproduce and/or distribute other products
129100	p62/P72	Telecommunications services	Telecommunications services
129211	p62/P72	Computer services	Software originals
129212	p62/P72	Computer services	Other computer software
129220	p62/P72	Computer services	Other computer services
129310	p62/P72	Information services	News agency services
129320	p62/P72	Information services	Other information services
12A120	p62/P72	Research and development services	Other research and development services
12A1A0	p62/P72	Research and development services	Provision of customised and non customised R&D services
12A1B1	p62/P72	Research and development services	Patents
12A1B2	p62/P72	Research and development services	Copyrights arising from R&D
12A1B3	p62/P72	Research and development services	Industrial processes and designs
12A1B4	p62/P72	Research and development services	Other sale of proprietary rights
12A211	p62/P72	Professional and management consulting services	Legal services
12A212	p62/P72	Professional and management consulting services	Accounting, auditing, bookkeeping and tax consulting services
12A213	p62/P72	Professional and management consulting services	Business and management consulting and public relations services
12A221	p62/P72	Professional and management consulting services	Convention, trade-fair and exhibition organization services
12A222	p62/P72	Professional and management consulting services	Other advertising, market research and public opinion polling
12A311	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Architectural services
12A312	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Engineering services
12A313	p62/P72	Technical, trade-related, and	Scientific and other technical services

		other business services	
12A321	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Waste treatment and de-pollution
12A322	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Services incidental to agriculture, forestry and fishing
12A323	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Services incidental to mining, and oil and gas extraction
12A330	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Operating leasing services
12A340	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Trade-related services
12A351	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Employment services i.e. search, placement and supply services of personnel
12A352	p62/P72	Technical, trade-related, and other business services	Other other business services n.i.e.
12B111	p62/P72	Audiovisual and related services	Audiovisual originals
12B112	p62/P72	Audiovisual and related services	Other audiovisual services
12B120	p62/P72	Audiovisual and related services	Artistic related services
12B210	p62/P72	Other personal, cultural, and recreational services	Health services
12B220	p62/P72	Other personal, cultural, and recreational services	Education services
12B230	p62/P72	Other personal, cultural, and recreational services	Heritage and recreational services
12B240	p62/P72	Other personal, cultural, and recreational services	Other personal services
12C100	p62/P72	Embassies and consulates	Embassies and consulates
12C200	p62/P72	Military units and agencies	Military units and agencies
12C300	p62/P72	Other government goods and services	Other government goods and services
12D000	p62/P72	Services not allocated	Services not allocated

9.4 BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt luokitukset

Katso edellä vaihtotaseiluokitus sekä luku 8.

LUKU 10 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT TIETOLÄHTEET

10.1 Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tuotantolähestymistavassa

10.1.1 Yritys- ja toimipaikkarekisteri

Tilastokeskus ylläpitää Suomen yritys- ja toimipaikkarekisteriä. Rekisteriä käytetään tiedonkeruissa ja tilastojen laatimisessa perustietojen lähteenä ja otoskehikkona sekä yritystiedonantajarekisterin perustana. Lisäksi rekisterin tietoja voidaan käyttää Tilastokeskuksen tilastojen laatimiseen ja tässä tarkoituksessa yhdistää muiden rekistereiden tietoihin. Rekisteri sisältää liikeyritykset, julkiset ja yksityiset yhteisöt, yksityiset elinkeinonharjoittajat sekä taloudellista toimintaa harjoittavat yhtymät ja konkurssi- ja kuolinpesät ja edellä mainittujen toimipaikat. Rekisterin hallinnollisena tietolähteenä käytetään Verohallinnon asiakastietokantaa ja muita verohallinnon tietoi-
neistoja, Patentti- ja rekisterihallituksen ja Verohallinnon yhteistä yritystietojärjestelmää YTJ:tä, Tullin ulkomaankauppa-aineistoa, Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriä, Väestörekisterikeskuksen rakennus- ja huoneistorekisteriä, Itella Oy:n osoiteaineistoa, Fonecta Oy:n osoite- ja puhelinnumeroaineistoa, Suomen Asiakastieto Oy:n konsernitietoja sekä Valtio-
konttorin ja Kuntien Eläkevakuutuksen työsuhteaineistoa.

Yritys- ja toimipaikkarekisterillä on myös oma tiedonkeruunsa, jolla kerätään vuosittain kaikkien monitoimipaikkaisten sekä vähintään 20 henkilöä työllistävien yksitoimipaikkaisten yritysten tiedot. Alle 20 henkilöä työllistävästä yrityksistä tiedustellaan yksiköt, joilla tiedot hallinnollisten rekistereiden, kaupallisten aineistojen tai Tilastokeskuksen muiden tiedustelujen perusteella ovat muuttuneet. Perustetut yritykset sisällytetään tiedusteluun melko pian toiminnan aloittamisen jälkeen. Tiedustelusta saadaan muun muassa henkilöstön määrä, liikevaihto, toimiala ja sijaintikunta. Tiedusteluihin sisällyttömien yritysten henkilöstön määrä estimoidaan palkkatietojen perusteella.

10.1.2 Yritysrekisterin vuositilasto

Yritys- ja toimipaikkarekisteri julkaisee vuosittain tilaston, joka sisältää tietoja liiketoimintaa harjoittavien konsernien, yritysten ja toimipaikkojen määrästä, niiden henkilöstön ja liikevaihdon määrästä sekä näiden muutoksista toimialoittain, alueittain ja oikeudellisen muodon mukaan.

Tilaston perusaineistona ovat Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin kuuluvat liiketoimintaa harjoittavat yritykset ja toimipaikat. Maatalous-yrityksistä mukana ovat ne, joiden maataloustulo on tilastovuonna ylittänyt liikevaihdon tilastorajan. Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt eivät ole mukana. Tilasto kattaa kaikki toimialat, maantieteelliset alueet, oikeudelliset muodot ja omistajatyypit. Maatiloista mukana ovat tilat, joiden maataloustulo on tilastovuonna ylittänyt liikevaihdon tilastorajan. Tilastoon tulevat yritykset ja toimipaikat, jotka ovat toimineet yli puoli vuotta tilastovuonna ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai joiden

liikevaihto on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan (10 595 euroa vuonna 2012).

Tutkimuksen nimi: Yritysrekisterin vuositilasto
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Ei ole.
Vastaajajyksiköt: Kaikki monitoimipaikkaiset sekä vähintään 20 henkilöä työllistävät yksitoimipaikkaiset yritykset. Lisäksi tietoja kerätään verohallinnon rekisteristä ja Patenti- ja rekisterihallituksesta.
Toistuvuus: vuosittainen
Tulosten saatavuusaika: 11 kuukautta
Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Yritysrekisterin vuositiedustelussa kerätään kaikkien monitoimipaikkaisten ja vähintään 20 henkilöä työllistävien yksitoimipaikkaisten yritysten tiedot. Mittausjaksona on tilikausi joka päättyi tilastovuoden aikana. Kysely toteutetaan internet-lomakkeella tai puhelinhaastatteluna.
Perusjoukko: Vuonna 2012 yritysrekisterin tiedonkeruussa oli mukana 4 980 monitoimipaikkaista yritystä ja 18 292 yksitoimipaikkaista yritystä
Otoskoko: Kaikki tiedustelun piiriin kuuluvat ovat mukana kyselyssä, ei erillistä otosta.
Tutkimuksen vastausaste: Monitoimipaikkaisista yrityksistä vastasi 89,3 % ja yksitoimipaikkaisista 67,4 %.
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Tiedusteluun sisällyttämättömien ja vastaamatta jättäneiden yritysten henkilöstön määrä estimoidaan palkkasumman avulla.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: suoran tiedonkeruun tuloksia ei koroteta perusjoukon tasolle, vaan aineistoon yhdistetään hallinnollinen aineisto.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: ks. teksti edellä
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Liikevaihto, palkansaajat, yrittäjät, toimiala, toiminnan sijainti.
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisen käsitteellisten erojen takia: Ei ole.
Muut tutkimustietojen mukautukset: Ei ole.

10.1.3 Yritysten rakennetilastot

Yritystason aineisto - Tilastokeskuksen tilinpäätöstilasto

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotantotilien laskennassa käytetään Tilastokeskuksen tilinpäätöstilaston tuottamia tietoja. Aineiston tilastoyksikkönä on itsenäinen liikeyritys, eikä aineisto sisällä konserneja eikä yritysten toimipaikkoja. Valtion ja kuntien omistamat liikelaitokset sisältyvät aineistoon. Tilinpäätöstilaston kuvausalueen ulkopuolelle jäävät julkisen sektorin yksiköt, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, rahoitus ja vakuutustoiminta sekä ne maatilatalouden yksiköt, jotka eivät toimi työnantajina. Yksilöivänä tunnusena on yrityksen liike- ja yhteisötunnus eli y-tunnus. Tiedot kerätään kerran vuodessa.

Aineisto sisältää tuloslaskelma- ja tasetiedot, tuottojen ja kulujen erittelytiedot, taseen erittelytietoja, käyttöomaisuuden lisäykset ja vähennykset, henkilöstön lukumäärän, palkat ja sosiaalikulut. Lisäksi aineisto sisältää yritysten perus- ja luokittelutietoja, jotka saadaan Tilastokeskuksen yritysrekisteristä. Aineiston luokittelevia muuttujia ovat toimialaluokitus TOL 2008, institutionaalinen sektoriluokitus, oikeudellinen muoto, omistajatyyppejä, alue sekä henkilöstön määrä ja suuruusluokka.

Tilinpäätöstilaston aineisto perustuu verohallinnon elinkeinoveroaineistoon (EVR) ja Tilastokeskuksen yritystiedusteluun. Elinkeinoverotusaineisto sisältää kaikkien elinkeinoverotuslain alaisten yritysten ja ammatinharjoittajien tilinpäätöstiedot. Tilastokeskuksessa elinkeinoveroaineiston laatu tarkistetaan ja korjataan ohjelmallisesti. Aineiston puuttuvat arvot johdetaan eli imputoidaan käyttäen apuna yrityksen aikaisempien vuosien tietoja sekä liikevaihdoltaan ja henkilöstömäärältään vastaavanlaisten yritysten tietoja. Suorasta kyselystä saadaan tuloslaskelman ja taseen erittely- ja lisätietoja. Suoran kyselyn vastaukset yhdistetään EVR-aineistoon ja ne käsitellään pääosin manuaalisesti. Yksiköille, jotka eivät ole kyselyssä, imputoidaan liikevaihdon ja kulujen erittelyt. Imputointi suoritetaan käyttämällä kyselyyn vastanneiden yksiköiden perusteella laskettuja toimialoittaisia jakaumia.

Valtaosa tilinpäätöstilaston tietosisällöstä saadaan elinkeinoveroaineistosta, mutta aineistoa täydentää Tilastokeskuksen omalla yritystiedustelulla (taulukko 141). Suorassa tiedonkeruussa kerätään yrityksen toimintaa kuvaavia tietoja tuottojen ja kulujen erittelyistä, rahoitustuottojen ja kulujen erittelyistä, aineellisen käyttöomaisuuden lisäyksistä ja vähennyksistä sekä taseen erittelyistä. Aineistoa tarkistetaan erilaisilla sisäisillä loogisuus- ja suhdelukutesteillä. Lisäksi tietoja verrataan myös muihin tietolähteisiin. Patentti- ja rekisterihallituksen elektronista kuva-arkistoa virallisista tilinpäätöksistä käytetään tietojen tarkistamisessa.

Taulukko 142. Yritysten tilinpäätöskysely

Tutkimuksen nimi: Yritysten tilinpäätöskysely
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Yritysten rakennetilastot
Vastaajayksiköt: Tilastoyksikkönä on yritys. Valtion ja kuntien liikelaitokset sisältyvät aineistoon. Kuvausalueen ulkopuolelle jäävät julkisen sektorin viranomaisyksiköt, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, rahoitus ja vakuutustoiminta sekä ne maatilatalouden yksiköt, jotka eivät toimi työnantajina.
Toistuvuus: vuosittainen
Tulosten saatavuusaika: 12-15 kuukautta
Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Tilinpäätöstilaston kohdejoukosta tiedusteluun kuuluvat kaikki yli 50 henkilöä työllistävät yritykset. Lisäksi 10 – 50 henkilöä työllistäviä yrityksistä tiedusteluun on valittu yritykset satunnaisotannalla. Tiedustelussa on myös joitain alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä sekä kaikki kunnalliset liikelaitokset. Tiedusteluun vastataan sähköisellä lomakkeella tai paperilomakkeella.
Perusjoukko: Suorassa tiedonkeruussa oli mukana noin 5 500 yritystä vuonna 2012
Otoskoko: Kaikki tiedustelun piiriin kuuluvat ovat mukana kyselyssä, ei erillistä otosta.
Tutkimuksen vastausaste: 80 % vuonna 2012
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Pienten yritysten ja vastaamattomien yritysten liikevaihdon ja kulujen erittely tuotetaan regressiomalliin perustuvalla imputointimenetelmällä. Malli perustuu kyselyyn vastanneiden yritysten tietoihin.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: suoran tiedonkeruun tuloksia ei koroteta perusjoukon tasolle, vaan aineistoon yhdistetään hallinnollinen aineisto
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: ks. teksti edellä
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: tuloslaskelma ja tase, liikevaihto toimialoittain, tuottojen ja kulujen erittely, taseen erittelyt, käyttöomaisuuden erittely
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisen käsitteellisten erojen takia: Ei ole.
Muut tutkimustietojen mukautukset: Ei ole.

Toimipaikkatason aineisto – Tilastokeskuksen alue- ja toimialatilastot

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotantotilien laskennassa toimipaikkatason aineistona käytetään Tilastokeskuksen Teollisuuden alue- ja toimialatilaston, Rakentamisen alue- ja toimialatilaston sekä Palvelujen alue- ja toimialatilaston tuottamia tietoja.

Alue- ja toimialatilastojen tarkasteltavina muuttujina ovat tiedot henkilöstöstä, tuotannosta, tuotantopanoksista ja investoinneista. Tilastoyksikkönä on yrityksen tai muun taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön toimipaikka. Yksilöivänä tunnuksena on yritys- ja toimipaikkarekisterin määrittelemä toimipaikkatunnus. Tilastojen peruskehikon muodostaa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri. Yritysrekisteristä saadaan tilaston keskeiset luokitusmuuttujat kuten toimiala, alue sekä henkilöstön määrä. Tilastojen viiteajanjakso on yrityksen tilikausi.

Alue- ja toimialatilastoihin on valittu toimipaikat käyttäen samoja rajoituksia yritysten toiminta-ajan, henkilöstön ja liikevaihdon suhteen kuin yritysrekisterin vuositilastossa. Toiminnan laajuuden on vastattava yli puolen henkilön työpanosta tai liikevaihto oltava suurempi kuin vuosittain määritellyn tilastorajan (10 595 euroa vuonna 2012) ja toiminta-ajan on oltava yli puoli vuotta.

Teollisuuden alue- ja toimialatilasto kuvaa teollisuuden tuotannon rakenteita ja rakenteiden muutoksia toimialoittain ja alueittain. Teollisuus käsittää koko teollisuuden, eli toimialaluokitus TOL2008:n mukaiset toimialat B (kaivos-toiminta ja louhinta), C (teollisuus), D (sähkö, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta) sekä E (vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito). Tilastoon sisältyvät valtion ja kuntien teollista toimintaa harjoittavat merkittävimmät yksiköt. Pääasiallisesti näitä ovat kuntien vesilaitokset ja energialaitokset. Alue- ja toimialatilasto kattaa lähes kaikki teolliset toimipaikat. Tiedot kerätään osaksi suoralla otokseen perustuvalla tiedonkeruulla (taulukko 142) ja osaksi käyttämällä verohallinnon elinkeinoveroaineistoja ja Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriä.

Taulukko 143. Teollisuuden alue- ja toimialatilasto

Tutkimuksen nimi: Teollisuuden toimipaikkakysely
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Yritysten rakennetilastot
Vastaajayksiköt: Vastaajana on yrityksen tai muun taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön teollinen toimipaikka. Alle 20 henkilöä työllistävät yritykset luokitellaan teollisuuden alue- ja toimialatilastossa yksitoimipaikkaisiksi yrityksiksi.
Toistuvuus: vuosittainen
Tulosten saatavuusaika: 15 kuukautta
Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Toimipaikkatiedustelun piiriin kuuluvat pääsääntöisesti kaikki vähintään 20 hengen monitoimipaikkaisten yritysten teolliset toimipaikat. Suorassa tiedonkeruussa on mukana myös näitäkin pienempien yritysten teolliset toimipaikat, jos yrityksen toiminnan laajuus vastaa 20 henkilöä työllistävien yritysten toimintaa sekä vasta investointivaiheessa olevat toimipaikat. Tiedustelun lisäksi tietojen tuottamisessa hyödynnetään verohallinnon elinkeinoverorekisteriä ja Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriä. Tiedonkeruun viiteajanjakso on tilikausi.

Perusjoukko: Tiedonkeruussa oli vuonna 2012 mukana 1917 toimipaikkaa
Otoskoko: Kaikki tiedustelun piiriin kuuluvat ovat mukana kyselyssä, ei erillistä otosta.
Tutkimuksen vastausaste: 82 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Jos yritys ei ole mukana tiedustelussa tai sen tietoja ei muusta syystä saada, tiedot imputoidaan käyttäen lähimmän naapurin menetelmää elinkeinoveroaineiston ja yritys- ja toimipaikkarekisterin tietojen ja suoran tiedustelun tietojen avulla. Elinkeinoaineiston tietojen laatu tutkitaan ohjelmallisesti erilaisin loogisuus- ja suhdelukutestein.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Suoran tiedonkeruun tuloksia ei koroteta perusjoukon tasolle, vaan aineistoon yhdistetään hallinnollinen aineisto.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: ks. teksti edellä
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: tuloslaskelma ja tase, liikevaihto toimialoittain, tuottojen ja kulujen erittely, taseen erittelyt, käyttöomaisuuden erittely
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisen käsitteellisten erojen takia: kansantalouden tilinpidon taloustoimien edellyttämät muokkaukset esim. välituotteiden kohdalla
Muut tutkimustietojen mukautukset: ei ole

Palvelujen alue- ja toimialatilastolla ja Rakentamisen alue- ja toimialatilastolla ei ole omaa tiedonkeruuta. Tilastojen tietolähteinä ovat yritysten tilinpäätös-tilaston yritystiedot sekä yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkatiedot. Yritysten tilinpäätöstilasto sisältää kaikki tilaston tuottamiseen vaa- dittavat tiedot yritystasolla. Täten yksitoimipaikkaisille yrityksille tilinpäätöstilaston tiedot viedään suoraan kyseisille toimipaikoille. Monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikoille tiedot tuotetaan menetelmällisesti käyttäen hyväksi tilinpäätöstilaston yritystietoja ja yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkatietoja. Yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkapohjaisia tietoja ovat henkilöstön määrä ja liikevaihto.

Monitoimipaikkaisen yrityksen tietojen jako toimipaikoille tapahtuu seuraavasti. Tilinpäätöstilaston yritystason tietoja käytetään peiliryhmän poimimiseen. Peiliryhmän avulla mallinnetaan toimipaikkatason tiedot. Kun peiliryhmä on määritetty, lasketaan imputointiparametrit. Parametrien estimoinnissa käytetään PNS – regressiomallia. Mallissa riippumattomana muuttujana on yritys- ja toimipaikkarekisterin henkilöstö ja liikevaihto. Riippuvina muuttujina ovat toimipaikkaistettavat tiedot kuten liiketoiminnan muut tuotot, tavaroiden ostot, muut kulut jne.

Palvelujen ja rakentamisen alue- ja toimialatilastojen aineisto kattaa kaikki palvelutoimialat pois lukien rahoituksen (K) ja julkisen hallinnon (O) palvelut.

10.1.4 Elinkeinorekisteri / Elinkeinoveroaineisto

Elinkeinoverotusrekisteri (EVR) sisältää kaikkien elinkeinoverovelvollisten yritysten tuloslaskelma-, tase- ja käyttöomaisuustietoja. Verohallinto kerää aineiston lomakkeilla. Tiedot tallennetaan Verohallinnossa, josta ne edelleen toimitetaan sähköisesti Tilastokeskukseen. Määrättyä verovuotta koskevat tiedot saadaan Tilastokeskuksen käyttöön useassa toimituserässä huhtikuun ja marraskuun välisenä aikana. Tiedot saattavat olla osittain virheellisiä tai muuten puutteellisia, minkä vuoksi EVR-aineistoa on käsiteltävä Tilastokeskuksessa, jotta tietoja voidaan käyttää tilastotuotannossa ja maksullisessa palvelutoiminnassa. Käsitteily tapahtuu pääosin koneellisesti, mutta joiltain osin myös manuaaliseen korjaukseen on turvauduttava. EVR-aineiston jatkokäsittelystä ja tarkistuksista Tilastokeskuksessa vastaa Tiedonhankinta- ja Yritystilastot-yksiköt.

Testauksessa ja automaattisessa korjauksessa käytetään vain aineistossa jo olevia lukuja, mihinkään ulkopuolisiin laskelmiin tai estimaatteihin ei turvauduta. Tämä pitkälti varmistaa myös sen, että korjatut laskelmat ovat varsin oikeellisia ja että niiden vastaavuus todelliseen tilanteeseen on hyvä. EVR-aineiston manuaalisessa korjauksessa käytetään lähdetietona patentti- ja re-kisterihallituksesta saatavia virallisia tilinpäätöksiä.

EVR-aineiston hylätyille ja puuttuville taseille ja tuloslaskelmille pyritään laskennallisesti tuottamaan (imputoimaan) vastaavat tiedot. Verohallinnon tilastovuoden kausiveroaineiston ja yritysrekisterin edellisen vuoden tietoja hyödyntämällä lasketaan liikevaihdon muutos kullekin imputoitavalle yksikölle. Tuloslaskelman rakennemuutosta estimoidaan toimialoittain niiden yksiköiden perusteella, joille on sekä tilastovuoden että edellisen vuoden tiedot. Tasetiedot kopioidaan suoraan edelliseltä vuodelta. Jos edellisen vuoden tietoja ei ole, imputoinnissa käytetään joko verohallinnon kausiveroaineiston tai EVR:n liikevaihtotietoa ja vertailukohdaksi otetaan ko. yrityksen nelinumeroinen toimialataso ja sen sisällä suuruusluokka, jonka keskimääräisen rakenteen mukaisesti luodaan imputoitavan yrityksen tuloslaskelma- ja/tai tasetiedot. Näin ollen imputoinnin seurauksena yrityksen tiedot vastaavat muiden samalla toimialalla ja samassa suuruusluokassa toimivien yritysten keskimääräistä rakennetta yrityksen liikevaihdon määrittelemällä tasolla.

10.1.5 Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu

Tilastokeskus kerää linja- autoyritysten tilinpäätöstiedot Liikenne- ja viestintäministeriön sekä Linja-autoliitto ry:n toimeksiannosta. Tilastointijärjestelmän puitteissa Liikenne- ja viestintäministeriö saa Tilastokeskuksen käsittelemän yrityskohtaisen aineiston käyttöönsä. Linja-autoliitto puolestaan saa jäsenyrityksiään koskevat tilastot. Tilastokeskuksella on oikeus käyttää tiedusteluaineistoa oman tilinpäätöstietokantansa täydentämiseen (Yritysten rakennetilastot 10.1.3.).

Kyselyn kohdejoukon muodostavat teillä henkilökuljetusta harjoittavat yritykset, joilla on voimassaoleva joukkoliikennelupa. Niiden yritystunnukset

poimitaan Uudenmaan ELY-keskuksen Tilastokeskukselle toimittamasta luettelosta, joka kattaa noin 1 400 yritystä. Kysely lähetetään kaikille kohdejoukkoon kuuluville yrityksille. Lopettamisten, tilikauden pidennysten ym. seikkojen vuoksi tietoja ei saada kaikilta kohdeyrityksiltä. Nämä syyt merkitsevät arviolta 40–70 prosentin katoa koko kohdejoukosta. Pääsääntöisesti suurimmat yritykset vastaavat, sillä liikevaihdolla mitaten kysely kattaa noin 70 % toimialan liikevaihdosta.

Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelussa kysytään tuloslaskelma- ja tase-tiedot, myyntituottojen ja kulujen erittelytiedot, käyttöomaisuuden erittely, henkilöstö, ammattiliikenteen autot (linja-autojen määrä, istumapaikkojen määrä tilikauden lopussa), ajokilometrit ja matkustajat. Näistä kaksi jälkimmäistä jaotellaan eri liikennemuotojen mukaisesti; linja-auto- ja ostoliikenne, sopimusliikenne, palveluliikenne ja tilausliikenne. Tilastokeskus käsittelee tilinpäätöskyselyn tiedot yritystasolla vertaamalla niitä yrityksen viralliseen tilinpäätökseen sekä edellisen vuoden tilastotietoihin. Virheet ja puutteet selvitetään yhteistyössä yrityksen kanssa.

10.1.6 Rahoitusleasing-tilasto

Tilastokeskus on laatinut rahoitusleasingtilastoa vuosittain vuodesta 1985 alkaen. Tilasto sisältää sektori- ja toimialakohtaista tietoa luottolaitosten ja muiden leasingilleantajien rahoitusleasingistä. Käyttöleasing ei sisälly tilastoon.

Taulukko 144. Rahoitusleasing-tilasto

Tutkimuksen nimi: Rahoitusleasing-tilasto
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Ei ole.
Vastaajayksiköt: Tutkimuksen perusjoukkona on rahoitusleasingiä harjoittavat luottolaitokset ja muut rahoitusleasingin harjoittajat.
Toistuvuus: Vuosittainen.
Tulosten saatavuusaika: Noin 3 kuukautta tilastovuoden päättymisestä.
Otoskehikko: Tutkimus on kokonaistutkimus.
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Pakollinen.
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Rahoitusleasingtilasto on kokonaistutkimus jonka perusjoukkona rahoitusleasing-toimintaa harjoittavat luottolaitokset ja muut rahoitusleasingin harjoittajat. Luottolaitoksiin luokitellaan ne yritykset, joilla on luottolaitoslupa. Tiedot kerätään vuosittain sähköisellä lomakkeella.
Perusjoukko: 27 luottolaitosta tai muuta rahoitusleasingin harjoittajaa
Otoskoko: Tutkimus on kokonaistutkimus eikä otantatutkimus.
Tutkimuksen vastausaste: 78 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Kyselyyn vastaamattomien tiedonantajien tietoja ei arvioida mukaan kokonaistasoon.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: ks. teksti edellä
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: ks. teksti edellä
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Rahoitusleasinghankinnat, rahoitusleasing vuokrat, rahoitusleasingyritysten leasingkohteiden myynnit

Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisen käsitteellisten erojen takia: Ei ole.
Muut tutkimustietojen mukautukset: ei ole

10.1.7 Valtion tilinpäätösaineisto

Valtion kirjanpitojärjestelmä uudistettiin 1.1.1998 alkaen. Valtion uuden kirjanpitojärjestelmän mukaista kirjanpitoa noudattavat valtion tilivirasto-organisaation mukaisten virastojen ja laitosten lisäksi talousarvion ulkopuoliset valtion rahastot. Tilivirastot ovat siis kirjanpitovelvollisia yksiköitä ja ne tekevät vuosittain myös oman tilinpäätöksen. Valtion tilinpäätös kootaan Valtiokonttorissa tilivirastojen tilitiedoista eliminoimalla sisäiset tuotot, kulut, saatavat ja velat.

Virastojen ja laitosten kirjanpito sekä Valtiokonttorin laatima keskuskirjanpito muodostuvat liikekirjanpidosta ja talousarviokirjanpidosta. Liikekirjanpidon tehtävänä on antaa oikea kuva valtion ja virastojen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Talousarviokirjanpidon avulla puolestaan seurataan talousarvion toteutumista. Liikekirjanpidon ja talousarviokirjanpidon tilien lisäksi kirjaustapahtuman yhteydessä raportoidaan myös tilivirastotunnus. Valtion rahastot pitävät kirjaa vain liikekirjanpidon mukaisesti.

Liikekirjanpito tehdään pääsääntöisesti suoriteperusteisesti. Maksuun (=kassaan) perustuvat kirjanpitotapahtumat korjataan tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä. Verotulojen kertyminen, rahoitustapahtumat ja tukipalkkiot kirjataan kuitenkin poikkeuksellisesti myös valtion tilinpäätöksessä maksuperusteisesti. Uuden kirjanpitojärjestelmän mukaan valtion menoiksi ja tuloina kirjataan vain liikekirjanpidon mukaiset menot ja tulot. Talousarviokirjanpidossa talousarviomenot ja talousarviotulot kirjataan kyseisen vuoden talousarvion mukaisesti. Näin esimerkiksi määrärahojen siirto on talousarviotapahtuma, muttei liikekirjanpitotapahtuma.

Tilinpidon toimialat ja taloustoimet määritellään pääosin koneellisesti erilaisilla koodiavaimilla. Kaikilla toimialoilla tilinpidon taloustoimet määritellään liikekirjanpidon tilikartan avulla. Talousarviokirjanpidon pääluokkien, lukujen ja momenttien avulla puolestaan suoritetaan jako tilinpidon toimialoihin. Näiden pääluokka-luku-tietojen puuttuessa toimiala päätellään virastotunnuksen perusteella. Koodiavaimilla ei kuitenkaan kyetä tekemään kaikkia tarvittavia määrittämiä toimialoihin ja taloustoimiin. Koneellisen aineiston muokkauksen lisäksi toimialoihin ja taloustoimiin tehdään korjauksia myös käsin.

10.1.8 Teollisuuden tuotantotilasto (hyödyketilasto)

Teollisuustuotantotilasto eli teollisuuden hyödyketilasto kuvaa teollisuuden tuotantoa tuoteluokittain eli hyödykenimikkeittäin. Yritysten tuotannosta sekä tuotantoon käytetyistä aineista ja tarvikkeista tilastoidaan arvo- ja määrätiedot. Määrätietojen mittayksiköt vaihtelevat hyödykenimikkeittäin ja mit-

tayksiköitä on vajaa 40 kpl. Tiedot kerätään yrityksiltä tai yritysten toimipaikoilta. Hyödyketilasto koskee Suomessa tapahtunutta tuotantoa ja tilastointiajanjaksona käytetään kalenterivuotta.

Teollisuuden hyödyketilasto (teollisuustuotanto sekä teollisuuden aineet ja tarvikkeet) kuvaa hyödykkeiden tuotantoa myydyin tuotannon avulla. Niistä nimikkeistä, joista yrityksestä tapahtuva myynti eroaa oleellisesti tuotannosta, kysytään lisäksi kokonaistuotanto (yleensä vain sen määrä, aluksista kuitenkin kokonaistuotannon arvo).

Tilastovuonna 2012 tuotantonimikkeitä oli käytössä kaikkiaan 4 084 kpl. Suomessa esiintyi tuotantoa samana vuonna noin 2 130 tuotanimikkeessä. Tilastovuonna 2012 Aineet ja tarvikkeet -nimikkeitä oli käytössä 493 kpl.

Tiedot kerätään lomaketiedustelulla yrityksiltä tai niiden toimipaikoilta.

Kaikesta yrityksen tai toimipaikan valmistamasta tuotannosta kysytään yrityksen ulkopuolelle kalenterivuoden aikana myydyin tuotannon arvot ja yleensä myös määrät. Erikseen määritellyistä tuotteista kysytään lisäksi kokonaistuotannon määrät (aluksista kuitenkin vain kokonaistuotannon arvo).

Aineista ja tarvikkeista tiedustellaan yrityksiltä tai toimipaikoilta niiden kalenterivuoden aikana tuotantoa varten ostamien tärkeimpien raaka-aineiden, puolivalmisteiden, lisäaineiden ja tarvikkeiden arvot ja määrät nimikkeittäin eriteltyinä. Lisäksi erikseen määritellyistä aineista ja tarvikkeista kysytään kokonaiskäytön määrä. Tiedot aineista ja tarvikkeista kysytään eri lomakkeella kaikilta vähintään 20 henkilön yrityksiltä tai niiden toimipaikoilta.

Tiedustelujoukon koko on ollut viime vuosina noin 3000–3500 toimipaikkaa. Tuotantotiedustelun vastausprosentti on ollut vuosittain noin 87–93 %.

10.1.9 Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus

Taulukko 145. Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus

Tutkimuksen nimi: Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus (6C)
Kerääjätaho: Verohallinto
Vastaajayksiköt: Yhdistykset ja säätiöt, 20 170 oikeudellista yksikköä, oikeusmuodot (aatteellinen yhdistys, erityislainsäädäntöön perustuva yhdistys, metsänhoitoyhdistys, muu taloudellinen yhdistys, muu yhdistys, säätiölain mukainen säätiö, muu säätiö)
Toistuvuus: Vuosittainen.
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Jos voittoa tavoittelematon yhteisö ei ole verottajan kohdejoukossa tai ei vastaa 6C-verolomakkeeseen, muodostetaan S15-yksikölle tuotos ja välituotekäyttö menetelmällisesti yritysrekisterin palkkatiedon avulla hyödyntämällä 6C-aineiston henkilöstökulujen suhdetta tuottoihin ja kuluihin.
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Avainmuuttujat ovat yhdistyksen tai säätiön veroilmoituksen tuotto- ja kuluerittelyn muuttujat ja taseen muuttujat.
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisen käsitteellisten erojen takia: S15-yksiköiden markkinatuotokseksi luetaan 50 prosenttia veroilmoituksessa ilmoitetuista varsinaisen toiminnan tuotoista ja vuokratuotoista. Muissa varsinaisen toiminnan kuluissa ilmoitetut stipendit

poistetaan automaattisilla menetelmillä.

Muut tutkimustietojen mukautukset: S11-sektorille luokiteltavien yksiköiden markkinatuotos tarkistetaan niin, että se kattaa väliuotekäytön ja palkansaaja-korvaukset.

10.2 Tulolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Keskeiset aineistot ovat yritysrekisteri (luku 10.1.1 ja 10.1.2), valtion tilinpäätösaineisto (luku 10.1.7), kuntien taloustilasto sekä vertailuaineistona työvoimatutkimus.

10.2.1 Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien menoista ja tuloista, varoista ja veloista sekä toiminnasta.

Sisältää Suomen kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöstiedot. Kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen perustiedot kootaan tehtävittäin meno- ja tulolajeittain sekä vara- ja velkalajeittain.

Tilastokeskus kerää pääosan tiedoista suoraan kunnilta ja kuntayhtymiltä. Ahvenanmaan kuntia ja kuntayhtymiä koskevat tiedot kerää ja käsittelee Ålands statistik- och utredningsbyrå ja terveydenhuollon toimintatiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto on kaikki Suomen kunnat ja kuntayhtymät käsittävä kokonaistutkimus. Tilaston perusaineistona ovat kunnilta ja kuntayhtymiltä kootut tiedot niiden vuositilinpäätöksistä: tuloslaskelmien mukaisista tuotoista ja kuluista, rahoituslaskelmien mukaisista rahoituseristä, taseiden mukaisista varoista ja veloista 31.12., liikelaitosten erillistilinpäätöksistä, kunnan/kuntayhtymän konsernitaseesta sekä talousarvion toteutumisvertailuun pohjautuvat tiedot toimintamenoista ja -tuloista ja investointimenoista ja -tuloista tehtävittäin. Tilaston perusaineistoksi kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien itse tuottamien, myymien ja ostamien palvelujen määristä.

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista, taseista, konsernitaseista ja liikelaitosten tilinpäätöksistä kerätään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamia sitovia tilinpäätöskaavoja noudattaen. Näiden tietojen luotettavuus on hyvä.

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien investointimenoista ja -tuloista kerätään tavaratyypeittäin samalla tehtäväluokituksella kuin tiedot tehtäväkohtaisista toimintamenoista ja -tuloista. Tavaratyyppiluokitus on sopusoinnussa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston tase- ja rahoituslaskelmasuosituksen kanssa. Tältä osin luotettavuus on hyvä.

10.2.2 Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15–74-vuotiaan väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä ja tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilta. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15–74-vuotiaan väestön toiminnasta. Työvoimatutkimuksen yhteydessä tehdään myös ns. "ad hoc moduli", jonka aihe vaihtelee vuosittain.

Työvoimatutkimus tuottaa kuukausittaisia, neljännesvuosittaisia ja vuosittaisia tietoja mm. työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista, työajoista sekä työpanoksesta. Myös työvoiman ulkopuolisen väestön toiminta selvitetään. Tiedot ovat saatavissa sukupuolen, koulutuksen, iän ja alueen mukaan. Lisäksi työvoimatutkimus sisältää vuosittain raportoitavia tietoja kotitalouksien työssäkäynnistä. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja. Perusaineisto on salassa pidettävää.

Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Otoksen koko on n. 12 000 henkeä kuukaudessa. Tiedot kerätään tietokoneavusteisen puhelinhaastattelun avulla. Samaa vastaajaa haastatellaan kaikkiaan viisi kertaa.

Taulukko 146. Työvoimatutkimus

Tutkimuksen nimi: Työvoimatutkimus
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Kuuluu EU:n harmonisoiituihin tutkimuksiin.
Vastaajayksiköt: henkilö
Toistuvuus: kuukausittain
Tulosten saatavuusaika: Noin kolme viikkoa tilastokuukauden päättymisestä
Otoskehikko: otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa.
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Vapaaehtoinen.
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Tutkimus on paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa. Haastattelut tehdään kolmen kuukauden välein, paitsi neljäs haastattelu, joka tehdään kuuden kuukauden kuluttua kolmannesta haastattelusta. Ensimmäisen ja viimeisen haastattelun väli on 15 kuukautta. Joka kuukauden otokseen kuuluu noin 12 000 henkilöä, keskimäärin noin joka 300. henkilö perusjoukosta. Yhden tutkimuskuukauden otos koostuu viidestä rotaatioryhmästä, jotka ovat tulleet tutkimukseen mukaan eri aikoina. Otos vaihtuu asteittain siten, että kolmena peräkkäisenä kuukautena vastaamisvuorossa ovat eri henkilöt. Peräkkäisinä vuosineljänneksinä vastaajista 3/5 on samoja. Peräkkäisten vuosien otosten päällekkäisyys on 2/5. Tietoja kerätään kaikilta vuoden viikoilta. Tietokoneavusteinen, pääosin puhelinhaastattelu.
Perusjoukko: Suomessa vakinaisesti asuvat 15–74-vuotiaat henkilöt. Perusjoukkoon kuuluvat myös tilapäisesti ulkomailla (alle vuoden) oleskelevat sekä Suomen väestötietojärjestelmään rekisteröidyt ulkomaalaiset, joiden oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden
Otoskoko: joka kuukausi noin 12 000 henkilöä
Tutkimuksen vastausaste: Tutkimuksen vastauskato oli keskimäärin 28 pro-

senttia
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Vastauskadon vaikutuksia tuloksiin korjataan käyttämällä niin kutsuttua painojen kalibrointia, jossa painotuksella tuotetaan oikeat väestöjakaumat alueen, sukupuolen ja iän mukaan. Aputietona käytetään lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisterin tietoja.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: ositteen väestö/vastausten lukumäärä
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: Kuu-kausiotos kattaa 0,3 %, vuosineljännesotos 0,9 % ja vuosiotos 3,4 % perusjoukosta
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: työvoima, työlliset, työttömät, ammatti, työtunnit, toimiala, työsuhteen laatu
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisen käsitteellisten erojen takia: Varusmiehet luetaan tilinpidossa työllisiin
Muut tutkimustietojen mukautukset:

10.2.3 Ansiotasoindeksi

Palkansaajien ansiotasoindeksi 2010=100 kuvaa kokoaikaisten palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden muutosta sektoreittain, toimialoittain ja palkansaajaryhmittäin. Ylityöt ja lomarahat kaltaiset palkkaerät eivät vaikuta indeksiin. Palkoista ei ole vähennetty veroja eikä työntekijän sosiaaliturvamaksuja.

Ansiotasoindeksi lasketaan neljännesvuosittain eri alojen palkkatilastojen perusteella. Indeksillä on Laspeyres -tyyppinen yksikköarvoindeksi, jossa palkansaajat on luokiteltu työnantajasektorin, toimialan ja tunti- tai kuukausipalkkaisuuden mukaisesti ryhmiin. Ryhmän ansiokäsitteen mukaisia keskiansiosarjoja on yhteensä 296, jotka painotetaan yhteen palkkasummiin perustuvilla painosuhteilla.

Ansiotasoindeksi lasketaan neljännesvuosittain ja tarvittavat keskiansio- ja henkilömäärätiedot saadaan pääosin kerran tai kaksi kertaa vuodessa. Ne edustavat noin 1,5 miljoonan palkansaajan ansiotietoja. Tämän lisäksi Tilastokeskus käyttää otostiedustelua. Toimialaluokituksena käytetään TOL2008:ää, joka vastaa NACE rev2-luokitusta.

Ansiotasoindeksin työnantajasektoreita on neljä: yksityinen, valtio, kunnat ja kuntayhtymät sekä muut. Sektoriin muuten sisältyvät voittoa tavoittelemattomat organisaatiot. Valtiosektorissa ovat mukana vain budjettitalouteen kuuluvat yksiköt. Ansiotasoindeksin toimialat jaetaan tunti- ja kuukausipalkkaisuuden mukaisesti palkansaajiin, joille on olemassa kiinteät palkkasummapainonsa. Lähes kaikki ansiotasoindeksin perussarjat on lisäksi jaettu sukupuolittaisiin sarjoihin. Sukupuoli ei kuitenkaan muutoin ole virallisen ansiotasoindeksin laskennan perustana vaan lähtökohtana ovat molemmat sukupuolet sisältävät perussarjat.

10.3 Menolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

10.3.1 Kotitalouksien kulutustutkimus

Tilastokeskuksen erikseen sovittavina vuosina toteuttama kotitalouksien kulutustutkimus on kotitalouksien kulutusmenojen (luku 5.7) tärkein lähde.

Tilastokeskuksen kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, käytössä olevia kestopavaroita sekä tuloja. Lisäksi tutkimus tuottaa tiedot yhteiskunnallisten palvelujen käytöstä saatavasta etuudesta ja kotiin ostettujen elintarvikkeiden määristä. Tutkimus on otostutkimus, jonka tiedot kerättiin vuonna 2012 puhelinhaastatteluilla, kotitalouksien keräämistä kuiteista ja täyttämistä päiväkirjoista sekä hallinnollisista rekisteriaineistoista. Vuodesta 1966 lähtien kulutustutkimuksia tehtiin säännöllisesti viiden vuoden välein aina vuoteen 1990 asti. Vuosina 1994–1996 kulutustutkimus valmistui vuosittain. Sen jälkeen kulutustutkimuksia on tehty vuosina 1998, 2001, 2006 ja 2012.

Vuoden 2012 kulutusmenojen ns. pääryhmissä suhteelliset keskvirheet ovat alle neljän prosentin lukuun ottamatta koulutusmenoja (vajaa seitsemän prosenttia). Luotettavimmat tiedot saadaan suurimmista kulutusmenoryhmistä (elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat sekä asuminen ja energia). Vaatteiden ja jalkineiden sekä koulutusmenojen suhteelliset keskvirheet ovat suurimmat.

Taulukko 147. Kulutustutkimus

Tutkimuksen nimi: Kulutustutkimus
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Kuuluu EU:n harmonisoiituihin tutkimuksiin.
Vastaajajyksiköt: Tilaston kohdejoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät pysyvästi ulkomailla asuvat, osoitteettomat ja laitosväestö (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat).
Toistuvuus: noin 5-6 vuoden välein.
Tulosten saatavuusaika: Noin vuosi tilastovuoden päättymisestä
Otoskehikko: Tutkimus on otostutkimus, jonka tiedot on kerätty käyntihaastatteluina, kotitalouksien täyttämistä päiväkirjoista, kuittitiedoista ja hallinnollisista rekisteriaineistoista. Vuoden 2012 tiedonkeruussa käyntihaastattelut on korvattu kustannussyistä kahdella puhelinhaastattelulla. Muutoin menetelmä on ennallaan.
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Vapaaehtoinen.
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Tilastokeskuksen kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, käytössä olevia kestopavaroita, yhteiskunnallisista palveluista saatavaa etuutta sekä tuloja.
Perusjoukko: perusjoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat kotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Vuonna 2012 kotitalouksia oli 2,595 miljoonaa.
Otoskoko: Vuonna 2012 alkuperäisen otoksen koko oli 8 024 henkeä. Lisäksi ahvenanmaalaisista kotitalouksista poimittiin 400 kotitalouden lisäotos

Tutkimuksen vastausaste: Lopullinen aineisto kadon jälkeen käsitti 3551 kotitaloutta ja vastausprosentti oli 43,1.
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä:
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon:
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta:
Tärkeimmät kerätyt muuttujat:
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia:
Muut tutkimustietojen mukautukset:

10.3.2 Ulkomaankauppatilasto

Ulkomaankauppatilasto kuvaa Suomen ja muiden Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden ja Suomen ja kolmansien maiden välistä tavarakauppaa eli sisä- ja ulkokauppaa. Ulkomaankauppatilasto on virallinen tietolähde Suomen tuonnista, viennistä ja kauppatasteesta. Tilastoinnin ehtona on, että **tavara fyysisesti liikkuu Suomen rajan yli**

EU:n sisä- ja ulkokaupan tilastointia koskevalla lainsäädännöllä varmistetaan, että tilastot perustuvat tarkoin määriteltyyn normistoon, jota sovelletaan kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Lisäksi ulkomaankaupan tilastoinnin käytännön soveltamisesta on annettu komission asetuksilla ja päätöksillä yhteiset määritelmät ja menetelmät.

Ulkomaankaupan tilastotiedot kerätään EU:ssa kahdella eri järjestelmällä. Tilastotiedot kaupasta EU:n ulkopuolisten maiden kanssa saadaan tullausjärjestelmällä. Tiedot jäsenmaiden välisestä kaupasta kerätään erillisen menetelyn avulla, jota kutsutaan Intrastat-järjestelmäksi. Sisä- ja ulkokaupan tilastotiedot julkaistaan yhtenä ulkomaankauppatilastona. Ennakkotiedot ulkomaankaupasta saadaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä ja yksityiskohtaiset tavaratilastot noin 9 viikon kuluessa.

Sisäkaupan tilastointi perustuu EU:n säätämiin asetuksiin, jotka ovat voimassa kaikissa jäsenmaissa lainsäädännönä. Ilmoitettuja tietoja käytetään pelkästään tilastojen laadintaan. Sisäkaupan tilastotietojen ilmoittamisesta vastuussa olevat osapuolet on määritelty EU-sisäkaupan perusasetuksessa nro 3330/91, artiklassa 20. Käytännössä Suomessa ilmoitusvelvollisuus määritellään niiden yhteisöhankeiden ja yhteisömyyntien kokonaisarvojen perusteella, jotka tavaran ostaja tai myyjä ilmoittaa verottajalle kuukausittain annettavassa valvontailmoituksessa. Tietojen avulla määritellään myös mahdollinen tiedonantovelvollisuuden alkaminen tilastovuoden aikana. Tulli määrää vuosittain tiedonantovelvollisuuden alarajan. Vuonna 2015 tiedonantovelvollisuuden arvokynnys on sekä tuonnissa että viennissä 500 000 euroa. Ilmoitusvelvollisuudesta vapautettujen pienten yritysten sisäkaupan kokonaisarvotiedot sisällytetään tuonnin ja viennin ulkomaankauppalukuihin erittelemättömänä tuontina ja vientinä.

Ulkomaankauppatilastojen hintakäsitteenä käytetään Suomessa tilastoarvoa sekä sisä- että ulkokaupassa. Aluejako määritellään yhtenäisesti alkuperämaa ja määrämaa käsitteiden mukaisesti. Ulkomaankauppatilastot ovat

Suomessa hyvin kattavat, ne sisältävät mm. tietoja arvoesineiden tuonnista ja viennistä ja alushankinnoista.

10.3.3 Palveluiden ulkomaankauppatilasto

Palveluiden viennin ja tuonnin keskeinen lähde on Tilastokeskuksen palveluiden ulkomaan kaupan yritystiedustelu, jonka pohjalta julkaistaan myös palveluiden ulkomaankaupan tilasto. Tiedustelua on uudistettu vuonna 2014 vastaamaan uusia tilinpidon ja maksutaseen laskentavaatimuksia. Palvelujen ulkomaankaupan vuositiedustelussa kysytään yritysten käymää palveluiden ulkomaankauppaa maittain ja palvelutyypeittäin jaoteltuna. Palvelueräjaotteluna käytetään EBOPS-luokitusta (The Extended Balance of Payments Services Classification), joka on Palvelujen ulkomaankaupan käsikirjan (Manual on International Trade in Services) mukainen kansainvälinen luokitus. Tiedustelu kattaa tuotannolliset palvelut, muualla määrittelemättömät huolto- ja korjauspalvelut, posti- ja kuriiripalvelut, kuljetuspalvelut, rakentamis- palvelut, rahoituspalvelut, televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut. Tiedusteluun eivät kuulu matkailu- ja vakuutuspalvelut.

Tilastotiedustelun kehikko muodostetaan Tilastokeskuksen yritysrekisterin pohjalta. Tilastoinnin perusyksikkö on yritys. Tiedot kootaan vuosittaisella ja neljännesvuosittaisella tiedustelulla suoraan yrityksiltä. Palvelujen ulkomaankaupan tiedot kerätään kaikilta yrityksiltä, joiden tiedetään harjoittavan palvelujen ulkomaankauppaa. Tämän kokonaistutkimuksen lisäksi satunnaisotannan avulla kerätään tietoa myös sellaisilta yrityksistä, joiden palvelujen ulkomaankaupan harjoittamisesta ei ole tietoa. Kokonaistutkimukseen kuuluvilta yrityksiltä kysytään sekä maa- että palvelueräjakautta, otosyritysiltä vain palvelueräjakautta.

Otosyritysiltä saadut vastaukset korotetaan vastaamaan koko kehikon yritysten tietoja toimialoittain. Vastaamattomien kokonaistutkimukseen kuuluvien yritysten tiedot imputoidaan edellisen vuoden vastauksen tai henkilöstömäärän perusteella. Palvelujen ulkomaankaupan tiedot kerätään vuosi- ja neljännesvuositiedusteluilla. Vuositiedusteluun kuuluu yleensä 3300 yritystä ja neljännesvuositiedusteluun kuuluu 300 yritystä.

10.4 BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

10.4.1 Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten.

Liite 1. BKTL prosessitaulukko

(erillinen Excel-taulukko)

Liite 2. Kansantalouden tilinpidon tuoteluokitus (KTTL)

kttl/cpa	kttl-nimike	cpa-heading
011111	Tavallinen vehnä sekä vehnän ja rukiin seka- vilja (durumvehnä)	Soft wheat and meslin
011120	Maissi	Maize (corn)
011131	Ohra	Barley
011132	Ruis	Rye
011133	Kaura	Oats
011140	Muu viljat	Other cereals
011160	Palkovilja	Green leguminous vegetables
011180	Öljykasvien siemenet ja hedelmät	Oil seeds and oleaginous fruits
011210	Riisi, esikuorimaton	Rice, not husked
011312	Kaalit	Cabbages
011314	Salaatit	Lettuces
011320	Muut lehti- ja varsivihannekset, melonit	Other leafy or stem vegetables, melons
011332	Kurkut	Cucumbers
011334	Tomaatit	Tomatoes
011335	Muut hedelmän valmistavat vihannekset	Other fruit-bearing vegetables n.e.c.
011341	Porkkanat ja nauriit	Carrots and turnips
011350	Perunat	Potatoes
011355	Muut mukulat ja juuret, sipulit, taimet	Other edible roots and tubers; live plants; bulbs
011371	Sokerijuurikas	Sugar beet
011379	Sokerijuurikkaan ja rehukasvien siemenet	Sugar beet seeds and seeds of forage plants
011389	Sienet, viljellyt	Mushrooms, cultivated
011410	Sokeriruoko	Sugar cane
011510	Valmistamaton tupakka	Unmanufactured tobacco
011610	Tekstiileissä käytetyt raa'at kasviaineet (puu- villa, pellava jne.)	Fibre crops
011900	Oljet ja rehukasvit	Straw and forage
011920	Koristekasvit	Cut flowers and flower buds (including bou- quets), wreaths and the like
011925	Kukkien ja kasvien siemenet	Flower seeds and fruit seeds
011930	Raa'at kasviaineet teollisuuteen	Plants used primarily in perfumery, in pharmacy, or for insecticidal, fungicidal or similar purposes
012100	Viininrypäleet	Grapes
012200	Banaanit ja muut trooppiset hedelmät	Bananas, pineapples, coconuts etc
012300	Sitruhedelmät	Citrus fruit

012400	Omenat ja muut kota- ja kivihedelmät	Other fruit, locust beans
012500	Marjat, viljellyt	Cultivated berries
012521	Muut hedelmät ja pähkinät	Other fruit, locust beans
012711	Kahvi, paahtamaton	Coffee, not roasted, not decaffeinated
012712	Teelehdet	Tea leaves
012714	Kaakaopavut	Cocoa beans
012800	Mausteet, muut kuin jalostetut	Spices, not processed
012910	Luonnonkumi	Natural rubber
012925	Joulupuut ja muut monivuotiset viljelykasvit	Christmas trees, cut
013000	Istutustuotteet: elävät kasvit, sipulit, mukulat ym.	Planting material: live plants, bulbs, tubers and roots, cuttings and slips; mushroom spawn
014110	Nautakarja	Bovine cattle, live
014120	Maito, jalostamaton	Raw milk from bovine cattle
014310	Hevoset	Horses. Live
014510	Lampaat, vuohet	Sheep, live
014511	Porot	Reindeer meat and raw hides
014530	Villa ja eläimenkarva	Wool and animal hair
014610	Elävät siat	Swine, live
014710	Elävä siipikarja	Poultry, live
014720	Kuorelliset munat	Eggs, in shell
014910	Muut elävät eläimet	Other live animals
014920	Muut eläintuotteet	Other farm animal products n.e.c.
014921	Luonnonhunaja	Natural honey
014930	Raa'at turkisnahat	Raw furskins and miscellaneous raw hides and skins
016000	Maatalouspalvelut	Agricultural and animal husbandry services, except veterinary services
017100	Riistan liha	Hunting and trapping
017200	Metsästystä palveleva toiminta ja riistanhoito	Services incidental to hunting
021100	Metsäpuiden taimet	Plants of forest trees
021200	Metsänviljely	Forest cultivation
021310	Mäntytukkipuu	Logs of pinewood
021320	Kuusitukkipuu	Logs of spruce
021330	Lehtitukkipuu (tukit muuta kuin havupuuta)	Logs of non-coniferous wood
021340	Mäntykuitupuu	Pulpwood, pinewood
021350	Kuusikuitupuu	Pulpwood, spruce
021360	Lehtikuitupuu	Pulpwood, non-coniferous wood
021370	Polttopuu ja hake	Fuel wood and wood chips
021380	Muu raakapuu (erikoispuutavaralajit)	Other wood in the rough (special timber assortments)
021385	Muut metsätalouden tuotteet	Other products incidental to forestry and logging
022000	Puunkorjuu- ja lähikuljetuspalvelut	Timber harvesting and short distance haul
023100	Metsämarjat	Forest berries
023200	Metsäsienet	Forest mushrooms
023300	Muut keräilytuotteet	Other products of collecting economy
024000	Metsätaloutta avustavat palvelut	Services incidental to forestry and logging
030010	Kala, elävä	Fish, live (fry)

030021	Kala, tuore tai jäähdytetty	Fish, fresh or chilled
030029	Kala virkistyskalastuksesta	Fish, recreational fishing
030080	Muut kalatalouden tuotteet	Other products incidental to fishing
030090	Kalatalouden palvelut	Services incidental to fishing
050000	Kivihiili	Coal and lignite
061000	Raakaöljy (maaöljyt ym)	Crude petroleum
062000	Luonnonkaasu eli maakaasu	Natural gas, liquefied or in gaseous state
071000	Rautamalmit	Iron ores
072911	Kuparimalmit ja -rikasteet	Copper ores and concentrates
072912	Nikkelimalmit ja -rikasteet	Nickel ores and concentrates
072915	Lyijy-, sinkki- ja tinamalmit ja niiden rikasteet	Lead, zinc and tin ores and concentrates
072920	Muut värimetallimalmit ja rikasteet	Other non-ferrous metal ores and concentrates n.e.c.
081090	Soran tai hiekan nosto-, seurlonta-, lajittelu- sekä kiven murskaus- yms. käsittelypalvelut	Quarrying, sorting, grinding etc services of gravel or sand
081110	Koriste- tai rakennuskivi (graniitti, hiekkakivi ym.)	Ornamental or building stone (marble, granite etc.)
081120	Kalkkikivi, kipsikivi, liitu ja liuskekivi.	Limestone, gypsum, chalk and slate
081210	Luonnonhiekkä, kivirouheet, -sirut ja -jauheet sekä kuonan ja sen kaltaisten teollisuusjätteiden seokset	Gravel and sand
081220	Savi ja kaoliini	Clays and kaolin
089100	Kemialliset ja lannoitemineraalit	Chemical and fertiliser minerals
089200	Turve	Peat
089300	Suola ja puhdas natriumkloridi	Salt and pure sodium chloride
089900	Muut mineraalit	Other minerals
099090	Muiden kivennäisaineiden (myös kemiallisten mineraalien) louhinta-, nosto- yms. käsittelypalvelut	Support services to other mining and quarrying n.e.c.
101111	Naudanliha, tuore, jäähdytetty ja jäädytetty	Meat of bovine animals, fresh, chilled or frozen
101112	Sianliha, tuore, jäähdytetty ja jäädytetty	Meat of swine, fresh, chilled or frozen
101113	Karitsan ja lampaanliha, tuore, jäähdytetty ja jäädytetty	Meat of sheep, fresh, chilled or frozen
101114	Muu liha ja muut syötävät eläimenosat	Meat of goats, horses and other equines, fresh, chilled or frozen
101140	Vuotavilla sekä nauta- ja hevoseläinten, lampaiden ja vuohien raakavuodat ja nahat	Pulled wool and raw hides and skins of bovine or equine animals, sheep and goats
101150	Naudan, lampaan, vuohen tai sian rasva	Fats of bovine animals, sheep, goats or pigs
101160	Raa'at eläimenosat, syötäväksi kelpaamattomat	Raw offal, inedible
101190	Teurastus- ja lihanleikkuupalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of processed and preserved meat
101200	Jalostettu ja säilötty siipikarjan liha	Processed and preserved poultry meat
101210	Höyhenet ja höyhenpeitteiset linnunnahat	Feathers and skins of birds with feathers
101311	Liha: palat, suolattu, kuivattu tai savustettu, muut syötävät eläimenosat (suolatut, suolavedessä, kuivatut tai savustetut) sekä lihasta ja muista eläimenosista valmistettu syötävä jauho ja jauhe	Meat and edible meat offal, salted, in brine, dried or smoked; edible flours and meals of meat or meat offal
1013141	Makkarat	Sausages and similar products of meat, offal or blood

1013142	Muut valmisteet ja säilykkeet lihasta, muista eläimenosista tai verestä (pl. lihasta tai muista eläimenosista tehtyt valmisruoat)	Other prepared and preserved meat, meat offal or blood, except prepared meat and offal dishes
101316	Jauhot, jauheet ja rakeet (pellets) lihasta tai muista eläimenosista valmistetut, ihmisravinnoksi kelpaamattomat; eläinrasvan sulatusjätteet	Flours, meals and pellets of meat unfit for human consumption; greaves
101390	Lihavalmisteiden tuotantoon liittyvät kypsentämisen- ym. valmistuspalvelut	Cooking and other preparation services for the production of meat products; sub-contracted operations as part of manufacturing of meat and poultry meat products
102011	Kalafilleet, muu kalanliha ja kalan maksa, mäti ja maiti, tuore tai jäädytetty	Fish fillets and other fish meat (whether or not minced), livers, roes, fresh or chilled
102013	Kala, kalafilleet, muu kalanliha ja kalan maksa, mäti ja maiti, jäädytetty	Fish fillets and other fish meat (whether or not minced), livers, roes, frozen
102021	Kuivattu, suolattu tai suolavedessä oleva kala; savustettu kala; syötävä kalajauhe	Fish fillets, dried, salted or smoked; flours, meals and pellets of fish, fit for human consumption
102025	Kalavalmisteet ja -säilykkeet (pl. valmiit kalaruuat)	Fish, otherwise prepared or preserved, except prepared fish dishes
102030	Äyriäiset, nilviäiset ja muut vedessä elävät selkärangattomat, jäädytetyt, valmistetut tai säilötyt	Crustaceans, molluscs and other aquatic invertebrates, frozen, prepared or preserved
102040	Ihmisravinnoksi kelpaamattomat kalatuotteet	Flours, meals and pellets, unfit for human consumption, and other products n.e.c. of fish or of crustaceans, molluscs or other aquatic invertebrates
103100	Jalostetut tai säilötyt perunat	Processed and preserved potatoes
103200	Hedelmä-, marja- ja kasvismehut	Fruit and vegetable juices
103910	Jalostetut tai säilötyt kasvikset (pl. perunat)	Processed and preserved vegetables, excluding potatoes
103920	Jalostetut tai säilötyt hedelmät, marjat ja pähkinät	Processed and preserved fruit and nuts
103930	Kasviaineet ja kasvialkuperää olevat jätteet sekä kasvialkuperää olevat jätetuotteet ja sivutuotteet	Vegetable materials and vegetable waste, vegetable residues and by-products
103990	Kypsentämiseen tai muuhun valmistukseen liittyvät palvelut (tiivistäminen ym.) hedelmien ja kasvien säilöntää varten	Cooking and other preparation services for the preservation of fruit and vegetables; sub-contracted operations as part of manufacturing of other processed and preserved fruit and vegetables
104110	Eläinrasvat ja -öljyt sekä niiden jakeet, raa'at	Animal oils and fats, their fractions, crude
104120	Kasviöljyt, raa'at, puuvillalintterit	Vegetable oils, crude; cotton linters
104140	Öljykakut ja muut kasvirasvojen tai -öljyjen kiinteät jätetuotteet; öljysiemen- tai öljyhedelmä jauhot	Oil-cake and other solid residues, of vegetable fats or oils; flours and meals of oil seeds or oleaginous fruits
104150	Puhdistetut öljyt (pl. jätetuotteet), eläin- ja kasvirasvat - ja öljyt ja kasvivaivat	Refined oils, except residues
104200	Margariini ja sen kaltaiset ravintorasvat	Margarine and similar edible fats
105110	Jalostettu nestemäinen maito ja kerma	Processed liquid milk and cream
105120	Maito ja kerma kiinteässä muodossa	Milk and cream of > 6 % fat, not concentrated or sweetened
105130	Voi ja maitorasvalevitteet	Butter and dairy spreads

105140	Juusto ja juustoaine	Cheese and curd
105150	Muut maitotaloustuotteet	Other dairy products
105200	Jäätelö, mehujää ja niiden kaltaiset jäädytetyt tuotteet, myös kaakaota sisältävät	Ice cream and other edible ice
106110	Riisi, osittain tai kokonaan hiottu, esikuorittu tai rikottu	Rice, semi- or wholly milled, or husked or broken
106120	Viljasta ja kasviksista valmistetut jauhot; niiden seokset	Cereal and vegetable flour; mixes thereof
106130	Rouhe, karkea jauho ja viljapelletit sekä muut viljatuotteet	Groats, meal and pellets and other cereal grain products
106140	Leseet, lesejauhot ja muut viljan käsittelyssä syntyneet jätetuotteet	Bran, sharps and other residues from the working of cereals
106200	Tärkkelys ja tärkkelystuotteet	Starches and starch products
107100	Leipä; tuoreet leivonnaiset ja kakut	Bread; fresh pastry goods and cakes
107200	Näkkileipä ja keksit; säilyvät leivonnaiset ja kakut	Rusks and biscuits; preserved pastry goods and cakes
107300	Makaronit, nuudelit, kuskus ja vastaavat jauhotuotteet	Macaroni, noodles, couscous and similar farinaceous products
108110	Sokeri	Raw or refined cane or beet sugar; molasses
108120	Sokerijuurikasjätelmä, sokeriruokojäte ja muut sokerinvalmistuksen jätteet	Beet-pulp, bagasse and other waste of sugar manufacture
108210	Kaakaomassa; kaakaovoi, rasva ja öljy; kaakaon jauhe	Cocoa paste, whether or not defatted, cocoa butter, fat and oil, cocoa powder
108220	Suklaa ja makeiset	Chocolate and sugar confectionery
108300	Jalostettu tee ja kahvi	Processed tea and coffee
108400	Mausteet ja maustekastikkeet	Condiments and seasonings
108500	Einekset ja valmisruoat	Prepared meals and dishes
108600	Homogenoidut ravintovalmisteet ja dieettiruoka	Homogenised food preparations and dietetic food
108910	Muut elintarvikkeet, muualle luokittelemattomat	Soups, eggs, yeasts and other food products; extracts and juices of meat, fish and aquatic invertebrates
108990	Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvät kypsennyksen- ym. valmistuspalvelut (pois lukien liha- valmisteet ja kasvikset)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other food products n.e.c.
109100	Valmistettu kotieläinrehu	Prepared feeds for farm animals
109200	Valmistetut lemmikkieläinten ruoat	Prepared pet foods
110100	Tislatut alkoholijuomat	Distilled alcoholic beverages
110200	Rypäleistä valmistettu viini	Wine from grape
110300	Siideri ja muut hedelmä- ja marjaviinit	Cider and other fruit wines
110400	Muut tislaamattomat käymistietä valmistetut juomat	Other non-distilled fermented beverages
110510	Olut	Beer
110520	Rankki ja muut panimo- ja polttimojätteet	Brewing or distilling dregs
110600	Maltaat	Malt
110700	Virvoitusjuomat; kivennäisvesi ja muu pulloitettu vesi	Soft drinks; mineral waters and other bottled waters
120000	Tupakkatuotteet	Tobacco products
131000	Tekstiililangat	Textile yarn and thread
132000	Kudotut kankaat	Woven textiles

133000	Tekstiilien viimeistelypalvelut	Textile finishing services
139100	Neulokset	Knitted and crocheted fabrics
139210	Sovitetut tekstiilitavarat kotitalouksia varten	Made-up textile articles for the household
139221	Säkit ja pussit, jollaisia käytetään tavaroiden pakkaamiseen	Sacks and bags, of a kind used for the packing of goods
139222	Tavarapeitteet, ulkokaihtimet ja aurinkokatokset; purjeet veneitä, purjelautoja tai maakulkuneuvoja varten; teltat ja leirintävarusteet (myös ilmapatjat)	Tarpaulins, awnings and sunblinds; sails for boats, sailboards or landcraft; tents and camping goods (including pneumatic mattresses)
139224	Täytetyt vuodepeitteet, tyynyt ja pielukset, makuupussit ja sen kaltaiset tavarat, jousitetut tai millä aineella tahansa täytetyt tai pehmustetut tai huokoisesta kumista tai huokoisesta muovista tehdyt	Quilts, eiderdowns, cushions, pouffes, pillows, sleeping bags and the like, fitted with springs or stuffed or internally fitted with any material or of cellular rubber or plastics
139229	Muut sovitetut tekstiilitavarat (myös lattiarievut, tiskirievut, pölyrievut ja niiden kaltaiset puhdistusliinat, pelastusliivit ja vyöt) ja laskuvarjot	Other made-up textile articles (including floor cloths, dish-cloths, dusters and similar cleaning cloths, life-jackets and life-belts)
139300	Matot ja ryijyt	Carpets and rugs
139400	Purjelanka, nuora, sidelanka ja verkko	Cordage, rope, twine and netting
139500	Kuitukangas ja kuitukangastuotteet (pl. vaatteet)	Non-wovens and articles made from non-wovens, except apparel
139600	Muut tekniset ja teollisuustekstiilit	Other technical and industrial textiles
139900	Muut tekstiilituotteet, muualle luokittelemattomat	Other textiles n.e.c.
141100	Nahkavaatteet	Leather clothes
141200	Työvaatteet	Workwear
141300	Muut takit, puvut, housut, hameet yms.	Other outerwear
141340	Käytetyt vaatteet ja muut käytetyt vaateustuvarat	Worn clothing and other worn articles
141400	Alusvaatteet	Underwear
141900	Muut vaatteet ja asusteet	Other wearing apparel and accessories
142000	Turkisvaatteet ja -tuotteet	Articles of fur
143100	Sukat ja sukkahousut	Knitted and crocheted hosiery
143900	Muut neulevaatteet	Other knitted and crocheted apparel
151110	Parkitut tai muokatut turkisnahat ja säämiskänahka	Tanned or dressed fur skins
151130	Nauta- ja hevoseläinten nahka ja muiden eläinten nahka, karvapeitteetön	Leather, of bovine or equine animals, without hair
151190	Nahan, turkisten ja niistä valmistettujen tuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut (pois lukien jalkineet)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of tanned and dressed leather; dressed and dyed fur
151200	Matka-, käsi- ja sen kaltaiset laukut, satulat ja valjaat	Luggage, handbags and the like, saddlery and harness
152010	Jalkineet	Footwear
152040	Jalkineiden osat	Parts of footwear of leather; removable insoles, heel cushions and similar articles; gaiters, leggings and similar articles, and parts thereof
152090	Jalkineiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of footwear

161010	Puu, sahattu tai veistetty pituussuunnassa, tasoleikattu tai viiluksi sorvattu, paksuus > 6 mm; puiset rata- ja raitiotiepölkkyt, kyllästämättömät	Wood, sawn and planed
161020	Puu, yhdeltä tai useammalta syrjältä tai pinnalta koko pituudelta muotoiltu; lastuvilla; puujauho; puu lastuina tai hakkeena	Wood continuously shaped along any of its edges or faces; wood wool; wood flour; wood in chips or particles
161030	Raakapuu; puiset rata- ja raitiotiepölkkyt, kylästetyt tai muuten käsitellyt	Wood in the rough; railway or tramway sleepers (cross-ties) of wood, impregnated or otherwise treated
161040	Sahanpuru, polttohake ja muu puujäte	Sawdust, wood in chips or particles, wood waste and scrap
161090	Puun kyllästys sekä muut puisten tavaroiden valmistus ja käsittelypalvelut	Drying, impregnation or chemical treatment services of timber; sub-contracted operations as part of manufacturing of wood, sawn and planed
162110	Ristiinliimattu vaneri, vaneroidut puulevyt ja niiden kaltainen kerrostettu puu; puusta tai muusta puumaisesta aineesta valmistettu lastulevy ja sen kaltainen levy	Plywood, veneered panels and similar laminated wood; particle boards and similar boards of wood or other ligneous materials
162120	Vaneriviilu; ristiinliimatun vanerin valmistuksessa käytettävä viilu; tiivistetty puu	Veneer sheets; sheets for plywood; densified wood
162200	Asennettavat parkettilattiat	Assembled parquet floors
162311	Ikkunat, ranskalaiset ikkunat ja niiden kehykset, ovet sekä niiden kehykset ja kynnykset, puuta	Windows, French windows and their frames, doors and their frames and thresholds, of wood
162312	Betonivalumuotit, kattopäreet ja -paanut, puuta	Shuttering for concrete constructional work, shingles and shakes, of wood
162319	Rakennuspuusepäntuotteet, muualle luokittelemattomat	Builders' joinery and carpentry, of wood, n.e.c.
162320	Tehdasvalmisteiset rakennukset, puuta	Other builders' carpentry and joinery
162390	Rakennuspuusepäntuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other builders' carpentry and joinery
162400	Puupakkaukset	Wooden containers
162900	Muut puutuotteet; korkki-, olki- ja punontatuotteet	Other products of wood; articles of cork, straw and plaiting materials
171100	Massa	Pulp
171210	Sanomalehtipaperi, käsintehty paperi ja muu päällystämätön paperi, kartonki tai pahvi graafiseen käyttöön	Newsprint, handmade paper and other uncoated paper or paperboard for graphic purposes
171220	Toaletti- ja kasvopyyhepehmpopaperi, käsipyyhe- ja lautasliinapaperi, selluloosavanu ja selluloosakuituharso	Toilet or facial tissue stock, towel or napkin stock, cellulose wadding and webs of cellulose fibres
171230	Pakkauskartonki	Containerboard
171240	Päällystämätön paperi	Uncoated paper
171250	Päällystämätön kartonki ja pahvi (muu kuin kirjoitus-, painatus- tai muuhun graafiseen tarkoitukseen käytettävä)	Uncoated paperboard (other than that of a kind used for writing, printing or other graphic purposes)
171260	Pergamenttipaperi, rasvanpitävät paperit (voipaperit), kuultopaperit ja glassiinipaperi sekä muut kiillotetut läpinäkyvät tai läpikuultavat paperit	Vegetable parchment, greaseproof papers, tracing papers and glassine and other glazed transparent or translucent papers
171270	Jalostettu paperi, kartonki ja pahvi	Processed paper and paperboard

171290	Massan, paperin ja paperituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of paper and paperboard
172100	Aaltopaperi, -kartonki ja -pahvi sekä paperi-, kartonki- ja pahvipakkaukset	Corrugated paper and paperboard and containers of paper and paperboard
172200	Talous- ja hygieniatarvikkeet ja toalettarvikkeet	Household and sanitary goods and toilet requisites
172300	Paperikauppatavara	Paper stationery
172400	Tapetit	Wallpaper
172911	Paperiset, kartonkiset tai pahviset nimi- ja osoitelaput	Labels of paper or paperboard
172919	Muut paperi-, kartonki- ja pahvituotteet	Other articles of paper and paperboard
181100	Painetut sanomalehdet ja aikakauslehdet, vähintään neljä kertaa viikossa ilmestyvät	Newspaper printing services
181200	Muut painotuotteet (kirjat, esitteet, kaupallinen mainosaineisto ym.)	Other printing services
181300	Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut	Pre-press and pre-media services
181400	Sidonta ja siihen liittyvät palvelut	Binding and related services
182000	Tallenteiden jäljentämispalvelut	Reproduction services of recorded media
191000	Koksi	Coke oven products
192010	Briquetit ja niiden kaltaiset kiinteät polttoaineet	Briquettes, ovoids and similar solid fuels
192021	Moottoribensiini, myös lentobensiini	Motor spirit (gasoline), including aviation spirit
192022	Suihkumoottoribensiini	Spirit type (gasoline type) jet fuel
192023	Kevyet maaöljyt, kevyet valmisteet, muualle luokittelemattomat	Light petroleum oils, light preparations n.e.c.
192024	Petroli, myös lentopetroli	Kerosene
1920261	Dieselöljy	Dieseloil
1920269	Kevyt polttoöljy	Light fuel oils
192027	Teollisuusbensiini ym.	Medium petroleum oils; medium preparations n.e.c.
192028	Polttoöljyt, muualle luokittelemattomat	Fuel oils n.e.c.
192029	Voitelussa käytettävät maaöljyt; raskaat valmisteet, muualle luokittelemattomat	Lubricating petroleum oils; heavy preparations n.e.c.
192031	Propaani ja butaani, nesteytetyt	Propane and butane, liquefied
192032	Eteeni, propeeni, buteeni, butadieeni ja muut maaöljykaasut tai kaasumaiset hiilivedyt (pl. maakaasu)	Ethylene, propylene, butylene, butadiene and other petroleum gases or gaseous hydrocarbons, except natural gas
192041	Vaseliini; parafiini; maaöljy- ja muut vahat	Petroleum jelly; paraffin wax; petroleum and other waxes
192042	Maaöljykoksi; maaöljybitumi ja muut maaöljyjen jätetuotteet	Petroleum coke; petroleum bitumen and other residues of petroleum oils
192090	Öljyjen ym.192 tuotteiden puhdistus-, sekoitus-, käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of refined petroleum products
201100	Teollisuuskaasut	Industrial gases
201200	Värit ja pigmentit	Dyes and pigments
201300	Muut epäorgaaniset peruskemikaalit	Other inorganic basic chemicals
201314	Ydinreaktorien säteilyttämättömät polttoaineelementit	Fuel elements (cartridges), non-irradiated, for nuclear reactors
201400	Muut orgaaniset peruskemikaalit	Other organic basic chemicals
201500	Lannoitteet ja typpiyhdisteet	Fertilisers and nitrogen compounds

201600	Ensiömuovit	Plastics in primary forms
201700	Synteettinen kumi alkumuodossa	Synthetic rubber in primary forms
202000	Torjunta-aineet ja muut maatalouskemikaalit	Pesticides and other agrochemical products
203010	Maalit ja lakat, jotka perustuvat polymeereihin	Paints and varnishes based on polymers
203020	Muut maalit ja lakat ja niihin liittyvät tuotteet; taiteilijanvärit ja painoväri	Other paints and varnishes and related products; artists' colour and printing ink
204100	Saippua ja pesu-, puhdistus- ja kiillotusaineet	Soap and detergents, cleaning and polishing preparations
204200	Hajuvedet ja hygieniatuotteet	Perfumes and toilet preparations
205100	Räjähdyksaineet	Explosives
205200	Liimat	Glues
205300	Haihtuvat öljyt	Essential oils
205910	Valokuvauslevyt ja filmit, kemiallisesti muunnetut eläin- ja kasvirasvat- ja öljyt, kirjoitus- ja piirustusmusteet	Photographic plates and film, instant print film; chemical preparations and unmixed products for photographic uses
205940	Voiteluvalmisteet; lisäaineet; jäätymistä estävät valmisteet	Lubricating preparations; additives; anti-freezing preparations
205951	Peptonit, muovailumassat, viimeistelyaineet, peittausaineet, valmistetut sitomisaineet ym.	Peptones, modelling pastes, activated carbon, finishing agents, pickling preparations etc.
205955	Biopolttonesteet tekniseen ja teolliseen käyttöön (dieselöljyn korvikkeet ja etanoli liikennepolttoainekäyttöön)	Technical and industrial biofuels (substitutes for dieseloil and ethanol for transport fuel)
205959	Erinäiset muut kemialliset tuotteet, muualla luokittelemattomat	Miscellaneous other chemical products n.e.c.
205999	Kemiallisten tuotteiden (myös kosmetiikkayms. valmisteiden) ja katkottujen tekokuitujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other chemical products n.e.c.
206000	Tekokuidut	Man-made fibres
211000	Lääkkeiden lähtöaineet	Basic pharmaceutical products
212010	Lääkevalmisteet	Medicaments
212024	Haavalaastarit, katgut ja muut sen kaltaiset aineet; ensiapulaatikot	Adhesive dressings, catgut and similar materials; first-aid boxes
213000	Huumeet	Drugs
221100	Kumirenkaat; kumirenkaiden uudelleenpinnoitus	Rubber tyres and tubes; retreading and rebuilding of rubber tyres
221900	Muut kumituotteet	Other rubber products
222110	Monofilamenttilanka, jonka poikkileikkaus > 1 mm, sauvat, tangot ja profiilit, muovia	Monofilament > 1 mm, rods, sticks and profile shapes, of plastics
222120	Putket ja letkut sekä niiden liitos- ja muut osat, muovia	Tubes, pipes and hoses and fittings thereof, of plastics
222130	Laatat, levyt, kalvot, kaistaleet ja nauhat, muovia, muihin aineisiin tukemalla tai vastaavalla tavalla yhdistämättömät	Plates, sheets, film, foil and strip, of plastics, not supported or similarly combined with other materials
222140	Muut laatat, levyt, kalvot, kaistaleet ja nauhat, muovia	Other plates, sheets, film, foil and strip, of plastics
222200	Muovipakkaukset	Plastic packing goods
222300	Rakennusmuovit	Builders' ware of plastic
222910	Vaatteet ja vaateustarvikkeet, myös käsineet, muovia	Apparel and clothing accessories (including gloves), of plastics
222920	Muut muovituotteet, muualla luokittelemattomat	Other plastic products n.e.c.

222990	Muovi- ja kumituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Manufacturing services of other plastic products; sub-contracted operations as part of manufacturing of other plastic products
231100	Tasolasi	Flat glass
231200	Muotoiltu ja muokattu tasolasi	Shaped and processed flat glass
231300	Ontto lasitavara (pullot, tölkit, lasiesineet ym.)	Hollow glass
231400	Lasikuitu	Glass fibres
231900	Muu muokattu lasi, myös tekninen lasi	Other processed glass, including technical glassware
232000	Tulenkestävät keraamiset tavarat	Refractory products
233000	Savesta valmistetut rakennusmateriaalit	Clay building materials
234100	Keraamiset talous- ja koriste-esineet	Ceramic household and ornamental articles
234200	Keraamiset saniteettikalusteet	Ceramic sanitary fixtures
234300	Muut keraamiset tuotteet (mm. eristimet, eristystarvikkeet ja muut tekniset keraamiset tuotteet)	Other technical ceramic products
235100	Sementti	Cement
235200	Kalkki ja kipsi	Lime and plaster
236100	Betonituotteet rakennustarkoituksiin	Concrete products for construction purposes
236200	Kipsituotteet rakennustarkoituksiin	Plaster products for construction purposes
236300	Valmisbetoni	Ready-mixed concrete
236400	Muurauslaasti	Mortars
236900	Kuitusementti ja muut betoni-, kipsi- ja sementtituotteet	Fibre cement and other articles of concrete, plaster and cement
237000	Leikattu, muotoiltu ja viimeistelty kivi	Cut, shaped and finished stone
239100	Hiontatuotteet	Abrasive products
239912	Asfaltista tai sen kaltaisesta aineesta valmistetut tavarat	Articles of asphalt or of similar material
239919	Muut ei-metalliset mineraalituotteet	Non-metallic mineral products n.e.c.
239990	Ei-metallisten mineraalituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other non-metallic mineral products n.e.c.
241010	Rauta ja teräs alkumuodossaan	Primary materials of iron and steel
241020	Raakateräs	Crude steel
241030	Levytuotteet terästä (kuumavalssatut, kylmävalssatut, pleteroidut tai muulla tavalla metallilla tai muulla aineella pinnoitetut), levytuotteet pikaterästä ja piiseosteista sähköteknistä terästä	Flat rolled products of steel
241060	Kuumamuokatut tangot, terästä	Hot processed bars and rods of steel
241070	Kuumamuokatut avoimet teräsprofiilit, pontti-teräs ja rauta- tai raitiotien rakennusmateriaali, terästä	Hot processed open sections of steel, sheet piling of steel and railway or tramway track construction material, of steel
242000	Putket ja profiiliputket ja niihin liittyvät tarvikkeet, terästä	Tubes, pipes, hollow profiles and related fittings, of steel
243000	Muu ensimmäisen jalostusasteen teräs	Other products of the first processing of steel
244100	Jalometallit	Precious metals
244210	Alumiini, muokkaamaton; alumiinioksidi	Aluminium, unwrought; aluminium oxide
244220	Puolivalmisteet, alumiinia tai alumiiniseosta	Semi-finished products of aluminium or aluminium alloys
244310	Lyijy, sinkki ja tina, muokkaamaton	Lead, zinc and tin, unwrought

244320	Puolivalmisteet lyijyä, sinkkiä ja tinaa tai niiden seosta	Semi-finished products of lead, zinc and tin or their alloys
244410	Muokkaamaton kupari; kuparikivi; sementoitu kupari	Copper, unwrought; copper mattes; cement copper
244420	Puolivalmisteet kuparia tai kupariseosta	Semi-finished products of copper or copper alloys
244511	Muokkaamaton nikkeli, puolivalmisteet nikkeliä tai nikkelseosta	Nickel, unwrought semi-finished products of nickel or nickel alloys
244512	Nikkelikivi, nikkelioksidisintterit ja muut nikkelin valmistuksen välituotteet	Nickel mattes, nickel oxide sinters and other intermediate products of nickel metallurgy
244530	Muut värimetallit sekä niistä tehdyt tavarat; kermetit; tuhka ja jätteet, joissa on metalleja tai metalliyhdisteitä	Other non-ferrous metals and articles thereof; cermets; ash and residues, containing metals or metallic compounds
244600	Käsitelty ydinpolttoaine	Processed nuclear fuel
245000	Metallien valupalvelut	Casting services of metals
249090	Perusmetallien käsittely- ja valmistuspalvelut (pois lukien metallien valupalvelut)	Treatment and manufacturing services of base metals (excl. casting services of metals)
251100	Metallirakenteet ja niiden osat	Metal structures and parts of structures
251200	Ovet ja ikkunat, metallia	Doors and windows of metal
252100	Keskuslämmityspatterit ja -kattilat, kuuma-vesivaraajat	Central heating radiators and boilers
252900	Muut säiliöt, altaat ja astiat, metallia	Other tanks, reservoirs and containers of metal
253011	Höyrykattilat ja muut höyrykehittimet; kuumavesikattilat, apulaitteet; höyrykoneiden lauhduttimet	Steam or other vapour generating boilers; superheated water boilers; auxiliary plant for use with boilers; condensers for steam or other vapour power units
253013	Höyrykattiloiden osat	Parts of steam generators
253020	Ydinreaktorit ja niiden osat	Nuclear reactors and parts thereof
254011	Sota-aseet, ei kuitenkaan revolverit, pistoolit tai niiden kaltaiset aseet	Military weapons, other than revolvers, pistols and the like
254012	Revolverit, pistoolit, muut kuin sotilaskäyttöön tarkoitetut tuliaseet ja niiden kaltaiset laitteet	Revolvers, pistols, non-military firearms and similar devices
254013	Pommit, ohjukset ja niiden kaltaiset sotatarvikkeet; patruunat, muut ammuksot ja heitto-aseet sekä niiden osat	Bombs, missiles and similar munitions of war; cartridges, other ammunition and projectiles and parts thereof
254014	Sota-aseiden ja muiden aseiden osat	Parts of military weapons and other arms
255000	Metallin takomis-, puristamis-, meistämis- ja valssauspalvelut; jauhemetallurgia	Forging, pressing, stamping and roll-forming services of metal; powder metallurgy
256100	Metallin käsittely- ja päällystämispalvelut	Treatment and coating services of metals
256211	Sorvatut metalliosat hanoihin, venttiileihin ja niiden kaltaisiin tavaroihin	Turning services of metal parts for taps and valves etc.
256213	Sorvatut metalliosat koneisiin ja mekaanisiin laitteisiin	Turning services of metal parts for machines and mechanical equipments
256215	Sorvatut metalliosat kulkuneuvoihin	Turning services of metal parts for transport equipment
256219	Sorvatut metalliosat sähkökoneisiin ja -laitteisiin, optisiin laitteisiin ym. ja muut sorvatut metalliosat	Turning services of metal parts for electronic, electrical and optical equipments
256220	Työstetyt metalliosat (pois lukien sorvatut metalliosat)	Other machining services
257100	Ruokailu- ja leikkuuvälineet	Cutlery

257200	Lukot ja saranat	Locks and hinges
257310	Käsityökalut, jollaisia käytetään maanviljelyksessä, puutarhanhoidossa tai metsänhoidossa	Hand tools of a kind used in agriculture, horticulture or forestry
257320	Käsisahat; kaikenlaisten sahojen terät ja muut käsityökalut	Hand saws; blades for saws of all kinds; other hand tools
257340	Vaihdettavat työkalut käsityökaluja (ml. voimakäyttöisiä) ja työstökoneita varten	Interchangeable tools for hand tools, whether or not power-operated, or for machine tools
257350	Muotit; kaavauskehukset metallinvalua varten; mallipohjat; valumallit	Moulds; moulding boxes for metal foundry; mould bases; moulding patterns
257360	Muut työkalut	Other tools
259100	Metallipakkaukset ja -astiat	Steel drums and similar containers
259190	Metallialtaiden, -astioiden, -tynnyreiden ja tölkkien (tilavuus <= 300 litraa, ei kuitenkaan kaasuja varten) korjaus ja huolto	Sub-contracted operations as part of manufacturing of steel drums and similar containers
259200	Kevytmetallipakkaukset	Light metal packaging
259300	Metallilankatuotteet, ketjut ja jouset	Wire products, chain and springs
259400	Kiinnittimet ja ruuvikonetuotteet	Fasteners and screw machine products
259911	Astianpesupöydät ja pesualtaat, kylpyammeet ja muut saniteettitavarat sekä niiden osat, rautaa, terästä, kuparia tai alumiinia	Sinks, wash-basins, baths and other sanitary ware, and parts thereof, of iron, steel, copper or aluminium
259912	Pöytä-, keittiö- ja talousesineet sekä niiden osat rautaa, terästä, kuparia tai alumiinia	Table, kitchen or household articles and parts thereof, of iron, steel, copper or aluminium
259920	Muut tavarat, epäjaloa metallia	Other articles of base metal
259926	Alusten potkurit ja niiden siivet	Ships' or boats' propellers and blades thereof
259990	Metallituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut (pois lukien koneet ja laitteet)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other fabricated metal products n.e.c.
261100	Elektroniset komponentit	Electronic components
261200	Kalustetut piirilevyt	Loaded electronic boards
262000	Tietokoneet ja niiden oheislaitteet	Computers and peripheral equipment
262090	Tietokoneiden ja muiden tietojenkäsittelylaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Computers and peripheral equipment manufacturing services; sub-contracted operations as part of manufacturing of computers and peripheral equipment
263010	Radio- tai televisiolähettimet, televisiokamerat	Radio or television transmission apparatus; television cameras
263021	Langalliset puhelimet, joissa on langaton kuuloke	Line telephone sets with cordless handsets
263022	Puhelimet langattomia verkkoja varten	Telephones for cellular networks or for other wireless networks
263023	Muut puhelimet ja äänen, kuvan tai muiden tietojen lähettämiseen tai vastaanottamiseen tarkoitetut laitteet, myös langallisissa tai langattomissa verkoissa (kuten lähi- tai alueverkoissa) käytettävät tietoliikennelaitteet	Other telephone sets and apparatus for transmission or reception of voice, images or other data, including apparatus for communication in a wired or wireless network (such as a local or wide area network)
263030	Sähköllä toimivien puhelin- tai lennätinlaitteiden osat, antennit ja antenniheijastimet sekä niiden osat	Parts of electrical telephonic or telegraphic apparatus aerials and aerial reflectors of all kind and parts thereof; parts of radio and television transmission apparatus and television cameras
263050	Murto- tai palohälyttimet sekä niiden kaltaiset laitteet:laitteiden osat	Burglar or fire alarms and similar apparatus
264010	Radiovastaanottimet	Radio broadcast receivers

264020	Televisiovastaanottimet, myös sellaiset, jotka sisältävät radiovastaanottimia tai äänen tai videosignaalin tallennus- tai toistolaitteita	Television receivers, whether or not combined with radio-broadcast receivers or sound or video recording or reproduction apparatus
264030	Äänen ja kuvan tallennus- ja toistolaitteet	Apparatus for sound and video recording and reproducing
264040	Mikrofonit, kaiuttimet, radiopuhelin- ja radiolennätinvastaanottimet	Microphones, loudspeakers, reception apparatus for radio-telephony or telegraphy
264050	Äänen ja kuvan tallennus- ja toistolaitteiden osat	Parts of sound and video equipment
264060	Videopelikonsolit (joita käytetään televisiovastaanottimen kanssa tai joissa on oma kuvaruutu) ja muut taito- ja onnenpelit, joissa on sähköinen näyttölaite	Video game consoles (used with a television receiver or having a self-contained screen) and other games of skill or chance with an electronic display
264090	Radio- ja televisiolaitteiden sekä äänen ja kuvan tallennus- ja toistolaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of consumer electronics
265110	Navigointi-, meteorologiset, geofysikaaliset ja niiden kaltaiset kojeet ja laitteet sekä tutkalaitteet ja radionavigointilaitteet	Navigational, meteorological, geophysical and similar instruments and appliances; Radar apparatus and radio navigational aid apparatus; precision balances; instruments for drawing, calculating, measuring length and the like
265140	Sähkösuureiden ja ionisoivan säteilyn mittauskoeet, tarkkuusvaa'at, piirustus- ja laskukoeet, pituuksien mittauskoeet yms. kojeet	Instruments for measuring electrical quantities or ionising radiations
265150	Kojeet muiden fysikaalisten ominaisuuksien mittaamista varten	Instrument for checking other physical characteristics
265160	Muut mittaus-, tarkkailu- ja testauskojeet ja -laitteet	Other measuring, checking and testing instruments and appliances
265170	Lämmösäätimet, paineensäätimet ja muut automaattiset säätö- tai valvontakojeet ja laitteet	Thermostats, manostats and other automatic regulating or controlling instruments and apparatus
265180	Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteiden osat ja tarvikkeet	Parts and accessories for measuring, testing and navigating equipment
265190	Optisten, valokuvaus-, mittaus-, tarkkailu-, lääkintäkojeiden ja laitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of measuring, testing and navigating equipment
265200	Kellot ja niiden osat sekä ajanmerkitsemislaitteet ja pysäköintimittarit	Watches and clocks and parts; time registers, time recorders, parking meters; time switches with clock or watch movement
266000	Säteilylaitteet sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteet	Irradiation, electromedical and electrotherapeutic equipment
267010	Valokuvausvarusteet ja niiden osat	Photographic equipment and parts thereof
267020	Muut optiset kojeet ja niiden osat	Other optical instruments and parts thereof
268000	Magneettiset ja optiset tallennevälineet	Magnetic and optical media
271110	Yleisvirtamoottorit, joiden antoteho > 37,5 W; moottorit, joiden antoteho <= 37,5 W; muut tasavirtamoottorit; tasavirtageneraattorit muut vaihtovirtamoottorit; vaihtovirtageneraattorit	Motors of an output <= 37,5 W; other DC motors; DC generators; universal AC/DC motors of an output > 37,5 W; other AC motors; AC generators (alternators)
271130	Sähkögeneraattoriyhdistelmät ja pyörivät sähkömuuttajat	Electric generating sets and rotary converters
271140	Sähkömuuntajat	Electrical transformers

271150	Purkauslamppujen kuristimet; staattiset muuttajat; muut induktorit	Ballasts for discharge lamps or tubes; static converters; other inductors
271160	Sähkömoottoreiden, -generaattoreiden ja -muuntajien osat	Parts of electrical motors, generators and transformers
271210	Sähkölaitteet sähkövirtapiiriin kytkemistä, katkaisemista tai suojaamista varten	Electrical apparatus for switching or protecting electrical circuits, for a voltage ≤ 1000 V
271230	Sähkötaulut	Boards
271240	Sähkönjakelu- ja -valvontalaitteiden osat	Parts of electricity distribution or control apparatus
272000	Paristot ja akut	Batteries and accumulators
273100	Optiset kuitukaapelit	Fibre optic cables
273200	Muut sähköjohdot ja kaapelit	Other electronic and electric wires and cables
273300	Kytkentälvälineet	Wiring devices
274010	Hehkulamput ja purkauslamput; kaarilamput	Electric filament or discharge lamps; arc lamps
274200	Valaisimet, valaistusvarusteet ja niiden osat	Lamps and lighting fitting; parts for lamps and lighting equipment
275110	Jääkaapit ja pakastimet; pesukoneet; sähköhuovat; tuulettimet	Refrigerators and freezers; washing machines; electric blankets; fans
275121	Sähkömekaaniset kodinkoneet, joissa on sisäänrakennettu sähkömoottori	Electro-mechanical domestic appliances, with self-contained electric motor
275122	Partakoneet, karvanpoistolaitteet ym. sähkölämpölaitteet hiustenmuotoilua ja käsien kuivaamista varten; sähkösilitysraudat ja muut sähkölämpölaitteet	Shavers, hair-removing appliances and hair clippers, with self-contained electric motor; electro-thermic hair-dressing or hand-drying apparatus; electric smoothing irons; other electro-thermic appliances
275125	Vedenkuumennuslaitteet ja kuumavedenvaraukset sekä uppokuumentimet, sähköllä toimivat	Electrical instantaneous or storage water heaters and immersion heaters
275126	Huoneiden tai vastaavien tilojen sähkölämmityslaitteet sekä maan sähkölämmityslaitteet	Electric space heating apparatus and electric soil heating apparatus
275128	Mikroaaltouunit ja muut uunit; liedet, keittolävyt, kuumennusrenkaat; grillit, paahtimet	Microwave ovens other ovens; cookers, cooking plates, boiling rings; grillers, roasters
275129	Sähkökuumennusvastukset	Electric heating resistors
275130	Sähköllä toimivien kodinkoneiden osat	Parts of electric domestic appliances
275210	Kotitalouskäyttöön tarkoitettut keitto- ja kuumennuslaitteet, muut kuin sähköllä toimivat	Domestic cooking and heating equipment, non-electric
275220	Uunien, liesien, lautasenlämmittimien ja niiden kaltaisten muiden kuin sähköllä toimivien kodinkoneiden osat	Parts of stoves, cookers, plate warmers and similar non-electric domestic appliances
279010	Muut sähkölaitteet ja niiden osat; Ilmaisintaulut, joissa on nestekide- tai loistediodinäyttö; sähköiset ääneen tai valoon perustuvat merkinantolaitteet	Other electrical equipment and parts thereof; indicator panels with liquid crystal devices or light-emitting diodes; electric sound or visual signalling apparatus
279031	Sähköllä toimivat juotto- ja hitsauskoneet ja -laitteet ja laitteiden osat; metallien tai sintrattujen metallikarbidien kuumaruiskutuksessa käytettävien koneiden ja laitteiden osat	Electrical machinery and apparatus for soldering, brazing or welding; electric machines and apparatus for hot spraying of metals or sintered metal carbides and parts thereof
279033	Muiden sähkölaitteiden osat; koneiden ja laitteiden muualle luokittelemattomat sähköosat	Parts of other electrical equipment; electrical parts of machinery or apparatus n.e.c.

279040	Sähkökondensaattori ja muut muualle luokittelemattomat sähkölaitteet	Electrical capacitors and other electrical equipment n.e.c. (including electro-magnets; electro-magnetic couplings and brakes; electro-magnetic lifting heads; electrical particle accelerators; electrical signal generators)
279090	Muualle luokittelemattomien sähkölaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut (myös valaistuslaitteiden)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other electrical equipment
281111	Ulkolaita- ja perämoottorit alusten kuljettamiseen	Outboard motors for marine propulsion
281112	Kipinäsytytteiset moottorit alusten kuljettamiseen; muut moottorit	Marine propulsion spark-ignition engines; other engines
281113	Muut puristusytytteiset mäntämoottorit	Other compression-ignition internal combustion piston engines
281120	Turbiinit ja niiden osat	Turbines and parts thereof
281140	Moottoreiden osat	Parts for engines
281210	Hydrauliset ja pneumaattiset voimalaitteet	Fluid power equipment, except parts
281220	Hydraulisten ja pneumaattisten laitteiden osat	Parts of fluid power equipment
281310	Nestepumput; neste-elevaattorit, ilma- tai tyhjiöpumput; ilma- tai kaasukompressorit	Pumps for liquids; liquid elevators; air or vacuum pumps; air or other gas compressors
281330	Pumppujen ja kompressoreiden osat	Parts of pumps and compressors
281410	Hanat, venttiilit ja niiden kaltaiset laitteet putkijohtoja, höyrykattiloita, säiliöitä, astioita tai niiden kaltaisia tavaroita varten	Taps, cocks, valves and similar appliances for pipes, boiler shells, tanks, vats or the like
281420	Hanojen ja venttiilien sekä niiden kaltaisten tavaroiden osat	Parts of taps and valves and similar articles
281510	Kuulalaakerit ja rullalaakerit, muut laakerit, hammaspyörät ja vaihteisto- ja ohjauselementit	Ball or roller bearings; other bearings, gears, gearing and driving elements
281530	Laakereiden, vaihteisto- ja ohjauselementtien osat	Parts of bearings, gearings and driving elements
282100	Uunit ja tulipesänpolttimet	Ovens, furnaces and furnace burners
282216	Hissit ja kippikauhavintturit, liukuportaat ja liukukäytävät	Lifts, skip hoists, escalators and moving walkways
282219	Nosto- ja käsittelylaitteiden osat, kauhat, myös kahmaisukauhat, ja tarttuimet	Parts of lifting and handling equipment
282250	Muut nosto- ja siirtolaitteet	Other lifting and handling equipment
282300	Toimistokoneet ja laitteet (ei kuitenkaan tietokoneet ja niiden oheislaitteet)	Office machinery and equipment (except computers and peripheral equipment)
282400	Voimakäyttöiset käsityökalut	Power-driven hand tools
282511	Lämmönvaihtimet ja ilman tai muun kaasun nesteytyslaitteet	Heat exchange units and machinery for liquefying air or other gases
282512	Ilmastointilaitteet	Air conditioning machines
282513	Jäähdytys- ja jäädytyslaitteet ja lämpöpumput, muut kuin kotitaloustyyppiset laitteet	Refrigeration and freezing equipment and heat pumps, except household type equipment
282514	Kaasujen suodatus- tai puhdistuskoneet ja -laitteet, muualle luokittelemattomat	Machinery and apparatus for filtering or purifying gases n.e.c.
282530	Tuulettimet, muut kuin pöytä-, lattia-, seinä-, ikkuna- tai kattotuulettimet, jäähdytys- ja jäädytyslaitteiden ja lämpöpumppujen osat	Fans, other than table, floor, wall, window, ceiling or roof fans; parts of refrigeration and freezing equipment and heat pumps
282910	Kaasugeneraattorit, tislauk- ja suodatuslaitteet	Gas generators, distilling and filtering apparatus

282921	Koneet ja laitteet pullojen tai muiden astioiden puhdistamista, täyttämistä, pakkaamista tai käärimistä varten	Machinery for cleaning, filling, packing or wrapping bottles or other containers
282922	Palosammuttimet, ruiskupistoolit, höyryn- tai hiekanpuhalluskoneet sekä niiden kaltaiset mekaaniset laitteet, ei kuitenkaan maataloudessa käytettävät	Fire extinguishers, spray guns, steam or sand blasting machines and similar mechanical appliances, except for use in agriculture
282923	Tiivisteet, jotka on valmistettu metallilevystä; mekaaniset tiivisteet	Gaskets of metal sheeting; mechanical seals
282930	Teollisuus- tai kotitalouskäyttöön tarkoitettut ja muut punnitus- ja mittalaitteet	Industrial, household and other weighing and measuring machinery
282940	Sentrifugit, kalanterikoneet ja tavarannmyynti-automaatit	Centrifuges, calendaring and vending machines
282970	Muut yleiskäyttöön tarkoitettut koneet, muualle luokittelemattomat	Other general-purpose machinery n.e.c.
282980	Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden osat, muualle luokittelemattomat	Parts of other general-purpose machinery n.e.c.
282990	Höyrykattiloiden, koneiden, laitteiden ja niiden osien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other general-purpose machinery n.e.c.
283010	Maatalous- ja metsätraktorit	Agricultural and forestry machinery
283030	Maankäsittelykoneet	Soil machinery
283040	Ruohonleikkuukoneet	Mowers for lawns, parks or sports grounds
283050	Sadonkorjuukoneet	Harvesting machinery
283090	Maatalouskoneiden ja -laitteiden osat; maa- ja metsätalouskoneiden valmistukseen sisältyvät alihankintana teetetyt työt	Parts of agricultural machinery and equipment
283800	Muut maatalouskoneet	Other agricultural machinery
284110	Metallin muokkauksessa käytettävät koneet	Machine tools for working metal
284140	Osat ja tarvikkeet metallintyöstökoneita varten	Parts and accessories for metalworking machine tools
284910	Koneet kiven, puun tai niiden kaltaisten kovien aineiden työstöön	Machine tools for working stone, wood and similar hard materials
284920	Työkalunpitimet	Tool holders
289100	Metallien jalostuskoneet ja niiden osat	Machinery for metallurgy
289210	Kaivoskoneet	Machinery for mining
289220	Muut maan, kivennäisten tai malmien siirto-, höyläys-, tasoitus-, raappaus-, kaivin-, tiivistys-, juntaus- tai louhintakoneet ja -laitteet, itseliikkuvat (myös puskutraktorit, kaivinkoneet ja tiejyrät)	Other moving, grading, levelling, scraping, excavating, tamping, compacting or extracting machinery, self-propelled, for earth, minerals or ores (including bulldozers, mechanical shovels and road rollers)
289230	Muut kaivinkoneet ja -laitteet	Other excavating machinery
289240	Koneet ja laitteet maalajien, kivien, malmien tai muun kivennäisaineen lajittelua, jauhamista, sekoittamista tai niiden kaltaista käsittelyä varten	Machinery for sorting, grinding, mixing and similar treatment of earth, stone, ores and other mineral substances; track-laying tractors
289260	Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden ja -laitteiden osat	Parts of machinery for mining, quarrying and construction
289300	Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneet ja laitteet ja niiden osat	Machinery for food, beverage and tobacco processing
289400	Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneet ja niiden osat	Machinery for textile, apparel and leather production
289440	Kotitaloustyyppiset ompelukoneet	Sewing machines of the household type

289511	Paperin, kartongin tai pahvin tuotannossa käytettävät koneet, ei kuitenkaan niiden osat	Machinery for paper and paperboard production, except parts thereof
289512	Paperin, kartongin tai pahvin tuotannossa käytettävien koneiden osat	Parts of machinery for paper and paperboard production
289600	Muovi- ja kumiteollisuudessa käytettävät koneet ja niiden osat	Plastics and rubber machinery
289910	Paino- ja kirjansitomakoneet ja -laitteet	Printing and bookbinding machinery
289930	Muualle luokittelemattomat erikoiskoneet	Special-purpose machinery n.e.c.
289950	Sellaisten koneiden ja laitteiden osat, jollaisia käytetään yksinomaan tai pääasiassa puolijohdetankojen tai -kiekkojen, puolijohdekomponenttien, elektronisten integroitujen piirien tai litteiden näyttöjen valmistuksessa; muiden erikoiskoneiden osat	Parts of machines and apparatus of a kind used solely or principally for the manufacture of semiconductor boules or wafers, semiconductor devices, electronic integrated circuits or flat panel displays; parts of other special-purpose machinery
291010	Polttomoottorit, jollaisia käytetään moottoriajoneuvoissa	Internal combustion engines of a kind used for motor vehicles
291020	Henkilöautot	Passenger cars, new
291025	Autot henkilökuljetukseen, käytetyt	Passenger cars, used
291030	Moottoriajoneuvot vähintään 10 henkilön kuljettamiseen	Motor vehicles for the transport of 10 or more persons
291041	Tavarankuljetukseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen uudet	Goods vehicles, new
291042	Tavarankuljetukseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen käytetyt	Goods vehicles, used
291043	Maantiekuljetuksiin tarkoitettujen puoliperävaunujen vetotraktorit	Road tractors for semi-trailers
291044	Alustat, moottorein varustetut, moottoriajoneuvoja varten	Chassis fitted with engines, for motor vehicles
291050	Erikoismoottoriajoneuvot	Special-purpose motor vehicles
291090	Autojen ja perävaunujen sekä niiden osien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of motor vehicles and parts thereof
292010	Moottoriajoneuvojen korit	Bodies for motor vehicles
292021	Kontit, jotka on erityisesti suunniteltu yhtä tai useampaa kuljetusmuotoa varten	Containers specially designed for carriage by one or more modes of transport
292022	Matkailuperävaunut ja -puoliperävaunut asuimista tai retkeilyä varten	Trailers and semi-trailers of the caravan type, for housing or camping
292023	Muut perävaunut ja puoliperävaunut	Other trailers and semi-trailers
292030	Perävaunujen, puoliperävaunujen ja muiden kuljetusvälineiden osat, moottoriajoneuvojen kunnostukseen, matkailuvaunujen varustamiseen ym. liittyvät palvelut	Fitting out services of trailers, semi-trailers, caravans and mobile homes
292080	Konttien korjaus- ja huoltopalvelut	Reconditioning, assembly, fitting out and bodywork services of containers
293100	Moottoriajoneuvojen sähkö- ja elektroniikkalaitteet	Electrical and electronic equipment for motor vehicles
293200	Muut moottoriajoneuvojen osat ja tarvikkeet	Other parts and accessories for motor vehicles
301110	Sota-alukset	Naval ships
301121	Risteilyalukset, kiertoajelualukset ja niiden kaltaiset alukset henkilökuljetukseen; kaikenlaiset lautta-alukset	Cruise ships, excursion boats and similar vessels for the transport of persons; ferry-boats of all kinds

301122	Säiliöalukset raakaöljyn, öljytuotteiden, kemikaalien ja nestekaasun kuljetukseen	Tankers for the transport of crude oil, oil products, chemicals, liquefied gas
301124	Kuivalastialukset, jäähdytysalukset	Refrigerated vessels, except tankers; dry cargo ships
301130	Kalastusalukset ja muut erikoisalukset	Fishing vessels and other special vessels
301140	Offshoretoiminnan alukset ja infrastruktuuri	Offshore vessels and infrastructure
301150	Muut kelluvat rakenteet (kuten lautat, säiliöt, kasuunit, laiturit, poijut ja merimerkit)	Other floating structures (including rafts, tanks, coffer-dams, landing stages, buoys and beacons)
301190	Laivojen ja kelluvien lauttojen ja rakenteiden muuntaminen, kunnostus ja niiden varustamiseen liittyvät palvelut	Conversion, reconstruction and fitting out services of ships, floating platforms and structures; sub-contracted operations as part of manufacturing of ships and floating structures
301200	Huvi- ja urheiluveneet	Pleasure and sporting boats
302090	Raideliikenteen kulkuneuvojen uudistus, käsittely- ja valmistuspalvelut	Reconditioning and fitting out services (completing) of railway and tramway locomotives and rolling-stock; sub-contracted operations as part of manufacturing of railway locomotives and rolling stock
302100	Raideliikenteen veturit ja liikkuva kalusto sekä niiden osat, mekaaniset liikenteen valvonta- tai ohjauslaitteet	Rail locomotives and locomotive tenders; parts of railway or tramway locomotives or rolling-stock; fixtures and fittings and parts thereof; mechanical traffic control equipment
303010	Ilma-alusten ja avaruusalusten moottorit; laitteet maassa tapahtuvaa lentokoulutusta varten, niiden osat	Motors and engines for aircraft or spacecraft; ground flying trainers, and parts thereof
303020	Ilmapallot ja -laivat; purje- ja liitolentokoneet, riippuliitimet ja muut moottorittomat ilma-alukset	Balloons and dirigibles; gliders, hang gliders and other non-powered aircraft
303030	Helikopterit ja lentokoneet	Helicopters and aeroplanes
303050	Ilma-alusten ja avaruusalusten muut osat	Other parts of aircraft and spacecraft
303060	Ilma-alusten ja ilma-alusten moottoreiden perushuoltoon ja muuntamiseen liittyvät palvelut	Overhaul and conversion services of aircraft and aircraft engines
303090	Sotilasilma-alusten ja niiden osien sekä siviili-ilma-alusten käsittely-, kokoonpano- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of air and spacecraft and related machinery
304000	Moottoroidut tankit ja muut panssaroidut taisteluaajoneuvot ja niiden osat	Military fighting vehicles
309100	Moottoripyörät, sivuvaunut, osat ja tarvikkeet	Motorcycles and side-cars; parts thereof
309130	Polttomoottorit, jollaisia käytetään moottoripyörissä	Internal combustion engines of a kind used for motorcycles
309200	Polkupyörät (moottorittomat), liikuntarajoitteisten kulkuvälineet, lastenvaunut, osat ja tarvikkeet	Bicycles and invalid carriages baby carriages and parts thereof
309900	Muut kulkuneuvot, muualle luokittelemattomat	Other transport equipment n.e.c.
310010	Istuimet	Seats and parts thereof
310020	Huonekalujen osat (sis. istuimien osat)	Parts of furniture
310100	Toimisto- ja myymäläkalusteet	Office and shop furniture
310200	Keittiökalusteet	Kitchen furniture
310300	Patjat	Mattresses
310910	Muut huonekalut	Other furniture

310990	Huonekalujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Finishing services of new furniture; sub-contracted operations as part of manufacturing of other furniture
321100	Metallirahat	Coins
321200	Korut ja muut kultasepäntuotteet	Jewellery and related articles
321300	Jäljitelmäkorut ja muut vastaavat tuotteet	Imitation jewellery and related articles
322000	Soittimet	Musical instruments
323010	Urheiluvälineet	Sports goods
324000	Pelit ja leikkikalut	Games and toys
325010	Lääkinnälliseen, kirurgiseen ja hammaslääkinnälliseen käyttöön tarkoitetut kojeet ja laitteet	Medical, surgical and dental instruments and appliances
325020	Terapeuttiset kojeet ja laitteet; proteesien ja ortopedisten välineiden tarvikkeet	Therapeutic instruments and appliances; accessories, prostheses and orthopaedic appliances
325030	Lääkintähuonekalut, kirurgiset huonekalut, hammas- tai eläinlääkintähuonekalut; parturintuolit ja niiden kaltaiset tuolit sekä niiden osat	Medical, surgical, dental or veterinary furniture; barbers' chairs and similar chairs and parts thereof
325040	Silmälasit, linssit ja niiden osat	Spectacles, lenses and parts thereof
325050	Muut tuotteet lääkinnälliseen tai kirurgiseen käyttöön	Other articles for medical or surgical purposes
329000	Teollisesti valmistetut, muualle luokittelemattomat tuotteet	Other manufactured goods n.e.c.
329990	Muuhun tuotantoon liittyvät käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other manufactured goods n.e.c.
331113	Metallituotteiden korjaus- ja huoltopalvelut, plaseet ym.	Repair and maintenance services of fabricated metal products, except weapons and ammunition
331114	Aseiden ja ammusten korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of weapons and ammunition
331211	Moottoreiden, turbiinien, nosto- ja siirtolaitteiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of engines, turbines (except aircraft, vehicle and cycle engines) lifting and handling equipment
331212	Hydraulisten ja pneumaattisten laitteiden, muiden pumppujen, kompressoreiden sekä hanojen ja venttiilien korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of fluid power equipment, other pumps, compressors, taps and valves
331218	Muuhun kuin kotitalouskäyttöön tarkoitettujen jäähdytys- ja tuuletuslaitteiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of non-domestic cooling and ventilation equipment
331219	Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden ja laitteiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of other general-purpose machinery n.e.c.
331221	Maa- ja metsätalouskoneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of agricultural and forestry machinery
331222	Metallin työstökoneiden, metallinjalostuskoneiden ja konetyökalujen korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of metal forming machinery, machine tools, machinery for metallurgy
331224	Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden ja -laitteiden korjaus ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for mining, quarrying and construction
331225	Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for food, beverage and tobacco processing
331226	Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for textile, apparel and leather production

331227	Paperi-, kartonki- tai pahviteollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for paper and paperboard production
331228	Muovi- ja kumiteollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for plastics and rubber
331229	Muiden erikoiskoneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of other special-purpose machinery
331300	Sähkölaitteiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden korjauspalvelut	Repair services of electronic, electrical and optical equipment
331500	Laivojen ja veneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of ships and boats
331600	Ilma- ja avaruusalusten korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of aircraft and spacecraft
331700	Muiden kulkuneuvojen korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of other transport equipment
331900	Muiden laitteiden korjauspalvelut	Repair and maintenance services of other equipment n.e.c.
332011	Metallituotteiden asennuspalvelut (pl. koneiden ja laitteiden asennus)	Installation services of other fabricated metal products, except machinery and equipment
332020	Yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden asennuspalvelut	Installation services of general-purpose machinery
332031	Maa- ja metsätalouskoneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for agriculture
332032	Metallin työstökoneiden, jalostuskoneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of metal forming machinery, industrial machinery and equipment for metallurgy
332034	Kaivostoiminnan koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for mining
332035	Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for food, beverages and tobacco processing
332036	Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for textiles, apparel and leather production
332037	Paperi-, kartonki- tai pahviteollisuuden koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for paper and paperboard production
332038	Muovi- ja kumiteollisuuden koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for plastic and rubber production
332039	Muiden erikoiskoneiden asennuspalvelut	Installation services of other special-purpose machinery
332040	Sähkölaitteiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden asennuspalvelut	Installation services of electronic and optical equipment
332060	Teollisuuden prosessinsäätölaitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial process control equipment
332070	Muiden tavaroiden asennuspalvelut	Installation services of other goods n.e.c.
351000	Sähkö	Electricity
351200	Sähkön siirtopalvelut ja jakelupalvelut	Transmission and distribution services of electricity
351400	Sähkökaupan palvelut	Trade services of electricity
352100	Valmistettu kaasu	Manufactured gas
352200	Kaasumaisten polttoaineiden jakelupalvelut putkiverkoston kautta	Distribution services of gaseous fuels through mains

353100	Höyry, kuuma vesi, jää	Steam, hot water and ice
353200	Kaukolämmön ja -kylmän jakelupalvelut	Steam, hot and cooled air water supply services
361000	Vesi	Water
362000	Veden puhdistus- ja jakelupalvelut putkiverkoston kautta	Treatment and distribution services of water through mains
370000	Viemärintipalvelu	Sewerage services
381100	Jätteen keruupalvelut (sis romutettavaksi tarkoitettut)	Waste collection services
381150	Paperi, kartonki- ja pahvijäte	Paper and paperboard waste
381158	Tavanomainen metallijäte	Non-hazardous metal waste
381160	Muu jäte	Other non-hazardous recyclable waste, n.e.c.
381221	Ydinreaktoreiden käytetyt (säteiltyt) polttoaine-elementit	Spent (irradiated) fuel elements (cartridges) of nuclear reactors
382000	Jätteen käsittely- ja loppusijoituspalvelut	Waste treatment and disposal services
383000	Materiaalien kierrätyspalvelut	Materials recovery services; secondary raw materials
390000	Kunnostuspalvelut ja muut jätehuolto- ja jätteenhoito- ja -käsittely- ja loppusijoituspalvelut	Remediation services and other waste management services
411000	Rakennuttaminen ja rakennushankkeiden kehittäminen	Development of building projects
412110	Asuinrakennukset, uudisrakentaminen	New construction of residential buildings
412120	Asuinrakennukset, peruskorjaus	Refurbishment of residential buildings
412130	Asuinrakennukset, vuosikorjaus	Yearly repairs of residential buildings
412140	Muut talonrakennukset, uudisrakentaminen	New construction of non-residential buildings
412150	Muut talonrakennukset, peruskorjaus	Refurbishment of non-residential buildings
412160	Muut talonrakennukset, vuosikorjaus	Yearly repairs of non-residential buildings
420110	Maa- ja vesirakentaminen	Civil engineering work (excl. yearly repairs)
420120	Maa- ja vesirakentaminen, kunnossapito	Civil engineering work, yearly repairs
451000	Moottoriajoneuvojen kaupan palvelut	Trade services of motor vehicles
452000	Moottoriajoneuvojen huolto- ja korjauspalvelut	Maintenance and repair services of motor vehicles
461000	Agentuuritoiminnan palvelut	Sales on a fee or contract basis
462000	Tukkukaupan palvelut	Wholesale trade services
463000	Polttoaineiden tukkukaupan palvelut	Wholesale trade services of fuel
471000	Vähittäiskaupan palvelut	Retail trade services
473000	Polttoaineiden vähittäiskaupan palvelut	Retail trade services of fuel
491000	Rautateiden henkilöliikennepalvelut	Passenger rail transport services, interurban
492000	Rautateiden tavaraliikennepalvelut	Freight rail transport services
493110	Raitiotie- ja metroliikenne	Urban and suburban railway transport services of passengers
493120	Linja-autoliikenne	Other urban and suburban passenger land transport services
493200	Taksien käyttöön liittyvät palvelut	Taxi operation services
493900	Muut maaliikenteen henkilöliikennepalvelut	Other passenger land transport services n.e.c.
494000	Tieliikenteen tavaraliikennepalvelut	Freight transport services by road and removal services
495000	Putkijohtokuljetuspalvelut	Transport services via pipeline
500100	Vesiliikenteen henkilökuljetus	Passenger water transport services
500200	Vesiliikenteen tavarakuljetus	Freight water transport services

500900	Aikarahtaus	Time charter
511000	Matkustajalentoliikenteen palvelut	Passenger air transport services
512000	Lentoliikenteen tavarankuljetuspalvelut	Freight air transport services
521000	Varastointipalvelut	Warehousing and storage services
522100	Maaliikenteeseen liittyvät palvelut	Services incidental to land transportation
522200	Vesiliikenteeseen liittyvät palvelut	Services incidental to water transportation
522300	Lentoliikenteeseen liittyvät palvelut	Services incidental to air transportation
522400	Lastinkäsittelypalvelut	Cargo handling services
522900	Muut liikennettä avustavat palvelut	Other transportation support services
531000	Postin yleispalvelut	Postal services under universal service obligation
532000	Muut posti-, jakelu- ja kuriiripalvelut	Other postal and courier services
551000	Hotellipalvelut ja vastaavat majoituspalvelut	Hotel and similar accommodation services
552000	Retkeilymajojen, leirintäalueiden, lomakylä- ym. palvelut	Holiday and other short stay accommodation services, camping ground, recreational vehicle park and trailer park services
561000	Ravitsemispalvelut	Restaurant and mobile food serving services
562000	Ateriapalvelut ja muut ravitsemispalvelut	Event catering services and other food serving services
563000	Juomatarjoilupalvelut	Beverage serving services
581100	Kirjat ym. kustantaminen	Book publishing services
581200	Hakemistojen ja postituslistojen julkaiseminen	Publishing directories and mailing lists
581310	Sanomalehdet ja aikakauslehdet	Newspapers, journals and periodicals
581320	Sanomalehdet ja aikakauslehdet, tilatut	Newspapers, journals and periodicals, subscribed
581900	Muut kustannus- ja julkaisupalvelut	Other publishing services
582000	Ohjelmistojen kustantaminen	Software publishing services
591100	Elokuviin ja videofilmien tuotantopalvelut	Motion picture, video and television programme production services and products
591300	Elokuviin, videoiden ja televisio-ohjelmien jakelupalvelut	Motion picture, video and television programme distribution services
591400	Elokuviin esityspalvelut	Motion picture projection services
592000	Äänitallenteiden ja musiikin julkaisupalvelut	Sound recording and music publishing services
600000	Radio- ja televisiopalvelut	Programming and broadcasting services
611100	Kiinteän verkon puhelut	Fixed telephony services for wired telecommuni- cations systems
611200	Kiinteän verkon laajakaistapalvelut (tiedonsiir- to)	Data transmission services over wired telecom- munications networks
611300	Kiinteän verkon yhdysliikennemaksut	Interconnection fees for wired telecommunica- tions
612100	Langattoman verkon puhelut	Mobile telecommunications services for wireless telecommunications systems
612200	Langattoman verkon laajakaistapalvelut (tie- donsiirto)	Data transmission services over wireless tele- communications networks
612300	Langattoman verkon yhdysliikennemaksut	Interconnection fees for wireless telecommunica- tions
619000	Muut televiestintäpalvelut	Other telecommunications services
620100	Tietokoneohjelmointipalvelut	Computer programming services
620200	Tietokoneeseen liittyvät konsultointipalvelut	Computer consultancy services
620300	Tietojenkäsittelylaitteistojen hallintapalvelut	Computer facilities management services

620900	Muut tietotekniset ja tietokoneisiin liittyvät palvelut	Other information technology and computer services
631100	Tietojenkäsittely- ja internet-palvelinpalvelut ja niihin liittyvät palvelut	Data processing, hosting and related services
631200	Verkkoportaalien sisältö	Web portal content
639100	Uutistoimistojen palvelut	News agency services
639900	Muut tietopalvelut, muualle luokittelemattomat	Other information services n.e.c.
640001	Välilliset rahoituspalvelut	Financial intermediation services
640002	Arvonlisäverolliset rahoituspalvelut (notariaatti- ja säilytyspalvelut, luoton perintä)	Financial services liable to value added tax (notariate, safekeeping and debt collection services)
641100	Keskuspankkipalvelut	Central banking services
641900	Muut pankkipalvelut	Other monetary intermediation services
649100	Rahoitusleasingpalvelut	Financial leasing services
649200	Muut luotonantopalvelut	Other credit granting services
649900	Muut rahoituksen välityspalvelut, muualle luokittelemattomat, ei kuitenkaan vakuutuspalvelut	Other services auxiliary to financial intermediation
651100	Henkivakuutuspalvelut	Life insurance services
651210	Moottoriajoneuvovakuutus	Motor vehicle insurance services
651220	Luotto- ja takausvakuutuspalvelut	Credit and suretyship insurance services
651230	Muut vakuutuspalvelut	Other insurance services
652000	Jälleenvakuutuspalvelut	Reinsurance services
653000	Eläkevakuutuspalvelut	Pension funding services
661100	Rahoituksen välityksen hallinnolliset tukipalvelut	Financial markets administration services
661200	Arvopapereiden kauppa- ja hallintapalvelut	Security broking and fund management services
661900	Muut rahoitusta ja sijoitusta tukevat palvelut, muualle luokittelemattomat	Other services auxiliary to financial intermediation and insurance
662100	Vakuutuksen kauppa- ja hallintapalvelut	Insurance brokerage and agency services
662900	Muu vakuutusta palveleva toiminta	Other services auxiliary to insurance
682010	Asuntojen vuokraus	Letting of dwellings
682020	Asuntojen hallinta	Operation of dwellings and residential real estate
682030	Muiden kiinteistöjen vuokraus, hallinta ja kauppa	Letting of other real estate
683100	Kiinteistönvälityspalvelut	Real estate agency services on a fee or contract basis
683200	Kiinteistöjen isännöintipalvelu	Management services of real estate on a fee or contract basis
691000	Lakiasiaainpalvelut	Legal services
692000	Laskentatoimen ja kirjanpidon palvelut sekä tilintarkastuspalvelut; veroneuvontapalvelut	Accounting, bookkeeping and auditing services; tax consulting services
701000	Pääkonttorien palvelut	Services of head offices
702000	Liikkeenjohdon konsultointipalvelut	Management consulting services
711100	Arkkitehtipalvelut	Architectural services
711210	Yhdyskuntasuunnittelu	Town and city planning services
711220	Maa- ja vesirakentamisen tekninen palvelu	Civil engineering services
711230	Rakennetekninen palvelu	Structural engineering services
711240	LVI-tekninen suunnittelu	Heating, plumbing and air-conditioning design

711250	Sähkötekhninen suunnittelu	Electrical engineering design
711260	Muu rakennustekhninen palvelu	Other construction services
711270	Kone- ja prosessisuunnittelu	Mechanical and process engineering design
711280	Muu tekninen palvelu	Other architectural and engineering services
712100	Tekniset testaus- ja analysointipalvelut	Technical testing and analysis services
712200	Autokatsastus	Technical inspection services of road transport vehicles
720001	Tutkimus- ja kehittämispalvelut, palvelu	Research and development services, service
720002	Tutkimus- ja kehittämispalvelut, vara	Research and development services, asset
731100	Mainostoimistojen palvelut	Services provided by advertising agencies
731200	Mainostilan tai -ajan myynti	Media representation services
732000	Markkina- ja mielipidetutkimuspalvelut	Market research and public opinion polling services
741000	Erikoistuneet muotoilu- ja suunnittelupalvelut	Specialised design services
742000	Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta	Photographic services
743000	Käännös- ja tulkkaukspalvelut	Translation and interpretation services
749100	Muut ammatilliset, tieteelliset ja tekniset palvelut	Other professional, scientific and technical services n.e.c.
750000	Eläinlääkintäpalvelut	Veterinary services
771100	Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of cars and light motor vehicles
771200	Kuorma-autojen vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of trucks
772000	Henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of personal and household goods
773100	Maatalouskoneiden ja -laitteiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of agricultural machinery and equipment
773200	Rakennuskoneiden ja -laitteiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of construction and civil engineering machinery and equipment
773300	Toimistokoneiden ja -laitteiden (ml. tietokoneet) vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of office machinery and equipment (including computers)
773400	Vesiliikennevälineiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of water transport equipment
773500	Ilmaliikennevälineiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of air transport equipment
773900	Muiden muualle luokittelemattomien koneiden, laitteiden ja tavaroiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of other machinery, equipment and tangible goods n.e.c.
774000	Lisenssit, patentit ja rojaltit	Licensing services for the right to use intellectual property and similar products, except copyrighted works
781000	Työnvälitystoiminta	Services provided by employment placement agencies
782100	Teollisuuden henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of industrial personnel
782200	Hotelli- ja ravintola-alan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of hotels and restaurants personnel
782300	Terveystenhoito- ja sosiaalialan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of medical and social work personnel

782400	Kaupan alan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of commercial and trade personnel
782500	Rakennusalan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of construction personnel
782600	Kuljetus-, varasto- ja logistiikka-alan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of transport, warehousing, logistics or industrial workers
782700	Muun henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of other personnel
783000	Muut henkilöstön hankintapalvelut	Other human resources provision services
790000	Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien palvelut, muut varauspalvelut ja niihin liittyvät palvelut	Travel agency, tour operator and other reservation services and related services
800000	Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut	Security and investigation services
811000	Kiinteistöhoitopalvelut	Combined facilities support services (of buildings)
812000	Siivouspalvelut	Cleaning services
813000	Maisemanhoitopalvelut	Landscape services
821000	Hallinto- ja toimistopalvelut	Office administrative and support services
822000	Puhelinpalvelukeskusten palvelut	Call centre services
823000	Kokousten ja messujen järjestämispalvelut	Convention and trade show organisation services
829100	Perintä- ja luottotietopalvelut	Collection agency and credit bureau services
829200	Pakkauspalvelut	Packaging services
829900	Muut liike-elämän tukipalvelut	Other business support services n.e.c.
841100	Yleiset julkishallinnon palvelut	General public administration services
841200	Terveydenhuollon, koulutuksen, kulttuurin ja muiden yhteiskuntapalvelujen hallintopalvelut (pl. sosiaaliturvapalvelut)	Administrative services for the regulation of health care, education, cultural services and other social services, excluding social security
841300	Yritysten toimintaa tukevat hallintopalvelut	Administrative services for more efficient operation of businesses
842100	Ulkoasiainhallinnon palvelut	Foreign affairs services
842200	Maanpuolustuspalvelut	Defence services
842300	Oikeustoimen palvelut	Justice and judicial services
842400	Yleiseen turvallisuuteen ja järjestykseen liittyvät palvelut	Public order and safety services
842500	Palo- ja pelastuspalvelut	Fire brigade services
843000	Pakolliset sosiaalivakuutuspalvelut	Compulsory social security services
844000	Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet	Defences and servicemen
845000	Radanpito	Railway maintenance
846000	Tienpito	Road maintenance
851000	Koulutuspalvelut	Education services
855300	Kuljettajakoulutuspalvelut	Driving school services
855900	Muut koulutuspalvelut	Other education services n.e.c.
861000	Sairaalapalvelut	Hospital services
862100	Lääkäripalvelut	General medical practice services
862300	Hammashoitopalvelut	Dental practice services
869000	Muut terveydenhuoltopalvelut	Other human health services
870000	Laitoshoitopalvelut	Residential care services

880000	Sosiaalihuollon avopalvelut	Social work services without accommodation
900100	Esittävä taide ja luomistyö	Services of performing artists
900400	Taidelaitosten palvelut	Arts facility operation services
910100	Kirjastojen ja arkistojen palvelut	Library and archive services
910200	Museoiden palvelut	Museum services
910400	Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen palvelut	Botanical and zoological garden services and nature reserve services
920000	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	Gambling and betting services
931000	Urheilutoiminta	Sporting services
932000	Huvi- ja virkistystoiminta	Amusement and recreation services
941000	Elinkeinoelämän, työnantaja- ja ammattialajärjestöjen palvelut	Services furnished by business, employers and professional membership organisations
942000	Ammattiyhdistysten palvelut	Services furnished by trade unions
949000	Muiden järjestöjen palvelut	Services furnished by other membership organisations
949100	Uskonnollisten järjestöjen palvelut	Services furnished by religious organisations
951000	Tietokoneiden ja viestintälaitteiden korjauspalvelut	Repair services of computers and communication equipment
952000	Henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjauspalvelut	Repair services of personal and household goods
960100	Pesulapalvelut	Washing and (dry-)cleaning services of textile and fur products
960200	Kampaamo- ja muut kauneudenhoitopalvelut	Hairdressing and other beauty treatment services
960300	Hautausalan palvelut	Funeral and related services
960400	Fyysistä hyvinvointia edistävät palvelut	Physical well-being services
960900	Muut henkilökohtaiset palvelut, muualle luokittelemattomat	Other personal services n.e.c.
970000	Kotitalouspalvelut	Private households with employed persons
990000	Kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten edustustojen palvelut	Services provided by extra-territorial organisations and bodies
999110	Elintarvikkeet ja juomat	Food products and beverages
999120	Toimistotarvikkeet	Office supplies
999130	Matkakulut	Travel expenses
999140	Työvaatteet	Working clothes
999150	Kuljetus ja varastointi	Transportation and storage
999160	Edustusmenot	Representational expenses
999170	Posti- ja pankkipalvelut	Postal and banking services
999180	Korjaus- ja asennuspalvelut	Installation and repair services
999190	Palkkiotyö	Services on a fee
999200	Muut asiantuntijapalvelut	Other professional services
999210	Erittelemättömät tuotteet	Non-specified products
999220	Leimavero, varainsiirtovero (maan ym. omistusoik.siirt.kust.)	Stamp tax, transfer tax (ownership transfer costs of land etc.)
999230	Suomal. kotitalouksien ostot ulkomailla	Final consumption by Finnish households in the rest of the world
999240	Ulkom. kotitalouksien ostot Suomessa	Final consumption by non-resident households in Finland
999310	cif/fob-korjaus, tavaratuonnin korjauserä	Adjustment for trade on goods
999320	cif/fob-korjaus, vakuutus- ja rahtitulo	cif/fob-adjustment

999400 Virtuaalituote

Virtual product